

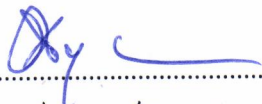
การพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ปิ่นพร ศรีปลั่ง

คู่มือฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
มิถุนายน 2559
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมคุณวุฒิบัณฑิตและคณะกรรมการสอบคุณวุฒิบัณฑิต ได้พิจารณา
คุณวุฒิบัณฑิตของ ปิ่นพร ศรีปลั่ง ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

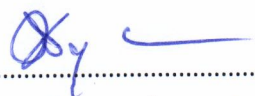
คณะกรรมการควบคุมคุณวุฒิบัณฑิต

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ)

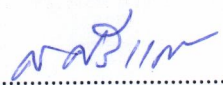

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์เกสร บุญอำไพ)

คณะกรรมการสอบคุณวุฒิบัณฑิต

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ หกสุวรรณ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์เกสร บุญอำไพ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สพลณภัทร์ ศรีแสนรงค์)

คณะศึกษาศาสตร์อนุมัติให้รับคุณวุฒิบัณฑิตฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย)

วันที่ 11 เดือน เมษายน พ.ศ. 2559

กิตติกรรมประกาศ

คุณฉันทิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาให้คำแนะนำ สนับสนุน ช่วยเหลือ ในการปรับปรุงแก้ไขอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ ประธาน ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์เกษร บุญอำไพ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ หกสุวรรณ ประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สพลณภัทร์ ศรีแสนยงค์ กรรมการสอบ ที่กรุณาชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้เป็นอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง ทับศรี รองศาสตราจารย์ ดร.เพชฌัญญา กิจระการ รองศาสตราจารย์ ดร.วชิระ อินทร์อุดม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประวิทย์ สิมมาพัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัญญัติ เกียรติจุงพันธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อลงกต ภูมิสาขคร ดร.วรางคณา รัชตะวรรณ ดร. สุขุมิตร กอมณี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ว่าที่ร้อยตรี ดร.อรัญ ชูยกระเคื่อง ดร.พงศ์ธร โพธิ์พูลศักดิ์ ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา และดร.เสฐียรพงษ์ ศิวินา ท่านผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการแนะนำ ตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย การให้ข้อมูล การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มและการให้ข้อสรุปเชิงหลักการ

ขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวาท ทองบุ คณบดีคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกวรรณ ศรีวาปี รองคณบดีฝ่ายฝึกประสบการณ์นักศึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์กัญญา บุรีรัตน์อาจารย์รุ่งลาวรรณ ละอัมภา อาจารย์นัฐติยา สอนสุภาพ อาจารย์ ขจรพงษ์ ร่วมแก้อาจารย์ที่ปรึกษา คุณสุกัญญา นาชัยคุลย์ นักวิชาการคอมพิวเตอร์ และนักศึกษา ครุศาสตร์ สาขาคอมพิวเตอร์ศึกษา คุณครูระวีวรรณ โคตรท่าน คุณครูสุภาพร บุญจันทร์ คุณครู ผกากรอง เพ็งศรี ที่ให้ความร่วมมือในการทดลอง การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอบคุณ เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม คุณมิชัย ใจดี นักจัดการงานทั่วไป คุณเดชา จินตกลีกร นักทัณฑ์วิทยาชำนาญการ และคุณอัครกร รองศักดิ์ อนุศาสนาจารย์ปฏิบัติ บุคลากรฝ่ายการศึกษา และพัฒนาจิตใจ เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ที่อำนวยความสะดวกและดูแลความปลอดภัยขณะที่ นักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการวิจัย

ขอบคุณ คุณพ่อสุดใจ คุณแม่กรรมนิการ์ ศรีปลั่ง คุณน้ำเบญจา และครอบครัวโคตรสุวรรณ คุณน้ำกัลยาณี และครอบครัวบุญถม คุณกนกพร และครอบครัวบุรีรัตน์ คุณสุรีย์พร และครอบครัว ถ้ำควนหอม คุณนุชรีพร ชัยศักดิ์ ผู้สนับสนุนกำลังใจและกำลังกายแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องแสดงความกตัญญูแก่
คุณบิดา คุณมารดา บวรอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้วางรากฐานการศึกษาแก่ผู้วิจัยจนทำให้
ประสบความสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้

ปณพร ศรีปลั่ง

52810128 : สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา: ปร.ด. (เทคโนโลยีการศึกษา)

คำสำคัญ: จิตสาธารณะ/ นักศึกษาคณะครุศาสตร์

ปัญพร ศรีปลั่ง: การพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (THE DEVELOPMENT OF A PUBLIC MINDNESS FOR STUDENTS TEACHER OF RAJABHAT MAHASAKHAM UNIVERSITY). คณะกรรมการควบคุมคณานิพนธ์: พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ, กศ.ด., ทิพย์เกสร บุญอำไพ, ก.ด., , 375 หน้า. ปี พ.ศ. 2559

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ1) พัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม2) ศึกษาผลการใช้กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแผนการจัดกิจกรรม แบบสอบถามวัดความคิดเห็นทางด้านความคิด และพฤติกรรมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และแบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ (Paired *t-test*)

ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ที่ผู้วิจัยออกแบบโดยใช้วิธีสอนแบบการคิดทางวิทยาศาสตร์ที่ดี ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือขั้นสร้างความเชื่อมโยง (Connection) ขั้นการซักถามการเรียนรู้ (Questioning) ขั้นสะท้อนตนเอง (Self-reflecting) และขั้นซักถามเกี่ยวกับความจริงหรือความสามารถในการเชื่อถือได้ (Questioning the truth or believability) 2) ผลการใช้กิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ พบว่า หลังการทดลองนักศึกษาคณะครุศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น มากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.01$) โดยมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 20.16 คะแนน และ 3) ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามอยู่ในระดับมาก

52810128: MAJOR EDUCATIONAL TECHNOLOGY ; Ph.D. (EDUCATIONAL TECHNOLOGY)

KEYWORDS: PUBLIC MINDNESS/ STUDENTS TEACHER.

PANNAPORN SRIPLUNG: THE DEVELOPMENT OF PUBLICMINDNESS FOR STUDENTS TEACHER OF RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY.

DISSERTATION ADVISORS: PONGPRASERT HOKSUWAN, Ed.D., TIPKESORN BOONUMPHAI, Ph.D., 375 P. 2016.

This research aimed to: 1) develop the learning activities to promote the public mind of first year student teacher, 2) determine the efficacy of the developed learning activities to promote the public mind of the students, and 3) evaluate the students satisfaction towards the activities.

The samples were 30 first year students teacher at the Faculty of Education Rajabhat Mahasarakham University. The instruments used for data collection were, activity lesson plan, the test of public mindedness, and student's satisfaction inventory. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation and a t-test (dependent)

The results were that:

1. The learning activities to promote the public mind of the students consisted of four steps: 1) Connection (create a connection), 2) Questioning (self-reflecting), 3) Self-reflecting (asking question about the truth or ability to trust) and 4) Questioning the truth or believability.

2. The result of the implementing the developed learning activities showed that the student teachers possessed higher public mind after learning with the developed activities with a statistical significant level of .01., with the increase of 20.16 points.

3) The students' satisfaction towards the activities was at "high level"

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
คำถามการวิจัย.....	8
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	10
ขอบเขตการวิจัย.....	10
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	12
2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ.....	16
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมและทฤษฎีการเรียนรู้.....	27
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้การสอน.....	39
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย.....	129
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	150
3 วิธีดำเนินงานวิจัย	161
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร และสภาพปัญหา.....	161
ขั้นตอนที่ 2 ร่าง และพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา ครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.....	169

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ชั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุ ศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.....	178
ชั้นตอนที่ 4 การประเมินเพื่อรับรองกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.....	187
4 ผลการวิจัย.....	191
ตอนที่ 1 ผลการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.....	191
ตอนที่ 2 ผลการใช้กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และผลการสัมภาษณ์เพื่อรับรองกิจกรรม จากทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ.....	196
ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.....	205
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	207
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	207
ผลการวิจัย.....	208
อภิปรายผล.....	209
ข้อเสนอแนะ.....	219
บรรณานุกรม.....	221
ภาคผนวก.....	232
ภาคผนวก ก.....	233
ภาคผนวก ข.....	340
ภาคผนวก ค.....	342
ภาคผนวก ง.....	351
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	375

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	องค์ประกอบและตัวชี้วัดพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะ..... 24
2	การสรุปวิธีดำเนินการในขั้นตอนข้อที่ 1..... 162
3	องค์ประกอบของจิตสาธารณะในการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์..... 165
4	แผนกิจกรรมจำนวน 16 ครั้งเพื่อเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ในการสนทนากลุ่ม..... 171
5	กิจกรรมที่ปรับตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่ม. 175
6	การพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์..... 177
7	ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมในแต่ละแผนกิจกรรมตามรูปแบบการคิดแบบ วิทยาศาสตร์ที่ดี..... 181
8	ขั้นตอนการทดลองใช้กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม..... 185
9	ข้อคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิดนักศึกษาหลังจากใช้แผนกิจกรรมเพื่อส่งเสริม จิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์..... 186
10	ขั้นตอนการประเมินรับรองกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา ศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม..... 188
11	แนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณและผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินรับรองกิจกรรม เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 189
12	การเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม จิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์..... 196
13	ผลการสัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิดนักศึกษา..... 199
14	ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเพื่อการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรม เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 201
15	คะแนนความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม..... 205
16	การวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม..... 242

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
17	205
คะแนนความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.....	
18	205
คะแนนความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.....	
19	205
คะแนนความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.....	
20	205
คะแนนความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.....	

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
2 ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรมชาติลักษณะ 8 ประการที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรม ของคนไทย.....	30
3 กระบวนการทางสมองในการประมวลผลข้อมูล.....	45
4 ร่างกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์เพื่อเสนอ ต่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่ม.....	170
5 แบบแผนการทดลองตามกระบวนการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.....	178
6 แผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏมหาสารคาม.....	193

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชดำรัสของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้รวบรวมและนำเสนอขึ้นชี้ให้เห็นว่า พระองค์ทรงชี้แนะให้พสกนิกรชาวไทยได้ปฏิบัติตนอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่นคงแห่งชาติ, 2550, หน้า 1) ซึ่งคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานที่ 1 กล่าวว่า การศึกษาต้องพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น “คนเก่ง คนดี และมีความสุข” ตามตัวบ่งชี้ที่ 5 คือ มีคุณธรรมมีจิตสาธารณะและจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองไทย และพลโลก ดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วาจาสุจริต และมโนสุจริต มีความรับผิดชอบทางศีลธรรมและสังคม มีจิตสำนึกในเกียรติภูมิของความเป็นคนไทย มีความภูมิใจในชนชาติไทย รักแผ่นดินไทย และปฏิบัติตนตามระบบประชาธิปไตย เป็นสมาชิกที่ดี เป็นอาสาสมัคร เพื่อชุมชนและสังคมในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548, หน้า 3-4) ปัจจุบันกระแสสังคมยุคโลกาวิวัฒน์ส่งผลให้สังคมโลกเป็นสังคมแห่งยุคข้อมูลข่าวสาร Information age มีความสะดวก รวดเร็วในการเดินทางและการติดต่อสื่อสาร ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาทุก ๆ ด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา โดยเฉพาะด้านการศึกษา ซึ่งอยู่ภายใต้กรอบของวัฒนธรรมทุนนิยม โดยเป้าหมายหนึ่งของการศึกษาก็คือ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ทั้งภายในประเทศ และสู่ความเป็นสากล ผู้เรียนต้องมีสมรรถนะด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามที่สังคมมุ่งหวัง ความรู้ความสามารถของประชากรเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ ที่เรียกว่า “สังคมอุดมปัญญา” หากประเทศใดมีการพัฒนาการศึกษาให้เจริญ มีคุณภาพมาตรฐานเป็นที่ยอมรับได้แล้ว ประเทศนั้นย่อมได้รับความเชื่อมั่น ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศอย่างต่อเนื่องยาวนาน ซึ่งจะส่งผลให้สังคมของประเทศยั่งยืนต่อไป (สำนักมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา, 2549, หน้า ,1)

สังคมไทยยังขาดภูมิคุ้มกัน คือ พึ่งพาตนเองยังไม่ได้ และขาดความพอดีอยู่ ซึ่งหากขยายความออกไปอธิบายได้ว่า สังคมไทยยังขาดความพอดีในเรื่องสำคัญรวม 5 ประการ คือ 1) ขาดความพอดีทางด้านจิตใจ คนส่วนมากมีสภาวะจิตใจไม่เข้มแข็ง ยังไม่สามารถพึ่งตนเองได้

ขาดจิตสำนึกที่ดี ไม่มีความเอื้ออาทร ไม่รู้จักประนีประนอม นึกถึงแต่ผลประโยชน์ส่วนตัว
 2) ขาดความพอดีด้านสังคม ไม่ค่อยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ชุมชนขาดความเข้มแข็ง และที่สำคัญ
 ไม่มีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคง และเข้มแข็ง 3) ขาดความพอดีด้านทรัพยากร
 ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังใช้และจัดการอย่างขาดความรอบคอบ และที่สำคัญใช้ทรัพยากรที่มีอยู่
 ในประเทศ อย่างไม่เป็นขั้นตอน 4) ขาดความพอดีด้านเทคโนโลยี ยังไม่รู้จักใช้เทคโนโลยี
 ที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับความต้องการ และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้าน
 ของเราเอง และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม 5) ขาดความพอดีทางด้านเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่
 ดำรงชีวิตอย่างฟุ่มเฟือยหรือเกินฐานะของตนและไม่สามารถปรับตัวรับกับการเปลี่ยนแปลง
 ของสังคมได้ จึงตกอยู่ภายใต้ค่านิยมบริโภคนิยมขาดวิจรรณญาณ (จिरายู อิศรางกูร ณ อยุธยา, 2548,
 หน้า 41-42) ทำให้มีพฤติกรรมการทำงานที่ฉาบฉวย ไม่มั่นคงในเจตนาของตนเองหรือไม่มีเป้าหมาย
 ในชีวิต ไม่มีความรับผิดชอบในตนเองและผู้อื่น จุดเด่นด้านเทคโนโลยี แต่มีจุดด้อยด้านจริยธรรม
 ทำให้เยาวชนเราทันสมัย แต่ไม่พัฒนา (วุฒิพงษ์ ลิ้มปวีโรจน์, 2549, หน้า 1-3)

ผลการวิจัยโครงการ Child watch ระหว่างปี พ.ศ.2548-2550 ที่ศึกษาสภาพการณ์เยาวชน
 ด้านการศึกษาในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนระดับอุดมศึกษา พบว่า
 เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมหนีเรียนมากที่สุดและมี “จิตอึดเสบ” หรือไม่มีจิตสำนึก ขาดจิตสาธารณะ
 ห้างเหินศาสนาและความซื่อสัตย์ การย่อหย่อนในศีลธรรม ชุมชนอ่อนแอและไม่ได้รับความสนใจ
 จากเยาวชน ขาดการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมสังคมเพราะส่วนใหญ่ให้ความสนใจ และเน้นการเลือก
 ปฏิบัติเฉพาะที่ส่งผลประโยชน์ต่อตนเอง ขาดระเบียบวินัย มีการเอาใจเอาเปรียบ และเบียดเบียน
 ซึ่งกันและกัน การทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ปิดกั้นการใช้สาธารณะสมบัติ
 ของส่วนรวมต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น (สมพงษ์ จิตระดับ, 2550, หน้า 3) ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเยาวชนไทย
 ขาดแรงจูงใจในการใฝ่หาความรู้หรือพัฒนาความคิด ปัญหาด้านคุณภาพระบบการศึกษาโดยมาก
 ยังคงเน้นตำรามากกว่าการปฏิบัติและถูกหล่อหลอมจากครอบครัวให้เน้นเรื่องการเรียนรู้เป็นหลัก
 เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้พ่อแม่พอใจ (อริสา สุขสม, 2555, หน้า 8) ปัญหาเรื่องความเสื่อมถอย
 ทางด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและลักษณะที่พึงประสงค์ตามระบบวิถีชีวิตที่ดีงาม
 ของคนไทยเป็นประเด็นปัญหาหลักที่สถาบันอุดมศึกษาได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมอยู่ใน
 ขณะนี้ โดยเฉพาะวิกฤติการขาดจิตสาธารณะในอุดมศึกษาได้ปรากฏสิ่งที่เป็นปัญหาพฤติกรรม
 ของนักศึกษาที่ขาดจิตสาธารณะ เช่น ฉีกหนังสือห้องสมุดหวังเพื่อประโยชน์ส่วนตัว การใช้
 น้ำประปาการใช้ไฟฟ้าอย่างฟุ่มเฟือย ไม่ช่วยกันรักษาสมบัติของมหาวิทยาลัยโดยขีดเขียนบนโต๊ะ
 เรียนและในห้องน้ำ ไม่มีความเสียสละแก่เพื่อนๆในชั้นเรียน อีกทั้งไม่ชอบเข้าร่วมกิจกรรม

ที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้น เพราะรู้สึกทำให้ตนเสียเวลา (อ้อมใจ วงมณฑา, 2555, หน้า 12) จากปัจจัยทั้งหลายดังกล่าวจึงทำให้เกิดปัญหาการขาดจิตสาธารณะในระดับเยาวชนที่เป็นนักศึกษาเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาผู้มีหน้าที่โดยตรงควรทำการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพราะเมื่อบัณฑิตเป็นการลงทุนของสังคม หรือชุมชน ประเทศชาติ ที่สำคัญคือความกตัญญูตเวทีตา รู้ถึงสติบุญคุณและตั้งใจตอบแทนแก่สังคม อุดมศึกษาจึงไม่ใช่การสร้างความสำเร็จส่วนบุคคลเท่านั้น แต่เป็นการสร้างความเจริญและความสุขของสังคมและประชาชนด้วย (พลวัฒน์ วุฒิประจักษ์, 2553, หน้า 22)

สถานศึกษาระดับอุดมศึกษามีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนานักศึกษาจึงถือว่าเป็นภาระของสถาบันในการเตรียมทรัพยากรมนุษย์ที่พึงประสงค์ออกสู่สังคมทั้งในด้านการจัดองค์กร โดยการสร้างจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมให้เกิดแก่ผู้เรียนผ่านการอบรมสั่งสอน การให้คำปรึกษา การจัดโครงการ กำหนดหลักสูตร หรือการจัดกิจกรรมที่ครอบคลุมหัวข้อที่เป็นเรื่องของส่วนรวม หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบที่จะเกิดกับคนหมู่มาก อาทิ เรื่องสิ่งแวดล้อม การรู้จักเคารพกฎระเบียบของการอยู่ร่วมกัน กล่อมเกลียดด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตระหนักในคุณค่าของจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมด้วยการยกระดับความรู้สำนึกตระหนักในคุณค่าให้เป็นภาระหน้าที่เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพราะสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่สำคัญ และส่งผลต่อจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยจึงควรบูรณาการกิจกรรมจิตสาธารณะให้แก่นักศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้นักศึกษาเกิดความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าของตนเอง เกิดแรงบันดาลใจ มุ่งมั่นที่จะทำกิจกรรมจิตสาธารณะต่อไป (ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร, 2553, หน้า 10) เพื่อให้เกิดคุณภาพในการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 ในหมวด 5 มาตรา 34 ได้กำหนดให้คณะกรรมการอุดมศึกษามีหน้าที่พิจารณาเสนอมาตรฐานการอุดมศึกษา ที่สอดคล้องกับความต้องการของชาติ มาตรฐานการอุดมศึกษาตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2549 ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน คือ มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต มาตรฐานด้านการบริหารจัดการอุดมศึกษา และมาตรฐานด้านการสร้าง และพัฒนาสังคมฐานความรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา บรรลุตามจุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการของชาติ (คู่มือประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษา, 2550, หน้า 1) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้ระบุเรื่องคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนิสิตนักศึกษาไว้ใน มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานคุณภาพบัณฑิต กล่าวคือ บัณฑิตที่มีคุณภาพ คิดเป็น ทำเป็น มีความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ รวมทั้งสามารถประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547) สอดคล้องกับคณะกรรมการ

การอุดมศึกษา (สกอ.) ที่ได้กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตในอุดมคติไทยไว้ 9 ประการ พอสรุปได้ ดังนี้ 1) มีความรู้ ทักษะ (ด้านวิชาการ วิชาชีพ วิชาชีพิต) และความสามารถระดับสากล เรียนรู้ (ใฝ่รู้) ตลอดชีวิต 2) มีคุณธรรม จริยธรรม วินัย ความรับผิดชอบ และความเป็นผู้นำ 3) มีสติปัญญา และวิจรรณญาณ มีชีวิตอย่างเป็นระบบ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ 4) เข้าใจความเป็นจริงของสังคมไทยและสังคมโลก รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง การแข่งขันในระดับสากล และสามารถปรับตัวได้อย่างมีความสุข 5) มีความเป็นประชาธิปไตย 6) มีจิตสำนึกและภาคภูมิใจในความเป็นไทย สามารถใช้ภูมิปัญญาไทยในการพัฒนาประเทศ 7) ตระหนักในคุณค่าทรัพยากร ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น 8) มีจิตสำนึกและศักยภาพในการสร้างงาน และ 9) มีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี นอกจากนี้ยังได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เพื่อปฏิรูปการศึกษาทุกระดับ มีการเน้นปรับปรุงหลักสูตรและปรับเปลี่ยนวิชาการสอนเพื่อพัฒนานักศึกษา ให้คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย มีการยกระดับของสถาบันราชภัฏ และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย จากนั้นสำนักงานการอุดมศึกษา ได้จัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (Thai qualification framework for higher education; TQF: HEd) เพื่อผลิต และพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพสามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต เพื่อใช้เป็นแนวทางในการและปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน พัฒนาคุณภาพการศึกษา การจัดการศึกษา สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ เพื่อให้สังคมเชื่อมั่นได้ว่า คุณวุฒิที่บัณฑิตได้รับจากสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งมีคุณภาพ และมาตรฐานเทียบเคียงกันได้ทั้งใน และต่างประเทศ ซึ่งกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษามุ่งเน้นมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิต Learning outcomes โดยครอบคลุม 5 ด้าน คือ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี สำหรับสาขาวิชาที่ต้องเน้นทักษะทางปฏิบัติเพิ่มมาตรฐานผลการเรียนรู้ทางด้านทักษะพิสัยด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2522, หน้า 1-37)

นักศึกษาครุศาสตร์เป็นกำลังที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะต้องปฏิบัติหน้าที่พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพแก่สังคมโดยการเรียนรู้ อบรมสั่งสอน และยังต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ซึ่งธรรมชาติของวิชาชีพครูนั้นต้องสัมผัสและเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นอยู่เสมอ ฉะนั้น ผู้ที่เป็นครูจึงต้องใฝ่รู้ใฝ่เรียน และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ วิสัยทัศน์ ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงกับความก้าวหน้าทางวิชาการตลอดจนเทคโนโลยี

ต่าง ๆ นอกจากนั้น คุณธรรม และจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพัฒนาควบคู่กันไป เพราะครูเป็นต้นแบบของการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้นักเรียนซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต ครูที่ดีควรมีคุณลักษณะดังเช่น พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลที่ใต้พระราชทานแก่ครูอาวุโสประจำปี 2522 เมื่อวันที่อังคารที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2523 ว่า “... ครูที่แท้ต้องเป็นผู้กระทำแต่ความดี ต้องขยันหมั่นเพียร และอดสาหะพากเพียร ต้องเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละต้องหนักแน่นอดกลั้นและอดทน ต้องรักษาวินัยสำรวมระวังความประพฤติของตนให้อยู่ในระเบียบแบบแผนอันดีงาม ต้องปลื้มใจปลื้มใจจากความสะอาดสบายและความสนุกรื่นริงที่ไม่สมควรแก่เกียรติภูมิของตน ต้องตั้งใจให้มั่นคงและแน่วแน่ ต้องซื่อสัตย์รักษาความจริงใจ ต้องมีเมตตาหวังดี ต้องวางใจเป็นกลาง ไม่ปล่อยไปตามอำนาจอคติ ต้องอบรมปัญญาให้เพิ่มพูนสมบูรณ์ขึ้นทั้งในด้านวิชาการและความฉลาดรอบรู้ในเหตุผล ..”

นักศึกษาครูจึงเป็นสาขาวิชาชีพหนึ่งที่สำคัญดังคำกล่าวที่ว่า “อาจารย์” ตามหนังสือหมายถึง ผู้ฝึกในทางมารยาท หรือเป็นผู้ควบคุมให้อยู่ในระเบียบวินัย เป็นผู้รักษากฎเกณฑ์ต่าง ๆ ส่วนคำว่า “ครู” เป็นผู้ควรเคารพ หรือมีความหนักที่เป็นหนักอยู่เหนือศิระ หรือเป็นผู้เปิดประตูทางวิญญูณแล้วนำไปสู่คุณธรรมเบื้องสูง...ครูไม่เพียงแต่มีหน้าที่สอนลูกศิษย์ให้เก่งทางวิชาการ แต่สำคัญอย่างยิ่งต้องสอนให้ลูกศิษย์ “ดี” ด้วย การสร้างคนดีนี้เป็นการระดับมนุษยชาติดังที่ไอน์สไตน์ (Einstein) ในฐานะนักวิทยาศาสตร์ที่สำคัญได้กล่าวว่า “ชะตากรรมของมนุษยชาติที่มีอารยธรรมในปัจจุบันนี้ขึ้นอยู่กับพลังทางจริยธรรม (Moral Force) หรือความเข้มแข็งทางจริยธรรม (Moral strength) ยิ่งกว่ายุคสมัยใด ๆ” ด้วยภาระอันหนักอึ้งนี้ ครูจึงได้รับการยกย่องว่าเป็นปูชนียบุคคลของโลกเพราะเป็นผู้ทำประโยชน์มหาศาลมากกว่าสิ่งที่ได้รับตอบแทนให้กับ โลกใน โลกปัจจุบัน และอนาคต การเป็นผู้ที่มีสิทธิของการเป็นปูชนียบุคคลที่มีเกียรติยศ ครูจึงต้องรักษาสิทธิและหน้าที่ของตนให้ดีโดยแท้จริง ในทางตรงกันข้ามหากครูไม่รักษาสิทธิและหน้าที่ของตนให้คงคุณค่าก็อาจเป็นผู้ทำความเสียหายใหญ่หลวงแก่โลกได้เช่นกัน การที่คนเรามีได้เกิดมาทำอะไรเป็นในวันแรกของการลืมตาสู่โลกนั้นใด การเป็นครูที่ดี ครูที่รักษาสิทธิ และหน้าที่ของตนอย่างแท้จริงก็ไม่สามารถทำได้วันเดีวันนั้น แต่ต้องอาศัยการเรียนรู้และฝึกฝน (สินีนานู ศิริ, 2549, หน้า 5-6) เห็นได้จากมติการประชุมของสภาคณบดีแห่งประเทศไทย ข้อกำหนดผลการเรียนรู้ด้านที่ 6 คือ ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย ข้อ 3.1.3 กล่าวไว้ว่า “ปรับกระบวนการผลิตและพัฒนาครู ให้มีคุณภาพ คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีรายได้และค่าตอบแทนที่เหมาะสม พัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ดังนั้น การพัฒนาให้บุคคลมีความรู้รอบตัว เฉลียวฉลาด มีความคิดสร้างสรรค์ ใช้หลักเหตุผล

ในการดำเนินชีวิตและตัดสินใจในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ครูเป็นหลักในการพัฒนาคนเพราะครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสมรรถนะทุกด้านของผู้เรียนในทุกกระดับ และทุกประเภท ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่ง, 2552 หน้า 1)

กระบวนการผลิตบัณฑิตครูจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญ เพราะครูที่ผลิตออกไปนั้น ต้องไปทำหน้าที่ปลูกฝังเยาวชนให้มีความรู้ทั้งทางด้านปัญญา และคุณธรรมจริยธรรม หากบัณฑิตครูที่ผลิตออกมามีคุณภาพและมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดี ก็ผลผลิตทรัพยากรมนุษย์ของประเทศก็จะดีตามไปด้วย ดังนั้น หากนักศึกษาครูได้รับการปลูกฝังและเน้นย้ำให้ครูเป็นบุคคลที่มีจิตสาธารณะ นอกจากจะได้ครูที่สมบูรณ์แล้ว ยังได้แบบพิมพ์ที่มีคุณภาพแก่นักเรียนอีกด้วยเท่ากับสามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งผู้ที่จะเตรียมตัวเป็นครูในอนาคตและเด็กนักเรียนซึ่งเป็นเมล็ดพันธ์ุสำคัญที่จะเจริญงอกงามและเป็นกำลังขับเคลื่อนให้กับประเทศต่อไปในอนาคต เพราะสิ่งสำคัญในการที่จะสอนเยาวชน ให้เดินทางไปในทิศทางที่ดี ผู้สอนย่อมต้องเป็นผู้เดินทางไปในทิศทางที่ดีนั้นเช่นกัน ดังนั้น การฝึกฝนครูตั้งแต่ยังเป็นนักศึกษาครูให้มีจิตสาธารณะจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะนอกจากจะช่วยลดวิกฤตปัญหาทางสังคมในปัจจุบันแล้ว ที่เกิดผลของการฝึกนั้น ไม่ได้ตกอยู่ที่นักศึกษาครูเพียงอย่างเดียว แต่คุณธรรมเหล่านี้จะถ่ายทอดไปยังเยาวชนผู้ที่จะก้าวออกไปเป็นพลเมืองที่ดีของชาติอีกด้วยดังคำกล่าวที่ว่า “ตัวอย่างที่ดี มีค่ามากกว่าคำสอน”

ปัจจุบันการผลิตครูยังไม่ประสบความสำเร็จตามมาตรฐาน ตั้งแต่ปีจชัยป้อนเข้า การคัดเลือกคนเข้าเรียนครู ไม่สามารถคัดเลือกคนที่มีสติปัญญา หรือคนที่เข้ามาเรียนไม่ต้องการเป็นครูอย่างแท้จริง ด้านกระบวนการผลิตยังไม่เข้มข้น ไม่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และจากผลการวิจัยเรื่อง “ภาวะวิกฤติและยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์” เพื่อปฏิรูปการศึกษาไทยแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545-2554) พบว่า ยุทธศาสตร์การผลิตครูไม่มีคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพครูและตามพระราชบัญญัติสภาครู และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 จึงกำหนดไว้ในมาตรฐานการผลิตครูว่า “หน่วยการผลิตบัณฑิตครูต้องมีระบบการจัดกิจกรรมเสริมความเป็นครูมืออาชีพ ทั้งนี้ นักศึกษาต้องผ่านกิจกรรมพัฒนาลักษณะความเป็นครู โดยมีหลักสูตรคู่มือการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนมีแผนการดำเนินงานที่ต่อเนื่องเพื่อให้ได้ครูดี และครูเก่ง” จะเห็นได้ว่าการผลิตครูให้มีคุณภาพนั้น ไม่ได้เน้นวิชาการเพียงอย่างเดียว ด้านคุณธรรม จริยธรรมยังเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่อาจละเลยจึงต้องพัฒนาควบคู่กันไป เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเป็นช่วงเวลาที่มนุษย์ทำการพัฒนาสติปัญญา การขัดเกลาอุปนิสัยเป็นระยะที่ยาวนานที่สุด ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการทำให้มนุษย์มีความสมบูรณ์

ทั้งด้านปัญญา และด้านจิตใจ จึงจะถือได้ว่าเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและมีสำนึกเพราะการศึกษา จะทำให้มนุษย์เป็นคนที่มีความรู้ โดยสมบูรณ์นั้น ต้องมีกระบวนการพัฒนาทางด้านจิตใจควบคู่ มาด้วยเสมอ (จุมพล พุณท์ทรชีวิน, 2550, หน้า 23)

จากการศึกษาปัญหาและความต้องการจากฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จากโรงเรียนที่นักศึกษาเข้าไปฝึกสอน จากนักศึกษาฝึกสอนที่เป็น เพื่อนร่วมสถาบันและเพื่อนต่างสถาบัน สรุปปัญหาที่แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมการขาดจิตสาธารณะ เช่น ปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือในกรณีทีนอกเหนือจากงานสอน เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตน เช่น ไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมของทางโรงเรียนเพราะเห็นว่าเสียเวลา และไม่ได้ คะแนน หรือประโยชน์จากการช่วยงานที่ไม่ใช่งานในหน้าที่ ใช้ทรัพยากรของโรงเรียนอย่างฟุ่มเฟือย เช่น ไฟฟ้า กระดาษ เป็นต้น ไม่รับฟังการตักเตือนและไม่รู้สึกสำนึกผิดเพราะเห็นว่าผู้ที่ให้คำแนะนำ ไม่มีความเกี่ยวข้องกับตนเอง เช่น หากผู้ให้คำแนะนำไม่ใช่ครูพี่เลี้ยงนักศึกษาจะไม่ใส่ใจคำแนะนำ และไม่ปฏิบัติตาม

ในฐานะนักเทคโนโลยีการศึกษาที่มีหน้าที่ออกแบบระบบตามขอบข่ายงานเทคโนโลยี การศึกษา ครอบคลุมมิติทางแนวตั้งอันได้แก่ การวิจัยด้านการจัดระบบทางการศึกษา การวิจัย ด้านพฤติกรรมการเรียนการสอน วิธีการสอนสื่อสารการศึกษา สภาพแวดล้อมทางการศึกษา การจัดการด้านการเรียนการสอนและการประเมินการศึกษา (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2540) ผู้วิจัย จึงต้องการออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยเชื่อว่าการพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาสามารถทำได้ หากเริ่มต้นในช่วงวัยที่เหมาะสม โดยยึดตามหลักการเรียนรู้ของทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้ ด้วยปัญญา (Constructivism) ผ่านกระบวนการเรียนการสอนด้วยวิธีสอนการคิดแบบวิทยาศาสตร์ ที่ดี และการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ และ สภาพแวดล้อมทางสังคม เพื่อให้ให้นักศึกษาคณะครุศาสตร์มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับบัณฑิตในอุดมคติ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างพอดี มีจิตสาธารณะ สามารถอุทิศตนเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และเป็นครูที่เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักเรียนในอนาคตและบุคลากรที่มี คุณภาพของประเทศ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คำถามการวิจัย

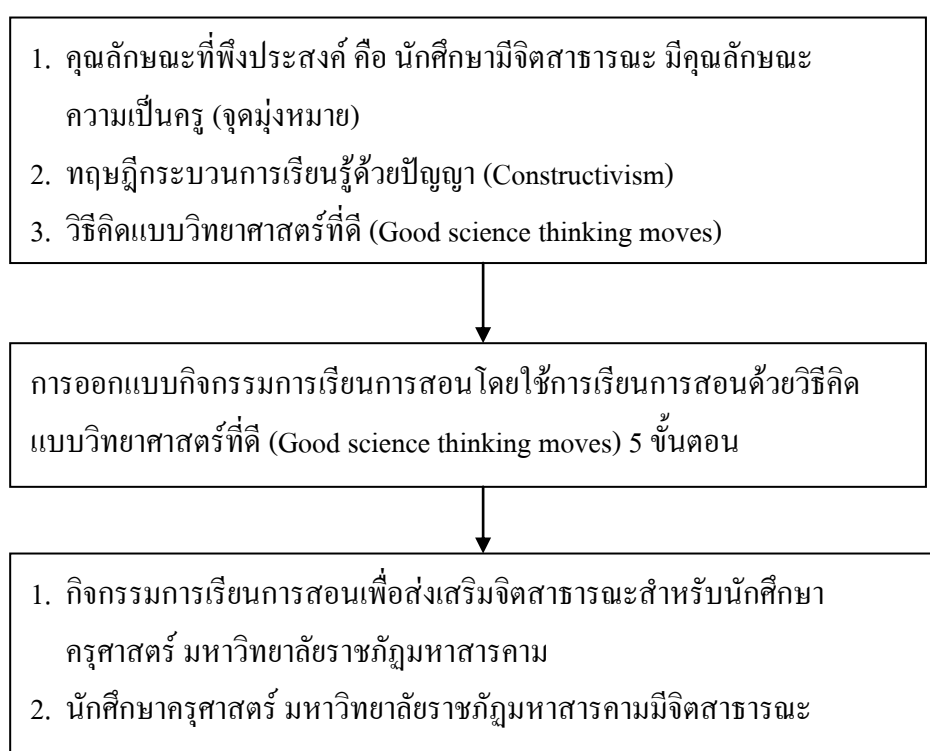
1. กิจกรรมส่งเสริมให้เกิดจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง
2. ผลการใช้กิจกรรมส่งเสริมให้เกิดจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามเป็นอย่างไร
3. ความพึงพอใจของนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่มีต่อกิจกรรมการส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามเป็นอย่างไร

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีจุดมุ่งหมายเพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อการส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา จัดการจัดกิจกรรมตามแบบขั้นการสอนของการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดีซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ตามแบบทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้ด้วยปัญญา (Constructivism) มีรายละเอียด ดังนี้

กิจกรรมการเรียนการสอน โดยวิธีการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี (Good science thinking moves) ถูกพัฒนาขึ้น โดย Grotzer (2003) เป็นรูปแบบการเรียนที่ใช้ในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้น คือ 1) การสร้างความเชื่อมโยง (Connection) 2) ขั้นการซักถาม การเรียนรู้ของตนเอง (Questioning in learning) 3) การสะท้อนตนเอง (Self-reflection) 4) การซักถาม การเรียนรู้ความจริง (Truth) หรือความเชื่อถือได้ (Believability) และ 5) การเปรียบเทียบ (Comparing) ความคิดของตนเองกับความคิดของคนอื่น ซึ่งการสอนโดยวิธีนี้มีรากฐานมาจากทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้ด้วยปัญญา (Constructivism) โดยทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้ด้วยปัญญาเชื่อว่า ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยการปรับโครงสร้างทางปัญญาไปตามลำดับขั้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

และประสบการณ์ หลักการสำคัญของการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้คือ 1) หลักการที่ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 2) หลักการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ 3) หลักการเรียนรู้จากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม และ 4) หลักการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ โดยครูเป็นผู้จัดการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557, หน้า ๗) ผ่านขั้นตอนต่อไปนี้ 1) เชื่อมโยงสิ่งที่รู้แล้วกับสิ่งที่ผู้เรียนกำลังเรียน 2) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์และแสดงความคิดเห็น 3) นำเสนอผลงาน ผลการวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน และ 4) ให้อาจารย์ทำงานอย่างต่อเนื่อง (ธีรณัฐ พิมพ์พันธุ์, 2558, หน้า 32-33)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้กิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่มีประสิทธิภาพ
2. นักศึกษาที่เรียนรู้ด้วยกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามมีคะแนนด้านความคิดและพฤติกรรมเกี่ยวกับจิตสาธารณะสูงขึ้น
3. กิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่ผู้วิจัยออกแบบและพัฒนาขึ้น สามารถนำแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะไปปรับใช้ตามบริบทของแต่ละวิชาชีพได้

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านการพัฒนาและการออกแบบกิจกรรม
 - 1.1 การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมให้เกิดจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามมุ่งพัฒนาจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์แต่ผู้สอนสามารถนำไปใช้กับนักศึกษาวิชาชีพอื่นได้
 - 1.2 กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ใช้วิธีสอนการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี มีรากฐานมากจากทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้ด้วยปัญญา (Constructivism) ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอนคือ 1) การสร้างความเชื่อมโยง (Connection) 2) ขั้นตอนการซักถามการเรียนรู้ของตนเอง (Questioning in learning) 3) การสะท้อนตนเอง (Self-reflection) 4) การซักถาม การเรียนรู้ความจริง (Truth) หรือความเชื่อถือได้ (Believability) และ 5) การเปรียบเทียบ (Comparing) ความคิดของตนเองกับความคิดของคนอื่น
2. องค์กรประกอบที่ใช้ในการพัฒนากิจกรรมในการวิจัยนี้มี 2 ด้าน คือ ด้านความคิดและด้านพฤติกรรม ซึ่งผู้วิจัยได้จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นงานวิจัยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522-2556 จำนวน 13 งานวิจัย โดยสรุปองค์ประกอบได้เป็น 2 ด้านรวมทั้งสิ้น 14 องค์ประกอบ ดังนี้
 - 2.1 ด้านความคิด
 - 2.1.1 บรรณานาที่จะช่วยเหลือผู้คนหรือสัตว์ที่ได้รับความเดือดร้อน ทนไม่ได้ที่จะไม่ให้ความช่วยเหลือแก่คนหรือสัตว์เหล่านั้น
 - 2.1.2 ละอายและเกรงกลัวต่อบาป (หิริโอตตปปะ) ยับยั้งตนเองในการกระทำที่ผิด
 - 2.1.3 คำนึงถึงผลประโยชน์ต่อส่วนรวม

2.1.4 ถือว่าการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นหรือ การช่วยเหลือส่วนรวมเป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ

2.1.5 ตระหนักถึงผลกระทบของปัญหาสังคม และต้องการที่จะแก้ปัญหานั้น

2.1.6 เชื่อว่าตนเองสามารถแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นได้

2.1.7 ตระหนักถึงปัญหา และเรียนรู้ที่จะลงมือแก้ปัญหานั้น

2.2 ด้านพฤติกรรม

2.2.1 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคม

2.2.2 รับรู้สิทธิควบคู่กับหน้าที่และเคารพสิทธิการใช้สาธารณะสมบัติของผู้อื่น

2.2.3 ดูแลรักษาสาธารณะสมบัติ ใช้อย่างทะนุถนอม ใช้อย่างประหยัดใช้สิ่งของแล้วเก็บเข้าที่

2.2.4 ร่วมแรงร่วมใจในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม มีความสามัคคี

2.2.5 ไม่เห็นแก่ตัว

2.2.6 รักษาทรัพยากรธรรมชาติ รักษาสมดุลมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

2.2.7 เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละทรัพย์สินและแรงงานเพื่อส่วนรวม

3. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยแบ่งขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างไว้ ดังนี้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มทดลอง มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ชั้นศึกษาสภาพปัญหาในสถานการณ์จริง กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่

3.1.1 กลุ่มผู้ผลิตนักศึกษา ได้แก่ รองคณบดีฝ่ายฝึกประสบการณ์นักศึกษา คณะครุศาสตร์ อาจารย์ผู้นิเทศก์การสอนคณะครุศาสตร์ และอาจารย์ที่ปรึกษาคณะครุศาสตร์ จำนวน 4 คน

3.1.2 ผู้ใช้งานนักศึกษา ได้แก่ อาจารย์พี่เลี้ยง เพื่อนร่วมโรงเรียนฝึกสอน จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

3.2 ชั้นร่างและพัฒนากิจกรรม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา ด้านจิตวิทยา ด้านจิตอาสา และด้านจิตปัญญาศึกษา รวมทั้งสิ้นจำนวน 7 คน โดยการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus group)

3.3 ชั้นการนำกิจกรรมไปใช้

3.3.1 กลุ่มตัวอย่างในการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ชั้นปีที่ 1 โปรรแกรมวิทยาศาสตร์ จำนวน 30 คน โดยใช้แบบสอบถามด้านการคิดและด้านพฤติกรรมเกี่ยวกับจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์

แผนการจัดกิจกรรมการเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ และแบบสอบถาม ความพึงใจของนักศึกษาครุศาสตร์ที่มีต่อแผนการจัดกิจกรรมการเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาครุศาสตร์

3.3.2 กลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้กิจกรรมที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย ได้แก่ นักศึกษาครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โปรแกรมคอมพิวเตอร์ศึกษา ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 30 คน โดยใช้แบบสอบถามด้านการคิดและด้านพฤติกรรมเกี่ยวกับ จิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ แผนการจัดกิจกรรมการเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาครุศาสตร์ และแบบสอบถามความพึงใจของนักศึกษาครุศาสตร์ที่มีต่อแผนการจัดกิจกรรม การเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์

3.4 ชั้นประเมินเพื่อรับรองกิจกรรม โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ด้านเทคโนโลยีการศึกษา ด้านจิตวิทยา ด้านจิตสาธารณะและด้านการสอนด้วยวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ ที่ตี รวมทั้งสิ้นจำนวน 5 คน โดยวิธีการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่ง โครงสร้าง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ หมายถึง กระบวนการสอน การปฏิบัติกิจกรรม และ สื่อการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยใช้ชั้นการสอนวิธีการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี รวมไปถึงสื่อที่ใช้ เพื่อปลูกฝัง และพัฒนาคุณลักษณะจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์

2. การสอนด้วยวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี หมายถึง วิธีการเรียนการสอนที่มีรากฐาน มากจากทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้ด้วยปัญญา (Constructivism) ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างความเชื่อมโยง (Connection) 2) ชั้นการซักถามการเรียนรู้ของตนเอง (Questioning in learning) 3) การสะท้อนตนเอง (Self-reflection) 4) การซักถาม การเรียนรู้ความจริง (Truth) หรือ ความเชื่อถือได้ (Believability) และ 5) การเปรียบเทียบ (Comparing) ความคิดของตนเองกับ ความคิดของคนอื่น

3. จิตสาธารณะ หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาที่แสดงออกตามองค์ประกอบ 2 ด้าน คือการแสดงออกความคิด และพฤติกรรม ดังนี้

3.1 ด้านความคิด

3.1.1 ประารณาที่จะช่วยเหลือผู้คนหรือสัตว์ที่ได้รับความเดือดร้อน ทนไม่ได้ ที่จะไม่ให้ความช่วยเหลือแก่คนหรือสัตว์เหล่านั้น

3.1.2 ละอายและเกรงกลัวต่อบาป (หิริโอตตปปะ) ยับยั้งตนเองในการกระทำที่ผิด

3.1.3 คำนึงถึงผลประโยชน์ต่อส่วนรวม

- 3.1.4 ถือว่าการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นหรือ การช่วยเหลือส่วนรวมเป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ
- 3.1.5 ตระหนักถึงผลกระทบของปัญหาสังคม และต้องการที่จะแก้ปัญหาสังคมนั้น
- 3.1.6 เชื่อว่าตนเองสามารถแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นได้
- 3.1.7 ตระหนักถึงปัญหาและเรียนรู้ที่จะลงมือแก้ปัญหาสังคม
- 3.2 ด้านพฤติกรรม
- 3.2.1 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคม
- 3.2.2 รับรู้สิทธิควบคู่กับหน้าที่และเคารพสิทธิการใช้สาธารณะสมบัติของผู้อื่น
- 3.2.3 ดูแลรักษาสาธารณะสมบัติใช้อย่างทะนุถนอม ใช้อย่างประหยัดใช้สิ่งของแล้วเก็บเข้าที่
- 3.2.4 ร่วมแรงร่วมใจในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม มีความสามัคคี
- 3.2.5 ไม่เห็นแก่ตัว
- 3.2.6 รักษาทรัพยากรธรรมชาติ รักษาสมดุลมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
- 3.2.7 เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละทรัพย์สินและแรงงานเพื่อส่วนรวม
4. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาคณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ภาคเรียนที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
5. ความคิดเห็นด้านความคิดและด้านพฤติกรรมเกี่ยวกับจิตสาธารณะของนักศึกษา หมายถึง คะแนนที่ได้จากการวัดก่อนและหลังเรียน โดยการใช้แผนกิจกรรม และวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
6. แบบสอบถามความคิดเห็นด้านความคิดและด้านพฤติกรรมเกี่ยวกับจิตสาธารณะ หมายถึง แบบสอบถามที่วัดการเปลี่ยนแปลงของความคิดเห็นด้านความคิดและด้านพฤติกรรมเกี่ยวกับจิตสาธารณะของนักศึกษา โดยวัดก่อนและหลังเรียน โดยการใช้แผนกิจกรรม วัดจากแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 55 ข้อ
7. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ได้จากการตอบแบบสอบถามหลังการเรียน ด้วยกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ และวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
8. แบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม หมายถึง แบบสอบถาม

ที่วัดความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับ
นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม วัดหลังจากสิ้นสุดการเรียนการสอน
ทั้งหมด โดยวัดจากแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อออกแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา
ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ
นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ
 - 1.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ
 - 1.2 ความหมายและรูปแบบของจิตสาธารณะ
 - 1.3 ความสำคัญของจิตสาธารณะ
 - 1.4 องค์ประกอบของจิตสาธารณะ
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมและทฤษฎีการเรียนรู้
 - 2.1 ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม
 - 2.2 ทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้ด้วยปัญญา (Constructivism)
 - 2.3 หลักการการรู้คิด การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 3.1 การสอน โดยวิธีคิดทางวิทยาศาสตร์ที่ดี ความหมายและขั้นตอนของวิธีสอน
โดยการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี และการสอนที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริม
จิตสาธารณะ
 - 3.2 หลักการและทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน
และทฤษฎีกระบวนการทางสมองในการประมวลข้อมูล (Information processing theory)
 - 3.3 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และการสอนของนักคิด
นักการศึกษาไทย
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
 - 4.1 คุณลักษณะของบัณฑิตในอุดมคติและคุณลักษณะที่พึงประสงค์
 - 4.2 ความเป็นครูของครูไทยในยุคศตวรรษใหม่
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ
 - 5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

ความหมายและรูปแบบของจิตสาธารณะ

ความหมายของคำว่าจิตสาธารณะ (Public mind) หรือจิตสำนึกสาธารณะ (Public consciousness) เป็นคำบ่งบอกถึงพฤติกรรมที่หลากหลายแต่มีความหมายเดียวกัน เช่น การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การช่วยกันดูแลรักษาสาธารณะสมบัติ การมีความรับผิดชอบ เป็นต้น จึงมีผู้ให้คำจำกัดความไว้หลากหลายดังต่อไปนี้

สำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2542, หน้า 14) ได้ให้ความหมายของจิตสาธารณะว่าเป็นการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อชาติ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543, หน้า 17) ให้ความหมายของจิตสาธารณะว่า หมายถึงความคิดที่ไม่เห็นแก่ตัว มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือช่วยแก้ปัญหาให้ผู้อื่นหรือสังคม พยายามมองหาโอกาสที่จะช่วยเหลืออย่างจริงจัง และมองโลกในแง่ดีบนพื้นฐานของความเป็นจริง

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตรและคณะ (2547, หน้า 2-3) ได้ให้ความหมายของจิตสาธารณะว่า หมายถึง การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาจากความรู้ความเข้าใจ หรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะการใช้ หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวมที่จะใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวม และการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาจากความรู้ความเข้าใจหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะ ดังนี้

1. หลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม และการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้

2. การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มโดยไม่ยึดครองของส่วนตัวเองนั้นเป็นของตนเองตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมนั้น และผู้ที่ให้ความหมายโดยใช้คำว่า “จิตสำนึก” มีดังนี้

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2541) ใช้คำว่า จิตสำนึก (Consciousness) เป็นสภาวะจิตใจที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิด ความปรารถนาต่าง ๆ สภาวะจิตใจดังกล่าวเกิดการรับรู้ (Awareness) อันเป็นผลมาจากการประเมินค่า การเห็นความสำคัญซึ่งเป็นสิ่งที่ได้มาจากทัศนคติ (Attitude) ความเชื่อ (Beliefs) ค่านิยม (Values) ความเห็น (Opinion) ความสนใจ (Interests) ของบุคคล คำว่า “จิตสำนึก” มีความหมายใกล้เคียงที่สุดกับคำว่า “ความเชื่อ” (Beliefs) ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดจากการรวบรวม และความสัมพันธ์กันของประสบการณ์คนทำหน้าที่ประเมินค่าของจิตใจว่าสิ่งใดเป็นสิ่งสำคัญ

หากปราศจากความเชื่อประสบการณ์ต่าง ๆ ที่คนมีอยู่นั้น ก็จะอยู่เพียงในความทรงจำไม่มีส่วนใด มีความสำคัญเด่นชัดขึ้นมา แต่หากว่าประเมินค่าแล้วตระหนักถึงความสำคัญที่มีต่อสิ่งนั้นว่า จิตสำนึกถึงสิ่งนั้นๆของบุคคลได้เกิดขึ้นแล้ว จิตสำนึกของบุคคลที่เป็นสภาวะจิตใจก่อนการแสดงออกเชิงพฤติกรรมของบุคคลก่อนการแสดงออกพฤติกรรมทางกายภาพของบุคคล การมีจิตสำนึกที่ดีต่อสิ่งหนึ่งไม่ทำให้คนต้องแสดงออกตามจิตนั้นเสมอไป พฤติกรรมแสดงออกใด ๆ ของมนุษย์นั้น เป็นผลมาจาก 1) ทักษะ 2) บรรทัดฐานของสังคม 3) นิสัย และ 4) ผลที่คาดว่าจะได้รับหลังจากแสดงพฤติกรรมนั้นๆแล้ว

ชาย โพลิตา (2540 หน้า14) ใช้คำว่าจิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติและให้ความหมายในเชิงพฤติกรรมว่า การใช้สาธารณะสมบัติอย่างรับผิดชอบหรือรับผิดชอบต่อสมบัติ ซึ่งมีนัยสองประการ ได้แก่

1. รับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติ ด้วยการหลีกเลี่ยงการใช้การกระทำที่จะก่อให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อสาธารณะสมบัตินั้น ๆ รวมไปถึงการถือเป็นที่ที่ที่มีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณะสมบัติ ในวิสัยที่ตนจะทำได้ เช่น การแจ้งผู้ที่เกี่ยวข้องเมื่อได้พบความเสียหายเกิดขึ้น

2. การเคารพสิทธิในสาธารณะสมบัติของผู้อื่น เพราะสาธารณะสมบัติคือสิทธิของคนทั่วไปมีสิทธิในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ ดังนั้นการใช้สาธารณะสมบัติอย่างรับผิดชอบในแง่จึงหมายถึงการคำนึงว่า คนอื่นก็มีสิทธิในการใช้เช่นเดียวกัน จะต้องไม่ยึดสาธารณะสมบัตินั้นไว้เป็นของตัวเองและไม่ปิดกั้นโอกาสการใช้ประโยชน์ของผู้อื่น

งานวิจัยของ ชาย โพลิตา และคณะ (2540) ที่ทำการศึกษาจิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ หน้า 11 ภูมิศึกษากรุงเทพมหานคร ได้สรุปความเข้าใจของจิตสาธารณะสมบัติหรือ จิตสาธารณะไว้เป็นสองระดับ คือ

ระดับที่ 1 เป็นจิตสำนึกที่บุคคลไม่ต้องทำอะไรมากเพียงแต่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่ทำลายสาธารณะสมบัติที่ตนใช้ก็พอซึ่งเป็นการแสดงออกว่าบุคคลมีความเข้าใจว่าควรหรือไม่ควรปฏิบัติอย่างไรต่อสาธารณะสมบัติ

ระดับที่ 2 เป็นระดับที่บุคคลกระทำการอันแสดงว่าเขามีความรับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติไม่ว่าจะได้ใช้หรือไม่ใช้สาธารณะสมบัตินั้นก็ตาม เช่น การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสาธารณะสมบัติที่ชำรุดเสียหาย

วิรัตน์ คำศรีจันทร์ (2544, หน้า 6) ให้ความหมายจิตสำนึกสาธารณะว่า หมายถึงกระบวนการคิดของบุคคลที่มีการปฏิบัติโดยมีกระบวนการระดับบุคคลไปสู่สาธารณะ มีความรักและความรู้สึกเป็นเจ้าของของสาธารณะ ต้องการที่จะทำประโยชน์มากกว่าการได้รับประโยชน์จากสาธารณะ

สุพจน์ ทรายแก้ว (2546, หน้า 49) ได้ให้ความหมายของจิตสำนึกต่อส่วนรวม หรือ จิตสำนึกสาธารณะว่า หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลเกี่ยวกับการมองเห็นคุณค่า หรือ การให้คุณค่าแก่การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมที่ไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งเป็นเจ้าของหรือเป็นสิ่งที่คนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกัน เป็นสิ่งที่สังเกตได้จากความรู้สึกนึกคิด หรือพฤติกรรมที่แสดงออกมา และ

หฤทัย อาจปรุ (2544, หน้า 10) กล่าวว่า จิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง ความตระหนักของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม ต้องการเข้าไปแก้ไขโดยรับรัฐสิทธิ ควบคู่ไปกับหน้าที่ และความรับผิดชอบ สำนึกถึงพลังของตนเองว่าสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาได้ และลงมือกระทำแก้ไขปัญหาคด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยการเรียนรู้ และแก้ไขปัญหาร่วมกับคนในสังคมนั้น

อ้อมใจ วงษ์มณฑา (2555, หน้า 66) กล่าวว่า จิตสาธารณะ (Public mind) เป็นคำใหม่ที่มีใช้มาไม่นานนี้ เป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่บุคคลในสังคมต้องการให้เกิด ซึ่งสะท้อนออกมาทางพฤติกรรม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสังคม การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม จิตสำนึกต่อสังคม จิตสำนึกต่อส่วนรวม จิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ เป็นต้น

ซึ่งคุณลักษณะทั่วไปของบุคคลที่มีจิตสาธารณะ ควรมีดังนี้

ยุทธนา วรณปิติกุล (2542, หน้า 181-183) กล่าวถึง บุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะว่าต้องมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. การทุ่มเทและอุทิศตน มีความรับผิดชอบต่อสังคม บุคคลไม่เพียงแต่ปฏิบัติตามสิทธิเท่านั้น แต่ต้องปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือให้บริการแก่บุคคลอื่น เพื่อพัฒนาสังคมด้วย อาทิ ต้องการให้ผู้แทนราษฎรมีความรับผิดชอบต่อความต้องการและประโยชน์ของประชาชน ประชาชนต้องให้ความใส่ใจและติดตาม ไม่เพียงทำการหย่อนบัตรเลือกตั้งเท่านั้น ต้องเสียสละเวลาให้ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการเมืองระดับท้องถิ่นและในสถาบันต่าง ๆ

2. เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล จากกระแสปัจเจกชนนิยม ส่งผลให้คนในสังคมมีลักษณะปิดกั้นตนเอง ไม่ไว้วางใจผู้อื่น เลือกกบเฉพาะกลุ่มที่มีความเหมือนกัน ไม่สนใจการเมือง ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติภารกิจของสังคมเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมเกิดข้อขัดแย้ง การยุติข้อขัดแย้งโดยการฟังเสียงข้างมาก ไม่นำไปสู่ประโยชน์สาธารณะ ดังนั้นผู้มีจิตสำนึกสาธารณะต้องเป็นพลเมืองในฐานะที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเมืองสมัยใหม่ มีความอดทน ตระหนักว่าการมีส่วนร่วมไม่ทำให้ได้อย่างที่ต้องการเสมอไป ต้องเคารพและยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย และหาวิธี

อยู่ร่วมกับความขัดแย้ง โดยการแสวงหาทางออกร่วมกัน การจำแนกประเด็นปัญหา การใช้เหตุผล ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การตัดสินใจ ต้องมีการพูดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันให้มากที่สุด เพื่อหาข้อยุติสร้างการเข้าร่วมรับรู้ ตัดสินใจ และผนึกกำลัง เพื่อให้เกิดการยอมรับจากทุกฝ่าย

3. คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม คนในสังคมต้องคำนึงถึงการเมืองในฐานะกิจการ เพื่อส่วนรวมและเพื่อคุณธรรมมากขึ้น

4. การลงมือกระทำ การวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้สถานการณ์ดีขึ้นต้องลงมือทำ โดยเริ่มจากครอบครัวในการวางพื้นฐานให้การอบรมด้านจริยธรรมของพลเมือง สถาบันการศึกษาไม่เพียงเป็นสถานที่ฝึกทักษะที่ให้ความรู้ ต้องรับช่วงต่อในการสร้างค่านิยมที่เหมาะสมต่อจากครอบครัวรวมทั้งเครือข่ายสังคมที่เกิดขึ้นระหว่างเพื่อนบ้าน ที่ทำงาน สโมสร สมาคมต่าง ๆ เชื่อมโยงบุคคลที่สนใจเรื่องของตนเข้าเป็นกลุ่มที่ใส่ใจผู้อื่น ช่วยดำรงรักษาประชาคม สังคม และกฎจริยธรรม รวมทั้งสถาบันศาสนาและสื่อมวลชนนับว่ามีบทบาทสำคัญในการร่วมสร้างให้สังคมเข้มแข็ง

กล่าวโดยสรุป จิตสาธารณะหรือจิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจ โดยผู้ที่มีพฤติกรรมแสดงออกให้เห็นในรูปแบบของการพยายามช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักแบ่งปัน ไม่ก้าวร้าวและปิดกั้นสิทธิของผู้อื่น รักษาและถนอมทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวมโดยจิตสาธารณะมีรูปแบบดังนี้

สมพงษ์ สิงหะพล (2542, หน้า 15-16) ได้กล่าวว่าจิตสำนึกสาธารณะนั้น มีการแบ่งรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามระดับอายุของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา แบ่งได้เป็น 3 ด้าน หลัก ๆ คือ

1. จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง (Self-consciousness) เป็นจิตสำนึกเพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จิตสำนึกด้านนี้การศึกษาไทยมุ่งปลูกฝังมานาน เกิดบ้างไม่เกิดบ้างตามสภาพการณ์ เป็นจิตสำนึกแบบคลาสสิกที่ทุกสังคมพยายามเหมือนกันที่จะสร้างให้เกิดขึ้นให้ได้ เช่น ความขยัน ความรับผิดชอบ มานะอดทน เป็นต้น เป็นจิตสำนึกที่ถูกปลูกฝังและมีมานานตามสภาพสังคมไทย

2. จิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น (Other oriented consciousness) เป็นจิตสำนึกของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของคนในกลุ่มชนหนึ่ง สังคมหนึ่ง เช่น ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามัคคี เป็นต้น เป็นจิตสำนึกที่คนไทยส่วนใหญ่ถูกหล่อหลอมมาจากพื้นฐานดั้งเดิมของวัฒนธรรมไทยอยู่แล้วสร้างกันได้ไม่ยากนัก

3. จิตสำนึกเกี่ยวกับสังคม (Social or public consciousness) เป็นจิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกัน หรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกัน เป็นจิตสำนึกที่คนไทยยังไม่ค่อยมี และขาดกันอยู่มาก เพราะพื้นฐานของความเป็นมาของสังคมไทยสมควรที่จะได้รับการพัฒนาขึ้นโดยเร็ว เช่น จิตสำนึกด้านเศรษฐกิจ จิตสำนึกด้านบ้านเมือง จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกด้านสุขภาพ เป็นต้น

จิตสำนึกหรือจิตสาธารณะทั้ง 3 ด้าน มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมทั้งสิ้น เพราะจะทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบ ดังที่ ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจอร์ (2543, หน้า 22-29) กล่าวว่า การที่คนมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมย่อมต้องมีความสัมพันธ์กันในรูปแบบการพึ่งพากัน คนในสังคมซึ่งมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันไป ถ้าคนในสังคมขาดจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งนอกจากจะมีผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว องค์กรแล้ว การขาดจิตสาธารณะยังมีผลกระทบต่อชุมชน ระดับชาติและระดับโลก ดังนี้

ระดับชุมชน

1. ชุมชนอ่อนแอ ขาดการพัฒนา ต่างคนต่างอยู่ สภาพชุมชนเป็นอย่างไรก็ยังคงมีสภาพเป็นเช่นนั้น ไม่เกิดการพัฒนาและยั่งยืนาน ไปก็มีแต่เสื่อมทรุดลง
2. อาชญากรรมในชุมชนอยู่ในระดับสูง
3. ขาดศูนย์รวมจิตใจ ขาดผู้นำที่นำไปสู่การแก้ปัญหาเพราะคนในชุมชนมองปัญหาของตนเองเป็นเรื่องใหญ่ ขาดคนอาสาสมัครพัฒนาเพราะกลัวเสียทรัพย์ กลัวเสียเวลา หรือกลัวเป็นที่ครหาจากบุคคลอื่น

ระดับชาติ

1. วิกฤตการณ์ภายในประเทศบ่อยครั้ง และแก้ปัญหาไม่ได้ อาทิ ภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ สังคมขาดเสถียรภาพทางการเมือง เกิดการชุมนุมขับไล่รัฐบาลหรือผู้นำประเทศ
2. ประเทศชาติอยู่ในสภาพล้าหลัง เนื่องจากขาดพลังของคนในสังคม เมื่อผู้นำประเทศนำมาตราการใดออกมาใช้ ก็จะไม่ได้ผลเพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน
3. ประเทศชาติไร้เกียรติ ไร้ศักดิ์ศรี ทำให้ประชาชนในประเทศอื่นมองด้วยสายตาดูหมิ่นเหยียดหยาม ดูหมิ่นดูแคลนว่าเป็นประเทศด้อยพัฒนาในระดับโลก ทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบระดับประเทศ ทำให้เกิดปัญหาระดับต่าง ๆ ดังนี้

3.1 เกิดการสะสมอาวุธกันระหว่างประเทศเพราะขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน กลัวประเทศอื่นจะโจมตีเพราะมีอาวุธที่รุนแรงมีอานุภาพในการทำลายสูงไว้ในครอบครองเพื่อการข่มขู่ประเทศอื่นและเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็มักมีแนวโน้มการใช้ความรุนแรงของแสนยานุภาพทางการสงครามในการตัดสินใจปัญหา

3.2 เกิดการก่อกวนแก่งแย่งหรือครอบงำกันทางการค้าระหว่างประเทศ พยายามทุกวิถีทางเพื่อให้ได้เปรียบทางการค้าทำให้ประเทศที่ด้อยกว่าขาดการพัฒนาประเทศของตน

3.3 เกิดการรังเกียจเหยียดหยามคนต่างเชื้อชาติ ต่างเผ่าพันธุ์หรือต่างท้องถิ่น มองชนชาติอื่นว่ามีความเจริญหรือมีศักดิ์ศรีด้อยกว่าเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ของตนเอง ถูกหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อชาติอื่น

จิตสาธารณะจึงเป็นคุณธรรมหนึ่งของพลเมือง มีคุณค่าและเป็นจิตสำนึกเป็นจิตวิญญาณของสังคม บุคคล องค์กร และสังคม เมื่อเกิดจิตสาธารณะจะทำให้เกิดประชาสังคมก่อให้เกิดความเข้มแข็งของสังคม ซึ่งจะทำให้การเมือง เศรษฐกิจ ศิลธรรมดี (ประเวศ วะสี, 2541) ดังนั้นจึงมีผู้ให้ความสำคัญของจิตสาธารณะ ไว้ดังนี้

ความสำคัญของจิตสาธารณะ

ถ้าคนในสังคมขาดจิตสาธารณะนอกจากจะส่งผลกระทบต่อบุคคลแล้ว ยังขยายผลความเสียหายไปถึงครอบครัว ระดับองค์กร ระดับชุมชน ไปจนถึงระดับประเทศและระดับโลก ถึงเป็นปัญหาใหญ่

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรมและสังคม สัจจร (2543) ได้สรุปผลกระทบระดับต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. ระดับบุคคล ทำให้เกิดปัญหา คือ
 - 1.1 สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง
 - 1.2 สร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น
2. ผลกระทบระดับครอบครัวทำให้เกิดปัญหา คือ
 - 2.1 ความสามัคคีในครอบครัวลดลง
 - 2.2 การแก่งแย่งทะเลาะเบาะแว้งภายในครอบครัว
3. ผลกระทบระดับองค์กรทำให้เกิดปัญหา คือ
 - 3.1 การแบ่งพรรคแบ่งพวกภายในองค์กร
 - 3.2 ความเห็นแก่ตัวแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น
 - 3.3 การเบียดเบียนสมบัติขององค์กรเป็นสมบัติส่วนตัว
 - 3.4 องค์กรไม่ก้าวหน้าประสิทธิภาพและคุณภาพของงานลดลง
4. ในระดับชุมชนทำให้เกิดปัญหา คือ

4.1 ชุมชนอ่อนแอขาดการพัฒนาเพราะต่างคนต่างอยู่ สภาพชุมชนมีสภาพเป็นอย่างไรก็ยังคงเป็นเช่นนั้น ไม่เกิดการพัฒนาและยิ่งนานไปก็มีแต่เสื่อมทรุดลง

4.2 อาชญากรรมในชุมชนอยู่ในระดับสูง

4.3 ขาดศูนย์รวมจิตใจขาดผู้นำที่นำไปสู่การแก้ปัญหาเพราะคนในชุมชนมองปัญหาของตัวเองเป็นเรื่องใหญ่ ขาดคนอาสาสมัครพัฒนาเพราะกลัวเสียทรัพย์สินกลัวเสียเวลา หรือกลัวเป็นที่ครหาจากบุคคลอื่น

5. ในระดับชาติถ้าบุคคลในชาติขาดจิตสาธารณะจะทำให้เกิด

5.1 เกิดวิกฤติการณ์ภายในประเทศบ่อยครั้งและแก้ปัญหาไม่ได้ เกิดการเบียดเบียนทำลายทรัพยากรและสมบัติที่เป็นของส่วนรวม

5.2 ประเทศชาติอยู่ในสภาพล้าหลังเนื่องจากขาดพลังของคนในสังคมเมื่อผู้นำประเทศนำมาตรการใดออกมาใช้ก็ไม่ได้ผลเพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน

5.3 เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก เกิดการแก่งแย่งแข่งขัน เห็นแก่ประโยชน์ของกลุ่มตนและพวกพ้อง เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน

6. ในระดับโลกถ้าบุคคลขาดจิตสาธารณะจะทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบระหว่างประเทศ ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

6.1 เกิดการสะสมอาวุธกันระหว่างประเทศ เพราะขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน กลัวประเทศอื่นจะโจมตี จึงต้องมีอาวุธที่รุนแรง มีอานุภาพในการทำลายสูงไว้ในครอบครองเพื่อข่มขู่ประเทศอื่น และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็มักมีแนวโน้มในการใช้ความรุนแรงของแสนยานุภาพทางการสงครามในการตัดสินปัญหา

6.2 เกิดการกลั่นแกล้ง แก่งแย่ง หรือครอบงำทางการค้าระหว่างประเทศ พยายามทุกวิถีทางเพื่อให้เกิดการค้าได้เปรียบทางการค้า ทำให้ประเทศด้อยกว่าขาดโอกาสในการพัฒนาประเทศของตน

6.3 เกิดการรังเกียจเหยียดหยามคนต่างเชื้อชาติ ต่างเผ่าพันธุ์หรือต่างท้องถิ่น มองชนชาติอื่น เผ่าพันธุ์อื่นว่ามีความเจริญหรือมีศักดิ์ศรีด้อยกว่าเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ของตนเอง ดูถูกหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อชาติอื่น

คล้ายกันกับ สมพงษ์ สิงหะพล (2542, หน้า 16) กล่าวถึงความสำคัญของจิตสำนึกว่าเป็นความรู้สึกนึกคิดภายในบุคคลและเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้โดยการเรียนรู้ จิตสำนึกเมื่อเกิดขึ้นแล้วยากนักที่จะหยุดหรือหมดหายไป คนที่มีจิตสำนึกที่ดีจะประพฤติอย่างเหมาะสมกับจิตสำนึกนั้น และใช้จิตสำนึกของตนเพื่อประโยชน์ในสิ่งต่าง ๆ ตามมา เช่น บุคคลที่มีจิตสำนึกด้านระเบียบวินัย จะไม่ขับรถผิดกฎจราจร บุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะจะไม่ขีดเขียนในที่สาธารณะ และสาเหตุที่ต้องปลูกฝังจิตสาธารณะ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546) ได้แก่

1. สภาพการแข่งขันที่รุนแรงในสังคมโลก สภาพการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นทำให้ผู้คนจำนวนมากต่างมุ่งกอบโกยผลประโยชน์อย่างเห็นแก่ตัว ไม่สนใจว่าผู้อื่นจะได้รับความเดือดร้อนหรือไม่ รวมทั้งขาดความสนใจในภาพรวมของประเทศ เนื่องจากคิดว่าตนเองไม่ได้มีส่วนรับผิดชอบโดยตรงกับเรื่องนั้น ๆ แม้จะรู้ว่า จะเกิดผลเสียหายอย่างมากตามมาทีตาม หากเราไม่ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมให้เกิดขึ้นกับคนรุ่นใหม่แล้ว ย่อมน่าเป็นห่วงสังคมไทยในอนาคตที่จะเต็มไปด้วยการแก่งแย่ง และความเห็นแก่ตัวอย่างรุนแรง

2. กระแสโลกเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อาทิ การทำลายสิ่งแวดล้อม การเกิดมลภาวะเรือนกระจก การตัดไม้ทำลายป่า จนเกิดปัญหาวิกฤติทางธรรมชาติ หรือการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง ฯลฯ นำไปสู่กระแสการเรียกร้องอย่างเข้มข้นในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่เพียงเท่านั้นยังถูกนำไปใช้เป็นประเด็นสำคัญในการกำหนดคดีกาเงื่อนไขสากลในการดำเนินการทางเศรษฐกิจ ธุรกิจการค้า และการเมืองให้เราปฏิบัติตาม

3. วิกฤตทางคุณธรรมจริยธรรม วิกฤตการเสื่อมถอยทางคุณธรรมจริยธรรม และปัญหาสังคมต่าง ๆ ที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น อาทิ ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม การลักขโมย การคอร์รัปชัน การขาดจรรยาบรรณในวิชาชีพ ฯลฯ โดยเราไม่สามารถที่จะบอกปิดได้เลยว่าไม่เกี่ยวข้องกับเรา เนื่องจากโลกที่มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเข้าถึงกันอย่างแน่นแฟ้น ส่งผลให้ทุกฝ่ายได้รับผลกระทบเชื่อมโยงถึงกันหมด แม้ว่าตนจะไม่ได้เป็นผู้ก่อก็ตาม และปัญหามากมายเหล่านี้กำลังรอการช่วยเหลือและแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยการร่วมมือจากประชาชนทุกคน ไม่ใช่รอคอยแต่เพียงการช่วยเหลือจากรัฐเท่านั้น

4. สังคมชุมชนวิถี กระแสของการรวมกลุ่มของประชาสังคม (Civil society) ที่ประชาชนจากกลุ่มต่าง ๆ จะเข้ามามีบทบาทในการเรียกร้องการดูแล การตรวจสอบ รวมถึงการเข้ามาพัฒนาชุมชน และสังคมส่วนรวมมากขึ้น สิ่งสำคัญ คือ คนเหล่านี้จำเป็นต้องมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม จึงจะทำให้การรวมกลุ่มนี้เป็นไปเพื่อประโยชน์ และพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง มิใช่เป็นการใช้ช่องทางนี้ในการแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการปลูกฝังจิตสาธารณะหรือจิตสำนึกให้แก่นักศึกษาวิชาชีพมีความสำคัญ และส่งผลโดยตรงต่อสังคมและประเทศชาติ ผู้วิจัยจึงรวบรวมแนวคิดและองค์ประกอบของจิตสาธารณะไว้ ดังนี้

องค์ประกอบของจิตสาธารณะ

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ (2547) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของจิตสาธารณะว่า จะต้องพิจารณาจากความรู้ ความเข้าใจ หรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะดังนี้

1. หลีกเลี่ยงการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม และการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้

2. การเคารพในสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นเป็นผลของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมนั้น ซึ่งนิยามได้เป็น 3 องค์ประกอบ 6 ตัวชี้วัด ดังนี้

ตารางที่ 1 องค์ประกอบและตัวชี้วัดพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะ

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด
1. หลีกเลี่ยงการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม	1.1 การดูแลรักษา 1.2 ลักษณะของการใช้
2. การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแล	2.1 การทำตามหน้าที่ที่ถูกกำหนด 2.2 การรับอาสาจะทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อส่วนรวม 2.3 การทำกิจที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นกิจที่หนึ่ง
3. การเคารพในสิทธิในการใช้ของส่วนรวม	3.1 ไม่นำของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง 3.2 แบ่งปันหรือเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม

หฤทัย อาจปรุ (2544) ได้ศึกษาองค์ประกอบของการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาลปี 1-4 ในสถาบันการศึกษาพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งองค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะออกเป็น 6 ด้าน คือ

1. ด้านความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน บุคคลเกิดการรับรู้ว่ามีสภาพสังคมเศรษฐกิจ การเมือง ว่าอยู่ในภาวะไม่ปกติ รวมถึงผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว ประเทศชาติ เป็นภาวะที่จำเป็นต้องแก้ปัญหาให้อยู่ภาวะปกติสุข

2. ด้านการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ได้แก่ สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ทำให้อยู่ในภาวะไม่ปกติ รวมถึงผลกระทบของปัญหาในด้านต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร และร่วมกับการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่น ถึงสภาพปัญหา แนวทางป้องกัน และการแก้ไข

3. ด้านความรัก ความเอื้ออาทรและความสามัคคี ได้แก่ การรวมกลุ่มของบุคคลในสังคม มีความหลากหลายจึงจำเป็นต้องสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทร และสามัคคี

4. ด้านการรับรู้และความสามารถในการผลักดัน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง มั่นใจในความสามารถของตนในการที่จะช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา เศรษฐกิจ สังคม การเมือง กระจือหรือร้อน ต้องการหาวิธี แนวทางและทรัพยากรในการแก้ปัญหา

5. ด้านการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาสังคม ได้แก่ การลงมือปฏิบัติ หรือร่วมมือในการแก้ไขปัญหา สังคม เศรษฐกิจ การเมือง เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยการริเริ่มของตนเองหรือเข้าร่วมกลุ่มต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือสังคม โดยการให้ทุนทรัพย์ที่กระทำแล้วมีผลทำให้เกิดการผลักดัน และการเคลื่อนไหวในการพัฒนาสังคมตามความรู้ ความสามารถ

6. ด้านการมีเครือข่ายในการทำกิจกรรมทางสังคม ได้แก่ การประสานเพื่อดำเนินการตามแนวทางในการช่วยเหลือสังคม โดยการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม ช่วยเหลือสังคม และร่วมมือกับองค์กรของรัฐบาลและเอกชน ในการกระทำเพื่อช่วยเหลือสังคม

เจษฎา หนูร่น (2551) ได้จัดองค์ประกอบของจิตสาธารณะแบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการใช้ ได้แก่ ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนในการใช้ของส่วนรวม การรักษาทรัพย์สิน การดูแลรักษาความสะอาด การไม่ทำลายทรัพย์สินที่เป็นสาธารณะสมบัติในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียนให้เกิดความชำรุดเสียหาย

2. การถือเป็นที่ ได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวม ในการดูแลรักษาของส่วนรวมในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนในวิสัยที่ตนสามารถทำได้

3. การเคารพสิทธิ ได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม การไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตน ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมนั้น

รัตนา ตั้งอมร (อ้างถึงใน อ้อมใจ วงษ์มณฑา, 2555 หน้า 15) กล่าวถึง การมีองค์ประกอบของจิตสาธาณะไว้ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความคิด เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกันกับความคิดที่เป็นส่วนของการรู้หรือเกิดความรับรู้ของสำนึกเป็นหลัก เช่น การรับรู้ ความทรงจำ ความมีเหตุผล และการใช้สติปัญญา เป็นต้น

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก เป็นส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งจะเป็ลิ่งกระตุ้นความคิดอีกต่อหนึ่ง เป็นส่วนของความรู้สึกทางใจของสำนึกที่รวมเอาความรู้สึกของบุคคลในด้านบวกหรือด้านลบ

3. องค์ประกอบทางการปฏิบัติ หรือการกระทำ (Behavior) เป็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดแนวโน้มทางการปฏิบัติหรือปฏิกิริยาตอบสนอง เมื่อมีสิ่งเร้าที่เหมาะสมซึ่งส่วนนี้ต้องอาศัยความเข้าใจหรือความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งนั้นเป็นพื้นฐาน

สรุปได้ว่า จิตสาธาณะ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดที่ผ่านกระบวนการตระหนักรู้ก่อนที่จะแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม การเข้าใจผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว และไม่เบียดเบียนทั้งคนและสัตว์ โดยองค์ประกอบของจิตสาธาณะสามารถแบ่งได้หลายด้าน ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้สรุปองค์ประกอบของจิตสาธาณะจากการงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธาณะระดับอุดมศึกษาจำนวน 13 งานวิจัยแล้วจึงแบ่งองค์ประกอบของจิตสาธาณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบด้านการคิด และด้านพฤติกรรม แต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านความคิด

1.1 ประารถนาที่จะช่วยเหลือผู้คนหรือสัตว์ที่ได้รับความเดือดร้อน ทนไม่ได้ที่จะไม่ให้ความช่วยเหลือแก่คน หรือสัตว์เหล่านั้น

1.2 ละอายและเกรงกลัวต่อบาป (หิริ โอตตปปะ) ยับยั้งตนเองในการกระทำที่ผิด

1.3 คำนึงถึงผลประโยชน์ต่อส่วนรวม

1.4 ถือว่าการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นหรือ การช่วยเหลือส่วนรวมเป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ

1.5 ตระหนักถึงผลกระทบของปัญหาสังคม และต้องการที่จะแก้ปัญหาสังคมนั้น

1.6 เชื่อว่าตนเองสามารถแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นได้

1.7 วิเคราะห์ เรียนรู้ที่จะลงมือแก้ปัญหาสังคม

2. ด้านพฤติกรรม

- 2.1 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคม
- 2.2 รับรู้สิทธิควบคู่กับหน้าที่และเคารพสิทธิการใช้สาธารณสมบัติของผู้อื่น
- 2.3 ดูแลรักษาสาธารณสมบัติ ใช้อย่างทะนุถนอม ใช้อย่างประหยัดใช้สิ่งของแล้วเก็บเข้าที่
- 2.4 ร่วมแรงร่วมใจในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม มีความสามัคคี
- 2.5 คำนึงถึงผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว
- 2.6 รักษาทรัพยากรธรรมชาติ รักษาสมดุลมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
- 2.7 เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละทรัพย์สินและแรงงานเพื่อส่วนรวม

จิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะที่สำคัญเพราะหากบุคคลขาดจิตสาธารณะจะทำให้เกิดปัญหากระทบต่อกันขยายวงกว้างออกไป โดยเฉพาะนักศึกษาครูศาสตร์ต้องจบการศึกษาไปเป็นครูซึ่งจะต้องออกไปทำหน้าที่ให้เป็นครูผู้ให้ความรู้ อบรมสั่งสอนและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ถือได้ว่าเป็นผู้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพแก่สังคม ซึ่งโดยธรรมชาติของวิชาชีพครูนั้นต้องสัมผัสและเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นอยู่เสมอ นอกจากครูจะต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ ทัศนคติ ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงกับความก้าวหน้าทางวิชาการ ตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ แล้วซึ่งสำคัญคือ ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมโดยการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรม เพราะอาชีพครูแตกต่างจากอาชีพอื่น ซึ่งนอกจากจะอบรมสั่งสอนวิชาการให้แก่ลูกศิษย์แล้วยังเป็นต้นแบบที่สำคัญของนักเรียนที่เป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมและทฤษฎีการเรียนรู้

ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม

ในประเทศไทย ดวงเดือน พันธุนาวิณ (2526, 2528, 2538) ได้เสนอทฤษฎีที่อธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างลักษณะทางจิตกับพฤติกรรมของบุคคลได้เป็นอย่างดีทฤษฎีดังกล่าวเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะใช้กับคนไทยในสังคมไทยเพราะผู้สร้างทฤษฎีได้ใช้ความรู้ประสบการณ์ผลงานวิจัยที่เป็นของตนเองและนักวิจัยอื่นที่ทำกับคนไทยในสังคมไทยอย่างกว้างขวางเป็นระยะเวลากว่า 20 ปีโดยเสนอในชื่อทฤษฎี “ต้นไม้อจริยธรรม” ทฤษฎีดังกล่าวได้นำเสนอเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2526 และได้มีการพัฒนามาเป็นลำดับจนปัจจุบันเชื่อว่าเป็นทฤษฎีของไทยที่นำไปสู่การค้นคว้าวิจัยและการประยุกต์เพื่อพัฒนาบุคคลและสังคมได้เป็นอย่างดี

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมเป็นทฤษฎีที่เสนอจิตลักษณะ 8 ประการที่อาจเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีเก่งและมีสุขของคนไทย (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2536) ทฤษฎีนี้มีพื้นฐานจากผลการวิจัย 12 เรื่อง และทฤษฎีนี้ได้รับการตรวจสอบและมีผลการวิจัยที่สนับสนุนมาตลอดจนกระทั่งปัจจุบันทฤษฎีนี้ถูกนำเสนออยู่ในรูปของต้นไม้ได้แก่ส่วนที่เป็นรากส่วนที่เป็นลำต้นและส่วนที่เป็นดอกและผลของผลไม้ม

ส่วนแรก คือ ราก ประกอบด้วยรากหลัก 3 รากซึ่งแทนจิตลักษณะพื้นฐานสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. สุขภาพจิตหมายถึงความวิตกกังวลตื่นเต้นไม่สบายใจของบุคคลอย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์
2. ความเฉลียวฉลาดหรือสติปัญญาหมายถึงการรู้การคิดในขั้นรูปธรรมหลายด้านและการคิดในขั้นนามธรรมซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิดของ Piaget (1966)
3. ประสบการณ์ทางสังคมหมายถึงการรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราความเอื้ออาทรเห็นอกเห็นใจ และสามารถคาดหรือทำนายความรู้สึกรู้ใจของบุคคลอื่นจิตลักษณะทั้ง 3 ประการนี้จะเป็นจิตลักษณะพื้นฐานของจิตลักษณะ 5 ตัวบนลำต้นและเป็นจิตลักษณะพื้นฐานของพฤติกรรมของบุคคลในส่วนที่เป็นดอกและผลด้วยดังนั้นบุคคลจะต้องมีจิตลักษณะทั้ง 3 ประการนี้ในปริมาณสูง เหมาะสมตามวัยจึงจะทำให้จิตลักษณะอีก 5 ตัวบนลำต้นพัฒนาได้อย่างดี และมีพฤติกรรมที่น่าปรารถนามากด้วย

ส่วนที่สองคือส่วนที่เป็นลำต้นอันเป็นผลจากจิตลักษณะพื้นฐานที่ราก 3 ประการประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ประการ ได้แก่

1. ทักษะคิดคำนึงและคุณธรรมทักษะคิดหมายถึงการเห็นประโยชน์-โทษของสิ่งใดสิ่งหนึ่งความพอใจไม่พอใจต่อสิ่งนั้นและความพร้อมที่จะมีพฤติกรรมต่อสิ่งนั้นซึ่งสอดคล้องกับทักษะคิดในทฤษฎีของ Ajzen และ Fishbein (1980) ส่วนคุณธรรมหมายถึงสิ่งที่ส่วนรวมเห็นว่าดีงามส่วนใหญ่แล้วมักเกี่ยวข้องกับหลักทางศาสนาเช่นความกตัญญูความเสียสละความซื่อสัตย์ เป็นต้นและคำนึงหมายถึงสิ่งที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าสำคัญเช่นคำนึงที่จะศึกษาต่อในระดับสูงคำนึงในการใช้สินค้าไทยคำนึงในด้านการรักษาสุขภาพ เป็นต้น
2. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เจตนาของการกระทำที่เพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตัวหรือพวกพ้องซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางเหตุผลเชิงจริยธรรมของ Kohlberg
3. ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกลว่าสิ่งที่กระทำลงไปปัจจุบันจะส่งผลอย่างไร ในปริมาณเท่าใด ต่อใคร ตลอดจนความสามารถในการอดใจสามารถอดเปรี้ยวไว้กินหวานได้

4. ความเชื่ออำนาจในตนหมายถึงความเชื่อว่าผลที่ตนกำลังได้รับอยู่เกิดจากการกระทำของตนเองมิใช่เกิดจากโชคเคราะห์ความบังเอิญหรือการควบคุมของคนอื่นเป็นความรู้สึกในการทำนายได้ควบคุมได้ของบุคคลซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎี Locus of Control ของ Rotter (1966)

5. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หมายถึงความพยายามฝ่าฟันอุปสรรคในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่ย่อท้อซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีแรงจูงใจของ McClelland (1963)

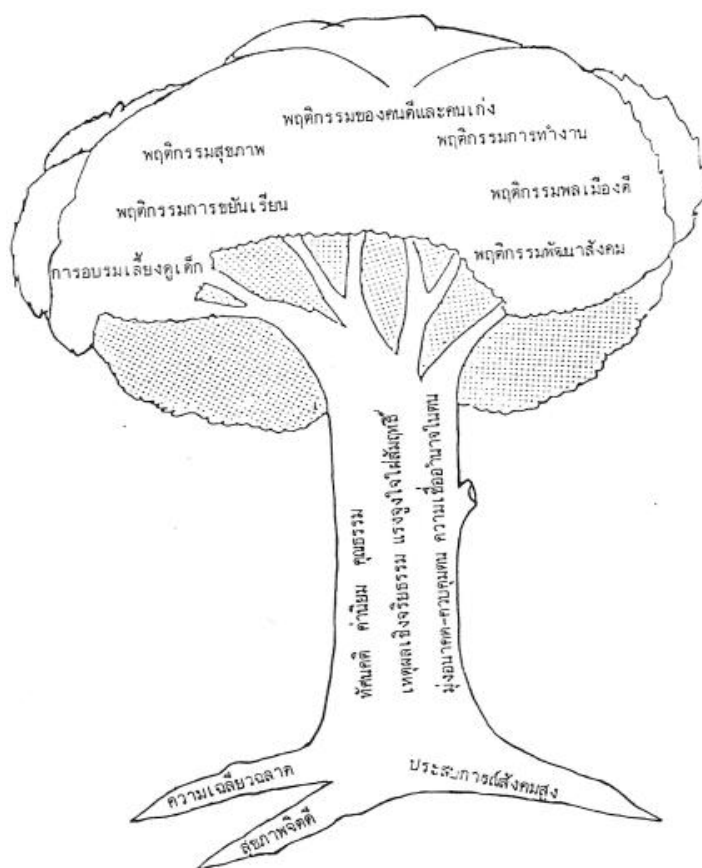
จิตลักษณะทั้ง 5 ประการนี้ เป็นสาเหตุของพฤติกรรมที่น่าปรารถนาที่เปรียบเสมือนดอก และผลบนต้นไม้ นอกจากนี้ ดวงเดือน พันธุมนาวินยังเสนอว่าควรใช้จิตลักษณะทั้ง 5 ประการบนลำต้น ร่วมกับจิตลักษณะพื้นฐานที่ราก 3 ประการ ในการอธิบายทำนาย และพัฒนาพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าจะต้องใช้จิตลักษณะเพียงตัวเดียวหรือน้อยตัวจะไม่ช่วยให้นักวิจัย และนักพัฒนาเข้าใจการกระทำของบุคคลได้อย่างน่ามั่นใจ

ส่วนที่สาม คือ ส่วนของดอก และผลเป็นส่วนของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง ซึ่งแสดงพฤติกรรมการทำงานที่ละเอียดรอบคอบความซื่อสัตย์ซึ่งเป็นพฤติกรรมของคนดีและพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นพฤติกรรมของคนเก่งพฤติกรรมของคนดีและเก่งสามารถแบ่งเป็น 2 ส่วนด้วยกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2548) คือ

ข้อหนึ่งพฤติกรรมของคนดีประกอบด้วย 2 พฤติกรรมหลัก ได้แก่ 1) พฤติกรรมไม่เบียดเบียนตนเองเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่ไม่เป็นการทำร้ายหรือทำลายตนเองเช่นพฤติกรรมดูแลสุขภาพของตนเองพฤติกรรมกรบิโรคลีงที่มีประโยชน์ไม่ดื่มเหล้าไม่สูบบุหรี่ไม่ติดยาเสพติดพฤติกรรมไม่เล่นการพนันเป็นต้น และ 2) พฤติกรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่นเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่ไม่ทำร้ายทำลาย หรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนเช่นพฤติกรรมสุภาพบุรุษไม่ก้าวร้าวพฤติกรรมการจับซื้ออย่างมีมารยาทพฤติกรรมซื่อสัตย์ เป็นต้น

ข้อสองพฤติกรรมของคนดีและเก่งประกอบด้วย 2 พฤติกรรมหลักได้แก่ 1) พฤติกรรมรับผิดชอบเช่นพฤติกรรมกรเรียนการทำงานพฤติกรรมอบรมเลี้ยงดูเด็กพฤติกรรมกรปกครองของหัวหน้าพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่และพฤติกรรมเคารพกฎหมายเป็นต้น และ 2) พฤติกรรมพัฒนาเช่นพฤติกรรมพัฒนาตนเอง (เช่นพฤติกรรมใฝ่รู้พฤติกรรมรักการอ่านเป็นต้น) พฤติกรรมพัฒนาผู้อื่น (เช่นพฤติกรรมกรสนับสนุนให้ผู้อื่นปลอดภัยในการทำงานพฤติกรรมกรเป็นกัลยาณมิตรพฤติกรรมกรเพื่อนช่วยเพื่อนป้องกันโรคเอดส์เป็นต้น) และพฤติกรรมพัฒนาลังคม (เช่น พฤติกรรมอาสา เป็นต้น)

ภาพแสดงทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมระบุดัตลักษณ์ 8 ประการที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนไทย (ดวงเดือน พันธุนาวิน, 2526, หน้า 254)

ภาพที่ 2 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมระบุดัตลักษณ์ 8 ประการ ที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนไทย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมเพื่ออธิบายพฤติกรรมว่า พฤติกรรมที่ดี พฤติกรรมมีจิตสาธารณะมาจากการพัฒนาสุขภาพจิต สติปัญญา และประสบการณ์ทางสังคม เป็นรากฐานที่สำคัญที่จะสามารถพัฒนาให้บุคคลมีเหตุผลทางจริยธรรมอันจะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่ดี คือ ไม่เบียดเบียน ปฏิบัติตามหลักศาสนาและอาสาที่ให้ความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของจิตสาธารณะที่กำหนดไว้ในงานวิจัยนี้ด้วย

ทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้ด้วยปัญญา (Constructivism)

กระบวนการเรียนรู้ทางปัญญา หรือทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) พัฒนาการมาจากปรัชญาปฏิบัตินิยมของ เจมส์ (James) และ ดิวอี้ (Dewey) ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ต่อมา

เพียเจต์ (Piaget) และ ออซูเบล (Ausubel) พัฒนามาเป็นทฤษฎี Constructivism ในปี ค.ศ. 1960 เซซฐ์ศิริสวัสดิ์ (2556) รากฐานที่สำคัญของทฤษฎี คือ การสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยเชื่อว่า พัฒนาการของบุคคลมีการปรับตัวผ่านทางกระบวนการซึมซาบ หรือดูดซึม (assimilation) และกระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (accommodation) พัฒนาการเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับและซึมซาบข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่เข้าไปสัมพันธ์กับความรู้หรือ โครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม หากไม่สามารถสัมพันธ์กันได้จะเกิดภาวะไม่สมดุลขึ้น (disequilibrium) บุคคลจะพยายามปรับสภาวะให้อยู่ในภาวะสมดุล (equilibrium) โดยใช้กระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) และ เพียเจต์ (Piaget) เชื่อว่า คนมีพัฒนาการไปตามลำดับขั้น จากการปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์กับสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการคิดตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical-mathematical experience) รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้ทางสังคม (Social transmission) วุฒิภาวะ (Maturity) และกระบวนการพัฒนาความสมดุล (Quilibrium)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557) ได้แบ่งแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ 3 แนวคิด ดังนี้

แนวคิดที่ 1 วิธีการสอนเน้นให้ผู้เรียน “สร้างองค์ความรู้” ได้ด้วยตนเองผ่านการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ (Learning by doing) โดยการทำโครงการ (Project based learning) บูรณาการด้วยเทคโนโลยีวิชาการ ศิลปวัฒนธรรม ความเป็นไทย ศีลธรรมจรรยาและภาษาอังกฤษ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและเรียนรู้กันเป็นกลุ่มเป็นทีมได้อย่างเป็นกัลยาณมิตรจนคิดเป็นนิสัยใฝ่เรียนรู้ไปตลอดชีวิต (Lifelong learning) สามารถใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้วิธีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบการเรียนรู้ผ่านโครงการที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในเรื่องที่ตนเองสนใจและบูรณาการเรื่องต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วยังมุ่งพัฒนาทักษะทั้ง 5 ประการเกิดให้กับผู้เรียน ดังนี้

IQ (Intelligence quotient) พัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะในกระบวนการคิด การเรียนรู้ มีความเฉลียวฉลาดเพิ่มขึ้น และสนใจใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง

EQ (Emotion quotient) พัฒนาให้ผู้เรียนรู้จักตนเองมีสติที่อยู่เสมอและมีความมั่นคงทางอารมณ์

TQ (Technology quotient) พัฒนาให้ผู้เรียนมีความคล่องแคล่วในการใช้เทคโนโลยี และเลือกใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสมกับความต้องการ

MQ (Morality quotient) ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นไทยเข้าไปในทุกขั้นตอนของการเรียนรู้จนคิดเป็นนิสัย

แนวคิดที่ 2 การบริหารจัดการองค์กรโดยใช้แนวคิด Learning organization ของ Peter M. Senge ด้วยความเชื่อว่า องค์กรที่จะเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนได้นั้น จะต้องเป็นองค์กรที่เรียนรู้คือมีความคล่องตัวในการเปลี่ยนแปลงสูง สามารถที่จะเรียนรู้ได้เร็วกว่าและเก่งกว่าคู่แข่งชั้นพนักงานในองค์กรต้องมีวินัย 5 ประการ คือ

1. Personal mastery อ่านตนเอง ออกตนเองได้ ใช้ตนเอง เห็นตนเอง พัฒนาตนเองสม่ำเสมอ
2. Mental model รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่น ได้ด้วยความเข้าใจและใจเป็นสุข
3. Shared vision สามารถสร้างวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกับผู้อื่นได้
4. Team learning เป็นผู้ที่สามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างกลมกลืน
5. System thinking คิดเป็นระบบครบวงจร

ซึ่งวินัยทั้ง 5 นี้ จะต้องปลูกฝังให้ทั้งบุคลากร ผู้เรียน และผู้ปกครองซึ่งจะทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ตามแนวคิด Learning organization ก่อตัวขึ้นและเอื้ออำนวยให้การจัดการเรียนการสอนแบบ (Constructivism) ประสบความสำเร็จได้ในที่สุด

แนวคิดที่ 3 ซึ่งเป็นรากฐานของการเรียนรู้แบบกระบวนการทางปัญญา คือ เมื่อต้องการให้เด็กโตขึ้นเป็นคนไทยที่เก่งและดี จำเป็นต้องปลูกฝังความเป็นไทยอันประกอบด้วย ขนบธรรมเนียม ประเพณี กิริยามารยาท ศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อม ๆ กันกับวิธีการพัฒนาสติด้วยการฝึกทำสมาธิเป็นประจำ คือ ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ผลดีต้องมีอยู่เสมอ การสอนให้คนมีสติคืออย่างสม่ำเสมอเป็นไปได้อย่าง

องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557, หน้า ๗) อธิบายว่า ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผ่านรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นให้เรียนเต็มตัวตลอดเวลา และมีการเชื่อมโยงวิธีการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชากับชีวิตจริงต้องมีหลักการ ดังนี้

1. หลักการที่ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองตามทฤษฎี Constructivism คือ การให้ผู้เรียนลงมือสร้างสิ่งของหรือประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีความหมาย ซึ่งจะรวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในตัวของผู้เรียนเองกับประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมภายนอก สามารถเชื่อมโยงและสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่

2. หลักการที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ตามทฤษฎี Constructivism ครูต้องจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทางเลือกที่หลากหลายและเรียนรู้ด้วยความสุข สามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เก่าได้ โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยและคอยอำนวยความสะดวก

3. หลักการเรียนรู้จากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม หลักการนี้เน้นให้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้ผู้เรียนเห็นว่าคนเป็นแหล่งความรู้อีกแหล่งหนึ่งที่สำคัญ การสอนตามทฤษฎี Constructivism เป็นการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมคนออกไปเผชิญโลก ถ้าผู้เรียนเห็นว่า คนเป็นแหล่งความรู้สำคัญ และสามารถแลกเปลี่ยนความรู้กันได้ เมื่อจบการศึกษาจะปรับตัวและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. หลักการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ หลักการนี้เน้นการใช้เทคโนโลยีแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเอง เป็นผลให้เกิดพฤติกรรมที่ฝังแน่น เมื่อผู้เรียนรู้อะไรจะเรียนรู้ได้อย่างไร (Learning how to learn)

สอดคล้องกันกับ ไพจิตร สะดวงการ (2543) ที่กล่าวถึงแนวคิดที่เกี่ยวกับ Constructivism ไว้ว่า

1. ความรู้ของบุคคลใด คือ โครงสร้างทางปัญญาของบุคคลนั้น ที่สร้างขึ้นจากประสบการณ์ในการคลี่คลายสถานการณ์ที่เป็นปัญหา และสามารถนำไปใช้เป็นมาตรฐานในการแก้ปัญหา หรืออธิบายสถานการณ์อื่น ๆ ได้

2. ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยวิธีการที่ต่าง ๆ กัน โดยอาศัยประสบการณ์และโครงสร้างทางปัญญามีอยู่เดิม ความสนใจและแรงจูงใจภายในตนเองเป็นจุดเริ่มต้น

3. ครูมีหน้าที่จัดให้ผู้เรียนได้ปรับขยายโครงสร้างทางปัญญาของตนเอง ภายใต้ข้อสมมติฐานต่อไปนี้

3.1 สถานการณ์ที่เป็นปัญหาและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา

3.2 ความขัดแย้งทางปัญญาเป็นแรงจูงใจภายในทำให้เกิดกิจกรรมไตร่ตรองเพื่อขจัดความขัดแย้งนั้น

ดิวิตี ได้อธิบายเกี่ยวกับลักษณะของการไตร่ตรอง (Reflection) เป็นการพิจารณาอย่างรอบคอบ กิจกรรมการไตร่ตรองจะเริ่มต้นด้วยสถานการณ์ที่เป็นปัญหา น่าสงสัย งงวย ยุ่งยาก ซับซ้อน เรียกว่า สถานการณ์ก่อนไตร่ตรอง และจะจบลงด้วยความแจ่มชัดที่สามารถอธิบายสถานการณ์ดังกล่าว สามารถแก้ปัญหาได้ตลอดจนได้เรียนรู้และพึงพอใจกับผลที่ได้รับ

3.3 การไตร่ตรองบนฐานแห่งประสบการณ์ และโครงสร้างทางปัญญามีอยู่เดิม ภายใต้การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม กระตุ้นให้มีโครงสร้างใหม่ทางปัญญา

แนวทางดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนว Constructivism

กฤติกา สังขวดี (2551) ได้เสนอแนวทางในจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. ส่งเสริมสภาพแวดล้อมของผู้เรียนให้เกิดความพร้อมและเกิดความสนใจในเนื้อหาการเรียน ด้วยการยกตัวอย่างชิ้นงานในรูปแบบต่างๆ เช่น การชมวิดีโอ การชมผลงานของรุ่นพี่หรือผู้ประสบความสำเร็จ เป็นต้น และจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์อย่างเพียงพอ เหมาะสม และหลากหลาย

2. วางแผนกิจกรรมการเรียนแบบให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม และเน้นการฝึกปฏิบัติ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

3. พัฒนาศักยภาพการมีโอกาสในการเรียนของผู้เรียน โดยมีการพัฒนาบทเรียน และกิจกรรมตามขีดความสามารถของผู้เรียน “ความรู้เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยตนเอง สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้ก้าวหน้าไปได้เรื่อย ๆ” ให้ผู้เรียนมีโอกาสในการสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง โดยเปิดโอกาสให้ใช้โปรแกรมในการสร้างสรรค์ชิ้นงานที่แตกต่างจากแบบฝึกของผู้สอน

3.1 ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสำรวจตนเองเพื่อการพัฒนา ดังนี้

3.1.1 ทักษะการแสวงหาความรู้

3.1.2 ทักษะการศึกษาด้วยตนเองโดยการฝึกปฏิบัติ

3.1.3 ทักษะการคิดและจินตนาการสร้างสรรค์ชิ้นงาน

3.1.4 ทักษะด้านการจัดการและการทำงานเป็นทีม

3.2 ประเมินผลและบอกผลแก่ผู้เรียนเพื่อการพัฒนาต่อไป

3.2.1 ผู้สอนเป็นแรงผลักดันให้ผู้เรียนเกิดความอยากในการเรียนรู้ ครูช่วยเสริมแรงด้วยแบบฝึกหัด ใบงาน ตามองค์ประกอบของบทเรียน โดยครูเป็นผู้กำหนดชุดฝึกอบรม หรือฝึกปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนได้รับสิ่งแวดล้อมที่ดีเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ทำงานตามกำหนด

3.2.2 ผู้สอนกระตุ้นผู้เรียนโดยแบ่งกลุ่มนำเสนอผลงาน โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้คิดด้วยตนเอง

3.2.3 ผู้สอนสนองความต้องการของผู้เรียนโดยจัดอุปกรณ์ และสื่อต่างๆ ให้พร้อมตามที่ผู้เรียนเสนอ

3.2.4 ผู้สอนเป็นผู้สร้างแบบฝึกเพื่อเสริมเติมเต็มประสบการณ์ผู้เรียนตามผลการประเมิน

นอกจากนั้น ทิศนา ขัมมณี (2550) ยังได้เสนอเทคนิคที่สนับสนุนการเรียนรู้ตามแนวคิด ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง Constructivism ไว้ว่า การสอนตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ ด้วยตนเองนั้นจำเป็นต้องอาศัยเทคนิคการสอนโดยวิธีการใช้คำถาม (Questioning) และเทคนิค การใช้ผังกราฟิก (Graphic organizers) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เน้นคำถามช่วยให้นักคิดค้นหาคำตอบ หรือ ทบทวนประสบการณ์ความรู้เดิม เพื่อเชื่อมโยงไปสู่ความรู้ในบทเรียนใหม่ คำถามที่ใช้ควรมีลักษณะ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการสังเกตและใช้วิธีการวิจัย คือ เป็นคำถามที่นำไปสู่การสังเกต เพื่อ รวบรวมข้อมูลสำหรับวิเคราะห์และแก้ปัญหา เป็นคำถามที่นำไปสู่การอภิปราย แปลความหมายของ ข้อมูล และสรุปผลได้อย่างถูกต้อง เป็นคำถามที่นำไปสู่การสร้างสมมติฐาน นำความรู้ที่เข้าใจมาใช้ คาคณะเน วางแผน เป็นคำถามที่นำไปสู่การออกแบบ การทดลอง การปฏิบัติและทดสอบสมมติฐาน และเป็นคำถามที่นำความรู้ความเข้าใจและการทดลองปฏิบัติไปใช้เป็นประโยชน์ในสถานการณ์ ใหม่ ๆ

การใช้ผังกราฟิก (Graphic organizers) เป็นเครื่องมือในการเรียนของผู้เรียนเป็นยุทธศาสตร์ การสอน-การเรียนรู้ เพราะแผนผังเป็นเครื่องมือแสดงความสัมพันธ์ของความคิดรวบยอดได้ทั้งหมด ทำให้เห็น โครงสร้างชัดเจน และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนจัดข้อมูลที่กระจัดกระจายให้เป็น ระบบระเบียบ กล่าวคือ ใช้ในการประมวลความรู้หรือจัดความรู้ ทำให้สิ่งที่เป็นามธรรมนั้นชัดเจน เป็นรูปธรรมได้ นอกจากความชัดเจนการใช้แผนผังยังช่วยให้ประหยัดเวลาในการเรียนรู้ได้อีกด้วย นักจิตวิทยาพุทธิปัญญานิยม เช่น ออซูเบล โดยเขาเชื่อว่า การเรียนรู้จะมีความหมายต่อผู้เรียนก็ต่อเมื่อ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงสิ่งกับสิ่งใดที่รู้มาก่อน กล่าวคือ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้เมื่อได้เชื่อมโยง ความรู้เก่ากับใหม่ทำให้เกิดการค้นพบและความเข้าใจ

หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้ คือ มีการเสนอความคิดรวบยอด หรือกรอบ มโนทัศน์ หรือกรอบแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งก่อน จึงสอนเนื้อหาสาระนั้น ๆ จะช่วยให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย โดย ออซูเบล (David p. Ausubel, 1992) ได้แบ่งการเรียนรู้ไว้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การเรียนรู้โดยการรับอย่างมีความหมาย (Meaningful reception learning)
2. การเรียนรู้แบบท่องจำโดยไม่คิด หรือแบบนกแก้วนกขุนทอง (Rote reception learning)
3. การเรียนรู้โดยการค้นพบอย่างมีความหมาย (Meaningful discovery learning)
4. การเรียนรู้โดยการค้นพบแบบท่องจำโดยไม่คิดแบบนกแก้วนกขุนทอง (Rote discovery learning)

โดย ออซูเบล (David p. Ausubel, 1992) สนใจที่จะหาทฤษฎีและวิธีสอนการเรียนรู้ อย่างมีความหมายไม่ว่าจะเป็นโดยการรับหรือการค้นพบ เพราะออซูเบลคิดว่า การเรียนรู้ในโรงเรียน ส่วนมากเป็นการท่องจำโดยไม่คิด การเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful reception learning) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับมาจากการที่ผู้สอนอธิบายสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ให้ฟังด้วยความเข้าใจ มองเห็นความสัมพันธ์กับโครงสร้างสติปัญญาในความทรงจำ และการนำมาใช้ในอนาคต โดย ทฤษฎีนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายการเรียนรู้แบบพุทธิปัญญาเท่านั้น (cognitive learning) ไม่รวม การเรียนรู้แบบการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก การเรียนรู้ทักษะทางมอเตอร์สกีล (Motors skills learning) และการเรียนรู้โดยการค้นพบ ซึ่งการเรียนรู้แบบนี้เหมาะสำหรับการเรียนรู้กับผู้เรียนอายุ 12 ปี ขึ้นไป ที่สามารถเข้าใจเรื่องราว คำอธิบายต่าง ๆ เรียนรู้ที่จะเชื่อมโยงความรู้เดิมให้เข้าสิ่งใหม่ ได้แล้ว ซึ่งผลการวิจัยพบว่า วิธีนี้จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วและจำได้นานกว่าการเรียนรู้แบบ Discovery (ธีรพันธุ์, 2558, หน้า 36)

หลักการรู้คิด หลักการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์

ทฤษฎีการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และหลักการรู้คิด เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม และแนวทางประเมินผลในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งหลักการรู้คิด (Meta cognition) เป็นกิจกรรมหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญในการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านความเข้าใจ และด้านเจตคติ ซึ่ง สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2550) ได้แสดงความสัมพันธ์ของหลักการรู้คิดกับทฤษฎีทางปัญญาไว้ว่า เนื่องจากนักจิตวิทยา ได้แก่ ฟลาวเวล (Flavell) เชื่อว่า ผู้เรียนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ เพราะผู้เรียนคือผู้ที่ควบคุม กิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง (Self-regulation) และได้ให้ความหมายของการรู้คิดหรือปัญญา ที่เกิดจากการเรียนรู้ว่า การรู้คิดหรือปัญญาที่เกิดจากการเรียนรู้จะไรก็ตามด้วยความเข้าใจ รู้ว่า ตนเองมีมากน้อยเพียงไร รู้ว่าตนเองมีความสามารถที่เรียนได้ลึกซึ้งมากเพียงไร หรือเกิดทักษะ การคิดเกี่ยวกับการรู้คิดของตนเองได้ และการรู้คิดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ ได้แก่

1. ผู้เรียน (Person) คือ ความสามารถของผู้เรียนที่จะมีความรู้เกี่ยวกับตนเองใน ฐานะผู้เรียน เช่น ระดับความสามารถ ดีลาในการเรียนรู้ที่ตนเอง
2. งาน (Task) คือ ความรู้เกี่ยวกับงานที่จะต้องเรียนรู้ รวมทั้งระดับความยาก-ง่ายของงาน
3. ยุทธศาสตร์ (Strategy) ที่ใช้ในการเรียนรู้งาน หรือสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ขึ้นอยู่กับวัย ของผู้เรียน

ซึ่งหลักการรู้คิดที่กล่าวมาข้างต้นนั้นต้องอาศัยกระบวนการคิดเป็นหลักสำคัญ เพราะ การคิดเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้แทบในทุกกลุ่มทฤษฎี โดยผู้เรียนต้องใช้การคิดเพื่อนำไปสู่ การสรุปความรู้ ดังนั้นการคิดจึงมีความสำคัญ ดังนี้

1. การคิดนำไปสู่การกระทำ เป็นการปรับตัวที่ดีกว่าเก่า

2. ช่วยให้มีมนุษย์ปรับตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และปัญหาที่ประสบได้อยู่เป็นอย่างดี
3. การคิดทำให้สามารถเรียนรู้ธรรมชาติ สามารถเก็บเกี่ยวข้อมูลรอบตัว วิเคราะห์ และสร้างความรู้ขึ้นมาได้

โดยการคิดสมองจะทำหน้าที่ ดังนี้คือ 1) รับรู้ความจริง 2) นำสิ่งที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ 3) นำไปใช้ เชื่อมโยง คัดแปลง สังเคราะห์ใหม่ให้เหมาะกับการนำไปใช้ และ 4) ประเมินผล และตรวจสอบ และการคิดที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้และแก้ปัญหาคือ การคิดวิเคราะห์และการคิดสังเคราะห์

การคิดวิเคราะห์ (Analysis thinking) มี 3 แบบ คือ 1) วิเคราะห์ความสำคัญ หมายถึง การแยกแยะสิ่งที่กำหนดมาให้ว่าจะไรสำคัญ หรือจำเป็น หรือมีบทบาทมากที่สุด ตัวไหนเป็นเหตุ ตัวไหนเป็นผล 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ หมายถึง ค้นหาความสำคัญย่อย ๆ ของเรื่องราว เหตุการณ์นั้นเกี่ยวพันกันอย่างไร สอดคล้องหรือขัดแย้งกันอย่างไร และ 3) วิเคราะห์หลักการ หมายถึง การค้นหาโครงสร้างจากระบบ (ดวงพร, 2555 หน้า 102)

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547) ได้กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์เป็นพื้นฐานในมิติอื่น ๆ เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การคิดเชิงสร้างสรรค์ การคิดเชิงกลยุทธ์ การคิดเชิงบูรณาการ การคิดเชิงอนาคต เป็นต้น และได้สรุปความสำคัญของการคิดวิเคราะห์ ได้ดังนี้

1. การคิดวิเคราะห์จะช่วยเสริมสร้างให้เกิดมุมมองเชิงลึก
2. การคิดวิเคราะห์ช่วยจำแนกแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วนในเรื่องนั้น
3. การคิดวิเคราะห์นำไปสู่หนทางการแก้ปัญหา
4. การคิดวิเคราะห์ช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์สมเหตุสมผลบนรากฐานเชิงตรรกะ
5. การคิดวิเคราะห์ทำให้สิ่งที่คลุมเครือเกิดความกระจ่างมากขึ้น ชัดเจนยิ่งขึ้น
6. การคิดวิเคราะห์เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ

สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2549) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. การตีความ ความเข้าใจ และให้เหตุผลแก่สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์เพื่อแปลความของสิ่งนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์และค่านิยม
2. การมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะวิเคราะห์
3. การช่างสังเกต สงสัย ช่างถาม ขอบเขตของคำถามที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์จะยึดหลัก คือ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ ทำไม และอย่างไร
4. การหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (คำถาม) ค้นหาคำตอบได้ว่า อะไรเป็นสาเหตุให้

เรื่องนั้นเชื่อมโยงกับสิ่งนี้ได้อย่างไร เรื่องนี้ใครเกี่ยวข้อง เมื่อเกิดเรื่องนี้จะส่งผลกระทบต่ออย่างไร มีองค์ประกอบอะไรบ้างที่นำไปสู่สิ่งนั้น มีวิธีการ ขั้นตอนการทำให้สิ่งนี้เกิดขึ้นได้อย่างไร มีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไรบ้าง ถ้าทำเช่นนี้จะเกิดอะไรขึ้นในอนาคต ถ้าดับเหตุการณ์นี้คิดว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร เขาทำสิ่งนี้ได้อย่างไร สิ่งนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เกิดขึ้นอย่างไร

การคิดสังเคราะห์

ฉันท ชาติทอง (2554) ได้ให้ความหมายของการคิดสังเคราะห์ไว้ว่า เป็นความสามารถในการรวบรวมส่วนประกอบย่อย ๆ ของวัตถุดิบของ หรือความคิด มาหลอมรวมภายใต้โครงสร้างใหม่อย่างเหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2554) ได้แบ่งการคิดสังเคราะห์ไว้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การคิดสังเคราะห์เพื่อสร้าง “สิ่งใหม่” ซึ่งเป็นการประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ตามความต้องการของเรา
2. การคิดสังเคราะห์เพื่อสร้าง “แนวคิดใหม่” อันเป็นการพัฒนาและคิดค้นแนวความคิดใหม่ ๆ ในประเด็นต่าง ๆ ตามที่เราตั้งวัตถุประสงค์เอาไว้ หากเราสามารถคิดสังเคราะห์ได้ดี จะทำให้เราพัฒนาความคิดหรือคิดสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน องค์กร ครอบครัว และตัวเรา ซึ่งในแต่ละรูปแบบของการคิดจะมีวิธีการหรือเทคนิคการฝึกฝนที่แตกต่างกันออกไป

การคิดสังเคราะห์จะช่วยให้เราสามารถจัดระบบระเบียบข้อมูลที่กระจัดกระจายในความคิดของเราได้อย่างเหมาะสม ทำให้ย่นระยะเวลาในการคิด ความคิดของเราจะมีความชัดเจนไม่คลุมเครือ เกิดความรอบคอบมากยิ่งขึ้น เพราะได้ผ่านการคิดสังเคราะห์ที่มีข้อมูลอย่างครบถ้วนรอบด้าน ความคิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการคิดมีโอกาสดังนั้นน้อย อันจะทำให้เราได้แนวทางปฏิบัติหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อสังคม และตัวเราในชีวิตจริง การคิดสังเคราะห์มีประโยชน์ คือ ช่วยขยายขอบเขตความสามารถของสมอง ฝึกให้เกิดความรอบคอบ ช่วยให้เราจัดระบบระเบียบข้อมูลทั้งทางตรงและทางอ้อมได้อย่างเหมาะสม และช่วยหาทางออกปัญหาโดยไม่เริ่มตั้งจากจุดเริ่มต้น โดยการนำข้อมูลต่างๆที่มีมาใช้ทำให้ประหยัดเวลา และต่อ ยอดความคิดได้สามารถนำมาปรับใช้ในสถานการณ์ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงบางสิ่ง เพื่อให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้วิธีการระดมสมอง หรือ Brain storming ซึ่งเป็นวิธีที่ได้รับการนิยมนมากที่สุด

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การคิด เป็นกระบวนการพื้นฐานของการแก้ปัญหาผ่านการประมวลผลของสมอง แล้วนำไปสู่พฤติกรรมเชื่อมโยง การคิดหาเหตุผล ดัดแปลงแล้วนำไปใช้ ดังนั้น การคิดที่เป็นระบบจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ดี ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้ใช้วิธีสอนโดยการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดีซึ่งเป็นวิธีสอนที่มาจากทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้ด้วยปัญญา (Constructivism)

และออกแบบกิจกรรมในการเรียนการสอน โดยใช้เทคนิคการคิดวิเคราะห์และการคิดสังเคราะห์ เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ฝึกคิด ฝึกแก้ปัญหา ทำความเข้าใจกับความสัมพันธ์ของผลที่จะเกิดขึ้นกับการกระทำของตนเอง ประเมินตนเอง และหาวิธีป้องกัน หรือ สร้างแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตนใหม่ให้กับตนเองและริเริ่มคิดหาวิธีการ โครงการ หรือต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และสังคม

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน

การสอนโดยวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี ความหมายและขั้นตอนของวิธีสอนโดยการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี และการสอนที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ

การสอนแบบการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี (Good science thinking moves) ถูกพัฒนาขึ้นโดย และ Grotzer (2003) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ

1. การสร้างความเชื่อมโยง (Connection) นักเรียนจะถูกถามให้คิดเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ในชีวิตจริงเกี่ยวกับตัวอย่างที่ได้จากชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสิ่งที่นักเรียนได้เรียนไปแล้ว จากนั้นจะถูกกระตุ้นให้เปรียบเทียบความคิดใหม่กับสิ่งต่าง ๆ ที่เรียนมาแล้ว ในกรณีนี้นักเรียนจะจัดความรู้ใหม่ของเรื่องอื่น ๆ ที่เรียน จนกระทั่งเกิดความเข้าใจความคิดเฉพาะในขณะที่เรียนวิทยาศาสตร์ได้

2. ขั้นการซักถามการเรียนรู้ของตนเอง (Questioning in Learning) นักเรียนจะถูกกระตุ้นให้เกิดความสงสัยและค้นหาหลักฐานโต้แย้งความคิดที่สงสัย เมื่อนักเรียนสะท้อนความคิดของตนเองออกมาจะทำให้ให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ ซึ่งช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นเกี่ยวกับความคิดที่มีอยู่

3. การสะท้อนตนเอง (Self-reflection) ขั้นนี้เป็นขั้นพื้นฐานของการรู้คิดนักเรียนจะถูกกระตุ้นให้ซักถามตนเอง เช่น “ความคิดนี้ข้าพเจ้าสามารถเข้าใจได้จริงหรือไม่” “ส่วนใดของความคิดนี้ที่ข้าพเจ้าเข้าใจได้” มีสิ่งใดที่ข้าพเจ้าคิดว่ามีความยุ่งยากในการทำความเข้าใจแนวคิดนี้เป็นต้น

4. การซักถาม การเรียนรู้ความจริง (Truth) หรือความเชื่อถือได้ (Believability) การซักถามเกี่ยวกับความจริงหรือความสามารถเชื่อถือได้ของความคิดจะช่วยให้นักเรียนตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง เพื่อตรวจหาว่ามีสิ่งใดบ้างเกี่ยวกับความคิดนี้ที่ดูเหมือนจะไม่เป็นจริง ดังนั้นในขั้นนี้มีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนตรวจหาอุปสรรคพื้นฐานที่มีส่วนทำให้นักเรียนไม่สามารถเข้าใจอย่างสมบูรณ์และยอมรับแนวความคิดหนึ่งได้และในที่สุดนักเรียนก็สามารถพบอุปสรรคหรือข้อยุ่งยากได้ด้วยตนเอง

5. การเปรียบเทียบ (Comparing) ความคิดของตนเองกับความคิดของคนอื่น โดยนักเรียนถูกกระตุ้นให้ซักถามตนเองว่า “นักเรียนคนอื่น ๆ สามารถทำความเข้าใจความคิดนี้ได้อย่างไร” “กรอบความคิดของนักเรียนคนอื่น ๆ คล้ายคลึงหรือแตกต่างไปจากของตนเองอย่างไร” “กรอบแนวความคิดนี้สามารถช่วยให้นักเรียนปรับปรุงการคิดของตนเองได้หรือไม่”

วิธีสอนการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดีเป็นวิธีที่ผู้วิจัยเลือกมาใช้ในการออกแบบการเรียนการสอน เพราะชั้นการสอนของวิธีนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ และใช้เทคนิคอื่น ๆ เช่น กระบวนการกลุ่ม กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ กระบวนการแยกแยะข้อมูล และผู้วิจัยสามารถพัฒนาต่อเนื่องไปถึงขั้นสังเคราะห์โดยการให้นักศึกษาสร้างแนวคิด เสนอวิธีการ แนวทางการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ หรือการเสนอโครงการเพื่อสังคมต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะยังมีรูปแบบการสอนอื่น ๆ เช่น บทบาทสมมติ การเรียนรู้จากสถานการณ์จำลอง ศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น ซึ่งรายละเอียดจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

การสอนที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ

ทิสนา แคมมณี (2546 หน้า 69 - 74) ได้เสนอวิธีการสอนที่ช่วยส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ซึ่งมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสาธารณะสรุปได้ ดังนี้

1. การเล่านิทาน เป็นการสอนที่ใช้ที่นิทานเป็นสื่อให้ผู้เรียนเกิดการรู้เนื้อหาสาระที่ต้องการ ซึ่งครูอาจใช้สื่ออื่นๆ ประกอบได้ เช่น หุ่น ภาพ แผ่นป้ายสาธิตและการ์ตูน เป็นต้น นิทานที่นำมาใช้มีหลายประเภท เช่น หุ่น ภาพ แผ่นป้ายสาธิตและการ์ตูน เป็นต้น นิทานมีที่นำมาใช้มีหลายประเภท เช่น นิทานปรัมปรา นิทานท้องถิ่น นิทานเทพนิยาย นิทานคติธรรม โดยเนื้อหาของนิทานต้องเหมาะสมกับระดับของผู้เรียนและเกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

2. การเล่นเกม เกมเป็นการเล่นภายใต้กติกาที่กำหนด โดยมีจุดมุ่งหมายของการเล่นโดยทั่วไปแล้วจะมีการแข่งขันเพื่อให้เกิดความสนุกสนานตื่นเต้น เกมที่นำมาใช้ฝึกเกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ เช่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละ ความอดทน การมีน้ำใจนักกีฬา การให้อภัย การทำงานเป็นทีม การเคารพสิทธิผู้อื่น เป็นต้น และควรมีการอภิปรายในประเด็นที่ว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระอะไรจากเกมบ้าง

3. การใช้กรณีตัวอย่าง เป็นการสอนโดยใช้เรื่องที่คัดสรรมาหรือเขียนขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา โดยมีประเด็นคำถามให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ อภิปรายและแก้ปัญหาเรื่องที่เลือกมาไว้ควรเป็นเรื่องที่คล้ายความเป็นจริง เช่น ข่าวในหนังสือพิมพ์ เหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ บางเรื่องอาจเป็นประเด็นขัดแย้งกันทางจริยธรรมที่สามารถมองได้ทั้งถูกและผิด

บางเรื่องที่เลือกมาใช้ ควรเป็นเรื่องที่คล้ายความเป็นจริง เช่น ข่าวในหนังสือพิมพ์ เหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ บางเรื่องอาจเป็นประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมที่สามารถมองได้ ทั้งถูกและผิด บางเรื่องเป็นประเด็นถกเถียงกันได้ ในแง่ของการปฏิบัติตน กระบวนการเรียนรู้ ด้วยวิธีนี้ จะช่วยฝึกนักเรียนให้ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นซึ่งมีมุมมองที่แตกต่างกัน เห็นคำตอบ และเหตุผลที่หลากหลาย ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดที่กว้างขึ้น มองปัญหาในแง่มุมที่หลากหลายขึ้น อันจะช่วยให้ การตัดสินใจมาความรอบคอบมากขึ้น

4. การใช้บทบาทสมมติ เป็นการสอนโดยให้ผู้เรียนสวมบทบาทเป็นตัวละครในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น เช่น การให้นักเรียนแสดงเป็นทวดาทักภัยถึงแวดล้อมของชุมชน หรือแสดงเป็นผู้มีคุณธรรมในการช่วยเหลือผู้ยากไร้ การสวมบทบาทดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทที่แสดงซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความคิด ความรู้สึก และเจตคติของตน มากขึ้น

5. การใช้สถานการณ์จำลอง เป็นการสอนโดยให้ผู้เรียนเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กันในสถานการณ์ที่จำลองจากสถานการณ์จริงเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความจริงของสถานการณ์นั้น เช่น การใช้สถานการณ์จำลองจากเหตุการณ์ที่เข้าไปช่วยเหลือผู้คนที่โดนสึนามิถล่มในภาคใต้ของไทยหรือ การจำลองสถานการณ์ความขัดแย้งกันของฝ่ายพันธมิตร (เสื้อเหลือง) หรือฝ่ายเสื้อแดง กับรัฐบาล เพื่อให้นักเรียนได้วิเคราะห์และเรียนรู้สถานการณ์จริงนั้นและเกิดจิตสาธารณะร่วมกันมากขึ้น

6. ละครเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดลองแสดงบทบาทตามบทที่เขียน โดยไม่นำเอาบุคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปเกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ อารมณ์ ความรู้สึก ผลกระทบจากเหตุการณ์ที่กำหนดเป็นบทละคร และได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน

7. การอภิปรายกลุ่มย่อย เป็นการจัดการเรียนรู้กลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 4-8 คน และให้ผู้เรียนในกลุ่มพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น และประสบการณ์ในประเด็นที่กำหนดให้ และสรุปผล การอภิปรายออกมาเป็นข้อสรุปของกลุ่ม

ในการพัฒนาจิตสาธารณะให้กับเด็กและเยาวชนนั้น ยังสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญาเป็นหลัก ซึ่งสามารถสรุปวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้เป็นตัวอย่างในการพัฒนาจิตสาธารณะได้ดังต่อไปนี้

1. การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เป็นการใช้นหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา 3 ด้าน คือ ด้านการหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่ทำให้เกิดซำรุดเสียหายต่อส่วนรวม ถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแล และด้านการรักษาสิทธิในการรักษาของส่วนรวมกับนักเรียน โดยทำการแจกหนังสือให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยกลุ่มทดลองจะได้อ่านหนังสือที่ตัวแบบสัญลักษณ์ของการพัฒนาการ

มีจิตสาธารณะ ส่วนกลุ่มควบคุมจะได้หนังสือที่ไม่มีตัวแบบสัญลักษณ์ ผลการใช้พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้อ่านหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่มีตัวแบบสัญลักษณ์ของการมีจิตสาธารณะจะมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม (นันทวัฒน์ ชุนชี, 2546)

2. การใช้บทบาทสมมติกับตัวแบบ เป็นการทดลองให้เด็กได้สวมบทบาทของผู้อื่นเพื่อรับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึก และอารมณ์ในบทบาทของผู้อื่นและเปลี่ยนแปลงความของตนเองได้อย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นเทคนิคภายใต้แนวคิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยเน้นกระบวนการทางปัญญา ของบุคคลมาประยุกต์ใช้ในการเปลี่ยนแปลง การตอบสนองทางอารมณ์ และพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งเทคนิคดังกล่าวมีแนวคิดพื้นฐานที่เน้นว่า ความเชื่อหรือความที่ไม่มีเหตุผลของบุคคลเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมเหมาะสมอย่างยิ่ง (ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง, 2547)

3. การใช้วีดิทัศน์ละครหุ่นเชิดเป็นตัวแบบ เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบโดยใช้ตัวละครหุ่นเชิดเป็นตัวแบบในการให้ความรู้เกี่ยวกับจิตสาธารณะ เจตคติ ข้อควรปฏิบัติ และแสดงพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะให้เห็นและลงมือปฏิบัติด้วยตัวละครหุ่นเชิดแล้วผลที่ได้รับจากการแสดงพฤติกรรมจะเป็นการจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกลอยตามตัวแบบแล้วผู้ตามเกิดการเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะจากตัวแบบนั้น (บุญทัน ยิ่งรักพันธุ์, 2550)

4. การใช้สถานการณ์จำลองผสมผสานกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง เป็นกระบวนการที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการเข้าร่วมสถานการณ์จำลองที่กำหนดขึ้น ซึ่งมีสภาพใกล้เคียงกับความเป็นจริงในชีวิตโดยเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างครูและเด็กให้เด็กมีส่วนร่วมแสดงบทบาทเสนอข้อคิดเห็น และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ พร้อมกับการใช้วิธีการ และเครื่องมือที่หลากหลายควบคู่กับการจัดสถานการณ์จำลอง เพื่อประเมินพฤติกรรมของเด็ก (อัญชลี ยิ่งรักพันธุ์, 2550)

5. การเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูน เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถใช้ปรับเปลี่ยนกระบวนการทางปัญญาซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต (Observational learning) โดยให้นักเรียนสังเกตตัวแบบที่กระทำพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีจิตสาธารณะผ่านภาพการ์ตูน โดยกำหนดให้มีสภาพการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในภาพทำให้ตัวแบบที่เป็นตัวการ์ตูนแสดงพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีจิตสาธารณะแล้วจะได้รับผลกรรมบางอย่างตามหลังพฤติกรรม และผลกรรมหรือสิ่งที่เกิดตามหลังพฤติกรรมนั้นจะต้องเป็นตัวเสริมแรงหรือสิ่งที่ตัวแบบพึงพอใจ เช่น คำชมจากครู รางวัลจากผู้มีอิทธิพลต่อเด็ก เป็นต้น (สุคนธรส หุตะวัฒน์, 2550)

6. การใช้วิธีสอนพัฒนาจิตสาธารณะ ซึ่งมีวิธีการสอนหลายวิธีที่สามารถนำมาพัฒนาจิตสาธารณะได้ เช่น การสอนแบบอริยสัจ การสอนโดยใช้สัญญาการเรียน การสอนแบบโครงการ การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก การสอนโดยใช้เทคนิคหวนทบทวนเป็นต้น (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552, หน้า 83-89)

กระบวนการพัฒนานักศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะนอกจากจะผลิตบัณฑิตที่เก่งแล้ว การผลิตบัณฑิตที่เป็นคนดี มีคุณธรรมและมีจิตสาธารณะ จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะนักศึกษาครุศาสตร์ ซึ่งมีความสำคัญในการพัฒนาสังคม ชาติ และบ้านเมือง ทั้งนี้เพราะเมื่อจบออกไปเป็นครูจะต้องรับหน้าที่ในการพัฒนาบุคคลในสังคมให้มีความเจริญงอกงามอย่างเต็มที่ จนบุคคลเหล่านั้นสามารถที่จะใช้ความรู้ความสามารถของตนเพื่อพัฒนาชาติบ้านเมืองและเป็นตัวอย่างที่ดีให้ลูกศิษย์ต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการสอนแบบการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี และใช้เทคนิคการสอนที่ช่วยส่งเสริมจิตสาธารณะ 6 รูปแบบ ได้แก่ 1) เทคนิคสอนโดยใช้การนิรนัย (Deduction) 2) เทคนิคการสอนโดยใช้การอุปนัย (Induction) 3) เทคนิคการสอนโดยการใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small group discussion) 4) เทคนิคการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติ (Role playing) 5) เทคนิคการสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง (Case) และ 6) เทคนิคการสอนโดยใช้เกม (Game)

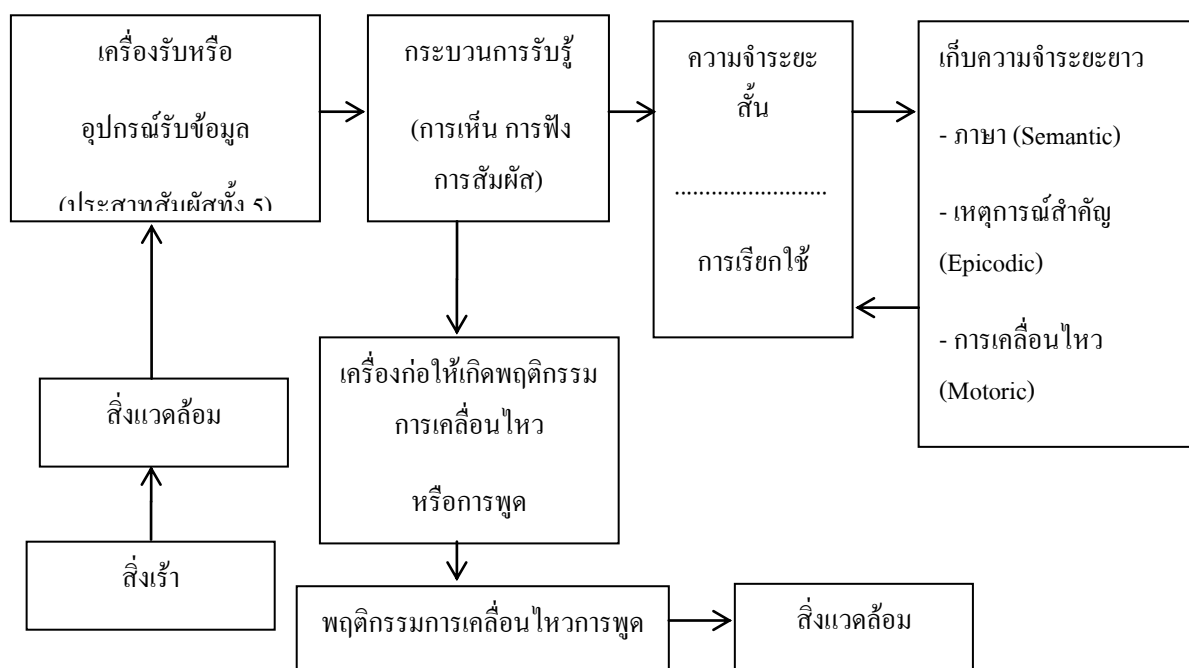
หลักการ และทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน
ทฤษฎีกระบวนการทางสมองในการประมวลข้อมูล (Information processing theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้

ทฤษฎีกระบวนการทางสมองในการประมวลข้อมูล เป็นทฤษฎีที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของมนุษย์ โดยให้ความสนใจเกี่ยวกับการทำงานของสมอง ทฤษฎีนี้เริ่มได้รับความนิยมาตั้งแต่ต้นปี ค.ศ.1950 จวบจนปัจจุบัน โดยมีผู้เรียนชื่อในภาษาไทยหลายชื่อ เช่น ทฤษฎีการประมวลข้อมูลข่าวสาร ทฤษฎีการประมวลข้อมูลสารสนเทศ เพราะทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่าการทำงานของสมองมนุษย์มีความคล้ายคลึงกับการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์ คลอสเมียร์ (Klausmeier, 1985, pp. 52-98) ได้อธิบายการเรียนรู้ของมนุษย์โดยเปรียบเทียบการทำงานของสมองคอมพิวเตอร์กับการทำงานของสมอง ซึ่งมีการทำงานเป็นขั้นตอนดังนี้ คือ

1. การรับข้อมูล (Input) โดยผ่านทางอุปกรณ์หรือเครื่องมือ
2. การเข้ารหัส (Encoding) โดยอาศัยชุดคำสั่งหรือซอฟต์แวร์ (Software)
3. การส่งข้อมูลออก (Output) โดยผ่านทางอุปกรณ์

กลอสไมเออร์ (Klausmeier, 1985, p. 105) ได้อธิบายกระบวนการประมวลผลข้อมูล โดยเริ่มต้นจากการที่มนุษย์รับสิ่งเร้าเข้ามาทางประสาทสัมผัสที่ 5 สิ่งเร้าที่เข้ามาจะได้รับการบันทึกไว้ในความทรงจำระยะสั้น ซึ่งการบันทึกนี้จะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 2 ประการคือ การรู้จัก (Recognition) และความใส่ใจ (Attention) ของบุคคลที่รับสิ่งเร้า บุคคลที่รับสิ่งเร้า บุคคลจะเลือกรับสิ่งเร้าที่คุ้นรู้จักหรือมีความสนใจ สิ่งเร้าเหล่านั้นจะได้รับการบันทึกลงในความจำระยะสั้น (Short-term memory) ซึ่งจะดำรงคงอยู่ในระยะเวลาที่จำกัดมาก แต่แต่ละบุคคลมีความสามารถในการจำระยะสั้นที่จำกัด คนส่วนมากจะสามารถจำสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกันได้เพียงครั้งละ 7± อย่างเท่านั้น ในการทำงาน จำเป็นต้องเก็บข้อมูลไว้ใช้ชั่วคราว อาจจำเป็นต้องเก็บข้อมูลไว้ใช้ชั่วคราว อาจจำเป็นต้องใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการจำช่วย เช่น การจัดกลุ่มคำ หรือการท่องซ้ำ ๆ กันหลายครั้ง ซึ่งจะสามารถช่วยให้จดจำสิ่งนั้นไว้ใช้งานได้ การเก็บข้อมูลไว้ในภายหลัง สามารถทำได้โดยข้อมูลนั้นจำเป็นต้องได้รับการประมวลและเปลี่ยนรูปโดยการเข้ารหัส (encoding) เพื่อนำไปเก็บไว้ในความจำระยะยาว (Long term memory) ซึ่งอาจต้องใช้เทคนิคต่าง ๆ เข้าช่วย เช่น การท่องซ้ำหลาย ๆ ครั้ง หรือการทำข้อมูลให้มีความหมายกับตนเอง โดยการสัมพันธ์สิ่งที่เรารู้ใหม่กับสิ่งเก่าที่เคยเรารู้มาก่อน ซึ่งเรียกว่าเป็นกระบวนการขยายความคิด (Elaborative operations process) ความจำระยะยาวนี้มี 2 ชนิด คือ ความจำที่เกี่ยวกับภาษา (Semantic) และความจำที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ (Eposidic) นอกจากนี้ยังอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ ความจำกลไกที่เคลื่อนไหว (Motoric memory) หรือความจำประเภทอารมณ์ ความรู้สึก (Effective memory) เมื่อข้อมูลข่าวสารได้รับการบันทึกไว้ในความจำระยะยาวแล้ว บุคคลจะสามารถเรียกข้อมูลต่าง ๆ ออกมาใช้ได้ ซึ่งในการเรียกข้อมูลมาใช้ บุคคลจำเป็นต้องถอดรหัสข้อมูล (Decoding) จากความจำระยะยาวนั้น และส่งต่อไปสู่ตัวกำเนิดพฤติกรรมตอบสนอง ซึ่งจะเป็นแรงขับหรือกระตุ้นให้บุคคลมีการเคลื่อนไหว หรือการพูดตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ กระบวนการของการประมวลผลข้อมูลของมนุษย์โดย กลอสไมเออร์ (Klausmeier, 1985) ดังกล่าว

ภาพที่ 3 กระบวนการทางสมองในการประมวลผลข้อมูล : กลอสไมเออร์ (Klausmeier, 1985)

กระบวนการทางสมองในการประมวลผลข้อมูลข้างต้น จะได้รับการบริหารควบคุมอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งหากเปรียบเทียบกับคอมพิวเตอร์แล้วก็คือ โปรแกรมสั่งงานหรือซอฟต์แวร์ (Software) นั่นเอง การบริหารควบคุมการประมวลผลข้อมูลของสมองก็คือการที่บุคคลรู้ถึงการคิดของตน และสามารถควบคุมการคิดของตนไปในทางที่ต้องการ การรู้ในลักษณะนี้ ใช้ศัพท์ทางวิชาการว่า “Metacognition” หรือ “การรู้คิด” ซึ่งหมายถึงการตระหนักรู้ (Awareness) เกี่ยวกับความรู้และความสามารถของตนเอง และใช้ความเข้าใจในการรู้ดังกล่าวในการจัดการควบคุมกระบวนการคิด การทำงานของตน ด้วยกลยุทธ์ (Strategies) ต่าง ๆ อันจะช่วยให้การเรียนรู้และงานที่ทำประสบผลสำเร็จตามที่ต้องการ

จากแผนภาพจะเห็นได้ว่า กระบวนการรู้คิดเริ่มตั้งแต่ ความใส่ใจ (Attention) ในการรับรู้ ตัวอย่างเช่น หากนักเรียนตระหนักรู้ว่าตนจะสามารถเรียนได้ดี หากให้ความใส่ใจในสิ่งที่ครูสอน นักเรียนคนนั้นจะควบคุมตนเอง ให้ใส่ใจในสิ่งที่ครูสอน การรู้คิดประการต่อไปคือ การรับรู้ (Perception) ตัวอย่างเช่น นักเรียนที่ตระหนักรู้ว่า การรับรู้ของตนอาจผิดพลาดได้ จะยังไม่ตัดสินใจจนกว่าจะได้ข้อมูลที่พอเพียงแสดงให้เห็นว่า การรู้คิดสามารถควบคุมการกระทำได้ การรู้คิดอีกประการหนึ่งได้แก่ กลวิธีต่าง ๆ (Strategies) ตัวอย่างเช่น หากนักเรียนตระหนักรู้ว่าตนไม่สามารถจดจำสิ่งที่ครูสอนได้ การตระหนักรู้ดังกล่าวจะนำไปสู่การคิดหากกลวิธีต่าง ๆ ที่จะมาช่วยให้ตนจดจำ

สิ่งที่เรียนได้ดี เช่น การท่อง การจดบันทึก และการใช้เทคนิคช่วยจำอื่น เช่น การผูกเรื่องที่ต้องจำเป็นกลอน การจำด้วยตัวย่อ การทำรหัส การเชื่อมโยงความสัมพันธ์กัน เป็นต้น ความรู้ในเชิงเมตาคอกนิชัน หรือการรู้คิด (Metacognition knowledge) จึงมักประกอบไปด้วยความรู้เกี่ยวกับบุคคล (Person) งาน (Task) และกลวิธี (Strategy) ซึ่งประกอบด้วยความรู้ย่อย ๆ ที่สำคัญ มีดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับบุคคล (Person) ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อเกี่ยวกับความแตกต่างภายในตัวบุคคล (Intra individual differences) ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Inter individual differences) และลักษณะสากลของกระบวนการรู้คิด (Universals of cognition)
2. ความรู้เกี่ยวกับงาน (Task) ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับขอบข่ายของงาน ปัจจัยเงื่อนไขของงาน และลักษณะของงาน
3. ความรู้เกี่ยวกับกลวิธี (Strategy) ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับกลวิธีการรู้คิดเฉพาะด้าน และโดยรวม และประโยชน์ของกลวิธีนั้นที่มีต่องานแต่ละอย่างในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แพรริส และคณะ (Paris et al., 1983, pp. 239-316) ได้ จำแนกความรู้ในเชิงเมตาคอกนิชันออกเป็น 3 ประเภท เช่นเดียวกัน ได้แก่

1. ความรู้ในเชิงปัจจัย (Declarative knowledge) คือ ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการและวิธีการต่างๆ ในการดำเนินงาน และ
2. ความรู้เชิงกระบวนการ (Procedural knowledge) ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยกระบวนการ และวิธีการต่าง ๆ ในการดำเนินงานและ
3. ความรู้เงื่อนไข (Conditional knowledge) ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ ข้อจำกัด เหตุผล และเงื่อนไขในการกลวิธีต่าง ๆ และการดำเนินงาน

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการเรียนการสอน

ทฤษฎีที่กล่าวไว้ข้างต้น เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนหลายประการ ดังนี้

1. เนื่องจากการรู้จัก (Recognition) มีผลต่อการรับรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง หากเรารู้จักสิ่งนั้นมาก่อน เราก็มักจะรับรู้สิ่งนั้นมาก่อน เราก็มักจะเลือกรับรู้สิ่งนั้น และนำไปเก็บไว้ในหน่วยความจำต่อไป การที่บุคคลจะรู้จักสิ่งใด ก็ย่อมหมายความว่า บุคคลรู้หรือเคยมีประสบการณ์กับสิ่งนั้นมาก่อน ดังนั้นการนำเสนอสิ่งเร้าที่ผู้เรียนรู้จัก หรือมีข้อมูลอยู่ แล้วจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนหันมาใส่ใจและรับรู้สิ่งนั้น ซึ่งผู้สอนสามารถเชื่อมโยงไปถึงสิ่งใหม่ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้นได้
2. เนื่องจากความใส่ใจ (Attention) เป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการรับข้อมูลเข้ามาไว้ในความจำระยะสั้น ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน จึงควรจัดสิ่งเร้าในการเรียนรู้ให้ตรงกับความสนใจของผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนใส่ใจและรับรู้สิ่งนั้น และนำไปเก็บบันทึกไว้ในความจำระยะสั้นต่อไป

3. เนื่องจากข้อมูลที่ผ่านมาการรับรู้แล้ว จะถูกนำไปเก็บไว้ในความจำระยะสั้นซึ่งนักจิตวิทยาการศึกษาพบว่า จะคงอยู่เพียง 15-30 วินาทีเท่านั้น ดังนั้นหากต้องการที่จะจำสิ่งเหล่านั้นนานกว่านี้ ก็จำเป็นต้องใช้วิธีการต่าง ๆ ช่วย เช่น การท่องซ้ำกันหลาย ๆ ครั้งหรือการจัดสิ่งที่เป็นหมวดหมู่ ง่ายแก่การจำ เป็นต้น

4. หากต้องการจะให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระใด ๆ ได้เป็นเวลานาน สาระนั้นจะต้องได้รับการเข้ารหัส (Encoding) เพื่อนำไปเข้าหน่วยความจำระยะยาว วิธีการเข้ารหัสสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การท่องซ้ำ การทบทวน หรือการใช้กระบวนการขยายความคิด (Elaborative operations process) ซึ่งได้แก่ การเรียบเรียง ผสมผสาน ขยายความ การสัมพันธ์ความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

5. ข้อมูลที่ถูกนำไปเก็บไว้ในหน่วยความจำระยะสั้นและระยะยาวแล้ว สามารถเรียกออกมาใช้งานได้โดยผ่าน “Effector” ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นพฤติกรรมทางวาจาหรือการกระทำ (Vocal and motor response generator) ซึ่งทำให้บุคคลแสดงความคิดภายในออกมาเป็นพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ การที่บุคคลไม่สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่เก็บไว้ได้อาจจะเป็นเพราะไม่สามารถเรียกข้อมูลให้ขึ้นถึงจิตใต้สำนึกได้ (Conscious level) หรือเกิดการลืมขึ้น

6. เนื่องจากกระบวนการต่างๆ ของสมองได้รับการควบคุมโดยหน่วยบริหารควบคุมอีกชั้นหนึ่ง (Executive control of information processing) ซึ่งเปรียบได้กับโปรแกรมสั่งงาน ซึ่งเป็น “Software” ของเครื่องคอมพิวเตอร์ ดังนั้น การที่ผู้เรียนรู้ว่าเรียนวิชาใดวิชาหนึ่งได้ไม่ดี เพราะไม่ชอบครูที่สอนวิชานั้น ผู้เรียนอาจหาทางแก้ปัญหานั้นได้ โดยอาจสร้างแรงจูงใจให้กับตัวเอง หรือใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ เข้าช่วย

กระบวนการเมตาคอกนิชันมีส่วนเกี่ยวข้องกับการออกแบบกิจกรรมครั้งนี้ คือ ผู้วิจัยได้นำหลักการคิดวิเคราะห์ และการตระหนักรู้ ในขั้นตอนการเรียนการสอนที่เน้นให้นักศึกษาได้วิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุและแนวทางแก้ไข และเกี่ยวข้องกับการประเมินพฤติกรรมตนเอง โดยการประเมินงาน ประเมินตนเองให้เหมาะสมกับลักษณะงานว่านักศึกษาปฏิบัติตนอย่างไร ถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะหรือไม่ มีข้อควรปฏิบัติเพิ่มเติมบ้าง เป็นต้น ซึ่งนอกจากทฤษฎีการประมวลผลข้อมูลทางสมองแล้วผู้วิจัยยังได้ศึกษาเพิ่มเติมแล้วพบว่า ทฤษฎีพหุปัญญา มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตสาธารณะในแง่ของเขานับปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of multiple intelligences)

ทฤษฎีการเรียนรู้

ผู้บุกเบิกทฤษฎีนี้คือ การ์ดเนอร์ (Gardner) จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University) ในปี ค.ศ. 1983 เขาได้เขียนหนังสือชื่อ “Frame of mind หน้า The theory of multiple intelligences”

ซึ่งได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง แนวคิดของเขาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับทางความคิดเกี่ยวกับ “เชาวน์ปัญญา” เป็นอย่างมาก และกลายเป็นทฤษฎีที่กำลังมีอิทธิพลอย่างกว้างขวางต่อการจัดการศึกษา และการเรียนการสอนในปัจจุบัน

แนวคิดเกี่ยวกับเชาวน์ปัญญา (Intelligence) ที่มีมาแต่ดั้งเดิมนั้น จำกัดอยู่ที่ความสามารถทางด้านภาษา ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ และการคิดเชิงตรรกะหรือเชิงเหตุผลเป็นหลัก การวัดเชาวน์ปัญญาของผู้เรียนจะวัดจากคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบทางสติปัญญาที่ประกอบด้วย การทดสอบความสามารถทั้ง 2 ด้าน ดังกล่าว คะแนนที่ได้จากการวัดเชาวน์ปัญญาจะเป็นตัวกำหนดเชาวน์ปัญญาของบุคคลนั้นไปตลอดเพราะมีความเชื่อว่า องค์ประกอบของเชาวน์ปัญญาจะไม่เปลี่ยนแปลงไปตามวัยหรือประสบการณ์มากนัก แต่เป็นคุณลักษณะที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด การ์ดเนอร์ (Gardner) ได้ให้นิยามคำว่า “เชาวน์ปัญญา” (Intelligence) ไว้ว่า หมายถึง ความสามารถในการแก้ปัญหาในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ หรือการสร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับบริบททางวัฒนธรรมในแต่ละแห่ง รวมทั้งความสามารถในการตั้งปัญหาเพื่อจะหาคำตอบ และเพิ่มพูนความรู้ การ์ดเนอร์ (Gardner) มีความเชื่อพื้นฐาน 2 ประการ คือ

1. เชาวน์ปัญญาของบุคคลมิได้มีเพียงความสามารถทางภาษาและทางคณิตศาสตร์เท่านั้น แต่มีอยู่อย่างหลากหลายถึง 8 ประเภทด้วยกัน ซึ่งเขาบอกว่าความจริงอาจมีมากกว่านี้ คนแต่ละคนมีความสามารถเฉพาะด้านที่แตกต่างไปจากคนอื่น และมีความสามารถในด้านต่าง ๆ ไม่เท่ากัน ความสามารถที่ผสมผสานกันออกมา ทำให้บุคคลแต่ละคนมีแบบแผนและเอกลักษณ์เฉพาะตน

2. เชาวน์ปัญญาของแต่ละบุคคลจะไม่คงที่อยู่ที่ระดับที่คนมีตอนเกิด แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ หากได้รับการส่งเสริมที่เหมาะสม

ในความคิดของการ์ดเนอร์ (Gardner) เชาวน์ปัญญาของบุคคลประกอบด้วยความสามารถ 3 ประการ คือ

1. ความสามารถในการแก้ปัญหาในสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นไปตามธรรมชาติ และตามบริบททางวัฒนธรรมของบุคคลนั้น
 2. สามารถสร้างสรรค์ผลงานที่มีประสิทธิภาพและสัมพันธ์กับบริบททางวัฒนธรรม
 3. ความสามารถในการแสวงหาหรือตั้งปัญหาเพื่อหาคำตอบและเพิ่มพูนความรู้
- เชาวน์ปัญญา 8 ด้าน ตามแนวคิดของ การ์ดเนอร์ (Gardner) มีดังนี้

1. เชาวน์ปัญญาด้านภาษา (Linguistic intelligence) เชาวน์ปัญญาด้านนี้ถูกควบคุมโดยสมองส่วนที่เรียกว่า “Broca’s area” สติปัญญาด้านนี้แสดงออกทางความสามารถในการอ่าน

การเขียน การพูดอภิปราย การสื่อสารกับผู้อื่น การใช้คำศัพท์ การแสดงออกของความคิด การประพันธ์ การแต่งเรื่อง การเล่าเรื่อง เป็นต้น

2. เซวาน์ปัญญาด้านคณิตศาสตร์ หรือการใช้เหตุผลเชิงตรรกะ (Logical-mathematical intelligence) ผู้ที่มีอัจฉริยภาพด้านการใช้เหตุผลเชิงตรรกะ มักจะคิดโดยใช้สัญลักษณ์ มีระบบระเบียบในการคิด ชอบคิดวิเคราะห์ แยกแยะสิ่งต่าง ๆ ให้เห็นชัดเจน ชอบคิดและทำอะไรตามเหตุผล เข้าใจในสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ง่าย ชอบและทำคณิตศาสตร์ได้ดี

3. สถิติปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial intelligence) เซวาน์ปัญญาด้านนี้ถูกควบคุมโดยสมองซีกขวา และแสดงออกทางความสามารถด้านศิลปะ การวาดภาพ การสร้างภาพ การคิดเป็นภาพ การเห็นรายละเอียด การใช้สีสร้างสรรค์งานต่าง ๆ และมักจะเป็นผู้มองเห็นวิธีการแก้ปัญหาในการมโนภาพ

4. เซวาน์ปัญญาด้านดนตรี (Musical intelligence) เซวาน์ปัญญาด้านนี้ถูกควบคุมโดยสมองซีกขวา แต่ยังไม่สามารถระบุตำแหน่งที่แน่นอนได้ บุคคลที่มีสติปัญญาทางด้านนี้จะแสดงออกทางความสามารถในด้านจังหวะ การร้องเพลง การฟังเพลงและดนตรี การแต่งเพลง การเต้น และมีความไวต่อการรับรู้เสียงและจังหวะต่าง ๆ

5. เซวาน์ปัญญาด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ (Bodily-kinesthetic intelligence) เซวาน์ปัญญาด้านนี้ถูกควบคุมโดยสมองส่วนที่เรียกว่าคอร์เท็กซ์ โดยด้านซ้ายควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกายซีกขวา และด้านขวาควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกายซีกซ้าย สถิติปัญญาทางด้านนี้สังเกตได้จากความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น ในการเล่นกีฬา และเกมต่าง ๆ การใช้ภาษาท่าทาง การแสดง การเต้นรำ ฯลฯ

6. เซวาน์ปัญญาด้านการสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal intelligence) เซวาน์ปัญญาด้านนี้ ถูกควบคุมโดยสมองส่วนหน้า ความสามารถที่แสดงออกทางด้านนี้ เห็นได้จากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การทำงานกับผู้อื่น การเข้าใจและการเคารพผู้อื่น การแก้ปัญหาความขัดแย้ง และการจัดระเบียบ ผู้มีความสามารถทางด้านนี้ มักเป็นผู้ที่ไวต่อความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น มีความเป็นมิตร ชอบช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่น

7. เซวาน์ปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal intelligence) บุคคลที่มีความสามารถด้านการเข้าใจตนเอง มักเป็นคนที่ชอบคิด พิจารณาไตร่ตรอง มองตนเอง และทำความเข้าใจถึงความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเอง มักเป็นคนที่มั่นคงในความคิดต่าง ๆ จะทำอะไรมักต้องการเวลาในการคิดไตร่ตรอง และชอบที่จะคิดคนเดียว ชอบความเงียบสงบ สถิติปัญญาทางด้านนี้ มักเกิดร่วมกับสติปัญญาด้านอื่นมีลักษณะเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างเซวาน์ปัญญา อย่างน้อย 2 ด้าน ขึ้นไป

8. เซวาน์ปัญญาด้านความเข้าใจธรรมชาติ (Naturalist intelligence) เซวาน์ปัญญาด้านนี้เป็นความสามารถในการสังเกตสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมี การจำแนกแยกแยะ จัดหมวดหมู่สิ่งต่าง ๆ รอบตัว บุคคลที่มีความสามารถทางด้านนี้ มักเป็นผู้รักธรรมชาติ เข้าใจธรรมชาติ ตระหนักในความสำคัญของสิ่งแวดล้อมรอบตัว และมักจะชอบและสนใจในสัตว์ สัตว์เลี้ยง เป็นต้น

เนื่องจากเซวาน์ปัญญาแต่ละด้านถูกควบคุมโดยสมองส่วนต่าง ๆ กัน ดังนั้น หากสมองส่วนใดถูกทำลาย ความสามารถในด้านที่สมองนั้นควบคุมก็จะได้รับความกระทบกระเทือน หรือเสียไปด้วย สำหรับสมองส่วนที่ไม่ถูกทำลาย ความสามารถในส่วนที่สมองนั้นควบคุมก็จะยังเป็นปกติ อย่างไรก็ตามเซวาน์ปัญญาแต่ละด้านไม่ได้ทำงานแยกจากกัน แต่มักจะทำงานในลักษณะผสมผสานกัน ไปแล้วแต่กิจกรรมที่ทำอยู่ว่าต้องการสติปัญญาส่วนใดบ้าง การ์ดเนอร์ (Gardner) เชื่อว่า ในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง แม้จะดูเหมือนว่า ใช้เซวาน์ปัญญาด้านใดด้านหนึ่งอย่างชัดเจน แต่แท้จริงแล้วต้องอาศัยเซวาน์ปัญญาหลาย ๆ ด้านผสมผสานกัน เช่น นักดนตรีที่ประสบความสำเร็จ แม้จะดูเหมือนว่าต้องอาศัยเซวาน์ปัญญาด้านดนตรี แต่จริงๆแล้ว การประสบความสำเร็จยังอาจต้องอาศัยเซวาน์ปัญญาด้านการสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านภาษา และด้านการเข้าใจตนเองอีกด้วย

เนื่องจากเซวาน์ปัญญาทุกด้านเป็นส่วนหนึ่งของการถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ เซวาน์ปัญญาแต่ละด้านจึงแสดงออกในระดับพื้นฐานเหมือน ๆ กัน ทุกแห่งโดยเป็นอิสระจากอิทธิพลทางการศึกษา และวัฒนธรรม ซึ่งความสามารถนี้จะแสดงอย่างเด่นชัดในช่วงปีแรกของชีวิต และต่อ ๆ มา จะค่อย ๆ พัฒนาโดยการสัมพันธ์กับระบบสัญลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น แสดงออกทางเสียงเพลง การวาดภาพ ข้อเขียน เรื่องราว เป็นต้น ต่อ ไปการพัฒนาจะค่อย ๆ เพิ่มระดับความซับซ้อนขึ้นเรื่อย ๆ และในช่วงวัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ จะแสดงออกผ่านทางกิจกรรม และการประกอบอาชีพต่าง ๆ

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการเรียนการสอน

การมอง และเข้าใจเซวาน์ปัญญาในความหมายที่แตกต่างกัน ย่อมก่อให้เกิดการกระทำที่แตกต่างกัน ทฤษฎีพหุปัญญา ได้ขยายขอบเขตของความหมายของคำปัญญาออกไปอย่างกว้างขวางมากขึ้นจากเดิม ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนขยายขอบเขตไปอย่างกว้างขวางเช่นกัน แนวทางการนำทฤษฎีพหุปัญญามาใช้ในการเรียนการสอนมีหลากหลาย ดังนี้

1. เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีเซวาน์ปัญญาแต่ละด้านไม่เหมือนกัน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายที่สามารถส่งเสริมเซวาน์ปัญญาหลาย ๆ ด้าน มิใช่มุ่งพัฒนาแต่เพียงเซวาน์ปัญญาด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น ดังเช่นในอดีต เรามักจะมีพัฒนาการด้านภาษา และด้านคณิตศาสตร์ หรือด้านการใช้เหตุผลเชิงตรรกะอันเป็นการพัฒนาสมองซีกซ้ายเป็นหลัก ทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสพัฒนาเซวาน์ปัญญาด้านอื่น ๆ เท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้เรียนที่มีเซวาน์ปัญญาด้านอื่นสูง จะขาดโอกาสที่จะเรียนรู้และพัฒนาในด้านที่ตนมีความสามารถ

หรือถนัดเป็นพิเศษ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของสติปัญญาหลาย ๆ ด้าน จะช่วยให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน พร้อมทั้งช่วยส่งเสริมอัจฉริยภาพหรือความสามารถเฉพาะตนของผู้เรียนไปในตัว

2. เนื่องจากผู้เรียนมีระดับพัฒนาการในเขาวนปัญญาแต่ละด้านไม่เท่ากัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการในแต่ละด้านของผู้เรียน ตัวอย่างเช่น เด็กที่มีมีเขาวนปัญญาด้านคณิตสูงจะพัฒนาปัญญาด้านคณิตของตนไปอย่างรวดเร็ว ต่างจากเด็กคนอื่น ๆ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็กที่มีขั้นพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่งสูง ควรต้องแตกต่างไปจากเด็กที่มีขั้นพัฒนาการในด้านนั้นต่ำกว่า

3. เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีเขาวนปัญญาแต่ละด้านไม่เหมือนกัน การผสมผสานความสามารถด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ไม่เท่ากันนี้ทำให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) หรือลักษณะเฉพาะของแต่ละคนซึ่งไม่เหมือนกัน หรืออีกนัยหนึ่งเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคลทำให้แต่ละคนแตกต่างกัน และความแตกต่างที่หลากหลาย (Diversity) นี้สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม ดังนั้น ระบบความคิดที่ว่าคนนี้โง่ ฉลาด หรือเก่งกว่าคนนั้นคนนี้ จึงควรจะเปลี่ยนไป การสอนควรเน้นการส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของผู้เรียน ครูควรสอน โดยเน้นให้ผู้เรียนค้นหาเอกลักษณ์ของตน ภาควิชาใจในเอกลักษณ์ของตนเอง และเคารพในเอกลักษณ์ของผู้อื่น รวมทั้งเห็นคุณค่า และเรียนรู้ที่จะใช้ความแตกต่างของแต่ละบุคคลให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่นนี้ ผู้เรียนก็จะเรียน เช่นนี้ ผู้เรียนก็จะเรียนรู้อย่างมีความสุข มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง ในขณะที่เดียวกันก็มีความเคารพในผู้อื่น และอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลกัน

4. ระบบการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ควรจะต้องมีการปรับเปลี่ยนไปจากแนวคิดเดิมที่ใช้การทดสอบเพื่อวัดความสามารถทางเขาวนปัญญาเพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น และที่สำคัญคือ ไม่สัมพันธ์กับบริบทที่แท้จริงที่ใช้ความสามารถนั้น ๆ ตามปกติ วิธีประเมินผลการเรียนการสอนที่ดี ควรมีการประเมินหลาย ๆ ด้าน และในแต่ละด้านควรประเมินสภาพการณ์ของปัญหาที่สามารถแก้ได้ด้วยอุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเขาวนปัญญาด้านนั้น ๆ การประเมินจะต้องครอบคลุมความสามารถในการแก้ปัญหา หรือการสร้างสรรค์ผลงาน โดยใช้อุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเขาวนปัญญาด้านนั้น ๆ อีกวิธีหนึ่งคือ การให้ผู้เรียนอยู่ในสภาพการณ์กับเขาวนปัญญาหลาย ๆ ด้าน และสังเกตดูว่า ผู้เรียนเลือกใช้เขาวนปัญญาด้านใด หรือศึกษาและใช้อุปกรณ์ซึ่งสัมพันธ์กับเขาวนปัญญาด้านใดมากเพียงไร

นอกจากที่กล่าวไปข้างต้นแล้วว่า วิธีสอนการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดีมีฐานมาจากทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง และได้อธิบายไปบางส่วน ในส่วนต่อไปเป็นการอธิบายถึงความสัมพันธ์ของทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและการประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน มีรายละเอียดดังนี้

ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

ทฤษฎีการเรียนรู้

วิกตอร์สกี (Vygotsky) เป็นนักจิตวิทยาชาวรัสเซียได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาในสมัยเดียวกับ เพียเจต์ (Piaget) ผลงานของเขาเป็นที่ยอมรับกันในประเทศรัสเซียและเริ่มเผยแพร่สู่ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศต่าง ๆ ในยุโรปเมื่อได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษในปี ค.ศ.1962 ต่อมาในปี ค.ศ. 1986 โคซูลิน (Kozulin) ได้แปลและปรับปรุงหนังสือของ วิกตอร์สกีอีกครั้งหนึ่ง เป็นผลให้มีผู้นิยมนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนอย่างแพร่หลาย (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2541, หน้า 61)

ทฤษฎีพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) และวิกตอร์สกีเป็นรากฐานที่สำคัญของทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เพียเจต์ (Piaget) อธิบายว่าพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของบุคคลมีการปรับตัวผ่านทางกระบวนการซึมซับ หรือดูดซึม (Assimilation) และกระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) พัฒนาการเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับ และซึมซับข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่เข้าไปสัมพันธ์กับความรู้หรือโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม หากไม่สามารถสัมพันธ์กันได้ จะเกิดสภาวะไม่สมดุลขึ้น (Disequilibrium) บุคคลจะพยายามปรับสภาวะให้อยู่ในสภาวะสมดุล (Equilibrium) โดยใช้กระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) เพียเจต์ (Piaget) เชื่อว่า คนทุกคนจะมีพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาไปตามลำดับขั้น จากการมีปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการคิดเชิงตรรกะ และคณิตศาสตร์ (Logico-mathematical experience) รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้ทางสังคม (Social transmission) วุฒิภาวะ (Maturity) และกระบวนการพัฒนาความสมดุล (Equilibration) ของบุคคลนั้น ส่วนวิกตอร์สกี (Vygotsky) ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม และสังคมมาก เขาอธิบายว่า มนุษย์ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิด ซึ่งนอกจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติแล้วก็ยังมีสิ่งแวดล้อมทางสังคมซึ่งก็คือ วัฒนธรรมที่แต่ละสังคมสร้างขึ้น ดังนั้นสถาบันทางสังคมต่างๆ เริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของแต่ละบุคคล นอกจากนั้น ภาษายังเป็นเครื่องมือสำคัญของการคิดและการพัฒนาเชาวน์ปัญญาขั้นสูง พัฒนาการทางภาษาและทางความคิดของเด็กเริ่มด้วยการพัฒนาที่แยกจากกัน แต่เมื่ออายุมากขึ้น พัฒนาการทั้ง 2 ด้านจะเป็นไปร่วมกัน

ทั้งเพียเจต์ (Piaget) และวิก็อตสกี (Vygotsky) นับว่าเป็นนักทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มพุทธินิยม (Cognitivism) ซึ่งเป็นกลุ่มที่ให้ความสนใจศึกษาเกี่ยวกับ “Cognition” หรือกระบวนการรู้คิด หรือกระบวนการทางปัญญา นักคิดคนสำคัญในกลุ่มนี้คือ อุลริค ไนส์เซอร์ (Ulrich Neisser) ได้ให้คำนิยามของคำนี้ไว้ว่า “เป็นกระบวนการรู้คิดของสมองในการปรับ เปลี่ยน ลด ตัด ทอน ขยาย จัดเก็บ และใช้ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับเข้ามาประสาทมัมผัส ซึ่งอาจจะเกิดหรือไม่เกิดจากการกระตุ้นของสิ่งเร้าภายนอกก็ได้ ดังนั้น การรู้สึก การรับรู้ จินตนาการ การระลึกได้ การจำ การคงอยู่ การแก้ปัญหา การคิด อื่น ๆ อีกมาจึงถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการรู้คิดนี้”

เพื่อให้เข้าใจแนวคิดของทฤษฎีการสร้างความรู้ให้ง่ายขึ้น โดยการนำไปเปรียบเทียบกับแนวคิดของทฤษฎีกลุ่มปรนัยนิยม (Objectivism) ซึ่งมีความเห็นว่า โลกนี้มีความรู้ ความจริง ซึ่งเป็นแก่นแท้แน่นอนไม่เปลี่ยนแปลง การศึกษา คือ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรู้ ความจริงเหล่านั้น ดังนั้น ครูจึงต้องพยายามถ่ายทอดความรู้ และความจริงนี้ให้ผู้เรียน และผู้เรียนจะสามารถรับสิ่งที่ครูถ่ายทอดได้อย่างเข้าใจตามที่ครูต้องการ แต่นักทฤษฎีกลุ่มสร้างความรู้ มีความเห็นว่า (Duffy and Jonassen, 1992, pp. 3-4) แม้โลกนี้จะมียุจริง และสิ่งต่าง ๆ มีอยู่ในโลก แต่ความหมายของสิ่งเหล่านั้น และแต่ละคนจะให้ตัวของมัน สิ่งต่าง ๆ มีความหมายขึ้นมาจากการคิดของคนที่ได้รับรู้สิ่งนั้น และแต่ละคนจะให้ความหมายสิ่งเดียวกัน แตกต่างกันไปอย่างหลากหลาย ดังนั้นสิ่งต่าง ๆ ในโลก จึงไม่มีความหมายที่ถูกต้องหรือเป็นจริงที่สุด แต่ขึ้นกับความหมายของคนในโลกคนแต่ละคนเกิดความคิดจากประสบการณ์ ดังนั้นสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในประสบการณ์นั้น ก็ย่อมเป็นส่วนหนึ่งความคิดนั้น หรือเป็นความหมายส่วนหนึ่งของความคิดนั้น ด้วยเหตุนี้วิก็อตสกี จึงเน้นความสำคัญของความแตกต่างระหว่างบุคคล และการให้ความช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนก้าวหน้า จากระดับพัฒนาการที่เป็นอยู่ ไปถึงระดับพัฒนาการที่เด็กมีศักยภาพถึงจะไปได้ วิก็อตสกี (Vygotsky) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ “Zone of proximal development” ซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านการจัดการเรียนการสอน

วิก็อตสกี (Vygotsky) อธิบายว่า ปกติเมื่อการมีการวัดพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของเด็ก เรามักใช้แบบทดสอบมาตรฐานในการวัด เพื่อดูว่าเด็กอยู่ในระดับใด โดยดูว่าสิ่งใดที่เด็กทำได้ นั่นเป็นสิ่งที่เด็กในระดับอายุโดยทั่วไปสามารถทำได้ ดังนั้นผลการวัด จึงเป็นการบ่งบอกถึงสิ่งที่เด็กทำได้อยู่แล้วคือ เป็นระดับพัฒนาการที่เด็กบรรลุหรือไปถึงแล้ว ดังนั้นข้อปฏิบัติที่ทําก่อนอยู่ก็คือ การสอนให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก จึงเท่ากับเป็นการตอกย้ำให้เด็กอยู่ในระดับพัฒนาการเดิม ไม่ได้ช่วยให้เด็กพัฒนาขึ้น วิก็อตสกี (Vygotsky) อธิบายว่า เด็กทุกคนมีระดับพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาที่ตนเป็นอยู่ และมีระดับพัฒนาการที่ตนมีศักยภาพจะไปให้ถึงช่วงห่างระหว่างระดับที่เด็กเป็นอยู่ในปัจจุบันกับระดับที่เด็กมีศักยภาพจะเจริญเติบโตนี้เอง ที่เรียกว่า “Zone

of proximal development” หรือ “Zone of proximal growth” ซึ่งช่วงห่างนี้จะมี ความแตกต่างระหว่างบุคคล แนวคิดนี้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิดเกี่ยวกับการสอน ซึ่งเคยมีลักษณะเป็นเส้นตรง (Linear) หรืออยู่ในแนวเดียวกันเปลี่ยนแปลงไปเป็นอยู่ในลักษณะที่เหลื่อมกัน โดยการสอนจะต้องนำหน้าระดับพัฒนาการเสมอ ดังคำกล่าวของ วีก็อตสกี (Vygotsky) ที่ว่า

“...The development process do not coincide with learning. Rather the process lags behind the learning process” (Vygotsky, 1978, p. 90)

ดังนั้น เด็กที่มีพัฒนาการทางสมองเท่ากับเด็กอายุ 8 ขวบ จะสามารถทำงานเด็กอายุ 8 ขวบ โดยทั่วไปทำได้ เมื่อให้งานเด็กอายุ 9 ขวบ เด็กคนหนึ่งทำไม่ได้ แต่เมื่อได้รับการชี้แนะหรือสาธิตให้ดู เด็กจะทำได้ แสดงให้เห็นว่าเด็กคนนี้มีวุฒิภาวะที่จะไปถึงระดับที่ตนเองมีศักยภาพจะพัฒนาไปถึง ต่อไปเด็กคนนี้ก็พัฒนาไปถึงขั้นทำสิ่งนั้นได้เอง โดยไม่มีการชี้แนะหรือได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น ในขณะที่เดียวกันอาจมีเด็กอีกคนหนึ่งซึ่งอยู่ในระดับพัฒนาการทางสมองเท่ากัน คือ 8 ขวบ เมื่อให้ทำงานของเด็กอายุ 9 ขวบ เด็กจะไม่ได้แม้จะได้รับการชี้แนะหรือสาธิตให้ดูซ้ำแล้วซ้ำอีก ก็ไม่สามารถแสดงให้เห็นว่าช่องว่างระหว่างระดับพัฒนาการที่เป็นอยู่กับระดับที่ต้องการไปให้ถึง ยังห่างหรือกว้างออกมาก เด็กยังมีวุฒิภาวะไม่เพียงพอ หรือยังไม่พร้อมที่จะทำสิ่งนั้น จำเป็นต้องรอให้เด็กมีวุฒิภาวะสูงขึ้น หรือลดระดับงานตามระดับพัฒนาการให้ต่ำลง จากแนวคิดดังกล่าว วีก็อตสกี จึงมีความเชื่อว่า การให้ความช่วยเหลือชี้แนะแก่เด็ก ซึ่งอยู่ในลักษณะของ “Assisted learning” หรือ “Scaffolding” เป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะสามารถช่วยให้พัฒนาเด็กให้ไปถึงระดับที่อยู่ในศักยภาพของเด็กได้ นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้เน้นความสำคัญของบริบทโดยบริบทหนึ่ง และกิจกรรมและงานทั้งหลายที่ใช้ในการเรียนรู้ก็จำเป็นต้องเป็นสิ่งจริง

โจแนสเซน (Jonassen, 1998) กล่าวย่ำว่า ทฤษฎีการสร้างความรู้จะให้ความสำคัญกับกระบวนการและวิธีการของบุคคลในการสร้างความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์ รวมทั้งโครงสร้างทางปัญญาความเชื่อที่ใช้ในการแปลความคิดของตน และคงไม่มีใครกล่าวได้ว่า โลกไหนจะเป็นจริงไปกว่ากัน เพราะโลกของใครก็คงเป็นจริงสำหรับคนนั้น ดังนั้น โลกนี้จึงไม่มีความจริงเดียวที่ดีที่สุด ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มนี้ ถือว่าสมองเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดเราสามารถใช้ในการแปลความหมายของปรากฏการณ์ เหตุการณ์ สิ่งต่าง ๆ ในโลกนี้ ซึ่งการแปลความหมายดังกล่าวเป็นเรื่องที่เป็นส่วนตัว (Personal) และเป็นเรื่องเฉพาะตัว (Individualistic) เพราะการแปลความหมายของแต่ละคนขึ้นกับการรับรู้ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความสนใจ และภูมิหลังของแต่ละบุคคลซึ่งมีความหมายแตกต่างกัน สรุปได้ว่าการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้เป็นกระบวนการในการ “acting on” ไม่ใช่ “taking in” กล่าวคือ กระบวนการที่ผู้เรียนจะต้องจัด

กระทำกับข้อมูล ไม่ใช่เพียงรับข้อมูลเข้ามา และนอกจากกระบวนการเรียนรู้จะเป็นกระบวนการ ปฏิสัมพันธ์ภายในสมอง (internal mental interaction) แล้วยังเป็นกระบวนการทางสังคมอีกด้วย การสร้างความรู้จึงเป็นกระบวนการทั้งทางด้านสติปัญญาและสังคมควบคู่กันไป

การประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน

การนำทฤษฎีการสร้างความรู้ไปใช้ในการเรียนการสอน สามารถทำได้หลายประการ ดังนี้

1. ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ ผลของการเรียนรู้จะมุ่งเน้นไปที่กระบวนการสร้างความรู้ (Process of knowledge construction) และการตระหนักรู้ในกระบวนการนั้น (Reflexive awareness of the process) เป้าหมายการเรียนรู้จะต้องมาจากปฏิบัติงานจริง (Authentic task) ครูจะต้องเป็นตัวอย่าง และฝึกฝนกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเห็น ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง
2. เป้าหมายของการสอนจะเปลี่ยนจากการถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้รับสาระความรู้ที่แน่นอนตายตัว ไปสู่การสาธิตกระบวนการแปล และสร้างความหมายที่หลากหลาย การเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ จะต้องให้มีประสิทธิภาพถึงขั้นทำได้และแก้ปัญหาจริงได้
3. ในการเรียนการสอน ผู้เรียนจะเป็นผู้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างคืบคั้น (Active) ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้จัดกระทำกับข้อมูลหรือประสบการณ์ต่าง ๆ และจะต้องสร้างความหมายให้กับสิ่งนั้นด้วยตนเอง โดยการให้ผู้เรียนอยู่ในบริบทจริง ซึ่งไม่ได้หมายความว่า ผู้เรียนจะต้องออกไปยังสถานที่จริงเสมอไป แต่อาจจัดเป็นกิจกรรมหรือที่เรียกว่า “Physical knowledge activities” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ สิ่งของหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นของจริงและมีความสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถจัดกระทำ ศึกษา ตำรา วิเคราะห์ ทดลอง ลองผิดลองถูกกับสิ่งนั้น ๆ จนเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจเกิดขึ้น ดังนั้นความเข้าใจเป็นสิ่งที่เกิดจากกระบวนการจัดการกระทำกับข้อมูล มิใช่เกิดขึ้นได้ง่ายๆ จากการได้รับข้อมูลหรือมีข้อมูลเพียงเท่านั้น
4. ในการจัดการเรียนการสอนครูจะต้องพยายามสร้างบรรยากาศทางสังคม จริยธรรม (Socaiomoral) ให้เกิดขึ้น กล่าวคือ ผู้เรียนจะต้องมีโอกาสเรียนรู้ในบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งทางสังคมถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างความรู้เพราะลำพังกิจกรรม และวัสดุ อุปกรณ์ทั้งหลายที่ครูจัดให้หรือผู้เรียนแสวงหามาเพื่อการเรียนรู้ ไม่เป็นการเพียงพอ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การร่วมมือ และการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดและประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และบุคคลอื่น ๆ จะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนกว้างขึ้น ชับซ้อนขึ้น และหลากหลายขึ้น

5. ในการเรียนการสอน ผู้เรียนมีบทบาทอย่างเต็มที่ โดยผู้เรียนจะนำตนเอง และควบคุมตนเองในการเรียนรู้ เช่น ผู้เรียนจะเป็นผู้เลือกสิ่งที่ต้องการเรียนเอง ตั้งกฎระเบียบเอง แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเอง ตกลงกันเองเมื่อเกิดความขัดแย้งหรือมีความคิดเห็นแตกต่างกัน เลือกผู้ร่วมงานได้เอง ตกลงกันเองเมื่อเกิดความขัดแย้งหรือมีความคิดเห็นแตกต่างกัน เลือกผู้ร่วมงานได้เอง และรับผิดชอบในการดูแลรักษาห้องเรียนร่วมกัน

6. ในการเรียนการสอนแบบสร้างความรู้ ครูจะมีบทบาทแตกต่างไปจากเดิม คือจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และควบคุมการเรียนรู้ เปลี่ยนไปเป็นการให้ความร่วมมือ อำนวยความสะดวก และช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้ คือ การสอนต้องเปลี่ยนจาก “Instruction” ไปเป็น “Construction” คือ เปลี่ยนจาก “การให้ความรู้” ไปเป็น “การให้ผู้เรียนสร้างความรู้” บทบาทของครูก็คือ จะต้องทำหน้าที่ช่วยสร้างแรงจูงใจภายในให้เกิดแก่ผู้เรียน จัดเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงกับความสนใจของผู้เรียน ดำเนินกิจกรรมให้เข้าไปในทางที่ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน ให้คำปรึกษาแนะนำ ทั้งทางด้านวิชาการและด้านสังคมแก่ผู้เรียน ดูแลให้ความช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหา และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนั้นครูยังต้องมีความเป็นประชาธิปไตยและมีเหตุผลในการสัมพันธ์กับผู้เรียนอีกด้วย

7. ในด้านการประเมินผลการเรียนการสอน เนื่องจากการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองนี้ ขึ้นกับความสนใจและการสร้างความหมายที่แตกต่างกันของบุคคล ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจึงมีลักษณะหลากหลาย ดังนั้น การประเมินตามจุดมุ่งหมายในลักษณะที่ยืดหยุ่นกันไปในแต่ละบุคคล หรืออาจใช้วิธีการที่เรียกว่า “socially negotiated goal” และการประเมินควรใช้วิธีการหลากหลาย ซึ่งอาจเป็นการประเมินจากเพื่อน แฟ้มผลงาน (Portfolio) รวมทั้งการประเมินตนเองด้วย นอกจากนั้นการวัดผลจำเป็นต้องอาศัยบริบทจริงที่มีความซับซ้อนเช่นเดียวกับการจัดการเรียนการสอนที่ใช้บริบท กิจกรรม และงานที่เป็นจริง การวัดผลจะต้องใช้กิจกรรมหรืองานในบริบทจริงด้วย ซึ่งในกรณีที่ต้องจำเป็นอย่างยิ่งของจริงมา ก็สามารถทำได้ แต่เกณฑ์ที่ใช้ควรเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในโลกของความเป็นจริง (Real world criteria) ด้วย

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนร่วมสมัย

การออกแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์นี้ใช้แนวคิดการจัดการเรียนการสอนร่วมสมัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ หลักการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลาง (Student-centered instruction) การเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ (Experimental learning) การจัดการเรียนรู้แบบการรับใช้สังคม (Service learning) การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic learning) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-based instruction) การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการสืบเสาะ (Inquiry-based instruction) การจัดการกระบวนการ

การเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการคิด (Thinking-based instruction) และการจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม (Group Process-based instruction) แต่ละรูปแบบแต่ละกระบวนการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

หลักการจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-center instruction) แนวคิดเรื่องการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น เริ่มมาตั้งแต่ใช้คำว่า “Instruction” หรือ “การเรียนการสอน” แทนคำว่า “Teaching” หรือ “การสอน” โดยมีแนวคิดว่าการสอนครูต้องคำนึงถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ และช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ มิใช่เพียงการถ่ายทอดความรู้เท่านั้น เช่น การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการกระทำ (Learning by doing) แต่เนื่องจากเรียนการสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง เป็นวิธีที่สะดวกและง่ายกว่า รวมทั้งครูมีความเคยชินกับการปฏิบัติแบบเดิม ประกอบกับไม่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้ปฏิบัติตามแนวคิดใหม่อย่างพอเพียง การสอนโดยครูเป็นศูนย์กลางยังคงยึดครองอำนาจอยู่อย่างเหนียวแน่นมากในปัจจุบัน ในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะในประเทศไทย มิได้มีการปฏิบัติกันตามแนวคิดของ “Instruction” เพียงแต่มีการใช้คำนี้ในความหมายของ “Teaching” แต่ดั้งเดิมตามแนวคิดของ “Instruction” เพียงแต่มีการใช้คำนี้ในความหมายของ “Teaching” แต่ดั้งเดิมหรือพูดง่าย ๆ ว่าเราใช้ศัพท์ใหม่ในความหมายเดิม โดยไม่ได้เปลี่ยนกระบวนการทัศน์ (Pradigm) ไปตามศัพท์ใหม่ที่มาใช้ ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างความเข้าใจในเรื่องการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งในครั้งนี้แม้แนวคิดจะยังเป็นเช่นเดิม แต่ก็ได้ขยายขอบเขตออกไปกว้างกว่าเดิม

การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนควรจะได้รับ และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ได้มีส่วนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต้นตัว และได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ อันจะนำผู้เรียนไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง

“การมีส่วนร่วมอย่างต้นตัว” มาจากคำว่า “Active participation” ซึ่งหมายความว่า การมีส่วนร่วมที่ผู้เรียนรู้เป็นผู้จัดกระทำต่อสิ่งเร้า (สิ่งที่เรียนรู้) มิใช่เป็นเพียงการรับสิ่งเร้า หรือการมีส่วนร่วมอย่างเป็นผู้รับ (Passive participation) เท่านั้น การมีส่วนร่วมอย่างต้นตัวที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงได้ดี ควรเป็นการต้นตัวที่เป็นไปอย่างรอบด้านทั้งทางด้านกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์ เพราะพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน ส่งผลต่อผู้เรียนดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางกาย (Active participation physical) คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ร่างกายและประสาทการรับรู้ตื่นตัวพร้อมที่จะรับรู้ และเรียนรู้ได้ดี

2. การมีส่วนร่วมทางสติปัญญา (Active participation-intellectual) คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางสติปัญญา หรือสมอง ได้คิด ได้กระทำโดยใช้ความคิด เป็นการใช้สติปัญญาของตนสร้างความหมาย ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้

3. การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางอารมณ์ (Active participation emotional) คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางอารมณ์ เกิดความรู้สึกต่าง ๆ อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีในเรื่องที่เรียนรู้อารมณ์ และความรู้สึกของบุคคลจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายต่อตนเอง และต่อการปฏิบัติมากขึ้น

4. การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางสังคม (Active participation หน้า social) คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีการเคลื่อนไหวทางสังคม หรือมีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัว เนื่องจากการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม การได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน จะช่วยขยายขอบเขตของการเรียนรู้ให้กว้างขวางขึ้น และการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สนุก มีชีวิตชีวามากขึ้น หากผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

หากผู้สอน ครู สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัวได้ทั้ง 4 ด้าน คือ ได้เคลื่อนไหว ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ (กาย) ได้ใช้ความคิด (สติปัญญา) ได้มีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น (สังคม) และเกิดอารมณ์ความรู้สึกอันจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายต่อตน (อารมณ์) การมีส่วนร่วมในลักษณะดังกล่าว จะเป็นปัจจัยส่งผลให้เรียนการเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงได้ดี

“การเรียนรู้ที่แท้จริง” หมายถึง ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น (ซึ่งอาจเป็นความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะ ฯลฯ) จากกระบวนการที่บุคคลรับรู้ และจัดกระทำต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ เพื่อสร้างความหมายของสิ่งเร้า (สิ่งที่เรียนรู้) นั้นเชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์เดิมของตน จนเกิดเป็นความหมายที่ตนเข้าใจอย่างแท้จริง และสามารถอธิบายตามความเข้าใจของตนได้

การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวเป็นกระบวนการที่ช่วยนำผู้เรียนไปสู่การเกิดการเรียนรู้ อย่างแท้จริง ซึ่งโดยปกติแล้วครู/ ผู้สอนจะจัดการเรียนการสอนเช่นนี้ได้ ก็ต้องมีการดำเนินการที่สำคัญ ๆ 2 ประการคือ

1. ครูต้องคิดจัดเตรียมกิจกรรม/ ประสบการณ์ที่จะเอื้อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัว และได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

2. ในขณะที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ครูควรลดบทบาทของตนเองลง และเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้อำนวยความสะดวก/ ช่วยให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุดังกล่าว เราจึงมักพบว่า ในสถานการณ์การเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลาง คือ ในขณะที่มีการเรียนการสอนเกิดขึ้น ซึ่งมีทั้งการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอนของครู เรามักพบว่า ผู้เรียนจะเป็นผู้มีบทบาทเด่น/ สำคัญ และใช้เวลาของการเรียนการสอนมาก เพราะผู้เรียนจะต้องเป็นผู้จัดการกระทำสิ่งที่เรียนรู้ ใช้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ สร้างความหมาย ความเข้าใจให้แก่ตนเอง โดยมีครูทำหน้าที่ผู้ดูแล อำนวยความสะดวก กระตุ้น และให้คำชี้แนะหรือแนวทางต่าง ๆ ตามความจำเป็น ซึ่งภาพนี้เป็นภาพที่ลดบทบาทความเป็นตัวเองของครูลงไป อย่างไรก็ตาม ก็ไม่ได้หมายความว่า ครูมีความสำคัญน้อยลง และมีงานน้อยลง อันที่จริงแล้วครูยังมีบทบาทเด่น และสำคัญมากต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจะเห็นได้ชัดก่อนการสอน ครูจำเป็นต้องเตรียมงาน การสอน จัดเตรียมกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีตามจุดประสงค์ ซึ่งเป็นงานที่หนักและค่อนข้างยาก หากครูไม่สามารถเตรียมกิจกรรม ประสบการณ์ และกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้แก่ผู้เรียนได้ และ/ หรือ ไม่สามารถปรับเปลี่ยนบทบาทของตนขณะดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมได้ การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลางนั้นก็อาจขาดคุณภาพและไม่สัมฤทธิ์ผลตามจุดประสงค์ได้

ดังนั้น ในภาพทั่ว ๆ ไปแล้ว เมื่อครูพูดถึงการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแล้ว คนทั่ว ๆ ไปมักจะมองภาพว่า เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีบทบาทเด่น และใช้เวลาของการเรียนการสอนมาก ครูมีบทบาทในการเรียนการสอนในลักษณะถ่ายทอดน้อยลง และยังคงปรับเปลี่ยนกันไปทำหน้าที่อีกลักษณะหนึ่ง

ประเด็นเรื่องคุณภาพก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งซึ่งสร้างความความสับสนในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนเป็นจุดศูนย์กลาง มีครูจำนวนมากที่เข้าใจว่า การจัดการเรียนการสอนโดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ดี และเชื่อมโยงไปสู่การจัดการเรียนการสอนโดยครูเป็นจุดศูนย์กลางว่า เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ไม่ดี ไม่พึงประสงค์ แล้วยังเข้าใจต่อไปว่า การจัดการเรียนการสอนโดยครูเป็นศูนย์กลางคือ การสอนแบบบรรยาย ด้วยเหตุนี้ ครูจึงไม่กล้าที่จะสอน บอกรหรือบรรยายอะไรให้แก่ผู้เรียน (ทั้งๆ ที่บางครั้งครูเป็นแหล่งความรู้/ ภูมิปัญญาในเรื่องที่ผู้เรียนกำลังจะเรียนรู้) เพราะกลัวว่าจะได้ชื่อว่า เป็นผู้ที่ไม่สอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง

ซึ่งแท้ที่จริงแล้ว การสอนแบบบรรยาย เป็นวิธีการสอนวิธีหนึ่งในหลายๆ วิธีที่ครูสามารถนำมาใช้ในการสอนได้ ไม่ว่าจะเป็นครู ผู้เรียน หรือสื่อเป็นศูนย์กลาง และการสอนไม่ว่าจะเป็นครู/ผู้เรียน หรือสื่อเป็นศูนย์กลางก็อาจเป็นไปได้ทั้งการสอนที่มีคุณภาพก็ได้และไม่มีคุณภาพก็ได้ ขึ้นอยู่กับคุณภาพของการจัด การเรียนการสอน โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอาจขาดคุณภาพก็ได้ หากการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วม และการใช้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่เหมาะสม ในทางตรงกันข้ามครูบางท่านจัดการเรียนการสอนโดยครูเป็นศูนย์กลาง แต่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ดี ก็เป็นการจัดการสอนที่ดีได้ คุณภาพของการจัดการเรียนการสอนแต่ละแบบ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการเลือกหลักการสอน การจัดสาระการเรียนรู้ การออกแบบกระบวนการเรียนการสอน การเลือกใช้รูปแบบการสอน/วิธีการสอน และเทคนิคที่เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน และวัตถุประสงค์การเรียนรู้

หลักการและกระบวนการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีมีหลากหลาย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้คิดที่สำคัญ ๆ ไว้ส่วนหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหา และปฏิรูปการจัดการศึกษาของไทยได้ สะท้อนให้เห็นในมาตราต่าง ๆ โดยเฉพาะ 22-30 เช่น หลักการบูรณาการ หลักการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง หลักการเรียนรู้ทักษะกระบวนการต่าง ๆ หลักการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม หลักการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เป็นต้น ครู/ผู้สอน จึงควรศึกษาเพื่อนำหลักการ แนวคิด แนวทางเหล่านั้นมาใช้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและสนองเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อันเป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรกของไทย

อนึ่ง การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หรือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ สามารถทำได้หลายแบบหลายลักษณะต่างกัน มีครูจำนวนมากที่เกิดความสับสน คิดว่า การจัดการเรียนการสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลางนี้เป็นรูปแบบเดียวแท้ที่จริง การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นแนวคิด หรือหลักการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ในหลายลักษณะ สามารถขยาย/ผลิต (Generate) เป็นรูปแบบ และกระบวนการต่าง ๆ ที่หลากหลายได้ ซึ่งแม้ว่าจะใช้กระบวนการหรือวิธีการที่ดูแตกต่างกันไป แต่หากวิธีและกระบวนการนั้นช่วยให้ผู้เรียนมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัวและผู้เรียนได้สร้างความหมายของสิ่งที่เรียนรู้อันเกิดเป็นความเข้าใจที่แท้จริง ก็ถือได้ว่าการสอนนั้นๆ เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้

การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ (Experimental Learning)

หลักการ

ประสบการณ์เป็นแหล่งที่มาของการเรียนรู้และเป็นพื้นฐานสำคัญของการเกิดความคิด ความรู้ และการกระทำต่าง ๆ โคล์ป (Kolb) ได้เสนอวัฏจักรของกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการรับประสบการณ์รูปธรรม (Concrete experience -CE) ขั้นการสังเกตอย่างไตร่ตรอง (Reflective observation-RO) ขั้นการสร้างแนวคิดเชิงนามธรรม (Abstrac conceptualization-AC) และขั้นการทดลองประยุกต์หลักการ ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Active experimentation -AE)

นิยาม

การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ หมายถึง การดำเนินการอันจะช่วยให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย โดยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ (Experience) ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ในเรื่องที่ยังไม่รู้ก่อน และให้ผู้เรียนสังเกต ทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้น และนำสิ่งที่เกิดขึ้นมาคิดพิจารณา ไตร่ตรองร่วมกันจนกระทั่งผู้เรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดหรือสมมติฐานต่าง ๆ ในเรื่องที่ เรียนรู้แล้วจึงนำความคิดหรือสมมติฐานเหล่านั้น ไปทดลองหรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ต่อไป

ตัวบ่งชี้

1. ผู้สอนมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning experience) ที่เป็นรูปธรรมในเรื่อง ที่เรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้ลงไปประสบด้วยตนเอง
2. ผู้เรียนมีการสะท้อนความคิด (Reflect) และอภิปรายร่วมกัน เกี่ยวกับสิ่งที่ได้ประสบ มา หรือเกิดขึ้นในสถานการณ์การเรียนรู้
3. ผู้เรียนมีการนำความคิดรวบยอด/ หลักการ/ สมมติฐานจากประสบการณ์ที่ได้รับ
4. ผู้เรียนมีการนำความคิดรวบยอด/ หลักการ/ สมมติฐานต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นไปทดลอง หรือประยุกต์ใช้สถานการณ์ใหม่ๆ
5. ผู้สอนมีการติดตามผล และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนผลการทดลอง/ ประยุกต์ ใช้ความรู้ เพื่อขยายขอบเขตของการเรียนรู้ หรือปรับเปลี่ยนความคิด/ หลักการ/ สมมติฐานต่าง ๆ ตามความเหมาะสม
6. ผู้สอนมีการวัดและประเมินผล โดยใช้การประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ของผู้เรียน ประกอบกับการประเมินผลของผู้สอนด้วย

การจัดการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม (Service learning)

หลักการ

การเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นการเรียนรู้จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดความคิด ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง จึงทำให้มีความหมายต่อตนเอง และต้องการที่จะนำไปใช้ประสบการณ์ในด้านการรับใช้สังคม นับเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าสูงต่อการเรียนรู้ การรับใช้สังคมตามความต้องการของมนุษย์ ชุมชนและสังคม นอกจากเป็นการช่วยเหลือสังคมโดยตรงแล้วประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับยังสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกในการช่วยเหลือสังคม และพัฒนาความรู้ ทักษะและเจตคติของผู้เรียนได้อย่างดี การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็นการเรียนรู้จากความเป็นจริง สภาพที่แท้จริง จึงเป็นการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตและสังคมได้จริง

นิยาม

การจัดการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม หมายถึง การดำเนินการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการเรียนรู้เข้าไปมีประสบการณ์ในการรับใช้สังคม ทั้งนี้ผู้เรียนจะต้องมีการสำรวจความต้องการของชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน และวางแผนการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ลงมือปฏิบัติการรับใช้สังคมตามแผน และนำประสบการณ์ทั้งหลายที่ได้รับมาคิดพิจารณา ไตร่ตรอง จนกระทั่งเกิดความคิดรวบยอด หลักการ หรือสมมติฐานต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำไปทดลอง หรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้

ตัวบ่งชี้

1. ผู้เรียนมีการกำหนดขอบเขตของการศึกษาชุมชน เพื่อเรียนรู้ในเรื่องที่กำหนด
2. ผู้เรียนมีการศึกษาความต้องการของชุมชน และเลือกกิจกรรมที่จะรับใช้สังคม
3. ผู้เรียนมีการวางแผนการรับใช้สังคมในกิจกรรมที่เลือก
4. ผู้เรียนมีการจดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติและการรับใช้สังคม
5. ผู้เรียนมีการวิเคราะห์เหตุการณ์ สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะที่ปฏิบัติการรับใช้สังคม และมีการคิดพัฒนา และสร้างข้อสรุปเป็นความคิดรวบยอด/ หลักการ/ สมมติฐาน
6. ผู้เรียนมีการนำความคิดรวบยอด/ หลักการ/ สมมติฐานที่ได้ไปทดลองใช้ หรือนำไปประยุกต์ใช้ในสภาพการณ์ใหม่ ๆ
7. ผู้สอนมีการติดตามผลการนำความรู้/ ความคิด/ หลักการ/ สมมติฐานไปใช้ส่งเสริมให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนผลการนำไปใช้ และอภิปรายหาข้อสรุป ความรู้ ความคิดใหม่ ๆ หรือปรับปรุงความคิดตามความเหมาะสม

8. ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยการใช้ผลการประเมินการเรียนรู้ของตนเองของผู้เรียน ประกอบกับการประเมินผลของผู้สอนด้วย และการวัดการประเมินผลต้องเป็นไปตามจุดประสงค์ของเรื่องที่เรียนรู้ ไม่ใช่วัดผลการรับใช้สังคม

การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic learning)

หลักการ

1. การเรียนรู้เรื่องใด ๆ ก็ตาม ย่อมมีความสัมพันธ์กับบริบทของเรื่องนั้น ๆ การเรียนรู้โดยคำนึงถึงบริบทแวดล้อมเป็นการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับความเป็นจริง จึงสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. สภาพการณ์จริง ปัญหาจริง เป็น โลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งทุกคนจะต้องเผชิญ ดังนั้น การให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสภาพการณ์จริง ปัญหาจริง จึงเป็นโอกาสช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความเป็นจริง

3. การเรียนรู้ความเป็นจริง ของจริง เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายเพราะสามารถนำไปใช้ได้เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้อยากเรียนรู้

4. การให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาและแก้ปัญหา จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตจำนวนมาก

การเรียนรู้ตามสภาพจริงนั้น ตามหลักการแล้ว ควรเป็นการเรียนรู้ที่ไม่แยกออกจากบริบท (Context) เป็นการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งตามสภาพและบริบทจริง ไม่ดึงเอาเรื่องนั้นออกจากบริบทที่เป็นอยู่ อย่างไรก็ตามระยะหลัง ได้มีแนวคิดเพิ่มเติมว่า เราสามารถเรียนรู้ตามสภาพจริงในห้องเรียนได้ หากสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญ ๆ ที่คล้ายคลึงเช่นเดียวกับในสภาพจริง ซึ่ง กอร์ดอน (Gordon, 1998, pp. 390-393) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบดังกล่าวไว้ ดังนี้

1. ในการเรียนรู้ตามสภาพจริง บุคคลมักเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ อยู่เสมอ เล็กบ้าง ใหญ่บ้าง และต้องตัดสินใจ และลงมือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในการเรียนรู้ตามสภาพจริง จึงต้องมีปัญหา การคิด การตัดสินใจ การกระทำ และผลของการตัดสินใจ

2. ในการเรียนรู้ตามสภาพจริง เมื่อมีปัญหาคือต้องตัดสินใจแก้ไข บุคคลมักจะแสวงหาทางแก้ไขโดยใช้ทรัพยากร หรือสิ่งต่าง ๆ ที่ตนมีอยู่หรือหามาได้ บุคคลจะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่จะช่วยตนได้ในทางใดทางหนึ่ง จะใช้ทรัพยากรรอบตัว เช่น หนังสือพิมพ์ โทรศัพท์ ฯลฯ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหา ตามสภาพจริงไม่มีการเรียนรู้เกิดขึ้นจากการที่นั่งเรียนกันเป็นแถวเหมือนสภาพในห้องเรียน

3. ในการเรียนรู้ตามสภาพจริง บุคคลใช้ความรู้ ทักษะและเกิดความรู้สึกรู้สึก หรือพัฒนา เจตคติไปพร้อม ๆ กัน ตามสภาพจริง บุคคลจะดำเนินการจัดการเมื่อเกิดปัญหาใด ๆ ที่จะต้องคิด ตัดสินใจ โดยใช้ความรู้ที่มีและแสวงหาข้อมูลที่เป็นต่อการตัดสินใจมาใช้ และตัดสินใจกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่คุณเห็นว่าดีที่สุด เหมาะสมที่สุด กับสถานการณ์ ซึ่งการตัดสินใจกระทำ นั้น ๆ จะส่งผลให้เกิดความรู้ ทักษะและเจตคติอื่น ๆ ตามมาด้วย ดังนั้นการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติต่างๆ ตามสภาพจริง จึงเป็นการพัฒนาที่เกิดขึ้นในบริบทตามสภาพจริงนั้นๆ

4. ในการเรียนรู้ตามสภาพจริงบุคคลจะเลือกรับรู้และเรียนรู้เฉพาะสิ่งที่มีความหมายกับตนเอง ซึ่งมักจะเป็นสิ่งที่บุคคลจำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ทักษะในการเข้าใจผู้อื่น การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหา การตัดสินใจ เป็นต้น ตามสภาพจริงบุคคลไม่ได้รับรู้หรือเรียนรู้ที่อย่างที่ผ่านมา

5. ในการเรียนรู้ตามสภาพจริง สิ่งทั้งหลายจะเชื่อมโยงกัน ความรู้ ทักษะ เจตคติ ที่เรียนรู้ ในบทที่หนึ่ง จะได้รับการถ่ายโอนไปใช้ในบริบทอื่นๆ และจะได้รับการปรับเปลี่ยน และพัฒนา ไปเรื่อย ๆ ดังนั้น การเรียนรู้จึงมีลักษณะของการพัฒนาแบบเป็นเกลียว คือ จะมีการพัฒนารากฐาน เติบโตเพิ่มขึ้นไปเรื่อย ๆ

6. ในการเรียนรู้ตามสภาพจริง เมื่อบุคคลกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งบุคคลมักจะได้รับข้อมูลย้อนกลับว่าสิ่งที่ตนทำลงไปนั้นดี-ไม่ดี เหมาะ-ไม่เหมาะสม จากบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งข้อมูลดังกล่าว ถือได้ว่า เป็นมาตรฐานคุณภาพตามความเป็นจริงในชีวิตจริง (Real-life standards of quality)

ดังนั้น หากผู้สอนไม่สามารถที่จะนำผู้เรียนไปเรียนรู้ตามสภาพจริงในบริบทจริงได้ ผู้สอนสามารถที่จะจัดกระบวนการการเรียนรู้ตามสภาพจริงให้เกิดขึ้นในห้องเรียนได้ โดยการจัด สภาพการณ์การเรียนรู้ในห้องเรียนให้มียุทธศาสตร์ประกอบของการเรียนรู้เช่นเดียวกันกับที่เกิดขึ้นตามสภาพจริง กล่าวคือ ให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหาที่แท้จริง ได้คิด ได้แสวงหาข้อมูลที่จะใช้ในการตัดสินใจ และได้ตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยที่ผู้เรียนจะได้รับผลการประเมิน การกระทำของตนตามมาตรฐานคุณภาพในชีวิตจริง และมีโอกาสที่จะนำการเรียนรู้ทั้งทาง ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติไปใช้ในบริบทอื่น ๆ และพัฒนาปรับปรุงต่อไปเรื่อย ๆ ซึ่งได้เสนอ แนวคิดในการกิจกรรมไว้ 3 ระดับ ดังนี้

6.1 การจัดกิจกรรมแก้ปัญหาท้าทายความสามารถทางวิชาการ (Academic challenges) ได้แก่ การนำเนื้อหาสาระที่ต้องการสอนมาปรับเปลี่ยนให้อยู่ในรูปของปัญหา แล้วให้ผู้เรียนเผชิญ ปัญหา ได้ร่วมมือกันหาทางแก้ไข แสวงหาข้อมูล นำข้อมูลทางวิชาการมาใช้ในการตัดสินใจ ตัดสินใจลงมือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง และประเมินด้วยมาตรฐานคุณภาพในชีวิตจริง

6.2 การจัดกิจกรรมสวมบทบาทในสถานการณ์จำลอง (Scenario challenges) ได้แก่ การนำเสนอเนื้อหาสาระที่ต้องการสอนมาจัดทำเป็นสถานการณ์จำลองที่สะท้อนความเป็นจริง ชีวิตจริง แล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาทใดบทบาทหนึ่งและลงไปเล่นในสถานการณ์จำลองนั้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้ศึกษา และใช้ความรู้ และทักษะต่างๆ ที่จำเป็นต่อการเข้าใจสภาพการณ์จริง และชีวิตจริง

6.3 การจัดกิจกรรมเผชิญปัญหาตามสภาพจริง (real-life problem) ได้แก่ การนำผู้เรียนไปเผชิญปัญหาในบริบทจริง และร่วมกันทบทวนศึกษาเรียนรู้ เพื่อที่จะแก้ปัญหาที่ตนสนใจ กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแก้ปัญหาที่ตนสนใจ และได้รับผลจากการกระทำนั้นๆ

นอกจากนั้น นิวแมนและเวลลาช (Newman and Wehlage, 1993) ยังได้เสนอเกณฑ์ในการประเมินการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงไว้ 5 ประการ กล่าวคือ การจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริงควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. ผู้เรียนได้พัฒนาขั้นสูง (Hier-order thinking)
2. ผู้เรียนได้ความรู้ที่ลึกซึ้ง (Depth of knowledge)
3. ความเชื่อมโยงของสิ่งที่เรียนรู้กับโลกแห่งความเป็นจริง
4. การอภิปรายหรือสนทนาที่เป็นแก่นสาร (Substantive conversation)
5. การส่งเสริมสนับสนุนจากสังคมในผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (Social support for student achievement)

นิยาม

การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง หมายถึง การดำเนินการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการให้ผู้เรียนเข้าไปเผชิญสภาพการณ์จริง ปัญหาจริง ในบริบทจริง และร่วมกันศึกษาเรียนรู้ แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการต่าง ๆ เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาที่ตนสนใจ และได้รับผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพในชีวิตจริง

ในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้ผู้เรียนไปเผชิญปัญหาในบริบทจริงได้ ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงในห้องเรียนได้ โดยการจัดกิจกรรมที่จำลองหรือสะท้อนความเป็นจริง ให้ผู้เรียนได้ร่วมกันคิดแก้ปัญหา หรือเข้าไปสวมบทบาทในสถานการณ์จำลองและเรียนรู้ที่จะใช้ความรู้และทักษะต่าง ๆ ในการเข้าใจสภาพความเป็นจริง และแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวควรจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ได้เรียนรู้ความรู้ในระดับลึก ได้เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้กับโลกแห่งความเป็นจริง ได้อภิปรายสนทนาในเรื่องที่เป็นสาระสำคัญ และได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคม หรือตามเกณฑ์มาตรฐานชีวิตจริง

ตัวบ่งชี้

1. ผู้สอนมีการนำผู้เรียนเข้าไปเผชิญสถานการณ์จริง ปัญหาจริงในบริบทจริง และ/หรือ ผู้สอนมีการจัดกิจกรรมในห้องเรียนสะท้อนความจริงให้ผู้เรียนได้ร่วมกันคิดแก้ปัญหา หรือเข้าไป สวมบทบาทสถานการณ์นั้น

2. ผู้เรียนมีการร่วมกันคิดวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการต่าง ๆ จากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ศึกษาความเข้าใจ ความรู้และข้อมูล และนำข้อมูลความรู้มาใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหา

3. ผู้เรียนมีการตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน

4. ผู้เรียนได้รับผลการตัดสินใจกระทำของตนจากสังคม (ตามเกณฑ์มาตรฐานจากชีวิตจริง)

5. ผู้เรียนมีการอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ สะท้อนความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของตนเอง

6. ผู้สอนมีการวัดและประเมินผล ทั้งทางด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-based instruction)

หลักการ

ปัญหาสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดภาวะงุนงง สงสัยและความต้องการที่จะแสวงหาความรู้เพื่อขจัดความสงสัยดังกล่าว การให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหาจริงหรือสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ และร่วมกันคิดหาทางแก้ปัญหาานั้น ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และสามารถพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ อันเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

นิยาม

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เป็นการจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย โดยผู้สอนอาจนำผู้เรียนไปเผชิญสถานการณ์ปัญหาจริง หรือผู้สอนอาจจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา และฝึกกระบวนการวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในปัญหานั้นอย่างชัดเจน ได้เห็นทางเลือกและวิธีการที่หลากหลายในการแก้ปัญหานั้น รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ เกิดทักษะกระบวนการคิด และกระบวนการแก้ปัญหาต่าง ๆ

ตัวบ่งชี้

1. ผู้สอน และผู้เรียนมีการร่วมกันเลือกปัญหาที่ตรงกับความสนใจหรือความต้องการของผู้เรียน

2. ผู้สอน และผู้เรียนมีการออกไปสถานการณ์ปัญหาจริง หรือผู้สอนมีการจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา

3. ผู้สอน และผู้เรียนมีการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และหาสาเหตุของปัญหา

4. ผู้เรียนมีการวางแผนการแก้ปัญหาาร่วมกัน

5. ผู้สอนมีการให้คำปรึกษาแนะนำ และช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการแสวงหาแหล่งข้อมูล การศึกษาข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

6. ผู้เรียนมีการศึกษาค้นคว้า และแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง

7. ผู้สอนมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหาที่หลากหลาย และพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสม

8. ผู้เรียนมีการลงมือแก้ปัญหา รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ ข้อมูล สรุปและประเมินผล

9. ผู้สอนมีการติดตามการปฏิบัติงานของผู้เรียน และให้คำปรึกษา

10. ผู้สอนมีการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งทางด้านผลงาน และกระบวนการ

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการเป็นหลัก (Project based instruction)

หลักการ

การใช้โครงการหรือโครงการงานในการสอนตั้งแต่วอยู่บนพื้นฐานความเชื่อ และหลักการต่อไปนี้

1. โครงการ หรือโครงการงาน เป็นกิจกรรมที่มีบริบทจริงเชื่อมโยงอยู่ ดังนั้นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจึงมีความสัมพันธ์กับความเป็นจริง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริงจึงเป็นการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน การให้ผู้เรียนทำโครงการหรือโครงการงาน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าสู่กระบวนการสืบสอบ (Process of inquiry) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนต้องใช้การคิดขั้นสูงที่ซับซ้อนขึ้น ดังนั้นจึงเป็นช่องทางที่ดีในการพัฒนากระบวนการทางสติปัญญาของผู้เรียน

2. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการเป็นหลัก ช่วยให้ผู้เรียนได้ผลิตงานที่เป็นรูปธรรมออกมา ผลผลิตที่แสดงออกถึงความรู้ความคิดของผู้เรียนนี้สามารถนำมาอภิปรายแลกเปลี่ยนและวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างชัดเจน ซึ่งผลการวิจัยทางด้านสติปัญญาและการเรียนรู้ได้ชี้ชัดว่า การเรียนรู้จะพัฒนาขึ้นหากได้ความรู้และทักษะต่างๆ สามารถแสดงออกให้เห็นได้อย่างชัดเจน

3. การแสดงผลงานต่อสาธารณชน สามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ และการทำงานให้แก่ผู้เรียนได้ ซึ่งแรงจูงใจจะมีผลต่อการใส่ใจ ความกระตือรือร้นและความอดทน ในการแสวงหาความรู้ การศึกษาความรู้ และการใช้ความรู้

4. การให้ผู้เรียนทำโครงการหรือโครงงาน นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะกระบวนการในการสืบสอบและการแก้ปัญหาแล้ว ยังสามารถช่วยดึงศักยภาพต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตัวของผู้เรียนออกมาใช้ประโยชน์ด้วย

นิยาม

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการเป็นหลัก คือ การจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันเลือกทำโครงการที่ตนสนใจ โดยร่วมกันสำรวจ สังเกต และกำหนดเรื่องที่น่าสนใจ วางแผนในการทำงานร่วมกัน ศึกษาหาข้อมูล ความรู้ที่จำเป็น และลงมือปฏิบัติงานตามแผนงานที่วางไว้จนได้ข้อค้นพบหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ แล้วจึงเขียนรายงาน และนำเสนอต่อสาธารณชน เก็บข้อมูล แล้วนำผลงานและประสบการณ์ทั้งหมดมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดค้น และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ทั้งหมด

ตัวบ่งชี้

1. ผู้สอนและผู้เรียนมีการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน ผู้เรียนมีการเลือกปัญหาที่ตนสนใจที่จะจัดทำเป็นโครงการหรือโครงงาน
2. ผู้สอนมีการชี้แจง หรือทำความเข้าใจกับผู้เรียนถึงวัตถุประสงค์ในการทำโครงการ ความคาดหวังต่อการทำโครงการ วิธีการและกระบวนการในการดำเนินการรวมทั้งบทบาทผู้เรียนและผู้สอน
3. ผู้เรียนมีการร่วมกันศึกษาหาความรู้ในเรื่องที่จะทำจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย
4. ผู้เรียนมีการร่วมกันวางแผนการจัดทำโครงการ ซึ่งมักประกอบด้วยความเป็นมาและความสำคัญของประเด็นปัญหาที่จะจัดทำเป็นโครงการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ หรือขั้นตอนในการดำเนินงาน แหล่งทรัพยากรวัสดุต่าง ๆ ที่ต้องการ บทบาทหน้าที่ของบุคคลที่ร่วมโครงการ เครื่องมือ เวลา และค่าใช้จ่ายที่ต้องการ ความรู้ และทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการ การประเมินผลโครงการ และการอภิปรายผลการเรียนรู้ ผู้สอนมีการให้คำแนะนำปรึกษา และให้ความรู้ที่จำเป็นต่อการทำโครงการตามความจำเป็น
5. ผู้เรียนเขียนโครงการและนำเสนอผู้สอน ผู้สอนอาจให้คำแนะนำ และความช่วยเหลือต่าง ๆ ตามความจำเป็น ไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป ผู้สอนมีการให้ความเห็นชอบในการทำโครงการ และช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ตามความจำเป็น
6. ผู้เรียนมีการดำเนินงานตามแผนงานที่ได้กำหนด จนกระทั่ง สามารถผลิตชิ้นงานออกมาได้ ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก ติดตามการทำงานของผู้เรียนให้คำแนะนำ และความช่วยเหลือตามความจำเป็น และให้แรงเสริมตามสมควร

7. ผู้สอนและผู้เรียนมีการนำผลงานของผู้เรียนมาแสดง ชี้แจงและร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ผลงาน แลกเปลี่ยนกัน

8. ผู้เรียนมีการปรับปรุงผลงานและเขียนรายงาน

9. ผู้เรียนมีการนำผลงานออกแสดงต่อสาธารณชน (อาจเป็นในชั้นเรียน ในโรงเรียน ในชุมชน ฯลฯ) และเก็บข้อมูล

10. ผู้สอนมีการจัดให้ผู้เรียนนำผลงาน ประสบการณ์ และข้อมูลทั้งหมดมาอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากการทำโครงการ

11. ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลทั้งทางด้านผลผลิต คือ ชิ้นงาน จากการทำโครงการ และเนื้อหาความรู้ที่ได้เรียนรู้ กระบวนการและทักษะต่าง ๆ ที่ได้พัฒนา และเจตคติที่เกิดขึ้น

การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการสืบสอบ (Inquiry based instruction)

หลักการ

การสืบสอบด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific inquiry) เป็นกระบวนการที่จำเป็นต่อการแสวงหาและศึกษาข้อมูลความรู้ต่าง ๆ คำถามที่เหมาะสมสามารถนำผู้เรียนไปสู่การค้นพบความรู้ใหม่ ๆ ได้

หลักการ

การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการสืบสอบ หมายถึง การดำเนินการเรียนการสอนโดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถาม เกิดความคิด และลงมือแสวงหาความรู้ เพื่อนำมาประมวลหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง โดยที่ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน เช่น ในด้านการสืบค้นหาแหล่งความรู้ การศึกษาข้อมูล การวิเคราะห์ การสรุปข้อมูล การอภิปรายโต้แย้งทางวิชาการ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ตัวบ่งชี้

1. ผู้สอนมีกระบวนการสอน/ กิจกรรมการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดวิเคราะห์ในเรื่องที่เรียน จนสามารถตั้งคำถามที่ต้องการจะสืบเสาะหาคำตอบด้วยตนเองได้

2. ผู้สอนมีเอกสาร วัสดุ หรือสื่อที่ผู้เรียนสามารถใช้ประกอบการคิดวิเคราะห์ หรือการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องที่เรียน

3. ผู้เรียนมีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้/ คำตอบ โดยใช้กระบวนการแสวงหาความรู้ที่เหมาะสม

4. ผู้สอนมีการช่วยพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในการศึกษาวิเคราะห์ และสรุปข้อมูล หรือสร้างความรู้ที่มีความหมายต่อตัวผู้เรียน เช่น ทักษะการสืบค้นหาความรู้/แหล่งข้อมูล การอ่าน การวิเคราะห์สิ่งที่อ่าน การสังเคราะห์ข้อมูล การสรุปข้อมูล การนำเสนอข้อมูล การอภิปราย และโต้แย้งทางวิชาการ และการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นต้น

5. ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลการเรียนทั้งทางด้านเนื้อหาสาระ และกระบวนการสืบเสาะหาความรู้

การจัดการเรียนการสอน โดยเน้นกระบวนการคิด (Thinking-based instruction)

หลักการ

กระบวนการคิดเป็นกระบวนการทางสติปัญญา ซึ่งอาศัยสิ่งเร้าและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การฝึกทักษะการคิด การใช้ลักษณะการคิดแบบต่าง ๆ รวมทั้งกระบวนการคิดที่หลากหลาย จะช่วยให้การคิดอย่างตั้งใจและอย่างมีเป้าหมายของผู้เรียนเป็นไปอย่างมีคุณภาพมากขึ้น

นิยาม

การจัดการเรียนการสอน โดยเน้นกระบวนการคิด คือ การดำเนินการเรียนการสอน โดยผู้สอนใช้รูปแบบ วิธีการ และเทคนิคการสอนต่าง ๆ กระตุ้นให้เกิดความคิดขยายต่อเนื่องจากความคิดเดิมที่มีอยู่ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เกิดความคิดที่มีความละเอียด กว้างขวาง ลึกซึ้ง ถูกต้องมีเหตุผล และน่าเชื่อถือมากขึ้นกว่าเดิม

ตัวบ่งชี้

1. ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน
2. ผู้สอนมีการใช้รูปแบบ วิธีการ หรือเทคนิคการสอนต่าง ๆ ในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดขยายความคิดเดิมในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง คือ
 - 2.1 ความคิดมีหลากหลายมากขึ้น
 - 2.2 ความคิดมีความละเอียดขึ้น
 - 2.3 ความคิดมีความรอบคอบมากขึ้น
 - 2.4 ความคิดมีความกว้างขวางขึ้น
 - 2.5 ความคิดมีความลึกซึ้งขึ้น เล็งเห็นการณ์ไกลมากขึ้น
 - 2.6 ความคิดมีเหตุผล/ ความถูกต้อง/ น่าเชื่อถือมากขึ้น
3. ผู้สอนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิด และกระบวนการคิดต่าง ๆ ตามความเหมาะสม กับพื้นฐานของผู้เรียน ได้แก่

3.1 ทักษะการคิดพื้นฐาน เช่น การจำ การระลึกได้ การบรรยาย การอ่าน การเขียน เป็นต้น

3.2 ทักษะการคิดที่เป็นแกนสำคัญ (Core thinking skills) เช่น ทักษะการสังเกต การตั้งคำถาม การจำแนก การจัดหมวดหมู่ การเปรียบเทียบ การเชื่อมโยง (ความรู้-ประสบการณ์) การใช้เหตุผล (เชิงนิรนัย-อุปนัย) การขยายความ การตีความ การสรุป เป็นต้น

3.3 ทักษะการคิดขั้นสูง (Higher order thinking skills) เช่น ทักษะการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประยุกต์ใช้ การคาดคะเน (ตั้งสมมติฐาน) การรวบรวมข้อมูล การพิสูจน์ ทดสอบ การคิดริเริ่ม การจินตนาการ การประเมิน การจัดโครงสร้าง การปรับโครงสร้าง การสร้างใหม่ เป็นต้น

3.4 ทักษะการคิดโดยแยกสาย (โยนิโสมนสิการ) ตามหลักพุทธธรรม ได้แก่ การคิด สืบสาวเหตุปัจจัย คิดแบบแยกส่วนประกอบ คิดแบบสามัญลักษณ์ คิดแบบอริยสัจจ์/ คิดแบบแก้ปัญหา คิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ คิดแบบคุณ โทษและคิดแบบทางออก คิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม คิดแบบเร้าคุณธรรม คิดแบบอยู่กับปัจจุบัน และคิดแบบวิชชาวา

3.5 กระบวนการคิดต่างๆ เช่น กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการไตร่ตรอง และการคิดตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

4. ผู้สอนมีการให้โอกาส และเวลาแก่ผู้เรียน ในการใช้ความคิด และแสดงความคิด

5. ผู้สอน และผู้เรียน หรือผู้เรียนและผู้เรียน มีการอภิปรายโต้ตอบกันเกี่ยวกับความคิดที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนการสอน

6. ผู้สอนและผู้เรียนมีการร่วมกันสรุปประเด็นที่ได้จากกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอน

7. ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลการเรียนทั้งทางด้านเนื้อหาสาระและกระบวนการคิด การจัดการเรียนการสอน โดยเน้นกระบวนการกลุ่ม (Group process-based instruction) หลักการ

กระบวนการกลุ่ม เป็นกระบวนการในการทำงานร่วมกันของบุคคล ตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน และมีการดำเนินงานร่วมกัน โดยผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่มต่างก็ทำหน้าที่ของตนอย่างเหมาะสม และมีกระบวนการทำงานที่ดี เพื่อนำกลุ่มไปสู่วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการทำงานกลุ่มที่ดี จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านสังคม และขยายขอบเขตของการเรียนรู้ให้กว้างขวางขึ้น

นิยาม

การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม คือ การดำเนินการเรียนการสอนที่ผู้เรียนโดยที่ผู้สอนให้ผู้เรียนทำงาน/กิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม พร้อมทั้งสอน/ฝึก/ แนะนำให้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำงานกลุ่มที่ดีควบคู่ไปกับการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระตามวัตถุประสงค์

ตัวบ่งชี้

1. ผู้เรียนมีการปฏิสัมพันธ์/ ทำงาน/ ทำกิจกรรม ร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์
2. ผู้สอนมีการฝึก/ ชี้นำ/ สอน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มที่ดีในจุดใดจุดหนึ่งของกระบวนการ เช่น ในเรื่องบทบาทผู้นำกลุ่ม บทบาทสมาชิกกลุ่ม กระบวนการทำงานกลุ่ม องค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. ผู้เรียนมีการวิเคราะห์การเรียนรู้ของตนเองทั้งในด้านเนื้อหาสาระที่เรียน และกระบวนการทำงานกลุ่ม
4. ผู้สอนมีการวิเคราะห์และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองทั้งในด้านเนื้อหาสาระที่เรียน และกระบวนการทำงานร่วมกัน

นอกจากนั้น ผู้วิจัยได้ใช้หลักการจัดการเรียนรู้และการสอนของนักคิด นักการศึกษาไทย ในออกแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ และนำหลักการและแนวคิดทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ ได้แก่ การนำหลักศาสนามาประยุกต์ใช้ การออกแบบตั้งแต่การกำหนดตัวแปรในหัวข้อไม่เบียดเบียนผู้อื่น หมายถึง การไม่ทำบาป ซึ่งบาปของศาสนาพุทธคือการทำผิดศีล 5 ซึ่งเป็นข้อห้ามของบุคคลทั่วไปในศาสนาพุทธ รวมไปถึงการสอนให้นักศึกษาตระหนักถึงความจริงสูงสุด ดังที่ ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา ได้ให้ข้อคิดขณะสัมภาษณ์ว่า ความจริงสูงสุดของศาสนา คือ ความไม่มี ดังนั้น หากเรารู้สึกโกรธเกลียดใคร ก็เหมือนกับเราเกลียดตัวเอง ดังนั้นเราจะไม่โกรธ ไม่ทำร้ายกัน มีแต่การช่วยเหลือกัน (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา, 2557: สัมภาษณ์) เป็นต้น

หลักและแนวคิดทางพระพุทธศาสนาที่ได้รับการนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษา

พระพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดาของพระพุทธศาสนาได้ทรงประกาศพระธรรมคำสั่งสอนเกี่ยวกับ “สัจธรรม” ซึ่งเป็น “ความจริงสูงสุด” หรือ “ความจริงแท้” (Ultimate truth) มาประมาณ 2,000 กว่าปีแล้ว หลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้คือ อริยสัจ 4 อัน ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค หลังจากที่พระองค์ทรงตรัสรู้ความจริงสูงสุดแล้ว พระองค์ได้ประกาศพระศาสนา และเผยแผ่พระธรรมอยู่อีกประมาณ 45 ปี พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ยังเป็นที่ยึดถือ

ของพุทธศาสนิกชนสืบต่อกันมาจนปัจจุบัน ในปัจจุบันหลักธรรมและวิธีการของพระพุทธองค์ มาใช้ในการสั่งสอนประชาชนอย่างได้ผล ได้รับความสนใจจากบุคคลในวงการศึกษา มาก นักการศึกษาหลายท่านได้พยายามประยุกต์หลักธรรมและวิธีการของแนวคิดแนวทางทั้งหลาย และวิเคราะห์ให้เห็นถึงหลักการเรียนรู้และการสอน เพื่อประโยชน์สำหรับนักศึกษา ครู อาจารย์ นิสิต นักศึกษา ได้ใช้เป็นแนวทางในการเรียนการสอนต่อไป

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ตามแนวพุทธศาสตร์

ในเบื้องต้นที่กล่าวถึงทฤษฎีและหลักการเรียนรู้ของประเทศทางตะวันตก เริ่มต้น จากแนวคิดของการมองธรรมชาติของมนุษย์ทางด้านจริยธรรม และการกระทำ โดยทางด้าน จริยธรรมนั้นมีแนวคิดแตกต่างกัน 3 แนวคิด คือ มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความไม่ดี มนุษย์เกิดมา พร้อมกับความดี มนุษย์เกิดมาในลักษณะที่เป็นกลาง คือ ไม่ดีไม่เลว ส่วนทางด้านพฤติกรรมหรือ การกระทำนั้น นักคิดมีความเชื่อแตกต่างกันเป็น 3 แนว เช่นกัน คือ เชื่อว่าการกระทำของมนุษย์ เกิดจากแรงกระตุ้นภายในตัวเอง เกิดจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม และแรงกระตุ้นภายในตัวบุคคล

ดังที่กล่าวข้างต้นแล้วว่า แนวคิดทางตะวันตกมองธรรมชาติของมนุษย์ว่าเกิดมาพร้อมกับ ความไม่ดี หรือความดี หรือความเป็นกลาง และพฤติกรรมหรือการกระทำของมนุษย์เกิดจากแรงกระตุ้น ภายใน หรือภายนอก หรือทั้งสองทาง ซึ่งหากพิจารณาตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับ ธรรมชาติมนุษย์ โดยพิจารณาในแง่ของ “กรรม 2” (พระเทพเวที, 2535, หน้า 69) จะพบว่า แนวคิด ทางพระพุทธศาสนาเชื่อว่า มนุษย์เกิดมาตามแรงกรรม หรือผลของการกระทำของตนที่ทำไว้ก่อน ซึ่งมักจะมีทั้งกุศลกรรมคือ ความดี และอกุศลกรรมคือ ความชั่ว แต่มนุษย์มีศักยภาพ หรือ ความสามารถที่จะพัฒนาเปลี่ยนแปลงชีวิตของตนให้ไปในทางที่ดีได้โดยอาศัยปัจจัยภายนอก อันได้แก่ สิ่งแวดล้อม และกัลยาณมิตร (ปรโตโมสะ) และปัจจัยภายใน อันได้แก่ การคิดอันแยบคาย (โยนิโสมนสิการ) ในลักษณะที่กล่าวมานี้จึงสามารถสรุปเทียบเคียงกับแนวความคิด 3 แนว ของ ทางตะวันตกได้ว่าแนวคิดทางพระพุทธศาสนาเชื่อว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับความดี และ ความชั่ว (Innately good and bad)

เมื่อพิจารณาธรรมชาติของมนุษย์ทางด้านพฤติกรรมหรือการกระทำ แนวคิดทาง พระพุทธศาสนาเชื่อว่า กรรมหรือการกระทำของมนุษย์เกิดจากการอิทธิพลของตัณหา หรือกิเลส ซึ่งมีอยู่ในตัวของมนุษย์แต่มนุษย์สามารถขจัดกิเลสและควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไป ในทางที่ดีได้โดยอาศัยหลักไตรสิกขา คือ สติ สมาธิ และปัญญา ซึ่งเกิดขึ้นได้ก็ต้องอาศัย “ปัจจัย ให้เกิดสัมมาทิฐิ” เกื้อหนุน 2 ด้านใหญ่ ๆ คือ ปรโตโมสะ อันได้แก่ ปัจจัยแวดล้อมภายนอก คือ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกัลยาณมิตร และ โยนิโสมนสิการหรือปัจจัยภายใน

อันได้แก่ กระบวนการคิดอันแยกคาย ในลักษณะที่กล่าวมานี้ สามารถสรุปเทียบเคียงกับแนวความคิด 3 แนว ข้างต้นได้ว่า แนวคิดทางพระพุทธศาสนาเชื่อว่า การกระทำของมนุษย์มีลักษณะ “Interactive” คือ เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างแรงกระตุ้นภายในตัวเอง และสิ่งแวดล้อมภายนอก

การมองธรรมชาติของมนุษย์ของพระพุทธศาสนาในกรอบแนวคิดทางตะวันตกจะมีลักษณะเป็น “Innately good and bad interactive” คือ เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างแรงกระตุ้นภายในตัวเอง และสิ่งแวดล้อมภายนอก อย่างไรก็ตามหลักธรรมที่ให้คำอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติ ซึ่งครอบคลุมเรื่อง “จิต” และ “กรรม” ที่มีความลุ่มลึกละเอียดลออยิ่งนัก แต่ไม่สามารถนำมาเทียบเคียงกับกรอบแนวคิดทางตะวันตกมาได้ เนื่องจากระดับความลุ่มลึกไม่เท่ากัน

แนวคิดข้างต้นมีสาระที่นำไปสู่หลักทางการสอนได้ ดังนี้

1. การสอนเพื่อให้บุคคลเข้าถึงความจริงสูงสุดได้นั้นก็คือการสอนให้บุคคลขจัดกิเลสตัณหาของตน โดยปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา คือ สีล สมาธิ ปัญญา

2. การสอนให้บุคคลเกิด สีล สมาธิ ปัญญาได้ ต้องจัดปัจจัยเกื้อหนุนที่สำคัญให้แก่บุคคลนั้น อันได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมที่จูงใจให้เกิดศรัทธา การจัดให้มีกัลยาณมิตรที่สามารถจูงใจให้บุคคลเกิดศรัทธาและการฝึกกระบวนการคิดโดยแยกคาย

หลักไตรสิกขา

หลักกรรม

สิกขา 3 หรือไตรสิกขา (พระเทพเวที, 2535, หน้า 127) หมายถึง ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับการศึกษา คือ ฝึกหัดอบรม กาย วาจา จิตใจ และปัญญาให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุด คือ พระนิพพาน ประกอบด้วย

1. อธิศีลสิกขา คือ ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง
2. อธิจิตตสิกขา คือ ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรม เช่น สมาธิ

อย่างสูง

3. อธิปัญญาสิกขา คือ ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง ไตรสิกขา เรียกง่าย ๆ ว่า สีล สมาธิ ปัญญา

หลักการสอน

1. การจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงจะต้องมีทั้งการเรียนในด้านทฤษฎี/ หลักการ การลงมือปฏิบัติ และการได้รับผลของการปฏิบัติ

2. สุมน อมรวิวัฒน์ (2533) ได้ประยุกต์หลักไตรสิกขามาใช้ในการเรียนการสอน โดยการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยผ่านขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ

2.1 ขั้นศีล หมายถึง ขั้นที่ผู้เรียนต้องควบคุมตนเองให้อยู่ในระเบียบวินัยทั้งกาย และวาจา ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยเป็นปกติ ร่างกายพร้อมที่จะเรียนรู้

2.2 ขั้นสมาธิ เป็นขั้นที่ผู้เรียนรวบรวมจิตใจ ความคิดที่ให้อำนาจในจุดเดียว เรื่องเดียว

2.3 ขั้นปัญญา เป็นขั้นที่ผู้เรียนใช้สมาธิในการทำความเข้าใจสิ่งที่เรียนจนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องนั้นตรงตามที่เป็นจริง

ต่อมาได้มีผู้นำหลักไตรสิกขาไปศึกษาวิจัย และทดลองใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ปัญญา 3

หลักธรรม

1. จินตมยปัญญา หมายถึง ปัญญาเกิดแต่การคิดพิจารณาหาเหตุผล
 2. สุตมยปัญญา หมายถึง ปัญญาเกิดแต่การสดับเล่าเรียน
 3. ภาวนมยปัญญา หมายถึง ปัญญาเกิดแต่การฝึกอบรมลงมือปฏิบัติ
- หลักการสอน

การเรียนรู้เพื่อให้เกิดปัญญานั้น จะต้องประกอบไปด้วย

1. กระบวนการของการรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ
2. กระบวนการของการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารทั้งหลาย
3. กระบวนการของการลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง

วิธีการสอน กลวิธีการสอน และเทคนิคการสอนของพระพุทธองค์ที่มีผู้นำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนสอน

วิธีสอน

พระธรรมปิฎก (2544) วชิร อินทสระ (2518) และประสาร ทองภักดี (2513) ได้วิเคราะห์วิธีสอนของพระพุทธเจ้าไว้ ดังนี้

1. แบบสาส์กัจฉา คือ สนทนา พูดคุย ได้ตอบกัน
2. แบบบรรยาย
3. แบบถาม-ตอบปัญหา
4. แบบตอบตรงไปตรงมาแบบตายตัว (วิธีเอ็กซ์สัทลักษณะ)
5. แบบแยกประเด็นให้ชัดเจน (วิธีวิกซ์สัทลักษณะ)
6. แบบถามย้อน (วิธีปฏิปุจฉาสัทลักษณะ)
7. แบบไม่ตอบ พักปัญหาไว้ก่อน (วิธีฐปนียสัทลักษณะ)
8. แบบวางกฎข้อบังคับ

วิธีสอนที่มีผู้นำมาประยุกต์ใช้ในการสอนคือ วิธีสอนแบบสาธิตหรือ ธรรมสาธิต
วิธีสอนแบบถามตอบ และวิธีอุปมาอุปไมย

กลวิธีสอน เทคนิควิธีสอน

1. การสอนตามลักษณะของบุคคล และการปฏิบัติเป็นรายบุคคล
 - 1.1 สอนตามจริตของบุคคล
 - 1.2 สอนตามภูมิปัญญาของบุคคล
 - 1.3 สอนตามภูมิหลังของบุคคล
2. สอนตามเรื่องที่เหมาะสมกับชีวิตของบุคคล
3. สอนจากรูปธรรมไปนาม
4. สอนจากสิ่งที่ย้ายไปยาก จากสิ่งที่รู้ไปสิ่งที่ไม่รู้
5. สอนโดยรู้จักจังหวะและโอกาส
6. สอนโดยการให้ทดลองด้วยตนเอง
7. สอนโดยการให้ปฏิบัติ และการทำเป็นตัวอย่าง
8. สอนโดยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรง
9. สอนโดยยกอุทาหรณ์เปรียบเทียบ ใช้อุปมาอุปไมยและการเล่านิทานประกอบ
10. สอนโดยการเล่นภาษา เล่นคำ และใช้คำในความหมายใหม่
11. สอนโดยการลงโทษและให้รางวัล
12. สอนโดยใช้อุปกรณ์การสอน สร้างบรรยากาศให้ปลอดโปร่ง
13. สอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ปรับวิธีสอนให้เหมาะสมแก่บุคคล

ศิลปะวิธีสอน/ วาทศิลป์ในการสอน

วาทศิลป์ในการสอนที่ทำให้ผู้ฟังได้รับรส 4 ประการ (ประสาร ทองภักดี, 2513) ได้แก่

1. สันทัดสนา ให้รู้แจ้งเห็นจริงด้วยใจเหมือนตาเห็น
2. สมာทปนา ชักชวนให้ปฏิบัติตาม
3. สมุตเตชชา เรายใจผู้ฟังให้มีความกล้าหาญในการปฏิบัติตาม
4. สัมปหังสนา ให้ผู้ฟังมีความร่าเริง แจ่มใส เข้มขันในการฟัง และปฏิบัติตาม

ลีลาการสอน

ลักษณะการสอนที่เลือกใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะของบุคคล และสถานการณ์มี

3 ลักษณะ คือ (วสิน อินทสระ 2518)

1. สอนอย่างละมุนละม่อม

2. สอนอย่างเข้มงวดรุนแรง

3. สอนอย่างขอร้องวิงวอน

เมื่อพิจารณาคุณลักษณะการสอนแบบการใช้หลักการทางพระพุทธศาสนาแล้วพบว่า โดยมากหลักการปฏิบัติมีความเกี่ยวข้องกับขั้นตอนการสอนคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา รวมไปถึง การประเมินผลตนเอง โดยหลักการไตรสิกขาที่มุ่งเน้นการควบคุมพฤติกรรมทางกาย ได้แก่ การแสดงออก และการพูด (ทางกาย ทางวาจา) เหล่านี้ล้วนมีผลมาจากความสามารถในการควบคุม การคิดซึ่งก็คือ ควบคุมจิตใจนั่นเอง ดังนั้นนักคิด นักการศึกษาไทยจึงได้เสนอหลักการจัดการเรียนรู้ ที่น่าสนใจ และผู้วิจัยได้เสนอหลักการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยไว้ ดังนี้

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และการสอนของนักคิด นักการศึกษาไทย

หลักการจัดการเรียนรู้และการสอนของนักคิด นักการศึกษาไทยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน ของดร.วิชัย ต้นศิริ ที่กล่าวถึง การศึกษาเพื่อสังคมที่เอื้ออาทร ศาสตราจารย์ ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต ที่กล่าวถึงการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ ที่เสนอว่าการจัดการเรียน ก็เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม รู้จักควบคุมตนเองด้วยศีลธรรม ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ที่เน้นความสำคัญของการเรียนการศึกษาเพื่อระดับจิตใจ ปลดปล่อยความเห็นแก่ และแนวคิด ของนายแพทย์ประเวศ วะสี ที่กล่าวถึงการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดจิตสำนึก มีรายละเอียด ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของ ดร.วิชัย ต้นศิริ

ดร.วิชัย ต้นศิริ นักบริหารการศึกษาและนักการศึกษาคนสำคัญของประเทศไทย ได้แสดง วิสัยทัศน์ของสังคมไทยในอนาคตในภาพรวมไว้ว่า “สังคมไทยในอนาคตน่าจะเป็นสังคมที่มี การพัฒนาที่ยั่งยืน มีความสมดุลระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการพัฒนาทางจิตใจ เป็นสังคม ที่ตระหนักในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นสังคมเปิดที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา เป็นสังคมที่ยึดสันติและทางสายกลางตามพระธรรม คำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาคัดแย้ง เป็นสังคม ที่เอื้ออาทร และมีจิตสาธารณะ (Public spirit) และสังคมที่ทุกคนเคารพกฎหมายแลกระตือรือร้น ในกิจกรรมของส่วนรวม”

ลักษณะของสังคมไทยดังกล่าวจะเป็นจริงขึ้นมาได้ ก็ต้องเริ่มจากการพัฒนาคน และ ได้แสดงทัศนะไว้ว่า จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ทุกระดับการศึกษา คือ หัวใจของการพัฒนาคน หากเราไม่สามารถสร้างความเป็นคนในความหมายของพระพุทธศาสนา ระบบการศึกษาของเรา ก็จะล้มเหลว การสร้างคน ในความหมายที่แท้จริงคือ การสร้างให้บุคคลเป็นผู้มีจิตใจสูง ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้ทุกระดับจึงต้องมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาของมนุษย์ทั้งกาย ใจ และปัญญา

โดยเฉพาะปัญญานั้นสัมพันธ์กับใจ หรือใจสัมพันธ์กับปัญญา จิตใจที่สะอาดมีสมาธิจะนำไปสู่ปัญญา ปัญญาที่ฝึกไว้ดีแล้วจะนำไปสู่จิตใจที่สูงส่ง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การฝึกให้นักเรียนได้หัดคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ เข้าใจหลักการ มหภาค และเห็นความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดมหภาคกับข้อเท็จจริงระดับจุลภาค

การศึกษาเพื่อเตรียมคนให้สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ต้องมุ่งสร้างความสามารถและทักษะของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง จึงได้เสนอแนะทักษะและสมรรถนะที่เรียกว่า “Portable skills” ซึ่งเป็นทักษะที่ควรพัฒนาให้แก่ผู้เรียน ดังนี้

1. ภาษา และการใช้ภาษา
2. คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และคอมพิวเตอร์
3. ความสามารถในการวิเคราะห์ และสังเคราะห์

กระบวนการเรียนการสอน ควรมุ่งเน้นการแสดงความคิด การฝึกให้ผู้เรียนได้มองกว้างและมองไกล หรืออาจเรียกได้ว่า ความเข้าใจในระดับมหภาค และสามารถวิเคราะห์แยกแยะได้ในระดับจุลภาค คือสอนให้เด็กเห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาพรวมกับภาพย่อย นอกจากนั้น ยังต้องมีการปรับกระบวนการวัดผลควบคู่ไปด้วย การทดสอบควรเป็นแบบที่เกิดโอกาสหรือส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นของตนมากขึ้น การตั้งคำถามปลายเปิด การจัดทำโครงการ การรายงาน การเขียนเรียงความ การวิเคราะห์อภิปรายปัญหา เหล่านี้ ล้วนเป็นวิธีการที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะดังกล่าว

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของศาสตราจารย์ ดร.ลีปพนนท์ เกตุทัต

ศาสตราจารย์ ดร.ลีปพนนท์ เกตุทัต ผู้มีบทบาทสำคัญทางด้านการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ท่านได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการศึกษาและการเรียนรู้ไว้หลายประการซึ่งส่งผลต่อการกำหนดนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ

การศึกษาเป็นกระบวนการในการเรียนรู้ชีวิต ท่านกล่าวว่า ชีวิตทุกชีวิตประสงค์จะมีความสุขและลดความทุกข์ แต่ชีวิตจะมีความสุขได้ ชีวิตต้องเรียนรู้ ซึ่งในทัศนะของท่าน ชีวิตควรเรียนรู้เรื่องความจริง คือ ธรรมชาติและวิทยาศาสตร์ เพื่อเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตนภายในธรรมชาติ แวดล้อมและพึงพาอาศัยกันในวิถีชีวิต ชีวิตควรเรียนการรับรู้เรื่องความเป็นนามธรรม คือ ศาสนา เพื่อเรียนรู้ที่จะมีความสุข เรียนรู้ที่จะลดความทุกข์ เพื่อให้เกิดปัญญาและสามารถแสวงหาความพอดี

ระหว่างปัญญาและศรัทธา ชีวิตควรเรียนรู้เรื่องทางสังคมศาสตร์ เพื่อเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ ชีวิตที่ดีเป็นชีวิตที่ต้องการมีการเรียนรู้ นอกเหนือจากการมีสัญชาตญาณ และมีการเรียนรู้ อยู่ตลอดเวลา ตลอดชีวิต ขอบวงของชีวิตที่มีการเรียนรู้จะมีลักษณะขยายขอบเขตกว้างออกไปเรื่อย ๆ ชีวิตที่มีการเรียนรู้จึงเป็นชีวิตที่มุ่งสู่ความสุขและความสมบูรณ์ของชีวิต อย่างไรก็ตาม ชีวิตจะเรียนรู้ อยู่เพียงอย่างเดียวไม่ได้ จะต้องทำประโยชน์ต่อตนเองและต่อผู้อื่นด้วย และจะต้องนำความรู้สู่ การปฏิบัติ จึงต้องมีการทำงานและทำโดยชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่นและไม่เบียดเบียนตนเอง ซึ่งหมายถึง การรู้จักดูแลบำรุงรักษาให้ร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพอนามัยไม่ดี มีการเล่นกีฬา และพักผ่อนหย่อนใจด้วย ดังนั้นชีวิตจึงต้องแสวงหาความพอดีระหว่างการเรียนรู้การทำงาน และการพักผ่อนหย่อนใจ

ชีวิตเป็นการบูรณาการของอวัยวะ มีคุณสมบัติและองค์ประกอบ มีหน้าที่ต่างกัน มาอยู่ ร่วมกันและอาศัยซึ่งกันและกัน ชีวิต ไม่ใช่ผลรวมจากผลบวกของอวัยวะ แต่มีคุณสมบัติพิเศษ แตกต่างจากอวัยวะชีวิตเป็นองค์รวม เป็นบูรณาการสมบูรณ์แบบที่มีความประสงค์อยู่ในตัว ของชีวิตนั้น ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ สัตว์ พืช อะมิบา หรือเป็น DNA ที่ย่อยที่สุด

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การเรียนรู้ชีวิต และสังคมจึงเป็นการเรียนรู้ที่ต้องบูรณาการการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และธรรมชาติ โดยการบูรณาการจะต้องนำชีวิต เป็นตัวตั้ง แต่ไม่ใช่ ให้ทุกอย่างมารวมกัน และได้ผลลัพธ์เป็นเพียงผลรวมของหน่วยย่อย ๆ การบูรณาการจะต้องเป็น การมองแบบองค์รวม ไม่ใช่การมองแบบแยกส่วน ในการบูรณาการจะต้องมีการนำส่วนย่อยซึ่งมี คุณสมบัติ มีหน้าที่ มีคุณลักษณะและองค์ประกอบแตกต่างกันมาจัดให้มีการพึ่งพาอาศัยกัน มีการเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน (Synergism) อย่างได้สัดส่วนพอดี จนกระทั่งได้สิ่งใหม่ที่มี คุณสมบัติแตกต่างจากเดิม และได้ผลลัพธ์ที่เหนือกว่าดีกว่าหรือมากกว่าผลรวมของหน่วยย่อย ๆ ดังนั้นการบูรณาการจึงเป็นการสัมพันธ์ระหว่างหน่วยย่อยๆ เพื่อให้ได้ผลสูงสุด เพื่อให้การเรียนรู้ ชีวิตเป็นไปอย่างเหมาะสม และได้ผลลัพธ์สูงสุด

การปฏิรูประบบและกระบวนการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพราะกระแสโลกาภิวัตน์ ได้นำทั้งที่ดีและสิ่งไม่ดีเข้ามา กระบวนการเรียนการสอน จำเป็นต้องช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความคิดเป็น คิดชอบ และเรียนรู้ไว้ว่าควรเริ่มตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการทั้งชีวิตทั้งใน ครอบครัวและชุมชน เพื่อวางรากฐานชีวิตของเด็กให้เข้มแข็ง ต่อไปนี้จึงพัฒนาความรู้ และทักษะ พื้นฐานโดยจัดให้มีหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่น นอกจากนั้นสถาบันเอกชน และ สถานศึกษาควรจะต้องมีการปรับระบบและทำงานร่วมกันได้ เพื่อพัฒนาสมรรถนะในการก้าว ท้น โลก และเปิดโอกาสให้ทุกองค์กรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์

ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ ราชบัณฑิตและนักการศึกษาคนสำคัญของไทยผู้มีความคิดแหลมคมได้ริเริ่มนำแนวคิดทางพุทธศาสตร์เข้ามาเผยแพร่และใช้ในวงการศึกษา โดยได้พยายามวิเคราะห์ สังเคราะห์และเรียบเรียงแนวคิดเหล่านั้นให้เหมาะสมกับยุคสมัย และง่ายต่อการศึกษเล่าเรียนและการนำไปใช้มากขึ้น ทำให้วงการศึกษาก่อเกิดความสนใจอย่างกว้างขวาง และได้เสนอยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในอนาคตไว้ ดังนี้

1. การจัดสาระและกระบวนการเรียนรู้ ต้องมีส่วนที่เป็นแกนหลัก และส่วนที่ยืดหยุ่น
2. การจัดโครงสร้างของสาระและกระบวนการเรียนรู้ ต้องตั้งอยู่บนฐานของสังคมไทย และเหมาะสมกับเด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย
3. สาระความรู้ที่เป็นสาระหลักเพื่อความเป็นมนุษย์ ได้แก่ ทักษะและกระบวนการสื่อความหมาย การแสวงหาความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กระบวนการทางสังคม กระบวนการทำงานสุขภาพและบุคลิกภาพ ศิลธรรมและสุนทรียภาพ ศิลปวิทยาทั้ง 8 ประการนี้ ถือเป็นแก่นแท้ของศักยภาพมนุษย์
4. สาระประกอบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ประเทศชาติ และเป็นพลโลกที่สร้างสรรค์ ได้แก่ ประสบการณ์เกี่ยวกับสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทรัพยากร เทคโนโลยี และความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ
5. กระบวนการเรียนการสอน ครูควรลดบทบาทในการบอก อธิบายและใช้เครื่องมือช่วยสอนมากขึ้น เช่น ใช้โสตทัศนอุปกรณ์ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้สื่อมวลชน แหล่งวิทยาการหลากหลาย

นอกจากนั้นแล้ว ยังได้เสนอกระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ด้วยหลักไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย การฝึกหัดอบรมควบคุมกายและวาจา (อริศีลสิกขา) การฝึกหัดคิดอบรมจิตใจ (อริจิตสิกขา) และการฝึกหัดอบรมเพื่อความรู้ระดับสูง (อริปัญญาสิกขา) และได้เสนอระบบการสอนตามแนวพุทธวิธี การสอนตามแนวพุทธศาสตร์ประกอบด้วย กระบวนการเรียนการสอนตามหลักพหุสูต ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญ ๆ 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างศรัทธา 2) ขั้นการสอนตามหลักพหุสูต ได้แก่ การฝึกหัด ฟัง พูด อ่าน เขียน การฝึกปรือ เพื่อจับประเด็นสาระ และจดจำ การฝึกฝนลงมือปฏิบัติจนคล่องแคล่ว การฝึกคิด พิจารณาจนเข้าใจแจ่มแจ้ง และการฝึกสรุป สาระความรู้ และนำไปใช้ในชีวิตรจริง และ 3) ขั้นการมองตนและการประเมินของกัลยาณมิตร นอกจากนี้ ท่านยังได้แสดงทัศนะไว้ว่า การศึกษาที่แท้จริง ย่อมสัมพันธ์สอดคล้องกับความเป็นจริงของวิถีชีวิต การจัดการกระบวนการเรียนรู้ จึงต้องช่วยสร้างสมรรถภาพให้ผู้เรียนสามารถเผชิญ ผจญ ผสม ผสมผสาน และเผชิญปัญหาได้ การสอนโดยใช้กระบวนการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ ซึ่งประกอบด้วย 1) ขั้นสร้างศรัทธา ครูสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศ

ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของบทเรียน และเสนอสถานการณ์ ปัญหา หรือกรณีตัวอย่าง พร้อมทั้งนำเสนอหลักการที่สามารถนำไปใช้ในการเลือกและแก้ปัญหา

2) ขั้นศึกษาข้อมูลและฝึกทักษะการคิด โดยผู้เรียนแสวงหา และรวบรวมข้อมูล ฝึกใช้วิธีคิดหลาย ๆ วิธี ฝึกทักษะการเลือกและตัดสินใจ และลงมือปฏิบัติโดยครูให้คำแนะนำปรึกษาอันกัลยาณมิตร และ 3) ขั้นสรุป ผู้เรียนและบทเรียน วัดและประเมินผลการเรียนรู้

แนวคิดที่สำคัญอีก 2 แนวคิด ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้แบบซึมซับ และกระบวนการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร

กระบวนการเรียนรู้แบบซึมซับ เน้นการเรียนรู้ความจริงของชีวิตและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้สัมผัสและสัมพันธ์กับธรรมชาติ ได้รับรู้ลักษณะที่ดำรง และเลวร้ายของธรรมชาติมนุษย์ ได้เผชิญสถานการณ์และปัญหา ได้ฝึกทักษะการคิดและการปฏิบัติ จนสามารถแก้ปัญหาที่ตนได้ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตลอดเวลาทั้งในครอบครัว โรงเรียนและชุมชน กระบวนการเรียนรู้แบบซึมซับ เน้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนที่ต่างก็เป็นกัลยาณมิตรของกันและกัน และเน้นการฝึกคิด โดยส่งเสริมการคิดพิจารณาสิ่งแวดล้อมที่ได้พบเห็นสัมผัสและสัมพันธ์ เน้นการคิดวิเคราะห์ ที่มีหลักการคือ ความไม่เห็นแก่ตัวเป็นพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ ความตระหนัก และความสามารถที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้แบบซึมซับ เป็นคุณสมบัติที่เกิดขึ้นทีละน้อย สะสมและซึมลึกลงเป็นนิสัยสันดาน

กระบวนการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร เป็นกระบวนการประสานสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อจุดหมาย 2 ประการ คือ

1. ชี้นำบรรเทาทุกข์
2. ชี้นำสุขเกษมสันต์ โดยทุกคนต่างมีเมตตาธรรม พร้อมชี้แนะและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กระบวนการกัลยาณมิตรจะช่วยให้บุคคลสามารถแก้ปัญหาได้ โดยจัดขั้นตอนตามอริยสัจ 4

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา และการจัดการเรียนการสอนของศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ นักเศรษฐศาสตร์ ผู้มีปรัชญาชีวิตที่ลึกซึ้ง และโลกทัศน์ที่กว้างไกล ได้แสดงวิสัยทัศน์เกี่ยวกับประเทศไทยในอนาคต ปี พ.ศ. 2560 ในด้านต่าง ๆ ไว้หลายด้าน อาทิ ด้านสังคมไทย การเมืองไทย เศรษฐกิจไทย การศึกษาไทย และด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในส่วนเกี่ยวกับการศึกษาแสดงทัศนะไว้ว่า การศึกษาคควรมุ่งสร้างสรรค์พัฒนาคน ผ่านทางการยกระดับอุดมการณ์ทางการศึกษาของประชาชน 3 ขั้น ซึ่งได้แก่

ขั้นที่ 1 การศึกษาเพื่ออนาคต คือ การศึกษาเล่าเรียนวิชาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ ซึ่งหากผู้เรียนได้เรียนรู้อันเกิดความซาบซึ้งและเห็นคุณค่าของวิชาความรู้และนำความรู้มาใช้

ให้เป็นประโยชน์ต่อชีวิตการทำงานของตนและสังคมส่วนรวม ก็จะเป็นสิ่งดี แต่มักปรากฏว่า ผู้เรียน นำความรู้ ความสามารถไปใช้เพื่อประโยชน์ของตน และเอาเปรียบคนที่ไม่มีความรู้มากขึ้น จึงกลายเป็นการศึกษาที่ส่งเสริมความเห็นแก่ตัวของคนในสังคม

ขั้นที่ 2 การศึกษาเพื่อชีวา คือ การศึกษาที่มุ่งสร้างลักษณะชีวิตที่ดีงาม และคนที่สมบูรณ์แบบ ตั้งมั่นอยู่ในหลักคุณธรรม จริยธรรม และมีความเข้าใจในความเป็นมนุษย์ อย่างถูกต้อง อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นและสร้างสรรค์ประโยชน์ร่วมกัน ได้อย่างมีความสุข

ขั้นที่ 3 การศึกษาเพื่อปวงประชา คือ การศึกษาเพื่อยกระดับจิตใจผู้เรียนให้สูงขึ้น ปลดปล่อยความเห็นแก่ตัว เสียสละ และสร้างประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมมากขึ้น เป็นการศึกษา ที่ขัดเกล่าให้บุคคลสามารถเป็นผู้นำที่รับใช้ปวงชน ได้อย่างแท้จริง

การยกระดับอุดมการณ์ทางการศึกษาของประชาชนดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยปัจจัย หลายด้านที่สำคัญ คือ “ครู” ครูควรมาจากคนที่เก่งที่สุดในสังคม วิชาชีพครูควรได้รับการตอบแทน มากกว่าวิชาชีพอื่น ๆ ในสังคม ครูควรเป็นผู้ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ ครูควรเป็นบุคคลที่เป็น แบบอย่างชีวิตที่ดีของคนในสังคม มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และมีวิญญูณของความเป็นครูที่แท้จริง ปัจจัยด้านต่อมาคือ “นักเรียน” นักเรียนจะต้องมีความคิดที่ถูกต้องในการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่เป็น ไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังคำกล่าวที่ว่า “การศึกษาเรียนรู้ของบุคคลหนึ่ง จะไม่สิ้นสุดจนกว่าจะถึงวาระสุดท้ายของชีวิต ทุกคนต้องมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนรู้ และกล้าที่จะซักถาม วิพากษ์วิจารณ์ และแสดงความคิดเห็นของตนเองและทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่น ได้ ปัจจุบันนอกจากในด้านคนแล้ว ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ปัจจัยด้านระบบ ซึ่งได้มีการเสนอแนะว่า องค์ประกอบของระบบควรมีให้ครบทั้ง 3 ด้าน คือ มีความสมดุลระหว่างความรู้ ทักษะ และชีวิต เนื้อหาในหลักสูตรควรมีความสมดุลระหว่างภาคปฏิบัติกับภาคทฤษฎี ควรมี ความสมดุลระหว่างวิชาการกับวิชาชีพ สมดุลระหว่างความเป็นไทยกับความเป็นสากล สมดุล ระหว่างกาย จิตใจ กับสติปัญญา สมดุลระหว่างส่วนกลางและท้องถิ่น และควรปฏิรูปหลักสูตร ภาษาต่างประเทศให้ผู้เรียนสามารถใช้งานได้ รวมทั้งพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

ตามทัศนะที่กล่าวไปแล้วนั้น ระบบการศึกษาที่ดีควรเป็นระบบที่สอนให้คนคิดเป็น วิเคราะห์เป็นและประยุกต์ใช้เป็น เป็นระบบที่ให้โอกาสความเสมอภาคทางการศึกษา ระบบที่ดี ควรมีการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งจากภายในและภายนอก ส่งเสริมทุกคนสามารถศึกษาได้ ตามความสามารถและศักยภาพของแต่ละคน ระบบการศึกษาจะต้องเปิดเสรีให้ภาคเอกชน

มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ โรงเรียนจะต้องมีสภาพและบรรยากาศดี น่าเรียน ตั้งอยู่ในที่
ผู้เรียนสะดวกในการเดินทางมาเรียน มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย เพียงพอต่อ
ความต้องการของเด็ก และที่สำคัญที่สุดคือ โรงเรียนต้องเป็นภาพจำลองที่ดีของสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับนักการศึกษาและการเรียนการสอนของศาสตราจารย์ นายแพทย์
ประเวศ วะสี

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี นักคิดคนสำคัญของประเทศไทย ได้เสนอ
ยุทธศาสตร์ทางปัญญาแห่งชาติ 8 ประการ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุดของสังคมไทยทั้งหมด
ร่วมกัน เพื่อพัฒนาประเทศให้ไปสู่ความเจริญที่แท้จริงและยั่งยืน และยุทธศาสตร์หนึ่งในแปด
ที่เสนอคือ ยุทธศาสตร์ฐานวิชา หรือยุทธศาสตร์ที่ว่าด้วยการรับรู้ความจริง และปัญหา ประเวศ
วะสี (2537, หน้า 10-17) ได้เสนอแนวคิดว่า ความรู้ที่จำเป็นมี 4 ประเภทใหญ่ ๆ เรียกว่า ปัญญา 4
หรือจตุรปัญญา คือ ความรู้ที่เป็นธรรมชาติวัตถุ (วิทยาศาสตร์กายภาพ) ความรู้ทางสังคม
(วิทยาศาสตร์ทางสังคม) ความรู้ทางศาสนา (วิทยาศาสตร์ข้างใน) และความรู้เรื่องการจัดการ
ซึ่งปัญหาที่เกิดจากความรู้ชนิดใดชนิดหนึ่งไม่เป็นการเพียงพอที่จะทำให้เกิดดุลยภาพในสังคม
เราจำเป็นต้องมีปัญญาอย่างบูรณาการการศึกษา และการวิจัยจำเป็นต้องคำนึงถึงปัญญาทุกด้าน
มิใช่ให้เรียนรู้เป็นส่วน ๆ เพราะความรู้แบบแยกส่วน จะนำไปสู่การกระทำแบบแยกส่วน ทำให้
เกิดเสียดุลยภาพและเกิดวิกฤตการณ์เกิดขึ้น การศึกษาเรียนรู้ จำเป็นต้องให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้
แบบเชื่อมโยง เนื่องจากในโลกแห่งความเป็นจริงนั้นเป็นโลกแห่งการเชื่อมโยงเป็นองค์รวม
การจัดการเรียนรู้ ควรจะไปถึง 3 ระดับ คือ

1. ระดับที่เกิดความรู้ ซึ่งหมายถึง การรู้ความจริง การที่บุคคลจะต้องทำอะไรให้สำเร็จได้
บุคคลนั้นต้องรู้ และใช้ความจริง ความรู้ต้องเป็นความจริง เพราะการใช้ความจริงทำให้ทำได้ถูกต้อง
การให้ผู้เรียนสัมผัสความจริงเท่ากับเป็นการทำให้ผู้เรียนมีความรู้ระดับเบื้องต้น

2. ระดับที่เกิดปัญญา เป็นระดับที่ผู้เรียนสามารถบูรณาการหรือเชื่อมโยงความรู้ใน
4 ด้าน ดังกล่าวข้างต้น และนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต

3. ระดับที่เกิดจิตสำนึก คือ เกิดความเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ และเข้าใจตัวเองว่า
สัมพันธ์กับสรรพสิ่งอย่างไร

จริยธรรมจะเกิดแก่บุคคลต่อเมื่อบุคคลนั้นได้บรรลุการเรียนรู้ทั้ง 3 ระดับ ดังกล่าว
จึงควรมีการปฏิรูปการเรียนรู้ให้มาเน้นการสัมผัสชีวิตจริง การคิดและการจัดการให้มากขึ้นทุกระดับ
นอกจากนั้นยัง ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาทุกระดับตั้งแต่อนุบาล
จนถึงมหาวิทยาลัยว่าเป็นการศึกษาที่สร้างความอ่อนแอทางสติปัญญา และทำลายศักยภาพในการเรียนรู้
เนื่องจากเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาในห้องเรียนและท่องจำจากตำราเป็นใหญ่ ผู้เรียนขาดประสบการณ์

และการศึกษาจากความเป็นจริงรอบตัว ขาดการคิดวิจารณ์ ขาดการนำประสบการณ์ และการศึกษาจากความเข้าใจ โลกอย่างลึกซึ้ง จึงเสนอว่า การศึกษาที่ดีควรจะสร้างคนให้ฉลาด เป็นคนดี และมีความสุข กระบวนการเรียนรู้ควรเน้นที่ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีเรียนรู้และสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง วิธีการที่เสนอนั้นปรับมาจากแนวคิดทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับปัญญาทั้ง 3 ด้าน อันได้แก่ สุตมยปัญญา (ปัญญาที่ได้จากการรับรู้อันฟัง) จินตามยปัญญา (ปัญญาอันเกิดจากการคิด) และภาวนามยปัญญา (ปัญญาอันเกิดจากการภาวนา) มาเป็น

1. การศึกษาจากการสัมผัสความจริง ได้แก่ ความจริงทางธรรมชาติ ความจริงทางสังคม วัฒนธรรม ความจริงโดยการทำงานและกิจกรรม ความจริงที่เป็นสุนทรีย์ และความจริงที่เป็นข้อมูลข่าวสาร

2. การศึกษาจากการคิด การคิดเป็นกระบวนการที่สัมพันธ์เนื่องจากการศึกษาโดยสัมผัสความจริงประกอบด้วย

2.1 การสังเกต

2.2 การฝึกบันทึก

2.3 การฝึกการนำเสนอต่อที่ประชุม

2.4 การฟัง

2.5 การฝึกการพินิจ – วิเคราะห์ หรือถาม – ตอบ ฝึกการใช้เหตุผล วิเคราะห์ สังเคราะห์

ฯลฯ

2.6 การฝึกตั้งสมมติฐานและการตั้งคำถาม

2.7 การฝึกแสวงหาคำตอบต่อคำถามที่ตั้งขึ้น

2.8 การวิจัย เพื่อสร้างความรู้ใหม่

2.9 การเชื่อมโยง บูรณาการ และการเข้าใจตนเอง เกิดการรู้ตัวเองตามความเป็นจริงว่าสัมพันธ์กับคนอื่นและสิ่งอื่นอย่างไร ซึ่งจะทำให้เกิดจริยธรรมขึ้นในตนเอง

2.10 การฝึกการเขียนและการเรียบเรียงทางวิชาการ

รูปแบบการเรียนการสอน กระบวนการเรียนการสอนของสากล และไทย

รูปแบบเป็นรูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบาย เป็นแผนผัง ไดอะแกรม หรือแผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น

รูปแบบเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบสอบหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหลาย ปกติในการศึกษาวิจัยเรื่องใดๆ ก็ตาม ผู้ศึกษาจะต้องตั้งคำถามที่ต้องการคำตอบ ซึ่งในกระบวนการวิจัยจะมีการตั้งสมมติฐานหรือชุดของสมมติฐานขึ้นมาซึ่งก็คือ

คำตอบที่คาดการณ์ไว้ล่วงหน้า สมมติฐานเหล่านี้มักจะ ได้มาจากข้อความรู้หรือข้อค้นพบที่ผ่านมา หรืออาจจะเกิดจากประสบการณ์ หรือการหยั่งรู้ (Intuition) ของผู้ศึกษาวิจัย หรืออาจจะเกิดจาก ทฤษฎีหลักการต่าง ๆ ของเรื่อง/ สถานการณ์ปัญหานั้น ๆ ซึ่งจะยังคงเป็นเพียงเครื่องมือในการแสวงหา คำตอบเท่านั้น จนกว่าจะได้รับการนำไปพิสูจน์ทดสอบหากสมมติฐานเป็นจริงข้อความนั้น ก็จะสามารถนำไปใช้ในการทำนาย หรืออธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ ได้ รูปแบบเช่นเดียวกัน กับสมมติฐานที่บุคคลอาจสร้างขึ้นจากความคิด ประสบการณ์นั้น ๆ ได้ แต่รูปแบบไม่ใช่ทฤษฎี โดยรูปแบบมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (Prediction) ผลที่ตามมาซึ่งสามารถพิสูจน์ทดสอบ ได้ กล่าวคือ สามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อพิสูจน์ทดสอบได้
2. โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์/เรื่องนั้นได้
3. รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (Imagination) ความคิดรวบยอด (Concept) และความสัมพันธ์ (Interrelations) รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้
4. รูปแบบควรจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Instructural relationships) มากกว่า ความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยง (Associative relationships)

รูปแบบ (Model) ที่ใช้กันอยู่ทั่วไปมี 4 แบบหรือ 4 ลักษณะ คือ

1. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกในลักษณะ ของการเปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ อย่างน้อย 2 สิ่ง ขึ้นไป รูปแบบลักษณะนี้ใช้กันมากทางด้านวิทยาศาสตร์ กายภาพ สังคมศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์
2. รูปแบบเชิงภาษา (Semantic model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทางการใช้ภาษา (พูด และเขียน) รูปแบบลักษณะนี้ใช้กันมากทางด้านศึกษาศาสตร์
3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทาง สูตรคณิตศาสตร์ ซึ่งส่วนมากจะเกิดขึ้นหลังจากได้รูปแบบเชิงภาษาแล้ว
4. รูปแบบเชิงแผนผัง (Schematic model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทางแผนผัง แผนภาพ ไดอะแกรม กราฟ เป็นต้น
5. ให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ของสภาพการณ์/ ปัญหาใด ๆ รูปแบบด้านศึกษาศาสตร์ มักจะเป็นแบบนี้ส่วนใหญ่

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า รูปแบบทางด้านศึกษาศาสตร์ มักจะเป็นรูปแบบเชิงสาเหตุ และการใช้คำว่า รูปแบบการเรียนการสอนมีความหมายในลักษณะเดียวกันกับระบบการเรียนการสอน หากพิจารณาตามนัยของคุณสมบัติอันเป็นองค์ประกอบสำคัญ กล่าวคือ เป็นลักษณะของการเรียน

การสอนที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบตามปรัชญา ทฤษฎี หลักการ หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยมีความหมายครอบคลุมองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ของระบบนั้น และได้รับการยอมรับ หรือพิสูจน์ ทดสอบ ถึงประสิทธิภาพของระบบนั้น ๆ มาแล้ว แต่ตามความหมายทั่วไปแล้ว นักการศึกษาทั่วไป นิยมใช้คำว่า “ระบบ” ในความหมายที่เป็นระบบใหญ่ และนิยมใช้คำว่า “รูปแบบ” กับระบบที่ย่อยกว่า โดยเฉพาะกับ “วิธีการสอน” นั่นเอง

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงสามารถให้คำนิยามได้ว่า “รูปแบบการเรียนการสอน คือ สภาพลักษณะของการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญไว้ซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระบบ ตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ โดยประกอบด้วย กระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการหรือแนวคิดที่ยึดถือ รูปแบบจะต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบ หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผน ในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ” ดังนั้น รูปแบบการเรียนการสอน จึงจำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ๆ ดังนี้

1. มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อ ที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักของ รูปแบบการสอนนั้น ๆ
2. มีการบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการการเรียนการสอนที่สอดคล้อง กับหลักการที่ยึดถือ
3. มีการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบ ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบ ให้สามารถนำผู้เรียน ไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้น ๆ
4. มีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ อันจะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนนั้น ๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

รูปแบบการเรียนการสอนนั้น หมายถึง สภาพหรือลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้น อย่างเป็นระบบระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ โดยมีการจัด กระบวนการหรือขั้นตอนในการเรียนการสอน โดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้าไป ช่วยทำให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ และจะต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบ สามารถทำนายผลได้และมีศักยภาพในการสร้างความคิดรวบยอดและความสัมพันธ์ ใหม่ ๆ ได้ (ทิสนา แจมมณี, 2550) ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอรูปแบบการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับ พัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ไว้ ดังต่อไปนี้

รูปแบบการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ

รูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากลที่ได้คัดเลือกมากว่าล้วนได้รับการพิสูจน์ทดสอบประสิทธิภาพมาแล้วและมีผู้นิยมนำไปใช้ในการเรียนการสอนโดยทั่วไป แต่เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวมีจำนวนมาก และเพื่อสะดวกในการศึกษาและการนำไปใช้ จึงได้จัดหมวดหมู่ของรูปแบบเหล่านั้นตามลักษณะของวัตถุประสงค์เฉพาะหรือเจตนารมณ์ของรูปแบบ ซึ่งสามารถจัดเป็นกลุ่มได้ 5 หมวด ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาการด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain)
2. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาการด้านจิตพิสัย (Affective domain)
3. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาการด้านทักษะพิสัย (Psycho-motor domain)
4. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ (Process skills)
5. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ (Integration) ทิศนา แจมมณี (2550, หน้า 223)

เนื่องจากงานวิจัยนี้เน้นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาการด้านจิตพิสัย (Affective domain) และจำนวนรูปแบบและรายละเอียดของแต่ละรูปแบบมีมากผู้วิจัยจึงเลือกเสนอรายละเอียดในเฉพาะส่วนที่เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาการด้านจิตพิสัย (Affective domain) และเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลาง โดยนำเสนอภาพรวมที่ลักษณะสำคัญของรูปแบบ 4 ประการ คือ ทฤษฎีหรือหลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ กระบวนการของรูปแบบ และผลที่ได้รับจากการใช้รูปแบบ และรูปแบบการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนการสอนของไทยที่มีคุณลักษณะและมีความเหมาะสมกับปัญหาและบริบทของงานวิจัย โดยมุ่งการใช้หลักทางศาสนา (พุทธธรรม) ที่สอดคล้องกับความต้องการและธรรมชาติของนักศึกษาครุศาสตร์

รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาการด้านจิตพิสัย (Affective domain)

รูปแบบการเรียนการสอนในหมวดหมู่นี้เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากแก่การพัฒนา หรือปลูกฝัง การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนที่เพียงช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มักไม่เพียงพอต่อการช่วยให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีได้ จำเป็นต้องอาศัยหลักการและวิธีการอื่น ๆ เพิ่มเติม รูปแบบที่คัดสรรมานำเสนอในที่นี้มี 3 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาการด้านจิตพิสัยของ บลูม (Bloom)
2. รูปแบบการเรียนการสอนโดยการซักค้ำน

3. รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาการด้านจิตพิสัยของ แครท โวลบลูม และมาเซีย (Instructional model based on affective domain by Krathwohl, Bloom and Masia)

ทฤษฎี/ หลักการ/ แนวคิดของรูปแบบ

แครท โวล บลูม และมาเซีย ได้จำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ (Cognitive domain) ด้านเจตคติความรู้สึก (Affective domain) และด้านทักษะ (Psychomotor domain) ซึ่งในด้านเจตติหรือความรู้สึกนั้น แครท โวล (Krathwohl) บลูม (Bloom) และมาเซีย (Masia) ได้จัดลำดับขั้นของการเรียนรู้ไว้ 5 ขั้น ประกอบด้วย

1. ขั้นการรับรู้ (Receiving or attending) ซึ่งก็หมายถึง การที่ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมที่ต้องการจะปลูกฝังไว้ในตัวผู้เรียน

2. ขั้นการตอบสนอง (Responding) ได้แก่ การที่ผู้เรียนได้รับรู้และเกิดความสนใจในค่านิยมนั้น แล้วมีโอกาสตอบสนองในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

3. ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับค่านิยมนั้น แล้วเกิดเห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น ทำให้ผู้เรียนมีเจตคติต่อค่านิยมนั้น

4. ขั้นการจัดระบบ (Organization) เป็นขั้น ผู้เรียนรับค่านิยมที่ตนเห็นคุณค่านั้นเข้ามาอยู่ในระบบค่านิยมของตน

5. ขั้นสร้างลักษณะนิสัย (Characterization) เป็นขั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติตนตามค่านิยมที่ตนรับมาอย่างสม่ำเสมอจนกระทั่งเป็นนิสัย

ถึงแม้ว่า บลูม (Bloom) ได้นำเสนอแนวคิดดังกล่าวมุ่งใช้เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนเป็นสำคัญ แต่ก็สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อช่วยปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียนได้

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้สึก/ เจตคติ/ ค่านิยม/ คุณธรรมหรือจริยธรรมที่พึงประสงค์ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการ

กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

การสอนที่ปลูกฝังค่านิยมใด ๆ ให้แก่ผู้เรียน สามารถดำเนินการตามลำดับขั้นวัตถุประสงค์ทางด้านเจตคติของบลูมและคณะได้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การรับรู้ค่านิยม (Receiving/ attending)

ผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ในค่านิยมนั้นอย่างใส่ใจ เช่น เสนอกรณีตัวอย่างที่เป็นประเด็นปัญหาขัดแย้งเกี่ยวกับค่านิยมนั้น คำถามที่ท้าทายความคิดเกี่ยวกับค่านิยมนั้น เป็นต้น ในขั้นนี้ ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ดังนี้

1. การรู้ตัว (Awareness)
2. การเต็มใจรับรู้ (Willingness)
3. การควบคุมการรับรู้ (Responding)

ขั้นที่ 2 ขันตอบสนองค่านิยม (Responding)

ผู้สอนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีโอกาสดตอบสนองต่อค่านิยมนั้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น ให้พูดแสดงความคิดเห็นต่อค่านิยมนั้น ให้ลองทำตามค่านิยมนั้น ให้สัมภาษณ์ หรือพูดคุยตามค่านิยมนั้น เป็นต้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ดังนี้

1. การยินยอมตอบสนอง (Acquiescence in responding)
2. การเต็มใจตอบสนอง (Willingness of respond)
3. ความพึงพอใจในการตอบสนอง (Satisfaction in response)

ขั้นที่ 3 การเห็นคุณค่าของค่านิยม (Valuing)

ผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น เช่น การให้ลองปฏิบัติตามค่านิยมแล้ว ได้รับการตอบสนองในทางที่ดี เห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตน หรือบุคคลอื่นที่ปฏิบัติตามค่านิยมนั้น เป็นต้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ดังนี้

1. การยอมรับในค่านิยมนั้น (Acceptance of a value)
2. การชื่นชมในคุณค่านั้น (Preference for a value)
3. ความผูกพันในคุณค่านั้น (Commitment)

ขั้นที่ 4 การจัดระบบค่านิยม (Organization)

เมื่อผู้เรียนเห็นคุณค่าของค่านิยมและเกิดเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้นและมีแนวโน้มเอียงที่จะรับค่านิยมนั้นมาใช้ในชีวิตของตน ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนพิจารณาค่านิยมนั้นกับค่านิยมหรือคุณค่าอื่น ๆ ของตน และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมต่าง ๆ ของตน ในขั้นนี้ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ดังนี้

1. การสร้างมโนทัศน์ในคุณค่านั้น (Conceptualization of value)
2. การจัดระบบคุณค่านั้น (Organization of value system)

ขั้นที่ 5 การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization)

ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านิยมนั้นอย่างสม่ำเสมอ โดยติดตามผลการปฏิบัติ และให้ข้อมูลป้อนกลับ และการเสริมแรงเป็นระยะ จนกระทั่งผู้เรียนผู้เรียนสามารถปฏิบัติเป็นนิสัย ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมดังนี้

1. การมีหลักยึดในการตัดสินใจ (Generalization set)
2. การปฏิบัติตามหลักยึดนั้นจนเป็นนิสัย (Characterization)

การดำเนินการตามขั้นตอนทั้ง 5 ไม่สามารถทำได้ในระยะเวลาอันสั้น ต้องอาศัยเวลา โดยเฉพาะในขั้นที่ 4 และ 5 ต้องการเวลาในการปฏิบัติ ซึ่งอาจจะมากน้อยแตกต่างกันไปในผู้เรียนแต่ละคน

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์จนถึงระดับที่สามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย นอกจากนั้นผู้เรียนยังได้เรียนรู้กระบวนการในการปลูกฝังค่านิยมให้เกิดขึ้นซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการปลูกฝังค่านิยมอื่น ๆ ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่นต่อไป

รูปแบบการเรียนการสอน โดยการซักค้ำน (Jurisprudential model)

ทฤษฎี/ หลักการ/ แนวคิดของรูปแบบ

จอยส์ และวีล (Joyce and Weil) พัฒนารูปแบบนี้ขึ้นจากแนวคิดของโอลิเวอร์ และเชเวอร์ (Oliver and Shaver) เกี่ยวกับการตัดสินใจอย่างชาญฉลาดในประเด็นปัญหาขัดแย้งต่าง ๆ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องค่านิยมที่แตกต่างกัน ปัญหาดังกล่าวอาจเป็นทางออกของสังคม หรือปัญหาส่วนตัวที่ยากแก่การตัดสินใจ การตัดสินใจอย่างชาญฉลาด ก็คือความสามารถเลือกทางที่เป็นประโยชน์มากที่สุด โดยกระทบต่อสิ่งอื่น ๆ น้อยที่สุด ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนให้รู้จักวิเคราะห์ปัญหา แยกแยะข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็น วิเคราะห์หาค่านิยมที่อยู่เบื้องหลังปัญหา ประมวลข้อมูล ตัดสินใจเลือกทางเลือกอย่างมีเหตุผล และแสดงจุดยืนของตนได้ ผู้สอนสามารถใช้กระบวนการซักค้ำน อันเป็นกระบวนการที่ใช้กันในศาล มาทดสอบผู้เรียนว่าจุดยืนที่ตนแสดงนั้นเป็นจุดยืนที่แท้จริงของตนหรือไม่ โดยการใช้คำถามซักค้ำนที่ช่วยให้ผู้เรียนย้อนกลับไปพิจารณาความคิดเห็นอันเป็นจุดยืนของตน ซึ่งอาจทำให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนความคิดเห็นหรือจุดยืนของหรือยืนยันจุดยืนของตนอย่างมั่นใจขึ้น

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้เหมาะสำหรับการสอนสาระที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาขัดแย้งต่าง ๆ ซึ่งยากแก่การตัดสินใจ การสอนตามรูปแบบนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการในการตัดสินใจอย่างชาญฉลาด รวมทั้งวิธีการในการทำความกระจ่างในความคิดของตน

กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ประเด็นปัญหาที่นำเสนอควรเป็นประเด็นที่มีทางออกให้คิดได้หลายคำตอบ ควรเป็น ประโยคที่มีคำว่า “ควรที่จะ.....” เช่น ควรมิกฎหมายให้มีการทำแท้งได้อย่างเสรีหรือไม่? ควรอนุญาตให้นักเรียนประกวดนางงามได้หรือไม่? อย่างไรก็ตามควรหลีกเลี่ยงประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ ความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างกัน

วิธีการนำเสนออาจกระทำได้หลายวิธี เช่น การอ่านเรื่องให้ฟัง การให้ดูภาพยนตร์ การเล่าประวัติความเป็นมา ครูต้องระลึกระดมว่าการนำเสนอปัญหานั้น ต้องทำให้นักเรียนได้รู้ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหา รู้ว่าใครทำอะไร เมื่อใด เพราะเหตุใด และมีแง่มุมของปัญหาที่ขัดแย้งกัน อย่างไร ให้ผู้เรียนประมวลข้อเท็จจริงจากกรณีปัญหาและวิเคราะห์ค่านิยมที่เกี่ยวข้องกัน

ขั้นที่ 2 ให้ผู้เรียนแสดงจุดยืนของตนเอง

ผู้เรียนเลือกจุดยืนของตนเองว่าจะเข้ากับฝ่ายใดและบอกเหตุผลของการเลือกนั้น

ขั้นที่ 3 ผู้สอนซักค้านจุดยืนของผู้เรียน

ผู้สอนใช้คำถามที่มีลักษณะดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. ถ้ามีจุดยืนอื่น ๆ ให้เลือกอีก ผู้เรียนยังยืนยันที่จะเลือกจุดยืนเดิมหรือไม่ เพราะอะไร
2. หากสถานการณ์แปรเปลี่ยนไป ผู้เรียนยังจะยืนยันที่จะเลือกจุดยืนเดิมนี้อีกหรือไม่

เพราะอะไร

3. ถ้าผู้เรียนต้องเผชิญกับสถานการณ์อื่น ๆ จะยังยืนยันจุดยืนนี้หรือไม่

4. ผู้เรียนมีเหตุผลอะไรที่ยึดมั่นกับจุดยืนนั้น จุดยืนนั้นเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็น

ปัญหานั้นหรือไม่

5. เหตุผลที่ยึดมั่นกับจุดยืนนั้นเป็นเหตุผลที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหานั้น

หรือไม่

6. ผู้เรียนมีข้อมูลเพียงพอที่จะสนับสนุนจุดยืนนั้นหรือไม่

7. ข้อมูลที่ผู้เรียนใช้เป็นพื้นฐานของจุดยืนนั้นถูกต้องหรือไม่

8. ถ้าจุดยืนนี้แล้วผลที่เกิดขึ้นตามมาคืออะไร

9. เมื่อรู้ผลที่ตามมาแล้ว ผู้เรียนจะยังยึดถือจุดยืนนี้อีกหรือไม่

ขั้นที่ 4 ผู้เรียนทบทวนจุดยืนในค่านิยมของตนเอง

ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพิจารณาปรับเปลี่ยน หรือยืนยันในค่านิยมที่ยึดถือ

ขั้นที่ 5 ผู้เรียนตรวจสอบและยืนยันจุดยืนใหม่/เก่า ของตนอีกครั้งและผู้เรียนพยายาม

หาข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาสนับสนุนค่านิยมของตนเพื่อยืนยันว่าสิ่งที่ตนยึดถืออยู่นั้นเป็นค่านิยม ที่แท้จริงของตน

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะเกิดความกระจำงในความคิดของตนเกี่ยวกับค่านิยม และเกิดความเข้าใจในตนเอง รวมทั้งผู้สอนได้เรียนรู้และเข้าใจความคิดของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีการมองโลกในมุมกว้างขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาความสามารถในการตัดใจของผู้เรียนด้วย

รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ (Role playing model)

ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ พัฒนาขึ้น โดย แชฟเทล และแชฟเทล (ShafTel and ShafTel) ซึ่งให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล เขากล่าวว่า บุคคลสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองได้จากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และความรู้สึกนึกคิดและค่านิยมต่าง ๆ ของบุคคลก็เป็นผลมาจากการที่บุคคลมีการปะทะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบข้าง และได้สั่งสมไว้ภายในลึก ๆ โดยที่บุคคลอาจไม่รู้ตัวเลยก็ได้ การสวมบทบาทสมมติเป็นวิธีการที่ช่วยให้บุคคลแสดงความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ที่อยู่ภายในออกมา ทำให้สิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่เปิดเผยออกมา และนำมาศึกษาทำความเข้าใจกันได้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง เกิดความเข้าใจในตนเอง ในขณะเดียวกัน การที่บุคคลสวมบทบาททำให้ผู้อื่น ก็สามารถช่วยให้ผู้เกิดความเข้าใจในความคิด ค่านิยม และพฤติกรรมของผู้อื่นได้เช่นเดียวกัน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในตนเอง เข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้อื่น และเกิดการปรับเปลี่ยนเจตคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของตนให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม

กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 นำเสนอสถานการณ์ปัญหาและบทบาทสมมติ ผู้สอนนำเสนอ สถานการณ์ ปัญหา และบทบาทสมมติ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริงและมีระดับรายละเอียดมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน ถ้าต้องการให้ผู้เรียนเปิดเผยความคิด ความรู้สึกของตนมาก บทบาทที่ให้อาจมีลักษณะเปิดกว้าง กำหนดรายละเอียดให้น้อย แต่ถ้าต้องการจะเจาะประเด็นเฉพาะอย่าง บทบาทสมมติอาจกำหนดรายละเอียดควบคุมการแสดงของผู้เรียนให้มุ่งไปประเด็นเฉพาะนั้น

ขั้นที่ 2 เลือกผู้แสดง ผู้สอนและผู้เรียนจะร่วมกันเลือกผู้แสดง หรือให้ผู้เรียนอาสาสมัครก็ได้ แล้วแต่ความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ และการวินิจฉัยของผู้สอน

ขั้นที่ 3 จัดฉาก การจัดฉากนั้น จัดได้ตามความพร้อมและสภาพการณ์ที่เป็นอยู่

ขั้นที่ 4 เตรียมผู้สังเกตการณ์ ก่อนการแสดงผู้สอนจะต้องเตรียมผู้ชมว่า ควรสังเกตอะไร และปฏิบัติตัวอย่างไร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี

ขั้นที่ 5 แสดง ผู้แสดงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการที่จะทำให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราวหรือเหตุการณ์ ผู้แสดงจะต้องแสดงออกตามบทบาทที่ตนได้รับให้ดีที่สุด

ขั้นที่ 6 อภิปรายและประเมินผล การอภิปรายส่วนใหญ่จะแบ่งเป็นกลุ่มย่อย การอภิปรายจะเป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ การแสดงออกของผู้แสดง และควรเปิดโอกาสให้ผู้แสดงความคิดเห็นด้วย

ขั้นที่ 7 แสดงเพิ่มเติม ควรมีการแสดงเพิ่มเติม หากผู้เรียนเสนอแนะทางออกอื่นนอกเหนือจากที่ได้แสดงไปแล้ว

ขั้นที่ 8 อภิปรายและประเมินผลอีกครั้ง หลักจากการแสดงเพิ่มเติมกลุ่มควรอภิปราย และประเมินผลเกี่ยวกับการแสดงครั้งใหม่ด้วย

ขั้นที่ 9 แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุปการเรียนรู้ แต่ละกลุ่มสรุปผลการอภิปรายของกลุ่มตน และหาข้อสรุปรวม หรือการเรียนรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดเห็น ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมของบุคคล

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ของผู้อื่น รวมทั้งมีความเข้าใจในตนเองมากขึ้น

รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นโดยนักการศึกษาไทย

ทิสนา แจมมณี (2550, หน้า 275-284) ได้นำเสนอไว้ 4 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบการเรียนการสอนทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์ พัฒนาโดย สุมน อมรวิวัฒน์ (2533)

รูปแบบการเรียนการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ พัฒนาโดย สุมน อมรวิวัฒน์ (2533)

รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดเป็นเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมไทยพัฒนาโดย หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หน้า โมเดลซิปปา (CIPPA) พัฒนาโดย ทิสนา แจมมณี (2550)

รูปแบบการเรียนการสอนทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์ พัฒนาโดย สุมน อมรวิวัฒน์ (2533)

ทฤษฎี/ หลักการแนวคิดของรูปแบบ

สุนน อมรวิวัฒน์ (2533) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนี้ขึ้นมาจากแนวคิดที่ว่า การศึกษาที่แท้จริงสัมพันธ์สอดคล้องกับการดำเนินทางชีวิต ซึ่งต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งทุกข์ สุข ความสมหวัง และความผิดหวังต่าง ๆ การศึกษาที่แท้จริงช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้น และสามารถเอาชนะปัญหาเหล่านั้นได้ โดย 1) การเผชิญได้แก่ การเรียนรู้ที่จะเข้าใจภาวะที่ต้องเผชิญ (2) การผจญ คือ การเรียนรู้วิธีการต่อสู้กับปัญหาอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรมและมีหลักการ (3) การผสมผสาน ได้แก่ การเรียนรู้ที่จะผสมผสานวิธีการต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาให้สำเร็จ และ (4) การเผด็จ คือ การลงมือแก้ปัญหาให้หมดไป โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาสืบเนื่องต่อไปอีก

สุนน อมรวิวัฒน์ (2533) ได้นำแนวคิดดังกล่าวผสมผสานกับหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ และจัดเป็นกระบวนการเรียนการสอนขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มุ่งพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและทักษะกระบวนการต่าง ๆ จำนวนมาก อาทิ กระบวนการคิด (โยนิโสมนสิการ) กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการประเมินค่าและตัดสินใจ และกระบวนการสื่อสาร ฯลฯ รวมทั้งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในการแก้ปัญหาและการดำรงชีวิต

กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

กระบวนการดำเนินการมี ดังนี้

1. ขั้นนำ การสร้างศรัทธา

1.1 ผู้สอนจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับเนื้อหา ของบทเรียน และเร้าใจให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของบทเรียน

1.2 ผู้สอนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน แสดงความรัก ความเมตตา จริงใจ ต่อผู้เรียน

2. ขั้นสอน

2.1 ผู้สอนหรือผู้เรียนนำเสนอสถานการณ์ปัญหา หรือกรณีตัวอย่าง มาฝึกทักษะ การคิดและการปฏิบัติในกระบวนการเผชิญสถานการณ์

2.2 ผู้เรียนฝึกทักษะการแสวงหาและรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ และหลักการ ต่าง ๆ โดยฝึกหัดการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารกับแหล่งอ้างอิงหลาย ๆ แหล่ง และตรวจสอบลักษณะ ของข้อมูลข่าวสารว่า เป็นข้อมูลข่าวสารที่ง่ายหรือยาก ชรรมดาหรือซับซ้อน แคบ

หรือกว้าง คลุมเครือหรือชัดเจน มีความจริงหรือความเท็จมากกว่า มีองค์ประกอบเดียว หรือหลายองค์ประกอบ มีระบบหรือยุ่งเหยิงสับสน มีลักษณะเป็นนามธรรมหรือรูปธรรม มีแหล่งอ้างอิงหรือเลื่อนลอย มีเจตนาดีหรือร้าย และเป็นสิ่งที่ควรรู้หรือไม่ควรรู้

2.3 ผู้เรียนฝึกสรุปประเด็นสำคัญ ฝึกการประเมินค่า เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาว่าทางใดดีที่สุด โดยใช้วิธีคิดหลาย ๆ วิธี (โยนิโสมนสิการ) ได้แก่ การคิดสืบสาวเหตุปัจจัย การคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ การคิดแบบสามัญลักษณะ คือคิดแบบแก้ปัญหา คิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ คือคิดให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างหลักการและความมุ่งหมาย คิดแบบคุณโทษทางออก คิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม คิดแบบใช้อุบายปลูกเร้าคุณธรรม และคิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน

2.4 ผู้เรียนฝึกทักษะการเลือก และตัดสินใจ โดยการฝึกประเมินค่าตามเกณฑ์ที่ถูกต้อง ด้งาม เหมาะสม ฝึกการวิเคราะห์ผลดี ผลเสียที่เกิดขึ้นจากทางเลือกต่าง ๆ และฝึกการใช้หลักการ ประสพการณ์ และการทำนาย มาใช้ในการเลือกหาทางเลือกที่ดีที่สุด

2.5 ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามทางเลือกที่ได้คัดเลือกไว้ ผู้สอนให้คำปรึกษาแนะนำ หนักัลยาคณิต โดยปฏิบัติให้เหมาะสมตามหลักสัปปุริสธรรม 7

3. ชั้นสรุป

3.1 ผู้เรียนแสดงออกด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การพูด เขียน แสดง หรือกระทำในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับความสามารถและวัย

3.2 ผู้เรียนและผู้สอนสรุปบทเรียน

3.3 ผู้สอนวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะได้พัฒนาความสามารถในการเผชิญปัญหา และสามารถคิดและตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม

รูปแบบการเรียนการสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการ โดยสุมน อมรวิวัฒน์
ทฤษฎี/ หลักการ/ แนวคิดของรูปแบบ

ในปี พ.ศ. 2528 สุมน อมรวิวัฒน์ นักการศึกษาไทยผู้มีชื่อเสียงและมีผลงานทางการศึกษาจำนวนมาก ได้นำแนวคิดจากหนังสือพุทธธรรมของพระราชวรมุนี (ประยูรค์ ปยุตโต) เกี่ยวกับการสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการ มาสร้างเป็นหลักการและขั้นตอนการสอนตามแนวพุทธวิธีขึ้น รูปแบบการเรียนการสอนนี้พัฒนาขึ้นจากหลักการที่ว่า ครูเป็นบุคคลสำคัญที่สามารถจัดสภาพแวดล้อม แรงจูงใจ และวิธีการสอนให้ศิษย์เกิดศรัทธาที่จะเรียนรู้ การได้ฝึกฝนวิธีการคิด

โดยแบบคาบและนำไปสู่การปฏิบัติจนประจักษ์จริงโดยครูทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรช่วยให้ศิษย์มีโอกาสคิด และแสดงออกอย่างถูกวิธี จะสามารถช่วยพัฒนาให้ศิษย์เกิดปัญญาและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มุ่งพัฒนาความสามารถในการคิด (โยนิโสมนสิการ) การตัดสินใจและการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระที่เรียน

กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

1. ขั้นนำ การสร้างเจตคติที่ดีต่อครู วิธีการเรียน และบทเรียน

1.1 จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสม ได้แก่ เหมาะสมกับระดับของชั้น วิชาของผู้เรียน วิธีการเรียนการสอนและเนื้อหาของบทเรียน

1.2 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับลูกศิษย์ ครูเป็นกัลยาณมิตร หมายถึง ครูทำตนให้เป็นที่เคารพรักของศิษย์ โดยมีบุคลิกภาพที่ดี สะอาด แจ่มใส และสำรวม มีสุขภาพจิตดี มีความมั่นใจในตนเอง การเสนอสิ่งเร้าและแรงจูงใจ

1.3 ใช้สื่อการเรียนการสอน หรืออุปกรณ์และวิธีการต่าง ๆ เพื่อเร้าความสนใจ เช่น การจัดป้ายนิเทศ นิทรรศการ เสนอเอกสาร ภาพ กรณีปัญหา กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง เป็นต้น

1.4 จัดกิจกรรมขั้นนำที่สนุก น่าสนใจ

1.5 ศิษย์ได้ตรวจสอบความรู้ ความสามารถของตน และได้รับทราบผลทันที

2. ขั้นสอน

2.1 ครูเสนอปัญหาที่เป็นสาระสำคัญของบทเรียน หรือเสนอหัวข้อประเด็นสำคัญของบทเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ

2.2 ครูแนะนำแหล่งวิทยาการและแหล่งข้อมูล

2.3 ครูฝึกการรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ และหลักการ โดยใช้ทักษะที่เป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ เช่น ทักษะทางวิทยาศาสตร์ และทักษะทางสังคม

2.4 ครูจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด ลงมือค้นคว้า คิดวิเคราะห์ และสรุปความคิด

2.5 ครูฝึกสรุปประเด็นของข้อมูล ความรู้ และเปรียบเทียบประเมินค่า โดยวิธีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทดลอง ทดสอบ จัดเป็นทางเลือกและทางออกของการแก้ปัญหา

2.6 ศิษย์ดำเนินการเลือกและตัดสินใจ

2.7 ศิษย์ทำกิจกรรมฝึกปฏิบัติเพื่อพิสูจน์ผลการเลือก และการตัดสินใจ

3. ขั้นสรุป

3.1 ครูและศิษย์รวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์ปฏิบัติทุกขั้นตอน

3.2 ครูและศิษย์อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้

3.3 ครูและศิษย์สรุปผลการปฏิบัติ

3.4 ครูและศิษย์สรุปบทเรียน

3.5 ครูวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะพัฒนาทักษะในการคิด การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดเป็นเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมไทย โดยหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

ทฤษฎี/ หลักการ/ แนวคิดของรูปแบบ

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้พัฒนารายวิชา “การคิดเป็นเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมไทย” ขึ้น เพื่อพัฒนานักเรียนระดับมัธยมศึกษาให้สามารถคิดเป็น รู้จัก และเข้าใจตนเอง รายวิชาประกอบด้วยเนื้อหา 3 เรื่อง คือ

1. การพัฒนาความคิด (สติปัญญา)
2. การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม (ศีลธรรม) และ
3. การพัฒนาอารมณ์ ความรู้สึก

ส่วนกิจกรรมที่ใช้เป็นกิจกรรมปฏิบัติการ 4 กิจกรรม ได้แก่

1. กิจกรรมปฏิบัติการ “พัฒนากระบวนการคิด”
2. กิจกรรมปฏิบัติการ “การพัฒนารากฐานความคิด”
3. กิจกรรมปฏิบัติการ “ปฏิบัติการในชีวิตจริง” และ
4. กิจกรรมปฏิบัติการ “ประเมินผลการพัฒนาประสิทธิภาพของชีวิตและงาน”

ในส่วนกิจกรรมปฏิบัติการพัฒนากระบวนการคิด หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้พัฒนาแบบแผนในการสอนซึ่งประกอบด้วยขั้นการสอน 5 ขั้น โดยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับการคิดเป็นของ โกวิทซ์ วรพิพัฒน์ ที่ว่า “คิดเป็น” เป็นการแสดงศักยภาพของมนุษย์ในการชี้นำชะตาชีวิตของตนเอง โดยการพยายามปรับตัวเองและสิ่งแวดล้อมให้ผสมผสานกลมกลืนกัน ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาซึ่งประกอบด้วยการพิจารณาข้อมูล 3 ด้าน ได้แก่ ข้อมูลตนเอง ข้อมูลสังคม และสิ่งแวดล้อมและข้อมูลทางวิชาการ เพื่อเป้าหมายที่สำคัญ คือมีความสุข

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มุ่งช่วยพัฒนากระบวนการคิด ให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น คือคิดโดยพิจารณาข้อมูล 3 ด้าน ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อม และข้อมูลทางวิชาการ เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตในสังคมไทยอย่างมีความสุข

กระบวนการเรียนการสอน

ขั้นที่ 1 ขั้นการสืบค้นปัญหา เฝ้าดูสถานการณ์ในวิถีการดำรงชีวิต ผู้สอนอาจนำเสนอสถานการณ์ให้ผู้เรียนสืบค้นปัญหา หรืออาจใช้สถานการณ์และปัญหาจริงที่ผู้เรียนประสบมาในชีวิตของตนเอง หรือผู้สอนอาจจัดเป็นสถานการณ์จำลอง หรือนำผู้เรียนไปเฝ้าดูสถานการณ์นอกห้องเรียนก็ได้ สถานการณ์ที่ใช้ในการศึกษา อาจเป็นสถานการณ์เกี่ยวกับตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม หรือหลักวิชาการก็ได้ เช่น สถานการณ์เกี่ยวกับเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคม ครอบครัว การเรียน การทำงาน และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ขั้นรวบรวมข้อมูลและผสมผสานข้อมูล 3 ด้าน

เมื่อค้นพบปัญหาแล้วให้ผู้เรียนศึกษาข้อมูลความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์นั้น โดยรวบรวมข้อมูลให้ครบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านที่เกี่ยวกับตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม และด้านหลักวิชาการ

ขั้นที่ 3 ขั้นการตัดสินใจอย่างมีเป้าหมาย

เมื่อมีข้อมูลพร้อมแล้ว ให้ผู้เรียนแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหา โดยพิจารณาไตร่ตรองถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง ผู้อื่น และสังคมโดยส่วนรวม และตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดคือทางเลือกที่เป็นไปเพื่อการเกื้อกูลชีวิตทั้งหลาย

ขั้นที่ 4 ขั้นปฏิบัติและตรวจสอบ

เมื่อตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติได้แล้ว ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองหรือร่วมมือกับกลุ่มตามแผนงานที่กำหนดไว้อย่างพากเพียร ไม่ทอดทิ้ง

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล และวางแผนพัฒนา

เมื่อปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดไว้ลุล่วงแล้ว ให้ผู้เรียนประเมินผลการปฏิบัติว่าการปฏิบัติประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีปัญหา อุปสรรคอะไร และเกิดผลดีผลเสียอะไรบ้าง และวางแผนงานที่จะพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัตินั้นให้ได้ผลสมบูรณ์ขึ้น หรือวางแผนงานในการพัฒนาเรื่องใหม่ต่อไป

ผลที่เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้ทดลองใช้รูปแบบดังกล่าวในการสอนนักเรียนชั้นระดับมัธยมศึกษาแล้วพบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดเป็น สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นมากขึ้น เข้าใจระบบความสัมพันธ์ในสังคม และเกิดทักษะ และเจตคติต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หน้า โมเดลซิปปา (CIPPA model) หรือรูปแบบประสานห้าแนวคิด โดย ทิศนา แหมมณี

ทฤษฎี/ หลักการ/ แนวคิดของรูปแบบ

ทิศนา แหมมณี รองศาสตราจารย์ ประจำคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้พัฒนารูปแบบนี้ขึ้นจากประสบการณ์ที่ได้ใช้แนวคิดทางการศึกษาต่าง ๆ ในการสอนมาเป็นเวลา 30 ปี และพบว่าแนวคิดจำนวนหนึ่งสามารถใช้ได้ผลดีตลอดมา ผู้เขียนจึงได้นำแนวคิดเหล่านั้นมาประสานกัน ทำให้เกิดเป็นแบบแผนขึ้นแนวคิดดังกล่าวได้แก่ 1) แนวคิดการสร้างความรู้ 2) แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้แบบร่วมมือ 3) แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือในการเรียนรู้ 4) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้และกระบวนการ และ 5) แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้

ทิศนา แหมมณี (2550) ได้ใช้แนวคิดเหล่านี้ในการจัดการเรียนการสอน โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะที่ให้ผู้เรียนจะต้องเรียนด้วยตนเองและพึ่งตนเองแล้ว ยังต้องพึ่งการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับเพื่อน บุคคลอื่น ๆ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วย รวมทั้งต้องอาศัยทักษะกระบวนการ (Process skills) ต่าง ๆ จำนวนมาก เป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ นอกจากนั้นการเรียนรู้จะเป็นไปอย่างต่อเนื่องได้ดี หากผู้เรียนผู้เรียนอยู่ในสภาพที่มีความพร้อมในการรับรู้ และเรียนรู้ มีประสาทการรับรู้ที่ตื่นตัว ไม่เฉื่อยชา ซึ่งสิ่งที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนอยู่ในสภาพดังกล่าวได้ก็คือ การให้มีการเคลื่อนไหวทางกาย (Physical participation) อย่างเหมาะสม กิจกรรมที่มีลักษณะดังกล่าวนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง และความรู้ความเข้าใจที่เกิดขึ้น จะมีความลึกซึ้งและอยู่คงทนมากขึ้น หากผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้ที่ไปประยุกต์ใช้ (Application) ในสถานการณ์ที่หลากหลาย ด้วยแนวคิดดังกล่าว จึงเกิดแบบแผน “CIPPA” ขึ้น ซึ่งผู้สอนสามารถนำแนวคิดทั้ง 5 ดังกล่าวไปใช้เป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้มีคุณภาพได้

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง โดยการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ จำนวนมาก อาทิ กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และกระบวนการแสวงหาความรู้

กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ซีปปา (CIPPA) เป็นหลักการซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน การจัดกระบวนการเรียนการสอนตามหลัก “CIPPA” รูปแบบหนึ่งซึ่งผู้เขียนได้เสนอไว้ และได้มีการนำไปทดลองใช้แล้วได้ผลดี ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการ 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิม

ขั้นนี้เป็นการดึงดูความรู้เดิมของผู้เรียนในเรื่องที่จะเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของตน ซึ่งผู้สอนอาจใช้วิธีการต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย

ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่

ขั้นนี้เป็นการแสวงหาข้อมูลความรู้ใหม่ของผู้เรียนจากแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้ต่าง ๆ ซึ่งครูอาจจัดเตรียมมาให้ผู้เรียนหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนไปแสวงหาก็ได้

ขั้นที่ 3 การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล/ ความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจกับข้อมูล/ ความรู้ที่หามาได้ ผู้เรียนจะต้องสร้างความหมายของข้อมูล/ ประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ด้วยตนเอง เช่น ใช้กระบวนการคิด และกระบวนการกลุ่มในการอภิปรายและสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลนั้น ๆ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการเชื่อมโยงกับความรู้เดิม

ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม

ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนอาศัยกลุ่มเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจของตน รวมทั้งขยายความรู้ความเข้าใจของตนให้กว้างขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้แบ่งปันความรู้ความเข้าใจของตนให้แก่ผู้อื่น และได้รับประโยชน์จากความรู้ ความเข้าใจของผู้อื่นไปพร้อม ๆ กัน

ขั้นที่ 5 การสรุปและจัดระเบียบความรู้

ขั้นนี้เป็นขั้นของการสรุปความรู้ที่ได้รับทั้งหมด ทั้งความรู้เดิมและความรู้ใหม่ และจัดสิ่งที่เรียนให้เป็นระบบระเบียบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ง่าย

ขั้นที่ 6 การปฏิบัติ และ/หรือ การแสดงผลงาน

หากข้อความรู้ที่ได้เรียนรู้มาไม่มีการปฏิบัติ ขั้นนี้จะเป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงผลงานการสร้างความรู้ของตนให้ผู้อื่นรับรู้ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้ต่อยอดหรือตรวจสอบความเข้าใจของตนและช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์แต่หากต้องมีการปฏิบัติตามข้อความรู้ที่ได้ ขั้นนี้จะเป็นขั้นการปฏิบัติ และมีการแสดงผลงานที่ได้ปฏิบัติด้วย

ขั้นที่ 7 การประยุกต์ใช้ความรู้

ขั้นนี้เป็นขั้นของการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการนำความรู้ความเข้าใจของตนไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ที่หลากหลายเพื่อเพิ่มความชำนาญ ความเข้าใจ ความสามารถในการแก้ปัญหา และความจำเป็นในเรื่องนั้น ๆ

หลังจากประยุกต์ใช้ความรู้ อาจมีการนำเสนอผลงานจากการประยุกต์อีกครั้งหนึ่งก็ได้ หรืออาจไม่มีการนำเสนอผลงานในขั้นที่ 6 แต่นำมารวมแสดงในตอนท้ายหลังการประยุกต์ใช้ก็ได้เช่นกัน

ขั้นตอนตั้งแต่ขั้นที่ 1-6 เป็นกระบวนการสร้างความรู้ (Construction of knowledge) ซึ่งครูสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีโอกาสปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน (Interaction) และฝึกฝนทักษะกระบวนการต่าง ๆ (Process learning) อย่างเนื่อง เนื่องจากขั้นตอนแต่ละขั้นตอนช่วยให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมหลากหลายที่มีลักษณะให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางกาย ทางสติปัญญา ทางอารมณ์ และทางสังคม อย่างเหมาะสม อันช่วยให้ผู้เรียนตื่นตัว (Active) สามารถรับรู้ และเรียนรู้ได้อย่างดี จึงกล่าวได้ว่า ขั้นตอนทั้ง 6 มีคุณสมบัติตามหลักการ CIPP ส่วนขั้นตอนที่ 7 เป็นขั้นตอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ (Application) จึงทำให้รูปแบบนี้มีคุณสมบัติครบตามหลัก CIPPA

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนรู้แบบ

ผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียน สามารถอธิบาย ชี้แจง ตอบคำถามได้ดี นอกจากนั้นยังได้พัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นกลุ่ม การสื่อสาร รวมทั้งเกิดความใฝ่รู้ด้วย

กระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอน

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา นักการศึกษาไทยได้พยายามที่จะเสนอแนวคิดเพื่อการพัฒนาการศึกษาและการเรียนการสอนของไทยตลอดมา แต่เริ่มได้รับการตอบรับจากสังคมเมื่อเกิดการเคลื่อนไหวเพื่อการปฏิรูปกันอย่างกว้างขวางในช่วง 4 – 5 ปี หลังนี้วิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศไทยปี พ.ศ. 2540 ได้ทำให้ประเทศตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมาก จึงปรากฏว่านอกจากนักการศึกษาแล้ว ยังมีนักคิดจากวงการอื่นที่หันมาให้ความสนใจการศึกษาและแนวความคิดต่างๆ อย่างหลากหลาย...ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอน จำนวน 7 กระบวนการ..ถึงแม้ว่าจะยังไม่ได้รับการนำไปทดลองใช้ และทดสอบ พิสูจน์ อย่างเป็นทางการ แต่ก็ยังเป็นกระบวนการที่ได้รับความสนใจจากวงการการศึกษาไทยเป็นอย่างมาก ได้แก่

1. กระบวนการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 โดย สาโรช บัวศรี
2. กระบวนการกัลยาณมิตร โดย สุมน อมรวิวัฒน์
3. กระบวนการทางปัญญา โดย ประเวศ วะสี

4. กระบวนการคิดโดย เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

5. กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และมีติการคิด โดย ทิศนา แคมมณี และคณะ กระบวนการสอนค่านิยม และจริยธรรม โดย โกวิท ประวาลพุกษ์ (ทิศนา แคมมณี, 2550, หน้า 299)

ผู้วิจัยขอนำเสนอในส่วนที่เป็นรายละเอียดของกระบวนการสอนค่านิยม และจริยธรรม โดย โกวิท ประวาลพุกษ์ เพราะเป็นกระบวนการสอนโดยตรงของการพัฒนาจิตสาธารณะ ของนักศึกษาครุศาสตร์ และมีกระบวนการอื่นแทรกอยู่บ้างตามวิธีสอนจึงได้ตัดกระบวนการที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ กระบวนการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 โดย สาโรช บัวศรี กระบวนการ กัลยาณมิตร โดย สุนน อมรวิวัฒน์ และกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และมีติการคิด โดย ทิศนา แคมมณี และคณะ รายละเอียดของกระบวนการดังกล่าว มีดังนี้

กระบวนการสอนค่านิยมและจริยธรรม โดย โกวิท ประวาลพุกษ์

โกวิท ประวาลพุกษ์ นักวิชาการคนสำคัญท่านหนึ่งในวงการศึกษายได้เสนอความคิด เกี่ยวกับการพัฒนาค่านิยมและจริยธรรมไว้ว่า ควรเริ่มต้นด้วยการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม ผู้เรียน สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกประเมินปัญหาเชิงจริยธรรม และดำเนินการสอนตามขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดพฤติกรรมทางจริยธรรมที่พึงปรารถนา
2. เสนอตัวอย่างพฤติกรรมปัจจุบัน
3. ประเมินปัญหาเชิงจริยธรรม
4. แลกเปลี่ยนผลการประเมิน
5. ฝึกพฤติกรรมโดยมีผลสำเร็จ
6. เพิ่มระดับความขัดแย้ง
7. ให้ผู้เรียนประเมินตนเอง
8. กระตุ้นให้ผู้เรียนยอมรับตัวเอง

กระบวนการกัลยาณมิตร โดย สุนน อมรวิวัฒน์

สุนน อมรวิวัฒน์ ราชบัณฑิต สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง สาขาการศึกษา ครุศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกิตติมเชิของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้อธิบายกระบวนการกัลยาณมิตรไว้ว่า เป็นกระบวนการประสานสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อจุดมุ่งหมาย 2 ประการ คือ

1. ชีวทางบรรเทาทุกข์

2. ชีวสุขเกษมสันต์ กระบวนการกลัยามิตรใช้หลักการที่พิสูจน์แล้วว่าเป็นหลักการที่ช่วยให้คนพ้นทุกข์ได้ คือหลักอริยสัจ 4 มาใช้ควบคู่กับหลักกลัยามิตรธรรม 7 ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีกระบวนการหรือขั้นตอน 8 ขั้นตอนด้วยกัน ดังนี้

2.1 สร้างความไว้วางใจตามหลักกลัยามิตรธรรม 7 ได้แก่ การที่ผู้สอนวางตนให้เป็นที่น่าเคารพรัก เป็นที่พึ่งแก่ผู้เรียนได้ มีความรู้และฝึกหัดอบรมและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ สามารถสื่อสาร ชี้แจงให้ศิษย์เกิดความเข้าใจ แจ่มแจ้ง มีความอดทน พร้อมทั้งรับฟังคำปรึกษา และมีความตั้งใจสอนด้วยเมตตา ช่วยเหลือศิษย์พ้นจากทางเสื่อม

2.2 การกำหนดและจับประเด็นปัญหา (ขั้นทุกข์)

2.3 การร่วมกันคิดวิเคราะห์เหตุของปัญหา (ขั้นสมุหทัย)

2.4 การจัดลำดับความเข้มของระดับปัญหา (ขั้นสมุหทัย)

2.5 การกำหนดจุดหมาย หรือสภาวะพ้นปัญหา (ขั้นนิโรธ)

2.6 การร่วมกันคิดวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของการแก้ปัญหา (ขั้นนิโรธ)

2.7 การจัดลำดับจุดหมายของภาวะพ้นปัญหา (ขั้นนิโรธ)

2.8 การปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหามาตามแนวทางที่ถูกต้อง (ขั้นมรรค)

กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และมิติการคิด โดย ทิศนา แจมมณี และคณะ

ทิศนา แจมมณี และคณะ ได้ศึกษาค้นคว้า และจัดมิติของการคิดไว้ 6 ด้าน คือ

1. มิติด้านข้อมูลหรือเนื้อหาที่ใช้ในการคิด การคิดของบุคคลจะเกิดขึ้นได้ต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 2 ส่วน คือ เนื้อหาที่ใช้ในการคิด และกระบวนการคิด คือต้องมีการคิดอะไรควบคู่ไปกับการคิดอย่างไร ซึ่งเรื่องหรือข้อมูลที่คิดนั้น มีจำนวนมากเกินกว่าที่จะกำหนดได้ อย่างไรก็ตามอาจจัดกลุ่มใหญ่ ๆ ได้เป็น 3 กลุ่ม คือ ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ข้อมูลเกี่ยวกับสังคม และสิ่งแวดล้อมและข้อมูลวิชาการ

2. มิติด้านคุณสมบัติที่เอื้ออำนวยต่อการคิด ได้แก่ คุณสมบัติส่วนตัวของบุคคลซึ่งมีผลโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อการคิดและคุณภาพของการคิด เช่น ความใจกว้าง ความใฝ่รู้ ความกระตือรือร้น ความกล้าเสี่ยง เป็นต้น

3. มิติด้านทักษะการคิด หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนที่บุคคลใช้ในการคิดจัดได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ ทักษะการคิดทักษะพื้นฐาน (Basic thinking skills) ประกอบด้วยทักษะที่ใช้ในการสื่อสาร เช่น ทักษะการอ่าน การพูด การเขียน ฯลฯ ทักษะการคิดที่เป็นแกน (Core thinking

skills) เช่น ทักษะการสังเกต การเปรียบเทียบ เชื่อมโยง ฯลฯ และทักษะ การคิดขั้นสูง (Higher thinking skills) เช่น ทักษะการนิยาม การสร้าง การสังเคราะห์ การจัดระบบ ฯลฯ ทักษะการคิดขั้นสูงมักประกอบด้วย กระบวนการ หรือขั้นตอนที่ซับซ้อนมากกว่าทักษะการคิดขั้นต่ำกว่า

4. มิติด้านลักษณะการคิดเป็นประเภทของการคิดที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งมีความเป็นนามธรรมสูง จำเป็นต้องมีการตีความให้เป็นรูปธรรม จึงจะสามารถเห็นกระบวนการ หรือขั้นตอนการคิดที่ชัดเจนขึ้น เช่น การคิดกว้าง การคิดลึกซึ้ง การคิดละเอียด เป็นต้น

5. มิติด้านกระบวนการคิด เป็นการคิดที่ประกอบด้วยขั้นตอนหลักหลายขั้นตอน ซึ่งจะนำผู้คิดไปสู่เป้าหมายเฉพาะของการคิดนั้น โดยขั้นตอนหลักเหล่านั้นจำเป็นต้องอาศัยทักษะการคิดย่อย ๆ จำนวนมากบ้าง น้อยบ้าง เช่น กระบวนการคิดแก้ปัญหา กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการวิจัย เป็นต้น

6. มิติด้านการควบคุมและประเมินการคิดของตน (Metacognition) เป็นกระบวนการที่บุคคลใช้ในการควบคุมกำกับการรู้คิดของตนเอง มีผู้เรียกการคิดในลักษณะนี้ว่า เป็นการคิดอย่างมียุทธศาสตร์ (Strategic thinking) ซึ่งครอบคลุมการวางแผน การควบคุมกำกับการทำของตนเอง การตรวจสอบความก้าวหน้า และการประเมินผล

นอกจากการนำเสนอมิติการคิดข้างต้นแล้ว ทิศนา แจมมณี และคณะยังได้นำเสนอกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) ซึ่งเป็นผลจากการสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการคิดทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

จุดมุ่งหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

เพื่อให้ ได้ความคิดที่รอบคอบ สมเหตุสมผล ผ่านการพิจารณาปัจจัยรอบด้านอย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง และผ่านการพิจารณากลับกรอง ไตร่ตรอง ทั้งทางด้าน คุณ-โทษ และคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งนั้น มาแล้ว

เกณฑ์ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ผู้ที่คิดอย่างมีวิจารณญาณ จะมีความสามารถ ดังนี้

1. สามารถกำหนดเป้าหมายในการคิดอย่างถูกต้อง
2. สามารถระบุประเด็นในการคิดอย่างชัดเจน
3. สามารถประมวลข้อมูล ทั้งทางด้านข้อเท็จจริง และความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่คิด ทั้งทางกว้าง ทางลึก และไกล
4. สามารถวิเคราะห์ข้อมูล และเลือกข้อมูลที่จะใช้ในการคิดได้
5. สามารถประเมินข้อมูลได้

6. สามารถใช้หลักเหตุผลในการพิจารณาข้อมูล และเสนอคำตอบ/ ทางเลือกที่สมเหตุสมผลได้
7. สามารถเลือกทางเลือก/ ลงความเห็นในประเด็นที่คิดได้
8. ชั่งน้ำหนัก ผลได้ ผลเสีย คุณ – โทษ ในระยะสั้นและระยะยาว
9. ไตร่ตรอง ทบทวนกลับไปมาให้รอบคอบ
10. ประเมินทางเลือกและลงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่คิด (ทิสนา แจมมณี, 2550, หน้า 142-237)

วิธีสอน

“วิธีสอน” คือ ขั้นตอนที่ผู้สอนดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปตามองค์ประกอบและขั้นตอนสำคัญอันเป็นลักษณะเฉพาะหรือลักษณะเด่นที่ขาดไม่ได้ของวิธีนั้น (ทิสนา แจมมณี, 2555, หน้า 232) ซึ่งวิธีสอนแต่ละวิธีจะมีลักษณะเด่นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเอื้ออำนวยให้การสอนที่เน้นให้เกิดผลการเรียนรู้เฉพาะทางหรือคุณลักษณะที่ต้องการเน้นบรรลุเป้าหมายได้ดีเป็นพิเศษ และเนื่องจากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยต้องการออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาครุศาสตร์การสอนที่สอดคล้องคุณธรรมจริยธรรมซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการสำคัญที่จะพานักศึกษาไปสู่เป้าหมาย คือ การเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะและเป็นครูที่ดีในอนาคต ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาวิธีการสอนสอดคล้องคุณธรรมและจริยธรรมในระดับอุดมศึกษา ควบคู่ไปกับวิธีสอนที่สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยคัดค้านำเสนอ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ทิสนา แจมมณี (2555, หน้า 234-368) ได้เสนอรายละเอียดของวิธีสอนต่าง ๆ ไว้ตามกรอบ ดังนี้

1. ความหมายของวิธีสอนนั้น
2. วัตถุประสงค์ของวิธีสอนนั้น
3. องค์ประกอบสำคัญ (ที่ขาดไม่ได้) ของวิธีสอนนั้น
4. ขั้นตอนสำคัญ (ที่ขาดไม่ได้) ของวิธีสอนนั้น
5. เทคนิค และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการใช้วิธีสอนนั้นให้มีคุณภาพสูงสุด
6. ข้อดี และข้อเสียของวิธีสอนนั้น

วิธีสอนโดยใช้การนิรนัย (Deduction)

ความหมาย

วิธีการสอนโดยใช้การนิรนัย คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎี หลักการ กฎ หรือสรุปในเรื่องที่เรียน แล้วจึงให้ตัวอย่างการใช้ทฤษฎี/ หลักการ/ กฎ หรือข้อสรุปนั้น หลาย ๆ ตัวอย่าง หรืออาจให้ผู้เรียนฝึกทฤษฎี/ หลักการ/ กฎ หรือข้อสรุปนั้น ๆ อย่างลึกซึ้ง หรือ กล่าวสั้น ๆ ได้ว่าเป็นการสอนจากหลักการไปสู่ตัวอย่างย่อย ๆ

วัตถุประสงค์

วิธีการสอนโดยใช้การนิรนัย เป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หลักการ และสามารถนำหลักดังกล่าวไปใช้ได้

องค์ประกอบที่สำคัญ (ที่ขาดไม่ได้) ของวิธีสอน

1. มีผู้สอน และผู้เรียน
2. มีทฤษฎี/ หลักการ/ กฎ หรือข้อสรุปต่างๆ
3. มีตัวอย่างสถานการณ์ที่หลากหลาย ที่สามารถนำทฤษฎี/ หลักการ/ กฎ หรือข้อสรุป

ไปใช้ในหลักการที่หลากหลาย

4. มีผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจากการนำหลักการไปใช้

ขั้นตอนสำคัญ (ที่ขาดไม่ได้) ของการสอน

1. ผู้สอนถ่ายทอดความรู้/ทฤษฎี/ หลักการ/ กฎ/ ข้อสรุป ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้

ด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

2. ผู้สอนให้ตัวอย่างสถานการณ์ที่หลากหลาย ที่สามารถนำความรู้ที่ได้เรียนมาไปใช้
3. ผู้สอนให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ นำความรู้ความเข้าใจที่เกิดขึ้นไปใช้ในสถานการณ์ใหม่
4. ผู้สอนให้ผู้เรียนวิเคราะห์และอภิปรายการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น
5. ผู้สอนวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

เทคนิคและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการใช้วิธีสอนโดยการนิรนัยให้มีประสิทธิภาพ

1. การเตรียมการ ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจ ทฤษฎี/ หลักการ/ กฎ หรือข้อสรุป ที่ต้องการสอนแก่ผู้เรียน และหาวิธีที่เหมาะสมในการถ่ายทอดหรือนำเสนอเนื้อหาสาระเหล่านั้นแก่ผู้เรียน และหาวิธีที่เหมาะสมในการถ่ายทอดหรือนำเสนอเนื้อหาสาระเหล่านั้นแก่ผู้เรียน นอกจากนั้น ครูจำเป็นต้องเตรียมตัวอย่างที่ผู้เรียนสามารถนำเนื้อหาสาระเหล่านั้นไปใช้ให้เกิดผลสำเร็จ ตัวอย่างควรเป็นสถานการณ์ที่มีความหลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอด และความเข้าใจที่ชัดเจน

2. การนำเสนอความรู้ ทฤษฎี/ หลักการ/ กฎ หรือข้อสรุป แก่ผู้เรียน ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจในสิ่งที่จะสอนเป็นอย่างดี รวมทั้งหาวิธีการที่เหมาะสมในการนำเสนอเนื้อหาสาระนั้นให้แก่ผู้เรียน จนกระทั่งผู้เรียนเกิดความเข้าใจ เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนมีความเข้าใจเพียงพอ ผู้สอนควรทดสอบความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนก่อนให้ฝึกใช้ความรู้

3. การนำเสนอสถานการณ์ใหม่ให้ผู้เรียนฝึกใช้ความรู้ เมื่อเห็นว่าผู้เรียนเกิดความเข้าใจในทฤษฎี/ หลักการ/ กฎ หรือข้อสรุป ที่ให้พอสมควรแล้ว ผู้สอนควรสอนให้ผู้เรียนฝึกการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ซึ่งควรจะมีหลากหลายพอสมควร เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ที่ลึกซึ้งขึ้น

ข้อดี และข้อจำกัด

ข้อดี

1. เป็นวิธีสอนที่ช่วยถ่ายทอดเนื้อหาสาระได้อย่างรวดเร็ว และไม่ยุ่งยาก
2. เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนนำทฤษฎี/ หลักการ ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่
3. เป็นวิธีสอนที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนที่มีความสามารถหรือเรียนรู้ได้เร็ว สามารถพัฒนา

โดยไม่ต้องรอผู้เรียนรู้ได้ช้ากว่า

ข้อจำกัด

1. เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนจำเป็นต้องเตรียมตัวอย่าง/ สถานการณ์/ ปัญหา ที่หลากหลายมาให้ผู้เรียนได้ฝึกทำ
 2. เป็นวิธีสอนที่ขึ้นกับความเข้าใจและความสามารถของผู้สอนในการนำเสนอทฤษฎี/ หลักการ
 3. เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ช้า อาจตามไม่ทันเพื่อน และเกิดปัญหาในการเรียนรู้
- วิธีสอน โดยใช้การอุปนัย (Induction)

ความหมาย

วิธีสอนโดยใช้การอุปนัย คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการนำตัวอย่าง/ ข้อมูล/ ความคิด/ เหตุการณ์/ สถานการณ์/ ปรากฏการณ์ ที่มีหลักการ/ แนวคิด ที่ต้องการนำเสนอให้แก่ผู้เรียน มาให้ผู้เรียนศึกษาวิเคราะห์ จนสามารถดึงหลักการ/ แนวคิดที่แฝงอยู่ออกมา เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ต่อไป กล่าวอย่างสั้น ๆ ได้ว่า เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนสรุปหลักการจากตัวอย่างต่าง ๆ ด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์

วิธีสอนโดยใช้การอุปนัย เป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ สามารถจับหลักการ หรือประเด็นสำคัญด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้หลักการ/แนวคิด หรือ ข้อความรู้อย่างเข้าใจ

องค์ประกอบที่สำคัญ (ที่ขาดไม่ได้) ของวิธีสอน

1. มีผู้สอน และผู้เรียน
2. มีตัวอย่าง/ ข้อมูล/ สถานการณ์/ เหตุการณ์/ ปรากฏการณ์/ ความคิด ที่เป็นลักษณะย่อย ๆ ของสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
3. มีการวิเคราะห์ตัวอย่างต่างๆ เพื่อหาหลักการที่ร่วมกัน
4. มีข้อสรุปที่มีลักษณะเป็นหลักการ/แนวคิด
5. มีผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขั้นตอนสำคัญ (ที่ขาดไม่ได้) ของการสอน

1. ผู้สอน และ/ หรือ ผู้เรียน ยกตัวอย่าง/ ข้อมูล/ สถานการณ์/ เหตุการณ์/ ปรากฏการณ์/ ความคิด ที่เป็นลักษณะย่อยของสิ่งที่จะเรียนรู้
2. ผู้เรียนศึกษาและวิเคราะห์หาหลักการที่แฝงอยู่ในตัวอย่างนั้น
3. ผู้เรียนสรุปหลักการ/ แนวคิด ที่ได้จากตัวอย่างนั้น
4. ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

เทคนิคและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการใช้วิธีสอนโดยการนิรนัยให้มีประสิทธิภาพ

1. การเตรียมตัวอย่าง ผู้สอนจำเป็นต้องเตรียมตัวอย่าง/ ข้อมูล/ สถานการณ์/ เหตุการณ์/ ปรากฏการณ์/ ความคิด ที่มีหลักการ/แนวคิด ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แฝงอยู่ ตัวอย่างที่สมควรประกอบด้วยลักษณะหรือคุณสมบัติย่อย ๆ ที่ครอบคลุม หลักการ/แนวคิดนั้น เช่น ถ้าต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ว่า “สัตว์เลื้อยคลานคืออะไร” ตัวอย่างที่ให้ต้องครอบคลุมคุณสมบัติของสัตว์เลื้อยคลาน หรือต้องการให้ผู้เรียนเข้าใจคำว่า “ชื่อสัตย์สุจริต” ตัวอย่างที่ให้ก็ควรประกอบด้วยคุณสมบัติต่าง ๆ ของความซื่อสัตย์สุจริต จะเห็นได้ว่า วิธีสอนในลักษณะนี้เป็นวิธีการหลักที่ใช้ในการสอนมโนทัศน์และหลักการต่าง ๆ ซึ่งการที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดมาก ๆ นั้น ตัวอย่างที่ให้ควรจะเป็นตัวอย่างที่น่าสนใจและท้าทายความคิด ความสามารถของผู้เรียน คือ ต้องเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายเกินไป แต่ก็ไม่ยากจนเกินความสามารถ และตัวอย่างที่ให้ควรมีความหลากหลาย และครอบคลุมลักษณะ/ องค์ประกอบสำคัญของมโนทัศน์/ แนวคิด/ หลักการนั้น นอกจากนั้น

การตั้งประเด็นคำถามให้ผู้เรียนได้ค้นหาคำตอบจากตัวอย่างที่ให้ ก็มีความสำคัญมาก การตั้งประเด็นคำถามที่ตรงจุด ตรงประเด็น และมีลักษณะที่ท้าทายความคิด จะช่วยจูงใจให้ผู้เรียนอยากคิด อยากหาคำตอบ และอยากเรียนรู้เพิ่มขึ้น

2. การให้ผู้เรียนหาหลักการ/แนวคิด จากตัวอย่าง หากตัวอย่างที่ให้แก่ผู้เรียนเป็นตัวอย่างที่ครอบคลุมลักษณะหรือคุณสมบัติย่อย ๆ ของหลักการ/แนวคิดนั้น ๆ และมีประเด็นคำถามที่สามารถนำผู้เรียนไปสู่วัตถุประสงค์ที่ต้องการแล้ว ย่อมจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถศึกษาและวิเคราะห์ได้ตรงตามวัตถุประสงค์อย่างรวดเร็ว แต่หากผู้เรียนไม่ประสบความสำเร็จ หรือทำไม่ได้ไม่ถูกต้อง ผู้สอนสามารถใช้คำถามเพิ่มเติม หรือให้ข้อมูลเพิ่มเติมได้ แต่ไม่ควรให้ในลักษณะที่เป็นการบอกคำตอบ ผู้สอนพึงระลึกอยู่เสมอว่า วิธีสอนนี้มุ่งช่วยให้ผู้เรียนได้คิด ได้ทำความเข้าใจด้วยตนเอง จึงควรใช้วิธีกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดค้นต่อไป โดยการตั้งประเด็นคำถามเพิ่มเติมและควรให้ผู้เรียนได้คิดค้นต่อไป โดยการตั้งประเด็นคำถามเพิ่มเติมและควรให้ผู้เรียนได้ร่วมกันคิดร่วมกันวิเคราะห์เป็นกลุ่มย่อย เพื่อจะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น กระตุ้นและตรวจสอบความคิดของกันและกัน อันจะนำไปสู่ความคิดที่รอบคอบขึ้นและถูกต้องมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การร่วมกันคิดเป็นกลุ่มนี้ก็มีข้อเสียตรงที่ว่า ผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ช้า มักจะถูกครอบงำหรือถูกข่ม โดยผู้เรียนที่เรียนรู้ได้เร็วกว่า ดังนั้นผู้สอนจึงควรจัดให้ผู้เรียนที่เรียนรู้ได้เร็วกว่า ดังนั้น ผู้สอนจึงควรจัดให้ผู้เรียนได้มีเวลาในการคิดเป็นรายบุคคลด้วยการอภิปรายกลุ่มย่อย และควรใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่มย่อยอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันพอสมควร

3. การให้ผู้เรียนสรุปและนำข้อสรุปไปใช้ ผู้สอนควรเตรียมตัวอย่างสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่หลากหลายมาให้ผู้เรียนใช้ในการฝึกนำความรู้/ข้อสรุป ไปใช้ หรือผู้สอนอาจให้ผู้เรียนช่วยกันยกตัวอย่างจากประสบการณ์ก็ได้ การส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ นอกจากจะเป็นการช่วยให้ความรู้เกิดประโยชน์ต่อชีวิตอย่างแท้จริงแล้ว ยังสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่แน่นขึ้น ลึกซึ้งขึ้น และยังเป็น โอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติมขึ้นอีกด้วย

ข้อดี และข้อจำกัด

ข้อดี

1. เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนสามารถค้นพบการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จึงทำให้เกิดความเข้าใจและจดจำได้ดี
2. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ อันเป็นเครื่องมือสำคัญของการเรียนรู้
3. เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนได้ทั้งเนื้อหาความรู้ (ได้แก่ หลักการ/แนวคิด ฯลฯ) และกระบวนการ (ได้แก่ กระบวนการคิด) ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้เรื่องอื่น ๆ ได้

ข้อจำกัด

1. เป็นวิธีสอนที่ใช้เวลาก่อนข้างมาก
2. เป็นวิธีสอนที่อาศัยตัวอย่างที่ดี หากผู้สอนขาดความเข้าใจในการจัดเตรียมตัวอย่างที่ครอบคลุมลักษณะสำคัญ ๆ ของหลักการ/แนวคิดที่สอน การสอนจะไม่ประสบผลสำเร็จ
3. เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนจะต้องคิดค้นหาคำตอบด้วยตนเอง หากผู้เรียนขาดทักษะพื้นฐานในการคิด และการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม อาจไม่เกิดผลที่ต้องการ

วิธีสอน โดยการใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small group discussion)

ความหมาย

วิธีสอน โดยการใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดโดยการจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 4-8 คน และให้ผู้เรียนในกลุ่มพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น และประสบการณ์ในประเด็นที่กำหนด และสรุปผลการอภิปรายออกมาเป็นข้อสรุปของกลุ่ม

วัตถุประสงค์

วิธีสอน โดยการใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย เป็นวิธีการมุ่งช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องเรียนที่กว้างขึ้น

องค์ประกอบที่สำคัญ (ที่ขาดไม่ได้) ของวิธีสอน

1. มีผู้สอน และผู้เรียน
2. มีการจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละประมาณ 4-8 คน
3. มีประเด็นในการอภิปราย
4. มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึก และประสบการณ์กันระหว่างสมาชิกในกลุ่มตามประเด็นการอภิปราย
5. มีการสรุปสาระที่สมาชิกกลุ่มได้อภิปรายกันเป็นข้อสรุปของกลุ่ม
6. มีการนำข้อสรุปของกลุ่มมาใช้ในการสรุปบทเรียน
7. มีผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขั้นตอนสำคัญ (ที่ขาดไม่ได้) ของการสอน

1. ผู้สอนจัดผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละประมาณ 4-8 คน
2. ผู้สอน/ ผู้เรียนกำหนดประเด็นในการอภิปราย
3. ผู้เรียนพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันตามประเด็นอภิปราย
4. ผู้เรียนสรุปสาระที่สมาชิกกลุ่มได้อภิปรายร่วมกันเป็นข้อสรุปของกลุ่ม

5. ผู้สอนและผู้เรียนนำข้อสรุปของกลุ่มย่อยมาใช้ในการสรุปบทเรียน

6. ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

เทคนิคและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการใช้วิธีสอนโดยการนิรนัยให้มีประสิทธิภาพ

1. การจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย จำนวนสมาชิกในกลุ่มย่อยควรมีประมาณ 4-8 คน จำนวนที่เหมาะสมที่สุด คือ ระหว่าง 4-6 คน คือ เป็นกลุ่มที่ไม่เล็กเกินไป และไม่ใหญ่เกินไป สมาชิกกลุ่มจะมีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้น้อยหรือได้ไม่ทั่วถึง การแบ่งผู้เรียนเข้ากลุ่ม อาจทำโดยวิธีสุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ร่วมกลุ่มกับเพื่อนไม่ซ้ำกัน หรืออาจจัดผู้เรียนเข้ากลุ่มและความสามารถ เพื่อให้ผู้เรียนที่เก่งช่วยเหลือผู้ที่เรียนอ่อน หรืออาจจัดผู้เรียนเข้ากลุ่มความสามารถ เพื่อให้ผู้เรียนที่เก่งช่วยเหลือผู้ที่เรียนอ่อน หรืออาจจัดผู้เรียนเข้ากลุ่มจำแนกตามเพศ วัย (ถ้าผู้เรียนมีหลายวัย) ความสนใจ ความสามารถ หรือเลือกอย่างเจาะจงตามปัญหาที่มีก็ได้ ขึ้นกับวัตถุประสงค์ของผู้สอน และสิ่งที่จะอภิปรายเทคนิคที่ใช้ในการแบ่งกลุ่มมีหลากหลาย เช่น ใช้การนับหมายเลข ใครนับหมายเลขเดียวกันให้รวมกลุ่มกัน หรือการจับสลาก ซึ่งอาจเป็นหมายเลข ซึ่งอาจเป็นหมายเลข หรือเป็นภาพ เป็นข้อความ ผู้ที่จับสลากได้เหมือนกัน ให้รวมกลุ่มกัน หรือใช้เกมต่าง ๆ เช่น เกมคำสั่งจับกลุ่ม โดยผู้เรียนร่วตามเสียงเพลงหรือดนตรี เมื่อดนตรีหรือเพลงหยุด ผู้สอนจะออกคำสั่งให้ผู้เรียนจับกลุ่มตามจำนวนที่ครูสั่ง เช่น จับ 4 จับ 6 หรือจับกลุ่มหญิง 3 ชาย 1 ให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน จนกระทั่งในที่สุดครูสั่งให้จับกลุ่มตามจำนวนที่ครูต้องการ เทคนิคการจัดกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการแบ่งกลุ่ม โดยเฉพาะเมื่อครูจำเป็นต้องแบ่งกลุ่มย่อยๆ จะควรดูแลให้กลุ่มจัดที่นั่งภายในกลุ่มให้เรียบร้อย ให้อยู่ในลักษณะที่ทุกคนมองเห็นกัน และรับฟังกันได้ดี นอกจากนั้นในกรณีที่มีหลายกลุ่ม ผู้สอนควรจัดกลุ่มให้ห่างกันพอสมควรเพื่อไม่ให้เสียงอภิปรายจากกลุ่มรบกวนกันและกัน

2. ประเด็นการอภิปราย การอภิปรายมีวัตถุประสงค์ของการอภิปรายที่ชัดเจน ประเด็นการอภิปรายอาจจะมาจากผู้สอนหรือผู้เรียนก็ได้ แล้วแต่กรณี การอภิปรายแต่ละครั้งไม่ควรมีประเด็นมากจนเกินไป เพราะจะทำให้ผู้เรียนอภิปรายได้เต็มที่

3. การอภิปราย การจัดกลุ่มอภิปรายมีหลายแบบ ผู้สอนควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ ในการอภิปรายที่ดีโดยทั่วไป ควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่จำเป็นในการอภิปราย เช่น ประธานหรือผู้นำในการอภิปราย เลขานุการผู้จดบันทึกการประชุม และผู้รักษาเวลา เป็นต้น นอกจากนั้นสมาชิกกลุ่มทุกคนควรมีความเข้าใจตรงกันว่า ตนมีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องช่วยให้กลุ่มทำงานให้สำเร็จ มิใช่ปล่อยให้เป็นการรับผิดชอบของสมาชิกเพียงบางคน หากสมาชิกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจตรงกันว่า ตนมีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องช่วยให้กลุ่มทำงานสำเร็จ มิใช่สมาชิกกลุ่มที่ดีควรทำอะไรบ้าง เช่น ให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ชักถามโต้แย้ง สนับสนุน ให้ความรู้

ความเข้าใจ หรือคำแนะนำแก่กลุ่มก่อนการอภิปราย และควรย้ำถึงความสำคัญของการให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการอภิปรายอย่างทั่วถึง ไม่ให้มีการผูกขาดการอภิปรายโดยผู้ใดผู้หนึ่ง เพราะวัตถุประสงค์หลักของการอภิปรายก็คือ การให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง และได้รับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย อันจะช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดที่ลึกซึ้ง และรอบคอบขึ้น การอภิปรายที่ดีควรดำเนินการไปที่ละประเด็น จะได้ไม่เกิดความสับสน และในกรณีที่มีหลายประเด็น ควรมีการจำกัดเวลาของการอภิปรายแต่ละประเด็น มิฉะนั้นการอภิปรายจะยืดเยื้อ ยืนยง และประเด็นที่อยู่ท้าย ๆ จะไม่ได้รับการอภิปราย เพราะหมดเวลาเสียก่อน ประเด็นการอภิปรายกับเวลาที่ให้ ควรมีความเหมาะสมกัน

4. การสรุปผลการอภิปราย ก่อนที่การอภิปรายจะยุติลง กลุ่มจำเป็นต้องมีการสรุปผลการอภิปราย เพื่อให้ได้คำตอบตามประเด็นที่กำหนด ผู้สอนควรบอกหรือให้สัญญาณแก่กลุ่มอภิปราย ประมาณ 3-5 นาที ก่อนหมดเวลา เพื่อกลุ่มจะได้สรุปผลการอภิปรายเป็นข้อสรุปของกลุ่ม ซึ่งหลังจากนั้นผู้สอนอาจให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลการอภิปรายแลกเปลี่ยนกัน หรือ ดำเนินการในรูปแบบอื่นต่อไป

5. การสรุปบทเรียน เมื่อการอภิปรายสิ้นสุด ผู้สอนจำเป็นต้องเชื่อมโยงสิ่งที่ผู้เรียนได้ร่วมกันคิดกับบทเรียนที่กำลังเรียนรู้ โดยมีการนำข้อสรุปของกลุ่มมาใช้ในการสรุปบทเรียนด้วย

6. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดกลุ่มอภิปรายแบบต่าง ๆ การจัดกลุ่มอภิปรายมีมากมายหลายแบบ

ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างแบบที่แบบที่นิยมใช้กันมากทั้งในการสอน และการประชุมต่าง ๆ มานำเสนอ เพื่อผู้สอนจะได้เลือกใช้ให้เหมาะกับวัตถุประสงค์

1. การจัดกลุ่มอภิปรายแบบกันเอง (Informal group discussion) กลุ่มแบบนี้ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน จำนวนประมาณ 6-10 คน มาพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์กัน เพื่อแสวงหาข้อยุติหรือข้อตกลงร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องนั้น ในกลุ่มจะมีประธานนำการอภิปราย ช่วยดูแลและกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี

2. การจัดกลุ่มอภิปรายแบบฟิลลิป 66 (Phillips 66 or buzz group) กลุ่มแบบนี้ประกอบด้วยสมาชิก 6 คน นั่งใกล้กัน หันหน้าเข้าหากัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในประเด็นใดประเด็นหนึ่งคนละ 1 นาที รวมเป็น 6 นาที จุดประสงค์ของการจัดกลุ่มแบบนี้ก็เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสเสนอความคิดเห็นในประเด็นหรือปัญหาที่กลุ่มใหญ่กำลังพิจารณาอยู่

3. การจัดกลุ่มอภิปรายแบบซินดิเคต (Syndicate group) กลุ่มแบบนี้ประกอบด้วยสมาชิก ระหว่าง 6-10 คน ที่มีความรู้และประสบการณ์ต่างกัน จุดประสงค์ก็เพื่อให้กลุ่มย่อยนี้ได้ศึกษา หรือพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่ได้รับมอบหมายจากที่ประชุมใหญ่สมาชิกจะแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์กันในเรื่องที่ได้รับมอบหมายโดยผลัดกันทำหน้าที่ประธานและเลขานุการกลุ่ม

4. การจัดกลุ่มอภิปรายแบบระดมสมอง (Brainstorming group) กลุ่มแบบนี้ ประกอบด้วย สมาชิกประมาณ 2-6 คน ที่มีความรู้และประสบการณ์พอสมควรในเรื่องที่จะอภิปราย จุดประสงค์ ของกลุ่มนี้ก็เพื่อให้ได้ความคิดมากที่สุด ในเวลาที่จำกัด และเพื่อแสวงหาความคิดสร้างสรรค์ จากกลุ่ม กลุ่มจะมีประธานนำการอภิปรายและกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี โดยไม่มีการตัดสินว่าถูกผิด ดีไม่ดี เพื่อให้ได้ความคิดจำนวนมาก เลขานุการกลุ่มจดบันทึก ความคิดเห็นทั้งหมดไว้ ขึ้นต่อไปจึงนำความคิดที่ได้มาวิเคราะห์ และปรับปรุง เพื่อให้ได้ความคิด ที่สร้างสรรค์ในเรื่องนั้น

5. การจัดกลุ่มอภิปรายแบบโต๊ะกลม (Round table group) กลุ่มแบบนี้ มีลักษณะ เหมือนการอภิปรายแบบซินดิเคต คือ เป็นการอภิปรายแบบในประเด็นที่ได้รับมอบหมายจากที่ ประชุมใหญ่ หรือที่สมาชิกเลือกตามความสนใจ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ เพื่อให้ได้ข้อสรุปร่วมกัน เพียงแต่การจัดกลุ่มจะอยู่ในลักษณะเป็นรูปวงกลมซึ่งสมาชิกทุกคน มองเห็นกันได้ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันกลุ่มแบบนี้อาจไม่จำเป็นต้องจัดในรูปวงกลม สามารถ จัดในลักษณะอื่นได้ เช่น จัดที่นั่งเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ก็เรียกว่า เป็นการประชุม โต๊ะกลม หากมี จุดประสงค์ตรงตามการอภิปรายแบบโต๊ะกลม

6. การจัดกลุ่มอภิปรายเป็นคณะ (Panel discussion group) การจัดกลุ่มแบบนี้มีจุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญมีความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อในการประชุมประมาณ 3-6 คน มาร่วมอภิปรายต่อหน้าผู้ฟัง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยมีผู้ดำเนินการอภิปราย (Moderator) เป็นผู้เชื่อมโยงความคิดเห็น ชักถาม ควบคุมเวลาในการอภิปราย และสรุปผลการอภิปราย

7. การจัดกลุ่มอภิปรายแบบสัมมนา (Seminar group) การจัดกลุ่มแบบนี้มีสมาชิกกลุ่ม ประมาณ 20 คน ขึ้นไป มีจุดประสงค์เพื่อให้สมาชิกร่วมกันศึกษาหาความรู้หรือค้นคว้าในหัวข้อใด หัวข้อหนึ่ง โดยมีผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำช่วยเหลือ ปัญหาของการสัมมนามักจะกว้าง สามารถ แบ่งหัวข้อย่อยได้จำนวนมาก ผู้เข้าสัมมนาจะเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับความรู้ ความคิดเห็น การสัมมนา ไม่มีการลงมติ เป็นเพียงการประมวลความคิดเห็น และสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา ต่าง ๆ

8. การจัดกลุ่มอภิปรายแบบไขว้คิด (Knee group) กลุ่มแบบนี้ประกอบด้วยสมาชิกประมาณ 3-5 คน พุดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างใกล้ชิดสนิทสนม เปรียบเสมือนการจับเข่าคุยกัน

9. การจัดกลุ่มอภิปรายแบบฮัคเคิล (Huddle group) กลุ่มแบบนี้เป็นการจัดกลุ่มย่อยที่แยกออกมาจากกลุ่มใหญ่โดยใช้วิธีการสุ่มเพื่อให้มีสมาชิกกลุ่มละกันไป จุดประสงค์ และการดำเนินการ มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มอภิปรายกันเอง

10. การจัดกลุ่มอภิปรายแบบเวียนรอบสอง (Circular response group) กลุ่มนี้ประกอบด้วยสมาชิกไม่ควรเกิน 10 คน มีจุดประสงค์เพื่อให้สมาชิกกลุ่มทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น โดยการให้สมาชิกแต่ละคนพูด รอบละประมาณ 1-2 นาที เวียนกันไปทางซ้ายหรือขวา ทีละคนจนครบทุกคน ถ้าผู้ใดต้องการสนับสนุนหรือโต้แย้ง ต้องรอกว่า จะถึงเวลาที่ตนมีโอกาสพูด ถ้ามีเวลามาก และต้องการความคิดเห็นเพิ่มขึ้น ก็เริ่มรอบสองต่อไปเรื่อย ๆ

11. การจัดกลุ่มอภิปรายแบบกลุ่มซ้อน (Fish bowl group) กลุ่มแบบนี้มีลักษณะเป็นกลุ่มซ้อนกันเป็น 2 วง กลุ่มวงใน และกลุ่มวงนอก มีสมาชิกจำนวนเท่า ๆ กัน ประมาณ 4-8 คน ในขณะที่สมาชิกกลุ่มวงในประหม่อภิปรายกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สมาชิกกลุ่มนอกจะทำหน้าที่สังเกตการณ์ จุดประสงค์เพื่อให้ผู้สังเกตการณ์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องที่อภิปราย แต่ไม่มีความจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการอภิปราย ได้เรียนรู้ ความคิดเห็นของผู้อภิปรายวงในอย่างใกล้ชิด ในบางกรณีอาจมีการสับสนเปลี่ยนบทบาทให้ผู้ที่อยู่วงนอกเข้าไปอยู่ในวงในแล้วทำหน้าที่อภิปราย และสมาชิกในวงในออกมาอยู่ในวงนอกเป็นผู้สังเกตการณ์สับเปลี่ยนกัน

12. การจัดกลุ่มอภิปรายแบบปฏิจาวิสาขณา (Questioning-answering) กลุ่มแบบนี้ประกอบด้วยสมาชิกประมาณ 6-8 คน เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย 1 คน มีผู้เชี่ยวชาญ หรือวิทยากรที่รับเชิญมาครั้งหนึ่ง อีกครั้งหนึ่งเป็นตัวแทนจากกลุ่มผู้ฟัง ผู้ดำเนินการอภิปรายให้ผู้แทนฟังเสนอข้อคำถามให้วิทยากรตอบ และเป็นตัวกลางช่วยเชื่อมโยงและสรุปความคิดเห็น จุดประสงค์ของกลุ่มแบบนี้ก็คือ การช่วยให้สมาชิกกลุ่มเกิดความเข้าใจในปัญหา หรือเรื่องที่ศึกษาในแง่มุมต่าง ๆ ตามความต้องการ หรือความสามารถของผู้ฟัง

ข้อดี และข้อจำกัด

ข้อดี

1. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนกลุ่มใหญ่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง
2. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนและผู้สอนได้ข้อมูลและความคิดเห็นที่หลากหลาย ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขึ้น

3. เป็นวิธีสอนที่ช่วยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ จำนวนมาก เช่น ทักษะการพูด การแสดงความคิดเห็น การโต้แย้ง การวิพากษ์วิจารณ์ และทักษะการคิด เป็นต้น

ข้อจำกัด

1. เป็นวิธีสอนที่ใช้เวลามาก
2. เป็นวิธีสอนที่ต้องอาศัยสถานที่หรือบริเวณกว้างพอจะจัดกลุ่มให้อภิปรายกันได้ โดยไม่รบกวนกัน

3. หากผู้เรียนไม่รู้หรือไม่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มที่ดี การอภิปรายอาจไม่ได้ผลดี

4. หากสมาชิกกลุ่มและผู้สอน ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ดี อาจเกิดปัญหาการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มได้

วิธีสอน โดยการแสดงบทบาทสมมติ (Role playing)

ความหมาย

วิธีสอน โดยการใช้การแสดงบทบาทสมมติ คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการใช้ผู้เรียนสวมบทบาทในสถานการณ์ซึ่งมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และแสดงออกตามความรู้สึกนึกคิดของตน และนำเอาการแสดงออกของผู้แสดง ทั้งทางด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมที่สังเกตมาเป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์

วิธีสอน โดยการใช้การแสดงบทบาทสมมติ เป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เกิดความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรม ทั้งของตนเองและผู้อื่น หรือเกิดความเข้าใจในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับบทบาทสมมติที่ตนแสดง

องค์ประกอบที่สำคัญ (ที่ขาดไม่ได้) ของวิธีสอน

1. มีผู้สอน และผู้เรียน
2. มีสถานการณ์สมมติ และบทบาทสมมติ
3. มีการแสดงบทบาทสมมติ
4. มีการอภิปรายเกี่ยวกับความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้แสดง และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับ
5. มีการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขั้นตอนสำคัญ (ที่ขาดไม่ได้) ของการสอน

1. ผู้สอน/ ผู้เรียน นำเสนอสถานการณ์สมมติ และบทบาทสมมติ
2. ผู้สอน/ ผู้เรียนเลือกผู้แสดงบทบาท
3. ผู้สอนเตรียมผู้สังเกตการณ์
4. ผู้เรียนแสดงบทบาท และสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออก
5. ผู้สอนและผู้เรียน อภิปรายเกี่ยวกับความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม

ที่แสดงออกของผู้แสดง

6. ผู้สอน และผู้เรียนสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ
7. ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

เทคนิคและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการใช้วิธีสอนโดยการนิรนัยให้มีประสิทธิภาพ

1. การเตรียมการผู้สอนกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะให้ชัดเจน และสร้างสถานการณ์และบทบาทสมมติที่จะช่วยสนองวัตถุประสงค์นั้น สถานการณ์และบทบาทสมมติที่กำหนดขึ้นควรมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง ส่วนจะมีรายละเอียดมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ ผู้สอนอาจใช้บทบาทสมมติแบบละคร ซึ่งจะกำหนดเรื่องราวให้แสดง แต่ไม่มีบทให้ ผู้สวมบทบาทจะต้องคิดแสดงเอง หรืออาจใช้บทบาทสมมติแบบแก้ปัญหา ซึ่งจะกำหนดสถานการณ์ที่มีปัญหาหรือความขัดแย้งให้ และอาจให้ข้อมูลเพิ่มเติมมากบ้างน้อยบ้าง ซึ่งผู้สวมบทบาทจะใช้ข้อมูลเหล่านั้นในการแสดงออกและแก้ปัญหาตามความคิดของตน

2. การเริ่มบทเรียนผู้สอนสามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้หลายวิธี เช่น โยงประสบการณ์ใกล้ตัวผู้เรียน หรือประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนครั้งก่อน ๆ ด้วยปัญหาเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากคิด อยากติดตาม หรืออาจใช้วิธีชี้แจงให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์จากการเข้าร่วมแสดง และช่วยกันคิดแก้ปัญหา

3. การเลือกผู้แสดง ควรเลือกให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการแสดง เช่น เลือกผู้แสดงที่มีลักษณะเหมาะสมกับบทบาท เพื่อช่วยให้การแสดงเป็นไปอย่างราบรื่นตามวัตถุประสงค์ได้อย่างรวดเร็ว หรือเลือกผู้แสดงที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับบทบาทที่กำหนดให้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนคนนั้นได้รับประสบการณ์ใหม่ ได้ทดลองแสดงพฤติกรรมใหม่ ๆ และเกิดความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้ที่มีลักษณะต่างไปจากตน หรืออาจให้ผู้เรียนอาสาสมัคร หรือเจาะจงเลือกคนใดคนหนึ่ง ด้วยวัตถุประสงค์ที่ต้องการช่วยให้บุคคลนั้นเกิดการเรียนรู้ เมื่อได้ผู้แสดงแล้วควรให้เวลาผู้แสดงเตรียมการแสดง โดยอาจให้ฝึกซ้อมบ้างตามความจำเป็น

4. การเตรียมผู้สังเกตการณ์ หรือผู้ชม ผู้สอนควรเตรียมผู้ชม และทำความเข้าใจกับผู้ชมว่า การแสดงบทบาทสมมตินี้ จัดขึ้นมิใช่มุ่งที่ความสนุกแต่มุ่งที่จะให้เกิดการเรียนรู้เป็นสำคัญ ดังนั้นจึงควรชมด้วยความสังเกต ผู้สอนควรให้คำแนะนำว่าควรสังเกตอะไร และควรบันทึกข้อมูลอย่างไร และผู้สอนอาจจัดทำแบบสังเกตการณ์ให้ผู้ชมใช้ในการสังเกตด้วยก็ได้

5. การแสดง ก่อนการแสดงอาจมีการจัดการการแสดงให้ผู้สมจริง ฉากการจัดการแสดงอาจเป็นฉากง่าย ๆ หรืออาจจะจัดให้ผู้สวยงาม แต่ไม่ควรใช้เวลามาก และควรคำนึงถึงความประหยัดด้วย เมื่อทุกฝ่ายพร้อมแล้ว ผู้สอนให้เริ่มการแสดง และสังเกตการณ์แสดงอย่างใกล้ชิด ไม่ควรมีการขัดการแสดงกลางคัน นอกจากกรณีที่มีปัญหาเมื่อการแสดงออกนอกทาง ผู้สอนอาจต้องให้คำแนะนำบ้าง เมื่อการแสดงดำเนินไปพอสมควรแล้ว ผู้สอนควรตัดบท ยุติการแสดง ไม่ควรให้การแสดงยืดเยื้อ ยืนยง จะทำให้ผู้ชมเกิดความเบื่อหน่าย การตัดบทควรทำเมื่อเห็นว่าการแสดงได้ให้ข้อมูลแก่กลุ่มเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์และอภิปรายเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ หรือตัดบทเมื่อการแสดงเริ่มยืดเยื้อ หรือเมื่อผู้ชมพอจะคาดเดาได้ว่า เรื่องราวจะดำเนินต่อไปอย่างไร หรือในกรณีที่ผู้แสดงเกิดอารมณ์สะเทือนใจมากเกินไปจนแสดงต่อไปไม่ได้ ควรตัดบททันที

6. การวิเคราะห์อภิปรายผลการแสดง ขั้นนี้เป็นขั้นตอนสำคัญมาก เพราะเป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจนตามวัตถุประสงค์ เทคนิคที่จำเป็นสำหรับการอภิปรายช่วงนี้มีหลายประการ ที่สำคัญ คือ การสัมภาษณ์ความรู้สึกและความคิดของผู้แสดงและจัดบันทึกไว้บนกระดาน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเห็นประเด็นในการอภิปราย และสรุป ต่อจากนั้น จึงให้ทุกฝ่ายร่วมกันอภิปราย แสดงความคิดเห็น และสรุปประเด็นการเรียนรู้ สิ่งสำคัญมากที่ผู้สอนพึงคำนึงในการอภิปรายก็คือ การให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะใช้บทบาทเป็นเครื่องมือในการดึงความรู้สึกนึกคิด การรับรู้ เจตคติหรืออคติต่าง ๆ ที่ซ่อนอยู่ในส่วนลึกของผู้แสดงออกมาเพื่อเป็นข้อมูลในการเรียนรู้ ดังนั้นการอภิปรายจึงต้องมุ่งเน้น และอภิปรายในเรื่องของพฤติกรรมที่ผู้สวมบทบาทแสดงออก และความรู้สึกที่เป็นเหตุผลักดันให้เกิดการแสดงพฤติกรรมนั้นออกมา ทำไมจึงแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น และพฤติกรรมนั้นก่อให้เกิดผลอะไรตามมา การอภิปรายไม่ควรมุ่งประเด็นไปที่การแสดงของผู้สวมบทบาทว่า แสดงได้ดี-ไม่ดี เพียงใด เพราะนอกจากจะเป็นการอภิปรายที่ผิดวัตถุประสงค์แล้ว ยังอาจทำให้ผู้แสดงเสียความรู้สึกได้

ในกรณีที่การอภิปรายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้เรียนเสนอแนะแนวคิด และแนวทางอื่น ๆ เพิ่มเติมแตกต่างกันไปจากที่ผู้สวมบทบาทแสดง ผู้สอนอาจให้มีการแสดง และการอภิปรายเพิ่มเติม และสรุปบทเรียนก่อนครั้งหนึ่ง

ข้อดี และข้อจำกัด

ข้อดี

1. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้อื่น ได้เรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง
2. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ และเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรม ของตน
3. เป็นวิธีสอนที่ช่วยพัฒนาทักษะในการเผชิญสถานการณ์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหา
4. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้การเรียนการสอนมีความใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริง
5. เป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมาก ผู้เรียนได้เรียนรู้ อย่างสนุกสนาน และการเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียน เพราะข้อมูลมาจากผู้เรียนโดยตรง

ข้อจำกัด

1. เป็นวิธีสอนที่ใช้เวลามากพอสมควร
2. เป็นวิธีสอนที่ต้องอาศัยการเตรียมการและการจัดการอย่างรัดกุม หากจัดการไม่ดีพอ อาจเกิดความยุ่งยากสับสนขึ้นได้
3. เป็นวิธีสอนที่ต้องอาศัยความไวในการรับรู้ (Sensitivity) ของผู้สอน หากผู้สอน ขาดคุณสมบัตินี้ ไม่รับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนบางคน และไม่ได้แก้ปัญหาแต่ต้น อาจเกิดเป็น ปัญหาต่อเนื่องไปได้
4. เป็นการสอนที่ต้องอาศัยความสามารถของครูในการแก้ปัญหา เนื่องจากการแสดง ของผู้เรียนอาจไม่เป็นไปตามความคาดหมายของผู้สอน ผู้สอนจะต้องสามารถแก้ปัญหา หรือปรับ สถานการณ์และประเด็นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง (Case)

ความหมาย

วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนศึกษาเรื่องที่สมมติขึ้นจากความเป็นจริง และ ตอบประเด็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้น แล้วนำคำตอบและเหตุผลที่มาของคำตอบนั้นมาใช้เป็นข้อมูล ในการอภิปราย

วัตถุประสงค์

วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง เป็นวิธีการที่มุ่งให้ผู้เรียนฝึกฝนเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ ต้องรอให้เกิดปัญหาจริง เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ และเรียนรู้ความคิดของผู้อื่น ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้น

องค์ประกอบที่สำคัญ (ที่ขาดไม่ได้) ของวิธีสอน

1. มีผู้สอน และผู้เรียน
2. มีกรณีเรื่องที่คล้ายกับเหตุการณ์จริง
3. มีประเด็นคำถามให้คิดพิจารณาหาคำตอบ
4. มีคำตอบที่หลากหลาย คำตอบไม่มีถูกผิดอย่างชัดเจนหรือแน่นอน
5. มีการอภิปรายเกี่ยวกับสภาพการณ์ ปัญหา มุมมอง และวิธีการแก้ปัญหาของผู้เรียน

และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

6. มีผลการเรียนรู้ของผู้เรียน
ขั้นตอนสำคัญ (ที่ขาดไม่ได้) ของการสอน

1. ผู้สอน/ ผู้เรียนนำเสนอกรณีตัวอย่าง
2. ผู้เรียนศึกษากรณีตัวอย่าง
3. ผู้เรียนอภิปรายประเด็นคำถามเพื่อหาคำตอบ
4. ผู้สอน และผู้เรียนอภิปรายคำตอบ
5. ผู้สอน และผู้เรียนอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาและวิธีแก้ปัญหาของผู้เรียน และสรุป

การเรียนรู้ที่ได้รับ

6. ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

เทคนิค และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการใช้วิธีสอนโดยการนิรนัยให้มีประสิทธิภาพ

1. การเตรียมการ ก่อนการสอน ผู้สอนจำเป็นต้องเตรียมกรณีตัวอย่างให้พร้อม กรณีตัวอย่างที่เหมาะสมจะต้องมีสาระซึ่งจะช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง กรณีที่นำมาใช้ส่วนใหญ่มักจะเป็นเรื่องที่มีสถานการณ์ปัญหาชัดเจน ซึ่งจะช่วยกระตุ้นความคิดของผู้เรียน หากไม่มีสถานการณ์ที่เป็นปัญหาชัดเจน ซึ่งจะช่วยกระตุ้นความคิดของผู้เรียน ผู้สอนอาจใช้วิธีการตั้งประเด็นคำถามที่ท้าทายให้ผู้เรียนคิดก็ได้ ผู้สอนอาจนำเรื่องจริงมาเขียนเป็นกรณีตัวอย่างหรืออาจใช้เรื่องจากหนังสือพิมพ์ ข่าว และเหตุการณ์ รวมทั้งจากสื่อต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ เป็นต้น เมื่อได้กรณีที่ต้องการแล้วผู้สอนจะต้องเตรียมประเด็นคำถามสำหรับการอภิปรายเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ที่ต้องการ

2. การนำเสนอกรณีตัวอย่างผู้สอนอาจนำเสนอกรณีตัวอย่าง หรืออาจใช้เรื่องจริงจากผู้เรียนเป็นกรณีตัวอย่างก็ได้ (แต่ครูต้องมีความชำนาญในการวิเคราะห์ กรณีตัวอย่างนั้น ๆ และตั้งประเด็นคำถามได้เร็ว) วิธีการนำเสนอทำได้หลายวิธี เช่น การพิมพ์ เป็นข้อมูลมาให้ผู้เรียนได้อ่าน การเล่ากรณีตัวอย่างให้ฟัง หรือนำเสนอโดยใช้สื่อ เช่น สไลด์ วิดิทัศน์ ภาพยนตร์ หรืออาจให้ผู้เรียนแสดงเป็นละครหรือบทบาทสมมติก็ได้

3. การศึกษากรณีตัวอย่างและการอภิปราย ผู้สอนควรแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย และให้เวลาอย่างเพียงพอในการนำเสนอกรณีตัวอย่าง และคิดหาคำตอบ ไม่ให้ผู้เรียนตอบประเด็นคำถามทันที ผู้เรียนแต่ละคนควรมีคำตอบของตนเตรียมไว้ก่อน แล้วจึงร่วมกันอภิปรายเป็นกลุ่ม และนำเสนอผลการอภิปรายระหว่างกลุ่ม เป็นการแลกเปลี่ยนกัน ผู้สอนพึงตระหนักไว้ว่าการสอนโดยใช้กรณีตัวอย่างนี้ มิได้มุ่งที่ความถูกต้องของคำตอบ คำถามสำหรับการอภิปรายนี้ ไม่มีคำตอบที่ถูก หรือผิดอย่างชัดเจนแน่นอน แต่ต้องการให้ผู้เรียนเห็นคำตอบและเหตุผลที่หลากหลาย ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดกว้างขึ้น มองปัญหาในแง่มุมที่หลากหลายขึ้น อันจะช่วยให้การตัดสินใจมีความรอบคอบขึ้น ด้วยเหตุนี้การอภิปรายจึงควรมุ่งความสนใจไปที่เหตุผลหรือที่มาที่ผู้เรียนใช้ในการแก้ปัญหาเป็นสำคัญ

ข้อดี และข้อจำกัด

ข้อดี

1. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดแก้ปัญหา ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้น
2. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง และได้ฝึกแก้ปัญหาโดยไม่ต้องเสี่ยงกับผลที่จะเกิดขึ้น ช่วยให้เกิดความพร้อมที่จะแก้ปัญหาเมื่อเผชิญปัญหานั้นในสถานการณ์จริง
3. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนสูง ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และส่งเสริมการเรียนรู้จากกันและกัน
4. เป็นวิธีสอนที่ให้ผลดีมากสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่มีความรู้และประสบการณ์ที่หลากหลายสาขา

ข้อจำกัด

1. หากกลุ่มผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์ไม่แตกต่างกัน การเรียนรู้อาจไม่กว้างเท่าที่ควร เพราะผู้เรียนมักมีมุมมองคล้ายกัน
2. แม้ปัญหา และสถานการณ์จะใกล้เคียงกับความเป็นจริง แต่ก็ไม่ได้เกิดขึ้นจริง ๆ กับผู้เรียน ความคิดในการแก้ปัญหาจึงมักเป็นไปตามเหตุผลที่ถูกที่ควร ซึ่งอาจไม่ตรงกับการปฏิบัติจริงได้

วิธีสอน โดยใช้เกม (Game)

ความหมาย

วิธีสอน โดยใช้เกม คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้การผู้เรียนเล่นเกมตามกติกา และนำเนื้อหาและข้อมูลของเกม พฤติกรรมการเล่น วิธีการเล่น และผลการเล่นเกมของผู้เรียนมาใช้ในการอภิปรายเพื่อสรุปการเรียนรู้

วัตถุประสงค์

วิธีสอนโดยใช้เกม เป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ อย่างสนุกสนาน และทำทหายความสามารถ โดยผู้เรียนเป็นผู้เล่นเอง ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรง เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสูง

องค์ประกอบที่สำคัญ (ที่ขาดไม่ได้) ของวิธีสอน

1. มีผู้สอน และผู้เรียน
2. มีเกม และกติกาการเล่น
3. มีการเล่นตามกติกา
4. มีการอภิปรายเกี่ยวกับผลการเล่น วิธีการเล่น และพฤติกรรมกรรมการเล่นของผู้เล่น

หลังการเล่น

5. มีผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขั้นตอนสำคัญ (ที่ขาดไม่ได้) ของการสอน

1. ผู้สอนนำเสนอเกม ชี้แจงวิธีการเล่น และกติกาการเล่น
2. ผู้เรียนเล่นตามกติกา
3. ผู้สอน และผู้เรียนอภิปรายเกี่ยวกับผลการเล่น และวิธีการเล่น หรือพฤติกรรมกรรมการเล่น

ของผู้เรียน

4. ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

เทคนิคและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการใช้วิธีสอนโดยการนิรนัยให้มีประสิทธิภาพ

1. การเลือก และนำเสนอเกม เกมที่นำมาใช้ในการสอนส่วนใหญ่จะเป็นเกมที่เรียกว่า “เกมการศึกษา” คือ เป็นเกมที่มีวัตถุประสงค์ มุ่งให้ผู้เล่นเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ มิใช่เล่นเองเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ผู้สอนอาจมีการนำเกมที่เล่นกันเพื่อความบันเทิงเป็นสำคัญ มาใช้ในการสอน โดยนำมาเพิ่มขั้นตอนที่สำคัญคือ การวิเคราะห์ข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้ เกมที่ได้รับการออกแบบให้เป็นเกมการศึกษา โดยตรงมีอยู่ด้วยกัน 3 ประเภท คือ 1) เกมแบบไม่มีการแข่งขัน เช่น เกมการสื่อสาร เกมการตอบคำถาม เป็นต้น 2) เกมการแข่งขัน มีผู้แพ้ ผู้ชนะ เกมส่วนใหญ่จะเป็นเกมแบบนี้ เพราะการแข่งขันช่วยให้การเล่นเพิ่มความสุขสนุกสนานมากขึ้น และ 3) เกมจำลองสถานการณ์ (Stimulation game) เป็นเกมที่จำลองความเป็นจริง ลงมาเล่นเกมในกระดาษ หรือบอร์ด เรียกว่า บอร์ดเกม (Board game) เช่น เกมเศรษฐกิจ เกมมลภาวะเป็นพิษ (Pollution) เกมแก้ปัญหาความขัดแย้ง (Conflict resolution) อีกลักษณะหนึ่งเป็นเกมสถานการณ์จำลองที่จำลองสถานการณ์และบทบาทขึ้นให้เหมือนความเป็นจริง และผู้เล่นจะต้องลงไปเล่นจริง ๆ โดยสวมบทบาทเป็นคนใดคนหนึ่ง สถานการณ์นั้น เกมแบบนี้อาจใช้เวลาเล่นเพียง 2-3 ชั่วโมง

หรือใช้เวลาเป็นวัน หรือหลาย ๆ วัน ติดต่อกัน หรือแม้กระทั่งเล่นกันตลอดภาคเรียน เป็นการเรียนรู้ ทั้งรายวิชาเลยก็มี ในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีขั้นสูงได้พัฒนาก้าวหน้าไปมาก จึงเกิดเกมจำลอง สถานการณ์ในรูปแบบใหม่ ๆ ขึ้น คือ คอมพิวเตอร์เกม (Computer game) ซึ่งเป็นเกมจำลองสถานการณ์ ที่ผู้เล่นสามารถควบคุมการเล่นผ่านทางจอคอมพิวเตอร์ได้ ปัจจุบันเกมนี้ได้รับความนิยมสูงมาก การเลือกเกมเพื่อนำมาใช้สอนทำได้หลายวิธี ผู้สอนอาจเป็นผู้สร้างเกมขึ้นให้เหมาะกับวัตถุประสงค์ ของการสอนของตนก็ได้ หรืออาจนำเกมที่มีผู้สร้างขึ้นแล้ว มาปรับดัดแปลงให้เหมาะกับวัตถุประสงค์ ตรงกับความต้องการของตน หากผู้สอนต้องการสร้างเกมขึ้นใช้เอง ผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวิธีสร้างและจะต้องทดลองใช้เกมที่สร้างหลาย ๆ ครั้ง จนกระทั่งไม่แน่ใจว่า สามารถใช้ได้ผลดีตามวัตถุประสงค์ หากเป็นการดัดแปลง ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาเกมนั้นให้เข้าใจก่อน แล้วจึงดัดแปลงและทดลองใช้ก่อนเช่นกัน สำหรับการแนะนำเกมการศึกษามาใช้เวลานั้น ผู้สอน จำเป็นต้องศึกษาเกมนั้นให้เข้าใจ และลองเล่นเกมก่อน เพื่อจะได้เห็นประเด็น และข้อขัดข้อง ต่างๆ อันจะช่วยให้ผู้สอนมีการเตรียมการป้องกันหรือแก้ไขไว้ล่วงหน้า ช่วยให้การเรียนจริง ของผู้เรียนเป็นไปอย่างราบรื่น ส่วนคอมพิวเตอร์เกมนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องมีทั้งซอฟต์แวร์ (Software) และฮาร์ดแวร์ (Hardware) คือ ตัวเกมและเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับผู้เรียน จึงจะสามารถเล่นได้ ในกรณีที่ผู้สอนต้องการเลือกเกมที่มีผู้จัดทำและเผยแพร่แล้ว (Published game) มาใช้ ผู้สอน จำเป็นต้องแสวงหาข้อมูลว่า มีใครทำอะไรไว้บ้างแล้ว ซึ่งในปัจจุบันเกมประเภทนี้มีเผยแพร่ และวางจำหน่ายในท้องตลาดจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว เป็นผลงานที่จัดทำขึ้นในต่างประเทศ สิ่ง สำคัญซึ่งผู้สอนพึงตระหนักในการเลือกใช้เกมจำลองสถานการณ์ก็คือ เกมจำลองที่จัดทำขึ้น ในต่างประเทศ ย่อมจำลองความเป็นจริงของสถานการณ์ประเทศนั้น ซึ่งจะมีความแตกต่างไปจาก สถานการณ์ประเทศไทย ดังนั้น ผู้สอนจึงควรชี้แจงให้ผู้เรียนเข้าใจ หรือไม่ก็จำเป็นต้องดัดแปลง หรือตัดทอนส่วนที่แตกต่างออกไป หากสามารถทำได้

2. การชี้แจงของวิธีการเล่น และกติกาการเล่น เนื่องจากเกมแต่ละเกมมีวิธีการเล่น และ กติกาการเล่นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนมากน้อยแตกต่างกัน ในกรณีที่เกมนั้นเป็นเกมง่าย ๆ มีวิธีเล่น และกติกาไม่ซับซ้อน การชี้แจงย่อมทำได้ง่าย แต่ถ้าเกมนั้นมีความซับซ้อนมาก การชี้แจงก็จะทำได้ ยากขึ้น ผู้สอนควรจัดลำดับขั้นตอนและให้รายละเอียดที่ชัดเจน โดยอาจต้องอาศัยสื่อเข้าช่วย หรืออาจให้ผู้เรียนซ้อมเล่นก่อนการเล่นจริง กติกาการเล่น เป็นสิ่งสำคัญมากในการเล่น เพราะ กติกานี้จะตั้งขึ้นเพื่อควบคุมให้การเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้สอนควรศึกษากติกาการเล่น และวิเคราะห์ (หากในเกมไม่ได้ให้รายละเอียดไว้) กติกาว่า กติกาแต่ละข้อมีขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ อะไร และควรดูแลให้ผู้เล่นปฏิบัติตามกติกาของการเล่นอย่างเคร่งครัด

3. การเล่นเกม ก่อนการเล่นเกม ผู้สอนควรจัดสถานที่ของการเล่นให้อยู่ในสภาพที่เอื้อต่อการเล่น ไม่เช่นนั้น อาจจะทำให้การเล่นเป็นไปอย่างติดขัดและเสียเวลา เสียอารมณ์ของผู้เล่นด้วย ในขณะที่ผู้เล่นกำลังเล่นเกม ผู้สอนควรติดตามสังเกตพฤติกรรมการเล่นของผู้เรียนอย่างใกล้ชิด และควรบันทึกข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ เพื่อนำไปใช้ในการอภิปรายหลังการเล่น หากเป็นไปได้ผู้สอนควรมอบหมายให้ผู้เรียนบางคนให้ทำหน้าที่สังเกตการณ์เล่น และควบคุมกติกาการเล่นด้วย

4. การอภิปรายหลังการเล่น ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก หากขาดขั้นตอนนี้ การเล่นเกมคงไม่ใช่วิธีสอน แต่เป็นเพียงการเล่นเกมธรรมดา ๆ จุดเน้นของเกมอยู่ที่การเรียนรู้ ยุทธวิธีต่าง ๆ ที่จะเอาชนะอุปสรรค เพื่อจะไปให้ถึงเป้าหมาย ผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจว่าจุดเน้นของการใช้เกมการสอนนั้น ก็เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

การใช้เกมในการสอน โดยทั่ว ๆ ไป มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ฝึกเทคนิคหรือทักษะต่าง ๆ ที่ต้องการ (ใช้ยุทธวิธีการเล่นที่สนุกและการแข่งขันมาเป็นเครื่องมือในการให้ผู้เรียนฝึกฝนทักษะต่าง ๆ)
 2. เรียนรู้เนื้อหาสาระจากเกมนั้น (กรณีที่เป็นเกมนั้นเป็นเกมการศึกษา) และ
 3. เรียนรู้ความเป็นจริงจากสถานการณ์ต่าง ๆ (ในกรณีที่เกมนั้นเป็นเกมจำลองสถานการณ์)
- ดังนั้น การอภิปรายควรมุ่งประเด็นไปตามวัตถุประสงค์ของการสอนนั้นๆ กล่าวคือ ถ้าการใช้เกมนั้น มุ่งเพียงเป็นเครื่องมือฝึกทักษะให้ผู้เรียน การอภิปรายก็ควรมุ่งเน้นไปที่ทักษะนั้น ๆ ว่าผู้เรียน ได้พัฒนาเพียงใด ประสบความสำเร็จตามความต้องการหรือไม่ และจะมีวิธีใดช่วยให้ประสบผลสำเร็จมากขึ้น แต่ถ้ามุ่งเนื้อหาสาระจากเกมก็ควรอภิปรายในประเด็นที่ว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระอะไรจากเกมบ้าง รู้ได้อย่างไร ด้วยวิธีใด มีความเข้าใจในเนื้อหาสาระนั้นอย่างไร ได้ความเข้าใจนั้น มาจากการเล่นเกมตรงส่วนใด เป็นต้น ถ้ามุ่งการเรียนรู้ความเป็นจริงของสถานการณ์ ก็ควรอภิปรายประเด็นที่ว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้ความจริงอะไรบ้าง การเรียนรู้ที่ได้มาจากไหน และอย่างไร ผู้เรียน ตัดสินใจอะไรบ้าง ทำไมจึงตัดสินใจเช่นนั้นและการตัดสินใจให้ผลอย่างไร ผลนั้นบอกความจริงอะไร ผู้เรียนมีข้อสรุปอย่างไร เพราะอะไรจึงสรุปอย่างนั้น เป็นต้น

ข้อดี และข้อจำกัด

ข้อดี

1. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูง ผู้เรียนได้รับความสนุกสนาน และเกิดการเรียนรู้จากการเล่น
2. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการเห็นประจักษ์แจ้งด้วยตนเอง ทำให้การเรียนรู้ที่มีความหมายและอยู่คงทน

3. เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนไม่เหนื่อยแรงมากขณะสอน และผู้เรียนชอบ

ข้อจำกัด

1. เป็นวิธีสอนที่ใช้เวลามาก

2. เป็นวิธีสอนที่มีค่าใช้จ่าย เนื่องจากเกมบางเกมต้องซื้อหามาเล่น โดยเฉพาะเกมจำลองสถานการณ์บางเกมมีราคาสูงมาก เนื่องจากการเล่นเกมส่วนใหญ่ผู้เรียนทุกคนต้องมีวัสดุอุปกรณ์ในการเล่นเฉพาะตน

3. เป็นวิธีสอนที่ขึ้นกับความสามารถของผู้สอน ผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการสร้างเกม จึงจะสามารถสร้างได้

4. เป็นวิธีสอนที่จะต้องอาศัยการเตรียมการมาก เกมเพื่อการฝึกทักษะ แม้จะไม่ยุ่งยาก ซับซ้อนนัก แต่ผู้สอนจำเป็นต้องจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการเล่นให้ผู้เรียนจำนวนมาก เกมการศึกษา และเกมจำลองสถานการณ์ ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาและทดลองใช้จนเข้าใจ ซึ่งต้องอาศัยเวลามาก โดยเฉพาะเกมที่มีความซับซ้อนมาก และผู้เล่นจำนวนมากยิ่งต้องใช้เวลามากขึ้นอีก

5. เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนต้องมีทักษะในการนำการอภิปรายที่มีประสิทธิภาพจึงจะสามารถ ช่วยให้ผู้เรียนประมวล และสรุปผลการเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์

นอกจากรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ ที่หมายถึง สภาพลักษณะของการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญไว้ ที่ได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ ตามหลักปรัชญา ตามหลักทฤษฎี หลักการ และแนวคิดต่าง ๆ แล้วยังมี กระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนด้านจิตพิสัยที่น่าสนใจซึ่งผู้วิจัยได้เลือกนำเสนอไว้ 6 กระบวนการด้วยกัน (ทิสนา แคมมณี, 2550, หน้า 299) ยังมีวิธีสอนที่น่าสนใจได้แก่ วิธีสอน สอดแทรกคุณธรรม ซึ่งมีความหมายและวิธีการประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. การสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม

2. ความหมายและความสำคัญของการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม

3. ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม

แม่ชีไพเราะ และคณะ (2547) กล่าวว่า คุณธรรมแปล โดยรูปศัพท์ หมายถึง ธรรมที่เป็นคุณ เป็นสภาวะธรรมของกุณงามความดี จริยธรรม แปล โดยรูปศัพท์ หมายถึง ธรรมที่เป็นจริยามารยาท เป็นสภาวะธรรมที่ควรปฏิบัติ ดังนั้นทั้งสองคำ จึงมีลักษณะรูปศัพท์ เป็นวิเศษณ์ลักษณะ ไม่ได้มีความหมายบ่งชี้ชัดว่า อย่างไรเป็นกุณงามความดี อย่างไรเป็นสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติ ด้วยเหตุนี้ คุณธรรม และจริยธรรมสัมพันธ์ กล่าวอีกนัยหนึ่ง อาจมองเป็นทวิภาวะ คือเป็นบวก หรือเป็นลบ เหมือนเหรียญสองหน้าในเหรียญอันเดียว ถ้าวางความเห็นว่า คุณธรรมคล้ายกับศีล เพียงแต่ศีล ประกอบด้วยข้อห้ามชัดเจน จริยธรรมคล้ายกับธรรม เพียงแต่ธรรมประกอบด้วยข้อห้ามชัดเจน

ศีลธรรมจึงเป็นทั้งข้อห้าม และข้อควรประพฤติในขณะเดียวกัน ยิ่งคำว่า จริยธรรมจะเป็นวิเศษณ์ ลักษณะที่เข้ากับสาขาวิชาชีพ แต่ละวิชาชีพจะมีจรรยาบรรณของการประกอบอาชีพ เช่น จริยธรรมของแพทย์คือ ไม่เลียงไข่ จริยธรรมของเภสัช คือไม่จ่ายไม่จำหน่ายยาหมกศภาพ

พุทธธรรมมีหลักการว่า การเกิดมาเป็นมนุษย์นับว่าเป็น โชคสูงสุดเพราะกายของมนุษย์ เปรียบดังห้องทดลอง จิตของมนุษย์เปรียบดังนักวิจัย มนุษย์จึงมีศักยภาพในการวิจัยจิตใจของคนอื่น ผู้ใคร่จักจิตใจตนเองอย่างดีแล้วย่อมรู้จักผู้อื่นอีกด้วย ตามหลักอภิธรรม มนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับจารีกกุศล และจารีอกุศล (โสภณเจตสิก อโสภณเจตสิก) เหมือนกันทุกคน แต่บุพกรรมทำให้ โอกาสที่จะใช้กุศลและอกุศลไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับการชักนำของบุพการีที่เลี้ยงดูผู้นั้น ในสมัยโบราณ การเรียนหรือศึกษาผ่านกระบวนการ ไตรสิกขาเท่านั้น ความรู้ที่มีจึงยังวนเวียนอยู่แต่เรื่องงาน การรักษาศีล และการทำภาวนา จารีตประเพณี วัฒนธรรมและค่านิยม นำเสียดายที่กระบวนการพัฒนา ปัญญาผ่านไตรสิกขาได้รับการละเลย หรือถูกทอดทิ้งดุจดังว่าเป็นของโบราณที่ไร้ค่าแต่ได้อพยพ การเพาะบ่มปัญญาผ่านกระบวนการคิดจากนักปราชญ์ตะวันตกเข้ามาใช้แทนพร้อมทั้งร่วมมือกัน ทุกฝ่ายที่จะให้ปรัชญาวิทยาศาสตร์ครอบคลุมความคิดของคนทุกชั้นวรรณะ โดยมั่นใจว่า การทำ เช่นนั้นคือ การถูกต้องชอบธรรม

การเริ่มสอนคุณธรรม จริยธรรมสอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอนก็คือ การดึง หลักไตรสิกขาเข้ามาใช้ในห้องเรียนเพียงแต่เปลี่ยนแปลงไม่ให้เป็นเหมือนอาหารสำเร็จรูปชนิดที่จัด ได้อาหารทันที โดยไม่ต้องทำเองผู้ที่จะสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมต้องสามารถนำกระบวนการ ทำทาน รักษาศีลและทำภาวนามาเป็นประดิษฐกรรมทางจิตใจให้ผู้เรียนได้เสพเป็นอาหารจิต ได้ทันที

คุณธรรมจริยธรรมที่พุทธบริษัทควรอนุรักษ์

1. การทาน การทานเป็นฐานตั้งมั่นของความเป็นไทย นับจากโบราณกาลสมัยจนถึง ปัจจุบัน ศิลปกรรม ระเบียบ ประเพณี ข้อปฏิบัติทั้งของฆราวาส และของนักบวชจะสร้างบนฐาน ของการทาน เป็นการให้ หรือการสละออก การทานเป็นฐานของศีล ถ้าผู้ใดที่คิดจะให้ การรักษาศีล เป็นไปได้โดยอัตโนมัติตามอคุมคติของไทย ไม่ว่าจะเป็ใคร ฐานันดรเป็นอย่างไรจะสร้างบารมี จากฐานของการทาน การทานเป็นค่านิยมของไทย ผู้สอนหนังสือขณะทำการถ่ายทอดความรู้ นับเป็นวิทยาทาน ถ้าผู้ใดเคารพวิทยาทานของตนเอง จะต้องสอนอย่างอ่อนน้อม การสอนต้อง เตรียมอย่างดี การพูดกับนักเรียนต้องดีเป็นการเคารพวิทยาทานของตนเอง ในการถ่ายทอดวิทยาทาน อาจต้องมีอภัยทานให้กับนักเรียนที่มีปัญหา อภัยทานทำได้ยากกว่าวิทยาทานและที่สูงที่สุดคือ ธรรมทาน มีอยู่ในตัวการสอนนั่นเอง

2. การประพุดิตนให้กลายเป็นกัลยาณมิตรต่อตนเองและผู้อื่น ตามอักษร ครู คือ ผู้รับผิดชอบ ทางปัญญาของศิษย์ ต้องถ่ายทอดทั้งวิชาการความรู้และอบรมจรรยาให้ และยังคงตามไปแก้ปัญหาของศิษย์ให้อีกด้วย แต่ถ้าเป็นอาจารย์จะหมายถึงผู้ถ่ายทอดวิชาการ ดังนั้น การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยจะผลัการะรับผิดชอบ ไปให้ผู้เรียนต้องดูแลตนเองเพราะถือว่าเป็นการฝึกการเป็นบัณฑิต

พุทธศาสนาถือว่า กัลยาณมิตรเป็นคำที่เหมาะสมที่สุด การทำตนเป็นกัลยาณมิตรกับผู้อื่น ไม่กระทำการเบียดเบียนผู้อื่นทางกาย ทางวาจา ทางปัญญา ความแจ่มใสเป็นรุ่งอรุณของการพัฒนา กัลยาณมิตรในตนเอง คนจะสดชื่นแจ่มใสต้องมีสุขภาพกายดี ความแจ่มใสจึงเป็นดัชนีเป็นสุขภาพของจิต แต่กระนั้นการมีตนเป็นกัลยาณมิตรต้องการการพัฒนาปัญญาให้ถูกต้องด้วย ถ้าผู้เรียนและผู้สอนต่างทำตนเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกัน การเรียนการสอนนั้นเทียบเท่ากับการสร้างกุศล เป็นการยิงทีเดียวได้นกสองตัว

3. การซื้อตรงต่ออุดมการณ์ของตนเอง ผู้ที่ก้าวมาถึงขั้นการได้การศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัย แสดงว่าต้องมีความใฝ่รู้ ใฝ่ก้าวหน้า มีความเพียร จึงบากบั่นมาถึงตรงนี้ แต่ละคนน่าจะมีความหวัง ตั้งไว้ในใจ เราควรหมั่นระลึกถึงอุดมการณ์ที่ตั้งไว้บ่อย ๆ อย่างระเริงไปกับค่านิยมใหม่ ๆ อย่างเดียว ผู้ที่จะซื้อตรงต่ออุดมการณ์ของตนอย่างตลอดรอดฝั่ง ผู้นั้นมักจะเป็นผู้ยิ่งใหญ่หรือมหาบุรุษ แต่เราก็ควรเก็บลักษณะยิ่งใหญ่เฉพาะตนไว้บ้าง....

4. การปรับตัวต้องการทั้งความเพียรและความอดทน เหตุปัจจัยผลักดันให้การศึกษา ในระบบของประเทศไทย ต้องอพยพความรู้จากตะวันตก เข้าปฏิรูพออย่างเร่งด่วน ควรทราบด้วยว่า พุทธปรัชญานั้นมีความแตกฉานในการเข้าถึงอารมณ์มนุษย์ ตัวอย่างเช่น อาจจำแนกพิเศษณ์ลักษณะของคำว่า ความดีของจิตใจ เป็นหลายสิบลักษณะแต่ปรัชญาทางวิทยาศาสตร์ มีความแตกฉาน ในการแยกย่อยปรากฏการณ์ทางวัตถุ สามารถมองเห็นปรากฏการณ์มากมายจากวัตถุชิ้นเดิม เมื่อศาสตร์ทั้งสองแขนงมีสมรรถนะต่างกัน จึงควรต้องใช้ทั้งความเพียรในการยอมรับศาสตร์ที่มีหลักการต่างกัน ขณะที่ยังไม่เข้าใจก็ต้องใช้ความอดทน เพื่อหวังว่าจะเข้าใจได้ในกาลข้างหน้า

5. ควรสร้างอุดมการณ์ของรุ่นให้เป็นเอกลักษณ์ของรุ่น แทนที่จะมีประเพณีรับน้อง น่าจะเพิ่มประเพณีการทำงานเพื่อส่วนรวมตั้งเป้าหมายว่ารุ่นนี้ควรทำอะไรให้เป็นชิ้นงานรูปธรรม เพื่อเป็นสมบัติของส่วนรวมบ้าง งานทางรูปธรรมไม่จำเป็นต้องเป็นหนังสือรุ่น ไม่จำเป็นต้องเป็น วัสดุอุปกรณ์ อาจจะเป็นการร่วมกันดูแลความสะอาดอุปกรณ์ การเป็นเจ้าของที่ห้องสมุดการช่วยกัน ดูแลวัสดุสิ้นเปลือง การทำอาคารให้สะอาด ฯลฯ ถ้าทำได้เช่นนี้ถือว่าเป็นการอนุรักษ์จารีตประเพณีที่ดีให้กลับคืนมา คุณเดียวกับเด็กวัดไม่อาจอยู่วัดฟรีได้โดยไม่เคยทำอะไรตอบแทน

สำนักนวัตกรรมการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2549) ได้เสนอวิธีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมไว้หลายวิธี ได้แก่ การสอดแทรกคุณธรรม และจริยธรรมเชิงอนุรักษ์ การสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมเชิงปฏิรูป และการสอดแทรกเชิงปฏิวัติ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียดในหัวข้อ การสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมเชิงปฏิรูป เนื่องจากมีแนวทางการปฏิบัติใกล้เคียงกับงานวิจัยมากที่สุด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

คำว่า “ปฏิรูป” หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่ยังรักษาโครงสร้างเดิมบางอย่างไว้ การปฏิรูปเป็นความปกติธรรมดา ที่ต้องกระทำทุกชีวิต จะมากน้อยต่างกันเท่านั้น ยิ่งสมัยนี้มีความเชื่อทฤษฎีวิวัฒนาการของ ชาร์ล ดาร์วิน ที่กล่าวว่า ผู้ที่แข็งแรงย่อมต่อสู้แย่งชิงพื้นที่บนโลก เพื่อรักษาเผ่าพันธุ์ได้ดีกว่า ใจความสำคัญก็คือ ทุกชีวิตต้องปฏิรูป นั่นเอง ทำไมต้อง ปฏิรูป ก็เพราะมีการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา พุดง่าย ๆ สิ่งแวดล้อมได้บีบบังคับให้เกิดการปฏิรูป พุทธธรรมเรียกว่า อนิจจัง ตัวอย่าง ปัจจัยที่แปรเปลี่ยนตลอด เช่น กลางวัน-กลางคืน เดือนมีด- เดือนหงาย ความชื้นต่ำ- ความชื้นสูง ความกันดารมาก-น้อย ความกดอากาศ ฯลฯ ทุกคนมองเห็นการเปลี่ยนแปลงนี้ นักวิทยาศาสตร์จึงประเด็นการเปลี่ยนแปลงว่า ถ้าเกิดมีระบบอุคคติ สามารถควบคุมความสว่าง- ความมืด ความร้อน-ความหนาว ความชื้น ได้ก็สามารถเข้าใจกลไกการปรับตัวของสิ่งมีชีวิตได้ นี่คือนิคิดปะของความคิดอย่างหนึ่ง ที่อยากรู้ความลับบางอย่างในธรรมชาติ....

..ธรรมสัจจะของการมองธรรมชาติเป็นพลวัตร แบบต่อเนื่องและสม่ำเสมอทำให้สามารถคิดผลิตเครื่องยนต์กลไก คอมพิวเตอร์ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ....พุทธปรัชญามองว่าปรากฏการณ์ธรรมชาติเป็นพลวัตรแบบ โกลาหล มองเห็นปัจจัยทุกอย่างไม่อยู่ภายใต้อำนาจบังคับบัญชาของใคร โดยเฉพาะมนุษย์เอง..ว่าแต่ละวัน แต่ละคนต้องสาละวันเปลี่ยนทำนอง ทำฮีน ทำเดิน ทำนอน และอิริยาบถย่อยต่าง ๆ กัน ตลอดเวลา ถ้าจะควบคุมอิริยาบถเหล่านั้น ต้องใช้สติและการฝึกฝน..มนุษย์จึงต้องฝึกควบคุมตนเอง การจะฝึกตนเองตั้งเจตนา...จากความเชื่อที่ว่า ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิทธิโดยชอบธรรมของมนุษย์ ที่สามารถเปลี่ยนแปลง โยกย้ายตามความต้องการของมนุษย์..เพื่อประโยชน์ส่วนตนเท่านั้น สมมติฐานของอะตอมก็ดี หลักพลวัตรแบบต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอก็ดี ถูกจินตนาการขึ้นเพื่อจะนำธรรมชาติมาควบคุมไว้ภายใต้ความต้องการของมนุษย์ทั้งสิ้น

ดังนั้นการเรียนการสอนความรู้สากล จักทำให้เข้าถึงสัจธรรมด้วย ดังนั้นผู้เรียนต้องถูกกระตุ้นให้มองเห็นประเด็นเหล่านี้ให้ทะลุ

1. นิยาม เป็นหัวใจที่ต้องจำให้ได้ ให้แม่นยำ ให้ตรงกับสมมติที่วางไว้ ถ้าจำนิยามพลาดจะพลาดจากปรากฏการณ์ทันที..

2. ระบบตัวอย่าง รวมทั้งองค์ประกอบของระบบตัวอย่าง ..

3. กลวิธีหรือศิลปะการศึกษาตัวอย่าง มีหลักการตายตัวอยู่อย่างนั้น กล่าวคือ หนึ่งสังเกตโดยตรง โดยผู้สังเกตจะใช้เครื่องมือหรือไม่ใช้ก็ได้ สอง สอดแนมด้วยการติดตามตัวอย่าง เพื่อสังเกตดูการเปลี่ยนแปลงที่กำลังสนใจ การสอดแนมที่ใช้มากที่สุด คือ สอดแนมหรือตามรอยด้วยการติดตาม.. และ...ถ้าต้องการคุณธรรมและจริยธรรมอย่างพุทธบริษัทบ้าง ไม่ใช่คุณธรรมจริยธรรมจากโลกสากลอย่างเดียว จะต้องปฏิรูปการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมองเห็นสัจธรรมทั้งสองระบบ ซึ่งอยู่ที่เดียวกัน...

วิธีการสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม

ในปัจจุบันถ้าวิเคราะห์จากพฤติกรรมที่ถ่ายทอดโดยสื่อสารมวลชนทุกประเภททุกลักษณะของสื่อ จะพบว่ารายการแทบทั้งนั้น รวมทั้ง โฆษณาและการประชาสัมพันธ์สื่อเลียนแบบจากสหรัฐอเมริกาเป็นส่วนใหญ่ สื่อสารมวลชนกำลังกำชะตาของคนแทบทั้งโลก พิสูจน์อย่างใจเป็นกลางแล้วสื่อทั้งหมดโคดเด่นด้วยหลักการของปรัชญาตะวันตก ดังนั้นการแก้ไขจึงต้องสอนสอดแทรกพุทธปรัชญาลงไป เพื่อให้รหัสลับของคนทั้งชาติ โดยเฉพาะนักศึกษาในระบบมีรหัสลับของพุทธธรรมปะปนอยู่บ้าง ปัจจัยที่เพิ่มเข้าไปในการเรียนการสอนที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในวิชาต่าง ๆ ที่เรียนกันตามปกติ ก็จะไปกระตุ้นสัญชาตญาณส่วนลึกของเลือดไทย จากโบราณกาลเคยมีใครสักคนเป็นกระบวนการสร้างปัญญา พุค่างต้องคัดเจอร์จิตวิญญาณความเป็นไทย โดยการสอนสอดแทรกพุทธปรัชญาลงไปในการสอนทุกรายวิชา

หลักการผสมผสานพุทธปรัชญาเข้าในการเรียนการสอนทำปฏิบัติโดยการสอนสอดแทรกลงไปในรายวิชาตามหลักสูตรภาคบังคับในทุกหลักสูตรของทุกปริญญา ดังต่อไปนี้

1. ในกระบวนการสอนทุกรายวิชาหรือแม้แต่การทำกิจกรรมพิเศษควรรหาทางลดการแข่งขัน เพื่อหาผู้ชนะเพียงคนเดียว (สร้างกำลังใจให้คนเดียวแต่คนอื่นอีกมากเสียกำลังใจ เรียกว่าได้ไม่คุ้มเสีย) ยกตัวอย่างเช่น การบ้านประจำวันในแต่ละวิชาที่สอนแทนการให้ทำเพื่อหาคำตอบรายเป็นบุคคล ก็ปรับใหม่ให้ทำเป็นกลุ่ม และควรมีสามคนเป็นอย่างต่ำ คะแนนของกลุ่มเป็นคะแนนของสมาชิกทั้งกลุ่ม จัดการกลุ่มเพื่อปรับเปลี่ยนใหม่เมื่อครบ 3-4 ครั้งทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาเกิดการทำงานเป็นกลุ่มที่คล่องกันไปทั่วชั้นเรียนนี่คือหลักการของพุทธปรัชญาที่เน้นความสามัคคี จากการทำงานเน้นการลดการได้เปรียบกับคนเก่งที่มีโอกาสและต้นทุนทางสังคมมากกับเพิ่มความได้เปรียบกับคนไม่เก่งที่มีโอกาสหรือต้นทุนทางสังคมน้อยกว่า นี่คือการให้โอกาสบุคคลแลกเปลี่ยนทั้งความรู้โลกและต่างคนต่างเรียนรู้ที่สอดคล้องกันเป็นการเฉลี่ยต้นทุนทางสังคม ต้นทุนทางค่านิยม ต้นทุนทางบุญกรรมไปในคะแนนการบ้าน ส่วนการสอบไล่ปลายภาคให้คงรูปแบบของปรัชญาตะวันตกเช่นนี้ ก็จะเป็นการใช้กลุ่มกิจกรรมแก้ไขปัญหาคณธรรมจริยธรรมไปในตัว

2. ต้องสอนสังขรณ์ให้ตรงกับความเป็นสังขรณ์ วิชาการต่าง ๆ ที่อพยพจากตะวันตก ล้วนตกอยู่ในข่ายสมมติสังขรณ์ ต้องเน้นย้ำความเป็นสมมติสรรพสิ่งเป็นหน่วย เป็นชิ้น เป็นอัน และ เน้นย้ำความสัมพันธ์ของหน่วยเป็นตัวเลข เป็นลำดับ เป็นกำลัง กลายมาเป็นหลักการบวก ลบ คูณ หาร เมื่อทุกคนใช้ได้ก็เคยชินราวกับว่ามันคือสังขรณ์อันแท้จริงเลขคณิตเป็นสมมติสังขรณ์ทำให้ ผู้ใช้ใช้ได้คล่องแคล่วต่างกัน

3. ต้องใช้การวิจัยที่เสนอสมมติฐานแบบหลายเหตุหลายผลแทนสมมติฐานที่เลือกทำ วิจัยแบบใช้เหตุผลเดียว สมมติฐานเป็นเพียงการปรุงความคิดทุกชนิดไม่ว่าจะถูกจัดลำดับว่าดี มีประโยชน์ ก็อาจเปลี่ยนจากดีเป็นไม่ดี ไม่ก่อประโยชน์ได้ ถ้าหากการเวลาและสถานที่ เปลี่ยนแปลงไป

4. เพิ่มการสอนความคิดแบบกายเชิงพุทธ (โยนิโสมนสิการ) บางข้อ เข้าไปในรายวิชา ที่สอน เพื่อคานน้ำหนักการประเมินการสอนแบบตะวันตก ซึ่งคัดคนเก่งขึ้นเจียนคนไม่เก่งออก เป็นการแบ่งชนชั้นทางจิตวิญญาณของมาก ทำให้ผู้คนเต็มไปด้วยปัญหาทางจิตวิทยาที่ซับซ้อน ภาษาพุทธธรรมของคนเรียกว่า การเรียนการสอนในระบบทำให้ผู้เรียนเกิดปมด้ายยุ่งในใจ ตัวอย่างเช่น เรียนแล้วมิได้เห็นประโยชน์ของวิชาที่เรียน เรียนแล้วไม่รู้วิธีนำไปใช้ปกติชีวิต เรียนแล้วเกิดความไม่พอใจ ไม่สร้างความสุขจากวิชาที่เรียน ยิ่งเรียนยิ่งมีชั้นเชิงทางเล่ห์กระเท่ มีความจริงใจน้อย รู้จักตนเองน้อยลงเป็นทาสทางความคิดของผู้อื่นมากขึ้น สูญเสียอิสรภาพ ทางความคิด หมกดำลั้งใจจะसानอุดมการณ์ของตนให้เป็นจริง และ ฯลฯ โยนิโสมนสิการอย่างมาก ไม่เกินห้าข้อจากสิบข้อ ถ้านำมาแทรกทุกรายวิชาที่ทำการเรียนการสอนทั้งในระดับปริญญาตรี โท เอก ข้าพเจ้าเชื่อว่าโยนิโสมนสิการทั้งห้าข้อ จะช่วยเป็นทุนยกความเป็นทาสทางปัญญาของคนไทย ทุกระดับ ให้เห็นความจริงด้วยตนเองและช่วยให้คนไทยได้มองเห็นปัญหาที่แท้จริง ปัญหาใด เร่งด่วนควรแก้ก่อนและแก้อย่างไรจึงจะทันเร่งด่วน ปัญหาใคร่ได้ ปัญหาใดไม่จำเป็นต้องแก้ ฯลฯ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ เพื่อใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนให้มีพฤติกรรม การปฏิบัติตน เป็นผู้มีจิตสาธารณะ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำเสนอภาพรวมของคุณลักษณะบัณฑิตในอุดมคติ และ คุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษาโดยมีรายละเอียด ดังนี้

คุณลักษณะของบัณฑิตในอุดมคติและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 1 มาตรา 6 ระบุไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และหมวด 4 มาตรา 24(4) ระบุว่า “จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา” ข้อกำหนดดังกล่าวทำให้สถาบันการศึกษาต้องตระหนักถึงการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตให้เป็นคนดีและคนเก่งไปพร้อมๆกัน ซึ่งสอดคล้องกับ โครงการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยของทบวงมหาวิทยาลัย ตามมติคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2540 ที่มุ่งเน้นกิจกรรมพัฒนาบัณฑิตให้มีความรู้ในสาขาวิชาการ วิชาชีพควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม จริยธรรม และมีคุณภาพอันเป็นที่พึงประสงค์ตามความต้องการของสังคม และประเทศชาติ ซึ่งมีเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมจริยธรรม 2 ประการ คือ

1. พัฒนา และส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนในอุดมศึกษา เพื่อการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ทั้งในการเตรียมอุดมศึกษา และระดับอุดมศึกษา

2. วางแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียน นิสิต นักศึกษา เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ โดยเน้นให้มีความรู้อย่างแท้จริงในด้านวิชาการควบคู่กับการมีคุณธรรม จริยธรรม โดยมีเป้าหมายที่จะเร่งรัดการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย คือ

2.1 มีการใช้และพัฒนารูปแบบการสอนและการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ให้มีการปฏิบัติอย่างเหมาะสมในสถาบันอุดมศึกษา

2.2 มีเครือข่ายการดำเนินงานในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ระหว่างสถาบันอุดมศึกษา การสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในมหาวิทยาลัย (SWOT Analysis)

จุดอ่อน	ค่านิยมด้านลบ
จุดแข็ง	ศาสนา-วัฒนธรรมไทย
โอกาส	การสอนสอดแทรก (บูรณาการ)
ภาวะคุกคาม	สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมต่างชาติ

ในโลกยุคศหัสวรรษใหม่ถือได้ว่าเป็นโลกแห่งการแข่งขันที่รุนแรงทางเศรษฐกิจหน่วยงานต่าง ๆ ในภาคตลาดแรงงานต่างก็ต้องการผู้สำเร็จการศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อเป็นปัจจัยแห่งการแข่งขันจากการสะท้อนความคิดเห็นของผู้ประกอบการในวาระโอกาสต่าง ๆ ซึ่งว่าบัณฑิตจำนวนไม่น้อย

ขาดคุณภาพใช้งานไม่ได้และขาดทักษะที่ดีพอสำหรับการทำงาน และมักจะเรียกร้องให้สถาบันอุดมศึกษาได้พิจารณาในเรื่องเหล่านี้นอกจากนี้จากการประมวลความคิดเห็นของสถานประกอบการในภาคเอกชนสามารถสรุปความต้องการคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาในอนาคต ดังนี้

1. ความสามารถในการปรับตัวกับผู้ร่วมงาน
2. ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน
3. ความสามารถในการสื่อข้อความความสามารถในการนำเสนอ
4. ความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบและการคิดเชิงวิเคราะห์
5. แสดงออกถึงความเป็นคนรับผิดชอบ และบริหารเวลาได้ดี
6. พร้อมที่จะปฏิบัติตนในกรอบระเบียบของหน่วยงาน (มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต,

2545)

สำนักงานการอุดมศึกษาแห่งชาติจึงได้จัดโครงการบัณฑิตในอุดมคติไทย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ความเป็นมา และความสำคัญของ โครงการบัณฑิตในอุดมคติไทย ทบวงมหาวิทยาลัย เป้าหมาย วัตถุประสงค์

โครงการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยกำเนิดขึ้นจากการที่ทบวงมหาวิทยาลัยได้ตระหนักว่าบัณฑิตไทยควรมีความรู้จริงในวิชาการและวิชาชีพควบคู่กับการมีคุณธรรมและจริยธรรมสามารถนำความรู้ไปพัฒนาชุมชนสังคมและประเทศชาติเพื่อแข่งขันกับนานาชาติได้ทบวงมหาวิทยาลัยจึงได้ดำเนินโครงการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยตามมติคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาบัณฑิตให้มีความรู้ในสาขาวิชาการวิชาชีพควบคู่กับการมีคุณธรรมจริยธรรม โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เร่งรัด และพัฒนาศักยภาพของนักเรียนนิสิตนักศึกษาให้มีความรู้อย่างแท้จริงในสาขาวิชาการวิชาชีพควบคู่กับการมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพและเป็นที่ยังประสงค์ตามความต้องการของตลาดแรงงานสังคมและประเทศ

2. ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 1 มาตรา 6 และ หมวด 4 มาตรา 24 (4) ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” “จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา” โดยการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมต่าง ๆ ที่เสริมสร้าง

กระบวนการเรียนรู้เร็วร่วมกันนำภูมิปัญญาไทยมาบูรณาการให้เหมาะสมกับท้องถิ่นชุมชน และ ความก้าวหน้าทางด้านวิชาการวิชาชีพเพื่อก้าวไปสู่ความเป็นสากล

3. ให้แนวคิด และแนวทางการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยได้ขยายผลและมีความสัมพันธ์ ต่อเนื่องกันไปทุกระดับการศึกษาสามารถประเมินและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

เป้าหมายในการดำเนินโครงการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย

หลังจากที่ได้มีการริเริ่ม โครงการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยทบวงมหาวิทยาลัยได้ทำ หน้าที่ประสานดำเนินงาน โดยมีคณะอนุกรรมการประสานการดำเนินกิจกรรมพัฒนาบัณฑิต อุดมคติไทยเป็นแกนหลักในการพัฒนากำหนดทิศทางและแนวทางการดำเนิน โครงการพัฒนาบัณฑิต อุดมคติไทยและกิจกรรมซึ่งได้มีการวางเป้าหมายโดยรวมของระยะเริ่มแรกของโครงการพัฒนา บัณฑิตอุดมคติไทย ดังนี้

ปีงบประมาณ 2540 และ 2541 เป็นช่วงของการเริ่มขยายแนวความคิดการพัฒนาบัณฑิต อุดมคติไทยไปยังสถาบันอุดมศึกษาตลอดจนในระดับ โรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยความเชื่อที่ว่า กระบวนการสร้างบัณฑิตเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงกันระหว่าง การศึกษาในระดับต่าง ๆ

ปีงบประมาณ 2542 และ 2543 เน้นการดำเนินงาน ดังนี้

1. พัฒนา และส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมการเรียน การสอนในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมทั้งในระดับเตรียมอุดมศึกษา และระดับอุดมศึกษา

2. วางแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนนิสิต/นักศึกษาเพื่อ การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพโดยเน้นให้มีความรู้อย่างแท้จริงในด้านวิชาการและวิชาชีพควบคู่กับ การมีคุณธรรมจริยธรรม

3. พัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมการเรียนการสอนที่เสริมสร้าง กระบวนการเรียนรู้เร็วร่วมกันและนำภูมิปัญญาไทยมาบูรณาการให้เหมาะสมกับท้องถิ่นชุมชน และความก้าวหน้าทางด้านวิชาการและวิชาชีพรวมทั้งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542

4. สร้างเครือข่ายการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตโดยให้สถาบันอุดมศึกษาในแต่ละภูมิภาค เป็นแม่ข่ายทางด้านวิชาการวิชาชีพ

ต่อมาที่ประชุมคณะกรรมการประสานการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2545 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาบัณฑิตอุดมคติไทยไว้ ดังนี้

“วิสัยทัศน์ หน้าที่สร้างบัณฑิตเป็นคนดีมีงานทำด้วยคุณธรรมนำคุณภาพ”

เป้าหมายที่จะเร่งรัดการพัฒนาศึกษาบัณฑิตอุดมคติไทย

1. มีการใช้ และพัฒนารูปแบบการสั่งสอนและการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้มีการปฏิบัติอย่างเหมาะสมในสถาบันอุดมศึกษา

2. มีเครือข่ายการดำเนินงานในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมระหว่างสถาบันอุดมศึกษา ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

กลยุทธ์สู่ความสำเร็จ

1. กำหนดนโยบายและมีแผนปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรมในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม

2. กำหนดองค์ประกอบตัวบ่งชี้และเกณฑ์ในการประเมินด้านคุณธรรมจริยธรรม

3. สร้างเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน

4. พัฒนาสิ่งแวดล้อมที่เสริมสร้างให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม (Total learning environment)

5. พัฒนาบุคลากรทั้งผู้สอน และผู้เรียนในด้านคุณธรรมจริยธรรม

6. ตรวจสอบติดตาม และส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาและบุคลากรเพื่อหาแนวทางให้การสนับสนุน

แนวทางการดำเนินงานโครงการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2545-2549

การดำเนินงานโครงการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยในปี พ.ศ. 2545-2549 นั้นได้คำนึงถึงความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติปี พ.ศ. 2542 และนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งให้เยาวชนของชาติมีความรู้คู่คุณธรรมโดยประกอบด้วยกิจกรรมต่อไปนี้

1. การใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวันที่เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม

2. การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอนหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

3. การสร้างรายวิชาหรือหลักสูตรเฉพาะด้านคุณธรรมจริยธรรม

4. การใช้หลักของศาสนาในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนิสิตนักศึกษา

5. การสร้างเครือข่ายการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต

6. การติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยของสถาบันอุดมศึกษาที่ร่วมโครงการ โดยเน้นกิจกรรมการประกันคุณภาพเป็นแนวทางในการตรวจสอบและประเมิน

7. การสร้างสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เอื้อต่อการหล่อหลอมบัณฑิตให้มีคุณธรรม จริยธรรม

แนวทางการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย

เนื่องจากการได้มีการดำเนินงาน โครงการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยเป็นเวลา 5 ปีแล้ว มีการทดลองพัฒนากิจกรรมซึ่งได้ผลดีที่ได้แบ่งปันเพื่อสถาบันอุดมศึกษาเพื่อนำไปพิจารณา ปรับใช้ได้ ดังนี้

1. การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา คือ

1.1 กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมในสถาบันอุดมศึกษาปัจจุบันดำเนินการ เป็น 2 ลักษณะ

1.1.1 กิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมโดยตรงได้แก่กิจกรรมที่จัดโดยชมรม ศาสนาต่าง ๆ

1.1.2 กิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมโดยอ้อมได้แก่กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เช่น อาสาพัฒนาชนบทซึ่งต้องทำตัวให้กลมกลืนกับชาวบ้านเพื่อให้เป็นที่ยอมรับแล้วชาวบ้าน จะพัฒนาตนขึ้นมาอีกกิจกรรมหนึ่งคือศิลปวัฒนธรรมอันได้แก่ดนตรีไทยการละเล่นพื้นบ้านกีฬา เป็นกิจกรรมที่จะสอนให้เป็นคนมีน้ำใจรู้จักแพ้รู้จักชนะ เป็นต้น

1.2 แนวปฏิบัติการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษามีดังนี้

1.2.1 มีการกำหนดนโยบายในระดับมหาวิทยาลัยและระดับคณะให้มีการจัด โครงการหรืองานด้านพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง และปฏิบัติได้

1.2.2 จัดการประชุมสัมมนาปรึกษาหารือเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันทั้งในระดับ ผู้บริหารคณาจารย์และนิสิตนักศึกษามีการวางแผนการดำเนินงานและปรับปรุงการดำเนินงาน ด้านกิจกรรมนิสิตนักศึกษาให้เหมาะสม

1.3 จัดกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนิสิตนักศึกษา

1.4 มีการบูรณาการระหว่างฝ่ายวิชาการและฝ่ายกิจกรรมนิสิตนักศึกษาโดยมีแนวทางการปฏิบัติงานที่ส่งเสริมประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่ายเช่น ทำแผนการเรียนการสอนแผนการจัด กิจกรรมนิสิตนักศึกษาการจัดทำปฏิทินการเรียนและกิจกรรมเป็นสิ่งเดียวกัน โดยมีหลัก ดังนี้

1.4.1 มีการร่วมกันกำหนดนโยบายให้ไปในแนวทางเดียวกัน

1.4.2 จัดเนื้อหาวิชาการให้สอดคล้องหรือหรือเป็นเนื้อเดียวกับวิชาการ

1.4.3 องค์กรกิจกรรมนักศึกษาที่มีการบริหารจัดการที่เข้มแข็ง

1.4.4 กำหนดบทบาทให้ชัดเจนของผู้สอนผู้เรียน และการร่วมมือร่วมใจ และการประชาสัมพันธ์ที่ดี

1.5 ประเมินผลติดตามผลการดำเนินงาน

แนวปฏิบัติทั้ง 5 ประการนี้ ควรจัดทำในลักษณะบูรณาการมีการที่เชื่อมโยงกันทั้งภาพ เพื่อให้เกิดการทำงานที่สอดคล้องกันเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อนิสิต นักศึกษาโดยตรง

2. การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอน

2.1 แนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในรายวิชาทำได้ ดังนี้

2.1.1 ผสมผสานคุณธรรมกับจริยธรรมในเนื้อหาวิชาที่สอน

2.2.2 สอดแทรกทุกโอกาสและทำอย่างต่อเนื่องและเนื้อหาที่น่าสนใจ

2.2.3 สอดแทรกให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและเป้าหมายที่ต้องการของผู้เรียน

2.2.4 ใ้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้

2.2.5 ทำให้เกิดความหลากหลายไม่จำเจและเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน

2.2.6 มีการชมเชยสิ่งที่ดีที่มีอยู่ในตัวผู้เรียน

2.2 วิธีการสอดแทรกมีแนวทาง ดังนี้

2.2.1 มีการศึกษาค้นคว้าแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา

2.2.2 การสร้างสถานการณ์จำลองคุณธรรมจริยธรรมเป็นนามธรรมต้องทำให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายขึ้น โดยวิธีการสร้างสถานการณ์จำลอง

2.2.3 กรณีศึกษาจากตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริง

2.2.4 กำหนดบทบาทสมมุติ

2.2.5 ยกบุคลากรต้นแบบ

3. การสร้างรายวิชาใหม่ด้านคุณธรรมจริยธรรม

การสร้างรายวิชาใหม่เพื่อให้เกิดการสร้างเสริมองค์ความรู้ทักษะชีวิต และความสามารถ ในการแก้ไขปัญหาไปสู่การมีทักษะในการสังเคราะห์อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังให้เกิดคุณธรรม จริยธรรมที่จำเป็นสำหรับชีวิตและสังคมที่ดำรงซึ่งมีแนวทางในการสร้างรายวิชาใหม่ ดังนี้

3.1 ศึกษาสภาพแวดล้อมสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศและสังคมโลก

3.2 กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่จะให้เกิดกับผู้เรียน

3.3 กำหนดเนื้อหา รูปแบบวิชาการเรียนการสอน

3.4 สังเคราะห์เป้าหมายรูปแบบเนื้อหาวิธีการให้เป็นรายวิชา

3.5 จัดทำแผนการสอน

3.6 การประเมินผล

3.7 ปรับปรุงเนื้อหา รูปแบบวิธีการให้เหมาะสมกับผู้เรียน

การดำเนินงานเพื่อแสวงหารูปธรรมในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย เพื่อให้แนวทางดังกล่าวมีการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมทบวงมหาวิทยาลัยจึงได้จัดสรรงบประมาณให้แก่สถาบันอุดมศึกษาเพื่อนำร่องทดลองในการแสวงหารูปแบบเพื่อการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย และได้มอบหมายให้สถาบันอุดมศึกษาคำเนินการนำร่องใน 3 ลักษณะได้แก่

1. การสร้าง และพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนสำหรับรายวิชาในหมวดวิชาการศึกษา
ทั่วไป

2. การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการสอน

3. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

โดยมีสถาบันอุดมศึกษานำร่องดำเนินการ ได้แก่

1. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3. มหาวิทยาลัยขอนแก่น

4. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

5. มหาวิทยาลัยรังสิต

6. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

7. มหาวิทยาลัยบูรพา

โดยทบวงมหาวิทยาลัยได้มุ่งหวังว่าโครงการนำร่องทดลองดังกล่าวน่าจะเป็นต้นแบบการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาบัณฑิตนักศึกษาให้แก่สถาบันอุดมศึกษาต่อไป

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาบัณฑิตศึกษาในปัจจุบัน และอนาคต

เป็นที่ทราบกันดีว่าช่วงเวลาในปัจจุบันและอนาคตสถาบันอุดมศึกษาจะต้องเผชิญกับปัจจัยสำคัญหลายประการที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยโดยตรงไม่ว่าจะเป็นสภาพการแข่งขันที่รุนแรงสภาพการเปลี่ยนแปลงที่มีอยู่อย่างต่อเนื่องทั้งทางด้านสังคมการเมือง และเศรษฐกิจความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาบัณฑิตศึกษา เป็นอย่างมากปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งซึ่งสถาบันอุดมศึกษาจะต้องคำนึงถึงเพื่อนำมาพิจารณาถึงโอกาส (Opportunity) และความเสี่ยง (Threat) เพื่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาบัณฑิตศึกษาต่อไปในที่นี้จะขอเสนอปัจจัยที่ส่งผลในเชิงของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกสถาบันอุดมศึกษา

ผลกระทบจากปัจจัยภายนอก

1. ความก้าวหน้าทางวิชาการเทคโนโลยีสารสนเทศ

การพัฒนาเทคโนโลยีโดยเฉพาะเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และระบบสื่อสารโทรคมนาคมที่สามารถประมวลผลข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและสื่อสารกันได้สะดวกในช่วงที่ผ่านมาได้พามนุษยชาติก้าวข้ามขีดจำกัดและจินตนาการหลายอย่างได้ขยายไปสู่พรมแดนของวิทยาการด้านอื่น ๆ และจะยังคงพัฒนาต่อไปด้วยอัตราเร่งอย่างรวดเร็วจึงมีบทบาทสำคัญต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะช่วยให้เข้าถึงและแสวงหาแหล่งเรียนรู้ได้มากช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วผู้เรียนสามารถเลือกเรียน หรือเลือกเรื่องที่จะศึกษาตามความถนัดและความสนใจช่วยให้การเรียนรู้มีความน่าสนใจ เพราะผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่จึงทำให้การเรียนรู้แต่ในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียวคงไม่เพียงพอต่อความต้องการ และการเข้าถึงองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นมากมายดังนั้นผู้เรียนจึงจะต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาได้มากกว่า 1 ภาษาคือต้องรู้และใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อสื่อสารกับสากลได้ด้วยต้องมีความคล่องแคล่วในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เช่นคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นประตูที่ออกไปสู่โลกกว้างเพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ

2. สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศ

สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศซึ่งยังอยู่ในช่วงของการฟื้นตัวแต่ก็ไม่อาจคาดการณ์ได้ถึงสถานการณ์ในอนาคตประกอบกับงบประมาณโดยรวมของประเทศยังอยู่ในภาวะจำกัดการสนับสนุนด้านงบประมาณแก่สถาบันอุดมศึกษาจึงยังไม่ขยายมากนักดังนั้นการพิจารณาดำเนินงานเพื่อการพัฒนาบัณฑิตนักศึกษายังคงต้องพิจารณาว่าจะใช้กลยุทธ์ใดจึงจะเหมาะสม และสามารถบรรลุเป้าหมาย

3. ตลาดแรงงาน

ในปัจจุบันภาวะตลาดแรงงานของประเทศยังขยายไม่มากเท่าที่ควรและอนาคตก็ยังเป็นสิ่งที่ยากจะคาดการณ์โดยเฉพาะการคาดการณ์ในระยะยาวเป็นสิ่งที่พยากรณ์ได้ยากอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและความผันแปรทางเศรษฐกิจซึ่งเกิดขึ้นตลอดเวลาดังนั้นแนวทางการพัฒนานิสิตนักศึกษาสู่ความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับการประกอบอาชีพในอนาคตจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่รัฐบาลกำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้

4. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ซึ่งมีผลต่อสถาบันการศึกษาในหลายประการได้แก่การจัดการศึกษาต้องจัดให้ครบทั้งภายในชั้นเรียนภายนอกชั้นเรียน และ

ตามอรรถาธิบายการประกันคุณภาพการปฏิรูปการเรียนรู้ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในอนาคต ที่จะต้องเป็นคนเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจัดการศึกษาโดยถือ ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดต้องจัดให้มีการเรียนความรู้และทักษะต่างๆและจะต้องจัดการเรียนรู้ จากประสบการณ์จริง

5. ความรุนแรงของปัญหาสังคมในปัจจุบันซึ่งจะทวีปัญหามากขึ้นในอนาคต

ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี (2541) ได้กล่าวว่าปัญหาสังคมในปัจจุบันมีการขยายตัว มากขึ้น รวดเร็วขึ้นในสังคมสมัยใหม่มีปัญหาใหม่ ๆ เกิดเพิ่มขึ้น และเป็นปัญหาใหญ่ ๆ และยากขึ้น มีความซับซ้อนขึ้นเพราะเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ยากต่อการแก้ไข และแก้ไขไม่ได้เลย เช่น ปัญหาความยากจนปัญหาสุขภาพจิตปัญหาเหล่านี้ได้ขยายและกำลังลุกลามเข้ามาในสถาบันอุดมศึกษา มากขึ้นกระทบต่อการจัดระเบียบภายในสถาบันซึ่ง ศาสตราจารย์สำเนา จงจรศิลป์ (2543) ได้ให้ ความคิดเห็นว่า “ปัญหาความเสื่อมโทรมทางคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทยในปัจจุบัน ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับความไม่ซื่อสัตย์สุจริตปัญหาการขาดความรับผิดชอบและเกียจคร้าน และปัญหา การขาดการประมาณตนและความยับยั้งชั่งใจจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปในทาง ที่น่าวิตกกังวลและจะเป็นปัญหาอย่างยิ่งต่อการพัฒนานักศึกษาในอนาคต” เสียงสะท้อนจาก สถานประกอบการในเรื่องคุณภาพการศึกษา และความต้องการ (สุภาพ ฌ นคร และคณะ, 2547)

ดังนั้น การที่จะพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพจึงต้องพัฒนาให้ตรงกับ เป้าหมายและคุณลักษณะที่อุดมคติ เพื่อที่จะได้สามารถแก้ไขปัญหา และวิกฤตที่เกิดในสังคม จึงจำเป็นที่จะต้องปรับแก้ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน โดยเริ่มที่การให้การศึกษาที่สามารถ ตอบสนองต่อความต้องการของประเทศชาติสอดคล้องกันกับ สื่อพลัง (2542) ที่กล่าวว่า การศึกษา เพื่อความเป็นพลเมืองที่มีสามัญสำนึก คือการศึกษาที่ทำให้ประชาชนอยากมีส่วนร่วม มีความตื่นตัว ต่อความเป็นไปของบ้านเมือง เป็นพลเมืองที่มีความกล้าหาญทางจริยธรรม คำนึงถึงผลประโยชน์ ของส่วนรวม มีความสามารถอยู่ร่วมกับความแตกต่าง ... ดังนั้นการศึกษาที่เคยแต่ผลิตพลเมืองที่ ไม่ต้องใช้สมอง ป้อนให้แก่ทุนนิยมบริโศคและอำนาจการเมืองอย่างซื่อสัตย์จะต้องเปลี่ยนสร้าง กระบวนทัศน์ใหม่ที่ทำให้เป็นเรื่องของ “การเรียนรู้” มิใช่ “การเรียนรู้ที่รู้ก็ต่อไป จะเห็นได้ว่า หน่วยงานของรัฐบาลหลายแห่งได้ให้ความสำคัญกับการมีจิตสาธารณะที่เห็นแก่ประโยชน์ ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน เพราะถ้าบุคคลมีจิตสาธารณะบกพร่อง มีน้อยหรือขาดไปจะส่งผล กระทบต่อหลายระดับทั้งต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน องค์กร ประเทศชาติและมีผลกระทบต่อระดับ โลก ตามมา (ชัชชัย ศิลปสุนทร, 2540; รัชณี จันทร์ทรงกลด, 2541) จึงจำเป็นต้องสอดแทรกพุทธธรรม เข้าไปผสมผสานกับการเรียนการสอน เพราะนอกจากทักษะความสามารถในการทำงานแล้ว ยังทำ ให้เกิดปัญญาในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชีวิต และมีพฤติกรรมที่เป็นที่ต้องการของสังคม สามารถ

นำความรู้ความคิดไปใช้ได้ถูกต้องตามความจริงมากขึ้น สอดคล้องกันกับ สำนักนวัตกรรมการเรียน การสอน ฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2549) ได้พัฒนาวิธีการสอนสอดแทรก คุณธรรมและจริยธรรม และร่วมกันเขียนคู่มือการสอน โดยคณาจารย์มหาวิทยาลัย พร้อมความเมตตา ของพระปลัดสมชาย กันตสีโล และแม่ชีรองศาสตราจารย์ ดร.ไพเราะ ทิพย์ทัศน์ โดยมีเนื้อหา และ วิธีการ โดยสรุปดังนี้ 1) ความสำคัญของการสอนคุณธรรมจริยธรรม 2) จริยธรรมสำหรับความเป็นครู 3) คุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน นักศึกษาในอุดมคติไทย 4) หลักการสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม 5) การสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ในชั้นเรียน 6) การประยุกต์รูปแบบการเรียน การสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเพื่อครอบครัวและสังคม (ชุมชนธุรกิจ) และ 7) การประเมินผล การสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม และฝ่ายฝึกประสบการณ์ของมหาวิทยาลัยเองก็ได้มีการทำ ข้อตกลงร่วมกันเครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนานักศึกษาอีกด้วย

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาคุณลักษณะของบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์นั้น นอกจาก การให้ความสำคัญในการพัฒนาด้านสติปัญญา ความสามารถ ในแผนการพัฒนายังเน้นการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้บัณฑิตเป็นมีคุณลักษณะที่ครบสมบูรณ์ทั้งกายและใจ ซึ่งหลายมหาวิทยาลัย ได้ทำการทดลองนำร่องและนำแนวทางการสอนสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมตามที่ได้กล่าวมา ข้างต้น เพื่อให้ได้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งลักษณะและความหมาย ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ในหัวข้อต่อไป

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546, หน้า 253) กล่าวว่า คุณลักษณะ หมายถึง แบบอย่างแห่งพฤติกรรมหรือสิ่งที่ปรากฏให้เห็นและชี้ หรือแสดงถึงความดี หรือลักษณะ ประจำของบุคคล

พรพรรณ สุทธานนท์ (2538) กล่าวว่า คุณลักษณะ หมายถึง แบบอย่างแห่งพฤติกรรม หรือสิ่งที่ปรากฏให้เห็นและชี้ หรือแสดงถึงความดี หรือลักษณะประจำของบุคคล

มิ่ง ศรีเจริญ (2539) ให้ความหมาย คุณลักษณะไว้ว่า ลักษณะท่าที อุปนิสัย คุณสมบัติ ความสามารถ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ

วิไลรัตน์ สุรบุดร (2538) ได้ให้ความหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ว่า หมายถึง ลักษณะ บุคคลที่จะเป็นผู้บริหารหรือหัวหน้างาน อันจะทำให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานกลุ่ม

กระทรวงศึกษาธิการ (2548) กล่าวว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการ ในด้านกรมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม บุคลิกลักษณะนิสัยที่ดีงาม

สรุปความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะท่าที อุปนิสัย และ พฤติกรรม ที่แสดงออกถึงคุณลักษณะของบุคคลนั้น อันเป็นคุณลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความดี การมีคุณธรรม จริยธรรมที่สังคมต้องการ และมีความสำคัญ ดังนี้

ความสำคัญของคุณลักษณะที่พึงประสงค์

คุณลักษณะที่พึงประสงค์นับว่ามีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการพัฒนาบัณฑิตให้เป็นผู้มีความรู้คุณธรรมตามมาตรา 6 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่ระบุว่า การจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษา, 2545) และแนวทางการจัดการศึกษาในหมวด 4 มาตรา 23 ระบุว่า “การจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม ของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม และทักษะในการประกอบอาชีพ อีกทั้งในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาต้องมีลักษณะหลากหลาย สาระของหลักสูตร ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงามและความรับผิดชอบต่อสังคม” (สำนักงานรับมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547) ดังที่ ฉันทนา บงกช (2545) กล่าวว่า ปัญหาของนิสิตนักศึกษา จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเร่งด่วน คือ การขาดความมีระเบียบวินัยของนิสิตนักศึกษา การพัฒนาความมีวินัยให้เกิดขึ้นแก่นิสิตนักศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็น และถือได้ว่าเป็นจริยธรรมประการหนึ่งที่พึงปลูกฝังให้แก่ นิสิต นักศึกษา (ฉันทนา บงกช อ้างถึงใน สุริย์พร พานิช, 2551)

สอดคล้องกันกับ วุฒิพงศ์ ลิ้มปวีโรจน์ (2549, หน้า 1-3) กล่าวถึงภาพสะท้อนเยาวชนไทย ในปัจจุบันว่า เยาวชนรุ่นใหม่ขาดวินัย ไม่มุ่งมั่น มานะพยายาม ทำให้มีพฤติกรรมการทำงานที่ฉาบฉวย ไม่มั่นคงในเจตนาของตนเองหรือไม่มีเป้าหมายในชีวิต ไม่มีความรับผิดชอบในตนเอง และผู้อื่น แต่เยาวชนต้องอยู่ในโลกของความหลากหลายมากขึ้น จะต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จะต้องพัฒนาศักยภาพภายในตนและมูลค่าเพิ่มที่เพียงพอในโลกที่มีการแข่งขันสูง จะต้องมีวิจรรณญาณเพียงพอที่จะเลือกรับและปฏิเสธข้อมูลที่หลั่งไหลมาจากทั่วสารทิศ จะต้องดำเนินชีวิตในยุคแห่งความไม่แน่นอนและมีความเสี่ยงสูงกับปัญหาความรุนแรงของสังคม ยาเสพติด อบายมุข ปัญหาทางเพศ ความไม่เป็นระเบียบในสังคม ทั้งนี้เยาวชนสมัยใหม่ถูกรอบงำด้วยปรัชญาวิทยาศาสตร์ทางตะวันตก ซึ่งมีทั้งจุดเด่นด้านเทคโนโลยี แต่มีจุดด้อยด้านจริยธรรม ทำให้เยาวชนเราทันสมัยแต่ไม่พัฒนา คล้ายกันกับ อ้อมใจ วงษ์มณฑา (2555, หน้า 7) กล่าวว่า ในมหาวิทยาลัยปรากฏสิ่งที่เป็นปัญหาพฤติกรรมของนักศึกษาที่ขาดจิตสาธารณะ เช่น

ฉีกหนังสือห้องสมุดหวังเพื่อประโยชน์ส่วนตน การใช้น้ำประปาการใช้ไฟฟ้าอย่างฟุ่มเฟือย นักศึกษาในอาคารเรียน และหอพัก พฤติกรรมของนักศึกษาที่ไร้น้ำใจไม่มีความเสียสละแก่เพื่อน ๆ ในชั้นเรียน ไม่ช่วยกันรักษาสมบัติของมหาวิทยาลัย มีการขีดเขียนบนโต๊ะเรียน ในห้องน้ำ อีกทั้งไม่ชอบเข้าร่วมกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้น เพราะรู้สึกว่าจะทำให้ตนเสียเวลา พฤติกรรมดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีพฤติกรรมที่ยังขาดจิตสาธารณะมาก และ

สุชาติ จักรพิสุทธ์ (2544, หน้า 22-23) กล่าวถึง นักศึกษาในปัจจุบันว่าเป็นเพราะนักศึกษาที่มาศึกษาในมหาวิทยาลัยจะได้พบเห็นสิ่งต่างๆและได้รับอิทธิพลรวมทั้งประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดปฏิบัติการซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการด้านต่าง ๆ การเรียนรู้ผ่านช่วงเวลาในสถานศึกษาทำให้เกิดการสังสมบุคลิกภาพซึ่งนำไปสู่การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม โดยการแสดงลักษณะความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเองทางบวกการควบคุมตนเอง และพฤติกรรมทางสังคมรวมถึงจิตสาธารณะซึ่งเป็นเรื่องของกระบวนการเรียนรู้จากความเป็นจริงไม่ใช่สิ่งสำเร็จรูปที่จะบรรจุลงในหลักสูตรการศึกษาใด ๆ ปัจจุบันได้มีการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็วจนก่อให้เกิดสภาวะโลกไร้พรมแดนซึ่งเป็นตัวนำสำคัญอย่างใหญ่หลวงต่อประเทศชาติทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมืองการปกครองและการบริหาร กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องได้ก่อมลภาวะให้บุคคลที่มีความเป็นปัจเจกสูงไม่ใส่ใจต่อเรื่องส่วนร่วมดังจะเห็นพฤติกรรมที่สื่อถึงการยึดถือตนเองเป็นศูนย์กลางมีลักษณะมนุษยนิยมมองข้ามความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องถึงกันของสรรพสิ่งรอบตัวทำให้เกิดการรับรู้และมีความคิดว่าสิ่งของที่เป็นของสาธารณะนั้นเป็นทรัพย์สินของภาครัฐหรือของราชการเป็นสิ่งที่ตนเองสามารถนำมาใช้ประโยชน์ หรือร่วมใช้ประโยชน์โดยไม่ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลจึงพากันละเลยไม่สนใจที่จะดูแลรักษา และไม่ช่วยกันจัดการเพื่อทำทรัพย์สินส่วนกลางให้คงสภาพได้นานมากกว่าสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันการไม่ช่วยกันรักษาสมบัติสิ่งของสถานที่ที่เป็นทรัพย์สินสาธารณะหรือแม้กระทั่งการไม่สนใจรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาส่วนรวมและเฉยชากับเหตุการณ์ที่ไม่กระทบถึงตนแสดงถึงการขาดจิตสาธารณะซึ่งเป็นคุณธรรมสำหรับส่วนรวมเป็นกระบวนการเรียนรู้จากความเป็นจริงทางการเมืองและสังคมของบุคคล

สรุปได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์มีความจำเป็นที่จะปลูกฝังให้แก่บัณฑิต นักศึกษา เพราะเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่จะขัดเกลาให้พวกเขาเหล่านั้นเป็นเยาวชนที่ดีได้ในอนาคตเป็นที่ต้องการ และยอมรับของสังคม ประกอบอาชีพโดยสุจริตและซื่อตรง ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมไทยต้องการ และเป็นเป้าหมาย หรือภาพรวมกว้างของการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ในครั้งนี้ด้วย โดยบัณฑิตเฉพาะครู ซึ่งเป็นบัณฑิตที่จะต้องออกไปทำหน้าที่

ให้เป็นครูผู้ให้ความรู้ อบรมสั่งสอนและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ จึงเน้นหนักที่คุณธรรม และจริยธรรมเป็นพิเศษ ผู้วิจัยจึงรวบรวมคุณลักษณะความเป็นครูไทยในยุคศตวรรษใหม่เพราะ เป็นแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาศาสตร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความเป็นครูของครูไทยในยุคศตวรรษใหม่

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2540 มา ความเปลี่ยนแปลงในวงวิชาชีพครูไทยเกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ เริ่มจากการพัฒนาวิชาชีพครูที่ได้บัญญัติเป็นแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และในปี พ.ศ. 2542 รัฐสภาได้ตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่มีการกำหนดแนวปฏิบัติเพื่อการปฏิรูปครูที่เป็นรูปธรรม ที่สำคัญที่สุดมีบทบัญญัติที่เปลี่ยนแนวความคิด และวิธีการปฏิบัติระหว่างผู้ให้การศึกษากับผู้เรียนที่ชัดเจน โดยกำหนดให้นักเรียนเป็น จุดศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ เป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนและการจัดการศึกษา บทบัญญัติต่าง ๆ เหล่านี้จะส่งผลต่อพฤติกรรมทางการศึกษาให้วันเวลาข้างหน้าเป็นระลอก ๆ ฉะนั้นครูในยุคศตวรรษที่ 21 นี้ต้องมีการเรียงลำดับกันตามสมควร (ซีรคักดิ์ อัครบวร, 2544, หน้า 46-47)

บิล เกทส์ (Gates, 1995, pp. 187-188) ประธานบริษัทไมโครซอฟท์ เจ้าของโปรแกรมคอมพิวเตอร์วินโดวส์ ได้เสนอทัศนะเกี่ยวกับครูในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า “ ในสภาวะการดำรงชีวิตที่ยู่ยากในทุกวันนี้ นักการศึกษาทั้งหลายต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกท่ามกลางสภาวะการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นไป (Educators, like so many in today's, are, among other things, facilitators.) ทำนองเดียวกับวงการวิชาชีพต่าง ๆ ในยุคนี้ที่ทุกอาชีพต้องปรับตัวแล้วปรับตัวอีกตลอดเวลาตามสภาวะที่แปรเปลี่ยนไป ส่วนที่ต่างจากบางวิชาชีพก็คือ วิชาชีพการสอนในอนาคตนั้นมีเส้นทางที่สดใส เฉกเช่นนวัตกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยยกระดับมาตรฐานการดำเนินชีวิตนั้นก็ช่วยส่งเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานทางการศึกษาเช่นกัน นักการศึกษาต้องมุ่งมั่นที่จะนำพลังและการสร้างสรรค์มาสู่ห้องเรียน ในทำนองเดียวกันสำหรับครู นอกจากเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับศิษย์แล้ว ครูต้องเป็นผู้มีสัมพันธภาพที่ดีเยี่ยมกับศิษย์เพราะเด็กย่อมรักห้องเรียนที่สอนโดยผู้ที่คำนึงถึงความรู้สึกและศักยภาพของตน..”

บทบาทและสถานภาพของครูในศตวรรษที่ 21

ตามแนวคิดที่บิล เกทส์ (Gates, 1995) เสนอนั้น สำหรับครูไทยที่ดำรงอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมแบบไทยๆแล้วอาจวิเคราะห์ความเป็นครูของครูไทยในศตวรรษที่ 21 ออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นจิตวิญญาณครูที่ต้องดำรงความเป็นปวงชนบุคคลอยู่เพื่อเป็นแบบอย่างแก่ศิษย์ตลอดเวลา

ไม่ว่าโลกจะเปลี่ยนไปอย่างไร อีกส่วนหนึ่งเป็นเรื่องคุณภาพครูที่ต้องปรับวิธีการในการปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องและทันกับการเปลี่ยนแปลงทั้งกายทางวิชาการและสังคมด้วย ดังนั้นจึงได้มีการกำหนดคุณภาพครูไทยที่พึงประสงค์ (National teacher qualification, หน้า NTQ) ไว้ดังนี้

คุณภาพครูไทยที่พึงประสงค์ (National teacher Qualification, หน้า NTQ)

เกณฑ์มาตรฐานระดับคุณภาพทางวิชาชีพของครู เรียกว่า National teacher qualification เรียกย่อ ๆ ว่า NTQ ซึ่งครูสภาพพัฒนามาจากเกณฑ์มาตรฐานกลาง สำหรับการผลิต การสรรหา การพัฒนา และประเมินผลการปฏิบัติงานของครู

มาตรฐานกลางที่บ่งบอกระดับคุณภาพทางวิชาชีพของครูนี้มีแนวคิดพื้นฐานสำคัญ คือ การสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ (Learner centered and all children can learn) แนวคิดที่สำคัญอีกประการก็คือ การพัฒนาที่เป็นอิสระ สามารถพึ่งพาตนเอง สามารถคิดริเริ่ม พัฒนางาน ได้ด้วยตนเอง และสามารถร่วมมือพัฒนาอย่างสร้างสรรค์กับผู้อื่น ซึ่งเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน ระดับคุณภาพของครูแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ ระดับหนึ่ง ครูปฏิบัติการ ระดับ 2 ครูชำนาญการ ระดับ 3 ครูเชี่ยวชาญ ระดับ 4 ครูเชี่ยวชาญพิเศษ ระดับ 5 ครูผู้ทรงคุณวุฒิ

การส่งเสริมและการพัฒนาวิชาชีพครูนั้นต้องมุ่งที่ตัวครูเป็นสำคัญ ครูดีย่อมช่วยให้สังคมดีขึ้นทุก ๆ ด้าน สังคมจึงต้องช่วยดูแลให้ครูในฐานะที่สูงเป็นพิเศษที่แท้จริง การให้ได้มีสิทธิประโยชน์เหมาะสมกับภารกิจ การให้มีโอกาสก้าวหน้าทางวิชาชีพ ย่อมเป็นสิ่งที่ถูกต้องในทุกสังคม นายแพทย์ประเวศ วะสี (2541, หน้า 76) กล่าวถึง การพัฒนาระบบส่งเสริมวิชาชีพครูไว้ว่า “...ใน การปฏิรูปการศึกษาต้องปฏิรูประบบส่งเสริมวิชาชีพครู ให้มีแรงจูงใจในการเป็นครูดี เพราะครูดีเหมือนเมล็ดพันธุ์แห่งความดี เมื่อตกไปอยู่ที่ใดย่อมทำให้ความดีงอกงามขึ้นโดยรอบ ต้องมีระบบที่จูงใจให้มีครูดีเต็มประเทศ เป็นกัลยาณมิตรของแผ่นดิน...” ฉะนั้นการปฏิรูปการศึกษาต้องปฏิรูประบบที่ส่งเสริมระบบครูให้อยู่ในสถานะที่พร้อมจะรับใช้สังคมเป็นเบื้องต้น

สำหรับความเป็นครูไทยในยุคสมัยปัจจุบันนี้ ชนาธิป พรกุล (2543, หน้า 6-7) เสนอว่าครูที่ดีควรมีคุณสมบัติสรุป ดังนี้

1. มีความรอบรู้ในเนื้อหาวิชาอย่างลุ่มลึก
2. ติดตามความก้าวหน้าในเทคนิค และวิธีสอนตลอดเวลา ครูจึงต้องเป็นของสมาคมหรือชมรมทางวิชาการ
3. เป็นแบบอย่างในการคิดการทำ
4. เป็นนักจิตวิทยาการเรียนรู้
5. เป็นนักเทคโนโลยีสารสนเทศ

6. เป็นผู้เชี่ยวชาญทางภาษาอังกฤษ

7. เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

คล้ายกันกับ ยนต์ ชุ่มจิต (2554) กล่าวว่า ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครูที่ดี
ที่ได้รวบรวมไว้มีมากมาย เมื่อพิจารณาจากคุณลักษณะที่ไม่ซ้ำกันได้ ดังต่อไปนี้

1. แต่งกายสุภาพเรียบร้อย
2. พุดจาสุภาพอ่อนโยน ชัดเจนและเข้าใจง่าย
3. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย
4. มีคุณวุฒิสูง
5. รักและเมตตากรุณาต่อนักเรียน
6. สุขุม เยือกเย็น ใจดี
7. อารมณ์แจ่มใสร่าเริง
8. เข้มงวดต่อความประพฤติของนักเรียนเวลาสอน
9. ขยันอดทน
10. มีสุขภาพสมบูรณ์
11. มีความยุติธรรม
12. วางตัวเหมาะสม
13. มีความสามารถในการสอน
14. มีสัมพันธภาพอันดีกับนักเรียน
15. มีความรู้ ความขยันหมั่นศึกษาหาความรู้
16. มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว
17. เข้ากับสังคมได้ดี
18. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
19. มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง
20. เสียสละ
21. ตรงต่อเวลา
22. มีความมั่นคงทางอารมณ์
23. มีเหตุผล รู้จักใช้เหตุผล
24. มีความซื่อสัตย์
25. ความประพฤติเรียบร้อย

นอกจากนั้นครูที่ดีตามหลักธรรมในพุทธศาสนาจะอยู่ในหมวดนี้คือ “กัลยาณมิตรธรรม” ซึ่งมีอยู่ 7 ประการ ดังนี้

1. ปิโย-นารักหมายความว่าบุคคลที่เป็นครูนั้นจะต้องเป็นผู้ที่นารักศิษย์ได้พบเห็นแล้วรู้สึกทำให้อยากเข้าไปพบหาปรึกษาไต่ถามสบายใจเมื่อได้พบปะพูดคุยกับครูอาจารย์ผู้นั้น การกระทำตนให้เป็นที่นารักของศิษย์นั้นมีใช้การที่ครูไม่ยอมว่ากล่าวตักเตือนเมื่อศิษย์ทำสิ่งใดผิดพลาดตรงกันข้ามจะต้องกระทำหน้าที่ของครูให้สมบูรณ์ตลอดเวลา นั่นคือหากศิษย์คนใดกระทำไม่ถูกต้องครูจะต้องคอยชี้แนะตักเตือนห้ามปรามมิให้ศิษย์กระทำสิ่งนั้น ๆ

- 1.1 มีเมตตาหวังดีต่อเด็กเสมอ
- 1.2 ยิ้มแย้มแจ่มใสไม่บึ้งตึงทั้งเวลาทำการสอน และนอกเวลาสอน
- 1.3 ให้ความสนิทสนมกับศิษย์ตามสมควรแก่กาลเทศะ
- 1.4 พูดย่ออ่อนหวานสมานใจ
- 1.5 เอาใจใส่อบรมสั่งสอนศิษย์ให้เกิดความรู้อย่างแท้จริง
- 1.6 เป็นเพื่อนในสนามกีฬาเป็นครูที่งามสง่าในห้องเรียน
- 1.7 เมื่อเด็กมีความทุกข์ครูให้ความเอาใจใส่คอยปลอบประโลมให้กำลังใจ ฯลฯ

2. ครู-นาคเรพหมายความว่าบุคคลที่เป็นครูนั้นต้องเป็นผู้ที่ประพฤติตนเหมาะสมแก่ฐานะของความเป็นครูกระทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งพฤติกรรมทางกาย และทางวาจา จิตใจสงบเยือกเย็นมีเหตุมีผลไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์เป็นคนเสมอต้นเสมอปลายทุก ๆ กรณีบุคลิกลักษณะ ประดุจดังผู้ทรงศีลทำให้เป็นที่นาคเรพศรัทธาเลื่อมใสของศิษย์

3. ภาวนิโย-นำเจริญใจหรือนายกย่องหมายความว่าบุคคลที่เป็นครูนั้นจะต้องกระทำตนให้เป็นที่นำเจริญใจหรือนายกย่องของศิษย์และบุคคลทั่วไปมีความรู้และภูมิปัญญาอย่างแท้จริง มีคุณธรรมความดีควรแก่การกราบไหว้บูชาของศิษย์เสมอสิ่งต่างๆเหล่านี้จะบังเกิดมีในตัวครูได้ผู้ที่ เป็นครูจะต้องหมั่นฝึกอบรมตนให้เจริญองกวมศึกษาหาความรู้อยู่เสมอเป็นผู้มีวิสัยทัศน์เปิดใจ รับความรู้ใหม่ ๆ ไม่กระทำตนย่ำอยู่กับที่เป็นครูเวลาทำการสอนเป็นนักเรียนเมื่อมีเวลาว่างเป็น นักสากลนิยมถือศาสนาเป็นหลักใจไม่เป็นคนมีมีจนาทิฐฐิเชือกฏแห่งกรรมเป็นผู้รักษากายด้วยศีล ควบคุมจิตด้วยสมาธิและควบคุมความเห็นด้วยปัญญาหากครูคนใดมีคุณลักษณะดังกล่าวย่อมเป็นที่นำเจริญใจเมื่อศิษย์ได้พบเห็นหรือเป็นที่นำยกย่องของศิษย์และบุคคลทั่วไปนอกจากนี้ ผู้เป็นครู จะต้องพยายามพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ในด้านอื่น ๆ ให้เจริญก้าวหน้าไม่ปล่อยชีวิตให้ซอมซอ นำหุดหู่แก่ผู้พบเห็นทั่วไป

4. วัตถุประสงค์ระเบียบแบบแผนหมายความว่าบุคคลที่เป็นครุณั้นจะต้องกระทำตนให้เป็นบุคคลที่เคารพระเบียบแบบแผนขณะเดียวกันก็คอยอบรมตักเตือนให้ศิษย์เป็นผู้มีระเบียบแบบแผนว่ากล่าวตักเตือนในสิ่งที่ควรกระทำเป็นที่ปรึกษาที่ดีของศิษย์ด้วยกล่าวโดยรวมคุณลักษณะของครุณี้คือความเป็นผู้มีระเบียบแบบแผนของครุและคอยอบรมตักเตือนศิษย์ให้อยู่ในระเบียบกฎเกณฑ์ด้วย

5. วณักขโม-อคทนต่อถ้อยคำหมายความว่าบุคคลที่เป็นครุณั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความอดทนต่อคำพูดของศิษย์ที่มากกระทบต่อความรู้สึกเพราะบางครั้งคำพูดของศิษย์ที่กล่าวออกมานั้นอาจจะทำให้ครุรู้สึกไม่พอใจหรือไม่สบายใจครุก็ต้องอดทนและพร้อมที่จะรับฟังข้อซักถาม และให้ปรึกษาหารือแนะนำไม่เบื้อไม่จุนเจือ

6. คัมภีร์จะกถังกัตตา-แถลงเรื่องได้ยิ่งลึกล้ำหมายความว่าบุคคลที่เป็นครุณั้นจะต้องมีความสามารถในการสอนมีความสามารถในการใช้คำพูดอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ให้ศิษย์ฟังได้อย่างแจ่มแจ้งการที่ครุคนใดจะกระทำได้ดีกล่าวก็ต่อพยายามหาวิธีการที่สามารถทำให้ศิษย์เข้าใจได้ง่ายที่สุดครุที่มีคุณลักษณะในด้านนี้จะสามารถอธิบายเรื่องที่ยุกยากซับซ้อนให้เข้าใจได้ง่ายหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าสามารถทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่ายทำเรื่องซับซ้อนให้เป็นเรื่องธรรมดา

7. โนจัญฐานนิโยชเย-ไม่ชักนำศิษย์ไปในทางที่เสื่อมหมายความว่าบุคคลที่เป็นครุณั้นจะต้องไม่นำศิษย์ไปในที่ต่ำทรามใด ๆ สิ่งใดเป็นความเสื่อมโทรมทางจิตใจจะไม่ชักนำศิษย์ไปในขณะเดียวกันผู้ที่เป็ครุก็จะต้องไม่ประพฤติสิ่งเสื่อมทรามทั้งหลายทั้งปวงให้ศิษย์เห็นครุจะต้องหลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นอบายมุขทั้งปวง

คุณลักษณะของครุตามหลักกถาณมิตรธรรมทั้ง 7 ประการดังกล่าวนี้หากบังเกิดมีกับผู้ที่เป็ครุคนใดแล้วบุคคลนั้นย่อมได้ชื่อว่าเป็นครุที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมอย่างแน่นอนจะเห็นได้ว่าคุณลักษณะของครุที่พึงประสงค์นั้น นอกจากคุณสมบัติทางด้านความสามารถแล้ว คุณธรรมทางด้านจิตใจก็เป็ส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรที่จะไปประกอบอาชีพครู ต้องมีการนำหลักของพระพุทธศาสนามาเป็นแนวทางในการพัฒนาดังต่อไปนี้

หลักธรรมในศาสนาพุทธเพื่อปลูกฝังความศรัทธาในอาชีพครู มีดังนี้

1. ขารวาสธรรม 4 เป็นหลักธรรมที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับการครองเรือน และหลักการครองชีวิตของภคฤหัสถ์ ประกอบด้วย

1.1 สัจจะ หมายถึง ความจริง ความซื่อตรง ความซื่อสัตย์ จริงใจ พุดจริง ทำจริง อาจจำแนกเป็นสัจจะต่อตนเอง สัจจะต่อบุคคลอื่น สัจจะต่อหน้าที่การงาน สัจจะต่อคำพูด และสัจจะต่อประเทศชาติ

1.2 ทมะ หมายถึง การฝึกฝน การข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัด คัดนิสัย แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา

1.3 ขันติ หมายถึง ความอดทน ตั้งหน้าทำหน้าที่การทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ไม่หวั่นไหว ตั้งมั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย

1.4 จาคะ หมายถึง ความเสียสละ สละกิเลส สละความสุข ความสบาย และผลประโยชน์ ส่วนตัวได้ ใจกว้างพร้อมที่จะรับฟังความทุกข์ ความคิดเห็น และความต้องการของผู้อื่น พร้อมทั้งจะร่วมมือ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่คับแคบเห็นแก่ตนหรือเอาแต่ใจตัว

2. ทฤษฎีธรรมมีกัตตประโยชน์ 4 เป็นหลักธรรมที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำต่าง ๆ เพื่อให้ ประโยชน์ในปัจจุบันแก่ตนเองและสังคม ประกอบด้วย

2.1 อุฏฐานสัมปทา หมายถึง การถึงพร้อมด้วยความหมั่นรู้หมั่นใช้สติปัญญา และความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาศิลปวิทยาการต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จดังที่ได้ต้องการ ประารถนาไว้ ปฏิบัติภารกิจ หรือประกอบอาชีพใด ๆ ก็รู้จักใช้สติปัญญาและความอดทนพากเพียร อย่างเต็มกำลังความรู้ความสามารถหรือให้ภารกิจ หรือกิจการต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างมีระเบียบและ เจริญก้าวหน้าและสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

2.2 อารักขสัมปทา หมายถึง การพร้อมด้วยการรักษา ซึ่งมีความสำคัญเกี่ยวกับชีวิต ของการเป็นครูอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะคำว่า ถึงพร้อมด้วยการรักษานี้ หมายรวมถึงความพยายาม รักษาสถานะของตนเอง และรักษาสถาบันของตนไว้ให้ดีที่สุดด้วย

2.3 กัลยาณมิตรตาม หมายถึง การคบเพื่อนที่ดี ไม่คบมิตรชั่ว หรือมิตรเทียม

2.4 สมชีวิตา หมายถึง การดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม รู้จักการจ่ายทรัพย์ในการดำรง ชีวิตของตนให้พอเหมาะสมแก่อัตภาพ ไม่ให้ฟุ่มเฟือยหรือฝืดเคืองจนเกินไป เป็นการดำเนินชีวิต ในทางสายกลางนั่นเอง

3. พรหมวิหาร 4 เป็นธรรมที่ทำให้เกิดประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ประกอบด้วย

3.1 เมตตา หมายถึง ความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้ผู้อื่นมีความสุข มีจิตใจอันแผ่ ไผ่เมตรี และคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์ และสัตว์ทั่วไป

3.2 กรุณา หมายถึง ความสงสาร คิดช่วยผู้อื่นให้พ้นทุกข์ ใฝ่ในใจอันจะปลดเปลื้อง บำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ทั้งหลาย

3.3 มุทิตา หมายถึง ความยินดีในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตใจพอใจใฝ่ กอปรด้วย อากา รแจ่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ พลอยยินดีด้วยเมื่อผู้อื่น ได้ดีมีสุข เจริญออกงามยิ่งขึ้น

3.4 อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง อันจะทำให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณา ด้วยปัญญา มีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชังพร้อมที่จะวินิจฉัย และ ปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้ง รู้จักวางเฉยสงบใจมอญ โดยพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ใด เมื่อผู้อื่นเดือดร้อนเป็นทุกข์ผู้ดำรงในพรหมวิหารย่อมช่วยเหลือมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายด้วยเมตตา กรุณาแลย่อมรักษาธรรมไว้ได้ด้วยมุทิตาและอุเบกขา พรหมวิหารนี้บางทีแปลว่า ธรรมเครื่องอยู่ของ พรหม ธรรมเครื่องอยู่อย่างพรหม ธรรมประจำใจที่ทำให้เป็นพรหมหรือให้เสมอด้วยพรหม

4. พลธรรม 4 หมายถึง ธรรมถึงที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับการทำงานอย่างมีพลัง กล่าวคือ เป็นธรรมอันเป็นกำลัง ธรรมอันเป็นพลังทำให้ดำเนินชีวิตด้วยความมั่นใจ ไม่หวั่นต่อภัยทุกอย่าง ประกอบด้วย

4.1 ปัญญาพละ หมายถึง กำลังปัญญา ความรอบรู้ทุกอย่างที่ควรรอบรู้ ก็เป็นกำลัง จะแก้ปัญหาแก้ข้อสงสัย แก้อุปสรรคใด ๆ ด้วยปัญญา

4.2 วิริยะพละ หมายถึง กำลังความเพียร มีความบากบั่น ไม่ท้อถอย มุ่งมั่นความก้าวหน้า

4.3 อนวัชชพละ หมายถึง กำลังความสุจริต หรือกำลังความบริสุทธิ์ ตามศัพท์แปลว่า กำลังการกระทำที่ไม่มีโทษ คือ มีกายกรรม วาจกรรม ในความบริสุทธิ์ เช่น มีความประพฤติกรรม และหน้าที่การงานสุจริต ไม่มีข้อบกพร่องเสียหาย พุดจริง มีเหตุผล มุ่งดี ไม่รุกรานให้ร้ายใคร ทำการด้วยเจตนาบริสุทธิ์

4.4 สังคหพละ หมายถึง กำลังการสงเคราะห์ การยึดเหนี่ยวน้ำใจคน และประสาน หมูชนไว้ให้สามัคคี สงเคราะห์ด้วยทาน ปิยวาจา อุตถจริยา และสมานัตตานั้นเอง

5. สังหวัตถุธรรม 4 เป็นหลักธรรมที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการยึดเหนี่ยวจิตใจบุคคล และการประสานความสามัคคีในกลุ่มคน ทั้งเป็นการสงเคราะห์ผู้อื่น ประกอบด้วย

5.1 ทาน หมายถึง การให้โดยปกติ หมายถึง ช่วยเหลือในด้านทุนหรือปัจจัยเครื่องยังชีพ ตลอดจนเพื่อแผ่กันด้วยไมตรี ตลอดจนการให้คำแนะนำสั่งสอน ให้ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ

5.2 ปิยวาจา หมายถึง พุดด้วยน้ำใจหวังดี มุ่งให้เป็นประโยชน์และรู้จักพุดให้เป็นผลดี ทำให้เกิดความเชื่อถือสนิทสนม และเคารพนับถือตลอดจนการช่วยชี้แจงแนะนำหลักความจริงหรือ ความรู้ต่าง ๆ

5.3 อุตถจริยา หมายถึง การประพฤติกรรมอันเป็นประโยชน์ การชวนช่วยช่วยเหลือ กิจการสาธารณประโยชน์ ตลอดจนถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรมแก่ผู้อื่น

5.4 สมานัตตา หมายถึง ทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติตนสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย ตลอดจนการวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อม

6. สัมปรายกัตถประโยชน์ 4 เป็นหลักธรรมที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขขั้นสูงขึ้นไปหรือเป็นธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์เบื้องต้น ประกอบด้วย

6.1 สัทธาสัมปทา หมายถึง การถึงพร้อมด้วยความศรัทธาโดยที่ ต้องเป็นความศรัทธาที่มีความเชื่อมั่นว่าวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า เป็นประโยชน์ต่อสังคมและพิสูจน์ให้เห็นเป็นรูปธรรมได้

6.2 สีสัมปทา หมายถึง การถึงพร้อมด้วยศีล ครูผู้มีศีล คือ ครูผู้มีความซื่อสัตย์ ไม่กระเบา หรือประพฤติกผิด

6.3 จาคสัมปทา หมายถึง การถึงพร้อมด้วยความเสียสละ อาชีพครูเป็นวิชาชีพ ที่ต้องใช้ปัญญาเพื่อสร้างศิษย์ สร้างสรรค์สังคม หากครูรู้จักใช้ปัญญาในการสร้างสรรค์ก็จะเป็นประโยชน์ต่อตัวเองด้วย

7. อธิษฐานธรรม 4 เป็นหลักธรรมที่ให้แนวคิดอันเป็นพื้นฐานที่มั่นคงของบุคคลเป็นธรรมที่ควรใช้เป็นที่ประคองตนเพื่อให้สามารถยึดเอาผลสำเร็จสูงสุดอันเป็นเป้าหมายไว้ได้ ช่วยไม่ให้เกิดการสำคัญตนผิด และไม่เกิดสิ่งที่มัวหมองหมักหมมทับถมตน บางทีแปลว่า ธรรมที่ควรตั้งไว้ในใจประกอบด้วย

7.1 ปัญญา หมายถึง ความรู้ชัด หยั่งรู้ในเหตุผล พิจารณาให้เข้าใจในสภาวะของสิ่งทั้งหลายจนเข้าถึงความจริงตลอดจนความไม่ประมาท

7.2 สัจจะ หมายถึง ความจริง การดำรงมั่นในความจริงที่รู้ชัดด้วยปัญญา ตลอดทั้งการพูดจริงและความจริงใจต่างๆ

7.3 จาคะ หมายถึง ความเสียสละ สละสิ่งอันเคยชิน ข้อที่เคยยึดไว้ และสิ่งทั้งหลายอันผิดพลาดจากความจริงเสียได้ สละอำภิมิสจนถึงสละกิเลส

7.4 อุปสมะ หมายถึง ความสงบ การระงับข้อขัดข้องมัวหมองวุ่นวายอันเกิดจากกิเลสทั้งหลาย ตลอดจนการทำจิตใจให้สงบในจิตใจ และมีสันติ

8. อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับวิธีทำงานให้ประสบความสำเร็จ คุปภาฏิหาริย์ ซึ่งประกอบด้วย

8.1 ฉันทะ หมายถึง ความพอใจ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาทำให้ได้ผลยิ่งขึ้นไป

8.2 วิริยะ หมายถึง ความเพียร ขยันหมั่นเพียรประกอบสิ่งนั้นๆด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง

8.3 จิตตะ หมายถึง ความคิด ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไปจากสิ่งที่จะต้องรับผิดชอบ

8.4 วิมังสา หมายถึง ความไตร่ตรอง หรือทบทวน หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบหาเหตุผล และตรวจสอบข้อที่ยังห้อยในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์ คัดค้นวิธีแก้ไข ปรับปรุง เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าแนวทางในการพัฒนานักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มีหลากหลายแนวทาง โดยมีเป้าหมายเพื่อมุ่งให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพทั้งด้านสติปัญญาและมีคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมกับวิชาชีพ ในการรับใช้สังคม พัฒนาประเทศชาติ และที่สำคัญจะได้แม่พิมพ์ที่เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์ทั้งหลายที่จะเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศรุ่นต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี (2547) ได้ศึกษา ปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตสำนึกต่อสังคมของนิสิตจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย พบว่า ปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตสำนึกต่อสังคมของนิสิตจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ที่สำคัญมี 9 ตัว คือ กระบวนการพัฒนาจิตสำนึกต่อสังคมจากเพื่อน ความสม่ำเสมอในการทำกิจกรรม กระบวนการพัฒนาจิตสำนึกต่อสังคมจากครอบครัว กระบวนการพัฒนาจิตสำนึกต่อสังคมจากสื่อมวลชน ความสนใจในการทำกิจกรรม แบบอย่างจากบุคคลสำคัญ แบบอย่างจากบิดา สถานภาพของครอบครัวที่อยู่ด้วยกัน และภูมิปัญญา ปัจจัยทั้ง 9 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของจิตสำนึกต่อสังคมของนิสิตได้ร้อยละ 51.5

ธนิดา ทองมีเหลือ (2550) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนิสิต ได้แก่ เอกลักษณะแห่งตน ลักษณะมุ่งอนาคตและปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การอบรมเลี้ยงดูแบบการลงโทษทางกายมากกว่าทางจิตมีความสัมพันธ์ทางลบกับจิตสาธารณะของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมไม่มีความสัมพันธ์กับจิตสาธารณะของนิสิต ตัวแปรทางจิตสังคมที่สามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนและเอกลักษณะแห่งตน ร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 38.1 และตัวแปรทางจิตสังคมที่สามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคตเอกลักษณะแห่งตนและการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนได้ร้อยละ 34.1

เจษฎา หนูรุ่ม (2551) ศึกษาปัจจัยจิตลักษณะ ได้แก่ เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะ มุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ค่านิยมความเป็นไทย สติปัญญา ประสบการณ์ ทางสังคม และสุขภาพจิต ที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียน โดยแบ่งเป็นด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้ ด้านการถือปฏิบัติ และด้านการเคารพสิทธิ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัยพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ระหว่างปัจจัยจิตลักษณะรายด้านกับจิตสาธารณะ โดยรวมมีค่าเท่ากับ .572 สามารถอธิบายร่วมกัน ได้ 32.7% โดยปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต สุขภาพจิต ค่านิยมความเป็นไทย และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่าน้ำหนัก ความสำคัญเท่ากับ .213, .203, .178 และ .148 ตามลำดับ ส่วนสติปัญญาและความเชื่ออำนาจในตน ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ .018 และ .107

วิทย์พนท สีหา (2551) ทำการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับจิตสาธารณะของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า จิตสาธารณะของนิสิตระดับปริญญาตรีสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเอง อัตมโนทัศน์ ค่านิยมบุคคลทางครอบครัว การขัดเกลาทางสังคม และเหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์จิตสาธารณะของนิสิตระดับปริญญาตรี คือ เหตุผลเชิง จริยธรรม อัตมโนทัศน์ ค่านิยมบุคคลทางครอบครัว มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .302 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีอำนาจจำแนก ในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 8.80 หรือกล่าวโดยสรุปได้ว่า ตัวแปรที่สัมพันธ์กับจิตสาธารณะของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย มหาสารคาม และสามารถพยากรณ์จิตสาธารณะของนิสิตระดับปริญญาตรี ได้แก่ เหตุผลเชิงจริยธรรม อัตมโนทัศน์ และค่านิยมบุคคลทางครอบครัว ดังนั้นผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อาจารย์ ควรมีการปลูกฝังคุณธรรม และส่งเสริมกิจกรรม กลุ่มและการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมให้มากขึ้น

เรียม นมรักษ์ (2552) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบจิตสาธารณะของนักศึกษาในองค์กร นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า องค์ประกอบของจิตสาธารณะของนักศึกษาในองค์กร นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีองค์ประกอบทั้งสิ้น 9 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ ร่วมกันตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ความรัก ความเอื้ออาทร และความสามัคคี การมีส่วนร่วม ในกิจกรรมสังคม ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น มีมาตรฐาน ในการปฏิบัติงาน มีการติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือ มีปฏิสัมพันธ์ ทางสังคม มีองค์ความรู้และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ตามลำดับ

ศักดิ์มงคล เชื้อทอง (2552) ได้พัฒนาโปรแกรมการพัฒนาจิตสาธารณะต่อความมี จิตสาธารณะและความสุขของนักศึกษายาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี พบว่า

หลังเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาจิตสาธารณะในโครงการ “วพบ.สระบุรีสร้างสรรค์สิ่งดีเพื่อสังคม” คะแนนเฉลี่ยของจิตสาธารณะของนักศึกษาพยาบาลและคะแนนรวมเฉลี่ยของความสุขสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 จิตสาธารณะ และความสุขของนักศึกษาพยาบาลหลังเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรม

โกวิท พงษ์ภักดี (2553) ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การใช้โปรแกรมฝึกการคิดแบบโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi experimental design) มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกการคิดแบบโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการคิดแบบโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะหลังการทดลองมีคะแนนจิตสาธารณะสูงกว่าทดลองและมีคะแนนจิตสาธารณะสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชนิดา นันทะวัน (2553) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับจิตสาธารณะของนักศึกษา ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต เหตุผลเชิงจริยธรรม อัตมโนทัศน์ ค่านิยมบุคคลทางครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และตัวแปรที่มีค่าพยากรณ์ที่ดีที่สุดของปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะครุศาสตร์ คือ ค่านิยมบุคคลทางครอบครัว ลักษณะมุ่งอนาคต ค่านิยมความเป็นไทย และอัตมโนทัศน์

เจนจุภา คำดี (2553) ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมสถานการณ์จำลอง เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระบาทท่าเรือ โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experiment design) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะและนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนพระบาทท่าเรือ ได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง (Simple random sampling) จำนวน 40 คน มาแบ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ จำนวน 12 ครั้ง สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละประมาณ 50 -60 นาที และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับโปรแกรมสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) โปรแกรมสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง 2) แบบวัดจิตสาธารณะที่พัฒนามาจาก เฉยฉา

หนูรุ่ง (2551) มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ วิลคอกซัน (The wilcoxon math pared rank) และแมน วิทนียู (The man withney-U test) ผลการวิจัยพบว่า หลังเข้าร่วมการทดลองนักเรียนกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมสถานการณ์จำลองมีคะแนนสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

นันทรัตน์ ปรีวีดิธรรม (2553) ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของเด็กและเยาวชน ที่ได้รับทุนการศึกษาสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาทั้งภายในและภายนอก ภายใน ได้แก่ ทัศนคติเชิงจริยธรรม และภายนอก ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว สถานศึกษา ชุมชนและเพื่อน พฤติกรรมจิตอาสาประกอบด้วย การช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม การมุ่งมั่นพัฒนาสังคม และจิตสำนึกสาธารณะที่อยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกันมีระดับพฤติกรรมจิตอาสาไม่แตกต่างกัน และความสม่ำเสมอในการเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกันมีระดับพฤติกรรมจิตอาสาต่างกัน ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในสามารถร่วมกันอธิบายพฤติกรรมจิตอาสาได้ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

นิรุทธ์ วัฒนภาส (2553) ได้ทำการวิจัยผลของกลุ่มจิตวิทยาการศึกษาแนวโยนิโสมนสิการต่อการเพิ่มพูนพฤติกรรมจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการทดลองพบว่า นักศึกษามีคะแนนพฤติกรรมจิตสำนึกสาธารณะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง และกลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุม และมีความคงทนของคะแนนพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังการทดลองนักศึกษาเกิดการรู้คิดจากสัมพันธภาพที่ขยายความเข้าใจโลก และชีวิตตามความจริง และมีพฤติกรรมการมีจิตสำนึกสาธารณะเพิ่มขึ้นทุกด้าน ได้แก่ การตระหนักรู้และมีส่วนในการแก้ไขปัญหา อย่างอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล การเคารพหน้าที่ และข้อปฏิบัติทางสังคม การอุทิศตนทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยผู้นำกลุ่มเป็นปัจจัยเริ่มต้นนำสู่การเพิ่มพูนพฤติกรรมจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาที่เข้ากลุ่ม

อาทิตยา มากสาคร (2553) ได้ศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนิสิตแพทย์ระดับปริญญาตรี เพื่อศึกษาจิตอาสาของนิสิตแพทย์ระดับปริญญาตรี และเพื่อหาสมการพยากรณ์ตัวแปรที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนิสิตแพทย์ระดับปริญญาตรี คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อระดับจิตอาสาของนักศึกษาแพทย์ ซึ่งมีค่าสูงสุดคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล รองลงมาคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และต่ำสุดคือ การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ ระดับจิตอาสาสูงสุดของนักศึกษา คือ การช่วยเหลือผู้อื่น รองลงมาคือ การเสียสละเพื่อสังคมและต่ำสุดคือ การมุ่งมั่นพัฒนา

ณัฐพงษ์ ดีไพร(2553) ได้ศึกษาปัจจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะทางจิต ได้แก่ เจตคติต่อการมีจิต สาธารณะ กับการมีจิตสาธารณะมีความสัมพันธ์กับการมีจิตสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์กันทางบวก การมีจิตสาธารณะของนักศึกษาในแต่ละคณะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่คณะวิศวกรรมศาสตร์สูงที่สุด รองลงมาคือคณะ บริหารธุรกิจ และตามด้วยคณะศิลปกรรมศาสตร์ โดยที่คณะ บริหารธุรกิจกับคณะศิลปกรรมศาสตร์มีจิตสาธารณะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ในขณะที่คณะบริหารธุรกิจกับคณะวิศวกรรมศาสตร์และคณะวิศวกรรมศาสตร์กับคณะศิลปกรรมศาสตร์มีจิตสาธารณะไม่แตกต่างกัน

นงลักษณ์ เขียนงาม (2553) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะของนักศึกษา มหาวิทยาลัย โดยศึกษากับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 580 คน พบว่า ปัจจัยที่เป็นสถาบันครอบครัวปัจจัยด้านศาสนา ด้านสื่อสารมวลชน และด้านการศึกษา มีผลต่อระดับจิตสาธารณะของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร (2553) ได้ศึกษา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ พบว่า จิตอาสาของนักศึกษาในระดับสูงเกี่ยวข้องกับเจตคติต่อจิตอาสาในระดับสูง แรงจูงใจในการทำกิจกรรมจิตอาสาอยู่ในระดับสูง และได้รับการสนับสนุนทางสังคมในระดับสูงเช่นเดียวกัน ปัจจัยด้านบุคคลทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสามารถรวมกันอธิบายความแปรปรวนของจิตอาสาได้ร้อยละ 48.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 โดยแรงจูงใจในการทำกิจกรรมจิตอาสา มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์สูงที่สุด รองลงมา คือ การได้รับการสนับสนุนทางสังคม และเจตคติต่อจิตอาสาตามลำดับ

ภัทรวรรณ องอาจ (2554) ได้ศึกษา การขัดเกลาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะของนักศึกษาวิทยาลัยดุสิตธานี พบว่า การขัดเกลาทางสังคมของครอบครัวกับจิตสาธารณะของนักศึกษามีค่าความสัมพันธ์สูงสุด รองลงมาคือ การขัดเกลาทางสังคมของกลุ่มสื่อมวลชน และการขัดเกลาทางสังคมของสถาบันการศึกษาและการขัดเกลาทางสังคมของกลุ่มเพื่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วีรวรรณ ไพรสิงห์ (2554) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการใช้ชุดกิจกรรมดังกล่าวมีดังนี้

1. ชุดกิจกรรมโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มี 6 องค์ประกอบ คือ 1) คำชี้แจง 2) ชุดกิจกรรม 3) สื่อสำหรับชุดกิจกรรม ประกอบด้วย ใบความรู้ ใบกิจกรรม ใบงาน วิธีใช้ 4) ตัวอย่างเฉลยใบงาน 5) แบบสังเกตพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน และ 6) แบบประเมินหลังดำเนินกิจกรรม ผลการพิจารณาความเหมาะสม พบว่า ความเหมาะสมในองค์ประกอบต่าง ๆ ของชุดกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อนำไปทดลองใช้ พบว่า มีประสิทธิภาพ 84.43/83.62

2. ผลของการใช้และศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มี ดังนี้

คะแนนจิตสาธารณะของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาการมีจิตสาธารณะของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ระเวียง ดอนศรีธา (2554) ได้ใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental design) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวพัฒนาจิตสาธารณะก่อนและหลังการทดลองและเพื่อเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักเรียนที่ได้เข้าร่วม และไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนหนองสองห้องวิทยาที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) แบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 42 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 38 คนกลุ่มทดลองได้เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะจำนวน 12 ครั้ง โดยทำการทดลองสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 60 นาทีเป็นเวลา 4 สัปดาห์กลุ่มควบคุมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แบบวัดจิตสาธารณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 4 ระดับจำนวน 45 ข้อ วัดพฤติกรรมจิตสาธารณะ 3 ด้านดังนี้ด้านการใช้ด้านการถือเป็นที่และด้านการเคารพสิทธิด้านละ 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 และ 2) กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ การทดสอบค่าที (*t-test*) ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะมีคะแนนเฉลี่ยจิตสาธารณะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และนักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะมีคะแนนเฉลี่ยจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศรียาณี ไชยชาญ (2554) ได้ศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้กับพลเมืองในตำบลบางพระเหนือ อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง ผลการศึกษาพบว่า การจะทำให้พลเมืองบางพระเหนือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต้องส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมด้านต่าง ๆ โดยให้พลเมืองบางพระเหนือเป็นผู้ออกแบบสังคมในการอยู่ร่วมกันเอง และวิธีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นประกอบด้วยด้านหลัก 4 ด้านด้วยกัน ได้แก่ การสร้างวินัยให้ตนเอง การให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม การตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคม และสุดท้ายคือ การยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิต

ศุภะรัตน์ ยอดระบำ (2554) ได้ศึกษาปัจจัยด้านครอบครัว จิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเกิดจิตสาธารณะของนักศึกษาปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับพฤติกรรมการทำเพื่อส่วนรวม (จิตสาธารณะ) คือการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนให้เหตุผล การเห็นแบบอย่างจากบิดามารดา สุขภาพจิตดี และพฤติกรรมการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

อริยา คูหา (2554) ได้ศึกษาจิตสาธารณะและรูปแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พบว่า จิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี อยู่ในระดับมาก มีรูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มก้าวหน้า และกลุ่มวิชาชีพมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ กลุ่มเก็บตัว และจิตสาธารณะและรูปแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อ้อมใจ วงมณฑา (2555) ทำการวิจัยเพื่อศึกษาระดับจิตสาธารณะของนักศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยภาพรวมและจำแนกตามปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมที่แตกต่างกัน ศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษา และศึกษาแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะให้แก่นักศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักศึกษาปีที่ 1-4 จำนวน 400 คน วิทยาเขตปัตตานี เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม 3 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว ตอนที่ 2 สอบถามจิตสาธารณะของนักศึกษา ตอนที่ 3 สอบถามปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม มีค่าความเชื่อมั่น 0.89, 0.94

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้าพเจ้าต้องการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ข้าพเจ้าชอบทำงานเป็นกลุ่มหรือหมู่คณะ

เพราะก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีกัน และข้าพเจ้าจะแบ่งปันสิ่งของให้แก่เพื่อน ๆ และรุ่นน้อง ที่มีฐานะยากจน หรือให้ความช่วยเหลือพวกเขาด้วยความเต็มใจ

2. ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่เป็นตัวพยากรณ์ได้ดี คือ ด้านการเรียนรู้ด้วยตัวเอง และการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ร้อยละ 26.40 และสามารถเป็นตัวร่วมพยากรณ์กับการสนับสนุนจากครอบครัว ได้ร้อยละ 30.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. แนวทางเสริมสร้างจิตสาธารณะ ได้แก่ มหาวิทยาลัยควรปรับปรุงหลักสูตร ด้วยการเพิ่มรายวิชา การเมืองการปกครอง โดยเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิ และหน้าที่พลเมือง ควรมีกิจกรรมรณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ควรจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่ส่งเสริมให้นักศึกษาทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิม ได้มีกิจกรรมร่วมกัน ควรเน้นการเรียนการสอนที่เป็นลักษณะของกิจกรรมมากขึ้น จัดให้มีการเรียนการสอนแบบร่วมมือ เป็นต้น

อัญชลิกา ผิวเพชร (2555) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผลการวิจัย มีดังนี้

1. โมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($X^2 = 53.61$, $df = 58, p = 0.639$) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากัน 0.995 ดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.000

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อจิตสาธารณะของนักเรียน คือ คุณธรรมจริยธรรม

2.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อจิตสาธารณะของนักเรียนต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาเอ็ด เจต ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 4 ได้แก่ พฤติกรรมการสอนของครูและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

2.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อจิตสาธารณะของนักเรียน ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ โดยสรุป ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสาธารณะ ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรม ความฉลาดทางอารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและพฤติกรรมการสอนของครู ดังนั้นการที่จะพัฒนาพฤติกรรมให้นักเรียนมีนักเรียนมีจิตสาธารณะต้องได้รับความร่วมมือระหว่างบ้าน และโรงเรียนช่วยดูแลป้องกันและแนะแนวทาง

นันทวัฒน์ ภัทรกรนันท์ (2556) ได้พัฒนาชุดโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของอาสาชวูกาชาดผลการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ในการทดลองหาประสิทธิภาพของชุด ฝึกอบรม ครั้งที่ 1 โดยใช้ฝึกอบรมอาสาชวูกาชาดทดลองแบบรายบุคคล จำนวน 6 คน พบว่ามีคะแนนประสิทธิภาพของ กระบวนการ คิดเป็นร้อยละ 80.19 และคะแนนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คิดเป็นร้อยละ 80.76 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ในการทดลองครั้งที่ 2 ใช้ฝึกอบรมในกลุ่มเล็ก จำนวน 12 คน พบว่า มีคะแนนประสิทธิภาพของกระบวนการ คิดเป็นร้อยละ 81.67 และคะแนนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คิดเป็นร้อยละ 81.84 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ในการทดลองครั้งที่ 3 ใช้ชุดฝึกอบรมในกลุ่มใหญ่ จำนวน 30 คน พบว่า มีคะแนนประสิทธิภาพของกระบวนการ คิดเป็นร้อยละ 81.48 และคะแนนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คิดเป็นร้อยละ 83.48 ผลการหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมทั้งสองครั้งสูงกว่า เกณฑ์ที่กำหนด ผลการประเมินผลการเรียนรู้จากชุดฝึกอบรมในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน พบว่า ภายหลังกการ ฝึกอบรมอาสา ชวูกาชาดมีคะแนนความรู้ ทักษะด้านปฐมพยาบาล สูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวัดระดับจิตสาธารณะภายหลังกเสร็จสิ้นการอบรมไปแล้ว 1 เดือน พบว่า อาสาชวูกาชาดมีระดับ จิตสาธารณะภายหลังกการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี

เสถียรพงศ์ ศิวินา (2552) ได้ทำการทดลองโดยใช้วิธีสอนการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี โดยใช้เทคนิคการรู้คิดในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดเชิงวิพากษ์และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ในแผนการเรียนรู้ เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 6 แผน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ใช้รูปแบบการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี กลุ่มที่ 2 เรียนจากแผนการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี โดยใช้เทคนิค มีดัชนีประสิทธิผล โดยรวมเท่ากับ 0.7097 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนร้อยละ 70.97
2. นักเรียนโดยส่วนรวมและจำแนกตามผลการเรียนวิทยาศาสตร์ในกลุ่มทดลอง มีผลสัมฤทธิ์ การคิดเชิงวิพากษ์หลังเรียน โดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้านและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน โดยรวม และเป็นรายด้าน 6-8 ด้าน เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน ($p < 0.05$)
3. นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดเชิงวิพากษ์ โดยรวม และเป็นรายด้าน จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการอนุมานและการประเมินข้อโต้แย้งและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน โดยรวมและเป็นรายด้าน จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการสังเกต การจัด

ประเภท การใช้ความสัมพันธ์ระหว่างมิติเวลา และการจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมายมากกว่า นักเรียนกลุ่มควบคุม ($p < 0.05$)

4. นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดเชิงวิพากษ์ โดยรวมทั้งทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน โดยรวม และเป็นรายด้าน จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านการสังเกต การใช้ความสัมพันธ์ระหว่างมิติเวลา การใช้เลขจำนวน และการคำนวณ การจัดกระทำข้อมูล และสื่อความหมาย และการลงข้อวินิจฉัยมากกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนทางวิทยาศาสตร์ต่ำ ($p < 0.05$)

5. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนวิทยาศาสตร์และรูปแบบการเรียนต่อมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดเชิงวิพากษ์ โดยรวม และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน โดยรวมและเป็นรายด้าน จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านการสังเกต การใช้ความสัมพันธ์ระหว่างมิติเวลา การใช้เลขจำนวนและการคำนวณ การจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมาย ($p < 0.05$)

ชัยยนต์ นนทะมาตย์ (2554) ได้ทำการเปรียบเทียบผลการเรียนด้วยเทคนิคการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี โดยใช้เทคนิคการรู้คิดที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดเลือก เกี่ยวกับโมโนติพิสิกส์: งาน พลังงานและโมเมนตัม และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. นักเรียนโดยส่วนรวม นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ หลังจากเรียนด้วยเทคนิคการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี โดยใช้เทคนิคการรู้คิด มีความเข้าใจอย่างสมบูรณ์เพิ่มขึ้น แต่มีความเข้าใจเพียงบางส่วนและมีแนวความคิดที่ผิดพลาด และมีแนวความคิดที่ผิดพลาดลดลงจากก่อนเรียน ในมโนมิตงาน พลังงานและโมเมนตัม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนโดยส่วนรวม นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ หลังเรียนด้วยเทคนิคการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี โดยใช้เทคนิคการรู้คิด มีการคิดวิเคราะห์ ทั้งโดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านวิเคราะห์ความสำคัญ ด้านวิเคราะห์ความสัมพันธ์และด้านวิเคราะห์หลักการ เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง หลังเรียนด้วยเทคนิคการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี โดยใช้เทคนิคการรู้คิด มีการคิดวิเคราะห์ โดยรวมและรายด้านทั้ง 3 ด้าน มากกว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ท่าอาจ สีหาพงษ์ (2552) ได้ศึกษาผลการเรียนด้วยเทคนิคการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี โดยใช้เทคนิคการรู้คิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิจารณ์ญาณ และจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า

1. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้รูปแบบการเรียนตามเทคนิคการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี โดยใช้เทคนิคการรู้คิด มีครรชนีประสิทธิผลโดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 0.57
 2. นักเรียนกลุ่มทดลองโดยส่วนรวมและจำแนกตามเพศ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยรวมและชั้นการเห็นคุณค่าและชั้นการจัดระบบ (ชั้นสูง) เพิ่มขึ้น และมีชั้นการรับรู้และชั้นการตอบสนอง (ชั้นต่ำ) ลดลงจากก่อนเรียน ($p < .05$) แต่มีการคิดวิจารณ์ญาณ โดยรวมและรายด้าน ไม่เปลี่ยนแปลงจากก่อนเรียน ยกเว้นนักเรียนเพศชาย ซึ่งมีการคิดวิจารณ์ญาณด้านการนิรนัยเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน ($p < .05$)
 3. ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับรูปแบบการเรียนที่มีต่อผลการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน นักเรียนเพศชาย มีเฉพาะจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยรวมมากกว่านักเรียนเพศหญิง ($p < .05$) และนักเรียนกลุ่มทดลองมีเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยรวมและชั้นการจัดระบบมากกว่า แต่มีชั้นการตอบสนองน้อยกว่า นักเรียนกลุ่มควบคุม ($p < .05$)
- ซึ่งกล่าวโดยสรุปว่า รูปแบบการเรียนการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี โดยใช้เทคนิคการรู้คิด มีความสามารถในการช่วยแก้ไขแนวความคิดที่ผิดพลาดของนักเรียนได้ ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน อีกทั้งยังช่วยสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมได้ นั่นหมายความว่า รูปแบบการเรียนการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี โดยใช้เทคนิคการรู้คิดสามารถพัฒนาทักษะด้านความรู้ ด้านการคิด และด้านจิตพิสัยได้ จึงควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นำรูปแบบการเรียนนี้ไปใช้สอนในทุกระดับชั้นต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นการศึกษาวิจัยและพัฒนา “R & D: Research and Development) มีขั้นตอนในการพัฒนากิจกรรม 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ การสอน โดยใช้วิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี สภาพปัญหา และความต้องการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ นักศึกษาครุศาสตร์ ได้แก่ ฝ่ายพัฒนานักศึกษาคณะครุศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษา หน่วยงานที่รับ นักศึกษาเข้าฝึกสอน และผู้ใช้บัณฑิต ได้แก่ ครูพี่เลี้ยง เพื่อนนักศึกษาที่ฝึกสอนในสถานศึกษา

2. ร่างกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ ตรวจสอบคุณภาพ ของกิจกรรมและปรับปรุง

3. ทดลองใช้กิจกรรม

4. ประเมินผลเพื่อรับรองกิจกรรม

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามแสดงไว้เป็นลำดับขั้น ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร และสภาพปัญหา

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับศึกษา ครุศาสตร์ โดยศึกษา สำรวจ วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็น ศึกษาเอกสารงานวิจัย เกี่ยวกับจิตสาธารณะและรูปแบบการสอนและการออกแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ

วิธีดำเนินงาน

1. ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ รูปแบบ การสอน และการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ และศึกษาความต้องการจำเป็น

2. ศึกษาความต้องการจำเป็น (Needs assessment) ของผู้บริหารระดับหน่วยการผลิตครู ได้แก่ ผู้ช่วยคณบดีคณะครุศาสตร์ ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์ที่ปรึกษาในฐานะผู้ผลิต ครู ครูพี่เลี้ยงในสถานศึกษาในฐานะผู้ใช้ครู และนักศึกษาทั้งร่วมสถาบันและต่างสถาบัน ซึ่งเป็นผู้มี ปฏิสัมพันธ์โดยตรงทั้งในขณะเรียนและการฝึกสอน โดยการสัมภาษณ์ และสังเกต

3. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตทั่วไป คุณลักษณะของบัณฑิตครูด้านจิตสาธารณะ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัย

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

1. ศึกษาเอกสารและบทความที่เกี่ยวข้องในการสร้างแบบสัมภาษณ์ สร้างแบบสัมภาษณ์และประเด็นที่ต้องการศึกษา
2. นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและความตรงเชิงเนื้อหา
3. ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
4. นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับผู้เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของภาษาและความเข้าใจในการสัมภาษณ์
5. ผู้วิจัยนำแนวคำถามและประเด็นในการสัมภาษณ์ไปใช้เก็บข้อมูลจริง

ตารางที่ 2 การสรุปวิธีดำเนินการในขั้นตอนข้อที่ 1

วัตถุประสงค์การวิจัย	วิธีดำเนินการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูล
เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์	ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและความจำเป็น	หนังสือ ตำรา งานวิจัยเกี่ยวกับจิตสาธารณะ คุณลักษณะความเป็นครูรูปแบบการสอน การออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

วัตถุประสงค์การวิจัย	วิธีดำเนินการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูล
สรุปองค์ประกอบของจิต สาธารณะ	ศึกษาเอกสาร งานวิจัย	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ จิตสาธารณะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522-2556 ซึ่ง เป็นงานวิจัย ระดับอุดมศึกษา จำนวน 13 งานวิจัย	ตารางวิเคราะห์ องค์ประกอบจิต สาธารณะ
ศึกษาประมวลความ คิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง	ศึกษาปัญหาและ ความต้องการ ความ คิดเห็นจากผู้ ที่เกี่ยวข้อง	ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายฝึก ประสบการณ์ อาจารย์ ที่ปรึกษา อาจารย์พี่ เลี้ยงและนักศึกษา	แบบสัมภาษณ์

ผลการศึกษาปัญหา และความต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัญหาผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาทำการสรุป
โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) พบว่า

1. ด้านหน่วยจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พบว่า ในการฝึกหาความรู้ หรือทักษะอื่น
นอกเหนือจากการสอนเพิ่มเติม ไม่แบ่งรับแบ่งสู้งาน ขาดรับผิดชอบต่อหน้าที่ในกรณีนี้มีการส่ง
นักศึกษากลับมาที่ต้นสังกัด 1 คน เนื่องจากขาดฝึกสอนเกินที่กำหนด โดยไม่มีเหตุผลอันควร
ดื่มแอลกอฮอล์ ไม่ตรงต่อเวลา ขาดความพร้อมทางด้านเอกสาร ไม่พยายามเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ
มีความเป็นปัจเจกบุคคลสูง ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรใน โรงเรียน และเพื่อนจากสถาบันอื่น
2. ด้านอาจารย์พี่เลี้ยงของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาไม่ตรงต่อเวลา ไม่มีความอดทน เช่น
ไม่สามารถคุมชั้นเรียนได้ ขาดน้ำใจในการช่วยเหลืองานอื่นที่นอกเหนือจากงานสอน ขาดทักษะ
การทำงานเป็นกลุ่ม ใช้เวลาว่างในการเล่นอินเทอร์เน็ต ไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เมื่อตกเดือนจะมี
อาการชักสีหน้า และประเด้นอื่น ๆ เช่น ชู้สาว
3. ด้านอาจารย์นิเทศก์การสอน พบว่า นักศึกษาปิดบังความจริงในกรณีที่ได้รับมอบงาน
เอกสาร โดยการโกหกว่าเอกสารหาย ไม่รักษาเวลาทำงานไม่เสร็จตามที่กำหนด ไม่ยอมปรับตัว

ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และมักจะกล่าวเสมอว่า อาจารย์นิเทศก์เข้มงวด ดักเตือนมากเกินไป และต้องการให้ฝ่ายฝึกประสบการณ์จัดเวลาการฝึกใหม่โดยลดเวลาการฝึกสอนในแต่ละสัปดาห์ให้เหลือ 4 วันเหมือนกับเพื่อนต่างสถาบัน

4. จากนักศึกษา พบว่า นักศึกษาไม่ต้องการทำงานเป็นกลุ่ม ไม่ต้องการฝึกประสบการณ์กับโรงเรียนที่ขาดอุปกรณ์ ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกและขาดเทคโนโลยี โปรแกรมในเครื่องคอมพิวเตอร์ไม่ทันสมัย ไม่ต้องการปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เป็นงานนอก เช่น ฝากชั่วโมงสอน มีเหตุผลในการเลือกฝึกสอนที่โรงเรียนห่างไกลเพราะมีค่าตอบแทน มีความคับข้องใจต่อการปฏิบัติตนของครูพี่เลี้ยงที่ให้ความช่วยเหลือและมอบหมายให้นักศึกษาฝึกสอนต่างสถาบันไม่เท่าเทียมกัน ต้องการฝึกสอนสัปดาห์ละ 4 วันเหมือนเพื่อนสถาบันอื่น ประสบปัญหาเพื่อนพยายามจะลอกงาน พูดยินินทาว่าร้ายเพื่อน เป็นต้น

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเพื่อออกแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับครุศาสตร์ โดยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะในระดับอุดมศึกษาเพื่อสรุปพฤติกรรมหรือตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบของจิตสาธารณะได้ ดังนี้

ตารางที่ 3 องค์ประกอบของจิตสาธารณะในการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์

ปี พ.ศ.	เจ้าของผลงาน	องค์ประกอบของจิตสาธารณะ
2522	ราชบัณฑิตยสถาน	ปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่น/เห็นแล้วทนไม่ได้ที่จะมองข้ามผ่านไป ยับยั้งตนเองในการทำบาป ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคม มีวินัย ใฝ่ของแล้วเก็บเข้าที่ ใช้สาธารณะสมบัติอย่างประหยัด ทะนุถนอมสาธารณะสมบัติและหลีกเลี่ยงการทำให้เสียหาย รักษาสิ่งแวดล้อม
2542	ชาย โพลิตา	เคารพสิทธิของผู้อื่น ใช้สาธารณะสมบัติอย่างประหยัด ทะนุถนอมสาธารณะสมบัติและหลีกเลี่ยงการทำให้เสียหายไม่นำสมบัติส่วนรวมมาใช้ส่วนตัว
2544	หฤทัย อาจปรี	ปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่น/เห็นแล้วทนไม่ได้ที่จะมองข้ามผ่านไป คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคม ถือว่างานส่วนรวมเป็นหน้าที่ต้องรับผิดชอบ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละทรัพย์สินและแรงงาน ตระหนักถึงปัญหาสังคมและผลกระทบ มีเครือข่ายในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม เชื่อว่าตนสามารถแก้ปัญหาสังคมได้ วิเคราะห์ และลงมือแก้ปัญหาสังคม
2544	วิรัตน์ คำศรีจันทร์	เคารพกฎเกณฑ์ของสังคม ยับยั้งตนเองในการทำบาป คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม เครือข่ายในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม
2549	จิรวัดน์ วีรังกร	ปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่น/เห็นแล้วทนไม่ได้ที่จะมองข้ามผ่านไป คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละทรัพย์สินและแรงงาน ตระหนักถึงปัญหาสังคมและผลกระทบ เชื่อว่าตนสามารถแก้ปัญหาสังคมได้
2552	เรียม นมรักย์	ปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่น/เห็นแล้วทนไม่ได้ที่จะมองข้ามผ่านไป ยับยั้งตนเองในการทำบาป ถือว่างานส่วนรวมเป็นหน้าที่ต้องรับผิดชอบ ตระหนักถึงปัญหาสังคมและผลกระทบ ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคม วิเคราะห์และลงมือแก้ปัญหาสังคม
2552	ศักดิ์มงคล เชื้อทอง	ปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่น/เห็นแล้วทนไม่ได้ที่จะมองข้ามผ่านไป เคารพสิทธิของผู้อื่น ไม่นำสมบัติส่วนรวมมาใช้ส่วนตัว มีเครือข่ายในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ปี พ.ศ.	เจ้าของผลงาน	องค์ประกอบของจิตสาธารณะ
2553	วิทยาพัฒนาท สีหา	คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม เคารพสิทธิของผู้อื่น มีวินัยใช้ของแล้วเก็บเข้าที่ มีความสามัคคี ทะนุถนอมสาธารณะสมบัติ และหลีกเลี่ยงการทำให้เสียหาย ไม่นำสมบัติส่วนรวมมาใช้ส่วนตัว
2553	ปิ่นกนก วงศ์ปิ่น	ขยันขันแข็งในการทำบาป คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละทรัพย์สินและแรงงาน มีเครือข่ายในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม
2553	นิรุทธ์ วัฒนภาส	เคารพกฎเกณฑ์ของสังคม ขยันขันแข็งในการทำบาป คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคม เคารพสิทธิของผู้อื่น มีวินัยใช้ของแล้วเก็บเข้าที่ ทะนุถนอมสาธารณะสมบัติและหลีกเลี่ยงการทำให้เสียหาย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละทรัพย์สินและแรงงาน ไม่นำสมบัติส่วนรวมมาใช้ส่วนตัว ตระหนักถึงปัญหาสังคมและผลกระทบ มีเครือข่ายในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม
2553	ขนิดา นันทะวัน	ขยันขันแข็งในการทำบาป เคารพสิทธิของผู้อื่น มีวินัยใช้ของแล้วเก็บเข้าที่ มีความสามัคคี ทะนุถนอมสาธารณะสมบัติ และหลีกเลี่ยงการทำให้เสียหาย
2553	ณัฐพงษ์ ดีไพร	มีวินัยใช้ของแล้วเก็บเข้าที่ มีความสามัคคี ถือว่างานส่วนรวมเป็นหน้าที่ต้องรับผิดชอบ
2553	สุภะรัตน์ ยอดระบำ	คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคม มีเครือข่ายในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม
2554	นันทรัตน์ ปรีวัตติ	ปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่น/เห็นแล้วทนไม่ได้ที่จะมองข้ามผ่านไป ทะนุถนอมสาธารณะสมบัติและหลีกเลี่ยงการทำให้เสียหาย ถือว่างานส่วนรวมเป็นหน้าที่ต้องรับผิดชอบ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละทรัพย์สินและแรงงาน มีเครือข่ายในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม เชื่อว่าตนสามารถแก้ปัญหาสังคมได้ วิเคราะห์และลงมือแก้ปัญหาสังคม

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ปี พ.ศ.	เจ้าของผลงาน	องค์ประกอบของจิตสาธารณะ
2554	ภัทรวรรณ องอาจ	ใช้สาธารณะสมบัติอย่างประหยัด ถือว่างานส่วนรวมเป็นหน้าที่ต้องรับผิดชอบ ทะนุถนอมสาธารณะสมบัติ และหลีกเลี่ยงการทำให้เสียหาย มีเครือข่ายในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม เชื่อว่าตนสามารถแก้ปัญหาสังคมได้
2555	อ้อมใจ วงษ์มณฑา	ปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่น/เห็นแล้วทนไม่ได้ที่จะมองข้ามผ่านไป เคารพสิทธิของผู้อื่น ใช้สาธารณะสมบัติอย่างประหยัด ทะนุถนอมสาธารณะสมบัติและหลีกเลี่ยงการทำให้เสียหาย ถือว่างานส่วนรวมเป็นหน้าที่ต้องรับผิดชอบ ตระหนักถึงปัญหาสังคมและผลกระทบ เชื่อว่าตนสามารถแก้ปัญหาสังคมได้ วิเคราะห์และลงมือแก้ปัญหาสังคม
2556	นันทวัฒน์ ชุนชี	ปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่น/เห็นแล้วทนไม่ได้ที่จะมองข้ามผ่านไป คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม เคารพสิทธิของผู้อื่น ทะนุถนอมสาธารณะสมบัติและหลีกเลี่ยงการทำให้เสียหาย ทะนุถนอมสาธารณะสมบัติและหลีกเลี่ยงการทำให้เสียหาย ตระหนักถึงปัญหาสังคมและผลกระทบ เชื่อว่าตนสามารถแก้ปัญหาสังคมได้ วิเคราะห์และลงมือแก้ปัญหาสังคม รักษาสิ่งแวดล้อม

จากตารางผู้วิจัยได้สรุปพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการมีจิตสาธารณะไว้เป็น 2 ด้าน คือ ด้านที่ 1 ด้านความคิด ด้านที่ 2 ด้านพฤติกรรม ดังนี้

1. ด้านความคิด

1.1 บรรณาธิการจะช่วยเหลือผู้คนที่ได้รับความเดือดร้อน ทนไม่ได้ที่จะไม่ให้ความช่วยเหลือแก่คนหรือสัตว์เหล่านั้น

1.2 ละอาย และเกรงกลัวต่อบาป (หิริโอตตปละ) ยับยั้งตนเองในการกระทำที่ผิด

1.3 คำนึงถึงผลประโยชน์ต่อส่วนรวม

1.4 ถือว่าการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นหรือ การช่วยเหลือส่วนรวมเป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ

1.5 ตระหนักถึงผลกระทบของปัญหาสังคม และต้องการที่จะแก้ปัญหาสังคมนั้น

1.6 เชื่อว่าตนเองสามารถแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นได้

1.7 ตระหนักถึงปัญหาและเรียนรู้ที่จะลงมือแก้ปัญหาสังคม

2. ด้านพฤติกรรม

2.1 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคม

2.2 รับรู้สิทธิควบคู่กับหน้าที่และเคารพสิทธิการใช้สาธารณะสมบัติของผู้อื่น

2.3 ดูแลรักษาสาธารณะสมบัติ ใช้อย่างทะนุถนอม ใช้อย่างประหยัดใช้สิ่งของแล้วเก็บเข้าที่

2.4 ร่วมแรงร่วมใจในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม มีความสามัคคี

2.5 ไม่เห็นแก่ตัว

2.6 รักษาทรัพยากรธรรมชาติ รักษาสมดุลมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

2.7 เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละทรัพย์สินและแรงงานเพื่อส่วนรวม

จากพฤติกรรมดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีสอนที่เกี่ยวข้องกระบวนการคิดและการพัฒนาของพฤติกรรมสำหรับนักศึกษา พบว่า วิธีสอนแบบการคิดวิทยาศาสตร์ที่ดี มีความสอดคล้อง เพราะวิธีการสอนกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดการคิดวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูล และตรวจสอบตนเอง ซึ่งกระบวนการนี้สำคัญมากสำหรับนักศึกษา หากนักศึกษาสามารถสำรวจและประเมินตนเอง จะพบข้อควรปรับปรุงและตั้งเป้าหมายในการปฏิบัติตนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ตลอดจนได้ทำงานเป็นกลุ่ม ได้สังเคราะห์แนวคิดและเสนอวิธีการหรือเสนอแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยผู้วิจัยเชื่อว่าพฤติกรรมที่ดีจะเปรียบเหมือนการออกดอกผลของต้นไม้ตาม

หลักทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะของ ดวงเดือน พันธมนาวิน (2526, 2528, 2538) โดยพฤติกรรมที่ดีจะมาจากพื้นฐานของการสถาบันหลักทางสังคม ได้แก่ ครอบครัว และสถาบันการศึกษา กับสิ่งแวดล้อมที่ครูเป็นผู้ออกแบบ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ออกแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ไว้ขั้นตอนต่อไป ดังนี้

ขั้นที่ 2 ร่าง และพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

เพื่อออกแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ ตามตัวแปรองค์ประกอบที่สังเคราะห์ได้ เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรม การจัดกิจกรรมประสบการณ์ กำหนดวิธีวัดและประเมินผลกิจกรรมและการทดลอง

วิธีดำเนินการ

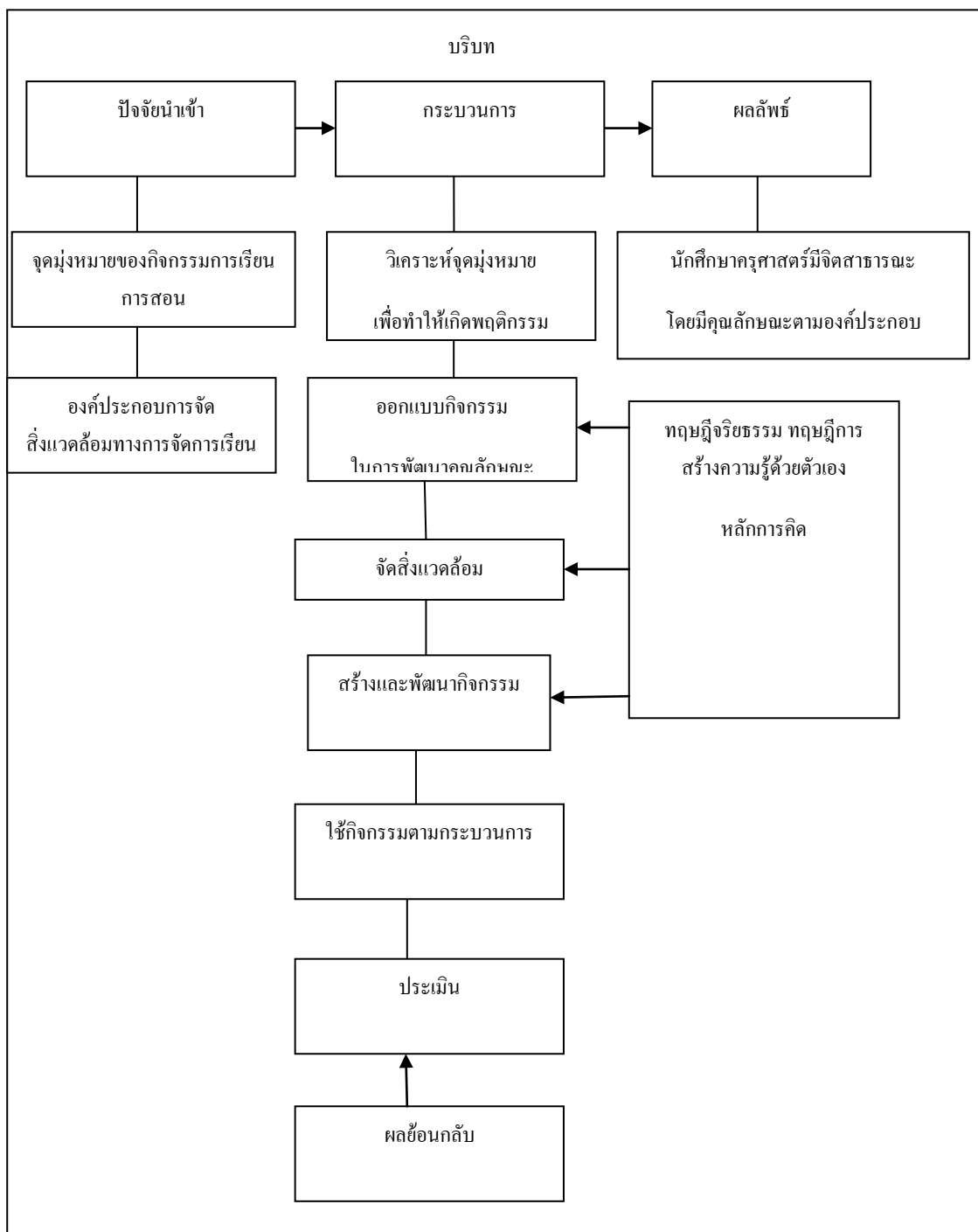
1. ร่างแผนกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ โดยแบ่งเป็นส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรมตามตัวแปร องค์ประกอบที่ต้องการพัฒนา ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ตัวแปร องค์ประกอบจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ ในระดับอุดมศึกษา

1.2 กำหนดโครงสร้างของกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะตามตัวแปรองค์ประกอบ

1.3 จัดทำแผนกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์

ร่างแผนกิจกรรมที่ได้ประกอบด้วย ภาพรวมของกิจกรรม และแผนกิจกรรมการเรียนการสอน ก่อนการสนทนากลุ่มจำนวน 16 ครั้ง โดยมีตัวแปรหรือองค์ประกอบที่สรุปได้ทั้งด้านความคิด และพฤติกรรมเป็นจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนในแต่ละกิจกรรม ดังภาพ

ภาพที่ 4 ร่างกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาศาสตร์เพื่อเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่ม

ตารางที่ 4 แผนกิจกรรมจำนวน 16 ครั้งเพื่อเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่ม

ครั้งที่	องค์ประกอบ	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน
1	ปฐมนิเทศ	กิจกรรมปฐมนิเทศเล่นเกมผู้ระเบิด
2	ปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้คนที่ได้รับ ความเดือดร้อน ทนไม่ได้ที่จะไม่ให้ความช่วยเหลือ แก่คนหรือสัตว์เหล่านั้น	กิจกรรมอภิปรายการให้ความช่วยเหลือบุคคลและสัตว์ในสถานการณ์ ต่างๆ จากการชมภาพจากกล้องวงจรปิดและกรณีตัวอย่าง พร้อมทั้ง นำเสนอวิธีการให้ความช่วยเหลือแบบปลอดภัย
3	ละอายและเกรงกลัวต่อบาป (หิริ โอตตัปปะ) ยับยั้งตนเองในการกระทำที่ผิด	ชมวิดีโอสั้นเรื่อง เมื่อคนบาปมานับถอยหลังที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการ ปฏิบัติตนผิดศีลทั้งห้าข้อของวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งซึ่งในทางศาสนาพุทธ ถือว่าเป็นการทำบาปและผลกรรมที่ตามนั้นทำให้วัยรุ่นกลุ่มดังกล่าว ต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
4	คำนึงถึงผลประโยชน์ต่อส่วนรวม	กิจกรรมได้วาทีในหัวข้อ “ส่งเสริมให้มหาสารคามมีตลาดน้ำเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของจังหวัด”
5	ถือว่าการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นหรือ การช่วยเหลือ ส่วนรวมเป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ	กิจกรรมฟังบรรยายจากวิทยากรที่ปฏิบัติงานด้านจิตอาสาให้กาชาด จังหวัดมาเป็นเวลามากกว่า 10 ปี คุณแม่จริญญา วันชูเพลา หรือแม่เจี๊ยบ อาสาภาค อสม.ตำบลบ้านเตื่อ และจิตอาสาปฏิบัติธรรมวัดศรีสวัสดิ์

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ครั้งที่	องค์ประกอบ	กิจกรรมการเรียนการสอน
6	ตระหนักถึงผลกระทบของปัญหาสังคม และต้องการที่จะแก้ปัญหาสังคมนั้น	กิจกรรมอภิปรายปัญหาสังคมโดยให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันเสนอปัญหาสังคมที่อยู่ใกล้ตัว พร้อมทั้งบอกสาเหตุและแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมนั้น รวมไปถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหากไม่ได้รับการแก้ไข
7	เชื่อว่าตนเองสามารถแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นได้	ชมวิดีโอทัศน์เรื่องครุฑนางแม่พระของเด็กสะพานพุทธแล้วอภิปรายแนวคิดแนวปฏิบัติและข้อคิดที่เราสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ในฐานะที่เป็นครูและเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ
8	ตระหนักถึงปัญหาและเรียนรู้ที่จะลงมือแก้ปัญหาสังคม	นักศึกษาออกแบบโครงการเพื่อสังคมที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง พร้อมทั้งนำเสนอ
9	มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคม	กิจกรรมเยี่ยมผู้ป่วยและบริจาคสิ่งของที่บ้านร่มเย็น โรงพยาบาลจังหวัดมหาสารคาม
10	เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละทรัพย์สินและแรงงาน เพื่อส่วนรวม	กิจกรรมซ่อมแซมอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ครั้งที่	องค์ประกอบ	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน
11	ไม่เห็นแก่ตัว	กิจกรรมบอกข้อคิดที่ได้จากการไปเยี่ยมผู้ป่วยและบริจาคสิ่งของ และความรู้สึกที่ได้เข้าไปบำเพ็ญประโยชน์ซ่อมคอมพิวเตอร์ในเรือนจำ บอกประโยชน์ของการช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังความสามารถ และบอกผลกระทบของการเป็นคนแก่ตัว
12	ร่วมแรงร่วมใจในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม มีความสามัคคี	กิจกรรมนอกสถานที่บำเพ็ญสาธารณประโยชน์และฟังธรรมบรรยาย ที่วัดศรีสวัสดิ์ อ.เมือง จ.มหาสารคาม
13	รับรู้สิทธิควบคู่กับหน้าที่และเคารพสิทธิการใช้ สาธารณะสมบัติของผู้อื่น	กิจกรรมบทบาทสมมติที่แสดงให้เห็นถึงผลกระทบจากการละเมิดสิทธิ ของผู้อื่น วิธีการใช้ การแบ่งปันให้ผู้อื่นได้ใช้สิทธิ และการรักษา สาธารณะสมบัติ
14	ดูแลรักษาสาธารณสมบัติ ใช้อย่างทะนุถนอม ใช้อย่างประหยัดใช้สิ่งของแล้วเก็บเข้าที่	กิจกรรมอภิปรายบอกข้อเสียหรือผลกระทบของการไม่รักษาสาธารณ สมบัติ การละเมิดและไม่รู้จักแบ่งปันสาธารณสมบัติให้ผู้อื่น ได้มีสิทธิ ใช้ บอกวิธีการปฏิบัติตนในการเป็นผู้รักษาสาธารณสมบัติ ของคณะ ของมหาวิทยาลัย และของสังคม
15	รักษาทรัพยากรธรรมชาติ รักษาสมดุลมนุษย์ กับสิ่งแวดล้อม	ชมการ์ตูนเรื่อง MAN ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผลกระทบจากการทำลาย สิ่งแวดล้อมของมนุษย์แล้วบอกข้อคิดและข้อควรปฏิบัติ
16	ปัจฉิมนิเทศ	กิจกรรมอภิปรายข้อคิดที่ได้จากการร่วมกิจกรรมและบอกเล่าความรู้สึก

2. ตรวจสอบแผนกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ โดยการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) จากผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา 4 คน ด้านจิตวิทยา 1 คน ด้านจิตอาสา 1 คนและด้านจิตปัญญาศึกษา 1 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรม

3. ปรับปรุงกิจกรรมให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ โดยมีข้อปรับปรุง ดังนี้

3.1 ให้ปรับลดแผนกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการจัดกลุ่มของตัวแปรหรือ องค์ประกอบของพฤติกรรมจิตสาธารณะตัวแปรใดมีการแสดงออกของพฤติกรรมที่ใกล้เคียงกัน ใช้กิจกรรมเดียวกัน จึงได้ตัดกิจกรรมเขียนโครงการเพื่อสังคม กิจกรรมวิทยากร กิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์ที่วัด และกิจกรรมเยี่ยมผู้ป่วยที่บ้านร่วมเย็นเนื่องจากมีความละเอียดอ่อนด้านความรู้สึก ของผู้ป่วยต่อการเข้าเยี่ยมเป็นหมู่คณะ ได้แผนกิจกรรมสำหรับทดลองจำนวน 8 ครั้ง รายละเอียด แสดงเป็นตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 5 กิจกรรมที่ปรับตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่ม

ประเด็นการปรับปรุง	ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ	การแก้ไขปรับปรุง
กิจกรรมการเรียน	- ใช้เวลานาน จึงปรับลดกิจกรรมไปจำนวน 8 ครั้ง โดยจัดกิจกรรมที่มีองค์ประกอบใกล้เคียงกันให้เป็นกลุ่มเดียวกัน และลดกิจกรรมได้ว่าที่ ฟังบรรยาย จากวิทยากร เขียนโครงการ นำเพื่อประโยชน์ที่วัด และเชื่อมผู้ป่วยที่บ้านร่วมเขียน	ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศ ครั้งที่ 2 จุดประสงค์การเรียนรู้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 บรรณานาที่จะช่วยเหลือผู้คนหรือสัตว์ที่ได้รับความเดือดร้อน ทนไม่ได้ที่จะไม่ให้ความช่วยเหลือแก่คนหรือสัตว์เหล่านั้น และองค์ประกอบที่ 4 ถือว่าการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นหรือ การช่วยเหลือส่วนรวมเป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ครั้งที่ 3 องค์ประกอบที่ 2 ละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป (หิริโอตตปปะ) ยับยั้งตนเองในการกระทำที่ผิด ครั้งที่ 4 องค์ประกอบที่ 3 คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม องค์ประกอบที่ 9 รับรู้สิทธิควบคู่กับหน้าที่และเคารพสิทธิการใช้สาธารณะสมบัติของผู้อื่น องค์ประกอบที่ 10 ดูแลรักษาสาธารณะสมบัติ ใช้อย่างทะนุถนอม ใช้อย่างประหยัดใช้สิ่งของแล้วเก็บเข้าที่และองค์ประกอบที่ 12 ไม่เห็นแก่ตัว ครั้งที่ 5 องค์ประกอบที่ 5 ตระหนักถึงผลกระทบของปัญหาสังคม และต้องการที่จะแก้ปัญหาสังคมนั้น องค์ประกอบที่ 6 เชื่อว่าตนเองสามารถแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นได้ และองค์ประกอบที่ 7 วิเคราะห์ เรียนรู้ที่จะลงมือแก้ปัญหาสังคม ครั้งที่ 6 องค์ประกอบที่ 8 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคม องค์ประกอบที่ 11 ร่วมแรงร่วมใจในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม มีความสามัคคี และองค์ประกอบที่ 14 เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละทรัพย์สินและแรงงานเพื่อส่วนรวม

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ประเด็นการปรับปรุง	ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ	การแก้ไขปรับปรุง
การวัดผล	- ความชัดเจนในการวัดผลโดยการตอบคำถาม ท้ายกิจกรรม	ครั้งที่ 7 องค์ประกอบที่ 13 รักษาทรัพยากรธรรมชาติ รักษาสมดุลมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 8 ปัจฉินิเทศ ให้ระบุเกณฑ์ที่ให้ชัดเจน ว่าใช้เกณฑ์ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ในระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post-conventional level) ประกอบด้วยขั้นที่ 5 และ ขั้นที่ 6 โดยขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (Social contract orientation) คือ การเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก ขั้นประโยชน์และความถูกต้องเฉพาะเรื่อง โดยคำนึงถึงประโยชน์และสถานการณ์แวดล้อม ขณะนั้นแล้วตัดสินใจ โดยยึดความถูกต้องที่ตนเองวินิจฉัยอีกทีหนึ่ง โดยยึดหลักความสำคัญ ของส่วนรวมเข้าใจสิทธิของคนและผู้อื่น สามารถควบคุมตนเองได้ มีความภาคภูมิใจเมื่อทำดี และละอายใจเมื่อทำชั่ว ผู้มีการตัดสินใจโดยใช้หลักนี้มักเป็นผู้ที่มีอายุมากกว่า 16 ปี ขึ้นไป
ศึกษานอกสถานที่	- ปฏิบัติกิจกรรม 1 แห่ง - ความปลอดภัยขณะปฏิบัติกิจกรรม	ระบุว่าผู้วิจัยดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิดตลอดการปฏิบัติกิจกรรม
การใช้สื่อการเรียน	- ลิขสิทธิ์ของวีดิทัศน์	ชี้แจงว่าได้ขออนุญาตจากหน่วยงานนั้นๆเรียบร้อยแล้ว เช่น สสส. แฟนเพจรายการคนค้นคน
การสอน		เป็นต้น และระบุที่มาของการนำวีดิทัศน์มาใช้ในการเรียนการสอนทุกครั้ง
การจัดสิ่งแวดลอม		ระบุรายละเอียดของการจัดสิ่งแวดลอมด้านกายภาพ จิตภาพ และสังคมภาพในทุกแผนกิจกรรม

4. ปรับปรุงแผนกิจกรรมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้แผนกิจกรรมเพื่อทดสอบประสิทธิภาพของกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ (Try out)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แนวคำถามในสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) แผนกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สรุปวิธีดำเนินการในขั้นตอนที่ 2

ตารางที่ 6 การพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์

วัตถุประสงค์ การวิจัย	วิธีดำเนินการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือและการวิเคราะห์ข้อมูล
เพื่อออกแบบ กิจกรรมเพื่อส่งเสริม จิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาครุศาสตร์	แผนกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาครุ ศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏมหาสารคาม		แผนกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราช ภัฏมหาสารคาม
ตรวจสอบแผน กิจกรรมเพื่อส่งเสริม จิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาครุศาสตร์	สนทนากลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน	ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน เทคโนโลยี ทางการศึกษา 4 คน ด้านจิตวิทยา 1 คน ด้านจิตอาสา 1 คน	แนวคำถาม ประเด็นในการสนทนากลุ่ม
เพื่อทดลองใช้แผน กิจกรรม	นำแผนกิจกรรม ไปทดลองใช้กับ นักศึกษาที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่างปรับปรุง แก้ไขแผนกิจกรรมหลัง การใช้	คน นักศึกษาครุศาสตร์ ที่ ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน	แบบสอบถามความคิดเห็น ด้านความคิดและพฤติกรรมใช้วัดก่อนและ หลังการใช้แผนกิจกรรม เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏมหาสารคาม แบบวัดความพึงพอใจสำหรับนักศึกษาที่มี ต่อกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

เพื่อทดลองใช้กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ และทดสอบประสิทธิผลจากการทดลองใช้กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์

วิธีดำเนินการ

ขั้นตอนนี้เป็นการทดลองใช้กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีการวัดผลก่อนการทดลองและหลังการทดลองตามกระบวนการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ โดยทดลองใช้กับนักศึกษาครุศาสตร์ สาขาคอมพิวเตอร์ศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

นักศึกษากลุ่มตัวอย่าง	01	X	02	03
-----------------------	----	---	----	----

ภาพที่ 5 แบบแผนการทดลองตามกระบวนการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

เมื่อ

01	หมายถึง	ประเมินความคิดเห็นด้านความคิดและด้านพฤติกรรมตามองค์ประกอบงานวิจัยก่อนปฏิบัติกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์
X	หมายถึง	ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์
02	หมายถึง	ประเมินความคิดเห็นด้านความคิดและด้านพฤติกรรมตามองค์ประกอบงานวิจัยหลังปฏิบัติกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์
03	หมายถึง	ผลการสัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิดนักศึกษาหลังปฏิบัติกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ ได้แก่ ผู้ปกครอง เพื่อน และชุมชน

เนื้อหา

ได้จากการกำหนดแนวคิดและพฤติกรรมตามองค์ประกอบที่สังเคราะห์ได้มาทั้ง 14 องค์ประกอบ แล้วนำมาออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับแนวคิด

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แผนกิจกรรมส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. แบบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับจิตสาธารณะด้านความคิดและด้านพฤติกรรมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
3. แบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
4. ข้อคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิดนักศึกษาหลังจากปฏิบัติกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับจิตสาธารณะด้านความคิดและด้านพฤติกรรมเพื่อวัดความรู้เชิงจริยธรรมและวัดเจตคติเชิงจริยธรรมมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้
2. ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัด แล้วสร้างข้อคำถามที่ครอบคลุมตัวแปรองค์ประกอบทั้งหมดเป็น 2 ด้าน 14 องค์ประกอบ ดังนี้

ด้านความคิด ได้แก่

- 2.1 ประารถนาที่จะช่วยเหลือผู้คนหรือสัตว์ที่ได้รับความเดือดร้อน ทนไม่ได้ที่จะไม่ให้ความช่วยเหลือแก่คนหรือสัตว์เหล่านั้น
- 2.2 ละอายและเกรงกลัวต่อบาป (หิริ โอตตปปะ) ยับยั้งตนเองในการกระทำที่ผิด
- 2.3 คำนึงถึงผลประโยชน์ต่อส่วนรวม
- 2.4 ถือว่าการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นหรือ การช่วยเหลือส่วนรวมเป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ
- 2.5 ตระหนักถึงผลกระทบของปัญหาสังคม และต้องการที่จะแก้ปัญหาสังคมนั้น
- 2.6 เชื่อว่าตนเองสามารถแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นได้
- 2.7 ตระหนักถึงปัญหาและเรียนรู้ที่จะลงมือแก้ปัญหาสังคม

ด้านพฤติกรรม ได้แก่

- 2.8 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคม
- 2.9 รับรู้สิทธิควบคู่กับหน้าที่และเคารพสิทธิการใช้สาธารณะสมบัติของผู้อื่น

2.10 ดูแลรักษาสาธารณชนสมบัติ ใช้อย่างทะนุถนอม ใช้อย่างประหยัดใช้สิ่งของแล้วเก็บเข้าที่

2.11 ร่วมแรงร่วมใจในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม มีความสามัคคี

2.12 ไม่เห็นแก่ตัว

2.13 รักษาทรัพยากรธรรมชาติ รักษาสมดุลมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

2.14 เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละทรัพย์สินและแรงงานเพื่อส่วนรวม

โดยสร้างแบบวัดความคิดเห็นเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 55 ข้อ เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับจิตสาธารณะด้านความคิด และพฤติกรรม

3. นำข้อคำถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามโครงสร้างเนื้อหาตรวจสอบความเป็นปรนัย โดยหาค่า *IOC* (Index of objective congruence) กำหนดเกณฑ์การพิจารณาค่าดังนี้ ข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.50-1.00 คัดเลือกไว้ ส่วนข้อคำถามที่มีค่าต่ำกว่า 0.67 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือคัดออก

การตรวจสอบความตรงของนิยามกับข้อคำถามใช้เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้ +1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยาม 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ และ -1 หมายถึง เนื้อหาของข้อคำถามไม่สอดคล้องกับนิยาม จากนั้นนำผลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตรการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2554, หน้า 50)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

จากการคำนวณได้ค่าดัชนีสอดคล้องระหว่าง 0.20 ถึง 1.00 แล้วพิจารณาคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไปเก็บไว้ ได้ค่าดัชนีสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ถือว่ามีค่าความสอดคล้องสูง

วิเคราะห์หาคุณภาพของแบบวัดโดยการนำแบบวัดที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาครุศาสตร์จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นจากสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.885 แสดงว่าเป็นแบบวัดฉบับนี้มีคุณภาพความเชื่อมั่นเหมาะที่จะนำมาใช้ในการเก็บข้อมูลได้เกณฑ์การประเมินแบบประเมิน พฤติกรรม

4. จัดพิมพ์แบบสอบถาม (แสดงไว้ในภาคผนวก)

5. เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งด้านความคิด และพฤติกรรมเกี่ยวกับจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) มาตรฐานประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความด้านบวก

จริง หมายถึง ตรงกับความรู้สึก หรือมีการปฏิบัติทุกครั้งให้ 4 คะแนน

ค่อนข้างจริง หมายถึง ตรงกับความรู้สึก หรือมีการปฏิบัติบ่อยครั้งให้ 3 คะแนน

ค่อนข้างไม่จริง หมายถึง ตรงกับความรู้สึก หรือมีการปฏิบัติบางครั้งให้ 2 คะแนน

ไม่จริง หมายถึง ไม่ตรงกับความรู้สึก หรือไม่เคยปฏิบัติให้ 1 คะแนน

ข้อความด้านลบ

จริง หมายถึง ตรงกับความรู้สึก หรือมีการปฏิบัติทุกครั้งให้ 1 คะแนน

ค่อนข้างจริง หมายถึง ตรงกับความรู้สึก หรือมีการปฏิบัติบ่อยครั้งให้ 2 คะแนน

ค่อนข้างไม่จริง หมายถึง ตรงกับความรู้สึก หรือมีการปฏิบัติบางครั้งให้ 3 คะแนน

ไม่จริง หมายถึง ไม่ตรงกับความรู้สึก หรือไม่เคยปฏิบัติให้ 4 คะแนน

การเตรียมแผนกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ ตามรูปแบบการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี

1. เนื้อหาหรือแนวคิดของการออกแบบกิจกรรมได้กำหนดวัตถุประสงค์ให้ครอบคลุมตัวแปรองค์ประกอบทั้งหมดเป็น 2 ด้าน คือด้านพฤติกรรมและด้านความคิด โดยกำหนดเป็นลักษณะที่เป็นพฤติกรรมอย่างชัดเจนตามองค์ประกอบย่อยทั้งหมด 14 องค์ประกอบ แล้วจัดหมวดหมู่ในการแบ่งคาบเรียน โดยเนื้อหาและกิจกรรมนั้นได้ปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และแต่แผนมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

ตารางที่ 7 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมในแต่ละแผนกิจกรรมตามรูปแบบการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี

ขั้น	กิจกรรม
1. ขั้นสร้างความเชื่อมโยง (Connection)	1. ครูจะกระตุ้นผู้เรียนให้เชื่อมโยงความรู้ โดยการใช้เกม ภาพนิ่ง และวีดิทัศน์ 2. ผู้เรียนต้องตอบคำถามเพื่อให้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำ

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ขั้น	กิจกรรม
	3. ผู้เรียนตอบคำถามและแสดงความคิด แบบรายบุคคล จากการสุ่มผู้สอนเพื่อกระตุ้นให้คิดทบทวน คิดแก้ปัญหา แสดงทัศนคติเบื้องต้น ก่อนเข้าสู่ การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม
2. ขั้นการซักถามการเรียนรู้ (Questioning)	1. ผู้สอนกำหนดสถานการณ์หรือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ ตัวเรียน เกี่ยวกับสังคม และเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และหาเหตุผล หาหลักฐานเพื่อสนับสนุนความคิดของตนเอง 2. ผู้เรียนร่วมอภิปราย ระดมสมอง ร่วมแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเชื่อมโยงกับสถานการณ์อื่น ๆ ที่เกิดในชีวิตประจำวัน
3. ขั้นสะท้อนตนเอง (Self-reflecting)	1. ผู้เรียนนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่มเพื่อสะท้อน ความคิดเห็น แนวทางการปฏิบัติหรือวิธีการแก้ปัญหา 2. ผู้เรียนตรวจสอบตนเองจากการตอบคำถามครู ว่าในขณะที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ ตามแนวคิดนั้นแล้วหรือยัง ถ้ายังจะเกิดผลเสียอย่างไร และควรปฏิบัติเช่นไร ถ้าปฏิบัติดีอยู่แล้ว ควรระมัดระวังเรื่องใด และมีแผนการขยายผล ของพฤติกรรมอย่างไรบ้าง
4. ขั้นซักถามเกี่ยวกับความจริง หรือความสามารถในการเชื่อถือได้ (Questioning the truth or believability)	1. ครูตั้งคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตน โดยถามถึง ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นหากขาดจิตสาธารณะ หรือความเชื่อมั่นในการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ เช่น 1.1 หากขาดจิตสาธารณะในแนวคิดเกี่ยวกับสังคม จะเป็นเช่นไร และจิตสาธารณะมีความสำคัญ อย่างไร

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ขั้น	กิจกรรม
	1.2 นักศึกษามีวิธีการปฏิบัติเป็นผู้มีจิตสาธารณะให้เหมาะสมกับวัย กำลังและความสามารถอย่างไร
	1.3 นักศึกษาเชื่อเรื่องทำได้ดีทำชั่วได้ชั่วหรือไม่
	1.4 การเบียดเบียนผู้อื่นทางกาย และทางใจเป็นบาป ผู้ที่มีจิตสาธารณะควร.....
	1.5 เรามีแนวทางในการปฏิบัติตนตามแนวคิด.....อย่างไรบ้าง
	1.6 นักศึกษาต้องระวังสิ่งใดบ้าง เมื่อต้องปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ
	1.7 ถ้านักศึกษาอยู่ในสถานการณ์นี้จะแก้ปัญหาอย่างไร
5. ขั้นเปรียบเทียบความคิดของตนเองกับความคิดของคนอื่น (Comparing you idea with others idea)	1. ครูสรุปแนวคิด แล้วตั้งคำถามเพื่อให้นักศึกษาให้ข้อมูลที่แสดงถึงความเข้าใจและเสนอวิธีการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน โดยการสุ่มเรียกให้ตอบแล้วให้เพื่อนช่วยอภิปราย แลกเปลี่ยนและเสริมข้อมูลแนวคิด
	2. นักศึกษาตอบคำถามปลายเปิดในแบบวัดทำกิจกรรมเพื่อให้นักศึกษาแสดงแนวคิด และระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม

เขียนแผนการเรียนรู้และนำไปทดลองใช้ก่อนนำไปสอนจริงทุกแผนการเรียนรู้ โดยทดลองกับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน จากการนำกิจกรรมไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างได้ผลคะแนนก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ โดยเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนแบบหนึ่งกลุ่ม สอบก่อนสอบหลัง (One group pretest-posttest design) โดยใช้วิธีทดสอบค่าที (*t-test*) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538, 104) ได้ค่าคะแนน $t = 4.180$ ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ถือว่าได้ผลเป็นไปตามเกณฑ์สามารถนำไปทำการวิจัยได้

แบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับ
นักศึกษาศาสตร์ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษาศาสตร์

2. สร้างข้อคำถามที่สามารถวัดความพึงพอใจของนักศึกษาศาสตร์ที่มีต่อกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาศาสตร์ ดังรายการต่อไปนี้

แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	จำนวน	5 ข้อ
กิจกรรมการส่งเสริมจิตสาธารณะ	จำนวน	14 ข้อ
วิธีการเรียนการสอน	จำนวน	7 ข้อ
การประยุกต์นำไปใช้	จำนวน	8 ข้อ

3. นำข้อคำถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรง

4. ผู้วิจัยนำข้อคำถามมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยปรับปรุงด้านภาษาที่เข้าใจง่าย จากนั้นเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ .67 ขึ้นไป มาจัดพิมพ์

5. นำแบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาศาสตร์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.95 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงแสดงว่าเป็นแบบวัดที่สามารถนำมาใช้ในการวิจัยได้

แบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาศาสตร์ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) มาตรฐานประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน

มากที่สุด	หมายถึง	มีความพึงพอใจมากที่สุด ให้ 4 คะแนน
มาก	หมายถึง	มีความพึงพอใจมาก ให้ 3 คะแนน
น้อย	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อย ให้ 2 คะแนน
น้อยที่สุด	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

สรุปวิธีดำเนินการและข้อคำถามที่ใช้สัมภาษณ์ในขั้นตอนที่ 3

ตารางที่ 8 ขั้นตอนการทดลองใช้กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วัตถุประสงค์การวิจัย	วิธีดำเนินการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือการวิเคราะห์ข้อมูล
ทดลองใช้กิจกรรม เพื่อส่งเสริม จิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาครุศาสตร์	นำไปใช้จริง กับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อหา ประสิทธิภาพ ของกิจกรรม	นักศึกษา คณะครุศาสตร์ สาขา คอมพิวเตอร์ศึกษา ชั้นปีที่ 1 จำนวน 30 คน	แบบสอบถามความคิดเห็น ด้านความคิด และพฤติกรรมวัดก่อน และหลังการใช้กิจกรรม แผนกิจกรรมเพื่อส่งเสริม จิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา ครุศาสตร์ แบบวัดความพึงพอใจสำหรับ นักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมเพื่อส่งเสริม จิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา ครุศาสตร์ ข้อคำถามในการสัมภาษณ์
ศึกษาผลการวิจัย หลังการใช้กิจกรรม เพื่อส่งเสริม จิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาครุศาสตร์	สัมภาษณ์ ผู้ใกล้ชิดนักศึกษา	ผู้ปกครอง เพื่อน นักวิชาการ คอมพิวเตอร์ประจำ ศูนย์คอมพิวเตอร์ โปรแกรม คอมพิวเตอร์ อาคาร 8 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม และ บุคคลในชุมชนของ นักศึกษา ได้แก่ ชุมชนตักศิลา และวัด อุปราศ ต.ท่าสองคอน อ.เมือง จ. มหาสารคาม	

ตารางที่ 9 ข้อคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิดนักศึกษาหลังจากใช้แผนกิจกรรมเพื่อส่งเสริม
จิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์

วัตถุประสงค์	ประเด็นคำถามหลัก	ประเด็นคำถามย่อย
เพื่อศึกษาความหมาย และองค์ประกอบของจิต สาธารณะของนักศึกษา ในทัศนะของผู้ใกล้ชิด นักศึกษา	จิตสาธารณะหมายถึง.....	จิตสาธารณะมีพฤติกรรมใดบ้าง..... จิตสาธารณะมีความสำคัญอย่างไร..... จิตสาธารณะของนักศึกษาคือ เป็นอย่างไร
เพื่อศึกษาพฤติกรรม ของนักศึกษาหลังจากปฏิบัติ กิจกรรมเพื่อส่งเสริม จิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาครุศาสตร์	พฤติกรรมจิตสาธารณะ ของนักศึกษาเป็นอย่างไร.....	ในช่วงที่ผ่านมานักศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง กับจิตสาธารณะหรือไม่ อย่างไรบ้าง..... การที่นักศึกษามีพฤติกรรมเช่นนี้มีข้อดี อย่างไรบ้าง..... พฤติกรรมนี้ส่งผลดีต่อนักศึกษา ต่อบุคคลรอบข้าง และต่อสังคม อย่างไรบ้าง.....

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ชั้นปีที่ 1
ปีการศึกษา 2556 และผู้ใกล้ชิดนักศึกษา

กลุ่มตัวอย่างในการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ชั้นปีที่ 1 โปรแกรมวิทยาศาสตร์ จำนวน 30 คน

กลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้กิจกรรมที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย ได้แก่ นักศึกษา
ครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โปรแกรมคอมพิวเตอร์ศึกษา ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2556
จำนวน 30 คน

กลุ่มตัวอย่างในสัมภาษณ์เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับ
นักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ได้แก่ ผู้ปกครอง เพื่อน นักวิชาการคอมพิวเตอร์
ประจำศูนย์คอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ อาคาร 8 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม และบุคคลในชุมชนของนักศึกษา ได้แก่ ชุมชนดักศิลา และวัดอุปราษ ต.ท่าสองคอน
อ.เมือง จ.มหาสารคาม

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินเพื่อรับรองกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

เพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข และเพื่อรับรองกิจกรรม
เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์

วิธีดำเนินการ

นำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคามที่ทดลองแล้วไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อรับรอง
ประเมินผลการใช้แผนกิจกรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินรับรองกิจกรรม

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ มีวัตถุประสงค์
เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับ
นักศึกษาครุศาสตร์ทั้งด้านการจัดกิจกรรม ขั้นตอนและการดำเนินกิจกรรม การจัดสิ่งแวดล้อม
ทางกายภาพ สังคมภาพ และจิตภาพ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. กำหนดแหล่งข้อมูลและเลือกแหล่งข้อมูล ดังนี้

1.1 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตสาธารณะ ด้านจิตวิทยา ด้านหลักสูตรและการสอน
และเทคโนโลยีทางการศึกษา มีคุณสมบัติ เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ มีประสบการณ์ เป็นผู้ออกแบบ
กิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับจิตสาธารณะ การวิธีสอนไปใช้ในชีวิตจริง หรือเป็นผู้สอนโดยเน้น
กระบวนการเพื่อพัฒนาจิตใจ มีประสบการณ์สอนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรือเป็นวิทยากร
เกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะระดับอุดมศึกษาและบุคคลทั่วไป ไม่น้อยกว่า 10 ปี

1.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนโดยใช้การคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี มีคุณสมบัติ เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ มีประสบการณ์ เป็นผู้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และทำการวิจัยโดยใช้รูปแบบ
การเรียนการสอนการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี มีประสบการณ์ในการสอนหรือฝึกอบรมเกี่ยวกับวิธี
การสอน ไม่น้อยกว่า 10 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่ง โครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ ลักษณะ
คำถามเป็นแบบปลายเปิดจำนวน 5 ข้อ เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ความคิดเห็นเกี่ยวกับจิตสาธารณะ
ประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับเยาวชน
และวิธีการจัดกิจกรรมกับการเรียนการสอน โดยใช้วิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดีกับการพัฒนา
จิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์

2.1 ผู้วิจัยร่างข้อคำถามตามประเด็นที่กำหนดไว้แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงพินิจ (Face validity) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และการใช้ภาษาได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 ถือว่าสูง สามารถไปใช้ในการวิจัยได้

2.2 ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์

สรุปวิธีดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 4 และแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เพื่อรับรองกิจกรรมการเรียนการสอน

ตารางที่ 10 ขั้นตอนการประเมินรับรองกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วัตถุประสงค์ การวิจัย	วิธีดำเนินการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือการวิเคราะห์ข้อมูล
เพื่อรับรอง กิจกรรม	สัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ	ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เทคโนโลยีทางการ ศึกษา 2 คน ด้านจิตวิทยา 1 คน ด้านจิตสาธารณะ 1 คน ด้านการคิดแบบ วิทยาศาสตร์ที่ดี 1 คน	โครงสร้างคำถาม ในการสัมภาษณ์เพื่อรับรอง กิจกรรมเพื่อส่งเสริม จิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาครุศาสตร์ แบบประเมินหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC)

ตารางที่ 11 แนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณและผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินรับรองกิจกรรม
เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วัตถุประสงค์	ประเด็นคำถามหลัก	ประเด็นคำถามย่อย
เพื่อศึกษาความหมาย และองค์ประกอบ ของจิตสาธารณะ ของนักศึกษาในทัศนะ ของผู้ทรงคุณวุฒิ	จิตสาธารณะ หมายถึง.....	จิตสาธารณะมีกี่ด้าน..... มีตัวแปรหรือองค์ประกอบ อะไรบ้าง..... จิตสาธารณะแต่ละด้านควรมี พฤติกรรมอะไรบ้าง..... จิตสาธารณะของวัยนักศึกษา แตกต่างกับจิตสาธารณะของวัย นักเรียนอย่างไร..... จิตสาธารณะของนักศึกษาควรเป็น อย่างไร..... จิตสาธารณะของนักศึกษา ครุศาสตร์แตกต่างจากนักศึกษา คณะอื่นอย่างไร ควรมีคุณลักษณะ ใดเพิ่มเติมบ้าง.....
แนวทางการพัฒนากิจกรรม	แนวทางการจัดกิจกรรม ส่งเสริมให้นักศึกษา มีจิตสาธารณะควรเป็น อย่างไรบ้าง.....	การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม จิตสาธารณะของนักศึกษาควรเป็น อย่างไร..... กิจกรรมส่งเสริมจิตสาธารณะ ของวัยนักศึกษาแตกต่างกับ กิจกรรมของวัยนักเรียนอย่างไร..... กิจกรรมนั้นนำไปสู่การปฏิบัติ ได้อย่างไร.....

ตารางที่ 11 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	ประเด็นคำถามหลัก	ประเด็นคำถามย่อย
การนำวิธีสอนแบบ การคิดวิทยาศาสตร์ที่ดี ไปใช้	วิธีการสอนแบบ การคิดวิทยาศาสตร์ที่ดี มีความเหมาะสม ที่จะนำมาพัฒนา กิจกรรมหรือไม่ อย่างไร	มีข้อปรับปรุงอย่างไรบ้าง.....
ข้อเสนอแนะ ในการนำไปใช้	การนำวิธีสอนแบบ การคิดวิทยาศาสตร์ที่ดี มีข้อแนวทางในการ นำไปใช้กับนักศึกษา อย่างไร.....	มีข้อเสนอแนะอื่นได้แก่อะไรบ้าง

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกับประชากรกลุ่มตัวอย่างที่โปรแกรม สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามจำนวน 30 คน เพื่อออกแบบกิจกรรม ศึกษาผลการใช้กิจกรรมและศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรม เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตอนที่ 2 ผลการใช้กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และผลการสัมภาษณ์เพื่อรับรองกิจกรรมจากทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

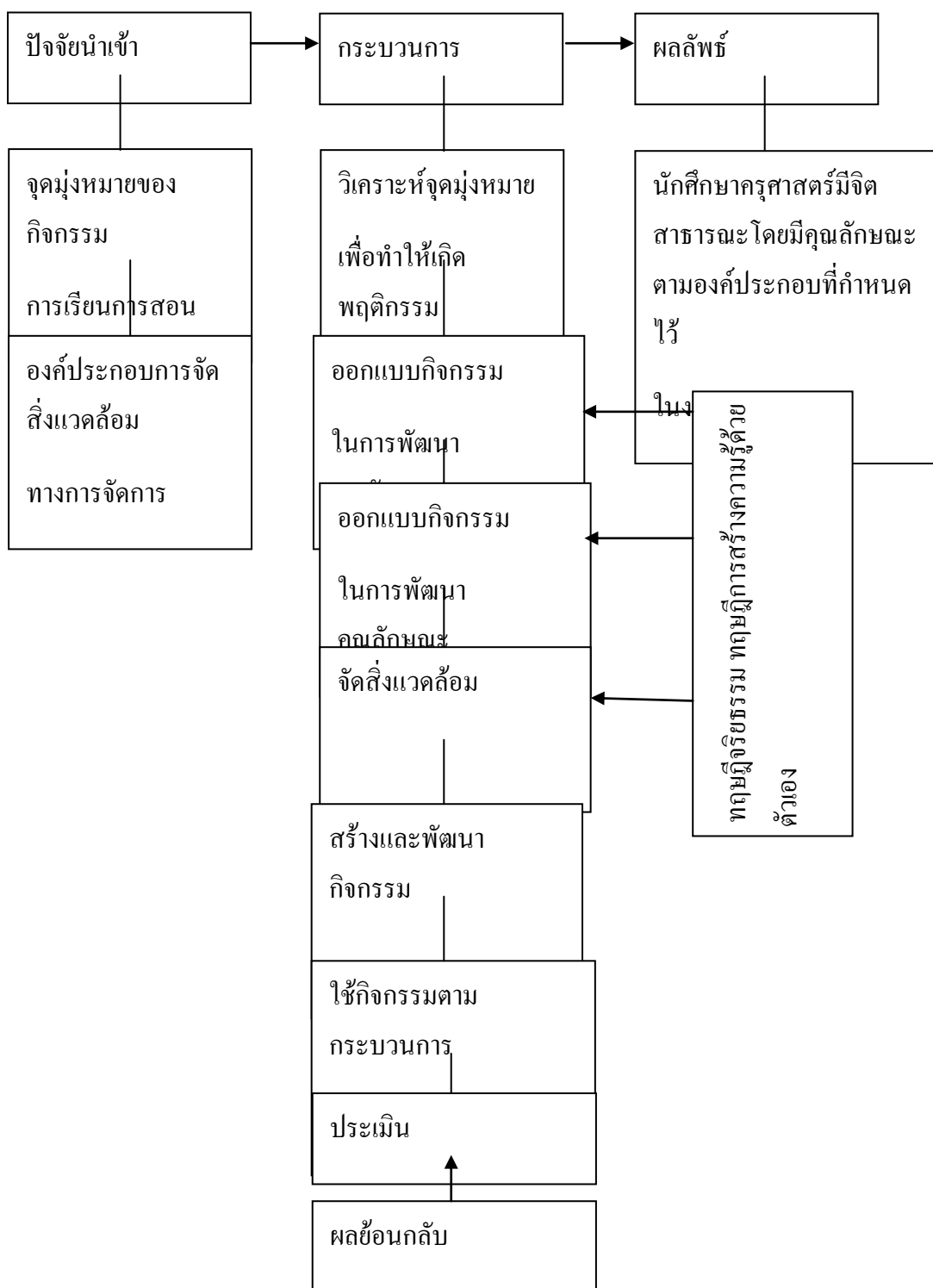
1. ผลการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน โดยวิธีการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี เป็นการนำวิธีระบบมาใช้ในการพัฒนาระดับย่อย มีโครงสร้างตามขอบข่ายของระบบ (System) คือ ป้อนนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลลัพธ์ (Output) และส่วนที่เป็นผลย้อนกลับ (Feedback) ในบริบทการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนตามหลักของเทคโนโลยีการศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ป้อนนำเข้า ได้แก่ วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะของนักศึกษาครุศาสตร์

กระบวนการ ได้แก่ ลำดับขั้นตอนการเรียนรู้โดยยึดหลักการของวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ ที่ 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. **ขั้นสร้างความเชื่อมโยง (Connection)** ผู้เรียนจะถูกกระตุ้นด้วยคำถาม และสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการคิดเชื่อมโยงคิดวิเคราะห์ และได้แสดงความคิดเห็นก่อนเข้าสู่กระบวนการกลุ่ม
 2. **ขั้นการซักถามการเรียนรู้ (Questioning)** ผู้เรียนจะปฏิบัติกิจกรรมโดยการอภิปรายสถานการณ์ เพื่อให้กระตุ้นให้การศึกษาหาเหตุผลในการระดมสมอง แก้ปัญหาเชื่อมโยงเข้ากับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน และ
 3. **ขั้นสะท้อนตนเอง (Self-reflecting)** ผู้เรียนจะถูกกระตุ้นให้เกิดการตระหนักรู้ โดยการอภิปรายเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้เรียน คำถามเพื่อให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบการปฏิบัติตนเอง
 4. **ขั้นซักถามเกี่ยวกับความจริงหรือความสามารถในการเชื่อถือได้ (Questioning the truth or believability)** ผู้เรียนจะถูกกระตุ้น โดยการตอบคำถามเพื่อขยายผลกระทบจากการกระทำในวงกว้าง และร่วมหาแนวทางในปฏิบัติเป็นผู้มีจิตสาธารณะตามองค์ประกอบพฤติกรรม
 5. **ขั้นเปรียบเทียบความคิดของตนกับความคิดของคนอื่น (Comparing you idea with others idea)** ผู้เรียนนำเสนอผลการคิด การระดมสมองของสมาชิกกลุ่ม โดยมีครูร่วมกันหาข้อสรุป และแนวทางการปฏิบัติตนตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งเทคนิคและวิธีสอนเหล่านั้นสามารถปรับเปลี่ยนตามโอกาส และความเหมาะสม
- ผลลัพธ์ ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตรงตามองค์ประกอบของจิตสาธารณะของนักศึกษาศาสตร์
- ผลย้อนกลับ ได้แก่ ข้อมูลจากการสะท้อนกลับของผู้เรียนในแต่ละกิจกรรมและคุณลักษณะตามแนวคิดจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาศาสตร์

บริบท

ภาพที่ 6 แผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

จากการศึกษา พบว่า นอกจากปัจจัยนำเข้าที่มีความสำคัญในการเกื้อหนุนการใช้วิธีการสอนการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี คือ การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน

ผลการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สังคมภาพ และจิตภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและประยุกต์จาก โมเดลการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนตามแนวคิดปัญญาศึกษา สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของ สุขุมิตรกอมณี (2555) แล้วสังเคราะห์ปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนการสอนได้ ดังนี้

1. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ คือ การจัดหาสภาพแวดล้อมทางการเรียนขึ้นใหม่ หรือ ดำเนินการปรับปรุงเพิ่มเติมสภาพแวดล้อมทางการเรียนเดิมที่มีอยู่แล้วก็ปรับปรุงเพื่อให้ส่งตามวัตถุประสงค์ที่ไว้ เช่น สร้างห้องเรียน เพิ่มสื่อการเรียนการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวก สร้างกิจกรรม สร้างระบบความสัมพันธ์และปรับปรุงกฎระเบียบ เป็นต้น โดยการกำหนดเงื่อนไขทางกายภาพที่สามารถสัมผัสได้ด้วย ตา หู จมูก ลิ้น กาย ประกอบด้วย

1.1 การจัดสถานที่ ในที่นี้หมายถึง ลักษณะบริเวณพื้นที่ในห้องเรียน การเรียนนอกสถานที่

1.1.1 ห้องเรียน มีความสงบ เงียบ สะอาดถูกสุขลักษณะ

1.1.2 ขนาด และพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรม

1.1.3 แสงสว่างเพียงพอ หรือหากต้องให้อุปกรณ์ช่วยต้องให้มีระดับความสว่างที่เหมาะสม

1.1.4 เสียงที่ใช้ในการเรียนการสอนมีระดับความดังที่เหมาะสม ชัดเจน และหากต้องใช้อุปกรณ์ช่วยขยายเสียง ต้องมีระดับความดังที่ปลอดภัย

1.1.5 อุณหภูมิที่เหมาะสมสำหรับห้องเรียนอยู่ที่ระดับ 25 องศาเซลเซียส

1.1.6 การจัดที่นั่ง มีความเหมาะสมกับปฏิบัตินตรงตามความต้องการของบทเรียนซึ่งมีหลายรูปแบบ และเอื้อต่อการจัดกระบวนการกลุ่ม โดยส่วนมากแผนกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีข้อกำหนดในการจัดที่นั่ง คือ นั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน และนั่งแบบห้องเรียนในขณะที่เพื่อนนำเสนอผลงาน

1.1.7 อาหารว่างมีจำนวนเพียงพอต่อนักศึกษาและจัดให้ในเวลาที่เหมาะสม การปฏิบัติแผนกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีข้อกำหนดด้านการพักการทำกิจกรรมเพื่อรับประทานอาหารว่าง เวลา 16.00 น. เนื่องจากกิจกรรมจัดในเวลาชั่วโมงของการช่อมเสริมจึงอาจทำให้ผู้เรียนเกิดการเมื่อยล้า และหิว ผู้วิจัยจึงกำหนดให้มีอาหารว่างระหว่างพักตามเวลาดังกล่าว

1.2 การศึกษานอกสถานที่ เงื่อนไขของการศึกษานอกสถานที่ของแผนกิจกรรม เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ต้องมีการปฏิบัติกิจกรรมนอกสถานที่ ดังนั้นความปลอดภัยของสถานที่ในปฏิบัติกิจกรรม และความปลอดภัยในการเดินทางจึงมีความสำคัญ โดยผู้วิจัยได้เลือกเรียนจำจังหวัดมหาสารคาม เพราะมีระยะทางไม่ห่างจากมหาวิถาลัยมากนัก และจัดหาพาหนะสำหรับเดินทางไปปฏิบัติกิจกรรม รวมไปถึงประสานเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลความปลอดภัยตลอดเวลาและทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน รวมทั้งผู้วิจัยอยู่กับนักศึกษาตลอดเวลาที่ปฏิบัตินอกสถานที่

2. สิ่งแวดล้อมจิตภาพ หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อความรู้สึก หรือจิตใจ คือ สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่ออารมณ์ ความสนใจ และทัศนคติที่เกิดจากบุคคล ประกอบด้วย

2.1 ผู้สอน มีข้อกำหนดคือ มีความรู้ความสามารถในเนื้อหาที่ถ่ายทอด มีวิธีการและรูปแบบการสอนที่เหมาะสม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2.1.1 บุคลิกภาพของผู้สอน มีข้อกำหนดดังนี้ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง สามารถวิเคราะห์ผู้เรียนได้ มีทักษะการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

2.1.2 สื่อสารกับผู้เรียนด้วยท่าทางสุภาพอ่อนโยน และเป็นมิตร เอาใจใส่ผู้เรียน และมีความเป็นกันเอง สามารถสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดีได้

3. สิ่งแวดล้อมทางสังคมภาพ คือ สภาพแวดล้อมที่เป็นผลมาจากการมีปฏิบัติต่อกัน พฤติกรรมของผู้สอน และผู้เรียน ประกอบด้วย

3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน มีข้อกำหนดดังนี้ บุคลิกภาพและการแสดงออกทางสีหน้าของผู้สอน ผู้สอนควรยิ้มแย้มแจ่มใส มีความคล่องแคล่วกระฉับกระเฉง

3.2 ใช้น้ำเสียงที่เป็นมิตรมีความอ่อนโยน มีจังหวะการพูดและการรับฟังผู้เรียนที่ดี มีการตระหนักและไตร่ตรองคำนึงถึงผลกระทบต่อการใช้คำพูดทุกครั้ง ห่วงใยความรู้สึกของผู้เรียน มีอารมณ์ขันสร้างความสัมพันธ์ที่ดี

3.3 มีบทบาทผู้นำแบบประชาธิปไตย รับฟังและยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง มีความเป็นเหตุผลที่ชัดเจน และเคารพความคิดเห็นของผู้เรียน

3.4 มีกฎเกณฑ์ข้อตกลงที่ชัดเจน ยอมรับมติและให้ความร่วมมือ มีความยุติธรรม และส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

**ตอนที่ 2 ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้การสอนเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา
ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และผลการสัมภาษณ์เพื่อรับรองกิจกรรม
จากทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ**

ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้การสอนเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ โดยใช้วิธีสอนการคิด
แบบวิทยาศาสตร์ที่ดี และจัดบริบทที่เกื้อหนุนต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า

1. คะแนนความคิดเห็นด้านความคิด และด้านพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักศึกษาที่ได้
จากการตอบแบบสอบถามก่อนเรียน และหลังเรียนมีความแตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเพื่อส่งเสริม
จิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์

คะแนน	<i>N</i>	\bar{X}	<i>SD</i>	<i>df</i>	<i>t</i>	<i>P</i>
ก่อนเรียน	30	11.55	3.01	29	6.181	< .05
หลังเรียน	30	16.43	2.10			

จากตารางที่ 12 พบว่า ผลการเรียนรู้ด้านการคิดและพฤติกรรมเกี่ยวกับจิตสาธารณะ
ของนักศึกษาครุศาสตร์หลังการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา
ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05

2. การตอบคำถามและการแสดงความคิดเห็นหลังกิจกรรมการเรียนรู้การสอนในแต่ละครั้ง
พบว่า นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และพยายามปรับปรุงตนเองให้เป็นผู้มีจิตสาธารณะตามพฤติกรรม
ที่องค์ประกอบที่กำหนด จะเห็นได้จากการตอบคำถามของนักศึกษาจากสถานการณ์สมมติ
ในประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 นักศึกษาที่ให้ทานแก้อทานอุ้มเด็กแล้วเดินมาขอเงินนักศึกษา มีการแสดง
เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ให้ทานและไม่ให้ทานแก้อทาน ดังนี้ นักศึกษาที่ให้ทานตอบว่า “ทานเมื่อเจอ
เพราะทานด้วยใจ แม้เขาจะเอาเงินที่ได้ไปทำร้ายก็ช่าง แต่เราบริสุทธิ์ สบายใจ อุ้มบุญ อุ้มใจที่ได้ทาน”
“ต้องคุณที่เข้ามาขอก่อนว่าเป็นบุคลิกละอย่างไร การแต่งตัวเป็นอย่างไร แต่ส่วนมากจะไม่ให้เป็นเงิน
ให้เป็นของกิน หรืออาหารแทน” “ให้ด้วยความเต็มใจและเท่าที่ข้าพเจ้าให้ได้เนื่องจากข้าพเจ้า
ทนเห็นสภาพนั้น ไม่ได้ ข้าพเจ้ารู้ถึงความอดอยากว่ามันทรมาณแค่ไหน”

มีหนึ่งความคิดเห็นให้ความช่วยเหลือเฉพาะเด็กทารกที่ขอตานอุ้มโดยตอบว่า “ไม่ช่วยเหลือเพราะข้าพเจ้าสงสารเขา และจะแจ้งตำรวจจับ เพราะเด็กควรมีโอกาสที่ดีกว่านี้”

มีหนึ่งความคิดเห็นตอบว่า “ปฏิเสธการให้เพราะเขาสามารถหางานอย่างอื่นได้ ขนาดคนที่ ไม่ครบ 32 ประการ ยังหาเลี้ยงชีพตัวเองได้ และอีกอย่างทำมาขอตั้งค์พ่อลับตาคนใช้โทรศัพท์ เครื่องละหลายตั้งค์ ข้าพเจ้าไม่สนับสนุน”

ประเด็นที่ 2 นักศึกษาที่บริจาคเลือด นักศึกษาที่เลือกบริจาคเลือดให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ว่า “เพราะ ต้องการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเป็นการทำดีที่ยิ่งใหญ่ อีกอย่างพักเที่ยงก็ไม่ได้ รับประทานอะไร” “บริจาคเพราะเป็นการทำบุญอย่างหนึ่ง และได้ช่วยเหลือเพื่อนร่วมโลก” “บริจาค เพราะเป็นการช่วยคนที่ต้องการเลือด และช่วยตัวเองในการสร้างเลือดใหม่ที่ดีกว่าเดิม และยังเป็น การตรวจสุขภาพของคนอีกด้วย” “บริจาคเพราะเลือดของเราอาจช่วยชีวิตคนได้มากกว่าหนึ่งคน หรือมากกว่านั้น”

มีหนึ่งความคิดเห็นใช้เวลาในการคิดก่อนตัดสินใจตอบว่า “ขึ้นดูก่อน ถ้าไม่พอค่อยไป บริจาคเพิ่ม”

ประเด็นที่ 3 นักศึกษาที่คืนเงินทอนที่เกินมาให้แก่พ่อค้าหน้าเลือดที่ขายสินค้าโกจราคา นักศึกษาให้เหตุผลเชิงจริยธรรมว่า “เพราะการที่เราจะเอาเลยมันจะคิดเป็นนิสัยเลยไม่เอา เขาจะได้ เห็นคุณค่าในตัวเราและยังทำให้ไม่เป็นบาปอีกด้วย” “เอาเงินคืนไปเพราะมันเป็นจิตสำนึก ถึงเอา เงินทอนที่เกินไปก็ไม่มีความสุข” “คืนเงินเขาไป เพราะข้าพเจ้าว่า บาป และผิดศีล และคิดสงสารเขา เพราะหาเงินแต่ละบาทนั้นไม่ใช่เรื่องง่ายเลย” “คืนเงินทอนเขาไป เพราะถึงแม้ว่าพ่อค้าจะขายสินค้า ไรกับเราเกินไป แต่เราก็ไม่ควรเอาเยี่ยงอย่างนิสัยคดโกงจากพ่อค้า เราควรมีความซื่อสัตย์ต่อ ตนเองและผู้อื่นเสมอ” “เอาคืนให้ เพราะถึงแม้จะแพงขนาดไหนก็ต้องคืนเพราะบางครั้งพ่อค้า อาจจะได้รับสินค้าในชิ้นนั้นมาแพงกว่าปกติ” “คืนให้พ่อค้า เพราะถึงแม้ว่าอุปกรณ์การเรียนนั้น จะแพงเกินจริงเราก็ไม่ควรเอาเปรียบเขาเพราะเขาทอนเงินผิด ถ้าร้านเขาไม่มีขายเราอาจจะไม่มี อุปกรณ์การเรียนนั้นก็ได้” “นำไปคืน เพราะนั่นคือ กำไรของเขาแล้วเราก็ได้ของมาแล้ว”

ประเด็นที่ 4 นักศึกษาที่เลือกซื้อบุหรี่ปัฟฟ้าให้เป็นของขวัญวันเกิดเพื่อนตามคำขอร้อง นักศึกษาจำนวน 29 คนให้เหตุผลเชิงจริยธรรมว่า “ไม่ซื้อให้ด้วยเหตุผลเป็นห่วงเพื่อน ไม่อยากให้ เพื่อนป่วย เป็นต้น มีหนึ่งความคิดเห็นว่าตอบว่า “เราคิดถึงความสุขของเพื่อน ความยินดีก่อนคิดถึง สุขภาพเพราะมันคือเพื่อน”

ประเด็นที่ 5 นักศึกษาที่ช่วยแจ้งความและเป็นพยานให้ในกรณีโจรจับบ้านเพื่อนบ้าน ที่เห็นแก่ตัวประจำชอย โดยนักศึกษาเขียนตอบเหตุผลเชิงจริยธรรมว่า “แม้เพื่อนบ้านจะแย่งแต่เราก็ควรช่วยเหลือเมื่อเขาได้รับความเดือดร้อน” “เพราะเป็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน” “เพราะต้องการให้โจรรับโทษตามกฎหมาย ถึงแม้ว่าจะเพื่อนบ้านจะไม่น่าได้รับความช่วยเหลือก็ตาม”

ประเด็นที่ 5 นักศึกษาที่มีแนวคิดว่าการปฏิบัติเป็นผู้มีจิตสาธารณะโดยอนุรักษสิ่งแวดล้อม เพื่อสังคม นักศึกษาได้เขียนแสดงเหตุผลเชิงจริยธรรมว่า “แค่เปลี่ยนตัวเราคนเดียวก็สามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆได้ครับ มันก็เป็นไปได้ยากอยู่แต่ถ้าทุกคนคิดแบบนี้มันไม่ใช่เรื่องยากเลยที่จะเป็นไปได้ ดังนั้นควรเริ่มที่ตัวเองดีที่สุด ถ้าคุณทำได้แล้วค่อยไปบอกคนอื่นเขา” “ถ้าเราทำได้ เราก็สามารถบอกกับคนอื่นได้” “ต้องเริ่มจากตัวเราแล้วไปหาคนอื่น ๆ” “การเริ่มจากตัวเองจะทำให้คนอื่นได้เห็นสิ่งที่เราทำแล้วปฏิบัติตาม” “ทุกสิ่งทุกอย่างเริ่มต้นจากตัวเรา”

ประเด็นที่ 6 นักศึกษาไปช่วยงานซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์ที่เรือนจำ นักศึกษาแสดงเหตุผลเชิงจริยธรรมว่า “ต้องการใช้ความสามารถของตนเองให้เป็นประโยชน์ต่อองค์กรในสังคม”

มีสองความคิดเห็นที่ตอบว่า “เห็นแล้วหัดหุ้ไม่ยากทำความผิดและไม่อยากเบียดเบียนคนอื่น” และ “สงสารผู้ต้องขังแล้วเตือนตนเองว่าต้องไม่กระทำผิดต่อกฎเกณฑ์ของสังคม”

จากการให้เห็นเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาค้นพบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมมีจิตสาธารณะ โดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นไปตามเงื่อนไขตามทฤษฎีของโคลเบอร์กในระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post-conventional level) ประกอบด้วยขั้นที่ 5 และ ขั้นที่ 6 โดยขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (Social contract orientation) โดยผู้มีการตัดสินใจโดยใช้หลักนี้มักเป็นผู้ที่มีอายุมากกว่า 16 ปี ขึ้นไป และมีพฤติกรรมดังนี้ การเห็นความสำคัญของความถูกต้องและผลประโยชน์คนหมู่มาก เป็นการกระทำที่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของสังคม กฎหมาย ศาสนา และความคิดเห็นของบุคคลรอบข้างมาพิจารณาตามกาลเทศะ แม้ว่าจะเห็นความสำคัญของกฎเกณฑ์หรือกฎหมายแต่ก็สามารถยืดหยุ่นได้ โดยคำนึงถึงประโยชน์และสถานการณ์แวดล้อมขณะนั้นๆ แล้วแต่กรณีไป มีความภาคภูมิใจเมื่อทำดี และละอายใจเมื่อทำชั่ว

3. ผลการสัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิดนักศึกษา ได้แก่ ผู้ปกครอง เพื่อน นักวิชาการคอมพิวเตอร์ ประจำศูนย์คอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ อาคาร 8 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และบุคคลในชุมชนของนักศึกษา ได้แก่ ชุมชนตักศิลา แสดงได้เป็นตาราง ดังนี้

ตารางที่ 13 ผลการสัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิดนักศึกษา

ประเด็นในการสัมภาษณ์	ผลการสัมภาษณ์
ความหมาย และพฤติกรรมของการมีจิตสาธารณะ	<p>“ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น” “ไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อนทั้งกายและใจ” “เอาใจเขามาใส่ใจเรา” “คำนึงผลกระทบจากกระทำของตนเอง” “ช่วยเหลือคน และสัตว์ที่กำลังเดือดร้อน”</p> <p>“สังคมไม่วุ่นวาย” “ทำให้อยู่ร่วมกับเพื่อนได้” “คนและสัตว์ที่เดือดร้อนได้รับการช่วยเหลือ” “มหาวิทยาลัยน่าอยู่มากขึ้น” “ลูกไม่ทะเลาะกัน”</p>
การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะของนักศึกษา	<p>“กลับบ้านบ่อยขึ้นเพราะกลัวแม่เหนียว อยากมาช่วยงานบ้าน” “ลูกปฏิบัติกิจกรรมชมรมของมหาวิทยาลัย ไม่เอาแต่เรียนอย่างเดียว” “ขอมนึ่งมากขึ้น” “สอนการบ้านน้อง” “รู้จักรอ” “ประหยัดน้ำประหยัดไฟฟ้า” “เข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนมากขึ้น” “พยายามรักษาสิ่งแวดล้อมและปฏิบัติตามหลักศาสนาอย่างตั้งใจ”</p> <p>“ใช้ห้องคอมพิวเตอร์อย่างมีระเบียบมากขึ้น ปฏิบัติตามกฎหมายของห้อง คือ ออกจากห้องตามเวลาที่กำหนด ไม่ขอต่อรองกลับเช่นเหมือนเดิม” “ใช้อุปกรณ์อย่างทะนุถนอม รักษาความสะอาดมากขึ้น” “ไม่นั่งแช่หรือจอนั่งให้เพื่อน แบ่งกันใช้คอมพิวเตอร์ในห้องมากขึ้นค่ะ” “แยกขยะ”</p>
การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะของนักศึกษา(ต่อ)	<p>“ก่อนออกจาก ห้องช่วยปิดไฟปิดแอร์ค่ะ แต่ก่อนไม่เคยเลย เพราะเคยได้ยินพูดกันว่า ให้เจ้าหน้าที่ปิดเองไม่ใช่หน้าที่” “ไม่ต่อว่าและรับฟังเหตุผลของเพื่อนในห้องมากขึ้นครับ คือเมื่อก่อนถ้าไม่พอใจเขาจะแสดงออกทันทีเลยครับ เคยมีไปถ่ายรูปรูปนอกสถานที่กันตอนนั้นไปไกลมาก เขาโกรธพวกผมจนเดินกลับมหาวิทยาลัยเองไกลเกือบ 8 กิโลเมตรครับ ตอนนั้นพวกผมพยายามคิดว่าเขาเป็นลูกครูลูกตำรวจคงเปลี่ยนนิสัยไม่ได้ แต่ตอนนี้ดีขึ้นครับ” “กิจกรรมไหนไม่มีคะแนนก็เข้าร่วมค่ะ” “ของหายของลืมเดี๋ยวนี้มีการตามหาหาคะ เมื่อก่อนไม่มี บางทีออกไปแป๊บเดียวกลับมาดูของที่ลืมไม่อยู่แล้ว” “รู้จักต่อคิวดีขึ้นค่ะ ไม่มาเนียนๆ แชนงใช้คอมพิวเตอร์เหมือนเมื่อก่อน” “หมาแมวบนตึกไม่โดนไล่แกล้งแล้วครับ” “เมื่อก่อนเด็กจอดรถเกะกะสันถนนหน้าบ้าน ตอนนี้ดูเหมือนจะเป็นระเบียบมากขึ้นค่ะ” “เห็นรถมอเตอร์ไซค์ล้มก็มาช่วยยกขึ้น”</p>
ความหมาย และพฤติกรรมของการมีจิตสาธารณะ	<p>“ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น” “ไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อนทั้งกายและใจ” “เอาใจเขามาใส่ใจเรา” “คำนึงผลกระทบจากกระทำของตนเอง” “ช่วยเหลือคนและสัตว์ที่กำลังเดือดร้อน”</p> <p>“สังคมไม่วุ่นวาย” “ทำให้อยู่ร่วมกับเพื่อนได้” “คนและสัตว์ที่เดือดร้อนได้รับการช่วยเหลือ” “มหาวิทยาลัยน่าอยู่มากขึ้น” “ลูกไม่ทะเลาะกัน”</p>

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ประเด็นในการสัมภาษณ์	ผลการสัมภาษณ์
การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะของนักศึกษา	<p>“กลับบ้านบ่อยขึ้นเพราะกลัวแม่เหนื่อย อยากมาช่วยงานบ้าน” “ดูปฏิบัติกิจกรรมชมรมของมหาวิทยาลัย ไม่เอาแต่เรียนอย่างเดียว” “ขอมนั่งมากขึ้น” “สอนการบ้านน้อง” “รู้จักกรอ” “ประหยัดน้ำประหยัดไฟฟ้า” “เข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนมากขึ้น” “พยายามรักษาстилและปฏิบัติตามหลักศาสนาอย่างตั้งใจ” “ใช้ห้องคอมพิวเตอร์อย่างมีระเบียบมากขึ้น ปฏิบัติตามกฎของห้อง คือ ออกจากห้องตามเวลาที่กำหนด ไม่ขอต่อรองกลับเช่นเหมือนเดิม” “ใช้อุปกรณ์อย่างทะนุถนอม รักษาความสะอาดมากขึ้น” “ไม่นั่งแช่หรือจอนั่งให้เพื่อน แบ่งกันใช้คอมพิวเตอร์ในห้องมากขึ้นค่ะ” “แยกขยะ” “ก่อนออกจากห้องช่วยปิดไฟปิดแอร์ค่ะ แต่ก่อนไม่เคยเลย เพราะเคยได้ยินพูดกันว่า ให้เจ้าหน้าที่ปิดเองไม่ใช่หน้าที่” “ไม่ต่อว่าและรับฟังเหตุผลของเพื่อนในห้องมากขึ้นครับ คือเมื่อก่อนถ้าไม่พอใจเขาจะแสดงออกทันทีเลยครับ เคยมีไปถ่ายรูปนอกสถานที่กันตอนนั้น ไปไกลมาก เขาโกรธพวกผมจนเดินกลับมหาวิทยาลัยเองไกลเกือบ 8 กิโลเมตรครับ ตอนนั้นพวกผมพยายามคิดว่าเขาเป็นลูกครูลูกตำรวจคงเปลี่ยนนิสัยไม่ได้ แต่ตอนนี้ดีขึ้นครับ” “กิจกรรมไหนไม่มีคะแนนก็เข้าร่วมค่ะ” “ของหายของลืมเดี๋ยวนี้มีการตามหาคะ เมื่อก่อนไม่มี บางทีออกไปแป๊บเดียวกลับมาดูของที่ลืมไม่อยู่แล้ว” “รู้จักต่อคิวดีขึ้นค่ะ ไม่มาเนียน ๆ แชนงใช้คอมพิวเตอร์เหมือนเมื่อก่อน” “หมาแมวบนตึกไม่โดนไล่แก๊งแล้วครับ” “เมื่อก่อนเด็กจอตรงกะละล้นถนนหน้าบ้าน ตอนนี้ดูเหมือนจะเป็นระเบียบมากขึ้นค่ะ” “เห็นรถมอเตอร์ไซค์ล้มก็มาช่วยยกขึ้น”</p>
การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะของนักศึกษา (เพิ่มเติมประเด็นที่น่าสนใจ) หมายเหตุ นักศึกษาบางคนเล่าถึงการเปลี่ยนแปลงของตนเองด้วย	<p>“ระวังตัวมากขึ้นครับ ผมเตรียมออกฝึกสอนเลยได้ไปสังเกตการณ์บางโรงเรียนบ้างแล้ว เด็กนักเรียนเคยเห็นผลงานผมที่ถ่ายแบบให้เสริมไทยคอมเพล็กซ์บ้าง ถือป้ายเดินพาเหรดงานจังหวัดบ้าง บางคนก็จำได้ว่าแสดงละครเฉลิมพระเกียรติช่วงสั้น ๆ มีนักเรียนหญิงมาขอไอดีไลน์บ้าง ติดตามเฟสแล้วก็ไอดีบ้างครับ เลยต้องพยายามวางตัวให้ดี เพราะผมเลือกฝึกสอนระดับมัธยมกลัวจะมีปัญหาเรื่องพวกนี้” “ลองไปบริจาคเลือดครั้งแรกมาค่ะ เมื่อก่อนไม่กล้าเพราะกลัวถ้าเราให้ไปแล้วจะไม่แข็งแรง”</p>

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ประเด็นในการสัมภาษณ์	ผลการสัมภาษณ์
ข้อมูลเพิ่มเติมจาก การปฏิบัติกิจกรรมที่วัด วัดอุปราศ ต.ท่าสองคอน อ.เมือง จ.มหาสารคาม ซึ่งนักศึกษาเป็นผู้จัด โครงการขึ้นเองหลังจาก สิ้นสุดการเรียนการสอน การพัฒนากิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม	“อาตมาตั้งใจที่เด็กๆนำโครงการนี้มาช่วยเหลือในวัด เพราะพระลูกวัดกับหลวงตาไปเรียนหนังสือเพิ่มกันหลายรูปก็จริง แต่ไม่มีใครซ่อมคอมพิวเตอร์เป็นเลย เด็ก ๆ มาช่วยที่วัดนี้ก็สะดวกขึ้นเยอะ” “บางคนไม่ได้ซ่อมคอมพิวเตอร์ก็ช่วยจัดสิ่งของ หนังสือที่อยู่ในห้องสมุดหลวงพ่อ ดูสะอาดเป็นระเบียบขึ้น เหมือนเขาช่วยอะไรได้เขาก็ทำ”

จากตารางที่ 13 พบว่า นักศึกษามีการแสดงพฤติกรรมของการมีจิตสาธารณะชัดเจนขึ้น จากการสังเกตของผู้ที่อยู่ใกล้ชิดนักศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ เพื่อน ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชน โดยมีพฤติกรรมที่แสดงออกตามองค์ประกอบของการวิจัยทั้งด้านความคิดและด้านพฤติกรรม

4. ผลการสัมภาษณ์เพื่อรับกิจกรรมจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 14 ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเพื่อการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรม

เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ประเด็นในการสัมภาษณ์	ผลการสัมภาษณ์
จิตสาธารณะในทัศนะของท่านเป็นอย่างไร	“เราคือใคร ความจริงคืออะไร ผมให้เขาหาความจริงนะ และให้นิยามไปว่า ความจริงวันนี้คือความจริงวันพรุ่งนี้ คือถึงพรุ่งนี้ก็ต้องเป็นความจริง มะรืนนี้ก็ต้องเป็นความจริง ก็แสนล้านปี เพราะวันพรุ่งนี้ก็คือวันนี้ ไม่ว่าจะกี่แสนกี่ล้านปี ความจริงก็ความจริง ไหนลองหาความจริงมา คั้นหามา ผมให้เค้าหาไม่ได้ อย่างโตะตัวนี้

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ประเด็น ในการสัมภาษณ์	ผลการสัมภาษณ์
จิตสาธารณะในทศนะของท่านเป็นอย่างไร	<p>ร้อยปีที่แล้วยังไม่มี โด๊ะนี่ก็ไม่จริง เคื่ก็หากันทั่วโรงเรียน หากันไม่ได้” “โลกใบนี้เกิดขึ้นมาสี่พันห้าร้อยล้านปีมาแล้ว จนเกิดความร้อนขึ้นแต่ยังไม่ตอนนี้ เกิดสารหนักคือฮีเลียมเข้าไปอยู่กลางโลก ตอนนี้มีมากขึ้นๆต่อมาก็สี่พันห้าร้อยล้านปีจะเข้าสู่จุดcritical mass มันจะเริ่มตัวกันกลายเป็นระเบิด ตอนนั้นดวงอาทิตย์จะขยายตัวเป็น 60 เท่า แล้วตอนนั้นก็เริ่มเย็นลง ต่อมาฮีเลียมก็จะเริ่มเย็นลง ๆ ลดลงแล้วกลายเป็นดาวแคระ ดาวแคระคือดวงอาทิตย์ที่หมดสภาพแล้ว ต่อมาทางข้างเผือกก็จะเกิดหลุมดำแล้วเกิดดูดกลืนทุกอย่างไปหมด ทั่วจักรวาลก็จะหายไปหมดทั่วทุกกาแล็กซี่” “ดังนั้นทุกสิ่งทุกอย่างมีเกิดก็ต้องมีดับ” “เค้าแน่ใจหรือว่าหาครบทุกที่แล้ว เคื่บอกว่า เหลืออีกที่เคื่ยคือในใจคน นั่นคือ ที่ที่มีพุทธะอยู่ในใจ นิพพานนั่นคือความจริงที่เกิดในใจ ทุกคนมีนิพพาน ทุกคนแบ่งเป็นอันนุ่นอันนี้คือ ไม่ใช่ความจริงไม่ใช่สิ่งคงทนถาวร” ผมเคยถามมุสลิม “พยายามหาความจริงหาอย่างไรหาไม่เจอ สุดท้ายก็คือ อัลเลาะห์ ไม่เกิดไม่ดับ นั่นคือความจริง ถามชาวคริสต์ คือ พระเจ้า เป็นผู้สร้างจักรวาล เกิดแล้วดับ แต่พระเจ้ายังอยู่” “ความจริงคือความจริง มีการเกิดมีการดับ แตกต่างกันด้วยหรือ ในที่สุดก็จับมือกัน นิพพาน คือองค์อัลเลาะห์ คือพระเจ้า แท้จริงคือ นิพพาน การเกิด การดับ การเปลี่ยนแปลง” “ตอนนี้เราเข้าใจว่า เราคือนิพพาน นี่ตอนนี้ทุกคนคือนิพพาน ๆๆ หมด แต่เราหลงว่านี่คือตัวเรา ถ้าเราเชื่อว่าเราคือนิพพาน เราจะไม่โกรธกัน เราจะช่วยเหลือกัน ช่วยยกระดับจิตใจกัน เราสวดมนต์นั่งสมาธิ เมื่อเราคิดว่าเราคือคนคนละคน เราก็จะโกรธกัน วันนี้เราไม่โกรธใคร เพราะถ้าเราโกรธกันก็เหมือนเกิดตัวเราเอง” “ในแง่ของวิทยาศาสตร์คือเราต้องมาคิดวิเคราะห์ สมมติถ้ามีคนมาด่าเรา ก็คือเสียงมากระทบหู ออกซิเจน ไนโตรเจน คาร์บอนไดออกไซด์ ไอ้พวกนี้มันไม่ได้ทำอะไรเราเลย แต่คนที่ด่าเราเค้ากำลังเจ็บปวดทรมาน มีความทุกข์เค้าถึงได้ด่าเรา ดังนั้นเราไม่ควรไม่โกรธกลับคนแบบนั้น” “คนเราไม่มีปัญหาไม่เก่งขึ้นหรือ เราต้องมองในแง่บวก นี่ก็จิตสาธารณะอีกนั่นแหละ เราเรียนคณิตศาสตร์เราก็เรียนรู้จากการสร้างปัญหา คนที่มามีค่าเราคือ คนที่เป็นครูของเรา คนที่ค่าที่ดีที่ว่าเรา ถือว่าเราเรียนรู้จากการข้ามอุปสรรค เราก็จะเป็นคนไม่อ่อนแอ รู้จักแก้ปัญหา อดทน มันจะมีปัญหาที่ยากขึ้น ๆ เราก็จะเก่งขึ้นเรื่อย ๆ แต่เรามองในแง่บวก มองในแง่ความจริง”</p>

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม ในการสัมภาษณ์	ผลการสัมภาษณ์
แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีจิตสาธารณะควรเป็นอย่างไรบ้าง	<p>ผมให้เด็กไปยืนกลางแดด แล้วถามว่าเธอได้รับแสงแดดได้เท่ากันไหม เท่ากัน พระอาทิตย์ไม่เลือกปฏิบัติ ให้ความร้อนเท่ากันหมด นี่ละครับ เราต้องสอนให้เด็ก รู้จักคิดวิเคราะห์ เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมทุกอย่าง สัตว์ เหตุการณ์ ภัยพิบัติ สิ่งแวดล้อม ทุกอย่างเป็นบทเรียน เราหลั้มก็เป็นบทเรียน เราเจ็บต้อ ไปก็เราก็อีกตัวเอง เราค่อย ๆ เรียนรู้ไปเรื่อย ๆ นี่ก็คือจิตสาธารณะ เราต้องมองทุกคนในแง่ดี ตลอดเพราะเราคือคนคนเดียวกัน ช่วยเหลือกัน เราต้องรู้จักระวัง เราต้องไม่เป็นตัวปัญหาไม่สร้างปัญหาให้กับคนอื่น รู้จักระงับความโกรธและเอาชนะใจตนเอง พอเข้าใจใช่ไหม” “เด็กต้องรู้จักคิดวิเคราะห์ด้วย เน้นสาเหตุของปัญหาต้องรู้เรื่อง ไม่ใช่เกิดอะไรขึ้นก็เอาอารมณ์โต้ตอบทันที”</p>
วิธีการสอนแบบการคิดวิทยาศาสตร์ที่ดีมีความเหมาะสมที่จะนำมาพัฒนากิจกรรมหรือไม่อย่างไร	<p>“จากการศึกษาวิธีสอนโดยวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี มีความเหมาะสมในการพัฒนาจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ เพราะวิธีสอนแบบวิทยาศาสตร์ที่ดีมีรากฐานมาจากทฤษฎี Constructivism เป็นการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เน้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด ทำให้ผู้เรียนเกิดการปรับโครงสร้างปฏิบัติการคิด หรือ Accommodation ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสืบเสาะ (Inquiry) ซึ่งในการสืบเสาะเด็กจะได้ใช้การคิด เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความคิดเชิงเหตุผลหรือตรรกะ เป็นการคิดขั้นสูง ซึ่งฟราวเวล กล่าวว่า การรู้คิดไม่ได้เป็นกระบวนการอัตโนมัติ แต่เป็นผลมาจากควบคุมอย่างสม่ำเสมอและจริงจัง ในกระบวนการคิดของตนเองนั่นคือจุดเด่นของวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี และสามารถขยายเฟส หรือขยายกิจกรรมต่อยอดได้อีก ก็คือ ศึกษารายละเอียดให้ชัดเจนว่ากิจกรรมใดเป็นพระเอกในแต่ละขั้น สองต้องเพิ่มความเชื่อมโยง การสัมภาษณ์นำทั้งสามคนมาเชื่อมโยงให้เข้ากันให้ได้ สามคือนำมารวมกับประสบการณ์การสอน นำสามตัวนี้มาสังเคราะห์แล้วเพิ่มขั้นการสอนซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการนำขยายผลด้วย”</p>
วิธีการสอนแบบการคิดวิทยาศาสตร์ที่ดีมีความเหมาะสมที่จะนำมาพัฒนากิจกรรมหรือไม่อย่างไร	<p>“คือแน่นอนครับเหมาะสม เพราะไม่ฝึกลงให้อาชนะคนอื่น มีแต่ให้ช่วยเหลือกัน” “เหมาะสมเพราะเป็นการแก้ปัญหาของยุคนี้ซึ่งเป็นยุคของการทำลายเด็ก โทรทัศน์ สื่อแล้วรับสิ่งนี้เข้ามาจิตใจของเรา ทำให้มีปัญหายากขึ้น ๆ ตลอดเวลา พยายามสร้างกิเลส หนังสือพิมพ์เสนแต่ข่าวทะเลาะกันตีกัน ขกข่องคนรวย” “เหมาะสมเพราะเป็นการสอนให้อาใจเขามาใส่ใจเรา” กิจกรรมดีเนั้นเราต้องช่วยเหลือกัน รักกัน เมตตา กัน เราจะเจอแต่ความสุข เราต้องสอนให้เราช่วยเหลือกัน</p>

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม ในการสัมภาษณ์	ผลการสัมภาษณ์
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับพัฒนาตัวครู	<p>กัจจิตสาธารณะนะ” “เป็นวิธีการที่เน้นให้เด็กได้คิดด้วยตนเองและพยายามมีสติ”</p> <p>“ผมสอนเด็กในโรงเรียนด้วยวิธีการตรวจสอบตนเองเสมอเลยนะ แล้วยังพบว่าเด็กผมมีการทำดีที่คงทนด้วย ทีมหัดเกล้าทำวิจัยไว้ด้วยแต่ผมจำชื่องานไม่ได้”</p> <p>“ไม่มีใครสำคัญเท่าคุณครู ครูคืออาชีพที่วิเศษที่สุด คือสอนนักเรียนให้เป็นคนดีและเป็นคนเก่งด้วย แต่การสอนของคุณครูเนี่ย สอนผิด ๆ ครูที่นี้ให้สอนด้วยใจ สอนด้วยตัวอย่าง ครูที่นี้ถ้าสอนอะไรครูก็ต้องปฏิบัติสิ่งนั้น ต้องเป็นต้นแบบที่ติดตาม สิ่งที้ออกมาจากใจจะมีพลังในการสอนมากกว่าไม่ใช่ท่องอย่างเดียวแล้วไม่ปฏิบัติ อันนั้นไม่มีประโยชน์ คนเราพูดออกมาใจ ถึงแม้ว่าพูดในทางที่ดี แต่กิเลสนั้นก็ออกมาด้วยก็เหมือนเราใส่สิ่งนั้นไปให้เด็กด้วย สอนจากใจ สอนจากประสบการณ์ของตนเอง ครูคือบุคคลที่สำคัญ เป็นแม่พิมพ์ เพราะผู้ปกครองทำอย่างนั้นไม่ได้ แต่ที่ โรงเรียนนี้เราเน้นสอนผู้ปกครองด้วยนะ เราคัดสรรผู้ปกครองด้วยจะได้สอนเด็กได้ง่ายขึ้น ต้องมีต้นแบบของความดีหลาย ๆ ด้าน เพื่อให้มีครูที่บ้านด้วย เราต้องเดินไปด้วยกัน ต้องมีความรัก ความเมตตา ครูที่นี้ผมไม่ให้เด็ก ไม่ให้ทำร้ายจิตใจเด็ก เด็กที่นี้จึงเป็นเด็กที่วิเศษมาก เราคิดอะไรมันก็ไปถึงเด็กด้วย ไม่ใช่สอนอย่างไปทำอีกอย่าง สอนอะไรตัวเองต้องปฏิบัติ ครูคือแม่พิมพ์ของชาติจริง ๆ ใจสู้ใจ หลายคนสอน ภายสู่กายไม่ได้ผลหรอก เด็กรุ่นใหม่ผมถึงได้คัดผู้ปกครองเพิ่มเติมด้วยเอามาเข้าค่าย เพราะพ่อแม่จะไปครูที่บ้าน”</p>

จากตารางที่ 14 พบว่า กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะโดยวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี มีขั้นตอน และกิจกรรมมีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยมีการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ การปฏิบัติจริงและการฝึกฝนด้วยความเข้าใจทำให้นักศึกษสามารถปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะในชีวิตประจำวันได้จริง

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาศาสตรมหาวิทาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ
สำหรับนักศึกษาศาสตรมหาวิทาลัยราชภัฏมหาสารคามแสดงได้เป็นคะแนน ดังนี้

ตารางที่ 15 คะแนนความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ
สำหรับนักศึกษาศาสตรมหาวิทาลัยราชภัฏมหาสารคาม

กิจกรรม	\bar{X}	<i>SD</i>
1. ชี้แจงแนวการสอน	3.80	0.40
2. จุดมุ่งหมาย/ วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม	3.32	0.47
3. วิธีการเรียนการสอน	3.74	0.44
4. การวัด และประเมินผล	3.74	0.44
5. เกมกู่ระเบิด	3.80	0.40
6. กิจกรรมเรื่องราวของฉัน	3.51	0.50
7. กรณีศึกษาจากเหตุการณ์จริง	3.48	0.56
8. การนำเสนอโดยใช้การ์ตูน	3.29	0.46
9. กรณีศึกษาจากการดูภาพยนตร์เมื่อคนบาปมานับถอยหลัง	3.51	0.56
10. การแสดงบทบาทสมมติ	3.61	0.49
11. เกมต่อสู้เหลี่ยม	3.64	0.48
12. อภิปรายกลุ่ม	3.96	0.17
13. เกมจับคู่สิ่งของ	3.25	0.57
14. กรณีศึกษา ครุฑนาง แม่พระของเด็กสะพานพุทธ	3.80	0.40
15. บำเพ็ญประโยชน์นอกสถานที่	3.93	0.35
16. การสนทนา	3.22	0.42
17. การอภิปราย	3.58	0.50
18. การเล่าเรื่อง	3.90	0.30
19. การเขียนแผนภาพความคิด	3.70	0.46
20. การถามคำถามเพื่อสะท้อนความคิด และพฤติกรรม	3.48	0.50

ตารางที่ 15 (ต่อ)

กิจกรรม	\bar{X}	SD
21. เข้าตนเองมากขึ้นผ่านกระบวนการคิดและไตร่ตรอง	3.80	0.40
22. มีแนวทางในการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน	3.22	0.42
23. ทำงานเพื่อสาธารณะได้อย่างมีความสุข	3.51	0.50
24. ช่วยเหลือผู้อื่นและสัตว์ได้อย่างปราศจากเงื่อนไข	3.87	0.34
25. เคารพการตัดสินใจของผู้อื่น	3.64	0.48
26. รู้จักแบ่งปัน	3.61	0.66
27. ปฏิบัติตนเป็นผู้รักษาพลังงานและสิ่งแวดล้อม	3.93	0.51
28. ทบทวนการปฏิบัติตนผ่านกระบวนการตระหนักรู้ (โดยการตอบคำถามครู)	3.22	0.42
29. พบข้อควรปฏิบัติหรือข้อควรแก้ไขตนเอง	3.51	0.56
30. ความพึงพอใจในภาพรวมของการปฏิบัติกิจกรรม	3.67	0.59
รวมเฉลี่ย	3.60	0.03

จากตารางที่ 15 พบว่า นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามมีคะแนนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 3.60 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์พึงพอใจมาก

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรม โดยใช้ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยวิธีการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี (Good science thinking) การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน โดยใช้หลักเทคโนโลยีการศึกษา และเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการเสนอตัวแบบ การแสดงบทบาทสมมติ และการปฏิบัติกิจกรรมนอกสถานที่ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา โปรแกรมคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม แบบสอบถามด้านความคิดและพฤติกรรมเกี่ยวกับจิตสาธารณะใช้วัดก่อนและหลังปฏิบัติกิจกรรม และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยทำการสอนและเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ใช้เวลาในการสอน 8 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง และให้นักศึกษาทำแบบวัดด้านความคิดและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะก่อนเรียนและหลังเรียน จากนั้นเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติ (*t-test*) สรุป และอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์แบ่งตามหัวข้อ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. ผลการวิจัย
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. ผลการใช้กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
3. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผลการวิจัย

1. ผลของการออกแบบและพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนการสอนโดยวิธีการคิดทางวิทยาศาสตร์ที่ดีเป็นการนำวิธีระบบมาใช้ในการพัฒนาระดับย่อย มีโครงสร้างตามขอบข่ายของระบบ (System) คือ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลลัพธ์ (Output) และส่วนที่เป็นผลย้อนกลับ (Feedback) ในบริบทการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนตามหลักของเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยใช้ขั้นการสอนของวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสร้างความเชื่อมโยง (Connection) 2) ขั้นการซักถามการเรียนรู้ (Questioning) 3) ขั้นสะท้อนตนเอง (Self-reflecting) 4) ขั้นซักถามเกี่ยวกับความจริงหรือความสามารถในการเชื่อถือได้ (Questioning the truth or believability) และ 5) ขั้นเปรียบเทียบความคิดของตนเองกับความคิดของคนอื่น (Comparing you idea with others idea) จัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ตามหลักจิตปัญญาศึกษา 3 ด้าน คือ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สิ่งแวดล้อมทางจิตภาพ และสิ่งแวดล้อมทางสังคมภาพ

2. ผลการใช้กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2.1 ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ด้านการคิดและพฤติกรรมเกี่ยวกับจิตสาธารณะของนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคามมีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการสัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิดนักศึกษา ได้แก่ ผู้ปกครอง เพื่อน และนักวิชาการคอมพิวเตอร์ประจำศูนย์คอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ อาคาร 8 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และบุคคลในชุมชนของนักศึกษา ได้แก่ ชุมชนตึกศิลา พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังจากที่ได้ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยผู้ใกล้ชิดได้ให้ข้อมูลว่าพฤติกรรมของนักศึกษามีความสอดคล้องกับพฤติกรรมที่เป็นองค์ประกอบของงานวิจัยทั้งด้านความคิด และพฤติกรรม

2.3 ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเพื่อรับรองกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ขั้นตอนของการปฏิบัติกิจกรรม สื่อการเรียนการสอนและการจัดสิ่งแวดล้อมมีความเหมาะสม และเอื้ออำนวยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

2.4 ผลความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$)

อภิปรายผล

การอภิปรายผลสรุปการวิจัยมีประเด็น ดังนี้

1. ผลการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประกอบด้วยองค์ประกอบของการจัดกิจกรรม ดังนี้ คือ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลลัพธ์ (Output) และส่วนที่เป็นผลย้อนกลับ (Feedback) โดยใช้ขั้นตอนของการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี 5 เป็นขั้นการสอน ได้แก่ 1) ขั้นสร้างความเชื่อมโยง (Connection) 2) ขั้นการซักถามการเรียนรู้ (Questioning) 3) ขั้นสะท้อนตนเอง (Self-reflecting) 4) ขั้นซักถามเกี่ยวกับความจริงหรือความสามารถในการเชื่อถือได้ (Questioning the truth or believability) 5) ขั้นเปรียบเทียบความคิดของตนเองกับความคิดของคนอื่น (Comparing you idea with others idea) และการจัดบริบทแวดล้อมในการจัดกิจกรรมตามหลักการระบบการเรียนการสอน เทคโนโลยีการศึกษา โดยแบ่งสิ่งแวดล้อมในการจัดสภาพตามหลักการสอนจิตปัญญาศึกษาเป็น 3 ส่วน คือ สิ่งแวดล้อมด้านกายภาพ จิตภาพ และสังคมภาพ เนื่องจาก

1.1 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นการบอกพฤติกรรมที่ชัดเจน มีความสำคัญและจำเป็นต่อการกำหนด และวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอน ดังที่ ศาสตราจารย์ ดร.ชัยงค์ พรหมวงศ์ กล่าวว่า องค์ประกอบในขั้นปัจจัยนำเข้าครอบคลุมการศึกษา วิเคราะห์สถานการณ์ การกำหนดปรัชญา ปณิธาน ภารกิจและงาน วัตถุประสงค์ และการวางแผน (ชัยงค์ พรหมวงศ์, 2536, หน้า 40-42)

1.2 ขั้นการสอนโดยวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดีทั้ง 5 ขั้นตอนเป็นกระบวนการ (Process) ในการพัฒนาจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะเพราะเป็นวิธีการเรียนรู้ที่มีรากฐานมาจากทฤษฎี Constructivism เป็นการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เน้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เพื่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด ทำให้ผู้เรียนเกิดการปรับโครงสร้างปฏิบัติการคิด หรือ Accommodation ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันเน้นวิธีการเรียนรู้แบบสืบเสาะ (Inquiry) ซึ่งในการสืบเสาะเด็กจะได้ใช้การคิด เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความคิดเชิงเหตุผล หรือตรรกะ เป็นการคิดขั้นสูง (เสฐียรพงศ์ ศิวินา, 2558, สัมภาษณ์) ขณะที่ผู้สอนมีบทบาท

เป็นผู้โอ้อุ้มดูแล เกื้อกูลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้มีประสบการณ์ตรง (Experiential learning) จะช่วยให้ผู้เรียนมีการปะทะ เชนิญอารมณ์ ความรู้สึก ความนึกคิดที่เกิดขึ้นตัวผู้เรียน แล้วเกิดความเข้าใจ ตลอดจนแสดงพฤติกรรม (Output) (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2552, หน้า 97) และผู้เรียนสามารถตรวจสอบและประเมินตนเอง (Feedback) โดยใช้วิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดีในขั้นที่ 5 เพราะเป็นขั้นการสอนที่มีความเกี่ยวข้องกับเทคนิคของการรู้คิด (Metacognition) การควบคุม การคิดซึ่งมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้และช่วยให้ผู้เรียนแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ (ไพฑูริย์ สุขศรีงาม, 2550, หน้า 1-3) สอดคล้องกับ ฟราวเลทที่กล่าวว่าการรู้คิดไม่ได้เป็นกระบวนการอัตโนมัติ แต่เป็นผลมาจากควบคุมอย่างสม่ำเสมอและจริงจังในกระบวนการคิดของตนเองนั่นคือ จุดเด่นของวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี (Flavell, 1979)

นอกจากนั้นกิจกรรมการเรียนการสอนยังใช้เทคนิคการเรียนรู้จากการเสนอตัวแบบ การแสดงบทบาทสมมติ เกม และการปฏิบัติกิจกรรมนอกสถานที่ โดยกิจกรรมดังกล่าว ผู้วิจัย ได้เลือกให้สอดคล้องกับการส่งเสริมจิตสาธารณะ โดยเน้นกระบวนการกลุ่ม ซึ่งสามารถสร้าง ปฏิสัมพันธ์ และละลายพฤติกรรม ฝึกการอยู่ร่วมกัน เข้าใจผู้อื่น การให้อภัยและการแบ่งปัน ความสามัคคี อันเป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ นอกจากนี้ยังสร้างสัมพันธภาพ ในการอยู่กับกลุ่มเพื่อน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอันดับแรกในการจูงใจให้นักศึกษามีความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม คอยดูแล เข้าใจอกเข้าใจกัน การแสดงออกของพฤติกรรมจึงต้องสอดคล้องกับ ความต้องการของกลุ่ม (วัลยา ธรรมอภิบาล, 2555, หน้า 238) อิทธิพลต่อการพัฒนาตนเองทำให้เกิดความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล มีจริยธรรม แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552, หน้า 217) สอดคล้องกับ กิรติวิทย์ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนจิตสาธารณะตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษา และทฤษฎี ปัญญาสังคมสำหรับนักเรียนประถม โดยใช้แนวคิดหลักการ 3 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง การเรียนรู้โดยการสังเกต (Observation learning) เป็นการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ ประกอบด้วย กระบวนการตั้งใจ (Attention process) กระบวนการเก็บจำ (Retention process) กระบวนการกระทำ (Production process) และกระบวนการจูงใจ (Motivational process) ประการที่สอง การกำกับตนเอง (Self-regulation) ประกอบด้วยกระบวนการสังเกตตนเอง (Self-observation) โดยการตั้งเป้าหมาย (Judgment process) และกระบวนการแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง (Self-efficacy) เกิดจากความสำเร็จ จากการกระทำ (Enactive attainment) การได้เห็นประสบการณ์ของผู้อื่น (Vicarious experience) การใช้คำพูดชักจูง (Verbal persuasion) และสภาวะทางร่างกาย (Physiological state) จะเห็นได้ว่า กระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะหรือพัฒนาจริยธรรมในระดับใดก็ตาม

ลักษณะร่วมของขั้นตอนการสอนมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้เพื่อใช้ในการควบคุมพฤติกรรม และมีขั้นตอนการตรวจสอบสะท้อนเพื่อประเมินตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะสามารถตรวจสอบตนเองได้ว่าการปฏิบัติตนเป็นไปตามกฎเกณฑ์หรือเป็นที่ยอมรับของสังคมในระดับใด ดังนั้นผู้เรียนที่สามารถควบคุมการคิดและเชื่อมโยงถึงการแสดงพฤติกรรมของตนให้อยู่ในกฎเกณฑ์ได้ก็จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสม ดังที่นีออน พินประดิษฐ์ (2555, หน้า 106) กล่าวว่า จริยธรรมเปรียบเหมือนอภิปัญญาทำหน้าที่กำกับพฤติกรรมทุกด้านของบุคคล

1.3 การจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ จิตภาพและสังคมภาพเป็นไปตามหลักของเทคโนโลยีการศึกษา ดังที่ พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ (2548) กล่าวว่า การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน คือ ข้อมูลความรู้ ประสบการณ์ สถานที่ที่ผู้เรียนและผู้สอนสามารถเข้าไปปฏิบัติ และมีปฏิสัมพันธ์เพื่อศึกษาหาความรู้ ที่มนุษย์สามารถสัมผัสได้ด้วย ตา หู จมูก ลิ้น และกาย ได้แก่ สถานที่ ได้แก่ ความพร้อมของแหล่งบริการข้อมูล ห้องปฏิบัติการเรียนการสอน ความร้อนหนาว ได้แก่ อุณหภูมิภายในห้อง การถ่ายเทระบายอากาศและระบายกลิ่น อุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก เช่น เครื่องปรับอากาศ พัดลม แสงสว่างภายในห้องเรียน เสียง เช่น ระบบเสียงมีความชัดเจน มีระดับความดังที่เหมาะสม อาคาร โต๊ะ เก้าอี้ เช่น ความสะอาด ความแข็งแรง รวมไปถึงสิ่งแวดล้อมที่อยู่ตามธรรมชาติ เช่น พืช เหล่านี้จะส่งผลต่อการเรียนการสอนทั้งสิ้น สอดคล้องกันกับ สุทธิพงษ์ หกสุวรรณ (2548, หน้า 48) และกฤษมันต์ วัฒนารงค์ (2554, หน้า 104) ได้สรุปลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ดีไว้ว่าสถานศึกษาที่มีสิ่งแวดล้อมทางการเรียนที่ดี ผู้เรียนต้องมีโอกาส ดังนี้

- 1) สามารถเข้าถึงข้อมูลหรือสารสนเทศเพื่อสามารถวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาที่ประสบในชีวิตจริงได้
- 2) ทำงานร่วมกันเพื่อการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความคิด
- 3) พัฒนาความสามารถของตนเองได้เต็มศักยภาพที่มีอยู่
- 4) เรียนรู้ได้ทุกเรื่องที่ต้องการโดยไม่มีข้อจำกัด
- 5) สร้างค่านิยมที่ดีของการเป็นผู้ใฝ่รู้มีวินัย จริยธรรมและคุณธรรม

สถานศึกษาที่มีสิ่งแวดล้อมทางการเรียนที่ดี ผู้สอนต้องปฏิบัติ ดังนี้

- 1) สามารถชี้นำแนะนำการแสวงหาความรู้และช่วยเหลือการเรียนรู้ด้วยการมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วน
- 2) ทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อส่งเสริมผู้ที่มีความสามารถพิเศษนำไปสู่ความเป็นเลิศ
- 3) ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยอย่างเสรีเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และประสบการณ์ที่หลากหลายให้กับผู้เรียนได้อย่างไม่มีข้อจำกัด
- 4) ออกแบบหลักสูตร และการสอนให้เชื่อมโยงประสานกันระหว่างเนื้อหาวิชาในแต่ละสาขาวิชา ให้ผู้เรียนมองเห็นองค์รวมของประสบการณ์ที่จะเกิดขึ้นในสังคมที่เป็นอยู่ด้วย
- 5) มีเงินทุนสนับสนุนการพัฒนาอาจารย์ในการเข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการ ศึกษางานตลอดจนการใช้เครื่องมือในการสื่อสาร เช่น โทรศัพท์ E-mail, Voice-mail คอมพิวเตอร์ได้อย่างสะดวกตลอดเวลา

ลักษณะของห้องเรียนในสถานศึกษาที่มีสิ่งแวดล้อมทางการเรียนที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

- 1) มีอุปกรณ์ที่สามารถนำเสนอข้อมูล และสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ ได้ครบถ้วน เช่น โทรทัศน์ วีดิทัศน์ โทรศัพท์ และคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อกับโลกภายนอกห้องเรียนได้ (Internet)
- 2) มีฐานข้อมูล และแหล่งอ้างอิงไว้ให้ใช้ได้ทันทีในการสืบค้นและการทำวิจัย เช่น อุปกรณ์การสืบค้นข้อมูล ระยะเวลาโดยคอมพิวเตอร์สารานุกรมและพจนานุกรมในสาขาวิชาต่าง ๆ เป็นต้น
- 3) ต้องเป็นห้องเรียนที่สามารถให้โอกาสในการเรียนเป็นกลุ่มเล็ก เป็นรายบุคคล มีคอมพิวเตอร์ไว้สำหรับการเรียนในระดับกลุ่มย่อยด้วย
- 4) ห้องเรียนที่สามารถบรรจุผู้เรียนจำนวนมากได้พร้อมกับอุปกรณ์ที่เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนการสอนกับกลุ่มผู้เรียนขนาดใหญ่ได้
- 5) ห้องเรียนออกแบบไว้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างสบายทั้งการควบคุมอุณหภูมิแสงและเสียง ตลอดจนการวางระบบที่เป็นพื้นฐานจำเป็นสำหรับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน เช่น มีปลั๊กสายไฟ สายโทรศัพท์ เครื่องปรับอากาศ ช่องระบายลม เครื่องเสียงและระบบควบคุมแสงสว่าง เป็นต้น
- 6) ห้องเรียนต้องสามารถให้การเรียนรู้ด้วยระบบสื่อประสม (Multimedia) ได้

บรรยากาศทางการเรียนที่ดีต้องมีลักษณะดังนี้

- 1) เปิดบริการให้นักศึกษา และประชาชน ได้เข้ามาใช้เป็นแหล่งศึกษาและค้นคว้าได้ตลอดเวลาที่เปิดทำการและเวลาที่เปิดทำการควรมีทั้งช่วงเช้า ช่วงเย็น และสุดสัปดาห์ด้วย
- 2) มีกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อการเรียนการสอนตลอดปี และมีการจัดการเรียนแบบยืดหยุ่น
- 3) มีความสะอาดร่มรื่นและมีการบำรุงรักษาอาคาร อุปกรณ์ และเครื่องใช้ให้สามารถใช้ได้ตลอดเวลา
- 4) เป็นศูนย์รวมของผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่สามารถให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน และ
- 5) ผู้ปกครองของนักศึกษาควรมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น

นอกจากนั้น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนดำเนินไปอย่างเป็นมิตรผู้สอนเข้าใจ และยอมรับฟังความคิดที่แตกต่าง ดังที่ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2553, หน้า 76) กล่าวถึงคุณลักษณะในเชิงจิตวิทยาของผู้สอนว่า ผู้สอนต้องมีบุคลิกภาพ และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อ่อนน้อมถ่อมตน เป็นกันเองเพราะผู้สอนเป็นที่พึ่งทางใจ และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียนเสมอ นอกจากนี้คุณลักษณะพื้นฐานของผู้สอนต้องมี ทักษะเปิดกว้าง เชื่อมมั่นในพุทธะ มั่นใจในตนเอง ตื่นตัว กล้าเผชิญ และเข้าหาสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด ความเปิดกว้างจะส่งผลต่อคุณลักษณะด้านอื่นของผู้สอนด้วย คือ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง มองเห็นตนเองตามความเป็นจริงไม่ปกปิด มีผลทำให้ยอมรับสภาพของผู้อื่น รวมทั้งยังสร้างพื้นที่ความปลอดภัย วางใจ แล้วนำไปสู่ความเท่าเทียมก่อให้เกิดบรรยากาศและความสัมพันธ์ที่ดี ทำให้ผู้เรียนพร้อมจะเปลี่ยนแปลงโลก ด้านในความรู้สึก ความคิด ทศนคติ ความเชื่อในกรอบของตนเอง (สุขุมิตร กอมณี, 2556, หน้า 288) และผู้เรียนเองก็มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ เข้าใจตนเอง ยอมรับตนเองทั้งด้านบวก และด้านลบ

พร้อมทั้งเข้าใจผู้อื่นอันเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการเปลี่ยนแปลงตนเอง (ชนา นิลชัยโกวิทย์ และอดิสร จันทรสุข, 2552, หน้า 54) โดยผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นการสอนในบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้การเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยบรรยากาศนั้นต้องเป็นบรรยากาศที่ปลอดภัยและสงบ สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เกิดการคิด การให้เหตุผล โดยผู้สอนเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนเพราะในชั้นเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีด้วยความเมตตา โดยใช้เทคนิค 3H คือ Head หรือ ความคิด เมื่อความคิดเกิดขึ้นอย่าเพิ่งให้เกิดปฏิกิริยาทันที แต่ให้นำไปพิจารณาในใจ หรือ Heart ก่อน ก็คือ ส่วนลึกของจิตใจ หรือจิตเหนือสำนึก ซึ่งในมโนสำนึกจะบอกเราได้ว่าความคิดนั้นดีมีประโยชน์หรือไม่ ถ้าดีและมีประโยชน์เราจึงนำไปสู่การกระทำหรือ Hands ซึ่งหมายรวมถึงการกระทำทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นการพูดด้วย ถ้าใจเราบอกว่าไม่ดีเราก็ต้องไม่ให้ความคิดนั้นปรากฏออกมาเป็นการกระทำ ดังนั้น เราจึงต้องประสานทั้ง 3H ให้สอดคล้องกัน ทั้งความคิด ใจ และการกระทำรวมถึงคำพูดของเราด้วย (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา, 2557, สัมภาษณ์) ดังนั้น ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ผ่านกระบวนการเรียนการสอนด้วยวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดีซึ่งวิธีการคล้ายกับหลักการของ เอ็ดดูแคร์ คือ ผู้สอนจะไม่ใช้วิธีการบรรยายแต่จะสอนโดยการตั้งคำถาม กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดเองและตอบคำถามผ่านการสงบนิ่งเพื่อคิดไตร่ตรองแล้วจึงให้คำตอบ (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา, 2557, สัมภาษณ์) เพื่อสร้างระบบค่านิยมที่เห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มองเห็นศักยภาพของตนเอง และผู้อื่น ไว้วางใจ และเชื่อมั่นในการพัฒนาเอง มีความเมตตา และเสียสละ มีความเป็นกัลยาณมิตรอัน (สุมาลี เอี่ยมสมัย, 2552, หน้า 150) และเป็นคุณลักษณะของผู้ที่มีจิตสาธารณะ

2. ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ พบว่า

ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ด้านการคิดและพฤติกรรมเกี่ยวกับจิตสาธารณะของนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยการทดสอบค่า t (t-test dependent sample) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียน ($\bar{X} = 16.43$) สูงขึ้นกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 11.55$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นอาจเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้เลือกใช้ขั้นการสอนโดยวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดีเป็นการสอนที่มีรากฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) โดยขั้นตอนการเรียนการสอนของการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดีมีความเกี่ยวข้องกับการสะท้อนผลของการกระทำ ในขั้นที่ 1 ขั้นที่ 3 และขั้นที่ 5 ได้แก่ ขั้นสร้างความเชื่อมโยง (Connection) ขั้นสะท้อนตนเอง (Self - reflecting) และขั้นเปรียบเทียบความคิดของตนกับความคิดของคนอื่น (Comparing you idea with others idea) ทำให้นักศึกษาได้เชื่อมโยงเหตุ และผลของ

การกระทำว่าพฤติกรรมที่แสดงออกไปจะส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและต่อสังคมอย่างไร พยายามเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ตลอดจนประเมินพฤติกรรมของตนเองได้โดยการเปรียบเทียบพฤติกรรมของตนเองว่าเป็นพฤติกรรมที่สังคมยอมรับหรือไม่ ขัดกับกฎเกณฑ์ทางสังคม หรือข้อห้ามของศาสนาอย่างไร ทำให้นักศึกษามีความคิดที่จะไม่เบียดเบียนผู้อื่นทั้งกาย และใจ มีสติ และคิดก่อนปฏิบัติเสมอ ซึ่งเป็นวิธีการที่เน้นให้เด็กได้คิดด้วยตนเองและพยายามควบคุมตนเอง มีสติ (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา, 2557, สัมภาษณ์) ซึ่งการเรียนรู้ในการกิจกรรมครั้งนี้เป็นการเรียนรู้จากภายในโดยเน้นการวิเคราะห์ตนเอง ตรวจสอบว่าตนเองปฏิบัติตนอย่างไร พฤติกรรมใดบ้างที่ปรับปรุง เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองและได้ใช้เหตุผลโดยมุมมองจากหลาย ๆ ด้าน แล้วนำไปสู่ความรู้ใหม่ (ประสิทธิ์ วัฒนาภา, 2552, หน้า 9) โดยการวิเคราะห์ตนเองนี้จะทำให้ผู้เรียนมองเห็นลักษณะเฉพาะตนเองได้เด่นชัดขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสอดคล้องกันกับประสาน ต่างใจที่กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมของเราทุกอย่างเป็นพฤติกรรมที่ควบคุมโดยจิต (ประสาน ต่างใจ, 2552, หน้า 83) นอกจากนั้นขั้นที่ 2 ขั้นการซักถามการเรียนรู้ (Questioning) และ 4 ขั้นซักถามเกี่ยวกับความจริงหรือความสามารถในการเชื่อถือได้ (Questioning the truth or believability) เป็นขั้นตอนในการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยกระบวนการกลุ่มนั้นจะเน้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันซึ่งเป็นการฝึกให้นักศึกษารู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปันเสียสละ มีความสามัคคี และเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งคุณลักษณะบางประการสอดคล้องกันกับคุณลักษณะของเยาวชนที่มีจิตสาธารณะ (กัลปโยกร วรกุลสถฐานีย์, 2551, หน้า 86) โดยพฤติกรรมของบุคคลส่วนใหญ่อยู่ภายใต้การควบคุมของความตั้งใจ ซึ่งเกิดจากปัจจัย 2 ประการ คือ เจตคติที่มีต่อพฤติกรรม และการคล้อยตามกลุ่ม (นภา ทองกิจ และคณะ, 2550, หน้า ๖) จึงทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหลังจากเกิดการเรียนรู้ตามหลักของ Constructivism ที่เชื่อว่า พัฒนาการของบุคคลมีการปรับตัวผ่านทางกระบวนการซึมซับหรือดูดซึม (Assimilation) และกระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) พัฒนาการเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับ และซึมซับข้อมูล หรือประสบการณ์ใหม่เข้าไปสัมพันธ์กับความรู้หรือโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม หากไม่สามารถสัมพันธ์กันได้ จะเกิดภาวะไม่สมดุลขึ้น (Disequilibrium) บุคคลจะพยายามปรับสภาวะให้อยู่ในภาวะสมดุล (Equilibrium) โดยใช้กระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) เชษฐ ศิริสวัสดิ์ (2556, หน้า 3) โดย Jonassen (1999, pp. 220-231) ได้นำเสนอกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์เพื่อการเรียนรู้ที่มีความหมายจะต้องมีคุณลักษณะ (Characteristics of meaning learning provide guidelines for design) ดังนี้

1. การทำกิจกรรม (Active) เป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของผู้เรียน ด้วยความตั้งใจ และความรับผิดชอบ โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์ทุกคน ทุกวัย เกิดการเรียนรู้ อยู่ตลอดเวลา ทักษะ ความรู้ ที่ได้เกิดจากการแลกเปลี่ยนกับสมาชิกคนอื่น โดยใช้วิธีการสื่อสาร และการลงมือปฏิบัติเองตลอดจนการสะท้อนผลหลังการเรียนรู้
2. การสร้างความรู้ (Constructive) ผู้เรียนจะบูรณาการความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิม เพื่อที่จะทำให้เกิดความหมายยิ่งขึ้น รูปแบบการเรียนรู้ที่มีความหมายจะเกิดจากการมีประสบการณ์ การสะท้อนผล (Reflection) ซึ่งจะช่วยให้พวกเขาฝึกซึ่งยิ่งขึ้น
3. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative) โดยธรรมชาติแล้วผู้เรียนจะมีการสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้ เพื่อช่วยเหลือในการแก้ปัญหาและการปฏิบัติภารกิจ
4. ความตั้งใจ (Intentional) พฤติกรรมมนุษย์โดยทั่วไปแล้วล้วนมีเป้าหมาย และจะทำ ทุกอย่างเพื่อให้เป้าหมายของตนเองประสบผลสำเร็จดังนั้นการที่จะให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำจะต้อง เรียนรู้ผ่านสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมผู้เรียนในสถานการณ์การเรียนรู้นั้น
5. ความซับซ้อน (Complex) การฝึกวิธีการแก้ปัญหาได้โดยวิธีเดียวไม่สอดคล้องกับ ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องนำเสนอการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะการคิด ขั้นสูง และช่วยพัฒนามุมมองในการมองโลกยิ่งขึ้น
6. สภาพ และบริบท (Contextual) ภารกิจการเรียนรู้ที่เป็นสถานการณ์ความเป็นจริง ในโลกที่มีความหมาย หรือ สถานการณ์จำลองใน Case-based หรือ Problem based learning สิ่งเหล่านี้เป็นการถ่าย โยงให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ และทักษะในการใช้ชีวิตจริง บริบท (Contexts) ซึ่งมีประโยชน์อย่างมากในการให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ความคิด และการปฏิบัติในหลากหลาย บริบทเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นได้
7. การสนทนา (Conversational) การพูดคุยสนทนากันเกี่ยวกับปัญหา จะทำให้เกิด การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากบุคคลอื่น จากเทคโนโลยีซึ่งจะช่วยให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
8. การสะท้อนผล (Reflective) ผู้เรียนจะสะท้อนผลด้วยการพูดคุยกันทำให้เกิดการเรียนรู้ ทั้งการเกิดความคิดใหม่ ๆ การตัดสินใจหรือแม้กระทั่งการสะท้อนผลเกี่ยวกับกระบวนการ (Processes) จะทำให้เกิดการเข้าใจสถานการณ์ และตรวจสอบการตัดสินใจได้เป็นอย่างดี
นอกจากนั้นแผนกิจกรรมยัง ได้พัฒนาขึ้นจากแนวคิดที่สำคัญ ได้แก่
 1. การเรียนรู้จากตัวแบบเชิงสัญลักษณ์ประเภทสื่อ วิดีทัศน์ ภาพยนตร์ สารคดี และ สถานการณ์จริงจากกล่องวงจรปิด สามารถจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เก็บจำและเกิดกระบวนการ

คิดอันนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบได้ โดยใช้เรื่องที่คัดสรรมาหรือเขียนขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา และมีประเด็นคำถามให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ อภิปราย และแก้ปัญหาเรื่องที่เลือกมาใช้ ควรเป็นเรื่องที่คล้ายความเป็นจริง เช่น ข่าวนในหนังสือพิมพ์ เหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับ จิตสาธารณะ บางเรื่องอาจเป็นประเด็นขัดแย้งกันทางจริยธรรมที่สามารถมองได้ทั้งถูกและผิด บางเรื่องที่เลือกมาใช้ ควรเป็นเรื่องที่คล้ายความเป็นจริง เช่น ข่าวนในหนังสือพิมพ์ เหตุการณ์ต่างๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ บางเรื่องอาจเป็นประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมที่สามารถมองได้ทั้งถูกและผิด บางเรื่องเป็นประเด็นถกเถียงกันได้ในแง่ของการปฏิบัติตน กระบวนการเรียนด้วยวิธีนี้ จะช่วยฝึกนักเรียนให้ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นซึ่งมีมุมมองที่แตกต่างกัน เห็นคำตอบและเหตุผลที่หลากหลาย ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดที่กว้างขึ้น มองปัญหาในแง่มุมที่หลากหลายขึ้น อันจะช่วยให้ การตัดสินใจมาความรอบคอบมากขึ้น (วิทยาลัยธรรมอภิบาล, 2555, หน้า 237)

2. การแสดงบทบาทสมมติ เป็นกระบวนการที่ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้จากการเข้าร่วมสถานการณ์จำลองที่กำหนดขึ้น ซึ่งมีสภาพใกล้เคียงกับความเป็นจริงในชีวิต โดยเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างครู และนักศึกษาให้มีส่วนร่วมแสดงบทบาท เสนอข้อคิดเห็น และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ พร้อมกับการใช้วิธีการ (อัญชลี ยิ่งรักพันธุ์, 2550, หน้า 35)

3. การเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูน เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถใช้ปรับเปลี่ยนกระบวนการทางปัญญาซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต (Observational learning) โดยให้นักเรียนสังเกตตัวแบบที่กระทำพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีจิตสาธารณะผ่านภาพการ์ตูน โดยกำหนดให้มีสภาพการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในภาพทำให้ตัวแบบที่เป็นตัวการ์ตูนแสดงพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีจิตสาธารณะแล้วจะได้รับผลกระทบบางอย่างตามหลังพฤติกรรม และผลกระทบ หรือสิ่งที่เกิดตามหลังพฤติกรรมนั้น (สุคนธรส หุตะวัฒน์, 2550, หน้า 42)

4. การปฏิบัติกิจกรรมนอกสถานที่ เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ศึกษาด้วยตนเองโดยมีวิธีการที่มุ่งให้ผู้เรียนเห็นภาพของเรื่องราวที่ต้องเรียนรู้ประจักษ์ด้วยตาตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจนและจดจำได้นาน และมีการอภิปรายและแสดงความรู้สึกหรือข้อคิดที่ได้จากการศึกษานอกสถานที่ (สุพรรณิภา สายทองเย็น, 2550, หน้า 28)

5. เกม เป็นเกมที่ผู้วิจัยเลือกมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจิตสาธารณะ โดยมีความเกี่ยวข้องกันกับความสามัคคีและการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (ทิสนา แจมมณี, 2546, หน้า 69-74)

การเรียนรู้นี้เป็นไปตามแนวคิดแนวคิดของกลุ่มการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ดังที่ Bandura เชื่อว่า คนเราส่วนใหญ่จำเป็นต้องผ่านการเรียนรู้โดยการสังเกตพฤติกรรมจากผู้อื่นมาแล้วทั้งสิ้น และได้เน้นแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีไว้ 3 ประการด้วยกันคือ 1) แนวคิดของการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational learning) 2) แนวคิดของการกำกับตนเอง (Self-regulation) และ 3) แนวคิดของการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) ผ่านกระบวนการเรียนรู้ 4 กระบวนการ ได้แก่ 1) กระบวนการตั้งใจ (Attention process) 2) กระบวนการเก็บจำ (Retention process) 3) กระบวนการกระทำ (Production process) 4) กระบวนการจูงใจ (Motivational process) ดังนั้นพฤติกรรมมนุษย์จะเรียนรู้จากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของมนุษย์คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทั้งพฤติกรรมภายใน (Covert behavior) ได้แก่ ความคิด ความรู้สึกทัศนคติ ค่านิยม แล้วจึงแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอก (Overt behavior) ที่เราสามารถสังเกตได้จากงานวิจัยมีพฤติกรรมตัวอย่างเช่น การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การปฏิบัติตามหลักศาสนา เพื่อลดการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน การปฏิบัติตามกฎหมาย และข้อตกลงของสังคม เป็นต้น (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2566, หน้า 50-55)

ผลของการสัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิดนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังจากที่ได้ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยพฤติกรรมที่ผู้ใกล้กล่าวถึงมากและสอดคล้องกันกับองค์ประกอบของพฤติกรรมทั้งด้านความคิด และด้านพฤติกรรม คือ รับรู้สิทธิควบคู่กับหน้าที่และเคารพสิทธิการใช้สาธารณะสมบัติของผู้อื่น ดูแลรักษาสาธารณะสมบัติ ใช้อย่างทะนุถนอม ใช้อย่างประหยัดใช้สิ่งของแล้วเก็บเข้าที่ ยับยั้งตนเองในการกระทำที่ผิด และละอายและเกรงกลัวต่อบาป (หิริ โอตตปปะ) อาจมีสาเหตุเนื่องมาจาก

ผู้วิจัยได้ให้นักศึกษาได้มีการประเมินตนเองตามลำดับขั้นการเรียนรู้ของการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดีควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิคการเสนอผ่านสื่อสัญลักษณ์ ตัวแบบ การปฏิบัติกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ด้วยตนเอง และการใช้กระบวนการกลุ่ม จึงทำให้นักศึกษามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะตามองค์ประกอบของงานวิจัยสอดคล้องกันกับ เบญจวรรณ รอดแก้ว (2553, หน้า ๓) ที่ศึกษาการพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จากการทำโครงการกิจกรรมเพื่อสังคม โดยการใช้การประเมินตามสภาพจริงพร้อมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบสังเกต พบว่า หลังดำเนินโครงการพัฒนาสังคม นักศึกษามีจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนดำเนินโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 สอดคล้องกันกับงานวิจัยที่พบว่า การสนทนา การฝึกสมาธิ การทำความกระจำค่านิยม การเรียนรู้ผ่านละคร การอ่านชีวประวัติบุคคลสำคัญ และการทำงานช่วยเหลือสังคม เป็นกระบวนการ เสริมสร้างมโนทัศน์เชิงจิตสำนึกสาธารณะของอาสาสมัครตำรวจได้ (คมสัน สุขมาก และวรรธน์ ปทุมเจริญวัฒนา, 2554, หน้า 8-9)

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยเรียนรู้ด้วยวิธีการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี ผ่านกระบวนการกลุ่ม การสังเกต ตัวแบบทั้งที่เป็นสัญลักษณ์และตัวแบบบุคคล การประเมินตนเอง ทำให้นักศึกษามีความคิด หรือเจตคติที่ดีต่อจิตสาธารณะ โดยการไม่เบียดเบียนผู้อื่นทั้งทางกายและทางใจซึ่งเป็นความรู้สึกที่ดี ต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ ได้แก่ ความเมตตา เอื้ออาทร และเคารพในสิทธิเสรีภาพ ตลอดจนเข้าใจผู้อื่น คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้สิ่งของสาธารณะร่วมกัน ตระหนักถึง ปัญหา และพยายามปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น ลงมือแก้ปัญหา เข้าร่วมกิจกรรม ของชมรมต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย ไม่ถึงเวลาที่ช่วยเหลือคน และสัตว์ที่ได้รับความเดือดร้อน แสดงว่า นักศึกษาเกิดการปรับเปลี่ยนทางด้านความคิดและด้านพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะ เพิ่มขึ้นหรือการมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกันกับ คมสัน สุขมาก (2554, หน้า 8) ได้ทำการวิจัยพบว่า โปรแกรมเพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์เชิงจิตสำนึกสาธารณะ ของอาสาสมัครตำรวจ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสนทนา การฝึกสมาธิ การทำความกระจำ ค่านิยม การเรียนรู้ผ่านละคร การอ่านชีวประวัติบุคคลสำคัญ และการทำงานช่วยเหลือสังคม ผลการวิจัยพบว่า ระดับมโนทัศน์เชิงจิตสำนึกสาธารณะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ .01

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริม จิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า นักศึกษามีความพึง พอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้าน การปฐมนิเทศมีคะแนนความพึงพอใจมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อาจเป็นเพราะว่า

ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมให้มีความหลากหลายสามารถดึงดูดความสนใจให้นักศึกษา มีส่วนร่วมกิจกรรมและปฏิบัติต่อเนื่อง กิจกรรมเรียนรู้นอกสถานที่ ซึ่งความความพึงพอใจในการเรียน นี้เองที่ช่วยให้นักศึกษาเปิดกว้างขึ้น ได้ฝึกคิดวิเคราะห์ ฝึกพูด ฝึกแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และฝึกยอมรับความคิดเห็นจากบุคคลอื่น มองตนเองตามความเป็นจริง และ เคารพการเป็นตัวเอง เริ่มต้นในการเปลี่ยนแปลงความคิด ความรู้สึก ทศนคติ และความเชื่อ จนทำให้ เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรม และเปลี่ยนแปลงตนเอง (สุขมิตร กอมณี, 2552, หน้า 295) นอกจากนั้น

ผู้วิจัยยังอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรม สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตรด้วยการเสริมแรงทางบวก เช่น การกล่าวคำชมเชยอย่างจริงใจ ทำให้นักศึกษารู้สึกผ่อนคลาย และกระตือรือร้น เกิดความสนใจอยากเรียนรู้ในกิจกรรมต่าง ๆ ตามวัยของนักศึกษา ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ หรือเจนเนอเรชันวาย (Generation Y) ซึ่งมีลักษณะเป็นคนที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เชื่อว่า ทุกอย่างมีวิวัฒนาการ และจะต้องปรับตัวเองให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ติดกรอบ เชื่อในพลังชีวิตเชิงบวก ชอบทำงานเป็นทีม ให้ความสำคัญกับความสมดุลของชีวิตการทำงาน และชีวิตส่วนตัวเป็นอันดับหนึ่ง (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2552, หน้า 13) และการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นได้ผู้เรียนต้องพึงพอใจ และรู้สึกยอมรับ จิรัฐกาล พงศ์ภคเชียร (2550, หน้า 36) ประกอบกับวิธีการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนในการเรียน ที่ทำให้นักศึกษาเข้าใจได้ง่าย มีการเชื่อมโยงตามลักษณะการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี ผู้สอนมีความเป็นกันเอง เอาใจใส่และกิจกรรมมีความน่าสนใจสนุกสนาน จึงทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ได้ดี (วิไลรัตน์ เข้มจอหอ, 2553, หน้า 507)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสามารถปรับเปลี่ยนและยืดหยุ่นได้ตามสิ่งแวดล้อม และจุดมุ่งหมายเฉพาะที่กำหนดขึ้น แต่ควรควบคุมหลักการการจัดการจัดสภาพแวดล้อม และบริบทที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนทั้งทางกายภาพ สังคมภาพ และจิตภาพไว้ตามเงื่อนไข และผู้สอนต้องมีความพร้อมทั้งด้านการถ่ายทอด และการเตรียมอุปกรณ์ เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เนื่องจาก เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองในด้านจริยธรรม โดยมีสิ่งที่ควรคำนึงในการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ ครูมีบทบาทและเกี่ยวข้องกับการเป็นต้นแบบของเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนด้วย

2. ขั้นตอน และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีข้อดีคือ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับผู้เรียนได้หลากหลายคณะ แต่รายละเอียดบางอย่างมีความเหมาะสมกับระดับชั้นการศึกษาที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจ ยอมรับ และปรับพฤติกรรมได้ด้วยตนเอง ดังนั้นควรมีการตรวจสอบและปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียน

3. กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์โดยใช้ขั้นตอนการสอนของการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ได้นอกจากกระบวนการคิดที่เป็นจุดเด่นของวิธีสอนแล้ว การประเมินและตรวจสอบตนเองก็เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญ เนื่องจากนักศึกษาที่เกิดการเปลี่ยนแปลง

ทางพฤติกรรมจะมีเป้าหมายและมีเกณฑ์การตรวจสอบโดยอ้างอิงจากหลักการปฏิบัติของศาสนา ที่ตนเองนับถือ หรือลักษณะการยอมรับของสังคม และลำดับขั้นตามทฤษฎีจริยธรรมของ โกลสเบิร์ก จึงควรให้นักศึกษาได้ประเมินตนเองโดยการใช้แบบประเมินตนเองด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะกับนักศึกษาคณะอื่น หรือสาขาวิชาอื่น ๆ เพื่อนำไปต่อยอดในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่วิชาชีพที่หลากหลาย

2. ควรมีการวิจัยรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านอื่น ๆ

3. ควรมีการวิจัยโดยกำหนดให้มีกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองเพื่อเปรียบเทียบผล

การพัฒนา

บรรณานุกรม

- กัลป์ยกร วรกุลดีภูฐานี. (2551). การรับรู้พฤติกรรมที่มีต่อจิตสำนึกสาธารณะและสื่อสารการตลาดที่มีประสิทธิภาพต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชน. กรุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาการเรียนรู้และมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2554). การคิดเชิงสังเคราะห์ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ชัคเซสมิเดีย.
- กฤติกา สังขวดี. (2551). เทคนิคการพัฒนาบทเรียนตามแนว Constructivism. วารสารวิทยาศาสตร์, 9(1-2), 51-57.
- กฤษมันต์ วัฒนานรงค์. (2554). บทความการศึกษาไทยรัฐออนไลน์. กรุงเทพฯ: ศูนย์ผลิตตำราเรียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- กীরติวิทย์ สุวรรณธรรมมา. (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนจิตสาธารณะตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษาและทฤษฎีปัญญาสังคมสำหรับนักเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ขนิดา นันทะวัน. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- คมสัน สุขมาก และวรรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา. (2554). การพัฒนาโปรแกรมเพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์เชิงจิตสำนึกสาธารณะของอาสาสมัครตำรวจ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 5(1), 1-16.
- ฉันท ชาติทอง. (2554). สอนคิด: การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- จรัส สุวรรณเวลา. (2547). สังคมความรู้ยุคที่ 2. กรุงเทพฯ: จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์.
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2548). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. วารสารเศรษฐกิจและสังคมสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 6(42), 8.
- จิรัฐกาล พงศ์ภคเธียร. (2550). การวิจัยและพัฒนาจิตตปัญญาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุขฎิบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- จุมพล พูนภัทรชีวิน. (2550). นานาทัศนะในการวิจัยประเมินผลคุณภาพของคนไทย: เก่ง ดี และมีความสุข (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิ.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- เจนต์จุฬา คำดี. (2553). ผลของการใช้โปรแกรมสถานการณ์จำลอง เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านพระบาทท่าเรือ. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เจษฎา หนูรุ่ง. (2551). ปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัยชัย ศิลปสุนทร. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างการชมโทรทัศน์ทางด้านสิ่งแวดล้อมกับจิตสำนึกทางด้านสิ่งแวดล้อมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2528). หน่วยที่ 12 เอกสารประกอบการเรียนการสอน. ในเอกสารการสอนชุดวิชาวิทยาการสอน หน่วยที่ 8-15. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2548). การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: เอส.อาร์.พรินติ้ง แมส.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). เอกสารประกอบการบรรยายชุด การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วันที่ 31 กรกฎาคม 2556 ณ อาคาร 9 ชั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ชัยยนต์ นนทมาตย์. (2554). การเปรียบเทียบผลการเรียนด้วยเทคนิคการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี โดยใช้เทคนิคการรู้คิด ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดเกี่ยวกับมโนคติฟิสิกส์: งาน พลังงาน และ โมเมนตัมและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ต่างกัน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: บริษัทแคเน็กซ์อินเตอร์คอเปอร์ชั่น.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2541). *Good governance* กับการปฏิรูปการศึกษาการปฏิรูปการเมือง. กรุงเทพฯ: วชิราวุธวิทยาลัย.
- ชาย โปสิตา และคณะ. (2543). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาจิตสำนึกของคนไทยต่อสาธารณะสมบัติ: กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร. นครปฐม: สถาบันวิจัย ประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดลสาธา.

- เชษฐ สิริสวัสดิ์. (2556). การสอนให้คิดและสร้างสรรค์โครงการวิทยาศาสตร์ด้วยการเรียนรู้ เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 24(1), 1-15.
- ณกมล ชาวปลายนา. (2544). การศึกษาทั่วไป เพื่อการสร้างสรรค์ความเป็นไทยในศตวรรษที่ 21 กระบวนทัศน์ในพุทธศาสนาว่าด้วยสารัตถแห่งจินตโกศล (ปรัชญาณเชิงความคิด) ทฤษฎี การสร้างทักษะความคิดแบบ โยนิโสมนสิการ. เอกสารประกอบการสอนบรรยาย ศูนย์วิชาการทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ณัฐพงษ์ ดีไพร. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลล้านนา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2543). *ทฤษฎีต้นไม้วางจริยธรรม การวิจัยและพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดวงพร ธรรมะ. (2556). การพัฒนาระบบการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพเทคโนโลยีการศึกษาเพื่อพัฒนา คุณลักษณะที่พึงประสงค์. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 7(2), 28 -37.
- ดวงมณี จงรักษ์. (2549). *ทฤษฎีการให้การปรึกษาและจิตบำบัดเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริม เทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- ทิสนา แจมณี. (2534). *ระบบการออกแบบการเรียนการสอน*. เอกสารประกอบการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (เอกสารอัดสำเนา).
- ทิสนา แจมมณี. (2550). *รูปแบบการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิสนา แจมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2554). *การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 5). มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง. (2547). *ผลของการใช้โปรแกรมจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติ กับตัวแบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์, สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธนา นิลชัยโกวิท และอดิสร จันทรสุข. (2552). *การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและจิตปัญญาศึกษา Transformative learning and contemplative education จิตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.

- ชนิดา ทอมีเหลือ. (2550). ปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 13(1), 92-103.
- ธีรณัฐ พิมพ์พันธุ์. (2558). การพัฒนาระบบการเรียนรู้เพื่อการคิดวิเคราะห์และการคิดสังเคราะห์ตามกระบวนการเรียนรู้ด้วยปัญญา สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน. *คุณูปนิพนธ์ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต*, สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธำรง บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: บริษัทธนรัชการพิมพ์ จำกัด.
- นภคล เสงเจริญ. (2546). เทคนิคการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ. *วารสารข้าราชการ*, 48(1), 32-44.
- นันทรัตน์ ปรวิดิธรรม. (2553). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของเด็กและเยาวชนที่ได้รับทุนการศึกษาสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. *วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต*, สาขาวิชาการบริหารนโยบายและสวัสดิการสังคม, คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันทวัฒน์ ภัทรกรนันท์. (2556). การพัฒนาชุดฝึกอบรมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์
เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของอาสาสมัคร. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 19(1), 23-35.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2536). *สภาพเศรษฐกิจสังคมไทยยุคใหม่ จริยธรรมในการศึกษาสำหรับอนาคต*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.
- นิรุทธ์ วัฒนภาส. (2553). *ผลของกลุ่มจิตวิทยาแนวโยนิโสมนสิการต่อการเพิ่มพูนพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*. *ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตร์* *คุณูปบัณฑิต*, สาขาวิชาการศึกษาดลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์, ภาควิชาการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์และสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิภา มิตินทวิสมัย. (2549). *วิธีการสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม. สำนักนวัตกรรมการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นีออน พิณประดิษฐ์. (2555). *จริยธรรม : ทฤษฎีและรูปแบบการพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นันทวัฒน์ ชุนชี. (2546). *การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 2*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- บุญทัน ภูบาล. (2549). *การใช้วีดิทัศน์ละครหุ่นเชิดเป็นตัวแบบเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2537). *เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุปผชาติ ทัพพิกรณ์. (2541). *Constructionism คืออะไร ในวชิราวุธวิทยาลัย, ทำไปเรียนไป เพื่อให้รู้ว่า* หน้า 10. กรุงเทพฯ: วชิราวุธวิทยาลัย.
- เบญจวรรณ รอดแก้ว. (2553). *การพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จากการทำโครงการกิจกรรมพัฒนาสังคม. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2(3), 79-91.*
- ประทีป จินน์. (2540). *การวิเคราะห์พฤติกรรมและการปรับพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประเวศ วะสี. (2537). *ยุทธศาสตร์ทางปัญญาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิปัญญาร่วมกับสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย.
- ประเวศ วะสี. (2547). *ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจสังคมและศีลธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประสาร ทองภักดี. (2513). *พุทธวิธีสอน*. พระนคร: อักษรสาสน์.
- ประสิทธิ์ วัฒนาภา. (2552). *องค์กรแห่งการพยาบาลเพื่อการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประสาน ต่างใจ. (2552). *ความรู้ใหม่*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญา.
- ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร. (2553). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. วารสารวิชาการศิลปะศาสตร์ประยุกต์, 3(5), 9-16.*
- บุญจรรัสมิ์ เต็มชัย. (2546). *การพัฒนาแบบประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ไพฑูริย์ สุนทร. (2542). *วิธีคิดแบบหมวก 6 ใบ. วารสารวิชาการ, 2(2), 25-26.*
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุคส์พับลิเคชันส์.
- พนัส หันนาคินทร์. (2520). *การสอนค่านิยม*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2542). *พุทธธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 8)*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

- พระเทพเวที (ประยูรย์ ปยุตโต). (2535). *การพัฒนาจริยธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- ไพฑูรย์ สุขศรีงาม. (2550). *การรู้คิด (Metacognition)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ. (2548). *การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้*. ชลบุรี: ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พฤทธิ์ ศิริพรรณพิทักษ์ และคณะ. (2544). *ภาวะวิกฤตของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์และนำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในแผนการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 9-10 (พ.ศ. 2545-2554)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- พลวัฒน์ วุฒิประจักษ์. (2553). *การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษาสำหรับนักศึกษาครู เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตครูที่พึงประสงค์*. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ไพจิตร สะดวกการ. (2543). *เรียนผูกเรียนแก้ภูมิปัญญาไทยที่สอดคล้องกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม*. กรุงเทพฯ: ปฏิรูปการศึกษา.
- ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคมสัญจร. (2543). *สำนักไทยที่พึงปรารถนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. (2546). *ความมั่นคงแห่งชาติ*. *วารสารการศึกษาเพื่อสังคม*, 26(12), 18-20.
- ภัสวรรณ งามอาจ. (2554). *การขัดเกลาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะของนักศึกษาวิทยาลัยดุสิตธานี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวัดและประเมินผลการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- แม่ชี ดร.ไพเราะ ทิพย์ทัศน์ และคณะ. (2547). *ทำงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รัชณี จันทร์ทรงกลด. (2541). *การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม:กรณีศึกษาโรงเรียนสารวิทยา*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เรียม นมรักษ์. (2552). *การวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบจิตสาธารณะของนักศึกษาในองค์กรนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมองค์การ, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รุ่ง แก้วแดง. (2540). *ปฏิวัติการศึกษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: มติชน.

- รุ่ง แก้วแดง. (2556). *ร้อยคำสอนของสมเด็จพระสังฆราช*. เข้าถึงได้จาก
www.tddf.or.th/uploadedfiles/2013-11-
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ. (2547). *รูปแบบการพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษาให้มี
 จิตสาธารณะ: การศึกษาระยะยาว*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ลัดชริมา เกื้อสกุล. (2547). *กลยุทธ์การสื่อสารของกองทัพบกเพื่อสร้างจิตสำนึกสาธารณะ เรื่อง
 สิทธิมนุษยชนด้านสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สวีรินาสาสน์.
- วรรณิ เจตจำนงนุช. (2552). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกสาธารณะต่อสถาบันสิ่งแวดล้อมและวิชาชีพ
 ครู สำหรับนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 วารสารวิธีวิทยาการวิจัย, 22(1), 75-68.*
- วสิน อินทรสระ. (2518). *จริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: บรรณาการ.
- วัลนิกา ฉลาดบาง. (2548). *การพัฒนาความสามารถในการรู้จักคิดแบบ โยนิโสมนสิการ
 และการบริโภคด้วยปัญญาของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสกลนคร.
 วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ดุขฎิบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์,
 บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- วัลยา ธรรมอภิบาล. (2555). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนิสิต
 ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุขฎิบัณฑิต,
 สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2552). *รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นสมรรถนะผู้เรียน
 เป็นสำคัญและการประเมินผลมิติใหม่*. นครปฐม: คณะเทคนิคการแพทย์
 มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิรัตน์ คำศรีจันทร์. (2544). *จิตสำนึกพลเมืองในบริบทประชาสังคมไทย. วิทยานิพนธ์การศึกษา
 ดุขฎิบัณฑิต, สาขาวิชาประชากรศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.*
- วิทย์พนท สีหา. (2551). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับจิตสาธารณะของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัย
 มหาสารคาม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการวิจัยการศึกษา,
 คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- วิไลรัตน์ เข้มจอหอ และคณะ. (2553). *กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและสังคมของกลุ่ม
 แก่นนำเยาวชนตำบลลำสินธุ์ กิ่งอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง.
 วารสารสงขลานครินทร์ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 16(3), 489-511.*

- ศักดิ์มงคล เชื้อทอง และคณะ. (2552). ผลของโปรแกรมการพัฒนาจิตสาธารณะต่อการมีจิตสาธารณะและความสุขของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี. สระบุรี: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี.
- ศรีราณี ไชยชาญ. (2554). การเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้กับพลเมืองในตำบลบางพระเหนือ อำเภอลำดวน จังหวัดระนอง. รายงานการศึกษาอิสระการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศุภะรัฐ ยอดระบำ. (2554). ปัจจัยด้านครอบครัวและจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเกิดจิตสาธารณะของนักศึกษาชั้นปีที่ 1. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- สังข์ อุทรานันท์. (2526). ความรู้ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน และทักษะการใช้หลักสูตร. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- สถาบันสุขภาพจิตเด็กแห่งชาติมหาราชินี. (2549). ประเมินเด็กไทยขาดจิตสำนึก. เข้าถึงได้จาก <http://tnews.teenee.com/etc/6521.html>
- สาโรช บัวศรี. (2511). พุทธศาสนากับการศึกษาแผนใหม่. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.
- สินีนานู สิริ. (2549). วิธีการสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม. สำนักนวัตกรรมการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สี่อพลั่ง. (2542). จิตสำนึกสาธารณะ เส้นทางสู่ประชาสังคม. วารสารสี่อพลั่ง, 7(3), 3-19.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2552). ผลการวิจัยโครงการ Child Watch. วารสารสี่มาจารย์, 13(27), 15-16.
- สุชาดา จักรพิสุทธ์. (2544). จิตสำนึกสาธารณะ. ศิลปวัฒนธรรม, 22(9), 22-23.
- สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ. (2554). การออกแบบและพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการศึกษา. เข้าถึงได้จาก <http://cyberclass.msu.ac.th/cyberclass/library>
- สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี. (2547). ปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตสำนึกต่อสังคมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยการศึกษา, ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สุมาลี เอี่ยมสมัย. (2552). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล. พยาบาลศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุนัน อมรวีวัฒน์. (2533). การสอน โดยการสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการ. กรุงเทพฯ: ศรีธรรมสาร.

- สุมน อมรวิวัฒน์. (2541). *งานครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง*. กรุงเทพฯ: ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต. (2542). *คอมพิวเตอร์การสอน*. กรุงเทพฯ: สถาบันครุอาชีวศึกษา
กรุงเทพมหานคร.
- สุรงค์ ไคว์ตระกูล. (2550). *จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรงค์ ไคว์ตระกูล. (2553). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). *รูปแบบการจัดการเรียนรู้การสอนจากการประยุกต์
ใช้แนวคิดกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา (Constructionism)*. กรุงเทพฯ:
21 เซ็นจูรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2550). *คู่มือประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษา
(พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2552 (Thai qualifications framework for higher education)*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่นคงแห่งชาติ. (2550). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา
เศรษฐกิจและความมั่นคงแห่งชาติ.
- สำนักงานโครงการพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). *เอกสาร
ชุดการประกันคุณภาพการศึกษา เล่ม 1-4*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2547). *กรอบแนวทางการประเมิน
คุณภาพระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ
การศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *มาตรฐานของการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2542). *วาระการวิจัยแห่งชาติในภาวะวิกฤติเพื่อฟื้นฟูชาติ*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2549). *รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก
สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานและประเมินคุณภาพ
การศึกษา.

- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- หฤทัย อาจปรี. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิต และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองกับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาลวิทยาเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา, คณะพยาบาลศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อริยา นิลคูหา และสุวิมล นราองอาจ. (2554). *จิตสาธารณะและรูปแบบการดำเนินชีวิต ของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี*. *วารสารมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี*, 3(2), 81 – 93.
- อัคพงษ์ สุขมาตย์. (2553). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา*. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัญชลี ยิ่งรักพันธุ์. (2550). *ผลของการใช้สถานการณ์จำลองผสานกับเทคนิคการประเมินผล จากสภาพจริงเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อาทิตยา มากสาคร. (2552). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนิสิตแพทย์ระดับปริญญาตรี คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ราชภัฏ* 1(14), 42-52.
- อนุชาติ พวงลำลี และวิบุรณ์ วิสารทสกุล. (2540). *ประชาสังคม: คำ ความคิดและความหมาย*. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- อ้อมใจ วงษ์มณฑา. (2555). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์*. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 23(1), 67-77.
- อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2556). *คุณธรรมนำความรู้: รูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการ คุณค่าความเป็นมนุษย์ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- Davidson, J. E., Deuser, R., & Sternberg, R. J. (1994). *The role of metacognition in problem*. Boston, MA: The MIT Press.
- Newman, F. M., & Wehlage, G. G. (1993). *Five standards of authentic instructional*. *Educational leadership*, 50(7), 8-12.

- Duffy, T. M., & Jonassen, D. H. (1992). Constructivism: New implications for instructional technology. *Educational Technology, 31*(5), 7-12.
- Ertmer, P. A., & Newby, T. J. (1996). The expert learner: strategic self-regulated and seflective. *Instructional Science, 24*, 1-24.
- Flavell, J. H. (1979). Metacognition and cognitive monitoring : A new area of cognitive Development inquiry. *American psychologist 34*(10), 906-911.
- Herbert, J. K. (1985). *Educational psychology* (5th ed.). New York: Harper & Row.
- Johnson, D. W. & Johnson, R. T. (1994). *Learning together and alone* (4th ed.). Needham Heights, MA: Allyn and Bacon.
- John, W. B. (1981). *Research in education* (4th ed.). New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Jonassen, D. H., Peck., & Wilson, B. G. (1998). *Learning WITH technology: A constructivist perspective*. Columbus, OH: Merrill/Prentice-hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยพร้อมค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ
- แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา
ครุศาสตร์ พร้อมคำชี้แจงในการใช้แผนกิจกรรม
- แบบสอบถามความคิดเห็นและแบบประเมินตนเองด้านความคิดและด้านพฤติกรรม
เกี่ยวกับจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ แบบสอบถามความพึงพอใจ
ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างและตารางแสดงตัวแปรองค์ประกอบของความคิด
และพฤติกรรมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา
- ค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ

คำนำ

แผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นแผนการจัดกิจกรรมเฉพาะที่พัฒนาขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการนำองค์ประกอบการจัดสภาพแวดล้อม และระบบการออกแบบการเรียนการสอนอื่นๆที่เกี่ยวข้องมาดำเนินการจัดขั้นตอนการเรียนการสอนและประเมินผล โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะนักศึกษาครุศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้ (การเปลี่ยนแปลงด้านความคิด) และมีการเปลี่ยนแปลงตนเองขึ้นพื้นฐาน (ด้านพฤติกรรม) โดยลักษณะดังกล่าวจะนำไปสู่การเป็นครูที่มีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อไป

ผู้วิจัย นางสาวปัทมพร ศรีปลั่ง
นิสิตปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

คำชี้แจง

แผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ
สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

แผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ พัฒนาขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับใช้ในงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้ วัตถุประสงค์การวิจัย 1) พัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2) ผลการใช้กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

โดยแผนกิจกรรมประกอบไปด้วยแผนการเรียนการสอนจำนวน 8 แผน ดำเนินการสอนด้วยวิธีการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี มีขั้นตอนทั้งหมด 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความเชื่อมโยง (Connection) 2) ขั้นการซักถามการเรียนรู้ (Questioning) 3) ขั้นสะท้อนตนเอง (Self - reflecting) 4) ขั้นซักถามเกี่ยวกับความจริงหรือความสามารถในการเชื่อถือได้ (Questioning the Truth or Believability) และ 5) ขั้นเปรียบเทียบความคิดของตนกับความคิดของคนอื่น (Comparing you idea with others idea)

การนำแผนกิจกรรมไปใช้ดำเนินการนั้นมีข้อคำนึงถึงดังนี้

1. ควรจัดสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามสภาพที่กำหนดตามเงื่อนไข หากไม่สามารถดำเนินการได้ ควรปรับเปลี่ยนให้มีสภาพใกล้เคียงมากที่สุด และคงไว้ซึ่งหลักวิธีการจัดสภาพแวดล้อมและการดำเนินการเรียนการสอนพึงคำนึงเสมอว่า เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีผลต่อความคิด ทักษะคิด และระบุงเรื่องที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งผู้เรียนและผู้สอนอาจจะต้องใช้ระยะเวลา และนักศึกษาแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งทางสภาพร่างกายและจิตใจ รวมไปถึงความสามารถในการพัฒนาตนเอง

2. แผนกิจกรรมในส่วนที่สามารถยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ตามบริบทหรือสภาพแวดล้อม ได้แก่

2.1 การปฏิบัติกิจกรรมนอกสถานที่ ผู้สอนสามารถกำหนดสถานที่ที่เหมาะสม โดยคงไว้ซึ่งหลักการบำเพ็ญประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ย่อยของแผนการเรียนรู้ และสิ่งสำคัญควรเน้นให้นักศึกษาได้ต่อยอดการบำเพ็ญประโยชน์นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในแผนการเรียนรู้

2.2 เวลาที่ระบุไว้เป็นเวลาที่อ้างอิงจากระยะเวลาที่นักศึกษาเรียนตามปกติ สามารถปรับเปลี่ยนตามกิจกรรมได้

2.3 ผู้สอน ในงานวิจัยนี้หมายถึง ผู้ที่ถ่ายทอดเนื้อหาและควบคุมกระบวนการของภารกิจกรรมแต่ละแผนการเรียนรู้ สามารถปรับเปลี่ยนเป็นวิทยาการตามวัตถุประสงค์ในแผนการเรียนรู้ย่อยนั้น ๆ ได้

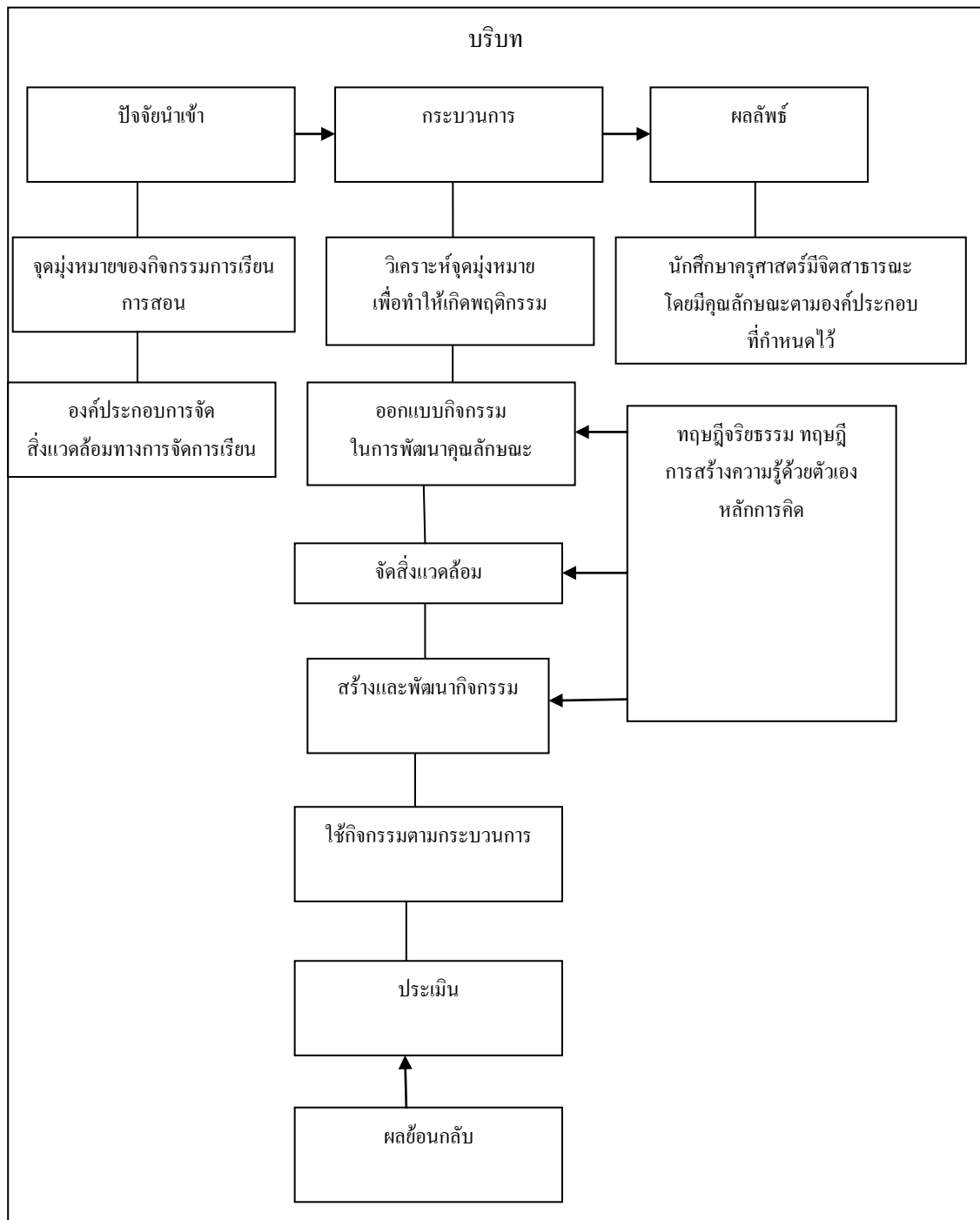
2.4 วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนทุกอย่าง ผู้สอนมีหน้าที่เตรียมให้พร้อมก่อนจัดกิจกรรมเสมอ

แผนกิจกรรม มีรายละเอียด ดังนี้

1. ภาพแสดงส่วนประกอบของแผนการจัดกิจกรรม และตัวแปรด้านความคิดและด้านพฤติกรรมของคุณลักษณะจิตสาธารณะ ซึ่งจุดมุ่งหมายของการออกแบบแผนกิจกรรมจำนวน 14 ตัวแปร

2. แผนกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 8 ครั้ง พร้อมสื่อประกอบกิจกรรม และเครื่องมือวัดและประเมินผล ได้แก่ แบบทดสอบทำกิจกรรม แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับจิตสาธารณะด้านความคิดและด้านพฤติกรรม และแบบประเมินคุณลักษณะตนเองด้านความคิดและด้านพฤติกรรมสำหรับนักศึกษาและสำหรับครู

องค์ประกอบแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

องค์ประกอบของการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยวิธีการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดีเป็นการนำวิธีระบบมาใช้ในการพัฒนาระดับย่อย มีโครงสร้างตามขอบข่ายของระบบ (System) คือ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลลัพธ์ (Output) และส่วนที่เป็นผลย้อนกลับ (Feedback) ในบริบทการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนตามหลักของเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะของนักศึกษาครุศาสตร์

กระบวนการ ได้แก่ ลำดับขั้นตอนการเรียนรู้โดยยึดหลักการของวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นสร้างความเชื่อมโยง (Connection) ผู้เรียนจะถูกกระตุ้นด้วยคำถามและสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการคิดเชื่อมโยงคิดวิเคราะห์ และได้แสดงความคิดเห็นก่อนเข้าสู่กระบวนการกลุ่ม

2. ขั้นการซักถามการเรียนรู้ (Questioning) ผู้เรียนจะปฏิบัติกิจกรรมโดยการอภิปรายสถานการณ์ เพื่อให้กระตุ้นให้การศึกษาหาเหตุผลในการระดมสมอง แก้ปัญหาเชื่อมโยงเข้ากับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน และ 3. ขั้นสะท้อนตนเอง (Self-reflecting) ผู้เรียนจะถูกกระตุ้นให้เกิดการตระหนักรู้ โดยการอภิปรายเกี่ยวผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้เรียน คำถามเพื่อให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบการปฏิบัติตนเอง

4. ขั้นซักถามเกี่ยวกับความจริงหรือความสามารถในการเชื่อถือได้ (Questioning the truth or believe ability) ผู้เรียนจะถูกกระตุ้นโดยการตอบคำถามเพื่อขยายผลกระทบจากการกระทำในวงกว้าง และร่วมหาแนวทางในปฏิบัติเป็นผู้มีจิตสาธารณะตามองค์ประกอบพฤติกรรม

5. ขั้นเปรียบเทียบความคิดของตนกับความคิดของคนอื่น (Comparing you idea with others idea) ผู้เรียนนำเสนอผลการคิด การระดมสมองของสมาชิกกลุ่ม โดยมีครูร่วมกันหาข้อสรุปและแนวทางการปฏิบัติตนตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งเทคนิคและวิธีสอนเหล่านั้นสามารถปรับเปลี่ยนตามโอกาสและความเหมาะสม

ผลลัพธ์ ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตรงตามองค์ประกอบของจิตสาธารณะของนักศึกษาครุศาสตร์

ผลย้อนกลับ ได้แก่ ข้อมูลจากการสะท้อนกลับของผู้เรียนในแต่ละกิจกรรมและคุณลักษณะตามแนวคิดจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์

นอกจากปัจจัยนำเข้าที่มีความสำคัญในการเกื้อหนุนการใช้วิธีการสอนการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี คือ การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สังคมภาพ และจิตภาพ มีรายละเอียด ดังนี้

1. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ บรรยากาศในห้องเรียน สื่อเทคโนโลยีการสอน แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้
2. สิ่งแวดล้อมจิตภาพ ได้แก่ บุคลิกภาพ ความเป็นกันเอง และเทคนิคการสอนของครู
3. สิ่งแวดล้อมทางสังคมภาพ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน

บริบทและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์

1. บริบทด้านบุคคล ได้แก่ ผู้สอนและผู้เรียน

ด้านบุคคล หมายถึง ผู้สอนและผู้เรียน ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ โดยผู้สอนต้องมีทักษะกระบวนการถ่ายทอดเนื้อหาให้แก่ผู้เรียนรวม ไปถึงเป็นผู้จัดสิ่งอำนวยความสะดวก จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ มีความสามารถในการเชื่อมโยงเนื้อหาและเข้าใจเนื้อหาที่ถ่ายทอดเป็นอย่างดี เข้าใจและยอมรับฟังความคิดที่แตกต่าง มีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นกันเองเพราะผู้สอนเป็นที่พึ่งทางใจรวมทั้งยังสร้างพื้นที่ความปลอดภัย ความไว้วางใจ พร้อมทั้งจะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียนเสมอ มีความเปิดกว้าง มองเห็นตนเองตามความเป็นจริงไม่ปกปิด และ ทำให้ผู้เรียนพร้อมจะเปลี่ยนแปลงโลกด้านในความรู้สึก ความคิด ทศนคติ ความเชื่อในกรอบของตนเอง

ผู้เรียน มีบทบาทในการเรียนการสอน คือ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม ฝึกการอภิปรายกลุ่ม ฝึกให้การให้ความร่วมมือกับผู้อื่น แสดงความคิดเห็นและใช้เหตุผลในการถามตอบ

2. ด้านกระบวนการ หมายถึง ลำดับขั้นเรียนการสอน ซึ่งกิจกรรมที่ออกแบบใช้

กระบวนการเรียนการสอนแบบวิธีคิดทางวิทยาศาสตร์ที่ดี (Good science thinking) ที่มีขั้นการสอนทั้งหมด 5 ขั้นตอนด้วยกัน ดังนี้ 1) ขั้นสร้างความเชื่อมโยง (Connection) 2) ขั้นการซักถามการเรียนรู้ (Questioning) 3) ขั้นสะท้อนตนเอง (Self-reflecting) 4) ขั้นซักถามเกี่ยวกับความจริงหรือความสามารถในการเชื่อถือได้ (Questioning the truth or believability) และ 5) ขั้นเปรียบเทียบความคิดของตนเองกับความคิดของคนอื่น (Comparing you idea with others idea) ตามแนวของจิตสาธารณะจะมีลักษณะกระบวนการที่คล้ายคลึงกับการพัฒนาจริยธรรมทั่วไปมีลำดับขั้น ดังนี้

การเรียนการสอนในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 เป็นการปรับสภาพเตรียมความพร้อมในทั้ง ส่วนของผู้เรียนและผู้สอน การสร้างความสัมพันธ์ความไว้วางใจ ขั้นที่ 3 ขั้นที่ 4 และขั้นที่ 5 เป็นขั้นการเรียนการสอนที่มีความสัมพันธ์กับเทคนิคของการรู้คิด (Metacognition) ซึ่งเทคนิคการรู้คิดมีความเกี่ยวข้องกับการควบคุมกระบวนการคิดตลอดจนประเมินความสำเร็จของงาน นอกจากนี้องค์ประกอบของการรู้คิดในส่วนของตระหนักรู้ (Awareness) หมายถึง การรู้ตัว การมีสติในการกระทำของตนเองและมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ และช่วยให้ ผู้เรียนแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้

ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สิ่งแวดล้อมทางจิตภาพ และสิ่งแวดล้อมทางสังคมภาพ โดยบรรยากาศนั้นต้องเป็นบรรยากาศที่ปลอดภัยและสงบ จูงใจ ให้เกิดการเรียนรู้ อากาศ สถานที่ ความสะอาด อุณหภูมิและแสงสว่างเหมาะสม สนับสนุนให้ผู้เรียน ได้เกิดการคิด การให้เหตุผล โดยผู้สอนเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนเพราะในชั้นเรียน เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีด้วยความเมตตา นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางด้านสารสนเทศ (Information environment) เสริมสร้างความเป็นรูปธรรม ของความรู้ให้กับผู้เรียน และสร้างบรรยากาศที่ดีในกิจกรรมการเรียนการสอนได้

2. ตัวแปรด้านความคิดและด้านพฤติกรรมของคุณลักษณะจิตสาธารณะ ซึ่งจุดมุ่งหมาย ของการออกแบบแผนกิจกรรมจำนวน 14 ตัวแปร ได้แก่

2.1 ด้านความคิด

2.1.1 ประารถนาที่จะช่วยเหลือผู้คนหรือสัตว์ที่ได้รับความเดือดร้อน ทนไม่ได้ ที่จะไม่ให้ความช่วยเหลือแก่คนหรือสัตว์เหล่านั้น

2.1.2 ละอายและเกรงกลัวต่อบาป (หิริโอตตปปะ) ยับยั้งตนเองในการกระทำที่ผิด

2.1.3 คำนึงถึงผลประโยชน์ต่อส่วนรวม

2.1.4 ถือว่าการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นหรือ การช่วยเหลือส่วนรวมเป็นหน้าที่

ที่ต้องรับผิดชอบ

2.1.5 ตระหนักถึงผลกระทบของปัญหาสังคม และต้องการที่จะแก้ปัญหาสังคมนั้น

2.1.6 เชื่อว่าตนเองสามารถแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นได้

2.1.7 ตระหนักถึงปัญหาและเรียนรู้ที่จะลงมือแก้ปัญหาสังคม

2.2 ด้านพฤติกรรม

2.2.1 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคม

2.2.2 รับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนทำและเคารพสิทธิการใช้สาธารณะสมบัติของผู้อื่น

- แล้วเก็บเข้าที่
- 2.2.3 ดูแลรักษาธารณะสมบัติ ใช้อย่างทะนุถนอม ใช้อย่างประหยัดใช้สิ่งของ
 - 2.2.4 ร่วมแรงร่วมใจในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม มีความสามัคคี
 - 2.2.5 ไม่เห็นแก่ตัว
 - 2.2.6 รักษาทรัพยากรธรรมชาติ รักษาสมคุณนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
 - 2.2.7 เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละทรัพย์สินและแรงงานเพื่อส่วนรวม

ตารางที่ 16 การวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ครั้ง	แนวคิด/สาระสำคัญ	ตัวแปร	วิธีการ	เวลา
1	ละลายพฤติกรรม ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ของจิตสาธารณะ	-	เกมกู่ระเบิด กิจกรรมสนทนแลกเปลี่ยน ทำแบบทดสอบก่อนเรียน กิจกรรมเรื่องราวของฉัน (การบ้าน)	2 ชั่วโมง
2	กิจกรรมนี้มีแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ โดยนักศึกษามีความเห็นอกเห็นใจเมื่อพบเห็นคนหรือสัตว์ที่ได้รับ ความเดือดร้อน แล้วให้ความช่วยเหลือตามความสามารถของ นักศึกษาและคำนึงถึงความปลอดภัยในการให้ความช่วยเหลือ ซึ่ง ตรงกับหลักธรรมคือ เมตตา คือ ต้องการให้ผู้เป็นสุข กรุณา คือ ช่วยเหลือให้ผู้พ้นทุกข์	องค์ประกอบที่ 1 ปรารถนาที่จะ ช่วยเหลือผู้คนหรือสัตว์ที่ได้รับ ความเดือดร้อน ทนไม่ได้ที่จะไม่ ให้ความช่วยเหลือแก่คนหรือสัตว์เหล่านั้น องค์ประกอบที่ 4 ถือว่าการให้ ความช่วยเหลือผู้อื่นหรือ การช่วยเหลือ ส่วนรวมเป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ	อภิปรายรายบุคคลภาพ เหตุการณ์ อภิปรายกลุ่มเหตุการณ์ จากการชมวิดิทัศน์ และรายงาน สนทนาถามตอบ	3 ชั่วโมง
3	กิจกรรมนี้มีแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะโดย การไม่เบียดเบียนผู้อื่นทั้งทางกายและทางใจ เพราะการไม่ เบียดเบียนหรือทำให้ผู้อื่นทุกข์กายทุกข์ใจ โดยการรักษาศีล 5 ข้อ หรือปฏิบัติตามหลักเบญจธรรม 5 ข้อ ในหลักศาสนาพุทธนั้น ถือ ว่าเป็นผู้ที่ละอายและเกรงกลัวต่อบาป ดังนั้นการที่บุคคล ระมัดระวังการกระทำไม่ให้เบียดผู้อื่นทั้งกายและใจให้เป็นทุกข์	องค์ประกอบที่ 2 ละอายและเกรงกลัว ต่อบาป (หิริ โอตตปปะ) ชัยยั้งตนเองใน การกระทำที่ผิด	ดูภาพยนตร์เมืองคนบาป มานับถอยหลังแล้วอภิปราย กลุ่มสนทนาถามตอบ	3 ชั่วโมง 20 นาที

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ครั้ง	แนวคิด/สาระสำคัญ	ตัวแปร	วิธีการ	เวลา
4	<p>และปฏิบัติตามหลักเบญจธรรมต่อผู้อื่นให้เขามีความสุข ถือว่าเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ</p> <p>กิจกรรมนี้มีแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะโดยนักศึกษารับรู้สิทธิของตนเองและการเปิดโอกาสให้คนอื่นได้ใช้สิทธิในการออกความคิดเห็น ในการใช้สิ่งของที่ต้องใช้ร่วมกัน และเคารพกติกาของการอยู่ร่วมกันได้ อีกทั้งยังมีส่วนช่วยดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติที่เป็นของส่วนรวม</p>	<p>องค์ประกอบที่ 3 คำนี้ถึงผลประโยชน์ส่วนรวม</p> <p>องค์ประกอบที่ 9 รับรู้สิทธิควบคู่กับหน้าที่และเคารพสิทธิการใช้สาธารณะสมบัติของผู้อื่น</p> <p>องค์ประกอบที่ 10 ดูแลรักษาสาธารณะสมบัติ ใช้อย่างทะนุถนอม ใช้อย่างประหยัด ใช้สิ่งของแล้วเก็บเข้าที่</p> <p>องค์ประกอบที่ 12 ไม่เห็นแก่ตัว</p>	<p>เกมต่อสู้เหลี่ยม</p> <p>สนทนาถามตอบ</p> <p>แสดงบทบาทสมมติ</p> <p>อภิปรายแสดงความคิดเห็น</p>	3 ชั่วโมง
5	<p>กิจกรรมนี้มีแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะโดยนักศึกษามีคำนี้ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาสังคม โดยนักศึกษามองว่าปัญหาเหล่านั้นจำเป็นจะต้องแก้ไขเพื่อไม่ให้กลายเป็นปัญหาที่ลุกลามต่อไปในอนาคต และนักศึกษาเชื่อว่าตนเองสามารถแก้ปัญหานั้นที่เกิดขึ้นได้ เน้นที่พฤติกรรมที่สร้างจากตัวนักศึกษาเองก่อน คือ การรักษาระเบียบวินัยในการใช้</p>	<p>องค์ประกอบที่ 5 ตระหนักถึงผลกระทบของปัญหาสังคม และต้องการที่จะแก้ปัญหานั้น</p> <p>องค์ประกอบที่ 6 เชื่อว่าตนเองสามารถแก้ไขปัญหานั้นที่เกิดขึ้นได้</p>	<p>เกมจับคู่สิ่งของ</p> <p>อภิปรายกลุ่มจากการดูกรณีศึกษา ครุฑนางแม่พระของเด็กสะพานพุทธ</p>	3 ชั่วโมง

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ครั้ง	แนวคิด/สาระสำคัญ	ตัวแปร	วิธีการ	เวลา
5	ชีวิตประจำวันและการรักษาความสะอาดสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว โดยการแก้ปัญหาสังคมที่เริ่มจากสังคมเล็กใกล้ตัว คือ สังคมมหาวิทยาลัย เพื่อให้นักศึกษามีกำลังใจและรู้สึกได้ว่าปัญหาสังคมแก้ไขได้ไม่ยากหากมีความตั้งใจ โดยแสดงออกเป็นพฤติกรรมดังนี้ นักศึกษาสามารถบอกได้ว่า ปัญหาสังคมที่เกิดจากการขาดจิตสาธารณะมีอะไรบ้าง มีผลกระทบต่ออะไรต่อสังคมกลุ่มใหญ่และสังคมกลุ่มเล็ก และในฐานะที่เป็นนักศึกษาจะสามารถลดปัญหาเหล่านั้นได้อย่างไรบ้าง	องค์ประกอบที่ 7 วิเคราะห์ เรียนรู้ที่จะลงมือแก้ปัญหาสังคม		
6	กิจกรรมนี้มีแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะโดยนักศึกษาได้ออกปฏิบัติกิจกรรมเสียสละแรงงานเพื่อสังคมตามความถนัดและความสามารถของนักศึกษา	องค์ประกอบที่ 8 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคม องค์ประกอบที่ 11 ร่วมแรงร่วมใจในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม มีความสามัคคี องค์ประกอบที่ 14 เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละทรัพย์สินและแรงงานเพื่อส่วนรวม	เรียนรู้จากการลงมือกระทำ โดยนักศึกษปฏิบัติ กิจกรรมซ่อมแซม คอมพิวเตอร์ที่เรือนจำ จังหวัดมหาสารคาม สนทนาถามตอบ	3 ชั่วโมง

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ครั้ง	แนวคิด/สาระสำคัญ	ตัวแปร	วิธีการ	เวลา
7	กิจกรรมนี้มีแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ โดยนักศึกษาเห็นความสำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อม มีพฤติกรรมห่วงแหนและรักษาธรรมชาติ ต้นไม้ แหล่งน้ำ สัตว์ต่าง ๆ ใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าไม่ฟุ่มเฟือย ประหยัดพลังงาน และตระหนักถึงความสำคัญของผลกระทบที่เกิดจากปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งร่วมมือรักษา ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม โดยวิธีการต่าง ๆ	องค์ประกอบที่ 13 รักษาทรัพยากรธรรมชาติ รักษาสมดุลมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม	สนทนาถามตอบ คู่มือค้นหาเกี่ยวกับมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม อภิปราย	3 ชั่วโมง
8	ปัจฉิมนิเทศ กิจกรรมนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ นักศึกษาบอกสิ่งที่ได้และประโยชน์จากการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาจิตสาธารณะ	-	สนทนาถามตอบ อภิปรายกลุ่มและแสดงความคิดเห็นรายบุคคล	

การจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ จิตภาพและสังคมภาพ ครูเลือกห้องเรียนที่มีแสงสว่างเหมาะสม อุณหภูมิประมาณ 25 องศาเซลเซียส มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกเรื่องการฉายภาพนิ่ง และวีดิทัศน์ ระบบเสียงชัดเจนและมีระดับความดังที่เหมาะสม โต๊ะเก้าอี้พร้อมเคลื่อนย้ายได้เมื่อต้องปฏิบัติกิจกรรมใช้พื้นที่ หรือรวมกลุ่มเพื่อระดมสมอง ลักษณะของตำแหน่งขณะสนทนาคือการนั่งเป็นวงกลม ครูใช้น้ำเสียงที่นุ่มนวล มีความเป็นกันเอง สร้างความไว้วางใจ และรู้สึกปลอดภัยแก่ผู้เรียน

การวัดและประเมินเป็นไปตามลักษณะของวัตถุประสงค์ในแต่ละกิจกรรม โดยใช้แบบสอบถามด้านความคิดและพฤติกรรมเกี่ยวกับจิตสาธารณะ ก่อนและหลังเรียน สังเกตการตอบคำถามและการให้เหตุผลในช่วงท้ายกิจกรรม

**แผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์
ตามรูปแบบการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี**

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 กิจกรรมละลายพฤติกรรม

เกมกู่ระเบิด สนทนาแลกเปลี่ยนและทดสอบก่อนเรียน

เวลา 2 ชั่วโมง

ผู้สอน นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.2557

แนวคิด กิจกรรมเกมกู่ระเบิดเป็นกิจกรรม เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างครูกับนักศึกษา ทำให้เกิด
ความสามัคคีในหมู่คณะ และสร้างความสนุกสนาน

กิจกรรมสนทนาแลกเปลี่ยนและแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจ
เกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับจิตสาธารณะของนักศึกษา

กิจกรรมเรื่องราวของฉัน (การบ้าน) เพื่อให้นักศึกษาสำรวจข้อดีและข้อควรปรับปรุง
ของตนเองและกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาตนเอง และเป็นประโยชน์ต่อครูในการจดจำ
และสังเกตนักศึกษาได้ชัดเจนขึ้น

เกมกู่ระเบิด

กติกาการเล่นเกมกู่ระเบิด

1. นักศึกษาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน

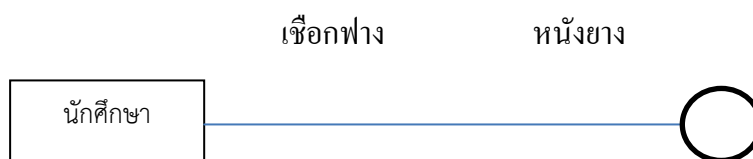
2. นักศึกษารับอุปกรณ์ ดังนี้

2.1 ยางวงกลุ่มละ 1 วง

2.2 เชือกฟางคนละ 1 เส้น

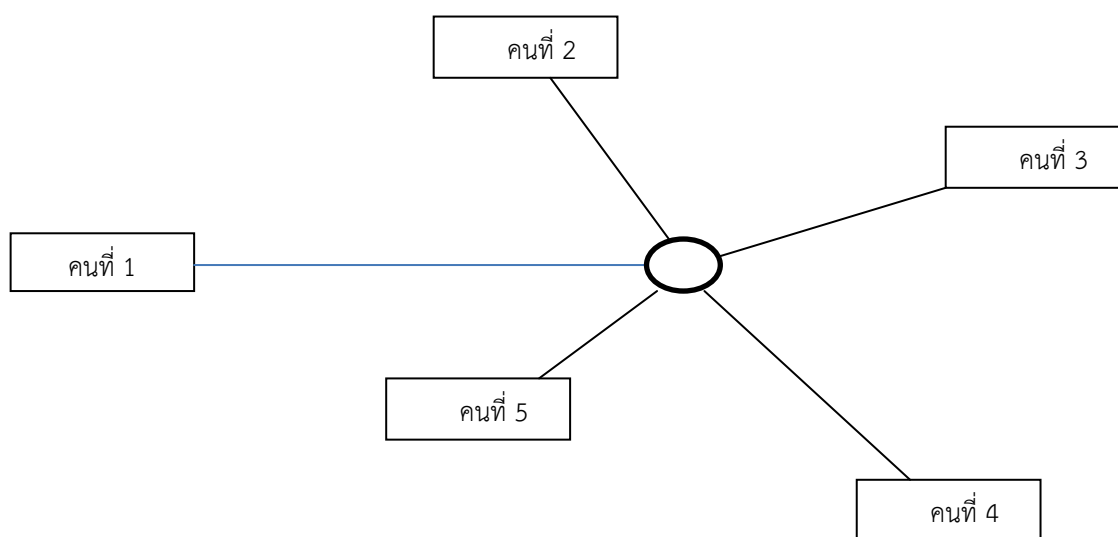
2.3 ขวดน้ำกลุ่มละ 1 ขวด

3. นักศึกษาทุกคนนำเชือกฟางมาผูกรอบเอวของตน และนำปลายเชือกฟางอีกด้าน
ไปผูกเข้ากับยางวงของกลุ่ม ดังภาพ

4. เมื่อผูกเชือกครบแล้ว นักศึกษาขึ้นล้อมวงรอบขวดน้ำ โดยเอามือทั้งสองไขว้หลังไว้

ดังภาพ

5. นักศึกษาพยายามนำหนังสือของกลุ่มไปรัดรอบปากขวดเพื่อที่จะกู้ระเบิด
แล้วนำระเบิดขวดนั้นไปหย่อนลงในกระป๋องหน้าห้อง โดยไม่ให้มือหลุดจากการไขว้หลัง

6. กลุ่มที่สามารถนำระเบิดไปหย่อนลงกระป๋องได้ก่อนเป็นผู้ชนะ

กิจกรรมสนทนาแลกเปลี่ยนและแบบทดสอบก่อนเรียน

เพื่อศึกษาภูมิหลังและแนวคิดเกี่ยวกับจิตสาธารณะของนักศึกษา โดยนักศึกษาคู
เหตุการณ์จากกล่องวงจรปิด แล้วตอบคำถามพร้อมทั้งตอบแบบคำถามในแบบทดสอบก่อนเรียน

กิจกรรมเรื่องราวของฉัน (การบ้าน) เพื่อให้นักศึกษาสำรวจข้อดีและข้อควรปรับปรุงของ
ตนเองและกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาตนเอง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นการสอน	เทคนิคการสอน	กิจกรรม
ละลายพฤติกรรม นำเข้าสู่บทเรียน ขั้นการสร้าง เชื่อมโยง (Connection)	เทคนิคการใช้เกม เทคนิคการถามตอบ เทคนิคการนำเสนอ ตัวอย่าง	1. นักศึกษาเล่นเกมกู่ระเบิด 2. หลังจากเล่นเกมกู่ระเบิดเสร็จ นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ - สิ่งสำคัญของการกู่ระเบิดให้สำเร็จคืออะไรบ้าง) - สมาชิกแต่ละคนมีความสำคัญอย่างไร 3. นักศึกษาคุณภาพเหตุการณ์อุบัติเหตุในตลาดต่างประเทศ
ขั้นการสร้าง ความเชื่อมโยง (Connection) ขั้นการซักถาม การเรียนรู้ของตัวเอง (Questioning the learning)	เทคนิคการถามตอบ	นักศึกษาคำถามต่อไปนี้ ผลเสียที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์นี้คืออะไร เราสามารถลดความสูญเสียจากเหตุการณ์นี้ได้หรือไม่ อย่างไร การให้ความช่วยเหลือผู้ที่มีความสำคัญอย่างไร ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนแม้ว่าจะไม่รู้จักกันเรียกว่าอะไร
ขั้นการสร้าง ความเชื่อมโยง (Connection) ขั้นการซักถาม การเรียนรู้ของตัวเอง (Questioning the learning) ขั้นการสะท้อนตนเอง (Self-reflection)	เทคนิคการถามตอบ	1. นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ ในชีวิตประจำวันมีเหตุการณ์ใดบ้างที่ใกล้เคียงกับเหตุการณ์ ตัวอย่างแล้วนักศึกษาคควรทำอย่างไร จิตสาธาณะคืออะไรและมีความสำคัญอย่างไร นอกเหนือจากการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นแล้ว เราจะ ปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธาณะได้อย่างไร 2. กิจกรรมเรื่องราวของนั้น (นักศึกษานำกลับไปทำเป็น การบ้าน) - นักศึกษาบอกข้อดีของตนเองในช่อง “ความน่ารักของฉัน คือ....” และช่อง “พฤติกรรมที่ฉันต้องการแก้ไขคือ....”
ขั้นการสร้าง เชื่อมโยง (Connection) ขั้นซักถามความจริง หรือความสามารถใน การเชื่อถือได้ (Questioning or The truth or Believability) ขั้นการสะท้อนตนเอง (Self-reflection)	เทคนิคการถามตอบ	นักศึกษาคำถามต่อไปนี้ ถ้าบุคคลในชุมชนขาดจิตสาธาณะจะส่งผลเสียต่อใคร และ อย่างไรบ้าง นักศึกษาเชื่อหรือไม่ว่าการปฏิบัติเป็นผู้มีจิตสาธาณะสามารถ แก้ไขปัญหาสังคม และรักษาความสงบในสังคมได้ เพราะเหตุ ใด

ขั้นการสอน	เทคนิคการสอน	กิจกรรม
ขั้นการสร้าง ความเชื่อมโยง (Connection) ขั้นการสะท้อนตนเอง (Self-reflection) ขั้นการเปรียบเทียบ ความคิดของตนเองกับ ความคิดของผู้อื่น (Comparing your idea with other)	เทคนิคการอภิปราย กลุ่มย่อย	นักศึกษาจับกลุ่ม แล้วเขียนแผนภาพความคิด ในหัวข้อ จิต สาธารณะ จากการรวบรวมข้อมูลของใบงานแต่ละคนแล้วนำเสนอ ครูสรุปข้อมูลจากการนำเสนอแล้วให้นักศึกษาทำแบบสอบถาม แนวคิดเกี่ยวกับจิตสาธารณะ(แบบทดสอบก่อนเรียน)

สื่อ-อุปกรณ์/ นวัตกรรม และสิ่งแวดล้อม

1. ขวดน้ำพลาสติก กระจบป้อง หนัางยางและเชือกฟาง
2. เหตุการณ์กรณีศึกษาอุบัติเหตุในตลาด มีเนื้อหาและภาพ ดังนี้

ในตลาดสดเวลาเช้ามีแต่แสงไฟสลัว ๆ มีทั้งผู้คนและรถหลายชนิดสัญจรไปมาเป็นระยะ ซึ่งถนนในตลาดก็มีลักษณะคับแคบ เด็กตัวเล็กอายุประมาณ 2 ขวบ เดินเตาะแตะมาที่ถนนในตลาด สักพักรถยนต์คันหนึ่งได้พุ่งเข้าชนเด็กจนล้มลงไปที่พื้นถนน รถคันที่ชนชะลอพักหนึ่งแล้วขับรถออกไป เด็กนอนขยับอยู่ที่พื้นถนนแต่ลุกไม่ขึ้น ผู้คนที่เดินมาจายตลาดเห็นเด็กนอนกระดุกกระดิกบนถนนแล้วเดินผ่านไป มีผู้ชายคนหนึ่งหยุดดูสักครู่แล้วก็ไป จนกระทั่งมีรถยนต์อีกคันหนึ่งผ่านมาทับเด็กซ้ำ รถหยุดสักพักแล้ววิ่งต่อไป เด็กยังคงนอนอยู่ที่พื้น จนกระทั่งมีคนขี่จักรยานผ่านมาเขาจอดก้มหน้าลงดูเด็กแล้วก็ขี่จักรยานออกไป เวลาผ่านไปสักครู่หนึ่งมีผู้หญิงเป็นเจ้าของหน้าที่ทำงานกวาดถนนมาพบเด็กจึงอุ้มเด็กขึ้นแล้วเดินขอความช่วยเหลือจากร้านค้าและผู้คนที่ผ่านไปมา พร้อมทั้งติดต่อหาพ่อแม่ของเด็ก ในเวลาต่อมามีการเสนอข่าวว่า เด็กได้เสียชีวิตแล้ว

话并向社会公布。如发现广东省新闻媒

为虚假报道的，将作出严肃处理。（举

倒在地上的悦悦
颜如玉 胶原肽
(举报电话: 020-37681689)

台社绝虚假报道举报电话: 020-6129

画面上方又出现了一台小货车
广州 29-19℃ 预测: 今晚到18日, 中北部多云到晴天,

司机没有发现倒在地上的悦悦
肇庆 28-20℃ 去到晴天, 南部多云局部有阵雨, 明天我

但每个人竟然都只是看了看
短信互动 135****7198自己住好房

而悦悦也由本来还有动静
短信互动 1, 问他是不是娘生的。 135****5751这样的

短信互动 羊的儿子连我家的狗都不如 189****6253 我都

短信互动 189****6253 我都流泪了，那还是人吗？你

短信互动 你自己也会老 137****6774 这两个无赖的

在五点31分13秒的时候
短信互动 也会老 137****6774 这两个无赖的司机，你

挪到了安全点的路边上
短信互动 两兄弟 135****2432 子欲养而亲不在!!!唉怎

她完全可以避免被第二辆车碾压
短信互动 还是走楼梯安全啊！ 134****8068 看到陶姿时

3. ใบงานเรื่องราวของฉัน

ชื่อ.....นามสกุล.....รหัสนักศึกษา..... <div style="border: 1px solid black; width: 100px; height: 50px; margin: 0 auto; display: flex; align-items: center; justify-content: center;"> รูปถ่าย </div> ความน่ารักของคุณ คือ 1..... 2..... 3..... พฤติกรรมที่คุณอยากแก้ไขตนเองคือ 1..... 2.....
--

สิ่งแวดล้อมและสถานที่ ห้องคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ จัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ จิตภาพ และสังคมภาพ ดังนี้

สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	สิ่งแวดล้อมทางจิตภาพ	สิ่งแวดล้อมทางสังคมภาพ
อุณหภูมิไม่เกิน 25 องศาเซลเซียส จัดแสงสว่าง ระบบเสียงให้ เหมาะสมกับฉายวีดีทัศน์ พักรับประทานอาหารว่าง 10 นาที	ครูใช้น้ำเสียงนุ่มนวล	ขณะจัดกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนนั่งหันเข้าหากัน เป็นวงกลม

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

ผลของการใช้แผนการจัดกิจกรรม.....

.....
.....

สรุปผลการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้เรียน.....

.....
.....

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....
.....

แนวทางแก้ไข.....

.....
.....

บันทึกโดย.....

วันที่.....

**แผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์
ตามรูปแบบการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี**

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

เวลา 3 ชั่วโมง

ผู้สอน นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.2557

แนวคิด กิจกรรมนี้มีแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ โดยนักศึกษามีความเห็นอกเห็นใจเมื่อพบเห็นคนหรือสัตว์ที่ได้รับความเดือดร้อน แล้วให้ความช่วยเหลือตามความสามารถของนักศึกษาและคำนึงถึงความปลอดภัยในการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งตรงกับหลักธรรมคือ เมตตา คือ ต้องการให้ผู้เป็นสุข กรุณา คือ ช่วยเหลือให้ผู้พ้นทุกข์

จุดประสงค์การเรียนรู้ตามองค์ประกอบในงานวิจัย ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 บรรณาที่จะช่วยเหลือผู้คนหรือสัตว์ที่ได้รับความเดือดร้อน ทนไม่ได้ที่จะไม่ให้ความช่วยเหลือแก่คนหรือสัตว์เหล่านั้น

องค์ประกอบที่ 4 ถือว่าการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นหรือ การช่วยเหลือส่วนรวมเป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ

จุดประสงค์การเรียนรู้ของกิจกรรม

1. นักศึกษابอกวิธีการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะโดยการปฏิบัติตนเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือคนและสัตว์ได้
2. นักศึกษابอกความสำคัญของการมีจิตสาธารณะโดยการให้ความช่วยเหลือคนและสัตว์ได้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นการสอน	เทคนิคการสอน	กิจกรรม
<p>ขั้นซักถามการเรียนรู้ของตนเอง</p> <p>(Questioning the learning)</p> <p>ขั้นการสร้างความเชื่อมโยง</p> <p>(Connection)</p>	<p>เทคนิคการสอนแบบหมวก 6 ใบ</p> <p>(ใบที่ 1 สีขาว ตั้งคำถามให้คิด</p> <p>ใบที่ 2 สีแดง</p> <p>ถามความรู้สึก</p> <p>และใบที่ 3 สีดำ</p> <p>ตรวจสอบผลกระทบท)</p>	<p>1. นักศึกษาดูภาพแล้วตอบคำถามต่อไปนี้</p> <p>ภาพเหล่านั้นมีเหตุการณ์อะไรบ้าง</p> <p>และรู้สึกอย่างไรต่อเหตุการณ์เหล่านั้น</p> <p>หากไม่มีการช่วยเหลือกันจะเกิดผลเสียอย่างไร</p>
<p>ขั้นการสะท้อนตนเอง</p> <p>(Self-reflection)</p> <p>ขั้นซักถามการเรียนรู้ของตนเอง</p> <p>(Questioning the learning)</p> <p>ขั้นการสร้างความเชื่อมโยง</p> <p>(Connection)</p>	<p>เทคนิคการถามตอบ</p> <p>เทคนิคการนำเสนอ</p> <p>ตัวอย่างและ</p> <p>เทคนิคการสอนแบบหมวก 6 ใบ</p> <p>(ใบที่ 1 สีขาว ตั้งคำถามให้คิด</p> <p>ใบที่ 3 สีดำ ตรวจสอบ</p> <p>ผลกระทบท)</p>	<p>2. นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้</p> <p>นักศึกษาเคยให้ความช่วยเหลือคนและสัตว์ในเหตุการณ์ใดมาแล้วบ้าง</p> <p>3. นักศึกษาดูวิดีโอที่สนเหตุการ์ณเรื่อง รถพยาบาลของ สสส. และเหตุการ์ณจากกล้องวงจรปิดหน้าร้านทองที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แล้วตอบคำถามต่อไปนี้</p> <p>จากเหตุการ์ณรถพยาบาลมีข้อเสียอะไรเกิดขึ้นบ้าง</p> <p>และปัญหานั้นสามารถแก้ไขได้อย่างไร</p> <p>จากเหตุการ์ณกล้องวงจรปิดหน้าร้านทอง ผลดีที่เกิดขึ้นคืออะไร และข้อจำกัดของการให้ความช่วยเหลือในกรณีเช่นนี้คืออะไร สามารถแก้ไขข้อจำกัดนี้ได้อย่างไรบ้าง</p>
<p>ขั้นการสร้างความเชื่อมโยง</p> <p>(Connection)</p> <p>ขั้นซักถามการเรียนรู้ของตนเอง</p> <p>(Questioning the learning)</p> <p>ขั้นการสะท้อนตนเอง</p> <p>(Self-reflection)</p> <p>Others Ideas)</p>	<p>เทคนิคการถามตอบและการอภิปรายกลุ่มย่อย</p> <p>เทคนิคการสอนแบบหมวก 6 ใบ</p> <p>(ใบที่สี่ 5 สีเขียว หาทางเลือกในการพัฒนา)</p>	<p>4. นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้</p> <p>ในกรณีที่การให้ความช่วยเหลือเสี่ยงต่อความปลอดภัย นักศึกษามีวิธีการป้องกันเหตุเหล่านั้นได้อย่างไรบ้าง</p> <p>5. นักศึกษาแบ่งเป็น 4 กลุ่มเพื่ออภิปรายหัวข้อต่อไปนี้</p> <p>กลุ่มที่ 1 เหตุการ์ณผู้หญิงกำลังจะถูกทำร้าย</p> <p>กลุ่มที่ 2 รถเสียบนถนนเปลี่ยว</p>

ขั้นการสอน	เทคนิคการสอน	กิจกรรมการเรียนรู้
<p>ขั้นการเปรียบเทียบ ความคิดของตนเองกับ ความคิดอื่น (Comparing your idea with</p>		<p>กลุ่มที่ 3 แมวที่อาศัยอยู่ได้หอพักคลอคลุก กลุ่มที่ 4 พ่อค้าบังคับให้ลูกค้ารับบริการเสริม ในการซ่อมโทรศัพท์เคลื่อนที่</p>
<p>ขั้นซักถามความจริงหรือ ความสามารถในการเชื่อถือ ได้ (Self-reflection) ขั้นการเปรียบเทียบ ความคิดของตนเองกับ ความคิดอื่น (Comparing your idea with others ideas) ขั้นการสร้างเชื่อมโยง (Connection)</p>	<p>เทคนิคการถามตอบ และการอภิปรายกลุ่มย่อย</p>	<p>นักศึกษาแต่ละกลุ่มรายงานผลการอภิปราย และยกตัวอย่างสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน เพิ่มเติม</p>
<p>ขั้นการเปรียบเทียบ ความคิดของตนเองกับ ความคิดอื่น (Comparing your idea with others ideas) ขั้นการสร้างเชื่อมโยง (Connection)</p>	<p>เทคนิคการอภิปรายกลุ่ม เทคนิคการสอนแบบหมวก 6 ใบ (ใบที่สี่ 6 สีน้าเงิน ทำการสรุป) เทคนิคการฟังบรรยาย เทคนิคการถามตอบ</p>	<p>นักศึกษาร่วมกันอภิปรายและให้ข้อเสนอแนะ ระหว่างกลุ่ม นักศึกษาและครูร่วมกันสรุปแนวทางการให้ ความช่วยเหลือคนอื่นและสัตว์ โดยคำนึงถึง ความปลอดภัย นักศึกษานั่งฟังเสียงบรรยาย นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ 1. วิธีการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ โดยการให้ความช่วยเหลือคนอื่นและสัตว์สามารถ ทำได้ด้วยวิธีใดบ้าง 2. การปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะโดย การให้ความช่วยเหลือคนอื่นและสัตว์ มีความสำคัญอย่างไร 3. หากทุกคนคิดว่าการช่วยเหลือส่วนรวม ไม่ใช่หน้าที่ที่จะช่วยหรือไม่ช่วยก็ได้ จะเกิด ผลเสียอย่างไร</p>

สื่อ/อุปกรณ์ นวัตกรรมและสิ่งแวดล้อม

1. ภาพถ่ายการให้ความช่วยเหลือสัตว์ บริจาคเลือด และสิ่งของ

2. วิถีทัศน์เรื่องรถพยาบาลจากโครงการสสส. มีเนื้อหาดังนี้

รถพยาบาลกำลังนำผู้ป่วยไปส่งโรงพยาบาลไม่สามารถเคลื่อนไปส่งคนเจ็บได้เพราะมีรถเก๋งติดไฟแดงขวางทางอยู่ ลูกสาวของผู้ป่วยที่นั่งมาด้วยมีความกังวลเป็นอย่างมาก สถานการณ์ในรถพยาบาลเริ่มแยกลงเนื่องผู้ป่วยมีสัญญาณชีพร่อลงโดยพยาบาลพยายามให้ความช่วยเหลือและพองอาการ ขณะที่พนักงานขับรถพยายามส่งสัญญาณขอทางและขอความช่วยเหลือไปยังศูนย์ควบคุมการจราจร แต่รถเก๋งคันดังกล่าวก็ไม่ขยับ ภายในรถเก๋ง คนขับมีสีหน้าไม่พอใจและไม่ขยับรถถึงแม้ว่าเพื่อนจะขอให้เลี้ยวซ้ายหลบเข้าซอยไปก่อนก็ตาม เวลาผ่านไปไม่นานผู้ป่วยในรถพยาบาลเสียชีวิต ลูกสาวของผู้ป่วยเสียใจมากจึงลงจากรถมาเพื่อที่จะต่อว่ารถเก๋งคันดังกล่าว แต่เมื่อลงจากรถมาแล้วจึงพบว่ารถคันนั้นเป็นของพี่ชายตนเอง จึงทำให้ทั้งคู่เสียใจมากที่ไม่ให้ทางรถพยาบาลจนทำให้แม่ของทั้งคู่ต้องเสียชีวิต

และภาพเหตุการณ์ปล้นร้านทองจากกล้องวงจรปิด มีเนื้อหาดังนี้ ขณะที่ร้านทองเปิดทำการตามปกติ โดยมีเจ้าของร้านนั่งหน้าตู้ทอง และลูกจ้างร้านนั่งอยู่ข้าง ๆ ได้มีชายแต่งกายมิดชิด ขับจักรยานยนต์มาจอดหน้าร้าน แล้วเดินเข้าร้านมาพร้อมกับกล่องกระดาษ แล้วยื่นให้เจ้าของร้านทันทีที่เห็นกล่องเจ้าของร้านมีอาการตกใจแล้ววิ่งหนีไปหลังร้านส่วนลูกจ้างวิ่งออกไปนอกร้าน เมื่อคนร้ายกวาดทองใส่กระเป๋าแล้วเตรียมหลบหนี มีเด็กหนุ่มวิ่งเข้ามาที่คนร้าย คนร้ายเห็นดังนั้นจึงทำท่าจะชักปืน เด็กหนุ่มจึงวิ่งวนอ้อมไปด้านหลัง จึงหวั่นที่คนร้ายกำลังจะออกรถเด็กหนุ่มจึงกระโจนเข้าหาทำให้รถเสียหลักแล้วชาวบ้านก็ร่วมมือกันเข้าจับคนร้ายส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจ

3. เสี่ยงบรรยายโดยผู้สอน มีเนื้อหา ดังนี้ “ชีวิตคนเราเติบโตขึ้นมา ดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วย ความเมตตาจากผู้อื่นมาตั้งแต่เบื้องต้น คือ ความเมตตาจากบิดามารดา ครูบาอาจารย์ ญาติสนิทมิตรสหาย ถ้าไม่มีความเมตตา ก็อาจจะสั้นชีวิตไปแล้วเพราะถูกทิ้ง เมื่อเราเติบโตมาจาก ความเมตตาจาก ก็ควรมีเมตตาต่อชีวิตอื่นต่อไป วิธีปลุกความเมตตาจาก คือ ต้องตั้งใจปรารถนา ให้เขาเป็นสุข ตั้งใจปรารถนาให้เขาพ้นทุกข์”..... (คำสอนสมเด็จพระสังฆราช, 2556, ออนไลน์ วันที่ 11 มีนาคม 2557)... “เราสามารถขยายความเมตตาด้วยความรักความต้องการให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ โดยเริ่มจากคนในครอบครัว สัตว์เลี้ยง ต้นไม้ในบ้าน ไปจนถึงรอบข้างในสังคม เพื่อนในห้องเรียน ในมหาวิทยาลัย บุคคลอื่น ๆ ที่เราไม่รู้จัก เหล่าสัตว์น้อยใหญ่ทั้งหลายทั้งที่สละเลือดเนื้อให้เรา ได้กินเป็นอาหาร และสัตว์ที่เกิดมาเป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตายเหมือนกับเรา เมื่อเราได้คิดดี ปฏิบัติดี ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และสัตว์เหล่านั้นแล้วจิตใจของเราก็จะเป็นสุข เกิดเป็นบุญอันสูง ของการสงเคราะห์เพื่อนมนุษย์ และเพื่อนสัตว์ทั้งหลาย คือ เป็นที่รักของบุคคลทั่วไป หลับสบาย ผิวพรรณแจ่มใส อารมณ์ดี และสุขภาพแข็งแรง” (เสียงจากแผ่นดินวิเศษ จิตสถา, 2554)

สิ่งแวดล้อมและสถานที่ ห้องคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ จัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ จิตภาพ และสังคมภาพ ดังนี้

สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	สิ่งแวดล้อมทางจิตภาพ	สิ่งแวดล้อมทางสังคมภาพ
อุณหภูมิไม่เกิน 25 องศาเซลเซียส จัดแสงสว่าง ระบบเสียงให้เหมาะสมกับฉายวีดิทัศน์ พักรับประทานอาหารว่าง 10 นาที	ครูใช้น้ำเสียงนุ่มนวล	ขณะชมวีดิทัศน์นักศึกษาหันหน้าไปหน้าชั้นเรียน ขณะจัดกิจกรรมกลุ่มนักศึกษานั่งหันเข้าหากันเป็นวงกลม กิจกรรมฟังเสียงบรรยาย นักศึกษานั่งหลับตาหันหน้าไปหน้าชั้นเรียน

การวัดและประเมินผล ตอบคำถามแบบให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วยคำถามต่อไปนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้บันทึกคำตอบ

1. หากขอทานอุ้มเด็กมาเดินตามเพื่อขอเงินค่าข้าว ค่ารถ นักศึกษาจะอย่างไร
2. นักศึกษาพบอุบัติเหตุมีผู้บาดเจ็บบนถนนนักศึกษาจะทำ
3. เราสามารถปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ โดยการให้ความช่วยเหลือคน และสัตว์สามารถทำได้ด้วยวิธีใดบ้าง
4. การปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ โดยการให้ความช่วยเหลือคนและสัตว์มีความสำคัญอย่างไร
5. เพราะเหตุใดนักศึกษาจึงให้ความช่วยเหลือคน และสัตว์เหล่านั้น

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

ผลของการใช้แผนการจัดกิจกรรม.....

.....
.....
.....

สรุปผลการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้เรียน.....

.....
.....
.....

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....
.....
.....

แนวทางแก้ไข.....

.....
.....

บันทึกโดย.....

วันที่.....

**แผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์
ตามรูปแบบการคิดทางวิทยาศาสตร์ที่ดี**

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

เวลา 3 ชั่วโมง

ผู้สอน นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2557

แนวคิด กิจกรรมนี้มีแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะโดยการไม่เบียดเบียนผู้อื่นทั้งทางกายและทางใจ เพราะการไม่เบียดเบียนหรือทำให้ผู้อื่นทุกข์กายทุกข์ใจ โดยการรักษาศีล 5 ข้อ หรือปฏิบัติตามหลักเบญจธรรม 5 ข้อ ในหลักศาสนาพุทธนั้น ถือว่าเป็นผู้ที่ละอายและเกรงกลัวต่อบาป ดังนั้นการที่บุคคลระมัดระวังการกระทำไม่ให้เบียดเบียนผู้อื่นทั้งกายและใจให้เป็นทุกข์และปฏิบัติตามหลักเบญจธรรมต่อผู้อื่นให้เขามีความสุข ถือว่าเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ

เบญจศีล หรือศีล 5 ข้อ (ข้อห้าม 5 ข้อ)	เบญจธรรม (ข้อควรปฏิบัติ 5 ข้อ)
ห้ามฆ่าสัตว์	เมตตา กรุณา ต่อสัตว์
ห้ามลักทรัพย์	สัมมาอาชีพ มีความสุจริต
ห้ามประพฤติดิฉินในกาม	มีศรัทธา และสันโดษ พอใจในคู่ครองของตนเอง
ห้ามพูดปด	มีสัจจะ รักษาคำพูด
ห้ามเสพสุราและของมึนเมา	มีสติ ไม่ประมาท

จุดประสงค์การเรียนรู้ตามองค์ประกอบในงานวิจัย ดังนี้

องค์ประกอบที่ 2 ละอายและเกรงกลัวต่อบาป (หิริ โอตตัปปะ) ขยับยั้งตนเองในการกระทำที่ผิด

จุดประสงค์การเรียนรู้ของกิจกรรม

1. นักศึกษابอกวิธีการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะโดยการปฏิบัติตนเป็นผู้ละอายและเกรงกลัวต่อบาป และขยับยั้งตนเองในการกระทำผิดตามแนวทางของศีล 5 ข้อได้
2. นักศึกษابอกข้อคิดที่ได้จากการดูภาพยนตร์เรื่อง เมื่อคนบาปมานับถอยหลังได้
3. นักศึกษابอกความสำคัญของการมีจิตสาธารณะโดยการปฏิบัติตนตามแนวทางของศีล 5 ได้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นการสอน	เทคนิคการสอน	กิจกรรม
ขั้นการสร้างเชื่อมโยง (Connection) ขั้นการสะท้อนตนเอง (Self-reflection)	เทคนิคการถามตอบ	1. นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ ในห้องเรียนของเรามีนักศึกษานับถือศาสนา อะไรบ้าง คำสอนของแต่ละศาสนามีจุดร่วมหรือมี ความเหมือนกันอย่างไร หลักปฏิบัติตนทั่วไปของชาวพุทธคืออะไร ได้แก่อะไรบ้าง
ขั้นการสร้างเชื่อมโยง (Connection) ขั้นซักถามความจริงหรือ ความสามารถในการเชื่อถือ ได้ (Self-reflection) ขั้นซักถามการเรียนรู้ ของตนเอง (Questioning the learning)	เทคนิคการถามตอบ เทคนิคการนำเสนอ ด้วยภาพยนตร์	2. นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ นักศึกษายกตัวอย่างผลเสียของการไม่ปฏิบัติ ตามหลักศาสนา การปฏิบัติตนเป็นคนที่กลัวบาปเรียกว่าอะไร 3. นักศึกษาดูภาพยนตร์เรื่อง เมื่อคนบาปมานับ ถอยหลัง จากเหตุการณ์มีผลเสียอะไรเกิดขึ้นบ้าง และเรา สามารถป้องกันผลเสียนั้นได้อย่างไร
ขั้นการสร้างเชื่อมโยง (Connection) ขั้นการสะท้อนตนเอง (Self-reflection)	เทคนิคการถามตอบ	4. นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ นักศึกษารู้สึกอย่างไรกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในภาพยนตร์ นักศึกษารักยาศีลได้ครบทั้ง 5 ข้อ หรือไม่
ขั้นซักถามความจริงหรือ ความสามารถในการเชื่อถือ ได้ (Self-reflection) ขั้นการสร้างเชื่อมโยง (Connection) ขั้นการสะท้อนตนเอง (Self-reflection)	เทคนิคการถามตอบ	5. นักศึกษาเชื่อเรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วหรือไม่ อย่างไร มีเหตุการณ์ใดบ้างในชีวิตประจำวันที่แสดง ให้เห็นถึงการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

ขั้นการสอน	เทคนิคการสอน	กิจกรรมการเรียนรู้
<p>ขั้นการเปรียบเทียบความคิดของตนเองกับความคิดอื่น (Comparing your idea with others ideas)</p> <p>ขั้นซักถามความจริงหรือความสามารถในการเชื่อถือได้ (Self-reflection)</p> <p>ขั้นการสะท้อนตนเอง (Self-reflection)</p>	<p>เทคนิคการถามตอบและการอภิปรายกลุ่ม</p>	<p>6. นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้</p> <p>นักศึกษาคิดว่าศิลาข้อใดรักษาได้ยากที่สุด เพราะเหตุใด</p> <p>ในชีวิตประจำวันนักศึกษารักษาศิลา 5 ได้ครบทุกข้อหรือไม่ ขาดข้อใด เพราะเหตุใด</p> <p>หากคนไม่รักษาศิลาจะเกิดผลเสียต่อใคร อย่างไรบ้าง</p> <p>7. นักศึกษามีแนวทางในการแก้ไขปัญหาศิลาไม่ครบอย่างไรบ้าง</p> <p>ครูและนักศึกษาทั้งสองร่วมกันอภิปราย</p> <p>เรามีแนวทางในการปฏิบัติเป็นผู้มีจิตสาธารณะ โดยการยับยั้งการกระทำที่ทำให้ผู้อื่นทุกข์กายทุกข์ใจ (รักษาศิลา 5 ข้อ) ได้อย่างไร</p> <p>และถ้าต้องการเป็นคนที่มีhiri โดดด่บปะควรปฏิบัติตนอย่างไร</p>

สื่อ/ อุปกรณ์ นวัตกรรมและสิ่งแวดล้อม

ภาพยนตร์เรื่อง เมื่อคนบาปมานับถอยหลัง (ลิขสิทธิ์บริษัท จีทีเอช ภาพยนตร์) เป็นเรื่องของวัยรุ่นไทย 3 คน ในต่างประเทศที่เช่าห้องร่วมกันอยู่ ได้แก่ แจ็ค แพม และบี โดยแจ็ค เป็นเด็กหนุ่มฐานะดีมาก ได้โกหกที่บ้านว่ามาเรียนต่อ แต่กลับเที่ยวเล่นใช้เงินไปวันวัน และติดยาเสพติด แพมเป็นเด็กสาวเปรี้ยว หัวสูง ชอบใช้สินค้ายาแพงเพื่อให้ตนเองดูดี จึงโกหกที่บ้านเพื่อขอเงินเพิ่ม หรือแม้กระทั่งขโมยเงินเพื่อนร่วมห้องมาซื้อสินค้ายาแพงที่ต้องการ และที่สำคัญ แพมแอบลักลอบมีความสัมพันธ์กับแจ็คคนรักของบีซึ่งเป็นเพื่อนกันอีกด้วย และบี เด็กสาวกลุ่มเดียวกันและเป็นคนรักของแจ็ค สาเหตุมาต่างประเทศเพราะหนีคดีฆาตกรรมครอบครัวของผู้ที่มาาร่วมในงานฉลองวันปีใหม่หน้าห้างสรรพสินค้าตายโดยประมาท แต่ไม่เคยเล่าให้ใครฟัง นอกจากมีอาการหวาดวิตกอยู่ตลอดเวลา

วันเกิดเหตุการณ์เด็กทั้ง 3 คน จัดงานฉลองวันส่งท้ายปี ด้วยการดื่ม และเสพสิ่งเสพติด โดยโทรศัพท์สั่งสิ่งเสพติดจากชายแปลกหน้าชื่อ เฮซุส หลังจากนั้นทุกคนก็ได้พบกับภาพหลอนในสิ่งที่ตนเองเคยทำผิดแล้วผลของการกระทำนั้นย้อนกลับมาทำร้ายตนเอง โดยมีเฮซุส เป็นผู้ดำเนินการให้รับกรรม เด็กทุกคนหวาดกลัวจนหมดสติแล้วเฮซุสก็หายตัวไป ในตอนท้ายเด็กทั้งสามได้สติแล้วฟื้นจากอาการภาพหลอน จึงตั้งมั่นว่าจะประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนใหม่ ขณะนั้นเองภาพหลอนเฮซุสก็เกิดขึ้นอีกพร้อมทั้งบอกว่า ให้ตั้งใจทำความดี เขาจะคอยดูอยู่ตลอด

สิ่งแวดล้อมและสถานที่ ห้องคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ จัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ จิตภาพ และสังคมภาพ ดังนี้

สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	สิ่งแวดล้อมทางจิตภาพ	สิ่งแวดล้อมทางสังคมภาพ
อุณหภูมิไม่เกิน 25 องศาเซลเซียส จัดแสงสว่าง ระบบเสียงให้ เหมาะสมกับฉายภาพยนตร์ รับประทานอาหารว่าง 10 นาที	ครูใช้น้ำเสียงนุ่มนวล	ชมภาพยนตร์นักศึกษา นั่งหันหน้าไปหน้าชั้นเรียน ขณะจัดกิจกรรม กลุ่มนักศึกษานั่งหัน เข้าหากันเป็นวงกลม

การวัดและประเมินผล ตอบคำถามแบบให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วยคำถามต่อไปนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้บันทึกคำตอบ

1. ในช่วงพักกลางวัน หน่วยกาชาดเคลื่อนที่เข้ามาขอรับบริจาคเลือด นักศึกษาจะบริจาคเลือดหรือไม่ เพราะเหตุใด

2. ถ้าพ่อค้าขายอุปกรณ์การเรียนให้นักศึกษาแพงกว่าความเป็นจริงหลายร้อยบาท แต่นักศึกษาจำเป็นต้องใช้ด่วนจึงต้องยอมซื้อที่ร้านนี้ และเมื่อพ่อค้าทอนเงินให้ข้าพเจ้า เขาทอนเกินมา นักศึกษาจะทำอย่างไรเพราะเหตุใด

3. เมื่อเพื่อนของนักศึกษาเดินทางมาจากกรุงเทพฯ เพื่อเที่ยวงานบุญเบิกฟ้ามหาสารคาม แล้วเกิดชอบญาติของนักศึกษาที่เรียนอยู่ขณะเดียวกัน ซึ่งญาตินั้นมีคนรักอยู่แล้วแต่อยู่จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อเพื่อนชาวกรุงเทพฯ ขอร้องให้นักศึกษาเป็นแม่สื่อให้เขากับญาติ นักศึกษาจะทำได้อย่างไร เพราะเหตุใด

4. “ในโลกออนไลน์ทุกมีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็น แบ่งปันประสบการณ์ เมื่อมีเหตุการณ์ใดสร้างความไม่พอใจ เราสามารถระบายความอัดอั้นใจ โดยการเขียนแสดงความรู้สึกได้อย่างเข้มข้น หรือพาดพิงไปถึงบุคคลที่ทำให้เราไม่พอใจได้ เพราะพื้นที่ตรงนั้นคือพื้นที่ส่วนตัวของเรา เรามีสิทธิในการเขียนอะไรก็ได้”

นักศึกษาเห็นด้วยกับข้อความข้างต้นหรือไม่ เพราะเหตุใด

5. ใกล้ถึงงานเลี้ยงวันเกิดของเพื่อนรัก นักศึกษากำลังมองหาของขวัญให้เพื่อน ซึ่งเพื่อนคนนี้มีความต้องการ บุหรี่ไฟฟ้าหรือไม่ก็บารากุเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นสินค้าที่นิยมในวัยรุ่น โดยมีความเชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้าไม่ทำลายสุขภาพเพราะเป็นการใช้ไฟฟ้าและบารากุเป็นยาสูบต่างประเทศที่ใช้ในครัวเรือน ไม่เข้าข่ายยาเสพติด นักศึกษาจะตามใจเพื่อนรัก หรือไม่เพราะเหตุใดซื้อให้เป็นของขวัญวันเกิดเพื่อนรัก

6. นักศึกษามีแนวทางในการปฏิบัติเป็นผู้มีจิตสาธารณะ โดยการรักษาศีล 5 อย่างไร

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

ผลของการใช้แผนการจัดกิจกรรม.....

.....
.....

สรุปผลการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้เรียน.....

.....
.....

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....
.....

แนวทางแก้ไข.....

.....
.....

บันทึกโดย.....
วันที่.....

**แผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์
ตามรูปแบบการคิดทางวิทยาศาสตร์ที่ดี**

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

เวลา 3 ชั่วโมง

ผู้สอน นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.2557

แนวคิด กิจกรรมนี้มีแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะโดยนักศึกษารับรู้สิทธิของตนเองและการเปิดโอกาสให้คนอื่นได้ใช้สิทธิในการออกความคิดเห็น ในการใช้สิ่งของที่ต้องใช้ร่วมกัน และเคารพกติกาของการอยู่ร่วมกันได้ อีกทั้งยังมีส่วนช่วยเหลือแลร์กษาทรัพย์สินสมบัติที่เป็นของส่วนรวม

จุดประสงค์การเรียนรู้ตามองค์ประกอบในงานวิจัย ดังนี้

องค์ประกอบที่ 3 คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม

องค์ประกอบที่ 9 รับรู้สิทธิควบคู่กับหน้าที่และเคารพสิทธิการใช้สาธารณะสมบัติของผู้อื่น

องค์ประกอบที่ 10 ดูแลรักษาสาธารณะสมบัติ ใช้อย่างทะนุถนอม ใช้อย่างประหยัดใช้สิ่งของแล้วเก็บเข้าที่

องค์ประกอบที่ 12 ไม่เห็นแก่ตัว

จุดประสงค์การเรียนรู้ของกิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 เคารพสิทธิเป็น เห็นใจคนอื่น

1. นักศึกษายกความสำคัญของการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นในการอยู่ร่วมกันได้
2. นักศึกษายกข้อคิดที่ได้จากการแบ่งปัน การใช้ของร่วมกันและการใช้สิทธิของตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่นในชีวิตประจำวันได้

กิจกรรมที่ 2 สมบัติส่วนรวม ร่วมกันใช้

1. นักศึกษาคิดวิเคราะห์และบอกถึงการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อส่วนรวมพร้อมทั้งนำเสนอแนวทางการใช้ของส่วนรวมได้
2. นักศึกษายกวิธีการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะโดยการเคารพสิทธิของผู้อื่นและการใช้สิทธิของตนเองอย่างเหมาะสมได้

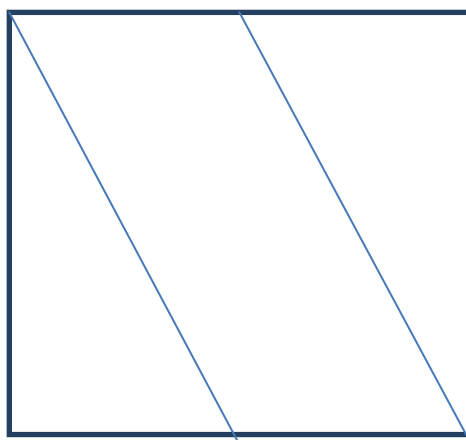
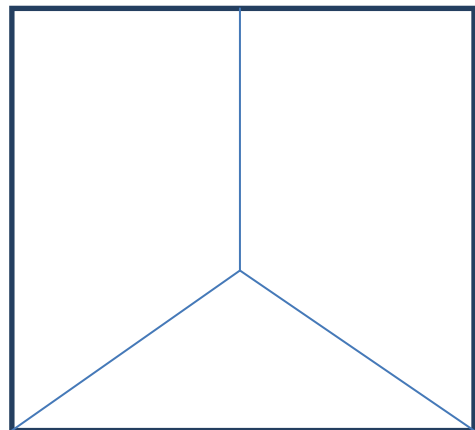
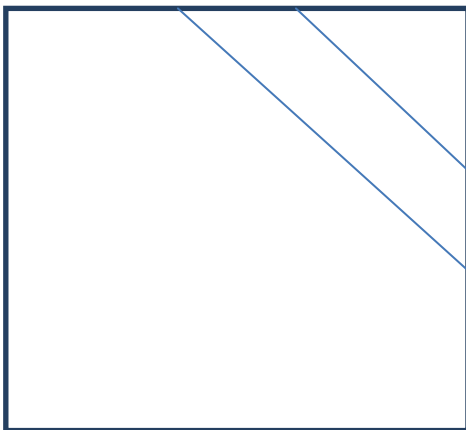
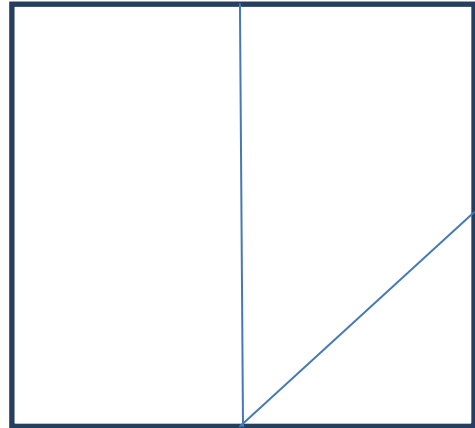
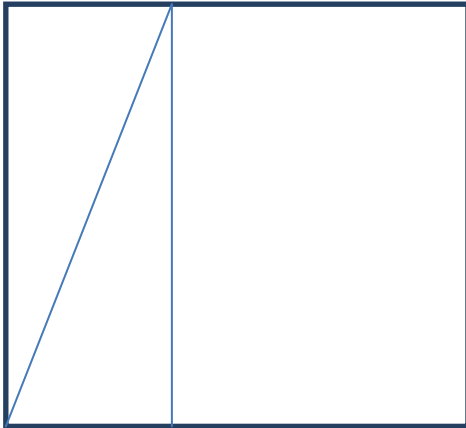
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นการสอน	เทคนิคการสอน	กิจกรรม
<p>ขั้นการสร้างเชื่อมโยง (Connection)</p> <p>ขั้นการเปรียบเทียบความคิดของตนเองกับความคิดอื่น (Comparing your idea with others ideas)</p>	เทคนิคการเล่นเกม	<p>1. นักศึกษาแบ่งเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน</p> <ul style="list-style-type: none"> - นักศึกษาส่งตัวแทนไปสังเกตการณ์กลุ่มละ 1 คน - นักศึกษาที่เหลือทั้ง 7 คนร่วมกันเล่นเกม โดยแบ่งให้นักศึกษา 2 คนเป็นคนแจกชิ้นส่วนจากในซอง และอีก 5 คนที่เหลือ เป็นคนต่อชิ้นส่วนให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ตามกติกา <p>กติกา</p> <p>2. นักศึกษาแต่ละกลุ่มจะได้รับซองบรรจุชิ้นส่วนเพื่อนำมาต่อกันให้เป็นรูปสี่เหลี่ยม</p> <p>3. ภายในซองนั้นจะมีชิ้นส่วนทั้งหมด 15 ชิ้น นักศึกษาต้องต่อชิ้นส่วนให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส 5 รูป โดยที่ไม่มีการพูดคุยกันเลยภายในกลุ่ม</p> <p>4. กลุ่มที่สามารถต่อชิ้นส่วนเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสจำนวน 5 รูป เสร็จก่อนเป็นผู้ชนะ</p> <p>5. ต่อมาให้สลับชิ้นส่วน แล้วให้ 2 คนที่เคยทำหน้าที่แจกซองกับผู้สังเกตการณ์อีก 1 คนมาสลับเล่นเป็นผู้ต่อชิ้นส่วนบ้าง แต่ในการต่อชิ้นส่วนครั้งนี้สามารถพูดคุยปรึกษากันได้ กลุ่มใดที่ต่อชิ้นส่วนเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส 5 รูป ได้ก่อนส่งสัญญาณด้วยการปรบมือ</p>
<p>ขั้นการสร้างเชื่อมโยง (Connection)</p> <p>ขั้นการสะท้อนตนเอง (Self-reflection)</p> <p>ขั้นซักถามการเรียนรู้ของตนเอง (Questioning the learning)</p>	<p>เทคนิคการถามตอบ</p> <p>เทคนิคการถามตอบ</p>	<p>6. นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - การต่อชิ้นส่วนสี่เหลี่ยมแบบไม่ปรึกษากันทำให้นักศึกษาพบปัญหาอะไรบ้าง - การต่อชิ้นส่วนสี่เหลี่ยมแบบที่พูดคุยปรึกษากันได้แตกต่างกับต่อครั้งแรกอย่างไร <p>7. นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - การอยู่ร่วมกันมีความสำคัญอย่างไร - และมีปัจจัยใดบ้างที่มีควรรำถึงในการอยู่ร่วมกัน

ขั้นการสอน	เทคนิคการสอน	กิจกรรมการเรียนรู้
<p>ขั้นการสร้างความเชื่อมโยง (Connection)</p> <p>ขั้นการสะท้อนตนเอง (Self-reflection)</p>		<p>8. นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้</p> <p>จากสถานการณ์ในการเล่นเกม การเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ใช้สิทธิในการแสดงความคิดเห็น มีข้อดีอย่างไร</p>
<p>ขั้นซักถามความจริงหรือความสามารถในการเชื่อถือได้ (Self-reflection)</p> <p>ขั้นการสร้างความเชื่อมโยง (Connection)</p>	<p>เทคนิคการถามตอบ</p>	<p>9. นักศึกษาคิดว่าการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ใช้สิทธิในการออกความคิดเห็นหรือทำงานมีส่วนทำให้การแก้ปัญหาดีขึ้นหรือไม่ อย่างไร</p> <p>10. มีเหตุการณ์ใดบ้างในชีวิตประจำวันที่แสดงให้เห็นถึง การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้สิทธิในการแสดงความคิดเห็นหรือ การให้สมาชิกได้ใช้สิทธิในรูปแบบอื่น ๆ</p>
<p>ขั้นการสร้างความเชื่อมโยง (Connection)</p> <p>ขั้นการเปรียบเทียบความคิดของตนเองกับความคิดอื่น (Comparing your idea with others ideas)</p> <p>ขั้นซักถามความจริงหรือความสามารถในการเชื่อถือได้ (Self-reflection)</p> <p>ขั้นการสะท้อนตนเอง (Self-reflection)</p>	<p>เทคนิคการแสดงบทบาทสมมติ</p> <p>เทคนิคการถามตอบ</p>	<p>11. นักศึกษากลับไปรวมกลุ่มสมาชิกเดิมเมื่อตอนเล่นเกมต่อสี่เหลี่ยม แล้วแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารับสถานการณ์ที่กำหนดให้ เพื่อนำแสดงบทบาทสมมติ กลุ่ม 1 สถานการณ์</p> <p>12. นักศึกษาอภิปรายกลุ่มเพื่อแสดงบทบาทสมมติจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ พร้อมทั้งแก้ปัญหาจากเหตุการณ์นั้น รวมไปถึงเสนอประเด็นอื่นเพิ่มเติมกลุ่มละ 1 ประเด็น โดยใช้เวลาในการปรึกษากลุ่มละ 10 นาที</p> <p>13. นักศึกษาแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ ภายในเวลาไม่เกินกลุ่มละ 15 นาที</p> <p>14. นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - เรามีแนวทางในการปฏิบัติเป็นผู้มีจิตสาธารณะ โดยการเคารพสิทธิของผู้อื่น และใช้สิทธิของเราในทางที่เหมาะสมอย่างไรบ้าง - ถ้าหากสังคมขาดจิตสาธารณะในลักษณะของการเคารพสิทธิของผู้อื่น จะส่งผลเสียอย่างไร - ถ้าหากนักศึกษาพบเห็นผู้ที่ละเมิดสิทธิของคนอื่น นักศึกษาจะอย่างไร

สี่/ อุปกรณ์ นวัตกรรมและสิ่งแวดล้อม

เกมต่อสู้เหลี่ยม

สถานการณ์ในการแสดงบทบาทสมมติ

คำชี้แจง สถานการณ์ที่กำหนดให้เป็นเพียงแนวทางในการนำเสนอสถานการณ์เท่านั้น นักศึกษาสามารถดัดแปลงหรือเพิ่มเติมสถานการณ์และแนวทางการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะตามความเหมาะสม

สถานการณ์ที่ 1 ชื่อเรื่อง แบ่งกันใช้ ดูแลเครื่องใช้ให้ส่วนรวม

ตัวละคร ได้แก่ ก้องภพ วิเชียร นารี กัญญา สุดาและเพื่อน ๆ ร่วมห้อง

ภายในห้องคอมพิวเตอร์ของสาขา มีนักศึกษาจำนวนมากที่ใช้บริการในช่วงพักกลางวัน กลุ่มของก้องภพและวิเชียรมาถึงห้องก่อน พอเข้าไปในห้องก็เปิดเครื่องคอมพิวเตอร์ คนละ 2 เครื่อง และนำกระเป๋าจองไว้ที่เก้าอี้

ก้องภพถามวิเชียรว่า “แกจะทำอะไร”

วิเชียรตอบว่า “จะกินงานไปด้วยเล่นเฟซบุ๊กไปด้วย”

ก้องภพ.....

เพื่อนคนอื่น ๆ เข้ามาในห้องคอมพิวเตอร์มองไปรอบๆห้องไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ว่างเลย นารี “ไม่มีเครื่องว่างเลย จะใช้ที่ไหนส่งงานอาจารย์ละวันนี้”

กัญญา “นั่นสิ ทำไมเครื่องที่ไม่คนนั่งก็เปิดอยู่ เราว่าว่างอยู่นะ ไปขอเขาใช้กันดีกว่า”

นารี “ขอใช้เครื่องด้วยคนได้ไหม”

ก้องภพและวิเชียร

สุดากับวัฒนากำลังใช้คอมพิวเตอร์ในห้อง วัฒนารู้สึกหิวเพราะนั่งทำงานติดต่อกันหลาย ชั่วโมงแต่งงานต้องรีบส่งภายในวันนี้ จึงหันไปพูดกับสุดาว่า

วัฒนา “หิวจัง แต่งานเร่งมาก ถ้าออกไปทานอาหารคงไม่ทันแน่ ๆ ไปซื้อขนมมาแอบกินในห้องคอมพ์ดีกว่า”

สุดา.....

วัฒนารีบออกจากห้องคอมพิวเตอร์ที่หน้าลิฟต์ ที่นั่นมีนักศึกษาที่มาขึ้นรอก่อนเป็นจำนวนมาก และมีอาจารย์ด้วยจำนวนหนึ่ง เมื่อลิฟต์มาถึง

วัฒนา

สถานการณ์ที่ 2 โรงอาหาร ชื่อเรื่อง นึกถึงส่วนรวม แบ่งกันร่วมใช้ ไม่เห็นแก่ตัว

ตัวละคร ได้แก่ สุดา วัฒนา เพื่อน ๆ ที่ต่อแถวซื้ออาหาร

สุดาและวัฒนาต้องรีบซื้ออาหารเพราะต้องการกลับไปทำงานต่อให้เสร็จทันเวลาส่ง แต่แถวที่รอซื้ออาหารยาวมาก สุดาเหลือบไปเห็นเพื่อนต่างคณะอยู่ตอนต้นของแถว

สุดาและวัฒนา.....

เมื่อซื้ออาหารแล้วสุดาจึงเดินไปหยิบอุปกรณ์ที่ใช้ในการรับประทานอาหาร แต่อุปกรณ์เหล่านั้นอนุญาตให้ใช้ในโรงอาหารเท่านั้น จึงถามวัฒนาว่า

สุดา “ทำไมดีถ้าไม่เอาช้อนส้อมแก้วน้ำออกไปแล้วเราจะใช้อุปกรณ์อะไรกิน อีกอย่างเอาไปแล้วก็ซื้อเอามาคืนด้วย ยิ่งรีบ ๆ อยู่ หรือว่าเก็บกลับไปใช้ที่หอพักด้วยเลยดีไหม จะได้ไม่ต้องเอามาคืน”

วัฒนา.....

สถานการณ์ที่ 3 ห้องสมุด ชื่อเรื่อง หนังสือร่วมใช้ น้ำใจดูแลหอพัก รู้จักที่ทาง

ตัวละคร ได้แก่ วิภา มะลิ เพื่อน ๆ ในห้องสมุดและเจนจบ

วิกากับมะลิ เข้าไปค้นหนังสือในห้องสมุดเพื่อยืมกลับมาที่หอพัก แต่ทั้งคู่เพิ่งกลับจากเรียนพลศึกษาจึงไม่ได้นำบัตรห้องสมุดมาทั้งคู่ เมื่อหาหนังสือที่ต้องการได้หลายเล่มแต่ไม่สามารถยืมออกได้ ทั้งคู่จึงปรึกษากัน

วิภา “ก็รีบเกินไป เลยลืมเอาบัตรมา กลัวกลุ่มอื่นมาแย่งไปเสียก่อน ทำไงดีหนังสือหนังสือหายากมีน้อยด้วยสิ ถ้าไม่ได้ยืม จะกลับไปทำงานได้ยังไง”

มะลิ

ระหว่างนั่นเองเพื่อนที่เรียนห้องเดียวกันก็เข้ามากลุ่มใหญ่ พวกเขาพบว่าในห้องสมุดชั้นนี้มีผู้ใช้บริการอยู่แค่ 3 โต๊ะ และมะลิกับวิภา ก็เป็นเพื่อนเรียนห้องเดียวกัน จึงตะโกนร้องเรียกให้มาหา

มะลิกับวิภา

เมื่อคุยธุระเสร็จแล้วมะลิจึงไปเข้าห้องน้ำก่อนกลับหอพัก พบว่ามีก๊อคน้ำชาชุดและมีน้ำไหลเบาๆออกมาตลอดเวลา จึงออกมาคุยกับวิภาว่า

มะลิ “ห้องน้ำมีน้ำรั่วหยดมาจากก๊อคน้ำชา ปิดก็ไม่ได้ เอาไงดี เหนื่อยแล้วอยากกลับไปพักผ่อนที่หอพัก”

วิภา.....

ที่หน้าห้องสมุด ทั้งสองพบเจนจบกำลังนั่งรอเพื่อนกลุ่มใหญ่ที่เจอเมื่อสักครู่พร้อมทั้งทานถั่วลิสงต้มฉมูไปด้วย อยู่บนรถจักรยานยนต์ วิกากับมะลิมองเห็นเจนจบแกะเปลือกถั่วแล้วทิ้งไว้ที่ตะกร้าหน้ารถจักรยานยนต์ของคนอื่นและจอดรถในที่ห้ามจอดตรงหัวมุมเลี้ยวเพราะเห็นว่าตัวเจนจบเองก็อยู่ที่รถจะเลื่อนรถเมื่อไหร่ก็ได้ ส่วนรถที่เลี้ยวตรงหัวมุมก็ระมัดระวังกันเองเพราะรถส่วนมากต้องชะลอความเร็วเมื่อถึงที่เลี้ยวอยู่แล้ว ดังนั้นจึงต้องโยกรถหลบเจนจบไปด้วย

มะลิกับวิกา

สถานการณ์ที่ 4 สนามกีฬาและหอพัก ชื่อเรื่อง นึกถึงผู้อื่น มีน้ำใจ ไม่เห็นแก่ตัว

ตัวละคร ได้แก่ คนัย เพชร รุ่นน้องที่สนามเทนนิส คุณป้าแม่บ้านหอพัก และสุนัขแก่ คนัยกับเพชร เป็นนักกีฬาเทนนิสของมหาวิทยาลัย ได้ไปซ้อมที่สนามแต่พบว่าสนามไม่ว่างเนื่องจากรุ่นน้องกำลังใช้ฝึกหัดตีเทนนิสอยู่ ทั้งคู่จึง

คนัยกับเพชร

หลังจากที่ซ้อมเทนนิสแล้วคนัยกับเพชร เห็นว่ามีรุ่นพี่คนหนึ่งไม่เก็บอุปกรณ์และวางขวดน้ำทิ้งไว้ที่โต๊ะ

คนัยกับเพชร

เมื่อกลับถึงหอพักคนัยเห็นแม่บ้านวัยกลางคน กำลังยกที่นอนเก่าออกจากห้องพัก นักศึกษาเนื่องจากมหาวิทยาลัยให้เปลี่ยนนำที่นอนที่เก่าหมดสภาพออกและเปลี่ยนอันใหม่ให้นักศึกษา

คนัยกับเพชร

ระหว่างทางเดินขึ้นบันไดหอพัก ต้นไม้ที่วางประดับหิ้งเพราะขาดน้ำและยังมีสุนัขแก่ๆ หิวโซ ตัวหนึ่งวิ่งหนีเสียงประทัดงานลอยกระทงประจำปีของมหาวิทยาลัย มายืนตกลอยอยู่ที่หน้าโถงหน้าบันได

คนัยกับเพชร

สิ่งแวดล้อมและสถานที่ ห้องคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ จัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ จิตภาพและสังคมภาพ ดังนี้

สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	สิ่งแวดล้อมทางจิตภาพ	สิ่งแวดล้อมทางสังคมภาพ
อุณหภูมิไม่เกิน 25 องศาเซลเซียส จัดแสงสว่าง จัดห้อง และ สื่ออุปกรณ์ในการเล่นเกม การแสดงบทบาทสมมติ พักรับประทานอาหารว่าง 10 นาที	ครูใช้น้ำเสียงนุ่มนวล	ขณะจัดกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนนั่งหันเข้าหากัน เป็นวงกลม ขณะแสดงบทบาทสมมติ นักเรียนนั่งหันไป หน้าชั้นเรียน

การวัดและประเมินผล ตอบคำถามแบบให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วยคำถามต่อไปนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้บันทึกคำตอบนักศึกษาฟังสถานการณ์ต่อไปนี้ แล้วตอบคำถาม

สถานการณ์ที่กำหนดให้

“มาลีอาศัยอยู่ในหมู่บ้านจัดสรร เพื่อนบ้านฝั่งตรงข้ามของมาลีมีอาชีพค้าขายและมักจะนำรถออกมาจอดบนถนนหน้าบ้านของตน และนำสินค้ามาตั้งจำหน่ายเช้ามาที่ถนนทุกวัน โดยให้เหตุผลว่า พื้นที่หน้าบ้านเป็นพื้นที่ส่วนบุคคลของเขา โดยไม่สนใจว่าบ้านของเขาจะตั้งอยู่หัวมุมถนนหลัก อีกทั้งยังมักจะปล่อยสุนัขออกมาขบถาย โดยสุนัขมักจะวิ่งมาขบถายที่หน้าประตูรั้วบ้านมาลีในทุก ๆ เช้า เมื่อมาลีขอร้องให้จัดการเรื่องการขบถายของสุนัข เขามักจะให้เหตุผลว่า สุนัขวิ่งออกไปเอง ในตอนค่ำสามีเพื่อนบ้านมักจะมีเพื่อน ๆ มาดื่มสุราสังสรรค์พูดคุยกันเสียงดังจนกระทั่งดึกคืน สร้างความไม่พอใจแก่เพื่อนบ้านคนอื่น ๆ และมาลีเป็นอย่างมาก เมื่อถึงคราวประชุมหมู่บ้านเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาโจรสุมและแบ่งหน้าที่เพื่อช่วยกันสอดส่องดูแลความปลอดภัย เพื่อนบ้านหลังนั้นปฏิเสธการเข้าร่วมประชุมทุกและไม่ต้องทำหน้าที่ร่วมกันดูแลเพื่อนบ้าน พร้อมทั้งแสดงเหตุผลว่า เขาไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมประชุมและให้ความร่วมมือเพราะบ้านเขามีผู้อาศัยอยู่หลายคน ที่คอยเป็นหูเป็นตาตลอด 24 ชั่วโมง อยู่แล้ว

วันหนึ่งเพื่อนบ้านพร้อมลูกสาวและสามี เดินทางไปเที่ยวเทศกาลปีใหม่ต่างจังหวัด โดยให้พ่อกับแม่สามีเฝ้าบ้าน ได้เกิดเหตุการณ์ โจรเข้าจี้และขโมยทรัพย์สิน รวมทั้งวางยาสุนัขด้วย โดยมีเพื่อนบ้านหลังอื่น

คำถาม

1. เพื่อนบ้านของมาลีสร้างความเดือดร้อนอย่างไรบ้าง
2. ผลเสียของการไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม ไม่เคารพสิทธิและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้สาธารณะสมบัติและการปฏิบัติตนเป็นคนที่เห็นแก่ตัวของเพื่อนบ้านมาลีส่งผลกระทบต่อมาลีและสมาชิกชุมชนในหมู่บ้านคือ
 - 2.1 ผลเสียต่อตัวเพื่อนบ้านที่เป็นคนเห็นแก่ตัว คือ
3. ถ้านักศึกษาเป็นมาลีคือผู้เห็นเหตุการณ์ นักศึกษาจะปฏิบัติอย่างไร เพราะเหตุใด
4. การปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะโดยการคำนึงถึงผู้อื่นและส่วนรวม มีความสำคัญอย่างไร
 5. นักศึกษาจะปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ โดยการคำนึงผู้อื่น คำนึงถึงส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว ได้อย่างไรบ้าง

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

ผลของการใช้แผนการจัดกิจกรรม.....

.....
.....
.....

สรุปผลการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้เรียน.....

.....
.....
.....

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....
.....
.....

แนวทางแก้ไข.....

.....
.....

บันทึกโดย.....
วันที่.....

**แผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครูศาสตร์
ตามรูปแบบการคิดทางวิทยาศาสตร์ที่ดี**

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

เวลา 3 ชั่วโมง

ผู้สอน นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2557

แนวคิด กิจกรรมนี้มีแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะโดยนักศึกษามีค่านึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาสังคม โดยนักศึกษามองว่าปัญหาเหล่านั้นจำเป็นจะต้องแก้ไขเพื่อไม่ให้กลายเป็นปัญหาที่ลุกลามต่อไปในอนาคต และนักศึกษาเชื่อว่าตนเองสามารถแก้ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นได้ เน้นที่พฤติกรรมที่สร้างจากตัวนักศึกษาเองก่อน คือ การรักษาระเบียบวินัยในการใช้ชีวิตประจำวันและการรักษาความสะอาดสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว โดยการแก้ปัญหาสังคมที่เริ่มจากสังคมเล็กใกล้ตัว คือ สังคมมหาวิทยาลัย เพื่อให้นักศึกษา

มีกำลังใจและรู้สึกได้ว่าปัญหาสังคมแก้ไขได้ไม่ยากหากมีความตั้งใจ

โดยแสดงออกเป็นพฤติกรรมดังนี้ นักศึกษาสามารถบอกได้ว่า ปัญหาสังคมที่เกิดจากการขาดจิตสาธารณะมีอะไรบ้าง มีผลกระทบต่ออะไรต่อสังคมกลุ่มใหญ่และสังคมกลุ่มเล็ก และในฐานะที่เป็นนักศึกษาจะสามารถลดปัญหาเหล่านั้นได้อย่างไรบ้าง

จุดประสงค์การเรียนรู้ตามองค์ประกอบในงานวิจัย ดังนี้

องค์ประกอบที่ 5 ตระหนักถึงผลกระทบของปัญหาสังคม และต้องการที่จะแก้ปัญหาสังคมนั้น
องค์ประกอบที่ 6 เชื่อว่าตนเองสามารถแก้ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นได้
องค์ประกอบที่ 7 วิเคราะห์ เรียนรู้ที่จะลงมือแก้ปัญหาสังคม

จุดประสงค์การเรียนรู้ของกิจกรรม

1. นักศึกษาบอกปัญหาสังคม และผลเสียของปัญหาเหล่านั้นได้
2. นักศึกษาบอกวิธีการแก้ปัญหาสังคมตามแนวคิดให้เหมาะสมกับความสามารถของนักศึกษาได้
3. นักศึกษาบอกความสำคัญและประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ โดยการเป็นผู้มองเห็นความสำคัญของปัญหาสังคมและต้องการแก้ปัญหานั้นได้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นการสอน	เทคนิคการสอน	กิจกรรม
ขั้นการสร้างเชื่อมโยง (Connection) ขั้นซักถามการเรียนรู้ของตนเอง (Questioning the learning) ขั้นซักถามความจริงหรือ ความสามารถในการเชื่อถือ ได้ (Self-reflection)	เทคนิคการเล่นเกม (เพื่อ ความสนุกสนานและ เตรียมความพร้อม) เทคนิคการใช้กรณี ตัวอย่าง (เพื่อเชื่อมโยง เข้าสู่แนวคิดของ กิจกรรม)	1. นักศึกษาจับคู่กัน แล้วออกมาเลือกสิ่งของที่ครูนำมา ให้คนละ 1 ชิ้น 2. นักศึกษายื่นหน้าเข้าหากันเป็นวงกลม พร้อมทั้ง แสดงสิ่งของที่ตนเองเลือกมา 3. นักศึกษาแต่ละคู่ บอกเหตุผลของการจับคู่สิ่งของ และประโยชน์ที่ได้จากการจับคู่สิ่งของเหล่านั้นที่ ละคู่ กำหนดเวลาไม่เกินคู่ละ 1 นาที 4. นักศึกษาฟังเพลงทางผ่านของบิระ แล้วตอบคำถาม ต่อไปนี้ - เนื้อหาในเพลงกล่าวถึงอะไรบ้าง - ปัญหาสังคมในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับอาชีพครู ซึ่ง เป็นอาชีพของเราในอนาคตมีอะไรบ้าง
ขั้นการสร้างเชื่อมโยง (Connection) ขั้นซักถามการเรียนรู้ของตนเอง (Questioning the learning) ขั้นซักถามความจริงหรือ ความสามารถในการเชื่อถือ ได้ (Self-reflection)	เทคนิคการใช้กรณี ตัวอย่าง	4. นักศึกษาคูสารคดี ครูนาง แม่พระของเด็กสะพาน พุทธ แล้วตอบคำถามต่อไปนี้ - ครูนางทำอะไรให้เด็กเหล่านั้นบ้าง - ครูนางประสบปัญหาอะไรบ้างในการทำงาน - ถ้าครูนาง ไม่ช่วยเหลือเด็กเหล่านั้นจะเกิดปัญหา อะไรบ้าง
ขั้นการสร้างเชื่อมโยง (Connection) ขั้นการสะท้อนตนเอง (Self- reflection)	เทคนิคการถามตอบ	5. นักศึกษาเพื่อตอบคำถามต่อไปนี้ ถ้านักศึกษาเป็นครูนาง นักศึกษาจะอย่างไร แล้ว ออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน ในฐานะที่เราเป็นนักศึกษา มีปัญหาสังคมใดบ้างที่เรา สามารถแก้ไขหรือเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขได้

ขั้นการสอน	เทคนิคการสอน	กิจกรรม
<p>ขั้นซักถามความจริงหรือความสามารถในการเชื่อถือได้ (Self-reflection)</p> <p>ขั้นการสร้างความเชื่อมโยง (Connection)</p> <p>ขั้นการสะท้อนตนเอง (Self-reflection)</p>	<p>เทคนิคการถามตอบ</p>	<p>6. นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาสังคมในปัจจุบันสามารถแก้ไขได้จริงหรือไม่อย่างไร - ในฐานะที่เป็นนักศึกษา เราสามารถแก้ไขปัญหาสังคมได้หรือไม่ อย่างไร
<p>ขั้นการเปรียบเทียบความคิดของตนเองกับความคิดอื่น (Comparing your idea with others ideas)</p> <p>ขั้นซักถามความจริงหรือความสามารถในการเชื่อถือได้ (Self-reflection)</p> <p>ขั้นการสร้างความเชื่อมโยง (Connection)</p> <p>ขั้นการสะท้อนตนเอง (Self-reflection)</p>	<p>เทคนิคการอภิปรายกลุ่ม</p>	<p>7. นักศึกษาแบ่งเป็น 8 กลุ่ม แล้วอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้ โดยเขียนเป็นแผนภาพความคิด แล้วออกมานำเสนอหน้าชั้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาสังคมปัจจุบันในขณะนี้กำลังส่งผลเสียอะไรบ้าง - หากเปรียบเทียบสิ่งของในตอนที่ได้เล่นเกมกับความสามารถอันจำกัดของนักศึกษา นักศึกษาจะนำความสามารถที่มีอยู่นั้นไปแก้ปัญหามานี้ได้หรือไม่ อย่างไร (ควรสุ่มให้นักศึกษาร่วมให้คำตอบที่หลากหลาย และเสนอแนวทางเพิ่มเติม) - นักศึกษามีแนวทางในการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ โดยการแก้ไขปัญหามานี้ได้อย่างไร

สี่/ อุปกรณ์ นวัตกรรมและสิ่งแวดล้อม

วัสดุสิ่งของต่าง ๆ ในการเล่นเกมจับคู่ เช่น ปากกา ตะเกียบ ขวดน้ำ แปรงสีฟัน ไม้บรรทัด
ขันน้ำ แก้วน้ำ สมุด กีบคิดผม ยาหม่อง หวี เป็นต้น

เพลง ทางผ่านของบีระ (ชีวิตไร้รากของเด็กเร่ร่อน) เนื้อร้อง/ทำนอง โดยสายกลาง
จินดาสุ ขับร้อง ฉัชชา ชัยภิบาล มีเนื้อหา ดังนี้

ฉันเลือกเดินออกไปด้วยใจเชื่อ ทางเส้นนี้มีความหวัง ไกลออกไปไม่เห็นแม้ปลายทาง
มันคืออะไร เมื่อเริ่มเดินตาสองมองข้างหน้า มือและขามันว่าไว้ ใจไม่กลัวว่าไกลหรือจะใกล้ ใจจะ
ไปจะไป ตาเป็นประกาย เดินไปไม่ไกลเปล่งใจโยเส้นถนน เส้นทางที่คนนั้นเคยชักไขว่ เดิน
ต่อไปป้ายบอกทางไม่มีความหมาย เราจะเดินไปไหน ไม่รู้อยู่ที่ไหน หันหลังกลับไปมองไม่เห็นที่ที่
เคยเริ่ม อาทิศย์ก็มาส่ว เดินเดินต่อไปทำให้ใจฉันมันเริ่มกลัว เดินต่อไป ต่อไป เมื่อไหร่หนชีวิต
ไม่ต้องเริ่มใหม่ ไม่ขอค้นหาความหมายขอเพียงไม่โซคร้าย กับทางที่เลือกเดิน วันพรุ่งนี้ชีวิต
คงไม่ยากเกิน แม้ว่าต้องเผชิญฉันจะไม่หยุดเดิน ฉันจะไปต่อ เดินไปไม่ไกลฉันหกล้ม ตกอยู่ในหลุม
ไม่รู้ลึกเท่าไร ฉันเฝ้าตะ โคนเฝ้าป้ายป็นใครได้ยื่นไ้ใหม่ มีใครจะมาช่วยฉัน ช่วยฉันที ฉันไม่มีแรง
ไม่มีหวัง สูญสิ้นความฝัน ไม่หลงเหลือความศรัทธา ไปในเส้นทางไม่มีฝันให้ฉันค้นหา ไม่หลง
ไม่เหลือความศรัทธา ชีวิตสุดท้ายไม่ยอมจมไม่ยอมถูกฝัง ฉันใช้พลังที่มี แรงเท่าที่เหลือ
ฉันป้ายป็น ฉันจะต้องหนี หนีไปให้พ้น หนีไปให้พ้น

วีดิทัศน์เรื่อง ครุฑนาง นริศราภรณ์ แม่พระของเด็กสะพานพุทธจากรายการก้นก้นคน
ออกอากาศเมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2555 เวลา ความยาว 39 นาที 26 วินาที มีเนื้อหาดังนี้

“เด็กเร่ร่อน” อาจเป็นกลุ่มคนที่สังคมเพิกเฉย ไม่สนใจใยดี เพราะเกรงว่าพวกเขาจะนำ
ความเดือดร้อนมาให้ แต่สำหรับ นริศราภรณ์ อติพงษ์หรือครุฑนางแห่งมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนา
บุคคล ในพระอุปถัมภ์ฯ หรือศูนย์เมอร์ซี่ในฐานะครูข้างถนน เธอเป็นบุคคลหนึ่งที่พยายามทำ
ทุกวิถีทาง เพื่อให้เด็กเร่ร่อนได้หลุดพ้นจาก

คำว่า “เด็กเร่ร่อน” พร้อมกับเข้าไปช่วยเหลือให้เด็ก ๆ เหล่านี้ได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
ตลอดเวลากว่า 10 ปีที่ครุฑนางลงพื้นที่คลุกคลีกับเด็ก ๆ ทำให้เธอรู้ว่าเด็กเหล่านี้ไม่ได้เป็นคนก้าวร้าว
อย่างที่ใคร ๆ มอง เธอจึงพยายามทำงานแก้ปัญหาและช่วยเหลือเด็ก ๆ ในทุกเรื่อง ด้วยความตั้งใจ
อย่างเต็มเปี่ยมที่จะเห็นพวกเขาหลุดพ้นจากวังวนชีวิตเช่นนี้ ที่ผ่านมา ครุฑนาง ส่งเด็ก ๆ เหล่านี้ไป
เรียนหนังสือ สอนให้ทำงานรวมทั้งใช้ธรรมชาติกลางจนเด็ก ๆ ได้บวชเรียน ทำให้ครุฑนางคนนี้
เปรียบเสมือนเป็นแม่พระของเด็กเร่ร่อน

กระดาษสีแผ่นใหญ่พร้อมสีเมจิกและปากกา ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมสรุปข้อคิดที่ได้
จากเรื่อง

สิ่งแวดล้อมและสถานที่ ห้องคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ จัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ จิตภาพและสังคมภาพ ดังนี้

สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	สิ่งแวดล้อมทางจิตภาพ	สิ่งแวดล้อมทางสังคมภาพ
อุณหภูมิไม่เกิน 25 องศาเซลเซียส จัดแสงสว่าง เล่นเกมจับคู่ที่ สวนหย่อมหน้าอาคารเรียน ระบบ เสียงให้เหมาะสมกับฉายาวิดีโอทัศน์ พักรับประทานอาหารว่าง 10 นาที	ครูใช้น้ำเสียงนุ่มนวล	ขณะจัดกิจกรรมกลุ่ม ในสวนหย่อมนักศึกษา นั่งหันเข้าหากันเป็นวงกลม นักศึกษาหันหน้าไป หน้าชั้นเรียนขณะชม วิดีโอทัศน์

การวัดและประเมินผล ตอบคำถามแบบให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วยคำถามต่อไปนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้บันทึกคำตอบจากเรื่องของครูนาง แม่พระของเด็กสะพานพุทธ ให้นักศึกษาฟังประโยคต่อไปนี้ จากครูแล้วแสดงความคิดเห็น

- 1 “...ครูนางอยู่บ้านสบายกว่าเยอะ ได้อยู่ใกล้ ได้เห็นพ่อแม่...”
- 2 “...รายได้ไม่พอหรอก บางทีก็ใช้เงินส่วนตัวของครูจ่ายเอง...”
- 3 “...เมื่อก่อนได้แต่มาปนกิจเด็กกับมือ ตอนนี้ได้อุปสมบทเด็กกับมือ รู้สึกภูมิใจ..”
- 4 “...สี่กจากพระกลับมาอยู่สะพานพุทธก็ไม่ใช่เป็นไร อย่างน้อยก็เคยได้ปฏิบัติดีแล้ว ไม่มีอะไรที่ทำได้แล้วเสียเปล่า...”

นักศึกษาตอบคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันต่อไปนี้

- 5 ปัญหาสังคมปัจจุบันคืออะไร ส่งผลกระทบต่อใครบ้าง และส่งผลอย่างไร
6. นักศึกษาคิดว่าเราสามารถแก้ปัญหาสังคมปัจจุบันได้หรือไม่ และถ้าได้ เราทำอย่างไร

ได้บ้าง

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

ผลของการใช้แผนการจัดกิจกรรม.....

.....
.....
.....

สรุปผลการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้เรียน.....

.....
.....
.....

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....
.....
.....

แนวทางแก้ไข.....

.....
.....

บันทึกโดย.....
วันที่.....

**แผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์
ตามรูปแบบการคิดทางวิทยาศาสตร์ที่ดี**

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

เวลา 3 ชั่วโมง

ผู้สอน นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2557

แนวคิด กิจกรรมนี้มีแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะโดยนักศึกษาได้ออกปฏิบัติกิจกรรมเสียสละแรงงานเพื่อสังคมตามความถนัดและความสามารถของนักศึกษา

จุดประสงค์การเรียนรู้ตามองค์ประกอบในงานวิจัย ดังนี้
 องค์ประกอบที่ 8 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคม
 องค์ประกอบที่ 11 ร่วมแรงร่วมใจในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม มีความสามัคคี
 องค์ประกอบที่ 14 เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละทรัพย์สินและแรงงานเพื่อส่วนรวม

จุดประสงค์การเรียนรู้ของกิจกรรม

1. นักศึกษาบอกความสำคัญและประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการให้ความช่วยเหลือสังคมตามความถนัดและความสามารถของตนเองได้
2. นักศึกษาบอกวิธีการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะตามแนวทางของการเป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยเหลือส่วนรวมได้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นการสอน	เทคนิคการสอน	กิจกรรม
ขั้นการสร้างเชื่อมโยง (Connection) ขั้นการสะท้อนตนเอง (Self-reflection)	เทคนิคการถามตอบ	นักศึกษาสาขาคอมพิวเตอร์ศึกษามีความถนัดหรือความสามารถอื่น ๆ ได้แก่อะไรบ้าง
ขั้นการสะท้อนตนเอง (Self-reflection) ขั้นการสร้างเชื่อมโยง (Connection) ขั้นซักถามความจริงหรือ ความสามารถในการเชื่อถือได้ (Self-reflection)	เทคนิคการถามตอบ	หากนักศึกษาต้องการช่วยเหลือสังคมให้เหมาะสมกับตนเอง นักศึกษาจะสามารถอย่างไร
ขั้นการสะท้อนตนเอง (Self-reflection) ขั้นซักถามการเรียนรู้ของตนเอง (Questioning the learning) ขั้นการเปรียบเทียบความคิดของ ตนเองกับความคิดอื่น (Comparing your idea with others ideas)	เทคนิคการถามตอบ	ให้นักศึกษาเลือกแนวทางการให้ ความช่วยเหลือสังคม ตามถนัด และความสามารถ มาคนละ 1 อย่าง
ขั้นการสร้างเชื่อมโยง (Connection) ขั้นซักถามความจริงหรือ ความสามารถในการเชื่อถือได้ (Self-reflection) ขั้นการสะท้อนตนเอง (Self-reflection)	เทคนิคการถามตอบ	นักศึกษาเชื่อว่าเราสามารถช่วยเหลือหรือ เสียสละให้สังคมได้อย่างไรบ้าง หากต้องรวมกลุ่มกันในการให้ความช่วยเหลือ นักศึกษาเลือกที่จะปฏิบัติกิจกรรมใด
ขั้นการเปรียบเทียบความคิดของ ตนเองกับความคิดอื่น (Comparing your idea with others ideas) ขั้นการสร้าง ความเชื่อมโยง (Connection)	เทคนิคการอภิปราย กลุ่ม (ในการแบ่งหน้าที่ กันเอง)	ครูเรียกรวมนักศึกษาอาสาสมัครเพื่อรวมกลุ่ม ในการแบ่งหน้าที่ในการปฏิบัติการดูแลรักษา และซ่อมแซมอุปกรณ์ในห้องคอมพิวเตอร์ เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

สื่อ/อุปกรณ์ นวัตกรรมและสิ่งแวดล้อม

วัสดุสิ่งของต่าง ๆ ในการซ่อมแซมทำความสะอาด

สิ่งแวดล้อมและสถานที่ ห้องคอมพิวเตอร์ เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

การวัดและประเมินผล

- สังเกตพฤติกรรมก่อนปฏิบัติกิจกรรม เช่น ความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ตรงต่อเวลานัดหมาย ขณะปฏิบัติกิจกรรม เช่น ตั้งใจทำงาน การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และหลังปฏิบัติกิจกรรม เช่น ตระหนักถึงความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และมีความตั้งใจจะนำความสามารถที่มีไปช่วยเหลือองค์กรอื่นๆ ต่อไป เป็นต้น
- ตรวจสอบผลงาน ได้แก่ อุปกรณ์มีประสิทธิภาพในการใช้งาน เก็บกวาดขยะหลังการทำงานเรียบร้อย
- หลังรับประทานอาหารกลางวันนักเรียนนั่งหันหน้าเข้ากันเป็นวงกลมแล้วกล่าวความรู้สึกและข้อคิดที่ได้จากการไปช่วยเหลือเรือนจำโดยการซ่อมแซมอุปกรณ์ในห้องคอมพิวเตอร์ทีละคน คนละ 5 ข้อ

สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	สิ่งแวดล้อมทางจิตภาพ	สิ่งแวดล้อมทางสังคมภาพ
อุณหภูมิไม่เกิน 25 องศาเซลเซียส จัดแสงสว่างเหมาะสมกับการซ่อมบำรุงเตรียมอุปกรณ์และแผ่นโปรแกรมที่สำคัญในการดูแลซ่อมแซมเครื่องคอมพิวเตอร์ เตรียมพาหนะในการเดินทางทั้งไปและกลับ จัดหาอาหารกลางวันและน้ำดื่มให้นักศึกษา	ครูใช้น้ำเสียงนุ่มนวล ขณะปฏิบัติกิจกรรม ครูผู้สอนอยู่กับ นักศึกษาตลอดเวลา	ขณะจัดกิจกรรมที่ห้องคอมพิวเตอร์ในเรือนจำนักศึกษา แบ่งหน้าที่กันตามความถนัด กำหนดเวลาปฏิบัติไม่เกิน 12:00 น.และกลับมารับประทานอาหารกลางวันที่มหาวิทยาลัย

หมายเหตุ

กิจกรรมนี้เกิดจากการสำรวจความต้องการของทางเรือนจำโดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ขอแรงงานอาสาสมัครจากนักศึกษา ไม่มีการบังคับให้ทุกคนต้องมา ดังนั้นการวัดและประเมินผลกิจกรรมรายแผนจะเริ่มตั้งแต่ประเมินผลกิจกรรมจากความ

สมัครใจของนักศึกษาที่แสดงความต้องการร่วมกิจกรรมไปจนถึงการเก็บทำความสะอาดสถานที่หลังการทำงาน

กิจกรรมนี้ปฏิบัติอยู่ในส่วนของห้องคอมพิวเตอร์เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ภายใต้การดูแลของเจ้าหน้าที่ทางเรือนจำ มีผู้วิจัยและอาจารย์ประจำกลุ่มอยู่กับนักศึกษาตลอดระยะเวลาการปฏิบัติกิจกรรมและกำชับให้ปฏิบัติตามข้อบังคับอย่างเคร่งครัด ไม่มีการขู่ข่มหรือพบเห็นหน้ากับผู้ต้องขังแต่อย่างใด

ผู้วิจัยเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องค่าใช้จ่ายด้านยานพาหนะในการเดินทาง และอาหารกลางวันของนักศึกษาและอาจารย์ประจำกลุ่ม

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

ผลของการใช้แผนการจัดกิจกรรม.....

.....
.....

สรุปผลการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้เรียน.....

.....
.....

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....
.....

แนวทางแก้ไข.....

.....
.....

บันทึกโดย.....
วันที่.....

**แผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์
ตามรูปแบบการคิดทางวิทยาศาสตร์ที่ดี**

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7

เวลา 3 ชั่วโมง

ผู้สอน นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2557

แนวคิด กิจกรรมนี้มีแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะโดยนักศึกษาเห็นความสำคัญของการรักษาสีงแวดล้อม มีพฤติกรรมวางแผนและรักษาธรรมชาติ ต้นไม้ แหล่งน้ำ สัตว์ต่าง ๆ ใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าไม่ฟุ่มเฟือย ประหยัดพลังงาน และตระหนักถึงความสำคัญของผลกระทบที่เกิดจากปัญหาสีงแวดล้อม รวมทั้งร่วมมือรักษา ไม่ทำลายสีงแวดล้อมโดยวิธีการต่าง ๆ

จุดประสงค์การเรียนรู้ตามองค์ประกอบในงานวิจัย ดังนี้

องค์ประกอบที่ 13 รักษาทรัพยากรธรรมชาติ รักษาสมดุลมนุษย์กับสีงแวดล้อม

จุดประสงค์การเรียนรู้ของกิจกรรม

1. นักสีงษาบอกความสำคัญและประโยชน์ที่ได้จากการรักษาทรัพยากร สีงแวดล้อม
ใกล้ตัวได้
2. นักสีงษาบอกวิธีการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะตามแนวทางของการปฏิบัติตน
เป็นผู้อนุรักษ์สีงแวดล้อมได้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นการสอน	เทคนิคการสอน	กิจกรรม
ขั้นการสร้างความเชื่อมโยง (Connection) ขั้นการสะท้อนตนเอง (Self-reflection)	เทคนิคการดู การ์ตูน	1. นักศึกษาดูการ์ตูนเรื่อง MAN แล้วตอบ คำถามต่อไปนี้ - นักศึกษารู้สึกต่อเหตุการณ์ในเรื่อง อย่างไรบ้าง - ปัจจุบันสิ่งแวดล้อมของเราเป็นอย่างไร
ขั้นการเปรียบเทียบความคิดของ ตนเองกับความคิดอื่น (Comparing your idea with others ideas) ขั้นซักถามการเรียนรู้ของตนเอง (Questioning the learning)	เทคนิค การอภิปราย กลุ่มย่อย	2. นักศึกษาแบ่งเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน เพื่ออภิปรายหัวข้อที่กำหนดให้ กลุ่ม 1 การใช้น้ำ การใช้ไฟฟ้า การเดินทาง และพลังงานทดแทน กลุ่ม 2 การจัดการขยะ และการใช้สารเคมี กลุ่ม 3 การผลักดันให้มีเกษตรอินทรีย์ และ ตลาดสีเขียว กลุ่ม 4 การปรับตัวรับโลกร้อน และแนวทาง การรับมือกับภัยพิบัติ
ขั้นการเปรียบเทียบความคิด ของตนเองกับความคิดอื่น (Comparing your idea with others ideas) ขั้นการสะท้อนตนเอง (Self-reflection)	เทคนิค การอภิปราย กลุ่มใหญ่	3. นักศึกษาแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน ของตนเอง โดยมีการอภิปรายระหว่างกลุ่ม
ขั้นซักถามความจริงหรือ ความสามารถในการเชื่อถือได้ (Self-reflection) ขั้นการสะท้อนตนเอง (Self- reflection)	เทคนิค การถามตอบ	4. นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ - ปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อเราอย่างไรบ้าง - นักศึกษาสามารถแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมนี้ ได้หรือไม่ ด้วยวิธีการใดบ้าง
ขั้นการสร้างความเชื่อมโยง (Connection) ขั้นการเปรียบเทียบความคิด ของตนเองกับความคิดอื่น (Comparing your idea with others ideas)	เทคนิคการถาม ตอบ	5. นักศึกษาร่วมกันบอกวิธีการปฏิบัติตนเป็นผู้ มีจิตสาธารณะ โดยการอนุรักษ์ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม

ขั้นการสอน	เทคนิคการสอน	กิจกรรม
ขั้นการสะท้อนตนเอง (Self-reflection)		

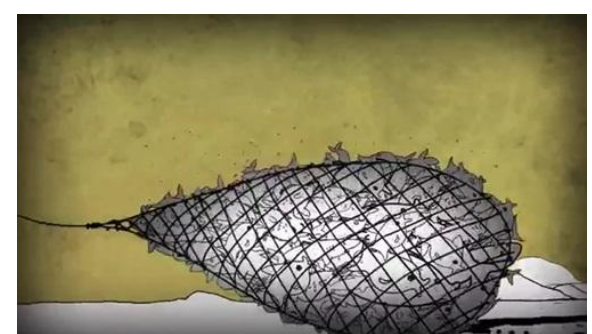
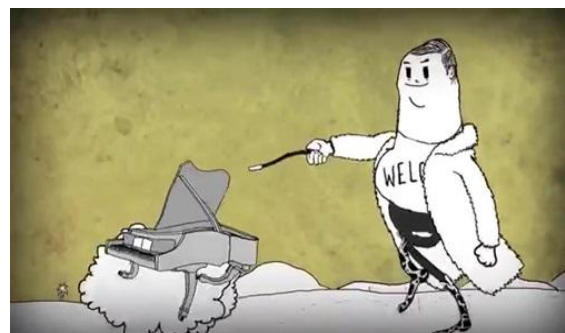
สื่อ/ อุปกรณ์ นวัตกรรมและสิ่งแวดล้อม

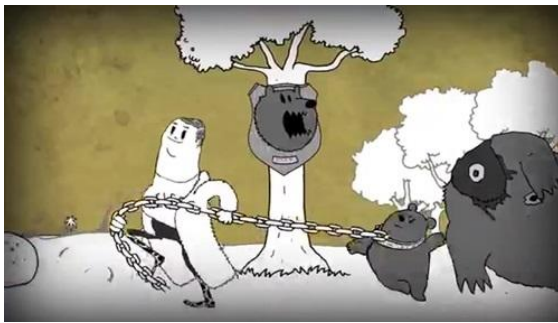
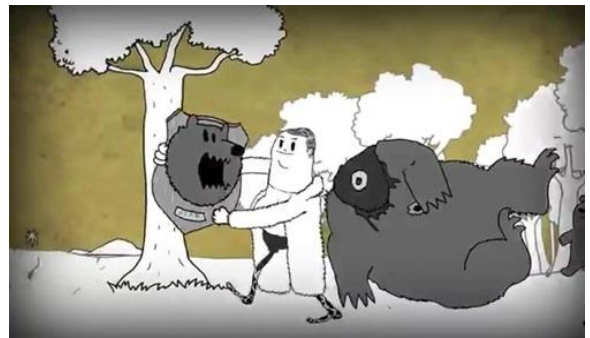
การ์ตูนนำเสนอเรื่อง Man มนุษย์ทำลายโลก โดย Steeve Cutts ความยาว 3 นาที 36 วินาที (http://www.youtube.com/watch?v=OMaU2_0QWfY) มีเนื้อหา ดังนี้

เมื่อมนุษย์เกิดมาบนโลก เดินผ่านแมลงตัวเล็กจึงกระโดดทับแมลงตายเพื่อประกาศตัวว่าเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ต่อมาได้พบกับงูก็ฆ่างูนำหนังมาทำรองเท้า เดินผ่านไปก็นำไปแปรรูปด้วยการให้อาหารทางเคมี ปรับปรุงสายพันธุ์แล้วนำมาเป็นอาหารในรูปแบบระบบอุตสาหกรรม พบแก็กซ์มาลูกแก็กซ์เพื่อนำเนื้อบางส่วนที่มีค่านิยมว่ามีรสชาติดี ส่วนแก็กซ์และเมวน้ำตัวเต็มวัยก็ถลกหนังนำมาทำเสื้อคลุม เมื่อไปพบนกก็ล่านกเพื่อความสนุกสนาน นำซังมาทำเครื่องดนตรี และทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำจนเกิดมลพิษ ตลอดจนใช้เครื่องมือในการทำประมงที่ไม่เหมาะสม คือเครื่องมือเน้นการจับให้ได้ปริมาณมาก ไม่มีการแยกขนาดและให้โอกาสสัตว์น้ำตัวเล็กได้มีเจริญเติบโต ทำการล่าสัตว์ใหญ่หลายชนิดเพื่อเป็นเฟอร์นิเจอร์ประดับบ้าน ส่วนสัตว์ป่าก็ฆ่าแม่สัตว์เพื่อประดับบ้าน แล้วนำลูกสัตว์มาขายในตลาดสัตว์เลี้ยง ตัดต้นไม้จำนวนมากเพื่อผลิตกระดาษ สร้างเมืองคอนกรีต สร้างโรงงานอุตสาหกรรม มีการใช้ยานพาหนะจำนวนมากจนเกิดมลพิษทางอากาศ นำผลิตผลทุกอย่างจากธรรมชาติเข้าสู่กระบวนการอุตสาหกรรมทั้งในรูปของอาหาร และการนำสัตว์มาใช้ในการทดลองเคมี จนกระทั่งมนุษย์ยืนอยู่บนกองขยะอิเล็กทรอนิกส์สูงใหญ่เป็นภูเขา จากนั้นก็นั่งบนบัลลังก์ของผู้สร้างซึ่งอยู่บนความหายนะของโลกอย่างภาคภูมิใจ จนกระทั่งมนุษย์ต่างดาวผ่านมาพบเกิดความไม่พอใจจึงได้ทำร้ายและแปรรูปให้กลายเป็นพรมเช็ดเท้าในเวลาต่อมา

สิ่งแวดล้อมและสถานที่ ห้องคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ จัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ จิตภาพและสังคมภาพ ดังนี้

สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	สิ่งแวดล้อมทางจิตภาพ	สิ่งแวดล้อมทางสังคมภาพ
อุณหภูมิไม่เกิน 25 องศาเซลเซียส จัดแสงสว่าง ระบบเสียงให้ เหมาะสมกับฉายภาพยนตร์การ์ตูน พักรับประทานอาหารว่าง 10 นาที	ครูใช้น้ำเสียงนุ่มนวล	ขณะจัดกิจกรรมกลุ่มนักศึกษา นั่งหันเข้าหากันเป็นวงกลม ขณะรายงานผลการอภิปราย นักศึกษาหันหน้าไป หน้าชั้นเรียน

การวัดและประเมินผล ตอบคำถามแบบให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วยคำถามต่อไปนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้บันทึกคำตอบ

นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้

1. การรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติมีความสำคัญอย่างไร
2. นักศึกษามีวิธีการปฏิบัติตนอย่างไรบ้าง ที่แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีจิตสาธารณะในด้าน

การรักษาสมดุลมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

3. นักศึกษามีความเห็นอย่างไรกับคำว่า “การพัฒนาหรืออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเริ่มจากตัวเราก่อนแล้วจึงขยายผลออกไปสู่สังคม โลกจะนำอยู่ขึ้น” กับ “แค่ตัวเราคนเดียวจะเปลี่ยนแปลงโลกทั้งใบได้อย่างไร”

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

ผลของการใช้แผนการจัดกิจกรรม.....

.....
.....
.....

สรุปผลการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้เรียน.....

.....
.....
.....

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....
.....
.....

แนวทางแก้ไข.....

.....
.....

บันทึกโดย.....

วันที่.....

**แผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์
ตามรูปแบบการคิดทางวิทยาศาสตร์ที่ดี**

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 กิจกรรมปัจฉิมนิเทศ

เวลา 3 ชั่วโมง

ผู้สอน นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2557

แนวคิด กิจกรรมนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักศึกษาบอกละเอียดและประโยชน์จากการปฏิบัติกิจกรรม
การพัฒนาจิตสาธารณะ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นการสอน	เทคนิคการสอน	กิจกรรม
ขั้นการสร้างความเชื่อมโยง (Connection)	เทคนิคการสอน แบบนั่งสมาธิ	1. นักเรียนนั่งในท่าที่สบายแล้วฟังเสียงบรรยาย ของดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา
ขั้นการสะท้อนตนเอง (Self-reflection) ขั้นการซักถามการเรียนรู้ ของตัวเอง (Questioning the learning)	เทคนิคการถามตอบ	2. นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ - นักศึกษาได้ปฏิบัติกิจกรรมใดมาแล้วบ้าง - กิจกรรมเหล่านั้นมีประโยชน์อย่างไร
ขั้นการสะท้อนตนเอง (Self-reflection) ขั้นซักถามความจริง หรือความสามารถ ในการเชื่อถือได้ (Questioning or the truth or believability)	เทคนิคการถามตอบ	3. นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ - นักศึกษานำข้อคิดที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมที่ผ่าน ไปใช้บ้างหรือไม่ อย่างไร
ขั้นการเปรียบเทียบความคิด ของตนเองกับความคิดของ ผู้อื่น (Comparing your idea with other) (Self-reflection)	เทคนิคการอภิปราย กลุ่ม	4. นักศึกษาแบ่งเป็น 8 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน เพื่ออภิปราย ในหัวข้อต่อไปนี้ - ข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรมที่นักศึกษานำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน - แนวทางการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะเป็น อย่างไร

ขั้นการสอน	เทคนิคการสอน	กิจกรรม
ขั้นซักถามความจริง หรือความสามารถ ในการเชื่อถือได้ (Questioning or the truth or believability) และ ขั้นการสะท้อนตนเอง		- นักศึกษามีเป้าหมายหรือแผนการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิต สาธารณะต่อเนื่องในอนาคต อย่างไรบ้าง 5. นักศึกษาแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการอภิปราย
ขั้นการสะท้อนตนเอง (Self-reflection) และ ขั้นการสร้างเชื่อมโยง (Connection)		6. นักศึกษาแต่ละคนรับกระดาษกระดาษสีแผ่นเล็ก (กระดาษ Post it) แล้วเขียนหัวข้อ “สิ่งที่ฉันอยากทำ ให้กับสังคม” คนละ 2 ประโยค แล้วนำมาแปะกระดาษ หน้าห้อง พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน 7. ครูสรุปข้อมูลจากการนำเสนอแล้วให้นักศึกษา ทำแบบสอบถามแนวคิดเกี่ยวกับจิตสาธารณะ

สื่อ-อุปกรณ์/นวัตกรรม และสิ่งแวดล้อม

กระดาษสีแผ่นใหญ่ในการเขียนแผนภาพความคิดงานกลุ่ม

กระดาษสีแผ่นเล็ก (กระดาษ Post it) สำหรับปฏิบัติกิจกรรมรายบุคคล

สิ่งแวดล้อมและสถานที่ ห้องคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ จัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ จิตภาพ
และสังคมภาพ ดังนี้

สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	สิ่งแวดล้อมทางจิตภาพ	สิ่งแวดล้อมทางสังคมภาพ
อุณหภูมิไม่เกิน 25 องศาเซลเซียส จัดแสงสว่าง ระบบเสียงให้ เหมาะสมกับการฟังเสียงเทป บรรยาย พักรับประทานอาหารว่าง 10 นาที	ครูใช้น้ำเสียงนุ่มนวล	ขณะจัดกิจกรรมกลุ่มนักศึกษา นั่งหันเข้าหากันเป็นวงกลม ขณะฟังเสียงเทปบรรยาย นักศึกษาหลับตาและหันหน้า มายังหน้าชั้นเรียน

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

ผลของการใช้แผนการจัดกิจกรรม.....

.....
.....
.....

สรุปผลการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้เรียน.....

.....
.....
.....

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....
.....
.....

แนวทางแก้ไข.....

.....
.....

บันทึกโดย.....

วันที่.....

เสียงบรรยายจากส่วนหนึ่งของรูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณค่า

ความเป็นมนุษย์ ผลงานวิจัยของ ดร.อาจง ชุมสาย ณ อยุธยา (2550)

“ขอให้ทุกคนนึกถึงแสงสว่างที่อยู่ตรงข้างหน้าของเรา นำแสงสว่างเข้ามาตรงหน้าผาก ให้ศีรษะของเราเต็มไปด้วยแสงสว่าง แสงสว่างอยู่ที่ไหนความมืดก็อยู่ไม่ได้ เราจะคิดแต่สิ่งที่ดี สิ่งที่มีประโยชน์ ความคิดของเราเต็มไปด้วยความรัก ความเมตตา.....

จากนั้นนำแสงสว่างมาลงที่หัวใจของเรา และให้คิดว่าตรงหัวใจของเรามีดอกบัว เมื่อดอกบัวได้รับแสงสว่าง ดอกบัวก็จะบานออกมาสวยงาม จิตใจเราก็เบิกบาน จิตเราของเรานั้นเต็มไปด้วยความบริสุทธิ์และความเมตตา.....

นำแสงสว่างมาลงที่แขนและมือของเรา ให้มือทั้งสองข้างเต็มไปด้วยแสงสว่างเราจะทำแต่สิ่งที่ดี เราจะรับใช้ช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ.....

นำแสงสว่างมาที่ขาและเท้าของเรา ให้เท้าทั้งสองข้างเต็มไปด้วยแสงสว่าง เราจะเดินก้าวหน้าไปในทางที่ดี เราจะเดินไปสถานที่ดี ๆ เดินไปพบกับคนดี ๆ....

นำแสงสว่างขึ้นไป ผ่านร่างกายของเราไปจนถึงปาก ให้ปากและลิ้นของเราเต็มไปด้วยแสงสว่าง เราจะพูดแต่สิ่งดี เราจะพูดแต่ความจริง.....

นำแสงสว่างไปที่หูของเรา หูของเราสองข้างเต็มไปด้วยแสงสว่าง เราจะฟังแต่สิ่งที่ดี รับฟังแต่ความดี....

นำแสงสว่างไปที่ตาของเรา ตาทั้งสองข้างของเราเต็มไปด้วยแสงสว่าง เราจะมองแต่สิ่งที่ดี เห็นแต่ความดีในทุกๆ คน และในทุกสิ่งทุกอย่าง.....

นำแสงสว่างไปอีกจนถึงบริเวณศีรษะของเรา ให้ศีรษะของเราเต็มไปด้วยแสงสว่าง.....

ในตอนนี้ให้กระจายแสงสว่างออกไปจากตัวของเราและนำแสงสว่างไปมอบให้กับคุณพ่อคุณแม่ผู้ที่ให้กำเนิดและเลี้ยงดูเรามา.....นำแสงสว่างไปมอบให้กับครูอาจารย์ของเรา ผู้ที่ให้ความรู้กับเรา กระจายแสงสว่างไปอีกถึงญาติพี่น้องเพื่อนฝูง เพื่อนร่วมโลกทุกคน รวมถึงสัตว์ทั้งหลาย ให้โลกของเราเต็มไปด้วยความสงบสุข..... กระจายแสงสว่างออกไปให้ทั่วจักรวาลทุกหนทุกแห่งเต็มไปด้วยแสงสว่าง.....เราอยู่ในแสงสว่าง..แสงสว่างอยู่ในตัวเรา.....เรคือแสงสว่าง (หยุดนิ่งประมาณ 1-2 นาที).....

ในตอนนี้ให้นำแสงสว่างมาบรรจุที่ไว้ที่หัวใจของเรา ไม่ว่าเราจะทำอะไรอยู่ที่ไหน เราจะมีแต่แสงสว่างในดวงใจของเราตลอดไป.....

ค่อยๆ ลืมตา

เครื่องมือการวิจัย เรื่องการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

เรียนผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการทำวิจัยเพื่อเสนอเป็นคุณูปการเรื่อง "การพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม" ข้อมูลของท่านจะนำไปเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน โดยการนำเสนอข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ผลโดยรวมไม่ระบุตัวบุคคลและข้อมูลที่ได้จะไม่มีผลกระทบต่อผลการเรียนหรือการปฏิบัติกิจกรรมในสถาบันการศึกษาของท่านผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง แบบสอบถามมีจำนวน 55 ข้อ แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ความคิดเห็นด้านความคิดและตอนที่ 2 ความคิดเห็นด้านพฤติกรรม

ผู้วิจัยขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามโดยขอให้ท่านอ่านคำชี้แจงในแต่ละชุดอย่างละเอียดและตอบคำถามทุกข้อและทุกชุดเนื่องจากข้อมูลที่ขาดหายไปไม่สามารถนำไปวิเคราะห์ผลการวิจัยได้ผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือนในการวิจัยมา ณ ที่นี้

นางสาวปัทมพร ศรีปลั่ง
ผู้วิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับจิตสาธารณะ

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

1. ความคิดเห็นด้านความคิด
2. ความคิดเห็นด้านพฤติกรรม

คำชี้แจง คำถามต่อไปนี้เป็นการถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ขอให้ท่านเขียน

เครื่องหมาย “✓” ลงในช่องเพียงช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ไม่จริง	หมายถึง	เห็นด้วยกับข้อความนี้ทั้งหมด
ค่อนข้างจริง	หมายถึง	เห็นด้วยกับข้อความนี้ส่วนใหญ่แต่ไม่ทั้งหมด
ไม่จริง	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยกับข้อความนี้ส่วนใหญ่แต่ไม่ถึงกับไม่เห็นด้วยทั้งหมด
ไม่จริงอย่างยิ่ง	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยกับข้อความนี้ทั้งหมด

ตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับจิตสาธารณะ	ระดับความคิดเห็น			
	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง
1. ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมทำให้คนในสังคมเกิดความเห็นแก่ตัว	✓			

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น			
	ไม่จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ค่อนข้าง จริง	จริง
ด้านความคิด				
1. การเบียดเบียนผู้อื่นทั้งทางกายทางใจเป็นสิ่งที่ ไม่ควรทำ				
2. ข้าพเจ้าเป็นทุกข์เมื่อเห็นผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน				
3. การมีความรักต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ทำให้ สังคมสงบสุข				
4. ข้าพเจ้าช่วยเหลือคนและสัตว์ที่ได้รับ ความเดือดร้อนให้พ้นทุกข์				
5. ข้าพเจ้าคิดอยู่เสมอว่าชีวิตสัตว์ก็มีค่าและสัตว์ ทุกชนิดรักชีวิตของตนเอง				
6. ข้าพเจ้าระมัดระวังการกระทำและคำพูดที่จะให้ บุคคลอื่นไม่สบายใจ				
7. ข้าพเจ้าปฏิบัติตามหลักศีล 5				
8. ข้าพเจ้ารู้สึกอายที่จะกระทำผิดหลักศาสนาแม้ว่า จะไม่มีผู้อื่นรู้เห็น				
9. ข้าพเจ้าควบคุมตนเองไม่ทำผิดหลักศาสนา				
10. ข้าพเจ้ายินดีให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม กับชุมชน				
11. ข้าพเจ้าสามารถปฏิบัติหน้าที่ดูแลชุมชนได้				
12. ถ้าปัญหาในชุมชนไม่ส่งผลกระทบต่อตนเอง ข้าพเจ้าไม่จำเป็นต้องแก้ปัญหาที่นั่น				
13. หากต้องเสียผลประโยชน์เพื่อส่วนรวมบ้าง ข้าพเจ้ายอมรับได้				
14. การแก้ปัญหาต่าง ๆ ควรคำนึงถึงประโยชน์ ของทุกฝ่าย				

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
	ไม่จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ค่อนข้าง จริง	จริง
15. ความรับผิดชอบของข้าพเจ้าไม่เพียงมีเฉพาะในบ้านกับสถาบันการศึกษาเท่านั้น รวมไปถึงการช่วยส่วนรวมด้วย				
16. ปัญหาสังคมส่งผลกระทบต่อข้าพเจ้า				
17. ข้าพเจ้าสามารถแก้ไขปัญหาสังคมได้				
18. ข้าพเจ้าชอบการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมกับอาจารย์ในชั้นเรียนอย่างมีเหตุผล				
19. ข้าพเจ้าต้องการช่วยเหลือผู้อื่น/ ส่วนรวมเมื่อได้รับรู้ปัญหา				
20. ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมช่วยเหลือสังคมเมื่อมีโอกาส				
21. ข้าพเจ้าวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมร่วมกับบุคคลอื่น				
22. ข้าพเจ้ามีหน้าที่ช่วยเหลือสังคมนอกเหนือจากการเรียน				
23. ข้าพเจ้าเข้าร่วม โครงการช่วยเหลือสังคมในสถาบันการศึกษาด้านพฤติกรรม				
24. ข้าพเจ้ามีเครือข่ายของเพื่อนต่างสถาบันในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวร่วมกัน				
25. ความสามัคคีสามารถช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้				
26. ข้าพเจ้าตั้งเป้าหมายในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม				
27. ข้าพเจ้าทุ่มเททั้งร่างกายและจิตใจในการแก้ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในสังคม				
28. ข้าพเจ้าบริจาคทรัพย์สินให้แก่กลุ่มชมรม หรือมูลนิธิเพื่อช่วยเหลือสังคม				

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น			
	ไม่จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ค่อนข้าง จริง	จริง
ด้านพฤติกรรม(ต่อ)				
29. ข้าพเจ้าปฏิบัติหน้าที่ตามสิทธิของตนเอง โดยไม่ละเมิดสิทธิคนอื่น				
30. ข้าพเจ้าสามารถร่วมงานและยอมรับการตัดสินใจ เมื่อต้องทำงานเพื่อนต่างสถาบันได้				
31. ข้าพเจ้าใช้สิทธิ์เลือกตั้งผู้นำในระดับต่าง ๆ				
32. ข้าพเจ้าจอดรถให้ที่ที่ทางมหาวิทยาลัยจัดให้ ถึงแม้ว่าจะต้องเดินไกลก็ตาม				
33. ข้าพเจ้าสามารถแบ่งปันสถานที่หรืออุปกรณ์ ที่ใช้เป็นประจำให้ผู้อื่นได้ร่วมใช้ประโยชน์ได้				
34. เมื่อพบขยะตกอยู่ข้าพเจ้าจะเก็บไปทิ้งในถังขยะ				
35. ปิดน้ำทุกครั้งขณะแปรงฟัน หรือฟอกสบู่				
36. ปิดไฟฟ้าทุกครั้งเมื่อไม่มีความจำเป็นต้องใช้				
37. เมื่อพบอุปกรณ์ชำรุดทำให้น้ำรั่วซึม ข้าพเจ้าจะแจ้ง เจ้าหน้าที่เสมอ				
38. ใช้คอมพิวเตอร์ในห้องปฏิบัติการ ด้วยความระมัดระวัง				
39. เมื่อพบเห็นการปิดน้ำไม่สนิท ข้าพเจ้าจะเดิน เข้าไปปิด				
40. พับมุมหนังสือของห้องสมุด				
41. เมื่อต้องเดินทางขึ้นอาคารไม่เกิน 3 ชั้น ข้าพเจ้า เลือกใช้บันได				
42. ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสถาบัน กับชมรมต่าง ๆ				
43. ข้าพเจ้าคิดเสมอว่าการระดมความคิดจะสามารถ แก้ปัญหาได้				

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น			
	ไม่จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ค่อนข้าง จริง	จริง
44. ข้าพเจ้าชอบทำงานกลุ่มเพราะได้แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น				
45. เมื่อได้ออกฝึกสอน ข้าพเจ้าเต็มใจให้ความ ช่วยเหลือแก่นักเรียนนอกเหนือจากหน้าที่ทำการสอน				
46. ข้าพเจ้าเต็มใจให้ความช่วยเหลืออาจารย์สาขาอื่น ถึงแม้ว่าจะไม่ได้สอนข้าพเจ้า				
47. ถ้าได้ออกฝึกสอน ข้าพเจ้าสามารถอยู่ช่วงเวลาได้				
48. ข้าพเจ้าปฏิบัติหน้าที่ในงานกิจกรรมของชุมชน เช่น งานบวงสรวงทำกวาด ประเพณีบุญเบิกฟ้า มหาสารคาม และงานวันสำคัญทางศาสนา				
49. เมื่อได้ออกฝึกสอนข้าพเจ้าต้องการจะฝึก ในโรงเรียนที่มีความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์				
50. ข้าพเจ้าแยกขยะเวลาทิ้ง				
51. ข้าพเจ้ารับประทานอาหารหมดจาน				
52. ข้าพเจ้าใช้กระดาษสองหน้าทุกครั้ง				
53. ข้าพเจ้าใช้ผ้าเช็ดหน้า				
54. หากอาคารเรียนอยู่ไม่ไกลข้าพเจ้ามักจะเดินไป				
55. ข้าพเจ้าเป็นสมาชิกชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม				

เครื่องมือการวิจัย เรื่องการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

เรียนผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการทำวิจัยเพื่อเสนอเป็นคุณูปนิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม" ข้อมูลของท่านจะนำไปเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน โดยการนำเสนอข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ผลโดยรวม ไม่ระบุตัวบุคคลและข้อมูลที่ได้จะไม่มีผลกระทบต่อผลการเรียนหรือการปฏิบัติกิจกรรมในสถาบันการศึกษาของท่านผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง แบบสอบถามมีจำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็นระดับความพึงพอใจด้านการปฐมนิเทศ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านวิธีการเรียนรู้และด้านการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ผู้วิจัยขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามโดยขอให้ท่านอ่านคำชี้แจงในแต่ละชุดอย่างละเอียดและตอบคำถามทุกข้อและทุกชุดเนื่องจากข้อมูลที่ขาดหายไปไม่สามารถนำไปวิเคราะห์ผลการวิจัยได้ผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือนในการวิจัยมา ณ ที่นี้

นางสาวปัทมพร ศรีปลั่ง
ผู้วิจัย

คำชี้แจง คำถามต่อไปนี้เป็นการถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสาธารณะสำหรับนักศึกษาศาสตร้งขอให้ท่านเขียน

เครื่องหมาย “✓” ลงในช่องเพียงช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

มากที่สุด	หมายถึง	พึงพอใจระดับมากที่สุด
มาก	หมายถึง	พึงพอใจมาก
น้อย	หมายถึง	พึงพอใจน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	พึงพอใจน้อยที่สุด ต้องปรับปรุง

ตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับจิตสาธารณะ	ระดับความพึงพอใจ			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
กิจกรรมการเรียนการสอนมีเนื้อหาเหมาะสม	✓			

ข้อคำถาม	ระดับความพึงพอใจ			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
ปฐมนิเทศ				
1. การชี้แจงแนวการสอน				
2. จุดมุ่งหมาย/ วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม				
3. วิธีการเรียนการสอน				
4. การวัด และประเมินผล				
5. การเล่นเกมผู้ระเบิด				
6. กิจกรรมเรื่องราวของนั้น				
กิจกรรมการเรียนการสอน				
7. กรณีศึกษาจากเหตุการณ์จริง				
8. การนำเสนอโดยใช้การ์ตูน				
9. กรณีศึกษาจากการดูภาพยนตร์เรื่องค่าน้ำดาวนั				
10. กิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ				
11. เกมต่อสู้เหยี่ยม				
12. กิจกรรมการอภิปรายกลุ่ม				
13. เกมจับคู่สิ่งของ				
14. กรณีศึกษาจากสารคดีเรื่อง ครุฑนางแม่พระ ของเด็กสะพานพุทธ				
15. การออกไปบำเพ็ญประโยชน์นอกสถานที่				
วิธีการเรียนรู้				
16. การสนทนา				
17. การอภิปราย				
18. การเล่าเรื่อง				
19. การเขียนแผนภาพความคิด				
20. การถามคำถามที่สะท้อนการคิดและพฤติกรรม				
การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน				
21. เข้าใจตนเองมากขึ้นผ่านกระบวนการคิด และไตร่ตรอง				

ข้อคำถาม	ระดับความพึงพอใจ			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
22. มีแนวทางการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน				
23. ทำงานเพื่อสาธารณะได้อย่างมีความสุข				
24. ช่วยเหลือผู้อื่นและสัตว์ได้อย่างปราศจากเงื่อนไข				
25. เคารพการตัดสินใจของผู้อื่น				
26. รู้จักแบ่งปัน				
27. ปฏิบัติตนเป็นผู้รักษาพลังงานและสิ่งแวดล้อม				
28. ทบทวนการปฏิบัติของตนเองผ่านกระบวนการ ตระหนักรู้ (โดยการใช้คำถามของครู)				
29. พบข้อควรปฏิบัติหรือข้อควรแก้ไขของตนเอง				
30. ความพึงพอใจในภาพรวมจากการปฏิบัติกิจกรรม				

**แนวคำถามในการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอน ครูพี่เลี้ยงและเพื่อนนักศึกษา
เพื่อการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์**

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ที่ใช้สัมภาษณ์เพื่อศึกษาปัญหาในการทำงานร่วมกับนักศึกษาครุศาสตร์ เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้มีจิตสาธารณะ โดยผู้วิจัยต้องการนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาครุศาสตร์มีแนวคิดและพฤติกรรมตามคุณลักษณะดังกล่าว ข้อมูลที่ได้ไปไม่มีการเผยแพร่และไม่มีผลต่อผู้ให้สัมภาษณ์ ขอความอนุเคราะห์ท่านตอบคำถามตามความเป็นจริงด้วย

วัตถุประสงค์	ประเด็นคำถามหลัก	ประเด็นคำถามย่อย
1. เพื่อศึกษาความหมาย และองค์ประกอบของจิตสาธารณะของนักศึกษาในทัศนะของผู้ให้สัมภาษณ์	จิตสาธารณะในทัศนะของท่านเป็นอย่างไร	1.1 จิตสาธารณะแต่ละด้านควรมีพฤติกรรมอะไรบ้าง 1.2 จิตสาธารณะของนักศึกษาครุศาสตร์แตกต่างจากนักศึกษาคณะอื่นอย่างไร ควรมีคุณลักษณะใดเพิ่มเติมบ้าง
2. ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างที่ท่านปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน/ระหว่างการฝึกสอน	มีปัญหาใดบ้างที่เกิดขึ้นระหว่างที่ท่านปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน/ระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	2.1 ด้านการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นทั้งการเรียน/การฝึกสอน 2.2 ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นทั้งการเรียน/การฝึกสอน (ครูพี่เลี้ยง ผู้ปกครอง เพื่อนร่วมสถาบัน และเพื่อนต่างสถาบัน) 2.3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน (มหาวิทยาลัย)/ การฝึกสอน (โรงเรียนที่ออกฝึกสอน) แรงจูงใจในการเลือกโรงเรียนฝึกสอน 2.4 ด้านความรับผิดชอบ เวลา การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และเอกสารผลงาน
3. แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะนักศึกษาครุศาสตร์		3. กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์มีความสำคัญอย่างไร

ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูง

นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง ผู้วิจัย

**แนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ/ ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการวิจัย
เรื่องการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**

วัตถุประสงค์	ประเด็นคำถามหลัก	ประเด็นคำถามย่อย
1. เพื่อศึกษาความหมายและองค์ประกอบของจิตสาธารณะของนักศึกษาในทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิ	จิตสาธารณะในทัศนะของท่านเป็นอย่างไร	จิตสาธารณะมีกี่ด้าน มีตัวแปรหรือองค์ประกอบอะไรบ้าง จิตสาธารณะแต่ละด้านควรมีพฤติกรรมอะไรที่บ้าง จิตสาธารณะของวิทยุนักศึกษาแตกต่างกับจิตสาธารณะของวิทยุนักเรียนอย่างไรจิตสาธารณะของนักศึกษาควรเป็นอย่างไร จิตสาธารณะของนักศึกษาครุศาสตร์แตกต่างจากนักศึกษาคณะอื่นอย่างไร ควรมีคุณลักษณะใดเพิ่มเติมบ้าง
2. แนวทางการพัฒนากิจกรรม	แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีจิตสาธารณะควรเป็นอย่างไรบ้าง	การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักศึกษาควรเป็นอย่างไร กิจกรรมส่งเสริมจิตสาธารณะของวิทยุนักศึกษาแตกต่างกับกิจกรรมของวิทยุนักเรียนอย่างไร กิจกรรมนั้นนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างไร
3. การนำวิธีสอนแบบการคิดวิทยาศาสตร์ที่ดีไปใช้	วิธีการสอนแบบการคิดวิทยาศาสตร์ที่ดีมีความเหมาะสมที่จะนำมาพัฒนากิจกรรมหรือไม่อย่างไร	มีข้อปรับปรุงอย่างไรบ้าง
4. สภาพแวดล้อมของการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ควรมีความสำคัญอย่างไร		การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพควรเป็นอย่างไร การจัดสภาพแวดล้อมทางจิตภาพและสังคมภาพควรเป็นอย่างไร องค์ประกอบด้านผู้สอน ควรมีลักษณะอย่างไร
5. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้	การนำวิธีสอนแบบการคิดวิทยาศาสตร์ที่ดีมีข้อเสนอแนะในการนำไปใช้กับนักศึกษาอย่างไร	มีข้อเสนอแนะอื่นใดแก่อะไรบ้าง

**แบบแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแบบสอบถามในการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรม
เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม ขอ
ความอนุเคราะห์ท่านผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อความแต่ละข้อว่าท่านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับใด โดย
การทำเครื่องหมาย $\sqrt{\quad}$ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

+1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับความสอดคล้องของเนื้อหาข้อคำถาม

0 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจกับความสอดคล้องของเนื้อหาข้อคำถาม

-1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยกับความสอดคล้องของเนื้อหาข้อคำถาม

ในกรณีระดับความคิดเห็นเป็น -1 คือ ไม่สอดคล้อง ขอความกรุณาท่านให้ข้อเสนอแนะ
เพิ่มเติมเพื่อผู้วิจัยจะนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้เชี่ยวชาญเป็นอย่างสูง
ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจแบบสอบถามในงานวิจัยนี้

นิยามองค์ประกอบของตัวแปรในงานวิจัย

จิตสาธารณะ หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาที่แสดงออกตามองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ
การแสดงออกด้านความคิด และพฤติกรรม ดังนี้

ด้านความคิด

1.ปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้คนหรือสัตว์ที่ได้รับความเดือดร้อน ทนไม่ได้ที่จะไม่ให้ความช่วยเหลือแก่คนหรือสัตว์เหล่านั้น

2. ละอายและเกรงกลัวต่อบาป (หิริ โอตตปปะ) ยับยั้งตนเองในการกระทำที่ผิด

3. คำนึงถึงผลประโยชน์ต่อส่วนรวม

4. ถือว่าการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นหรือ การช่วยเหลือส่วนรวมเป็นหน้าที่ที่ต้อง

รับผิดชอบ

5. ตระหนักถึงผลกระทบของปัญหาสังคม และต้องการที่จะแก้ปัญหานั้น

6. เชื่อว่าตนเองสามารถแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นได้

7. ตระหนักถึงปัญหาและเรียนรู้ที่จะลงมือแก้ปัญหานั้น

ด้านพฤติกรรม

8. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคม

9. รับผิดชอบต่อหน้าที่และเคารพสิทธิการใช้สาธารณะสมบัติของผู้อื่น

เข้าที่

10. ดูแลรักษาสาธารณสมบัติ ใช้อย่างทะนุถนอม ใช้อย่างประหยัดใช้สิ่งของแล้วเก็บ
11. ร่วมแรงร่วมใจในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม มีความสามัคคี
12. ไม่เห็นแก่ตัว
13. รักษาทรัพยากรธรรมชาติ รักษาสมดุลมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
14. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละทรัพย์สินและแรงงานเพื่อส่วนรวม

ผู้วิจัย นางสาวปัทมพร ศรีปลั่ง
นิสิตปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ข้อคำถามด้านความคิด	ระดับความสอดคล้อง			
	+1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
1. การเบียดเบียนผู้อื่นทั้งทางกายทางใจเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ				
2. ข้าพเจ้าเป็นทุกข์เมื่อเห็นผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน				
3. การมีความรักต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ทำให้สังคมสงบสุข				
4. ข้าพเจ้าช่วยเหลือคนและสัตว์ที่ได้รับความเดือดร้อนให้พ้นทุกข์				
5. ข้าพเจ้าคิดอยู่เสมอว่าชีวิตสัตว์ก็มีค่าและสัตว์ทุกชนิดรักชีวิตของตนเอง				
6. ข้าพเจ้าระมัดระวังการกระทำและคำพูดที่จะให้บุคคลอื่นไม่สบายใจ				
7. ข้าพเจ้าปฏิบัติตามหลักศีล 5				
8. ข้าพเจ้ารู้สึกอายที่จะกระทำผิดหลักศาสนาแม้ว่าจะไม่มีผู้อื่นรู้เห็น				
9. ข้าพเจ้าควบคุมตนเองไม่ทำผิดหลักศาสนา				
10. ข้าพเจ้ายินดีให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกับชุมชน				
11. ข้าพเจ้าสามารถปฏิบัติหน้าที่ดูแลชุมชนได้				
12. ถ้าปัญหาในชุมชนไม่ส่งผลกระทบต่อตนเอง ข้าพเจ้าไม่จำเป็นต้องแก้ปัญหานั้น				
13. หากต้องเสียผลประโยชน์เพื่อส่วนรวมบ้าง ข้าพเจ้ายอมรับได้				
14. การแก้ปัญหาต่าง ๆ ควรคำนึงถึงประโยชน์ของทุกฝ่าย				
15. ความรับผิดชอบของข้าพเจ้าไม่เพียงมีเฉพาะในบ้านกับสถานการศึกษาเท่านั้น รวมไปถึงการช่วยส่วนรวมด้วย				
16. ปัญหาสังคมส่งผลกระทบต่อข้าพเจ้า				
17. ข้าพเจ้าสามารถแก้ไขปัญหาสังคมได้				
18. ข้าพเจ้าชอบการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมกับอาจารย์ในชั้นเรียนอย่างมีเหตุผล				
19. ข้าพเจ้าต้องการช่วยเหลือผู้อื่น/ ส่วนรวมเมื่อได้รับรู้ปัญหา				
20. ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมช่วยเหลือสังคมเมื่อมีโอกาส				

ข้อคำถามด้านความคิด	ระดับความสอดคล้อง			
	+1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
21. ข้าพเจ้าวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมร่วมกับบุคคลอื่น				
22. ข้าพเจ้ามีหน้าที่ช่วยเหลือสังคมนอกเหนือจากการเรียน				
23. ข้าพเจ้าเข้าร่วม โครงการช่วยเหลือสังคมในสถาบันการศึกษา				
ข้อคำถามด้านพฤติกรรม				
24. ข้าพเจ้ามีเครือข่ายของเพื่อนต่างสถาบันในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาสังคมร่วมกัน				
25. ความสามัคคีสามารถช่วยแก้ปัญหาสังคมได้				
26. ข้าพเจ้าตั้งเป้าหมายในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม				
27. ข้าพเจ้าทุ่มเททั้งร่างกายและจิตใจในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม				
28. ข้าพเจ้าบริจาคทรัพย์สินให้แก่กลุ่มชมรมหรือมูลนิธิเพื่อช่วยเหลือสังคม				
29. ข้าพเจ้าปฏิบัติหน้าที่ตามสิทธิของตนเองโดยไม่ละเมิดสิทธิคนอื่น				
30. ข้าพเจ้าสามารถร่วมงานและยอมรับการตัดสินใจเมื่อต้องทำงานเพื่อนต่างสถาบันได้				
31. ข้าพเจ้าใช้สิทธิ์เลือกตั้งผู้นำในระดับต่าง ๆ				
32. ข้าพเจ้าจอดรถให้ที่ที่ทางมหาวิทยาลัยจัดให้ถึงแม้ว่าจะต้องเดินไกลก็ตาม				
33. ข้าพเจ้าสามารถแบ่งปันสถานที่หรืออุปกรณ์ที่ใช้เป็นประจำให้ผู้อื่นได้ร่วมใช้ประโยชน์ได้				
34. เมื่อพบขยะตกอยู่ข้าพเจ้าจะเก็บไปทิ้งในถังขยะ				
35. ปิดน้ำทุกครั้งขณะแปรงฟันหรือฟอกสบู่				
36. ปิดไฟฟ้าทุกครั้งเมื่อไม่มีความจำเป็นต้องใช้				
37. เมื่อพบอุปกรณ์ชำรุดทำให้น้ำรั่วซึม ข้าพเจ้าจะแจ้งเจ้าหน้าที่เสมอ				

ข้อคำถามด้านความคิด	ระดับความสอดคล้อง			
	+1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
38. ใช้คอมพิวเตอร์ในห้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวัง				
39. เมื่อพบเห็นการปิดน้ำไม่สนิท ข้าพเจ้าจะเดินเข้าไปปิด				
40. พับมุมหนังสือของห้องสมุด				
41. เมื่อต้องเดินทางขึ้นอาคารไม่เกิน 3 ชั้น ข้าพเจ้าเลือกใช้บันได				
42. ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสถาบันกับชมรมต่างๆ				
43. ข้าพเจ้าคิดเสมอว่าการระดมความคิดจะสามารถแก้ปัญหาได้				
44. ข้าพเจ้าชอบทำงานกลุ่มเพราะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น				
45. เมื่อได้ออกฝึกสอน ข้าพเจ้าเต็มใจให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนนอกเหนือจากหน้าที่ทำการสอน				
46. ข้าพเจ้าเต็มใจให้ความช่วยเหลืออาจารย์สาขาอื่นถึงแม้ว่าจะไม่ได้สอนข้าพเจ้า				
47. ถ้าต้องออกฝึกสอน ข้าพเจ้าสามารถอยู่ล่วงหน้าได้				
48. ข้าพเจ้าปฏิบัติหน้าที่ในงานกิจกรรมของชุมชน เช่น งานบวงสรวงทำวทวด ประเพณีบุญเบิกฟ้ามหาสารคาม และงานวันสำคัญทางศาสนา				
49. เมื่อได้ออกฝึกสอนข้าพเจ้าต้องการจะฝึกในโรงเรียนที่มีความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์				
50. ข้าพเจ้าแยกขยะเวลาที่ทิ้ง				
51. ข้าพเจ้ารับประทานอาหารหมดจาน				
52. ข้าพเจ้าใช้กระดาษสองหน้าทุกครั้ง				
53. ข้าพเจ้าใช้ผ้าเช็ดหน้า				
54. หากอาคารเรียนอยู่ไม่ไกลข้าพเจ้ามักจะเดินไป				
55. ข้าพเจ้าเป็นสมาชิกชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม				

ผลการแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแบบสอบถามในการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรม
เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

.....
แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม มี
เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

+1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับความสอดคล้องของเนื้อหาข้อคำถาม

0 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจกับความสอดคล้องของเนื้อหาข้อคำถาม

-1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยกับความสอดคล้องของเนื้อหาข้อคำถาม

ในกรณีระดับความคิดเห็นเป็น -1 คือ ไม่สอดคล้อง ขอความกรุณาท่านให้ข้อเสนอแนะ
เพิ่มเติมเพื่อผู้วิจัยจะนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป ซึ่งผลการพิจารณาพบว่าข้อคำถามผ่านเกณฑ์
ตามที่กำหนด คือ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 – 1.00 จะถูกคัดเลือกไว้ ผลการคัดเลือกได้
ข้อคำถามที่เหมาะสมสำหรับนำไปจัดทำแบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิจัย จำนวน 55 ข้อ

นิยามองค์ประกอบของตัวแปรในงานวิจัย

จิตสาธารณะ หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาที่แสดงออกตามองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ
การแสดงออกด้านความคิด และพฤติกรรม ดังนี้

ด้านความคิด

1.ปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้คนที่หรือสัตว์ที่ได้รับความเดือดร้อน ทนไม่ได้ที่จะไม่ให้ความช่วยเหลือแก่คนหรือสัตว์เหล่านั้น

2.ละอายและเกรงกลัวต่อบาป (หิริ โอตตปปะ) ยับยั้งตนเองในการกระทำที่ผิด

3. คำนึงถึงผลประโยชน์ต่อส่วนรวม

4. ถือว่าการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นหรือ การช่วยเหลือส่วนรวมเป็นหน้าที่ที่ต้อง
รับผิดชอบ

5. ตระหนักถึงผลกระทบของปัญหาสังคม และต้องการที่จะแก้ปัญหานั้น

6. เชื่อว่าตนเองสามารถแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นได้

7. ตระหนักถึงปัญหาและเรียนรู้ที่จะลงมือแก้ปัญหานั้น

ด้านพฤติกรรม

8. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคม

9. รับผิดชอบต่อหน้าที่และเคารพสิทธิการใช้สาธารณะสมบัติของผู้อื่น

10. คุณแลร์กษาสาธาณะสมบัติ ใช้อย่างทะนุถนอม ใช้อย่างประหยัดใช้สิ่งของแล้วเก็บเข้าที่
11. ร่วมแรงร่วมใจในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม มีความสามัคคี
12. ไม่เห็นแก่ตัว
13. รักษาทรัพยากรธรรมชาติ รักษาสมดุลมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
14. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละทรัพย์สินและแรงงานเพื่อส่วนรวม

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น (IOC)	ผลการพิจารณา
1.	1.00	คัดเลือกไว้
2.	0.60	คัดเลือกไว้
3.	0.80	คัดเลือกไว้
4.	1.00	คัดเลือกไว้
5.	0.80	คัดเลือกไว้
6.	1.00	คัดเลือกไว้
7.	0.80	คัดเลือกไว้
8.	0.80	คัดเลือกไว้
9.	1.00	คัดเลือกไว้
10.	1.00	คัดเลือกไว้
11.	1.00	คัดเลือกไว้
12.	1.00	คัดเลือกไว้
13.	1.00	คัดเลือกไว้
14.	0.80	คัดเลือกไว้
16.	1.00	คัดเลือกไว้
17.	1.00	คัดเลือกไว้
18.	0.80	คัดเลือกไว้
19.	0.33	คัดออก
20.	1.00	คัดเลือกไว้
21.	0.33	คัดออก
22.	1.00	คัดเลือกไว้
23.	1.00	คัดเลือกไว้

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น (IOC)	ผลการพิจารณา
24.	0.33	คัดออก
25.	1.00	คัดเลือกไว้
26.	1.00	คัดเลือกไว้
27.	1.00	คัดเลือกไว้
28.	1.00	คัดเลือกไว้
29.	1.00	คัดเลือกไว้
30.	1.00	คัดเลือกไว้
31.	1.00	คัดเลือกไว้
32.	1.00	คัดเลือกไว้
33.	1.00	คัดเลือกไว้
34.	1.00	คัดเลือกไว้
35.	1.00	คัดเลือกไว้
36.	1.00	คัดเลือกไว้
37.	1.00	คัดเลือกไว้
38.	1.00	คัดเลือกไว้
39.	1.00	คัดเลือกไว้
40.	1.00	คัดเลือกไว้
41.	1.00	คัดเลือกไว้
42.	1.00	คัดเลือกไว้
43.	0.80	คัดเลือกไว้
44.	1.00	คัดเลือกไว้
45.	1.00	คัดเลือกไว้
46.	0.33	คัดออก
47.	1.00	คัดเลือกไว้
48.	0.33	คัดออก
49.	1.00	คัดเลือกไว้
50.	0.80	คัดเลือกไว้
51.	0.80	คัดเลือกไว้

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น (IOC)	ผลการพิจารณา
52.	1.00	คัดเลือกไว้
53.	1.00	คัดเลือกไว้
54.	1.00	คัดเลือกไว้
55.	1.00	คัดเลือกไว้
56.	1.00	คัดเลือกไว้
57.	1.00	คัดเลือกไว้
58.	1.00	คัดเลือกไว้
59.	1.00	คัดเลือกไว้
60.	0.80	คัดเลือกไว้

**แบบแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อ
กิจกรรมการเรียนการสอน ในการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ
สำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**

.....
คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามที่ใช้
สอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ
สำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ โดยกิจกรรมการเรียนการสอนได้ใช้ชิ้นการสอนของการคิดแบบ
วิทยาศาสตร์ที่ดี ประกอบด้วยกิจกรรมทั้งหมด 8 ครั้ง (ดังเอกสารแนบ) ขอความอนุเคราะห์ท่าน
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อความแต่ละข้อว่าท่านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับใด โดยการทำเครื่องหมาย
✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

+1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับความสอดคล้องของเนื้อหาข้อคำถาม

0 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจกับความสอดคล้องของเนื้อหาข้อคำถาม

-1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยกับความสอดคล้องของเนื้อหาข้อคำถาม

ในกรณีระดับความคิดเห็นเป็น -1 คือ ไม่สอดคล้อง ขอความกรุณาท่านให้ข้อเสนอแนะ
เพิ่มเติมเพื่อผู้วิจัยจะนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้เชี่ยวชาญเป็นอย่างสูง
ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจแบบสอบถามในงานวิจัยนี้

ผู้วิจัย นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง

นิสิตปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ข้อคำถาม ประเด็น/ กิจกรรมการเรียนการสอน	ระดับความสอดคล้อง			
	+1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
ปฐมนิเทศ				
1. การชี้แจงแนวการสอน				
2. จุดมุ่งหมาย/ วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม				
3. วิธีการเรียนการสอน				
4. การวัดและประเมินผล				
5. การเล่นเกมกระตุ้น				
6. กิจกรรมเรื่องราวของนั้น				
กิจกรรมการเรียนการสอน				
7. กรณีศึกษาจากเหตุการณ์จริง				
8. การนำเสนอโดยใช้การ์ตูน				
9. กรณีศึกษาจากการดูภาพยนตร์ เรื่องเค้านท์ดาวน์				
10. กิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ				
11. เกมต่อสู้เหยี่ยว				
12. กิจกรรมการอภิปรายกลุ่ม				
13. เกมจับคู่สิ่งของ				
14. กรณีศึกษาจากสารคดีเรื่อง ครุฑนางแม่พระของเด็กสะพานพุทธ				
15. การออกไปบำเพ็ญประโยชน์นอกสถานที่				
วิธีการเรียนรู้				
16. การสนทนา				
17. การอภิปราย				
18. การเล่าเรื่อง				
19. การเขียนแผนภาพความคิด				
20. การถามคำถามที่สะท้อนการคิด และพฤติกรรม				

ข้อคำถาม ประเด็น/ กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	ระดับความสอดคล้อง			
	+1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน				
21. เข้าใจตนเองมากขึ้นผ่านกระบวนการคิดและไตร่ตรอง				
22. มีแนวทางการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน				
23. ทำงานเพื่อสาธารณะได้อย่างมีความสุข				
24. ช่วยเหลือผู้อื่นและสัตว์ได้อย่างปราศจากเงื่อนไข				
25. เคารพการตัดสินใจของผู้อื่น				
26. รู้จักแบ่งปัน				
27. ปฏิบัติตนเป็นผู้รักษาวงศ์และสิ่งแวดลอม				
28. ทบทวนการปฏิบัติของตนเองผ่านกระบวนการตระหนักรู้ (โดยการใช้คำถามของครู)				
29. พบข้อควรปฏิบัติหรือข้อควรแก้ไขของตนเอง				
30. ความพึงพอใจในภาพรวมจากการปฏิบัติกิจกรรม				

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

ผู้เชี่ยวชาญ

ข้อคำถาม ประเด็น/กิจกรรมการเรียนการสอน	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น (IOC)	ผลการพิจารณา
ปฐมนิเทศ		
1. การชี้แจงแนวการสอน	1.00	คัดเลือกไว้
2. จุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม	1.00	คัดเลือกไว้
3. วิธีการเรียนการสอน	1.00	คัดเลือกไว้
4. การวัดและประเมินผล	1.00	คัดเลือกไว้
5. การเล่นเกมกระตุ้น	1.00	คัดเลือกไว้
6. กิจกรรมเรื่องราวของนั้น	1.00	คัดเลือกไว้
กิจกรรมการเรียนการสอน		
7. กรณีศึกษาจากเหตุการณ์จริง	1.00	คัดเลือกไว้
8. การนำเสนอโดยการ์ตูน	1.00	คัดเลือกไว้
9. กรณีศึกษาจากการดูภาพยนตร์เรื่องค่าน้ำใจ	1.00	คัดเลือกไว้
10. กิจกรรมบทบาทสมมติ	1.00	คัดเลือกไว้
11. เกมต่อสู้เหยี่ยว	1.00	คัดเลือกไว้
12. กิจกรรมอภิปรายกลุ่ม	1.00	คัดเลือกไว้
13. เกมจับคู่สิ่งของ	1.00	คัดเลือกไว้
14. กรณีศึกษาจากสารคดีเรื่องครุฑนางแม่พระ ของเด็กสะพานพุทธ	1.00	คัดเลือกไว้
15. กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์นอกสถานที่	1.00	คัดเลือกไว้
วิธีการเรียนรู้		
16. การสนทนา	1.00	คัดเลือกไว้
17. การอภิปราย	1.00	คัดเลือกไว้
18. การเล่าเรื่อง	1.00	คัดเลือกไว้
19. การเขียนแผนภาพความคิด	1.00	คัดเลือกไว้
20. การถามคำถามที่สะท้อนการคิดและพฤติกรรม	1.00	คัดเลือกไว้
การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน		
21. เข้าใจตนเองมากขึ้นผ่านกระบวนการคิดและ ไตร่ตรอง	1.00	คัดเลือกไว้

ข้อคำถาม ประเด็น/กิจกรรมการเรียนการสอน	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น (IOC)	ผลการพิจารณา
22. มีแนวทางการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน	1.00	คัดเลือกไว้
23. ทำงานเพื่อสาธารณะได้อย่างมีความสุข	1.00	คัดเลือกไว้
24. ช่วยเหลือผู้อื่นและสัตว์ได้อย่างปราศจาก เงื่อนไข	1.00	คัดเลือกไว้
25. เคารพการตัดสินใจของผู้อื่น	1.00	คัดเลือกไว้
26. รู้จักแบ่งปัน	1.00	คัดเลือกไว้
27. ปฏิบัติตนเป็นผู้รักษาพลังงานและสิ่งแวดล้อม	1.00	คัดเลือกไว้
28. ทบทวนการปฏิบัติของตนเองผ่านกระบวนการ ตระหนักรู้ (โดยการใช้คำถามของครู)	1.00	คัดเลือกไว้
29. พบข้อควรปฏิบัติหรือข้อควรแก้ไขของตนเอง	1.00	คัดเลือกไว้
30. ความพึงพอใจในภาพรวมจากการปฏิบัติ กิจกรรม	1.00	คัดเลือกไว้

**แนวคำถามในการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอน ครูพี่เลี้ยงและเพื่อนนักศึกษา เพื่อการวิจัย
เรื่องการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ**

สำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ที่ใช้สัมภาษณ์เพื่อศึกษาปัญหาในการทำงานร่วมกับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้มีจิตสาธารณะ โดยผู้วิจัยต้องการนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มีแนวคิดและพฤติกรรมตามคุณลักษณะดังกล่าว ข้อมูลที่ได้ไปไม่มีการเผยแพร่และไม่มีผลต่อผู้ให้สัมภาษณ์ ขอความอนุเคราะห์ท่านตอบคำถามตามความเป็นจริงด้วย

วัตถุประสงค์	ประเด็นคำถามหลัก	ประเด็นคำถามย่อย
1. เพื่อศึกษาความหมายและองค์ประกอบของจิตสาธารณะของนักศึกษาในทัศนะของผู้ให้สัมภาษณ์	จิตสาธารณะในทัศนะของท่านเป็นอย่างไร	1.1 จิตสาธารณะแต่ละด้านควรมีพฤติกรรมอะไรที่บ้าง 1.2 จิตสาธารณะของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์แตกต่างจากนักศึกษาคณะอื่นอย่างไร ควรมีคุณลักษณะใดเพิ่มเติมบ้าง
2. ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างที่ท่านปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน/ระหว่างการศึกษาฝึกสอน	มีปัญหาใดบ้างที่เกิดขึ้นระหว่างที่ท่านปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน/ระหว่างการศึกษาฝึกสอน/ประสบการณ์วิชาชีพครู	2.1 ด้านการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นทั้งการเรียน/การฝึกสอน 2.2 ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นทั้งการเรียน/การฝึกสอน (ครูพี่เลี้ยง ผู้ปกครอง เพื่อนร่วมสถาบันและเพื่อนต่างสถาบัน) 2.3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน (มหาวิทยาลัย)/ การฝึกสอน (โรงเรียนที่ออกฝึกสอน) แรงจูงใจในการเลือกโรงเรียนฝึกสอน 2.4 ด้านความรับผิดชอบ เวลา การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และเอกสารผลงาน
3. แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์		3. กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มีความสำคัญอย่างไร

ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูง
นางสาวปัทมพร ศรีปลั่ง ผู้วิจัย

ผลการแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรม
เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ที่ใช้
สัมภาษณ์เพื่อศึกษาปัญหาในการทำงานร่วมกับนักศึกษาครุศาสตร์ เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้มี
จิตสาธารณะ โดยผู้วิจัยต้องการนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริม
ให้นักศึกษาครุศาสตร์มีแนวคิดและพฤติกรรมตามคุณลักษณะดังกล่าว ขอความอนุเคราะห์ท่าน
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อความแต่ละข้อว่าท่านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับใด โดยการทำเครื่องหมาย
✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- +1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับความสอดคล้องของเนื้อหาข้อคำถาม
- 0 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจกับความสอดคล้องของเนื้อหาข้อคำถาม
- 1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยกับความสอดคล้องของเนื้อหาข้อคำถาม

ในกรณีระดับความคิดเห็นเป็น -1 คือ ไม่สอดคล้อง ขอความกรุณาท่านให้ข้อเสนอแนะ
เพิ่มเติมเพื่อผู้วิจัยจะนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้เชี่ยวชาญเป็นอย่างสูง
ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจแบบสอบถามในงานวิจัยนี้

ผู้วิจัย นางสาวปัทมพร ศรีปลั่ง

นิสิตปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ข้อคำถาม	ระดับความสอดคล้อง		
	ค่าเฉลี่ย ความคิดเห็น <i>IOC</i>	ผลการพิจารณา	ข้อเสนอแนะ
ประเด็นข้อคำถามครอบคลุมเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์		เหมาะสม	
ความถูกต้องและชัดเจนของการใช้ภาษา		เหมาะสม	
ความเหมาะสมของคำถามรายข้อ		เหมาะสม	
เพื่อศึกษาความหมาย และองค์ประกอบของจิตสาธารณะของนักศึกษาในทัศนะของผู้ให้สัมภาษณ์			
1.1 จิตสาธารณะแต่ละด้านควรมีพฤติกรรมอะไรที่บ้าง	1.00	คัดเลือกไว้	
1.2 จิตสาธารณะของนักศึกษาครุศาสตร์แตกต่างจากนักศึกษาคณะอื่นอย่างไร ควรมีคุณลักษณะใดเพิ่มเติมบ้าง	1.00	คัดเลือกไว้	
ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างที่ท่านปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน/ระหว่างการฝึกสอน			
2.1 ด้านการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นทั้งการเรียน / การฝึกสอน	1.00	คัดเลือกไว้	
2.2 ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นทั้งการเรียน / การฝึกสอน (ครูพี่เลี้ยง ผู้ปกครอง เพื่อนร่วมสถาบันและเพื่อนต่างสถาบัน)	1.00	คัดเลือกไว้	
2.3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน (มหาวิทยาลัย) / การฝึกสอน (โรงเรียนที่ออกฝึกสอน) แรงจูงใจในการเลือกโรงเรียนฝึกสอน	1.00	คัดเลือกไว้	

ข้อคำถาม	ระดับความสอดคล้อง		
	ค่าเฉลี่ย ความคิดเห็น <i>IOC</i>	ผลการพิจารณา	ข้อเสนอแนะ
2.4 ด้านความรับผิดชอบ เวลา การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และเอกสาร ผลงาน	1.00	คัดเลือกไว้	
แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะ นักศึกษาครุศาสตร์			
3. กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการ สอนที่ช่วยส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาครุศาสตร์มีความสำคัญอย่างไร	1.00	คัดเลือกไว้	

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรม
เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ที่ใช้
สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ/ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริม
จิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ โดยกิจกรรมการเรียนการสอนได้ใช้ชั้นการสอนของ
การคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี ประกอบด้วยกิจกรรมทั้งหมด 8 ครั้ง (ดังเอกสารแนบ) และได้ผลการวิจัย
คือ คะแนนหลังเรียน คะแนนความคงทนของพฤติกรรมและแบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับ
จิตสาธารณะทั้งด้านความคิดและพฤติกรรม (เอกสารแนบ) ขอความอนุเคราะห์ท่านผู้เชี่ยวชาญ
พิจารณาข้อความแต่ละข้อว่าท่านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับใด โดยการทำเครื่องหมาย \surd ลงใน
ช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- +1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับความสอดคล้องของเนื้อหาข้อคำถาม
- 0 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจกับความสอดคล้องของเนื้อหาข้อคำถาม
- 1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยกับความสอดคล้องของเนื้อหาข้อคำถาม

ในกรณีระดับความคิดเห็นเป็น -1 คือ ไม่สอดคล้อง ขอความกรุณาท่านให้ข้อเสนอแนะ
เพิ่มเติมเพื่อผู้วิจัยจะนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้เชี่ยวชาญเป็นอย่างสูง
ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจแบบสอบถามในงานวิจัยนี้

ผู้วิจัย นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง
นิสิตปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ข้อคำถาม	ระดับความสอดคล้อง			
	+1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
ประเด็นข้อคำถามครอบคลุมเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์				
ความถูกต้องและชัดเจนของการใช้ภาษา				
ความเหมาะสมของคำถามรายข้อ				
1. จิตสาธารณะในความหมายของท่าน หมายความว่าอย่างไร และมีพฤติกรรมหรือแนวคิดใดบ้างที่แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีจิตสาธารณะ				
2. กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ ควรเป็นอย่างไร				
2.1 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์				
3. สภาพแวดล้อมของการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ ควรมีความสำคัญอย่างไร				
3.1 การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพควรเป็นอย่างไร				
3.2 การจัดสภาพแวดล้อมทางจิตภาพและสังคมควรเป็นอย่างไร				
3.3 องค์ประกอบด้านผู้สอน ควรมีลักษณะอย่างไร				

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

.....

.....

.....

ผลการแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแบบสอบถามในการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรม
เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

.....

แบบสอบถามความคิดเห็นมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบ
สัมภาษณ์ที่ใช้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ/ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อ
ส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ โดยกิจกรรมการเรียนการสอนได้ใช้ชั้นการสอน
ของการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี ประกอบด้วยกิจกรรมทั้งหมด 8 ครั้ง โดยการทำเครื่องหมาย ✓ ลง
ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- +1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับความสอดคล้องของเนื้อหากับข้อความ
- 0 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจกับความสอดคล้องของเนื้อหากับข้อความ
- 1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยกับความสอดคล้องของเนื้อหากับข้อความ

ในกรณีระดับความคิดเห็นเป็น -1 คือ ไม่สอดคล้อง ขอความกรุณาท่านให้ข้อเสนอแนะ
เพิ่มเติมเพื่อผู้วิจัยจะนำไปพิจารณาปรับปรุง ผลการคัดเลือกได้ข้อความที่เหมาะสมสำหรับนำไป
จัดทำแบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิจัย จำนวน 10 ข้อ โดยมีประเด็นเกี่ยวกับการใช้ภาษา และการตั้ง
คำถามจำนวน 3 ข้อ เกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ โดยการใช้กระบวนการ
เรียนการสอนการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี 7 ข้อ

ผู้วิจัย นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง
นิสิตปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ย ความคิดเห็น <i>IOC</i>	ผล การ พิจารณา	ข้อเสนอแนะ
ประเด็นข้อคำถามครอบคลุมเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์		เหมาะสม	
ความถูกต้องและชัดเจนของการใช้ภาษา		เหมาะสม	
ความเหมาะสมของคำถามรายข้อ		เหมาะสม	
1.จิตสาธารณะในความหมายของท่าน หมายความว่าอย่างไร และมีพฤติกรรมหรือแนวคิดใดบ้างที่แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีจิตสาธารณะ	1.00	คัดเลือกไว้	
2. กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ ควรเป็นอย่างไร	1.00	คัดเลือกไว้	
2.1 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ดี เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์	1.00	คัดเลือกไว้	
3. สภาพแวดล้อมของการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ ควรมีความสำคัญอย่างไร	1.00	คัดเลือกไว้	
3.1 การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพควรเป็นอย่างไร	1.00	คัดเลือกไว้	
3.2 การจัดสภาพแวดล้อมทางจิตภาพและสังคมภาพควรเป็นอย่างไร	1.00	คัดเลือกไว้	
3.3 องค์ประกอบด้านผู้สอน ควรมีลักษณะอย่างไร	1.00	คัดเลือกไว้	

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....
.....
.....
.....

ภาคผนวก ข
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ /ผู้เชี่ยวชาญ ในการให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาปัญหา
อนุเคราะห์การตรวจเครื่องมือ สันทนาการกลุ่ม และให้ข้อสรุปเชิงหลักการเพื่อรับรองกิจกรรม

กลุ่มให้สัมภาษณ์เพื่อศึกษาปัญหา

1. ผศ. กนกวรรณ ศรีวาปี
2. ผศ.กัญญา บุรีรัตน์
- 3.อาจารย์รุ่งลาวัลย์ ละอามคา
4. อาจารย์นัฐติยา สอนสุภาพ
5. อาจารย์ขจรพงษ์ ร่วมแก้ว
6. คุณครูระวีวรรณ โคตรท่าน
7. คุณครูสุภาพร บุญจันทร์
8. คุณครูผกากรอง เฟื่องศรี
9. นางสาวสุกัญญา นาชัยดุลย์

กลุ่มให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือ สันทนาการกลุ่ม และให้ข้อสรุปเชิงหลักการ
เพื่อรับรองกิจกรรม

1. ศาสตรเมธีดร.สุทธิพงษ์ หกสุวรรณ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.ประวิทย์ สิมมาทัน
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.อลงกต ภูมิสายคร
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ว่าที่ร้อยตรี ดร.อรัญ ชุยกระเคื่อง
5. รองศาสตราจารย์.ดร.ฉลอง ทับศรี
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.วชิระ อินทร์อุดม
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.บัญชา เกียรติจรุงพันธ์
8. รองศาสตราจารย์ดร.เผชญิ กิจระการ
9. ดร.วรางคณา รัชตะวรรณ
10. ดร.สุขมิตร กอมณี
11. ดร.อาจง ชุมสาย ณ อยุธยา
12. ดร.เสฐียรพงศ์ ศิวินา
13. ดร.พงศ์ธร โพธิ์พลศักดิ์

ภาคผนวก ค

- ภาพประกอบการดำเนินการวิจัย
- ภาพประกอบการปฏิบัติกรรมการเรียนการสอน
- กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ซ่อมแซมอุปกรณ์และคอมพิวเตอร์
ณ ห้องคอมพิวเตอร์ เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม
- กิจกรรมโครงการซ่อมแซมอุปกรณ์ และคอมพิวเตอร์ ณ วัดบ้านอุปราช
อ.เมือง จ.มหาสารคาม
- กิจกรรมสัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิดนักศึกษา ได้แก่ เพื่อน ผู้ปกครอง สมาชิกชุมชน
ตำบล อ.เมือง จ.มหาสารคาม

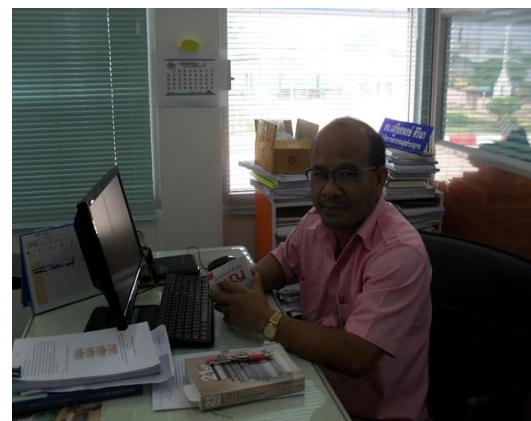

ภาคผนวก ง

- หนังสือขอความอนุเคราะห์ศึกษาข้อมูลและทำการสัมภาษณ์
- หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ
- หนังสือขอเชิญเข้าร่วมประชุมวิพากษ์
- หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์
- หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621/160

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

20 กุมภาพันธ์ 2556

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ศึกษาข้อมูลและทำการสัมภาษณ์

เรียน อาจารย์รุ่งลาวัลย์ ละอากา

ด้วย นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีแนวคิดที่จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักศึกษา” ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์ท่านให้ทสนะเกี่ยวกับการทำวิจัยของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

มนตรี เข้มกสิกร

(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เข้มกสิกร)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3810-2056

โทรสาร 0-3839-3250

ผู้วิจัยโทร. 0 86820 4181

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621/158

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

20 กุมภาพันธ์ 2556

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ศึกษาข้อมูลและทำการสัมภาษณ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกวรรณ ศรีวาปี

ด้วย นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีแนวคิดที่จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักศึกษา” ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์ท่านให้ทักสนะเกี่ยวกับการทำวิจัยของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

มนตรี เข้มกสิกร

(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เข้มกสิกร)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3810-2056

โทรสาร 0-3839-3250

ผู้วิจัยโทร. 0 86820 4181

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621/159

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

20 กุมภาพันธ์ 2556

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ศึกษาข้อมูลและทำการสัมภาษณ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์กัญญา บุรีรัตน์

ด้วย นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีแนวคิดที่จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักศึกษา” ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์ท่านให้ทสนะเกี่ยวกับการทำวิจัยของนิสิตในครั้งนี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

มนตรี เข้มกลีกร

(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เข้มกลีกร)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3810-2056

โทรสาร 0-3839-3250

ผู้วิจัยโทร. 0 86820 4181

(สำเนา)

ส่วนงาน คณะศึกษาศาสตร์ สำนักงานเลขานุการ งานบริการการศึกษา โทร. 2056

ที่ ศธ 6621/7208

วันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2556

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง ทับศรี

ด้วย นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ลงชื่อ

วิมลรัตน์ จตุรานนท์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621/2418

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

26 กันยายน 2556

เรื่อง ขอลงความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.อรัญ ชุยกะเดื่อง

ด้วย นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

วิมลรัตน์ จตุรานนท์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3810-2056

โทรสาร 0-3839-3250

ผู้วิจัยโทร. 09-2084-2262

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621/2417

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

26 กันยายน 2556

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อลงกต ภูมิสายคร

ด้วย นางสาวปัทมพร ศรีปลั่ง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

วิมลรัตน์ จตุรานนท์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3810-2056

โทรสาร 0-3839-3250

ผู้วิจัยโทร. 09-2084-2262

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621/2416

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

26 กันยายน 2556

เรื่อง ขอลงความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประวิทย์ สิมมาทัน

ด้วย นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

วิมลรัตน์ จตุรานนท์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3810-2056

โทรสาร 0-3839-3250

ผู้วิจัยโทร. 09-2084-2262

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621.4/2583

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

16 ตุลาคม 2556

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมวิพากษ์

เรียน ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุทธิพงษ์ หกสุวรรณ

ด้วย นางสาวปิ่นพร ศรีปลั่ง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำคุณิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก มีความประสงค์จะขอเชิญท่านเข้าร่วมการประชุมวิพากษ์ใน หัวข้อวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในวันพฤหัสบดีที่ 31 ตุลาคม 2556 เวลา 12.00 – 14.00 น. ณ ห้องอาหารศิลาชล โรงแรมดักศิลา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

วิมลรัตน์ จตุรานนท์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3810-2056

โทรสาร 0-3839-3250

ผู้วิจัยโทร. 09-2084-2262

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621.4/2584

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

16 ตุลาคม 2556

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมวิพากษ์

เรียน ดร.สุขุมิตร กอมณี

ด้วย นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำคุณูปนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก มีความประสงค์จะขอเชิญท่านเข้าร่วมการประชุมวิพากษ์ใน หัวข้อวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในวันพฤหัสบดีที่ 31 ตุลาคม 2556 เวลา 12.00 – 14.00 น. ณ ห้องอาหารศิลาชล โรงแรมดักศิลา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

มนตรี เข้มกลีกร

(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เข้มกลีกร)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3810-2056

โทรสาร 0-3839-3250

ผู้วิจัยโทร. 09-2084-2262

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621.4/2585

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

16 ตุลาคม 2556

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมวิพากษ์

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.เผชิญ กิจระการ

ด้วย นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำคุณูปนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก มีความประสงค์จะขอเชิญท่านเข้าร่วมการประชุมวิพากษ์ใน หัวข้อวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในวันพฤหัสบดีที่ 31 ตุลาคม 2556 เวลา 12.00 – 14.00 น. ณ ห้องอาหารศิลาชล โรงแรมดักศิลา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

มนตรี เข้มกลีกร

(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เข้มกลีกร)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3810-2056

โทรสาร 0-3839-3250

ผู้วิจัยโทร. 09-2084-2262

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621.4/2586

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

16 ตุลาคม 2556

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมวิพากษ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประวิทย์ สิมมาทัน

ด้วย นางสาวปัทมพร ศรีปลั่ง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำคุณูปนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก มีความประสงค์จะขอเชิญท่านเข้าร่วมการประชุมวิพากษ์ใน หัวข้อวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในวันพฤหัสบดีที่ 31 ตุลาคม 2556 เวลา 12.00 – 14.00 น. ณ ห้องอาหารศิลาชล โรงแรมดักศิลา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

มนตรี เข้มกลีกร

(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เข้มกลีกร)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3810-2056

โทรสาร 0-3839-3250

ผู้วิจัยโทร. 09-2084-2262

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621.4/2587

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

16 ตุลาคม 2556

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมวิพากษ์

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.วชิระ อินทร์อุดม

ด้วย นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำคุณูปนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก มีความประสงค์จะขอเชิญท่านเข้าร่วมการประชุมวิพากษ์ใน หัวข้อวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในวันพฤหัสบดีที่ 31 ตุลาคม 2556 เวลา 12.00 – 14.00 น. ณ ห้องอาหารศิลาชล โรงแรมดักศิลา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

มนตรี เข้มกลีกร

(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เข้มกลีกร)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3810-2056

โทรสาร 0-3839-3250

ผู้วิจัยโทร. 09-2084-2262

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621.4/2588

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

16 ตุลาคม 2556

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมวิพากษ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัญชา เกียรติจรุงพันธ์

ด้วย นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำคุณูปนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก มีความประสงค์จะขอเชิญท่านเข้าร่วมการประชุมวิพากษ์ใน หัวข้อวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในวันพฤหัสบดีที่ 31 ตุลาคม 2556 เวลา 12.00 – 14.00 น. ณ ห้องอาหารศิลาชล โรงแรมดักศิลา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

มนตรี เข้มกลีกร

(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เข้มกลีกร)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3810-2056

โทรสาร 0-3839-3250

ผู้วิจัยโทร. 09-2084-2262

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621.4/2589

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

16 ตุลาคม 2556

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมวิพากษ์

เรียน ดร.วรางคณา รัชตะวรรณ

ด้วย นางสาวปัทมพร ศรีปลั่ง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำคุณูปนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก มีความประสงค์จะขอเชิญท่านเข้าร่วมการประชุมวิพากษ์ใน หัวข้อวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในวันพฤหัสบดีที่ 31 ตุลาคม 2556 เวลา 12.00 – 14.00 น. ณ ห้องอาหารศิลาชล โรงแรมดักศิลา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

มนตรี เข้มกลีกร

(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เข้มกลีกร)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3810-2056

โทรสาร 0-3839-3250

ผู้วิจัยโทร. 09-2084-2262

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621/1840

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

17 กันยายน 2557

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์

เรียน ดร.วรางคณา รัชตะวรรณ

ด้วย นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

มนตรี เข้มกลีกร

(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เข้มกลีกร)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3810-2056

โทรสาร 0-3839-3250

ผู้วิจัยโทร. 09-2084-2262

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621/1841

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

17 กันยายน 2557

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์

เรียน ดร.เสฐียรพงศ์ ศิวินา

ด้วย นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

มนตรี เข้มกลีกร

(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เข้มกลีกร)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3810-2056

โทรสาร 0-3839-3250

ผู้วิจัยโทร. 09-2084-2262

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621/1842

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

17 กันยายน 2557

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์

เรียน ว่าที่ร้อยตรี ดร.อรัญ ชูยกระเดื่อง

ด้วย นางสาวปัทมพร ศรีปลั่ง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

มนตรี เข้มกลสิกร

(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เข้มกลสิกร)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3810-2056

โทรสาร 0-3839-3250

ผู้วิจัยโทร. 09-2084-2262

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621/1843

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

17 กันยายน 2557

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์

เรียน ดร.อลงกต ภูมิสายคร

ด้วย นางสาวปัทมพร ศรีปลั่ง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

มนตรี เข้มกสิกร

(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เข้มกสิกร)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3810-2056

โทรสาร 0-3839-3250

ผู้วิจัยโทร. 09-2084-2262

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621/1844

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

17 กันยายน 2557

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์

เรียน ดร.พงษ์ธร โพธิ์พลศักดิ์

ด้วย นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ประเสริฐ หกสุวรรณ ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

มนตรี เข้มกลีกร

(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เข้มกลีกร)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3810-2056

โทรสาร 0-3839-3250

ผู้วิจัยโทร. 09-2084-2262

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621/1845

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

18 กันยายน 2557

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำคุณูปการ เรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ประเสริฐ หกสุวรรณ ประธานกรรมการ มีความประสงค์ขออนุญาตความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยผู้วิจัยจะขออนุญาตเก็บรวบรวม ข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 20 กันยายน 2557 ถึงวันที่ 25 ธันวาคม 2557 อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา เรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

มนตรี เข้มกลีกร

(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เข้มกลีกร)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3810-2056

โทรสาร 0-3839-3250

ผู้วิจัยโทร. 09-2084-2262

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621/569

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

24 มีนาคม 2558

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ ประธานกรรมการ มีความประสงค์ขออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา เพื่อขอทำการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจะขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยตนเอง ในวันที่ 25 มีนาคม 2558 อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรม การวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา เรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

เชษฐ ศรีสวัสดิ์

(ดร.เชษฐ ศรีสวัสดิ์)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
ผู้รักษาการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3810-2056

โทรสาร 0-3839-3250

ผู้วิจัยโทร. 09-2084-2262

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621/270

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

24 มีนาคม 2558

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.เพชฌัญญู กิจระการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวปิ่นพร ศรีปลั่ง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำคุณนิตินิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ ประธานกรรมการ มีความประสงค์ขออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล จาก รองศาสตราจารย์ ดร.เพชฌัญญู กิจระการ เพื่อขอทำการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจะขออนุญาตเก็บ รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ในวันที่ 31 มีนาคม 2558 อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอน การพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา เรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

เชษฐ ศรีสวัสดิ์

(ดร.เชษฐ ศรีสวัสดิ์)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
ผู้รักษาการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3810-2056

โทรสาร 0-3839-3250

ผู้วิจัยโทร. 09-2084-2262

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621/570

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

24 มีนาคม 2558

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ดร.เสฐียรพงษ์ ศิวินา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวปัทมา ศรีปลั่ง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ ประธานกรรมการ มีความประสงค์ขออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล จาก ดร.เสฐียรพงษ์ ศิวินา เพื่อขอทำการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจะขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยตนเอง ในวันที่ 26 มีนาคม 2558 อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรม การวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา เรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

เชษฐ ศิริสวัสดิ์

(ดร.เชษฐ ศิริสวัสดิ์)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
ผู้รักษาการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3810-2056

โทรสาร 0-3839-3250

ผู้วิจัยโทร. 09-2084-2262